

శ్రీరస్తు

శ్రీ శ్రీవివాసవరబ్రహ్మజేనమః

108 వ శ్రీరామ మహాకృతుస్సౌరకముగా

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీమన్నారాయణ రామానుజజీయరుస్వామివారి
ఆదేశానుసారముగా

శ్రీ తా. వెం. చూడామణిచే
అండ్రికరించబడిన

శ్రీ వేంకటాచలమూహాత్మ్యము
(మూడవ భాగము)

గోపాలాచార్యస్వామివారిచే
పరిశోధించబడినది

ప్రకాశకులు :

శ్రీ శ్రీ శ్రీ త్రిదండ శ్రీమన్నారాయణరామానుజజీయరుస్వామివారు

1973

మూలము

వేజ్క-తేశస్యమాహాత్మ్యం యస్యగేహేఽవతిష్ఠతే ।

ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం సోఽస్తేవిష్టుపదంలభేత్ ॥

(బ్రహ్మజ్ఞానరాజే దశమాధ్యాయే 45 శ్లోకః)

శ్రీ వెంకటాచలమాహాత్మ్య గ్రంథ మెవ్వరియింబ నుండునో
వారాయురారోగ్యైశ్వర్యాదులను బడసి చివరకు పరమపదమునుబడయుదురు.

అవంతీ ప్రెస్,

రాజమండ్రి - 1.

శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణాన్తర్గత శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్య

విషయానుక్రమణిక

పుట

జనక మహారాజు డుఁబోదేకము ననుభవించిన విధము	2
జనక చక్రవర్తి తన విచారము పోవుటకు ఉపాయమును చెప్పమని శతానందుని ప్రార్థించుట	6
శతానందుడు జనకునకు శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమును నెఱింగించుట	8
వృషభాచలమని పేరు వచ్చుట	10
త్రేతాయుగమున ఆంజనాచలమనిపేరు కలిగిన విధము	14
ద్వాపరయుగమున శేషాచలమనుపేరు కలుగుట	18
కలియుగమున వేంకటాచలమనుపేరు కలిగిన విధము	26
భగవంతుడు దైకుంఠమునుండి వేంకటాచలమున కేఠించుట	46
దేవకరిలో సత్యగుణ ప్రధానులగు దేవక రెవరని పరీక్షించుటకై భృగుమహర్షి సత్యలోకాదుల కేగుట	46
భృగుమహర్షితో శ్రీమన్నారాయణుడు వినయోక్తులనాడుట	60
శ్రీమన్నారాయణుడే సత్యగుణ ప్రధాన దైవమని భృగుమహర్షి సమర్పించుట	53
లక్ష్మిని పెడుకుటకై శ్రీ వేంకటాచలమునకు శ్రీమన్నారాయణుడు వచ్చుట	53
శ్రీ స్వామి పుష్కరిణి మాహాత్మ్యము	56
శ్రీనివాసుడు శ్రీ స్వామి పుష్కరిణికి వడమటి తీరముననున్న పుట్లో ప్రవేశించుట	58
ఆకాశరాజ గృహమున బ్రహ్మరి దేవతలు ఆమ మొదలగు రూపములతో నవతరించుట	60
ఆవుసారి నారగించుచున్న శ్రీనివాసులను గొల్లవాడు దండించుట	63
చుపోయిన గొల్లవానిని గొంచుటకు శ్రీ వేంకటాచలమునకు రాజేగుట	64
పుట్టనుండి వచ్చిన శ్రీనివాసుడు రాజును శపించుట	66
రాజుతో శ్రీనివాసుడు శాపకారణమును వచించుట	68
శ్రీనివాసుని గాయము మానుటకు గురు వాసరించిన చికిత్సా విధానము	72
శ్రీవేంకటాచలమును ఆయోధ్య మధురాపట్టణములతో పోల్చుట	72
పద్మావతీ వివాహమునకు కారణము	74
శ్రీనరహస్యామి యనుమతితో శ్రీనివాసుడు శేషాద్రియందు వసించుట	78
వక్షశమాలిక యను శ్రీనివాసుని పరిచారికయొక్క పూర్వజన్మ వృత్తాంతము	82
వేటకొఱకు వేంచేయు శ్రీనివాసుని యలంకారమును వర్ణించుట	87
వేట సయయమున శ్రీనివాసుడు కన్నియను గొంచుట	88
పుత్రులు లేకుండుటచే ఆకాశరాజునుభవించిన విచారమును వర్ణించుట	90
భూమినుండి పద్మావతీ ఆవిర్భావమును వర్ణించుట	96
ఆకాశరాజునకు పసుదాసుడను పుత్రుడు కలుగుట	98

నారదుడు పద్మావతీ శరీర కుభంజణములను వర్ణించుట	101
పద్మావతి పూజకోయించున్న నమయమున శ్రీవివాసుని గాంచుట	108
పద్మావతీ శ్రీవివాసుల సంవాదము	108
పద్మావతిచే పరాభవింపబడిన శ్రీవివాసుని పకుళమాలిక ఊరడించుట	116
పకుళమాలికతో శ్రీవివాసుడు తన మనస్సునంచలి దుఃఖకారణములను తెలుపుట	120
శ్రీవివాసుడు పకుళాదేవికి పద్మావతీ పూర్వజన్మ వృత్తాంతము నెఱింగించుట	124
శ్రీవివాసుని యజ్ఞచే పకుళ నారాయణపురమున కేగుట	128
పద్మావతి చెలికత్తెలు తమ సఖి చరితమును పకుళమాలిక తెఱింగించుట	130
పద్మావతి చెలికత్తెలతో పకుళాదేవి తన రాకకుగల కారణము నెఱింగించుట	136
నారాయణుని విడచి యితర దేవతలను భజించరాదని చెప్పుట	133
శ్రీవివాసుడు శోడికత్తె వేషమున నారాయణపురమున కేగుట	138
శోడెకత్తియ వేషముననున్న శ్రీవివాసునితో పద్మావతి తల్లి సంభాషించుట	140
శోడెకత్తియ ధరణీదేవికి పద్మావతీ శరీరము కృపించుటను మాన్పు ఉపాయమును చెప్పుట	143
పద్మావతి భగవంతుని చిహ్నములను ఆతని భక్తుల చిహ్నములను నెఱింగించుట	156
భగవద్భక్తుల లక్షణములను జెప్పుట	158
ఆకాశరాజు వద్దకు పద్మావతీ చెలికత్తెలతో పకుళాదేవి వచ్చుట	160
ధరణీదేవితో పకుళాదేవి తన రాకకుగల కారణములను తెలుపుట	162
ధరణీదేవి తెలుపగా ఆకాశరాజు పద్మావతి మారడించుట	164
ఆకాశ రాజుజ్ఞచే బృహస్పతి భూమిపైకి వచ్చుట	168
బృహస్పతి చెప్పగా ఆకాశరాజు శ్రీ శుకయోగీంద్రుని పిలుచుట	170
బృహస్పతి పద్మావతీ శ్రీవివాసుల వివాహమానకు అనుకూలతను విచారించుట	176
ఆకాశరాజు శ్రీవివాసునకు లగ్నపత్రికను వ్రాసిన విధమును వర్ణించుట	180
శ్రీవివాసున కాకాశరాజు పంపిన వివాహ వృత్తాంతమును శుకుడు తెలుపుట	186
శ్రీశ్రీవివాసుడు ఆకాశరాజునకు కుభలేఖను వ్రాయుట	186
శ్రీవివాసుని యజ్ఞచే శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు ఆకాశరాజునగరమునకు తిరిగి వచ్చుట	190
శ్రీవివాసుని యజ్ఞచే బ్రహ్మాదులను తోడితెచ్చుటకు శేషుడు గరుడుడు వెళ్లుట	192
శ్రీవివాసుని వివాహమును గాంచుటకై శ్రీవేంకటాచలమునకు బ్రహ్మాదు లేతెంచుట	198
శ్రీవివాసునకు చారులు బ్రహ్మరాక నెఱింగించుట	204

- బ్రహ్మ, శ్రీనివాసులు ఒకరి నొకరు స్నేహముతో పీడించుకొనుట, భాషించుకొనుట 208
- చతురాననునకు శ్రీనివాసుడు తన కల్యాణ వృత్తాంతము నెఱిగించుట 210
- శ్రీనివాసుని వివాహమునకై రుద్రుడు శేషాచలమునకు వచ్చుట 211
- చతుర్యజ్ఞుని యాజ్ఞచే విశ్వకర్మ కల్యాణమునకు యోగ్యుడుగు పట్టణమును నిర్మించుట 218
- దేవతలు శ్రీనివాసుని కల్యాణమునకై యంగీకరించుట 220
- వివాహమునకై కరవీరపురమునుండి శ్రీ రమాదేవిని పిలిపించుట 224
- భగవదాజ్ఞచే రమాదేవిని తోడ్చెచ్చుటకు కరవీరపురమునకు సూర్యు డేగుట 226
- కరవీరపురమునుండి లక్ష్మీదేవి వేంకటాచలమునకు విచ్చేయుట 230
- శ్రీనివాసునకు పద్మావతీ మున్నగువారు వివాహమునకు తగిన మంగళ స్థానాది క్రమమును పెర్చించుట 234
- శ్రీనివాసుడు వివాహమున కంగముగా కులదేవతను ప్రతిష్ఠించుట 246
- శ్రీనివాసుడు కుబేరునియొద్ద తన వివాహమునకై ఋణమొనర్చుట 250
- శ్రీనివాసుని యాజ్ఞాప్రకారము కుబేరుడు శ్రీనివాసుని వివాహమునకై పదార్థము లను సిద్ధపరచుట 258
- భగవంతుని యాజ్ఞచే నగ్నిహోత్రుడు దివ్యుడుగు ఆన్నములను సిద్ధపరచుట 260
- శేషాచలమున కళ్యపాదులకు బ్రహ్మ మున్నగువారు ఉపచారముల నొనర్చుట 262
- శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచే బ్రహ్మనైవ్యమును సిద్ధమొనరించుట 268
- శ్రీనివాసుడు సేనాసమేతుడై ఆకాశనగరమున కేగుట 270
- శ్రీనివాసునకు శుకయోగి ఉపచారముల నొనర్చుట 274
- ఆకాశరాజు పరివారముతో తన పట్టణమునుండి శ్రీనివాసున కెదురేగుట 278
- శ్రీనివాసుడు పద్మావతితో దుర్గను దర్శించి నగరమున ప్రవేశించుట 282
- శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచే తొండమానుడు దివ్యుడుగు ఆన్నమును సిద్ధపరచుట 284
- వివాహమునకై శ్రీనివాసుని గౌరితెచ్చుటకు రాజు శ్రీనివాసుని మందిరమున కేగుట 288
- ఆకాశరాజుడిగిన పిమ్మట వసిష్ఠుడు ధరణీదేవిని ప్రేరేపింపగా ధరణీదేవి శ్రీని వాసున కుపచారము లొనర్చుట 292
- శ్రీనివాసుడు దివ్యములగు భూషణముల నలంకరించుకొని తన పరివారముతో నాకాశ రాజుభవనమున కేగుట 294
- ఆకాశరాజు పెండ్లి కుమారుని పాదములను కడుగుట 298
- ఆకాశరాజు పెండ్లికుమారునకు వివాహసమయమున నీయవలసిన భూషణాదులనొసంగుట 298

గురునగు వశిష్ఠుడు వహువరుల ప్రవరను చదువుట	పుట 300
శ్రీనివాసునకును, పద్మావతికిని వసిష్ఠాదులు వివాహము నొనరించుట	300
పద్మావతిని శ్రీనివాసునితో శేషచలమున కంపించుట	306
పద్మావతీ, శ్రీనివాసుల కాకాశరాజు పెండ్లి బహుమతుల సంపుట	312
శ్రీనివాసు డాకాశరాజునకు తనయం దచంచలభక్తి స్థిరముగా నుండునట్టి వరము నొసంగుట	314
బ్రహ్మచి దేవతలను తమతమ స్థానములకు పంపించుట	316
కల్యాణ చరితముగల నీ యధ్యాయమును వినుటవలన కలుగు ఫలితము	318
శ్రీనివాసున కాకాశరాజు వృత్తాంతమును తెలుపుటకై దూత వచ్చుట	318
శ్రీనివాసు డగన్మ్యునితోకూడి యాకాశరాజును జూచుట కేగుట	322
చనిపోవుటకు సిద్ధముగానున్న ఆకాశరాజునుగూర్చి శ్రీనివాసాదులు దుఃఖించుట	322
చనిపోయిన ఆకాశరాజునకు వసుదాసు డంత్యక్రియల నొనర్చుట	326
తొండమానునకును వసుదాసునకును రాజ్యమునకై కలహము సంభవించుట	328
శ్రీనివాసుని సహాయమును కోరుటకై తొండమానుడును, వసుదాసుడును వచ్చుట	328
పద్మావతి కోరికపై వసుదాసునకు సహాయ మొనరించుటకై శ్రీనివాసుడు వచ్చుట	330
శ్రీనివాస వసుదాన తొండమానుల యుద్ధమును వర్ణించుట	332
యుద్ధరంగమున మూర్ఛను చెందియున్న శ్రీనివాసుని గాంచి పద్మావతి దుఃఖించుట	334
శ్రీనివాసుడు కోపింపగా అగన్మ్యుడు పద్మావతియొక్క అభిప్రాయము నెఱింగించుట	338
పద్మావతి ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు తొండమాను వసుదాసులకు సంధిని గూర్చుట	340
తొండమానుడు శ్రీనివాసుని దివ్యస్వరూపమును తెలుపుచు నాతనిని స్తుతించుట	346
శ్రీనివాసుడు తొండమానుని తనకు చక్కని మందిరమును కట్టించమని ప్రేరేపించుట	350
శ్రీనివాసుడు తొండమానుని పూర్వజన్మ వృత్తాంతమును తెలుపుట	352
తొండమానుడు ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు నూతన భవనమున ప్రవేశించుట	358
బ్రహ్మ యొనరించిన దీపారోపణమును శ్రీనివాసోత్సవమును వర్ణించుట	362
శ్రీనివాసుని మహోత్సవమును సేవించుటకై వేంకటాచలమున కనేక దేశముల నుండి రాజులు వచ్చుట	364
శ్రీనివాసుని యజ్ఞచే చతుర్ముఖుడు భగవద్విగ్రహములను నాల్గింటిని నిర్మించుట	366
బ్రహ్మచే నొనరింపబడిన శ్రీనివాస మహోత్సవ విశేషములను వర్ణించుట	370
గంగాస్నానమున కరుగు కూర్మర్పిణిని వృత్తాంతము	376

తొండమానుడు ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు కూర్మద్విజాని సంతానమును భార్యను బ్రతికించిన విషము -	386
తొండమానుని యాజ్ఞనుగొని కూర్మద్విజాడు సకుటుంబముగా తన నివాసమున కరుగుట	390
అంగిరస మహర్షి చెప్పగా శ్రీనివాసునకు తులసీ దళముల నర్పించుచున్న తొండ మానునితో శ్రీనివాసుడు మాట్లాడుట	394
కర్వ గ్రామముననున్న భీముడను కుమ్మరి వృత్తాంతము	398
శ్రీనివాసుడు తొండమానునకు భీముడను కుమ్మరి వృత్తాంతము నెఱింగించుట	398
భీముడను కుమ్మరి వాని పురమునకు తొండమానుడు వెళ్ళుట	400
కుమ్మరి తన యెదుట సాక్షాత్కరించిన శ్రీనివాసుని స్తుతించుట	402
భగవంతుని యనుగ్రహమున కుమ్మరి దంపతులకు సారూప్యము సిద్ధించుట	405
శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమునందలి రహస్యాధ్యాయము	410
పద్మపురాణా నర్గత శ్రీ వేంకటేశ్వర మాహాత్మ్యము	448
మేరు శిఖరమునుండి శుకయోగిండుడు వేంకటాచలమునకు వచ్చుట	448
శ్రీ వేంకటాచలమును వర్ణించుట	452
శ్రీ శుకమహర్షి తిరుపతి కొండపై నున్న పుణ్యనదులలో స్నానమాచరించుట	454
కుమారస్వామికి కుమారధారలో స్నానమాచరించుటచే శక్తియను ఆయుధములభించుట	456
ఇంద్రునకు పాపనాశవియందు స్నానమాచరించుటచే వృత్తానుభవి చంపిన పాపము పోవుట	458
అకాశగంగ మాహాత్మ్యము	458
వ్రతతీవర్తనీ తీర్థమున స్నానమాచరించునపుడు బ్రహ్మర్షినిగూర్చి యశరీరవాణి పలుకుట	458
అశరీరవాణి చెప్పగా శుకయోగిండుడు పద్మసరోవరము కేగుట	460
పద్మసరోవరవర్ణనము	460
శుకుడు పద్మసరోవరమున శ్రీనివాసుని ధ్యానించుటద్వారా స్నానాదుల నొనరించుట	462
పద్మ సరోవర తీరముననున్న మంచరోద్యానమును వర్ణించుట	464
దివ్యోద్యానమున శుకమహర్షి గొప్ప నియమములతో తపం బొనరించుట	467
శుకమహర్షియొక్క తపోగ్ని జ్వాలలచే రోశమున కుషద్రవము కలుగుట	468
శుకయోగిండుని తపోవిఘ్నమునకై రంభాదులతో దేవేంద్రు డూరటతో పలుకుట	470

దేవేంద్రుని పన్నిదానమున రంభాడు లొనరించిన ప్రతిజ్ఞ	470
శ్రీ కుకయోగింద్రుని తపోవనమునకు వచ్చి రంభాడులు విలాస చేపల నొనరించుట	472
శ్రీనివాసుని ద్యావముచే కాముని జయించిన శ్రీ కుకుని రంభాడులు పరిహసించుట	474
రంభాడుల దుష్టచేష్టితములను చూచి శ్రీ కుకయోగింద్రుడు పరితపించుట	478
రంభాది అమృతన సమూహమువలన భయపడిన శ్రీ కుకయోగింద్రుడు శ్రీనివాసుని గురించి గావించిన స్తోత్రము	480
శ్రీ కుకమహర్షి యొనరించిన దశావతార స్తోత్రము	481
శ్రీనివాసుని గూర్చి కుకమహర్షి యొనరించిన ప్రార్థన	488
రంభాడులు తమ సౌందర్యమును విండించుకొనుచు వచ్చిన దారినే వెడలిపోవుట	488
శ్రీ కుకయోగింద్రుని వద్దకు తపస్సుచే సంకసించిన శ్రీనివాసు ధరుడెంచుట	490
శ్రీమన్నారాయణుని గాంచి కుకముని యొనరించిన సటనము మొదలగునవి	492
శ్రీనివాసానుగ్రహమున శ్రీ కుకయోగింద్రునకు మోక్షము సిద్ధించుట	496
కుకయోగింద్రుడు కుకపురమునందు నూట యెనిమిది బ్రాహ్మణ గృహములను నిర్మించుట	500
శ్రీ కుకుడు నిర్మించిన పట్టణమున జలరామునితో శ్రీకృష్ణుని ప్రతిష్ఠించుట	509
శ్రీ కుకయోగింద్రుడు తన పురమునుండి శేషాచలమువ వేగుట	502
స్వామి పుష్కరిణీతీరమును వర్ణించుట	504
స్వామి పుష్కరిణీ వర్ణనము	506
శ్రీనివాసుని యవతారము	508
శ్రీ కుకయోగింద్రు డొనరించిన శ్రీనివాస స్తుతి	512
శ్రీ వరాహస్వామి యవతారము	516
పాతాళమునందలి భూదేవి, వరాహ స్వాముల కేళివిలాసములు	518
వరాహ స్వామితో భూదేవి సంభాషణము	520
భూదేవితో పాతాళమునుండి వరాహస్వామి శేషాద్రి కేటించుట	522
కిరాతదంపతులకు శేషాద్రియందు పుత్రులు కలుగుట నియంగు ర్యానమును పండించుట మొదలగునవి	524
కౌఞ్ఠావస్థమును సంరక్షించుచున్న కిరాతుని యొద్దకు వరాహస్వామి వచ్చుట	526
వరాహస్వామి దర్శనమునకై రాజు శేషాద్రి కేగుట	528
రాజు పుట్టకన్నమునుండి వెలువడిన వరాహమును జూచుట	530
రాజు వినిన ఆకాశవాణి	532
పాలిస్తానముచే వరాహస్వామి పుట్టనుండి యావిర్భవించుట	534
రాజునకు భగవంతుని శ్రీ సూక్తి	536
శ్రీనివాసు డాస్వామి పుష్కరిణీకి దక్షిణ తీరమున నివసించుట	538
నృసింహాద్రియందు సింహంతుకు తపం లొనరించుట	540

పైట

నీలకంఠాశ్రమమునందున్న పుణ్యపుష్కరిణీ వర్ణనము	548
ఆశ్వనాశ్రమమునందున్న నీలకంఠుని ఆశ్రమవర్ణనము	548
నరసింహస్వామి నారాదించుటకు రుద్రుడు గావించిన సంకల్పము	550
రుద్రుడు చేసిన నరసింహాధన వర్ణన	554
శివునిచే ప్రతిష్ఠింపబడిన నరసింహుని వర్ణనము	556
శ్రీ నరసింహుని సాన్నిధ్యముచే కలిగిన మహాత్మ్యముగల నీలకంఠాశ్రమ వర్ణనము	560
పాండవ శీర్షమహిమ	562
నారాయణ వర్ణక మహిమ	564
నారాయణ వర్ణకముననున్న భైరవుని మొదలగు క్షేత్రకక్షక వృత్తాంతము	564
నారాయణాదించు తపస్సుచేసి పార్వతి దుర్గయై శివుని యర్ధాంగి యగుట	566
ఆత్రి మొదలగు ఏబదిమంది మహర్షులు ప్రళంపించిన స్వామి పుష్కరిణీ మాహాత్మ్యము	568
రాక్షసులు గావించు ఉపద్రవముల నెఱింగించుటకై బ్రహ్మాది దేవతల క్షీరసాగరమున కేగుట	572
బ్రహ్మాదులు గావించిన క్షీరాబ్ధిస్నాధుని స్తోత్రము	584
బ్రహ్మాదుల యెగుట పాలనముద్రమునుండి లక్ష్మీదేవి సహచరి యావిర్భవించుట	586
లక్ష్మీనాథి భగవంతుని స్థానమును చెప్పుచు దేవతల కథయును నొసంగుట	588
బ్రహ్మాదులు క్షీరసాగరమునుండి వారాయణాది కేతెంచుట	590
స్వామి పుష్కరిణీ వర్ణనము	590
కమలాని చెప్పినట్లు బ్రహ్మాదులు గావించిన శ్రీనివాసుని సాక్షాత్కార ప్రయత్నము	594
శేషాద్రిపై శ్రీనివాసుని దర్శింపగోరిన బ్రహ్మాదులు గావించిన స్తోత్రము	596
ఇట్టి స్తోత్రముచే సంతుష్టిని చెందిన శ్రీనివాసుడా పుష్కరిణీ తటమున తన విమానమును బుట్టించుట	598
విమాన మవ్యవంతున్న శ్రీనివాసుని బ్రహ్మాదులు స్తుతించుట	598
శ్రీ శ్రీనివాసులు సాక్షాత్కరించుట	598
భగవానుడు బ్రహ్మాదులను కుళలప్రశ్న గావించుట	600
బ్రహ్మ నారాయణునకు లోకమునకు ముప్పుల నాపాదించు రాక్షసుల చరిత్ర వివేదించుట	602
బ్రహ్మాదులు ప్రార్థించగా భగవాను డభయ మిచ్చుట	604
రాక్షసుల నాశనము చేయుటకై భగవంతుడు కుముదాక్ష నాదేించుట	606
సరమాత్మ బ్రహ్మాది దేవతలను పంపివేసి యంతర్ధానమగుట	608
శ్రీనివాసుని యవతార దేశకాలములను నిర్ణయించుట	608
వద్దు సరోవరమాహాత్మ్యము	610

భృగుమహర్షి పాదముతో తన్నుటచే కోవగించిన లక్ష్మీదేవి కపిలుని ఆలయమున కేగుట	పుట 610
లక్ష్మీదేవిని వెడుకుటకై శ్రీవివాసుడు భూమి కేతెంచుట	612
కొల్లాపురమునందున్న లక్ష్మీదేవిని పూజించుచున్న భగవంతుని గూర్చి ఆశరీరవాణి పలుకుట	612
శేషాచల మార్గమున రాజరూపమును ధరించి వేంచేసియున్న భగవంతుడు సువర్ణ నదీ తీరమున కేతెంచుట	614
భగవానుడు పద్మసరోవరమును నిర్మించుట	616
పద్మములు సర్వదా వికసించియే యుండుటకు భగవాను డభట సూర్యనారా యణుని ప్రతిష్ఠించుట	616
లక్ష్మీమంత్రమును జపించుచు భగవానుడు తపం బొనరించుట	618
అదియొక రాజుచేయు తపస్సని భ్రమించి చెడగొట్టుటకై ఇంద్రాదులు రంభాదుల నంపించుట	618
తన యాశ్రమమునకు వచ్చిన అస్పరసలను మోసగించుటకై నారాయణుడు నిర్మించిన మాయలు	620
పద్మ సరోవరమునుండి లక్ష్మి ఆవిర్భవించుట	622
లక్ష్మీదేవి యవతారమును సందర్శించుటకై పద్మసరస్వతీరమునకు బ్రహ్మాదులు వచ్చుట	624
లక్ష్మి భగవంతుని కంఠమున పుష్పమాల వర్పించి వరించుట	626
భగవానుడా పద్మసరోవరమునకు వరము లొసంగి శేషాచలమున కేగుట	626
నారదాది ఎనమండ్రు ఋషులచే కొనియాడబడిన పద్మ సరస్సుయొక్క మహిమ కుకుని చరిత్రను చెప్పుట	630
చాయాకుడు పుట్టుట	630

- శ్రీ వేంకటేశ స్తవః -

శ్లో॥ శ్రియః కాంతాయ కల్యాణ । నిధయే నిధయే ఽర్థినామ్ ।

శ్రీవేంకటనివాసాయ । శ్రీనివాసాయ మజ్జకమ్ ॥

లక్ష్మీదేవికి భర్తయు, నమస్త వన్యంగళములకు గనియైనవాడును, పేదలపాలిటి పెన్నిధియైనవాడును, శ్రీ వేంకటాచలమున వివసించు శ్రీనివాసునకు మంగళమగుగాక ।

శ్లో॥ శ్రీవేంకటాచలాధీశం । శ్రియా ఽఽధ్యానిత వక్షనమ్ ।

శ్రితచేతనమన్తారం । శ్రీనివాస మహం భజే ॥

శ్రీవేంకటాద్రియందు నివసించునట్టియు, లక్ష్మీదేవిచే నలంకరింపబడిన ఽక్ష స్థలము కలిగినట్టియు, ఆశ్రతులపాలిటి కల్పవృక్షమగు శ్రీనివాసుని సేవించుకొను చున్నాను.

అథ ప్రథమో ఒధ్యాయః

శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణాంతర్గత వేంకటేశ్వర మాహాత్మ్యమ్

జనకన్మపానుభూతశోకాతిరేకప్రకారః

శ్లోకః —

సూతః సూతః మహాభాగః । సర్వశాస్త్రవిశారదః ।

త్వత్తో ఒహం శ్రోతు మిచ్ఛామి । మాహాత్మ్యం పుణ్యవర్ధనమ్ ॥ 1

చరితం రజమాహాత్మ్యం । త్వయా హ స్తిగిరీశీతుః ।

జగన్నాథస్య వై విష్ణోః । మాహాత్మ్య మతులం మునేః ।

ఇదానీం శ్రోతు మిచ్ఛామి । మాహాత్మ్యం వేంకటేశీతుః ॥ 2

శ్రీసూతః —

సామ పృష్టం త్వయా బ్రహ్మన్ । చరితం వేంకటేశీతుః ।

యథాశ్రుతం మయా పూర్వం । వ్యాసా దమితతేజసః ॥ 3

త త్తథా ఒహం సమాచక్షే । సావధానమనా శ్రుణ్వు ।

పురా తు జనకో నామ । రాజా పరమధార్మికః ॥ 4

సత్యవాక్ సర్వశాస్త్రేషు । కోవిదః కోపవర్జితః ।

వాసుదేవప్రసాదస్య । ముఖ్యపాత్ర మభూ స్నృపః ॥ 5

విరూపా విత్యత్పస్త శ్చ । విరహజ్వలి రాత్మదృక్ ।

తస్య బ్రాతా ఒభవ త్పుర్వం । కుశకేతు రితి స్మృతః ॥ 6

కుశర్వజస్య తనయాః । త్రయ స్త్రైలోక్యసుందరాః ।

దుహితృజాం త్రయం తస్య । కుశకేతో ర్మహాత్మనః ॥ 7

జనకస్యా భవ త్పుత్రీ । జానకీ నామ సా రమా ।

బ్రాతా చ కారయామాస । రాజ్యం జనకభూషణిః ॥ 8

మొదటి అధ్యాయము

(శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమునందలిది)

జనకమహారాజు దుఃఖోద్రేకము ననుభవించిన విధము

శౌనకుడు —

“సూతా ! పుణ్యపురుషా ! నకలశాస్త్రపారంగతా ! పుణ్యము నభివృద్ధిచెందించు మాహాత్మ్యమును నీవలన వివరించుచున్నాను. 1

నీవలన కరిగిరినిలయుడగు వరదరాజునియొక్కయు, జగన్నాథునియొక్కయు సాటిలేని మాహాత్మ్యమును వింటిని. ఇప్పుడు శ్రీ వేంకటాచలవతి మాహాత్మ్యమును వివరించుచున్నాను తెలుపుము”ని శౌనకమహర్షి సూతు నడుగగా 2

శ్రీ సూతుడు —

సూతుడు “మహర్షి ! వేంకటాచలవతి చరితమును చక్కగా నడిగితివి. మహా తేజశ్శాలియగు వ్యాసునివలన పూర్వము నేను వివినదానిని 3

వివరిస్తే బాగుగా తెలిపెదను. శ్రద్ధతో నాలకింపుము. పూర్వము మహా ధర్మాత్ముడును. 4

నత్యనంధుడును, నకలశాస్త్రపరిజ్ఞాతయు, కోపము లేనివాడును, శ్రీమన్నారాయణ కృపకు ముఖ్యపాత్రుడును నగు జనకమహారాజు కలడు. 5

అతనికి మమకారరహితుడును, పొందినదానితో తృప్తిపొందువాడును, అహంకారము లేనివాడును, అత్మధ్యానము కలవాడునగు కుశకేతు డను సోదరుడు కలడు. 6

అతనికిము ల్లోకములయందును సౌందర్యవతులగు ముగ్గురు కుమారులును, అష్ట ముగ్గురు కుమార్తెలును నుండిరి. 7

జనకమహారాజునకు లక్ష్మియే “జానకి” యను కుమార్తెగా జన్మించెను. జనక మహారాజు సోదరునిచే రాజ్యపాలన మొనరించుచుండెను. 8

- స వ్రాతు రాజ్ఞయా రాజ్యం । చకారా ర్యేషు భక్తిమాన్ ।
 కదాచిత్ జనకో రాజా । మనసీ ధృ మచి న్తయత్ ॥ 9
- “సుఖ మేవ సదా మే స్యాత్ । దుఃఖం మాభూత్ కదాచన ।
 దుఃఖం స వీక్ష్యే నేత్రాభ్యాం । సుఖం వీక్షే సదా లలత్మనః ॥ 10
- ఆసాఘసమ్మతం వాక్యం । శ్రుత్వే త్త ముదితం హరిః ।
 దుఃఖం ప్రదర్శయామాస । రాజ్యమ త్తస్య భూవతేః ॥ 11
- కదాచి దైవయోగేన । కుశతేతు రగా న్మృతిమ్ ।
 హతే లనుజే చ తద్భార్యా । తేన సాకం మమార చ ॥ 12
- రాజ్యం పుత్రాం స్తక స్త్యక్త్వా । త్వగా త్పతిసరోకతామ్ ।
 లో దమృతి సృపో దృష్ట్వా । త్యక్తపుత్రౌ సుఖోచితౌ ॥ 13
- విలలాప మహారాజో । బ్రాతరం బ్రాతృవత్సలః ।
 ‘హాభద్రే ! బాలికాం స్త్యక్త్వా । వృద్ధం మాం జానకీం తథా ॥ 14
- క్వ గచ్ఛసి వరారోహే ! । పతి మాల్గిజ్య మజ్గళే ! ।
 ఆశీతివర్ష సాహస్రం । సమ్రుప్తం మమ భామిని ॥ 15
- ఏతానక్కాలపర్యంతం । న దృష్టో దుఃఖసచ్చయః ।
 ఆద్య దృష్టో వరారోహే ! । త్వద్వియోగేన కేవలమ్ ॥ 16
- ఇతి సజ్జన్త్య మనసి । వారం వారం మహీపతిః ।
 చకార ప్రేతకార్యాణి । పుత్రాణా శ్చైవ శైశవాత్ ॥ 17
- మాతృహీనాం స్తతో బాలాన్ । అలిక్ష్ణాజ్జే నిద్రాయు చ ।
 దోః పుత్రాః బాలభావే తు । మాతృహీనా శ్చ కర్షితాః ॥ 18
- కథం పశ్యామి వేత్రాభ్యాం । మాతృహీనా శ్చ బాలకాన్ ।
 ఇతి చి న్తాసర స్సో లభూత్ । త్యక్తరాజ్యో లలిదుఃఖితః ॥ 19

కుశకేతుడును అన్నగారి యజ్ఞానుసారము పెద్దలయందు భక్తికలిగి రాజ్యపాలన
మాచరించెను. ఒకప్పుడు జనకమహారాజు తన మనస్సులో 9

నా కెప్పుడును సుఖమే కలుగవలెను. కాని దుఃఖ మెన్నడును సంభవింపరాదు.
నేను నా కన్మలతో దుఃఖమును దర్శింపజాలను; ఎల్లప్పుడును సుఖమునే గాంచెదనని
తలంచసాగెను. 10

అంత శ్రీమత్సారాయణుడు సజ్జన సమృతముకాని వాక్యమును విని రాజ్యసంపద
లచే మడించిన జనకచక్రవర్తికి దుఃఖమునే చూపింపదలచెను. 11

ఒకానొకతరి దురదృష్టవశమున కుశకేతుడు మరణించెను. అతనితో నాతని
భార్యయు రాజ్యమును పుత్రులను విడిచి సహగమనము నాచరించి పతిసాలోక్యమును
బడసెను. 12

సుఖింపదగినవారై యుండియు పుత్రులను వీడి మరణించిన యా దంపతులను
గాంచి 13

పోదరునియం దధికమైన ప్రేమగల జనకచక్రవర్తి “ మంగళరూపిణీ! పిల్లలను
ముసలివాని నగు నన్ను. జానకిని విడచి 14

నీ భర్త ననుగమించి ఎచటి కేగితివి? నా కెనుబిచ్చేల సంవత్సరము
లేతెంచినవి. 15

ఇంత కాలమువరకు దుఃఖ మనుదానిని గాంచలేదు. నీ వియోగముచే మాత్రమే
నేడు దుఃఖము ప్రాప్తించినది. 16

అని మాటిమాటికి తలంచుచు బిడ్డలు పసివారగుటవలన వారికి శ్రద్ధాచిక్కలను
తానే నిర్వర్తించి పసివయస్సుననే 17

తల్లిని కోల్పోయిన బాలురను కౌగలించుకొని ఒడిలో కూర్చుండబెట్టుకొని
బిడ్డలారా! చిన్నతనముననే తల్లిలేక కృశించియున్నారే 18

ఈ తల్లిలేని పిల్లలను నే నెట్లు నా కన్మలతో వీక్షించగలనని విచారించుచు
రాజ్యమును వీడి దుఃఖపరవశుడై 19

త్యక్తా న్నః త్యక్తభోగ శ్చ । త్యక్తనిద్రో ఒతికర్మితః ।

తస్య దుఃఖోపశాన్త్యర్థం । శతానందః పురోహితః ॥

20

నమ్రాప్తో దైవయోగేన । వాసుదేవానుజో మునిః ।

ప్రాప్తు పురోహితం దృష్ట్వా । రాజా పూజా మకల్పయత్ ॥

21

స పూజితో మునివరో । నివిష్టో మృగవర్మణి ।

తతః కాలోచితాం వార్తాం । కథయా మాస గౌతమిమ్ ॥

22

శతానందప్రతి జనకకృతస్వశోక నివృత్త్యుపాయ ప్రార్థనా

జనకః —

శతానందః మహాప్రాజ్ఞః । కా గతిః స్యా దితో మమ

వృద్ధత్వా దాత్మన తై చ్చివ । పుత్రాణా జ్ఞౌచివ తై శవాత్ ॥

23

కన్యకారత్నబాహుళ్యాత్ । హతబన్ధో ర్మహామునేః ।

జహవః శత్రవ స్సప్తి । రావణేంద్రసిదాదయః ॥

24

తేభ్యో యుద్ధం కథం దాస్యే । హ్యసహాయో ఒతిజీర్ణవాన్ ।

దివా వక్త్రం సమయాతి । రావణః కేన హేతునా ॥

25

న జానే మునివర్యాః హం । ప్రజ్ఞా చక్షు ర్న విద్యతే ।

విమిత్త మేకం కథితం । ద్వితీయం ప్రవదామి తే ॥

26

ఏతాయా శ్చ సు రూపాయాః । సరూపః పురుషః కథమ్ ।

లభ్యతేః వద విప్రేంద్ర । తృతీయం ప్రవదామి తే ॥

27

దీర్ఘాయుష శ్చ మే పుత్రాః । పుత్ర్య శ్చాపి సభర్తృకాః ।

ఏక దేశాధిపత్యై వ । స్నుషా స్తా శ్చభవన్తు మే ॥

28

జామాతర శ్చ చత్వారః । ఏకరాజసుతా స్తథా ।

వర్ధిత జ్ఞౌచివ మే రాజ్యం । స్వయం మేవ పురోహితః ।

కేనోపాయేనవై భూయాత్ । తదేతత్కారణంవద ॥

29

అహరమును, భోగములను, నిద్రనువీడి కృత్యములచేతగా నాతని దుఃఖమును పోగొట్టుటకై 20

వసుదేవుని సోదరుడగు శతానందు డను పురోహితు డవ్యష్టశమున నేతెంచెను. అట్లు వచ్చిన ఆ పురోహితుని జూచి యా రాజు పూజించిన విష్ణుట 21

కృష్ణాజినమున కూర్చుండెను. విష్ణుట జనకచక్రవర్తి సమయానుసారముగా భాషించుదు 22

జనకచక్రవర్తి తన విచారము పోవుట కుపాయమును చెప్పుమని శతానందుని ప్రార్థించుట

జనకుడు —

శతానందా ! విద్వన్మణి ! నేను మునలివాడనైతిని. బాలకు పసివారు. 23

కన్నియలు చాలమది కలరు. బంధుగులు మృత్యుచెందిరి. రావణ ఇంద్రజిత్తు మొదలగు శత్రువులు మిక్కుటముగా నున్నారు. 24

మిక్కిలి వృద్ధుడను. నిస్సహాయుడ నగు నే నెట్లు వారితో యుద్ధమొనరింతును? రావణు డెందులకో రాత్రింబవలులు వచ్చుచున్నాడు. 25

నాకు జ్ఞాననేత్రము లేకుండుటంజేసి కారణ మారయజాలకున్నాను. నా కిదియొక చింతాకారణమై యున్నది. 26

మిక్కిలి రూపవతియగు సీతకు సౌందర్యశాలియగు పురుషుడు లభించు నుపాయ మేమి ? యని రెండవ విచారము. 27

నా పుత్రులు దీర్ఘాయుష్కుంతులు కావలెను. పుత్రికలును వారి భర్తలును దీర్ఘాయుష్కుంతులు కావలెను. ఒకే దేశాధిపతికి మాత్రమే వారు కోడంద్రు కావలెను. 28

మా నలుగురు పుత్రికలకును ఒకే రాజునకు జనించిన నలుగురు పుత్రులును భర్తలుగా లభింపవలెను. నా రాజ్య మే యుపాయముచే వృద్ధిపొందు ననునది మూడవ విచారము. పురోహితా ! నా కిట్టి వ్యాకులపాటు నశించునుపాయమును తెలుపుమని ప్రార్థించెను.

జనకాయ శతానందోక్తః శ్రీవేంకటాచల ప్రభావః

శతానందః —

అస్తి కశ్చి ద్విశేషో ఽస్మిన్ । భూలోకే భూమిపాలకః ।

దుహితృ స్తవ కల్యాణ- । సుఖదం శత్రునాశనమ్ ॥

30

వైకుంఠగిరి మాహాత్యం । న భవిష్యం న హో త్తరమ్ ।

కలౌ తత్కిర్తనం పుణ్యం । సర్వదుఃఖహరం శివమ్ ॥

31

ధనకామస్య ధనదం । పుత్రకామస్య పుత్రదమ్ ।

రోగార్తస్య చ రోగఘ్నం । జ్ఞానినాం జ్ఞానసాధనమ్ ॥

32

య చ్చుత్వా సర్వలోకేశో । బ్రహ్మ బ్రహ్మవదం గతః ।

వీరికణ్ఠ స్తు య చ్చుత్వా । నిర్విషః సుఖ మాప్తవాన్ ॥

33

వజ్రీ నాకపదం ప్రాప్తో । యత్కథా శ్రవణాదరాత్ ।

సదాన్యపుర్లోకపాలాః । యత్కథాశ్రవణేనవై ॥

34

కిముక్తేన విశేషేణ । తదనంతఫలం శ్రుణు ।

ఇత్యుక్తో మునినాతేన । జనకోవాక్య మబ్రవీత్ ॥

35

జనకః —

వద వైకుంఠమాహాత్యం । కలౌ త చ్చరితం కథమ్ ।

శతానందః —

కృతే వృషాద్రిం వక్ష్యన్తి । శ్రేతాయా మజ్జనాచలమ్ ॥

36

ద్వాపరే శేషశైలేతి । కలౌ శ్రీవేంకటాచలమ్ ।

నామావి యుగభేదేన । శైలస్యా న్య భవన్తి హి ॥

37

జనకః —

చతుర్ముగే త్వయా ప్రోక్తం । నామ యద్యద్గిరే ర్మునే ।

తస్య తస్య చ వై హేతుం । విస్తరా ద్వద మే గురోః ।

కృతే వృషాచల ఇతి । కథం నామ గిరే రభూత్ ॥

38

శతానందుడు జనకునకు శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యము నెఱింగించుట.

శతానందుడు —

ఆ మాటలను విని శతానందుడు “రాజా : భూలోకమున నొక విశేషము కలదు. అది నీ పుత్రులకు కల్యాణనందన నొసగూర్చును, శత్రువుల నశింపజేయును. 30

వైకుంఠపర్వత మాహాత్మ్యము ముందెన్నడు జరుగనిది. పూర్వకాలమున జరుగనిది. కలియుగమున దాని మాహాత్మ్యమును కీర్తించినంతనే పుణ్యము కలుగును. నమస్త దుఃఖములు నశించును. 31

మంగళముల విచ్చును, ధనమును కోరువారికి ధనము నొసంగును. పుత్రులను కాంక్షించువారికి పుత్రుల విచ్చును. రోగముచే. పీడింపబడువారికి రోగమును పోగొట్టును. జ్ఞానులకు జ్ఞానము నభివృద్ధి నొందించు సాధనమగును. 32

దీని మాహాత్మ్యమును వినుటవలననే నకలలోకాదిపత్యము బ్రహ్మ బ్రహ్మ లోకమున కధిపతియాయెను. గరళకంఠుడీ మాహాత్మ్యమును వినుటవలననే విషమును త్రావియు సుఖముగా నుండెను. 33

దేవేంద్రుడీ మాహాత్మ్యశ్రవణముననే స్వర్గలోకాదిపత్యము నందెను. లోక పాలరందరు నీ మాహాత్మ్య శ్రవణముననే తమతమ నెలవుల కాదిపత్యమును వహించెను.

పెక్కు మాటలే? శ్రీ వేంకటాచలకీర్తన పెక్కు ఫలితములను నొసంగును. దానిని వినుచు అవి శతానందుడు తెలుపగా జనకచక్రవర్తి 35

జనకుడు —

శ్రీ వైకుంఠమాహాత్మ్యమును, కలియుగమున దానిచరిత్ర విధము నెఱింగింపుమని కోరినంతనే శతానందుడు మరల తెలుపుట కారంభించెను.

శతానందుడు —

ఈ పర్వతమును కృతయుగమున వృషాద్రి అనియు శ్రేతాయుగమున అంజనాచలమనియు 36

ద్వాపరయుగమున శేషాద్రియనియు, కలియుగమున శ్రీ వేంకటాచలమనియు యుగములమార్పు నన నరించి వ్యవహరింతురు. 37

జనకుడు —

దానిని విని జనకమహారాజు శతానందునితో “మునివర్యా : ఈ పర్వతమునకు నాలుయుగములయందు కలుగు నామములను తెలిపితిరి. ఆ యా నామములు వచ్చుటకు కారణమును విస్తారముగా తెనుపుచు కృతయుగమున వృషాచల మను పేర్లెట్లు కలిగెనో వక్కాణింపుమని యడిగెను. 38

వృషభాచలనామనిష్పత్తిః

పరా తు వృషభో నామ । రాక్షసో రూక్షకర్మకృత్ ।

ఆక్రమ్య శేషశైల ఇచ్ఛ । తాపసా నవ్యబాధత ॥

39

తేన సన్గ్లిష్టతపసః । తదర్థం శరణం గతాః ।

శ్రీనివాసం హృషీకేశం । భక్తానా మభయజ్ఞరమ్ ॥

40

తుష్టువు ర్హృష్టమనసః । స్రష్టారం సర్వచేతసామ్ ।

ప్రాదుర్భూత భగవాన్ । మునీనాం పురతో హరిః ।

వృక్షావయ స్తునిశ్రేష్ఠాః । అనకృ త్కృతసంస్తవాః ॥

41

మనయః —

భగవః స్మరవిన్దాక్షః । వృషభోనామ రాక్షసః ।

సమ్బాధతే నదా క్రూరః । తపోభజకరః ఖలః ॥

42

తస్మా ద్రక్ష క్షరాతీతః । తయా ద్రాక్షస కల్పితాత్ ।

బాధ మిత్య క్తవాన్ కృష్ణో । దుష్ట మభ్యద్రవ ద్రుషా ॥

43

స రాక్షసో మహావీర్యః । తీర్థే తుమ్బురుసంజ్ఞకే ।

స్నాత్వా త్రిషవణం పుణ్యాం । సాలగ్రామశిలాం నృపః ॥

44

నారసింహాత్మికాం దివ్యాం । సకరాలా మధోముఖామ్ ।

“ నిత్య మారాధయేయా హ ” । మితి నిశ్చిత్య పూజయన్ ॥

45

పూజాన్తే స్వశిరఃపుష్పం । ఖగ్గేనా హృత్య భూవతేః ।

సమర్పయామాస తతః । తచ్చిరః పునరాగతమ్ ॥

46

ఏవం పచ్చ సహస్రాణి । వర్షాణి విగతాని చ ।

తస్మిన్ కాలే లరవిన్దాక్షః । ప్రత్యక్షః సమజాయత ॥

47

శిలాన్తర్యామిభగవాన్ । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।

త మాలోక్య హృషీకేశం । వృభభో ద్దణ్వ ద్భువి ॥

48

వృషభాచల మను పేరు వచ్చుట

పూర్వము దారుణకృత్యముల నొనరించుచు వృషభు డను రాక్షసుడు శేషాద్రి నాక్రమించుకొని మునీంద్రులను బాధింపసాగెను. 39

ఆతని బాధలచే తపోభంగము కలుగుటంజేసి భక్తుల కభయము నొసంగు వాడును. 40

సకలప్రాణికోటి ఉచ్చత్తికి కారణభూతుడును నగు శ్రీవివాసుని సంతోషాంత రంగములతో స్తుతించగా వారి యెదుట భగవంతుడు ప్రత్యక్షమాయెను. మునీంద్రు లాతనిని పరిపరివిధముల స్తుతించుచు నిల్లు విన్నవించిరి. 41

మహర్షి —

పద్మవత్రేక్షణా : వృషభాసురుడు కఠినాత్ముడై దుష్టుడై మా తపస్సునకు విఘ్నము నొనరించుచు బాధించుచున్నాడు. 42

కావున ఆ రాక్షసునివలన సంభవించిన భయమును తొలగించి కాపాడుచుని ప్రార్థింపగా భగవంతు డందుల కంగీకరించి రాక్షసుని కోపముతో తరిమివేసెను. 43

ఆ పరాక్రమశాలి యగు రాక్షసుడు తుంబురుతీర్థమున మూడువేళలయందు స్నానమాచరించి పవిత్రమును 44

దివ్యమును, భయంకరమైనదియు క్రిందబిలముగల సాలగ్రామశిలను “నేను నిత్యమారాధింతున”ని నిశ్చయించి పూజించుచు 45

పూజను పూర్తిగా నొనరించినవిమ్మట తన శిరమనెడు పుష్పమును అగ్గముతో అండించి భగవంతుని కర్పించెను. ఆ శిర మటులనే మరలనచ్చి విలచెను. 46

ఈ విధముగా నయిదువేల సంవత్సరము లతిక్రమించగా 47

శిలలో సంతర్వామిగా నున్నట్టియు నత్పురుషులకు పొందఁగినవాడునగు శ్రీవి వాసుడు ప్రత్యక్షమాయెను. వృషభాసురు డాతనిని గాంచినంతనే కర్రవలె భూమిపైబడి 48

పపాత రాజశాస్త్రాల : । స విసంజ్ఞా ముపేయివాన్ ।
ముహూర్తాస్తే సముత్థాయ । ప్రత్యభాషత కేశవమ్ ॥

49

వృషభః —

కేశవా నస్త : గోవింద : । శ్రీనివాస : సురోత్తమ : ।
స చ మోక్షం న చ స్వర్గం । పారమేష్ఠ్యపదం హరే : ॥

50

స యచే జగతాం నాథ : యద్ధఖిణిం చ దేహి మే ।
దశావతారవిభవే । శ్రుతస్తేవిక్రమోహరే ॥

51

ఆవ్య తం సత్య మాధత్స్వ । విక్రమం పురుషోత్తమ : ।
దేవ స్తద్భారతీం శ్రుత్వా । కిచ్చో ద్ధాస్యముఖో హరిః ॥

52

ఉవాచ వననం తం హి । రాక్షసం యద్ధదుర్మదమ్ ।
శ్రుత్వా తదుక్తవాన్ కృష్ణః । 'తథా లస్త్యి' త్యరిమర్దనః ॥

53

తయో ర్యుద్ధ-మభూ త్తత్ర । వృషభశ్రీనివాసయోః ।
యత్కృతం శ్రీనివాసేన । తత్కృతం వృషభేణ చ ॥

54

త దద్భుత మభూ త్తత్ర । దేవానాం పశ్యతా మపి ।
త ద్యుద్ధకౌశలం దృష్ట్వా । ధగవాన్ పర్యపూజయత్ ॥

55

భో రాక్షసకురోత్పన్న : । పశ్య మే పౌరుషం బలమ్ ।
ఇ త్యుక్త్వా దర్శయామాస । గరుడం వికృతాకృతిమ్ ॥

56

తత్రస్థం వాసుదేవ ఇచ్చ । విశ్వరూపిణ మవ్యయమ్ ।
సహస్రభుజసంయు క్తం । సహస్రాయుధభూషితమ్ ॥

57

తస్మాయాం రాక్షసో దృష్ట్వా । స్వయ ఇచ్చ గరుడం హరిమ్ ।
దర్శయన్ వ్యజ్ఞయామాస । స్వమాయాం సురమోహినీమ్ ॥

58

న క్తజ్ఞరస్య చరిత । మతిక్రాన్తుం క్షమో లప్యయమ్ ।
ప్రశంసన్ రాక్షసం పీఠం । 'సాధు సాధ్వీ' త్యభాషత ॥

59

చైతన్యము లేకయుండెను. కొద్దిసమయము గడచినంతనే లేచి శ్రీమన్నారాయణునితో

49

వృషభాసురుడు —

కేశవా ! అనంతా ! గోవిందా ! శ్రీనివాసా ! దేవాధిదేవా ! నేను మోక్షమును స్వర్గమును, బ్రహ్మలోకము

50

నభిలషింపను. నాకు యుద్ధమును ప్రసాదించుము. నీ పరాక్రమమును దళావతార వైభవమున వింటిని.

51

నే డా పరాక్రమమును సత్యమొనరింపుమ'ని కోరగా శ్రీమన్నారాయణు డావాక్యమును విని మందస్మితపదనారవిందుడై

52

యుద్ధమునందు దుష్టవ్యామోహముచే గర్వించిన రాక్షసునితో వట్లే యగుగాక యని పలికెను.

53

శ్రీనివాసుడును, వృషభాసురుడును ఒకరినొక రనుకరించుచు యుద్ధము నొనర్చిరి.

54

ఆ యుద్ధ మత్యంతాశ్చర్యకరమాయెను. దేవత లందరును చూచుచుండిరి. అపు డా యుద్ధమునందలి నేర్పరితనమునుగాంచి శ్రీనివాసుడు ఆతని నాదరించుచు

55

రాక్షసవంశసంజాతుడవగు వృషభాసురా : నా బలమును, పౌరుషమును గాంచుమ'ని భయంకరాకారముగల గరుడుని

56

విశ్వరూపధారియు, నాశరూపుడును వేయిభుజములును, వాటియందు వేయి ఆయుధములచే నలంకరింపబడిన వాసుడేవుని చూపించెను.

57

రాక్షసు డా మాయను గరుడుని, హరినిగాంచి దేవతలను గూడ మోహపరచు తన మాయను ప్రయోగించెను.

58

రాక్షసుని మాయను జయింపజాలియు శ్రీనివాసు డాతనిని “చాల బాగున్నది, చాల బాగున్నద'ని స్తుతించుచు

59

రే రే రాక్షసవర్యా ద్య । చక్రేణ శతనేమినా ।
హరిష్యే తే శిరః కాయాత్ । యథా పక్వఫలం ద్రుమాత్ ॥ 60

ఇ త్యుక్తో దేవరాజేన । వృషభో దణ్ణవద్భువి ।
ప్రణిపత్యా హ విశ్వేశం । ఆస్తువ ద్రాక్షనేశ్వరః ॥ 61

వృథః —

చక్రపాణే నమ స్తుభ్యం । చక్రస్య చరితం శ్రుతమ్ ।
య చ్చక్రేణ ప్రతప్తస్తు । ముక్తి మేతి న సంశయః ॥ 62

య చ్చక్రేణ పురా రాజా । కీర్తిమాన్ కీర్తి మాప్తవాన్ ।
త్వచ్ఛక్రేణ హతో రాజన్ ! ! గచ్ఛామి తవ మందీరమ్ ॥ 63

ఏవ ముక్త్యా హరేః పాదౌ । పస్పర్శ వృషభాసురః ।
వరం యయాచే వృషభః । “శైలో మదభిధో అస్త్వితి” ॥ 64

సమాలిక్య “భవే దేవ” । మి త్యుక్త్వా హరిణా అథ సః ।
విన్యష్టచక్ర సజ్చిన్నః । త్యక్తవాన్ న కలేవరమ్ ॥ 65

తస్మా ద్స్పృషభశైలో అయం । కృతే ఖ్యాతి ముపేయివాన్ ।

జనకః —

కథ మజ్ఞనశైలే తి । త్రేతాయాం నామ మే వద ॥ 66

త్రేతాయాగే అజ్ఞానాచలనామనిష్పత్తిః

శతానందః —

పురా కేసరిణః పత్నీ । హ్యజ్ఞానా కణ్ణలోచనా ।
అనపత్యత్వదుఃఖేన । మతఃకముని మాగమత్ ॥ 67

అనమ్య మువిశార్దూల । అనపత్యా తికర్షితా ।
ఉవాచ వచనం నేత్ర । నీరసి క్తకలేవరా ॥ 68

అజ్ఞానా —

రాక్షసా : నీ శరమును నీ శరీరమునుండి పండిన ఫలమును చెట్టునుండి రాల్చు
నటుల నా మారంచులుగల చక్రాయుధముచే సంహరింతున'ని పఠకగా 60

వృషభాసురు డాతనికి సాష్టాంగముగ నమస్కరించి 61

వృషభాసురుడు —

శ్రీమన్నారాయణా : నీ చక్రమాహాత్యము నిదివరలో వినియుంటిని. నీ చక్ర
ముచే తపింపబడినవానికి ముక్తి లభించు ననుటలో సంద్యములేదు. 62

కీర్తిమంతుడను రాజు నీ చక్రముచే దునుమబడి కీర్తిని గాంచెను. నీ చక్ర
ముచే దునుమబడిన నేనును మోక్షసామ్రాజ్యము నలంకరింతున'ని 63

పలికి శ్రీమన్నారాయణుని పాదములను స్పృశించెను. మరియు “ప్రభూ :
ఈ పర్వతము నా పేరున బరగునుగాక !” యని ప్రార్థించెను. 64

శ్రీనివాసుడాతని నాలింగన మొనర్చుకొని చక్రముతో నాతని శరమును ఖండిం
చగా వృషభాసురుడు మృతినొందెను. 65

జనకుడు —

కాపున నీ పర్వతము కృతయుగమున వృషభాద్రియను నామముతో, వ్యవహా
రింపబడున'ని శతానందుడు తెలుపగా జనకుడు త్రేతాయుగమున “అంజనశైలమును”
పేరెట్లు కలిగెనో తెలుపుమని యడుగగా శతానందుడిట్లు తెలిపెను. 66

త్రేతాయుగమున అంజనాచలమును పేరు కలిగిన విధము

శతానందుడు —

పూర్వము కేసరి ధార్యయు పద్మనేత్రయగు అంజనాదేవి సంతానము లేక
దుఃఖించుచు మతంగముని నమిషమునకు వచ్చెను. 67

ఆ మువిపుంగవునకు నమస్కరించి కంటిసీరు శరీరమును తడుపుచుండ 68

అంజనాదేవి —

అహో తాపనశార్దూల ! అపుత్రాయా మమ తా గతిః ? ।
ఏవ ముక్తైః లజ్జానా దేవ్యాః । మతర్జ్గో వాక్య మబ్రవీత్ ॥

69

మతర్జ్గః —

పమ్పయాః పూర్వదిగ్భాగే । పశ్చాశ్చద్యోజనాంతరే ।
నారసింహశ్రమం దేవిః । వర్తతే వసుధాతలే ॥

70

తస్య దక్షిణదిగ్భాగే । నారాయణగిరే స్తపే ।
ఉత్తరే స్వామితిర్థస్య । వర్తతే క్రోశమాత్రతే ॥

71

వియద్గజే తి విఖ్యాతా । తత్ర గచ్ఛ యథాసుఖమ్ ।
తత్ర స్నాత్వా లభ కల్యాణి । ద్వాదశాబ్దం తప శ్చర ॥

72

తేన పుణ్యేన తే పుత్రో । భవిష్యతి గుణాధికః ।
మతర్జ్గే నైవ ముక్తా సా । నారాయణగిరిం యయా ॥

73

కృత్వా స్వామినరః స్నానం । అశ్వత్థస్య ప్రదక్షిణమ్ ।
వరాహరూపిణం నత్వా । పీత్వా తత్సలిలం శుభమ్ ॥

74

ఆకాశగంగా మాసాద్యః । తపః కర్తుం ప్రచక్రమే ।
మునిం శ్చా మస్త్ర్య భర్తారం । వ్రతార్థం భక్ష్యవర్జితా ॥

75

ఉపవాసరతా బాలా । బాహ్యభోగవివర్జితా ।
కాష్ఠవత్ పర్యవస్థాప్య శరీరం స్వాత్మనఃశుచి ॥

76

పూర్ణే సంవత్సరే జాతే । వాయుదేవో మహాబలః ।
ఫల మాహృత్య భక్ష్యార్థం । వ్రత్యహం హ్య దదా న్మరుత్ ॥

77

అర్ధై కస్మిన్ దినే వాయుః । ఫలే పీర్య మపూరయత్ ।
పీర్యగర్భం ఫలం తస్యాః । ప్రాక్షిప త్కరసమ్నుచే ॥

78

ఫలం సా మన్యమానా హి । ఊదర్తా తదబక్షయత్ ।
తతో గర్భ్య సముదభూత్ । అజ్ఞానాయా శ్చ భూమిపః ॥

79

మునీంద్రా : సంతానహీనురాలనగు నా గతియేమి ? యవి విలపింపగా మతంగ
మహర్షి
మతంగుడు —

69

“పంసానదికి తూర్పుదిశలో నైదువందల యోజనముల దూరమున భూమిపై
నారసింహశ్రమము కలదు.

70

దానికి దక్షిణదిశలో నారాయణాద్రి తీరమున స్వామితీర్థమున కుత్తరభాగమున
క్రోశమాత్రదూరమున

71

ఆకాశగంగ ప్రసీధ్యమై యలరారుచున్నది. అచ్చటికి సుఖముగా జేరి అందు
స్నానమాచరించి పండ్రెండు సంవత్సరములు తపమొనరింపుము.

72

ఆ పుణ్యముచే నీకు నద్గుణవంతుడగు వృత్రుడు కలుగునని పరుకగా నామె
నారాయణగిరికేగి

73

స్వామితీర్థమున స్నానమాచరించి రావివృక్షమునకు ప్రదక్షిణము నాచరించి
వరాహస్వామికి నమస్కరించి స్వామిపుష్కరిణీ తీర్థమును త్రావి

74

మతంగమునియొద్దను తన భర్తయొద్దను అనుజ్ఞను బడసి ఆకాశగంగనుజేరి
వ్రతమునకై యాచారమును వీడి

75

ఉపవాసమొనరింపట యందాసక్తి కలదై శారీరక భోగముల నన్నిటిని వీడి
పవిత్రమైన తన శరీరమును కట్టనలె దృఢముగా నిలిపి తపమొనర్చుట కారంభించెను.

76

అట్లు సంవత్సరము గడచినంతనే మహా బలవంతుడగు నాయుదేవు డామె
భుజింపటకై ఫలము ననుదినమొసంగుచుండెను.

77

అంత నొక దినమున నాయువు ఫలములో తన వీర్యమునుంచి యా ఫలము
వంజనాదేవి దోసిలియందుంచెను.

78

ఆమె యాకలిగొన్నదై దానిని సామాన్యఫలమని తలంచి భుజించెను. అనంతర
మామెకు గర్భము కలిగెను.

79

ముచీనా మభవ ద్ధర్మో । వాయో ర్గర్భసముద్భవః ।
అథ సా దశమాసాన్తే । సుషువే పుత్ర ముత్తమమ్ ॥ 80

హసూమన్త మిమం ప్రాహుః । మునయో వీతకల్మషాః ।
అజ్ఞానా వ్రత మాస్థాయ । పుత్రం ప్రాప గిరీశ్వరే ।
తస్మా దజ్ఞసశైలో ఽయం । లోకే విఖ్యాతకీర్తిమాన్ ॥ 81

ద్వాపరేయుగేశేషాచలనామనిష్పత్తిః

జనకః —

సద్రోషో హ్య భవ న్మహ్యం । శ్రుత్వా తన్నామకారణమ్ ।
ద్వాపరే శేషశైలేతి । కథం ఖ్యాతి ర్భవిష్యతి ॥ 82

కళానందః —

పురా వైకుంఠనగరే । ద్వారి శేషం సమాదిశత్ ।
జానన్ భగవతో భావం । సో ఽతిష్ఠత్ భావికర్మణి ॥ 83

చిక్చీతే మారుతేన । ద్వారి జాగ్ర త్కుతూహలీ ।
దేవాదిదేవో భగవాన్ । రేమే చ రమయా సహ ॥ 84

తస్మి న్కారే మహారాజః । మారుత స్తు కదాచన ।
అకస్మా త్కారణాత్ ప్రాప్తో । భగవన్తం జనార్దనమ్ ॥ 85

ద్వారే తం రోధయామాస । రుక్మదణ్డేన సర్పరాట్ ।
“ కి మర్థం రుద్ధ్యతే మూర్ధః । కార్యస్య మహతీ త్వరా ।
ఇత్యుక్తే వాయునా శేష । ఉవాచ వచనం పునః ॥ 86

శేషః —

“ అహ నూజ్ఞాధరో విష్ణో । రామ త్వ మన్తఃపురం గమః ” ।
ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా । జగత్ప్రాణో ఽబ్రవీ దిదమ్ ॥ 87

వామః —

వాయువువలన గర్భము కలిగెనని మును లందరును సంతసించిరి. అనంతర మామికు వదినెలలు నిండినంతనే పుత్రరత్న మావిర్భవించెను. 80

ఆ బాలనకు పాపదూరులగు మునీంద్రులు హనుమంతుడను నామము నుంచిరి. అంజనాదేవి వ్రతము నాచరించి పర్వతరాజమున పుత్రుని గనియుండుటచే నీ పర్వత "మంజనాది" యను ప్రఖ్యాత నామమును గాంచెను. 81

ద్వాపరయుగమున శేషాచల మను పేరు కలుగుట

జనకుడు —

జనకవక్రపత్ని యా చరిత్రమును విని "మునీంద్రా! అంజనాది యను పేరు కలుగుటకు గల కారణమును విని చాల సంతసము కలిగెను. ద్వాపరయుగమున "శేషతైల" మను పేరెట్లు ప్రసిద్ధి కెక్కెనో తెలుపుడ"ని యడిగెను. 82

శతానందుడు —

పూర్వము వైకుంఠనగర ద్వారరక్షణకై శ్రీమన్నారాయణుడు శేషుని నియోగించెను. 83

అతడును వాయువుచే నాచరింపబడు కాగలకార్యమునందు భగవంతుని మనోగతము నెఱింగినవాడై జాగరూకతతో సంతోషముగా ద్వారరక్షణమొనర్చుచుండగా సర్వ దేవవంధ్యుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు లక్ష్మీదేవితో క్రిడించుచుండెను. 84

ఆ సమయమున వాయువు హఠాత్తుగా ప్రాప్తించిన కారణముచే శ్రీమన్నారాయణుని నన్నిదికేతెంచెను. 85

దారిలో నాదిశేషుడాతనిని బంగారుదండముతో నడ్డగించెను. వాయువంతట "మూర్ఖా! ఎందులకు నన్నడ్డగించుచున్నావు? నాకు చాల తొందరపనియున్నద"ని పలుకగా నాదిశేషుడు— 86

శేషుడు —

నేను శ్రీమన్నారాయణుని యజ్ఞాపరిపాలకుడను. నీ వంతఃపురమున ప్రవేశింపజనద"ని సుదువగా వాయువు— 87

వాయువు —

జయ స్తు విజయ శైచివ । సంశప్తా మునిభిః పురా ।

అహఙ్కారేణ తౌ జాతౌ । కుమ్భకర్ణదశాననౌ ॥

88

విస్మృతా కిం త్వయా మూర్ఖః । ద్వారపత్యే నియోజితౌ ।

తద్వాక్యాన్తే చ రాజేన్ద్రః । ప్రజన్వాల విషోల్పణః ।

గర్హయన్ వచనై స్తీక్ష్ణైః । జగత్ప్రాణ మహీశ్వరః ॥

89

శేషః —

కిం గరిష్ఠం వచః ప్రోక్తం । జీవనేచ్ఛా న విద్యతేః ।

చారేన నుగతో లోకో । నైవ జానాతి మోహితః ॥

90

త్వం తాదృ జ్వరవ ద్దణ్డ్యోః । వృథా మోహో త్రృభాషనే ।

బలే జ్ఞానే విరాగే చ । విష్ణుభక్తో న మత్సమః ॥

91

సదా మే లస్తఃపురే వాసః । పుత్రా దవ్యధికో హరేః ।

లోకానా ఇహ హితార్థాయ । హితార్థం జగదీశతుః ।

స్థాపితో లస్మి ద్వారపత్యే । లక్ష్మ్యో నారాయణేన చ ॥

92

వాయుః —

బిదారో లస్తఃస్థితో వా పి । బహిష్కేభనమో న హి ।

శయానం రత్నపర్యజ్ఞే । రాజాన మపి నేవతే ॥

93

కల్పి ద్ధూతో నియుక్త స్తు । పర్యజ్ఞాధిష్ఠిత స్స్వయమ్ ।

కి మాధిక్యం తస్య శేషః । పుత్రే కాన్యూనతా వద ॥

94

తయో ర్వివాదో హ్యభవత్ । శేషవాన్యో ర్మహాత్మనోః ।

లక్ష్మ్యో లవబోధిత శ్రీమాన్ । ఉత్తస్థి గరుడధ్వజః ॥

95

కిమర్థం క్రోశనే శేషః । కః పుమా నాగతః పరః ।

ఇత్యుక్తో దేవదేవేన । ఫణిరాజో లభ్యభాషత ॥

96

శేషః —

బుద్ధిహీనుడా ! ద్వారపాలకులుగా నియమించబడిన జయవిజయు లహంకారముతో ప్రవర్తించుటవలననేగదా మునులచే శపింపబడి రావణ కుంభకర్ణులై రను వృత్తాంతమును మరచితివా ? యని పరిహాసంపగా నాదిశేషుడు సరుషవాక్కులతో వాయువును నింపించుచు విషమును క్రక్కుచు మండిపడసాగెను.

౪౪-౪౭

శేషుడు —

మరియు వాయువుతో — పెద్దమాటల నాడుచుంటివే : సీకు బ్రతుకునం దాళలేనటులున్నదే : ప్రాణికోటి మృత్యువు వెన్నంటి వచ్చుచున్నను మోహంధులై తెలియజాలకున్నారు.

౪౮

నీవు నట్టి వివేకహీనుడగు మనుజునివలెనే దండింపబడదగినవాడవు. నీ వజ్ఞానముచే వదరుచున్నావు. ఏ విష్ణుభక్తుడును బలమునందు జ్ఞానమునందు వైరాగ్యమునందు నాకు పాటిగా జాలడు.

౪౯

నే నెల్లవేళలయును సంతఃపురమున వసించుటంజేసి శ్రీమన్నారాయణునకు నాయందు పుత్రునికంటె ప్రీతి యత్యధికముగా నున్నది. లోకమునకును శ్రీమన్నారాయణునకును మేలుదేయు కోరికతో లక్ష్మీనారాయణులచే నేను ద్వారపాలకునిగా వియోగింపబడితి న'ని గర్వముగా పలికెను.

౫౦

వాయువు —

అంత వాయువు — పిల్లి ఇంటిలో నుండినను బయట సంచరించు మత్తగజమునకు సరిరాదు. రత్నములచే కూర్చబడిన మంచమున పవళించియున్న రాజును

౫౧

వేతనమునకై వియోగింపబడిన భృత్యుడు తానును (కాళ్లు పినుకుటకై) మంచమున కూర్చుండి సేవించినను రాజపుత్రునికంటె గొప్పవాడు కాజాలద'ని వచించెను.

౫౨

ఇట్లు వా రిరువురకును వాదవివాదములు జరుగుచుండగా శ్రీమన్నారాయణుడు లక్ష్మీచే మేల్కొలుపబడి లేచి

౫౩

'అదిశేషా ! ఎందుల కట్లరచుచున్నావు ? పరపురుషు డెవ్వడైన వరుడెంచెనా ? యని యడుగగా నాదిశేషుడు

౫౪

శేషుడు —

- మలయాచలవాస స్తు । వాయు రత్యస్తగర్వితః ।
అకాలే ఒన్తఃపురం శీఘ్రం । ప్రవేష్టు ఇన్ సముద్యతః ॥ 97
- అవాచ్యవచనం ప్రోక్తం । అనేన త్యస్తమానినా ।
ఇత్యా హూతః ఫణిస్త్రేణ । భావజ్ఞేన తదా హరిః ॥ 98
- సంజ్ఞాపయన్నిజం భావం । ఇజ్జితైః ద్వార మాయయా ।
వీతస్మిన్నేవ కాలే తు । సాష్టాంగం ప్రణిపత్య తమ్ ॥ 99
- వాయు స్తుష్టావ పురుషం । పూణం వేదగోచరమ్ ।
వాయు మారోక్య వచనం । వారిజాక్షో ఒబ్రవీ త్వ తమ్ ॥ 100

భగవాన్ —

- కిమర్థం కలహః పుత్రః । శేషేణా త్యస్తమానినా ।
ఇత్థం హరే ర్వాగమృతం । పీత్వా కర్ణపుటద్వయాత్ ।
తూష్టిం బభూవ నృపతే । వాయు రత్యస్తశక్తిమాన్ ॥ 101

శేషః —

- అహం సమర్థో భగవన్ । బలే శ్ఞానే తవ ప్రేయే ।
మత్సమో నాస్తి భూలోకే । నాకే వా బ్రహ్మసదృని ॥ 102
- సరీసృపవచః శ్రుత్వా । ప్రహసన్ ఫణినం హరిః ।
'సాధు సాధ్వి' తి సమ్భావ్య । చో వాచ ఫణినాం పతిమ్ ॥ 103

శ్రీ భగవాన్ —

- స వాఙ్మత్రేణ పౌరుష్యం । క్రియా కేవల ముత్తరమ్ ।
బలాబలే పరీక్ష్యంతాం । దేవా శ్చే స్త్రీపురోగమాః ॥ 104
- అత్రై వో త్రరదిగ్భాగే । పర్వతం మేరునన్దనమ్ ।
స్వకాయరజ్జినా బద్ధాః । బలం తే యావ దస్తి హి ॥ 105
- తావత్తై వ బలేన త్వం । సంయుక్తః సుస్థిరాఒత్మనా ।
తిష థద్రః మహాభాగః । విషపూత్రాంజ్యమ్భుతః ॥ 106

మలయాచలమున వివసించు వాయువత్సంత గర్వము కలవాడై వేళకానివేళ
యందంతపురమున ప్రవేశించుటకు ప్రయత్నించుచున్నాడు. 97

దూరహంకారుడై యీతడు పలుకరాని మాటలవాడుచున్నాడ'ని మనోభిప్రాయము నెఱుంగగల ఆచీశేషుడు శ్రీమన్నారాయణుని పిలువగా 98

తన యభిప్రాయమును చేష్టలచే తెలుపుచు శ్రీమన్నారాయణుడు ద్వారమువద్దకు
చనుదెంచెను. ఈ సమయముననే వాయువు శ్రీమన్నారాయణునకు సాష్టాంగముగా
నమస్కరించి 99

వేదములచేతనే సాక్షాత్కరింపదగిన పురాణపురుషుడగు పరమాత్మను స్తుతిం
చెను. అంత శ్రీమన్నారాయణుడు వాయువుతో — 100
భగవానుడు —

నాయనా ! నిరవధికాహంకారియగు శేషునితో కలహించుటకు హేతువేమ'ని
యడుగగా భగవంతునియందపార భక్తియుక్తుడగు వాయువు శ్రీమన్నారాయణుని యమ్మత
తుల్యములగు మాటలను వీనులవిందుగా నాలకించి మిన్నకుండెను. 101
శేషుడు —

శేషుడు శ్రీమన్నారాయణునితో - కల్యాణగుణధామా ! నేనత్యంత బలశాలిని.
బలమున జ్ఞానమున నీ యనురాగమున నాతో సమానులు భూలోకమునకాని, స్వర్గలోకమున
కాని, బ్రహ్మలోకమునగాని యుండజాలడ'ని పలుకగా 102

శ్రీమన్నారాయణుడు నవ్వుచు "బాగున్నది, బాగున్నద'ని, యాతనిని గౌరవించి
యాతనితో 103

శ్రీభగవానుడు —

మాటలతో మాత్రమే పొరుషము చూపుటకన్న చేష్టలతో పొరుషమును చూపు
టయే సరియగు సమాధానమగును కాన వింద్రుడు మున్నగు దేవతలందరును మీ శౌర్య
పరాక్రమముల పెరిగింతురుగాక ! 104

ఇవ్వుటనుండి యుత్తరదిక్కున మేరుపుత్రుడగు ఆనందాద్రి కలదు. నీ
బలమునంతను ఉపయోగించి నీ శరీరమనెడు త్రాటితో బంధించి 105

కదలక విలచి విషమును వెదజల్లెడు బుసలతో గర్వించుచు నిలచియుండు
మ'ని యాజ్ఞాపించెను. 106

- హృషీకేశవచః శ్రుత్వా । హృష్టపృష్టాజ్విగ్రహః ।
 స్వకాయరజ్జునాబిభృన్ । ఆనన్దాద్రిమహీశ్వరః ॥ 107
- స్థిరో బభూవ చామస్త్ర్య । వాయుం వేగవతాం వరమ్ ।
 త మాలోక్యా గ్నిదయితః । పర్వతం తము పాగతః ॥ 108
- అజ్ఞయా వాసుదేవస్య । దేవానాం పశ్యతాం సతామ్ ।
 స్వస్మిన్ భగవతః ప్రీతిం । మత్వా లతిశయితాం మరుత్ ॥ 109
- మదోద్ధతో మహావేగం । చక్రే పర్వతచాలనే ।
 న చకమ్పే గిరిః కిఞ్చిత్ । అపి శేషేణ వేషితః ॥ 110
- తతో లపి సుమహావేగం । చక్రే వాయుః ప్రహోషనః ।
 సంస్పర్థమానయో రిత్తం । శేషవాయో ర్మహాత్మనోః ॥ 111
- హాహాకారో జగత్త్యా సీత్ । అధరో త్తరితే తథా ।
 తతో బ్రహ్మాదిభి ర్దేవైః । యాచితో లపి యదా మరుత్ ॥ 112
- ప్రపేదే న శమం కిఞ్చిత్ । తదా లసౌ ఫణినాం పతిః ।
 జానన్ భగవత శ్చాపి । భావం దేవాం శ్చ తోషయన్ ॥ 113
- త్వచి త్పణా న్తరం కిఞ్చిత్ । శ్లథయామాస వై విభుః ।
 తతః ప్రకుర్వతో వేగం । మారుతస్య మహాత్మనః ॥ 114
- కవిష్టాఞ్శశిమాత్రే తు । ప్రదేశే శ్లథబిన్ధనే ।
 మహావేగస్య సమ్పూర్ణాత్ । పర్వతో భోగిసంయుతః ॥ 115
- యోజనా న్యతిలక్షణి । దక్షిణాభిముఖో యయా ।
 మేరు స్తుష్టావ నృపతేః । బలదేవం మహాబలమ్ ॥ 116
- “త్రాయతాం త్రాయతాం స్వామిన్ । పుత్రం బాలం భవా న్మమ ।
 ఏవ ముక్తౌ మేరుణా లయం । తత్పుత్రం పర్యపాలయత్ ॥ 117

ఆ మాటల కాదిశేషుడనంవాత్రియముచే శరీరముప్పొంగగా తన శరీరమనెడు
త్రాటితో నా పర్వతమును బంధించి 107

కదలక నిలచియుండి వేగవంతులతో వగ్రగణ్యుడగు వాయుదేవుని రమ్మని
పిలచెను. అంత నా వాయువాతవిని జూచి యా పర్వతప్రాంతమున కేగెను. 108

శ్రీమన్నారాయణుని యజ్ఞచే దేవతలందరు చూచుచుండగా - తనయందు భగ
వంతునకు, కలయత్సంతానురాగమును తలంచి 109

బలగర్వితుడై పర్వతమును కదలించవలెనని గొప్ప వేగముచు చూపెను. కాని
ఆదిశేషునిచే చుట్టబడియుండుటచే కొంచెమైనను పర్వతము కదలకుండెను. 110

అందులకు మిక్కిలి కోపించి వాయువు మునుపటికంటె యధికవేగముతో
విజృంభించెను. ఈ విధముగా వాయువు నాదిశేషుడును తగవులాడుచుండ 111

జగత్తంతయు తారుమారగుచుండగా హాహాకారములున్నతిలైన్లు. అనంతరము
బ్రహ్మాదిదేవతలచే వేడుకొనబడియు వాయువుపశ్చింపకపోవుటచే 112

నాదిశేషుడు భగవంతుని సంకల్పము నెఱింగి యుండుటచేకను, దేవతలను
సంతనపరచు నుద్దేశ్యమునై 113

పర్వతమున నొక ప్రదేశమున తన పడగను సడలించెను. అమితవేగమును
కనుపరచుచున్న వాయుదేవుని 114

వేగాత్రియము, చిటికెన్నవేలుమాత్ర ప్రదేశమున పడగ వదులుగా నుండుటం
జేసి యదట తాకినంతనే ఆదిశేషునితో గూడ నా పర్వతము 115

దక్షిణదిశగా ననేక లక్షల యోజనముల దూరమున కెగిరిపోయెను. పేరు
వంతట వాయుదేవుని స్తుతింపి 116

స్వామీ : నా పుత్రుని నీవు రక్షింపవలెనని ప్రార్థింపగా వాయు వానందాద్రిని
రక్షించెను. 117

- స్వర్ణమృత్యాః మహానద్యాః । ప్రతీరే చ తథో త్తరే ।
స్థాపయామాస రాజేన్ద్రః । గిరిరాజం సవన్నగమ్ ॥ 118
- తతో వాయుం సురగణాః । బోధయామాసురాదరాత్ ।
అయం శేషాంశజ్ఞో వాయో । శైలః శైలాత్మజేశ్వరః ॥ 119
- హరేః సఞ్చోదనేనై వ । జాతః స్వావాసహేతవే ।
వ్యాజేనైవ త్వయా నీతః । తేన స్వర్ణమఖిలటమ్ ॥ 120
- త్వత్సంవాదచ్ఛలే నైషః । స్వస్థానోద్భానితో ఒహినా ।
ఋయావీ భగవా నిత్థం । కేవలంత్వాం వ్యూహోహయత్ ॥ 121
- త దవ్య ఘణిరాజం త్వం । అన్తరంగం హరే రిమమ్ ।
ప్రసాదయా పరాధో ఒసి । వృథా తస్మిన్ మహాత్మని ॥ 122
- ఇతి సమ్మోదితో దేవైః । హితకాక్షిభి రాదరాత్ ।
శేషం గతమదః పశ్యాత్ । తుష్టావమరుతాం హతిః ॥ 123
- క్షమస్వ మమ దౌరాత్మ్యం । అజ్ఞానే నాఒగతం విభోః ।
త్వయా హ భగవాన్ సాక్షిత్ । ఆగమిష్యతి వై హరిః ॥ 124
- మయా ఒపచరితం మౌర్ఖ్యాత్ । మహాభాగే వృథా త్వయి ।
ఇత్థం ప్రసాదయామాస । ఘణిరాజం తదా మరుత్ ॥ 125
- నిర్వైరత్యాత్ ప్రసాదం స । చకార మరుతి స్వయమ్ ।
ఇత్థం శేషాంశజం శైలం । శేషేణపరివేష్టితమ్ ॥ 126
- స్వావాసహేతో ర్హరిణా । వాహితం వాయునా ఛలాత్ ।
రాజన్ ! శేషనిమిత్తేన । శేషాచల మిమం విదుః ॥ 127

కలియుగేశ్రీవేంకటాచలనామనిష్పత్తిప్రకాశః

జనకః

కథో వేంకటశైలేతి । కథం నామ మహామునే ! ॥

స్వర్ణమణీనది కు త్తరతీరమున నాదిశేషునితో కూడిన పర్వతమును నిలపెను. 118

శ్రేయోభిలాషులగు దేవతలాదరముగా వాయువుతో - పేరుపర్వతపుత్రుడగు నీ యానందాద్రి ఆదిశేషుని యంశమున పుట్టినది. 119

శ్రీమన్నారాయణుని ప్రేరణముచేత వివాసయోగ్యముగా విట్లు కల్పింపబడినది. నీ విందు విమిత్రమాత్రుడవే. 120

మీ వాదోపవాద వ్యాజముచే నీ పర్వతము తనవివాసమునుండి శేషునిచే పెకరింప బడినది. మాయాన్వయాపుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు నిన్ను కేవలము బ్రమింపజేసెను. 121

కావున నీవిపుడు శ్రీమన్నారాయణున కత్యంత ప్రీతిపాత్రుడగు నాదిశేషుని అనుగ్రహింపజేసికొనుము. అవసరముగా నా నజ్జనునియం దవరాధము నొనర్చియున్నా వని యాతని హితమునుగోరి ఆదరముతో తెలువగా 122

వాయువు గర్వమును వీడి యాదిశేషుని స్తుతించెను. 123

ప్రభూ! అజ్ఞానముచే నేకానర్తక దుష్కర్మమును జ్ఞమింపుము. సాక్షాత్ శ్రీమన్నారాయణుడు నీ యందధిపసిండును. 124

పూజ్యుడవగు నీ విషయమున నకారణముగా నవరాధము నోపరించితి'నని ధూదిశేషుని కోపమును పోగొట్టి యనుగ్రహించునటుల నొనర్చెను. 125

ఒందొరులయందు తగవులు లేకుండుటచేసి యాదిశేషుడును వాయువునందు ప్రీతికలిగియుండెను. ఇట్లాదిశేషుని నంశచే బుట్టి యాతనిచే చుట్టబడిన శేషాదలము 126

తన వివాసమునకై శ్రీమన్నారాయణుడే వాయువుచే వ్యాజముగా తెప్పించు కొనెను. శేషుని యంశమగుటచే నీ పర్వతము శేషాదలమును సుప్రసిద్ధ నామము నందెను.

కలియుగమున శ్రీ వేంకటాచలమును పేరుకలిగిన విధము

జనకుడు —

ఇట్లు శతానందుడు తెలుపగా జనక చక్రవర్తి “వేంకటాచలముని కలియుగ మున పేరెట్లు కలిగెన”ని ప్రశ్నించెను. శతానందుడిట్లు తెలుపుట కారంభించెను. 128

శతావధః —

పురా పురన్దరో నామ । సోమయాజీ దృఢవ్రతః ।
కాలహస్తాఖ్యనగరే । సత్యవాక్ బ్రాహ్మణో ఒభవత్ 129

అపూత్రస్యా పి విప్రస్య । నా భూ ద్ధుఃఖం సుతాప్తయే ।
దైవేన పూర్వపుణ్యేన । వృద్ధస్యా స్య సుతో ఒభవత్ ॥ 130

చకార నామ్నా స సుతం । మాధవం విప్రసంసది ।
పిత్రో పసితో బాల స్తు । వవృధే చన్ద్రవన్మృప ॥ 131

వేదవేదాంత త్త్వజ్ఞః । సర్వవిద్యావికారదః ।
తతః కాలాన్తరే పుత్రం । సదారం తం చకార హ ॥ 132

స చన్ద్రలేఖయా రేమే । బహుకాల ఇన్ధ్ర మాధవః ।
పశ్చాయజ్ఞపరో నిత్యం । పశ్చాననసమద్యుతిః 133

త్రిసప్తవర్షో రేజే స । ద్వితీయ ఇవ భాస్కరః ।
స్థా కన్యా పాణ్డ్యదేశీయా । పాణ్డ్యానా ఇన్ధ్ర తథా ప్రియా ॥ 134

పత్యా సుప్తే స్వయం శిష్యే । పత్యా భుక్తే త్వ భుక్తివ ।
కదాచి ద్విప్రపుత్ర స్తు । దివా సజమతత్పరః ॥ 135

రాజపుత్రం సమాపాద్య । రాజన్ ! కామాతురో ఒబ్రవీత్ ।
మమే చ్చా వర్తతే భద్రేః । సజ్గమే తవ భామినిః ।
పతివాక్య ముపాకర్ణ్య । పతిం ప్రాహ ప్రణావతేః । 136

చన్ద్రలేఖా —

శరీర మప్తిమాంసాద్యైః । పూరితం పురుషర్షభః ।
శరీరేణ శరీరస్య । నన్దమః సాధ్వ సమ్మతః ॥ 137

తత్రా పి దివసక్రీడాం । ఆయుక్తాం మునయో విదుః ।
నికేతనే పితా మాతా । చాగ్నిహోత్ర ఇన్ధ్ర దేవరాట్ ॥ 138

శతానందుడు —

పూర్వము కాంచాస్తి నగరమున వత్సవచనముకలవాడు. వేదోక్తకర్మల నాచరించుటలో గట్టి పట్టదల గలవాడును, పెక్కు యాగముల నొనరించిన పురందరుడను బ్రాహ్మణుడు కలడు. 129

అతనికి సంతానము లేకున్నను పుత్రులకై విలపింపక తన కర్తవ్యమును నిర్వహించుచుండగా పూర్వజన్మ పుణ్యవిపాకమువ నాపృథ్వుకొక పుత్రుడు కలిగెను. 130

అతడు బ్రాహ్మణులను రావించి వారివదస్సున నా బాలునకు మూఢపుడను పేరుంచెను. తండ్రిచే నుపనయన మాచరింపబడి యా బాలుడు చంద్రునివలె వృద్ధి పొందెను. 131

వేదముల నామూలాగ్రముగ పఠించెను. వేదాంగముల సకలశాస్త్రముల యందనమానపాండితి నలవరచుకొని యౌవనవంతుడై నపిమ్మట తండ్రి యాతనికి వివాహము నొనరించెను. 132

మూఢపుడనుదినము యజ్ఞముల నైదింటి నొనర్చుచు (దైవయజ్ఞము, పితృయజ్ఞము, భూతయజ్ఞము, ఋషియజ్ఞము, నృయజ్ఞము) బ్రహ్మతేజోవిరాజితు డగుచుండెను. 133

ముప్పదియేడు సంవత్సరము లా మూఢపుడు రెండవ మూర్ఖునివలె ప్రకాశించెను. మూఢపుని భార్యయగు చంద్రలేఖయు పాండ్యదేశమున బుట్టి పాండ్యదేశీయుల కభిమానవతియై 134

భర్త విడిచిరించిననే తాను విచరించుచు భర్త భుజించిననే తాను భుజించుచు పాతివ్రత్యము నెరపుచుండెను. ఒకప్పుడు మూఢపుడు పగటిపూటయందు రమింపగోరి 135

మదనార్తుడై చంద్రలేఖను సమీపించి “నేను నీతో రమింపగోరుచున్నానని పలుకగనే చంద్రలేఖ యాతనితో — 136

చంద్రలేఖ —

శరీరము ఎముకలు, మాంసము మున్నగువాటిచే నిండియుండునుకదా : ఒక శరీరముతో మరియొక శరీరము కలియుటను నజ్ఞులు గర్హింతురు. 137

అదియునుగాక పగటి సంగమము కూడదని మునులు వచింతురు. మన గృహమున తల్లి, తండ్రి, అగ్నిహోత్రుడు, పరమేశ్వరుడు 138

ప్రభాకరప్రభాం పశ్య । త్యజి కామం ద్విజాత్మజః ॥

వహుచననమాకర్ణ్య । మానవో వాక్య మబ్రవీత్ ॥

139

మాధవః —

భవ భామిని ! సౌఖ్యే మే । పూరయా ద్య మనోరథమ్ ।

తవ స్యాత్ పుత్రసౌభాగ్యం । వరం పతిసలోకతా ॥

140

భర్తు ర్వచన మాకర్ణ్య । భర్తారం వాక్య మబ్రవీత్ ॥

141

చన్ద్రశేఖ —

గచ్ఛామి జలహేతో స్తు । గచ్ఛ త్వం పురతో మమ ।

తదా జగను రాజేన్ద్రః । కుహర్థం స స్వభావతః ॥

142

సౌ జగమా థ పానీయ । పాత్ర మాదాయ భామిని ।

తామస్యగా న్మాధవో ఒపి । వటకూట మభిద్రుతః ॥

143

కత్రా న్తరే విప్రపుత్రో । దదర్శా న్యాం త్రియం పునః ।

వసాన్తరే వసన్తేవ । వసన్తిం ద్రుమమూలగామ్ ॥

144

ధవలాంబురసమ్పద్ధాం । కటిమేఖలయా ఒన్వితామ్ ।

మనాసాంసుభగాంసుభూం । నీలాలకవిరాజితామ్ ॥

145

ముమోహ విప్ర స్తాం దృష్ట్వా । సువర్ణాం సువయోధరామ్

స్నిగ్ధకృష్ణాకసమ్పద్ధాం । కోకిలస్వరరజ్జితామ్ ॥

146

అజ్ఞానా లిప్తపయనాం । అన్యజాం నామకున్తలామ్ ।

పాదేవ విలిఖన్తిం గాం । జానుస్థితఃరోరుహామ్ ॥

147

దృష్ట్వా విష్ణుమనా తాత్వా । చిన్తయన్ బ్రహ్మవిరిక్తమ్

స భార్యాం ప్రత్యువాచే ధం । గచ్ఛ ప్రాజఙ్గియేః గృహమ్

ఇచ్ఛా మే పూర్ణతాం ప్రాప్తా । త్వద్భక్త్యా పరితృప్యతః ॥

148

చన్ద్రశేఖ —

సూర్యకాంతియ కలవు. కనుగొనుము. కామమును వీడుచు'ని పలుకగా మాధవుడు దానిని విని యిట్లనెను

139

మాధవుడు —

‘సుందరీ : నాకు సౌఖ్యము నొనంగుము. నా కోరికను తీర్చుము. నీకు పుత్రుడు కలుగును. నీకు భర్తతో సమానమగు లోకము లభింపగలద’ని చెప్పినంతనే

140

చంద్రలేఖ —

చంద్రలేఖ యాతనితో నేను నీటిని తెచ్చుటకై పోవుచున్నాను. నీవు నాముందుగా నడిచుచుండుచు’ని తెలిపెను. మాధవుడు తన యలవాటుప్రకారము కుశలకై బయలుదేరెను.

141-142

చంద్రలేఖ నీటికై ఘటము తీసికొని బయలుదేరెను. ఆమెను జూచి మాధవుడును మజ్జిచెట్ల గుబురువైపు తొందర తొందరగా పరిగిడెను.

143

ఇంతలో మాధవుడు వసంతజుతువులో చవచద్యమున నొక వృక్షము మొదట నిలచియున్నట్టియు

144

తెల్లని వస్త్రమును దరించి మొలనూలు దాల్చి చక్కని ముక్కు కలిగి, సౌందర్యవతియై, చక్కని కనుబొమలు కలిగి, నల్లని ముంగురులు కలిగి ప్రకాశించుచున్న ఒక స్త్రీని గాంచెను.

145

చక్కని రంగుకలిగి చక్కని పాలిండ్లు కలిగి సునువగు రవికను దరించి కోకిలస్వరమువలె మధురస్వరము కలిగి

146

కాటుకచే కండ్ల వంకరించుకొని మోకాటిపై తలవెంట్రుకలను విరియబోను కుని కాలితో భూమిపై వ్రాయుచు కూర్చునియున్న కంతలయను చండాళకన్యను

147

గాంచి పతురాననుని నృప్తివిగూర్చి విచారించుచు మనమున ఖేదమునందుచు తన భార్యతో - “ప్రియతమా : ఇంటితేగుము. నీ భక్తిచే సంకసించుచున్న నా కోరిక నెరవేరినద’ని సుడువగా

148

చంద్రలేఖ —

యుక్త ముక్తం త్వయా భద్రః । గచ్ఛామి భవనం స్వకమ్ ।
భర్తు రాజ్ఞా ముపానీయ । చన్ద్రలేఖా గృహం గతా ॥ 149

యావద్గచ్ఛతి సా ఛార్యా । తావత్తత్ర స్థితో లభవత్ ।
గతాయాం స్వప్నియాయా స్తు । తాం బాలాం పరిచిన్తయన్ ॥ 150

శనై ర్జగామ రాజేన్ద్రాః । స్మరేణ హృతచేతసః ।
సమీపస్థం మునిం ప్రేక్ష్య । సా రాజన్ పృథులోచనా ।
స్వరభేదం ప్రకర్వన్తి । వాక్య మూచే లభ మాధవమ్ ॥ 151

కుస్తలా —

మా యాహి మునిశార్దులః । మత్సమీపం మహామతేః ।
న చ తద్వచనం శ్రుత్వా । సహసా వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 152

మాధవః —

తా త్వం కల్యాణిః భద్రం తే । జననీ జనకశ్చ ఛ కః ।
అవాన స్తవ భద్రం తేః । కస్మిన్ రాష్ట్రే వరాననేః ।
సా చేత్త మృక్తా మునినా । జాతి ఘాతా మ్మనస్వినీ ॥ 153

శుక్తలా —

కిం మాం పృచ్ఛసి పాపిష్ఠాం । వధిచారకులోద్భవామ్ ।
అన్యజాన్త్యజయోర్జాతాం । ఘరామాంసాశినిం ఖలామ్ ॥ 154

మధ్యదేశే నివాసో మే । కిం త్వం పృచ్ఛసి భూసురః ।
వేదవేదాన్తవేదిం స్త్వం । న మాం ద్రష్టు మిహార్హసి ॥ 155

మాం స్మృశ్యం క్రిడికుం వాసి । కథ మిచ్ఛసి మూఢభీః ।
ఏవ మాది ప్రజల్పన్తిం । మాధవ స్తా మధాబ్రవీత్ ॥ 156

హృష్టా —

మృతా వారాయణా జ్ఞాతో । బ్రహ్మ లోకపితామహః ।
అర్హమేనం మహారాజం । మన్యతే మే మతి స్పదా ॥ 157

చంద్రలేఖ "స్వామీ : చక్కగా వలికితిరి. నేను నా యింటికిగొను'నవి భర్త
యాజ్ఞనుకొని వెడలిపోయెను. 149

మాధవుడామె వెడలునంతవర కచ్చటనే యుండి యామె చనినంతనే తాను
కనిన బలికనే తలంచుచు 150

మన్మథావిష్టచిత్తుడై మెల్లగా నామెవద్దకు వెళ్ళగనే విఠాంనేత్రముఁగఁగఁ యామె
తన సమీపముననున్న మాధవుని జూచి తొట్రువడుచు 151

కుంతల —

మునీంద్రా : బుద్ధిశాలీ : నావద్దకు రావలద'ని హెచ్చరించగా నాతడామెను 152

మాధవుడు —

కల్యాణీ : నీ వెవతెవు : నీ తలిదండ్రులెవరు : నీ వివాహ మేరాష్ట్రమున
నున్నదీ : " అని ప్రశ్నించెను. మాధవుడిట్లు ప్రశ్నింపగా నామె తన జాతి నీ విదముగా
జెప్పెను. 153

కుంతల —

వేశ్యాకులమున జనించిన పాపాత్మురాలనగు నన్నెందులకు ప్రశ్నింతువు :
నా తలిదండ్రులు చందాల జాతివారు. నేను కల్లు మాంసములను తిను దుష్టురాలను. 154

నా వివాహము మధ్యదేశమున కలదు. వేదములను వేదాంతముల నెఱింగిన నీవు
నన్ను చూచుటకైన తగవు. 155

అట్టితరి నన్ను తాకుటకు నాతో విహరించుటకు వజ్రానిపై యేల కోరుచున్నా
వ'ని యనేక విధముల పలుకుచుండగా, 156

మాధవుడు —

లోకములకు పితామహుడగు బ్రహ్మ శ్రీమన్నారాయణునుండి జనించుట విరుప
యోగము. నే నాతనిని గుడ్డివాడనియే తలంచును. 157

మృవా యజ్ఞసయామాస । వనితాం వనహేతవే ।
తథా ఒపి మమ బుద్ధి స్తు । త్వయ్యే వ రమతే సదా ॥ 158

యత స్త్వయ్యేవ నిరతం । మనో మే కృతవా నజః ।
అతో మనో మే సమూర్ధ్య । జీవయా ద్య కుచిస్మితేః ॥ 159

కువ్రలా —

కులాదనం ప్రకుర్వాణాః । కుల మాశత మాకులమ్ ।
దహన్తీతి వదన్తి స్మ । కులజాః పరమానినః ॥ 160

మాధవః —

లవణోదకకళాతాని । రత్నాని వివిధాని చ ।
అగ్గీకుర్వన్తి దేవా శ్చ । తేజఃప్రదాన్యకారణాత్ ॥ 161

తస్మా దిహం సురూపత్వాత్ । త్వయి భోగం కరోమి చ ।
సరకం వా మృతో యాన్యే । పితృభి ససహ సుస్మితే ॥ 162

ఇత్యే వ ముక్తా ద్విజబాలకేన । రురోద కన్యా తరుణా రుణాభా ।

కువ్రలా —

దివోకపో విప్రవరో విమోచ్యో । దోషా దముష్మా దసతీప్రసజ్గాత్ ॥ 163

దిగ్దేవతాయా శ్చ గణాధిపాయే । పాన్నిస్తుపూర్వాశ్చననగ్రహాయే ।
శృణ్వన్తు వాక్యం మమ తే వృథాఽ యఃప్రో మృతిం సాస్యతి పాపసజ్గాత్ ॥

వింలాప మహారాజః । । బ్రాహ్మణార్థం సుమధ్యమా ।
మా స్ఫులికా ద్య మహీధేవః । పాపిసీం వ్యభిచారిణీమ్ ॥ 165

కః స్ఫులికే దగ్ని మార్త సున్ । సర్పం వ్యాఘ్రం గజం ద్విజః ।
పరపక్ష్యో హి తత్తుల్యాః । కిము చణ్డాళకన్యకా ॥ 166

ఉత్తమం వద మాస్థాయ । నీవా ఇన్యస్య దోగతిమ్ ।
జ్ఞానినో స తథా విప్రాః । తవ బుద్ధి స్తు తాదృశీ ॥ 167

నీ వంటి సౌందర్యవతిని యడవి పాలొనరించిన బ్రహ్మ గ్రుడ్డివాడేకదా :
అయినను నా బుద్ధి నీ యందే క్రిడించుచున్నది. 158

బ్రహ్మ నా మనసును నీ యందే లగ్నమగునట్లొనర్చుటంజేసి నా మనో
రథము నీ డేర్చి నన్ను బ్రతికింపుమని యనునయ వాక్యముల పడకుచుండగా. 159
కుంతల —

కుంతల యాతనితో - కుల విపర్యాసముల నొనరించువారు నూరు తరముల
వరకు కులనాశకు లగుదురని సద్వంశ సంజాతులగు పండితులు వక్కాణింతురని
తెలిపెను. 160

మాధవుడు —

ఆ మాటను విని మాధవుడు - తేజమే ప్రధాన మగుటంజేసి ఉప్పు సముద్ర
మున పుట్టిన పలువిధ రత్నములను దేవతలపైత మాదరించుటలేదా : 161

కావున నీవు సౌందర్యరాశి వగుటచే విన్ననుభవించును. నేను చనిపోయిన
పిమ్మట పితృదేవతలతోగూడ నరకమున కేగినను సమ్మతమే. 162

కుంతల —

అని మాధవుడు పలికినంతనే బాలసూర్యునివంటి కాంతిగల కుంతల గట్టిగా
ఓ దేవతలారా : వేశ్యాంగనతో బ్రాహ్మణుడు మాటలాడరాదు. 163

ఓ దిక్పాలకులారా : గణాధిపతులారా : ఈ దోషమునుండి యీ బ్రాహ్మణుని
కాపాడుడు. చంద్రాది నవగ్రహములారా : నా మాటను వినుడు. ఈ బ్రాహ్మణు డనావశ్య
కముగా పాపాత్మురాలనగు వన్ను కూడుటంజేసి మృతి నొందనున్నాడు. ఈతనిని రక్షిం
పుడు అనెను. 164

బ్రాహ్మణుని గూర్చి మిక్కిలి దుఃఖించుచు విప్రోత్తమా : వేశ్యాంగనను
పాపాత్మురాలనగు నన్ను తాకకుము. 165

ఆర్తుడగు నెవ్వడైన నగ్నిని ముట్టుకొనునా : నర్పము చెంత కేగునా : పులివి
సమీపించునా : మత్తగజము నెదుర్కొనునా : పరశ్రీలు నట్లే సమీపింపరావలెను. ఇక
మాతంగ కన్వియనుగూర్చి వేరుగ చెప్పున దేమున్నది : 166

మూఢులు గొప్ప పదవిలో నుండియు నధోగతి నందగోరుదురు. జ్ఞానులట్లు
కోరుకొనరు. కాని, నీ బుద్ధి యధోగతినే కోరుచున్నది కదా : 167

- జాత ద్వే విర్మితే పూర్ణం । విష్ణునా ద్విజసత్తమః ।
 త్రిత్వం పుంస్త్యం యథా తద్వత్ । చాతుర్వర్ణ్య ఇచ్చ భూసురః ॥ 168
- బ్రాహ్మణస్య బ్రహ్మయోనామ్ । రస్తు మిచ్ఛా ప్రశస్యతే ।
 తథా ఓన్యేషా ఇచ్చ వర్ణానాం । స్వస్వజాత్యై ప్రశస్యతే ॥ 169
- విపరీత మిమం మన్యే । ధర్మత్వాగం ద్విజన్మనామ్ ।
 శరీరం తవ విప్రేన్ద్రః । వేదపూతం విశేషతః ॥ 170
- ఋతుకారే చ య న్మాతుః । తవ పిత్రా సమాగమే ।
 రేతః పృష్ఠం వేదపూతం । గర్భాదాన మిదం విదుః ॥ 171
- సీమంతం కల్పయామాసుః । మన్తైః వేదమయై ర్ద్విజః ।
 దశమే మాసి సప్రమ్మప్తే । ప్రామాత జననీ తవ ॥ 172
- తదా పిత్రా జాతకర్మ । కృతం నామ చ మన్తవత్ ।
 అన్నప్రాశనచోలాది । బ్రహ్మవాచనపూర్వకమ్ ॥ 173
- అగ్నిసాక్షివిధానేన । ప్రాప్తదారః కృతో భవాన్ ।
 అగ్నితేదేదకాశ్రుప్సన్ । అహితాగ్నివ్రతే స్థితః ॥ 174
- వీతాద్యుశస్య దేహస్య । మయా సర్గః కథం భవేత్ ।
 కర్ణా హరికథాః శ్రుత్వా । పావితౌ నాసికా తవ ॥ 175
- హర్యర్చితమగన్ధేన । పావితా జతరం తవ ।
 వాసుదేవార్చితాష్టేన । పవిత్రం పురుషర్షభః ॥ 176
- శృష్టార్చనప్రసక్తేన । కరో పావనతాం గతౌ ।
 హృదీమకలాపేన । జిహ్వో తే పావనాత్మికా ॥ 177
- శ్లోకైఃత్రాసుచారేణ । పాదౌ తే పావనీకృతౌ ।
 వీతాద్యుశేన దేహేన । కథం సర్గం ప్రశంససి ॥ 178
- మహాసి శ్రుణు మాహాత్మ్యం । దేహస్యో మితదోషణః ।
 తవాచ్యవచనైః క్షూరైః । జిహ్వో మే దిహ్యతే సదా ॥ 179

పూర్వము త్రీజాతి యనియు, పురుషజాతియనియు, రెండేజాతులు. విష్ణువుచే నిర్మింపబడినవి. అట్లే వర్ణములును నాలుగేగదా : 168

బ్రాహ్మణునకు బ్రాహ్మణజాతి కన్యయు వితర వర్ణముల కీతరవర్ణ కన్యలును తమ తమ జాతికి తగివట్లా కన్యలతో రమింపవలెనని కోరుట యుక్తమైనది 169

బ్రాహ్మణులు తమ వర్ణాశ్రమ ధర్మములను వీడుట విపరీతమని తలంతును. అదియునుగాక నీ శరీరము వేదమంత్రములచే పవిత్రమైనది. 170

నీ తల్లి ఋతుకాలమున నీ తండ్రితో సంగమించగా వేదపఠనముచే పవిత్రుడగు నీ తండ్రి రేతము నీ తల్లియందు ప్రవేశింప జేయబడినది. దీనినే గర్భాదానమని యందురు. 171

అనంతరము వేదమంత్రములతో సీమంతము నొనరించిరి. పదియవ మాసము రాగానే నీ తల్లి నిన్ను కనెను. 172

అప్పుడు నీ తండ్రి నీకు జాతకర్మము నాచరించి మంత్రమువలె పవిత్రమగు నామకరణము నొనరించెను. మంత్రోచ్ఛారణ పూర్వకముగా అన్నప్రాశనము, పుట్టువెంట్రుకలు, చెవులు కుట్టుట మొదలగు విధులను నిర్వర్తించెను. 173

అగ్నిహోత్రుని సాక్షిగా నుంచుకొని అగ్నిహోత్రవిధానముతో నీకు వివాహము జరిగెను. నీవు వేదశాస్త్రములను చదివి విత్వాగ్నిహోత్రముల నొనరించుచు పవిత్ర మొనరించుకొనియున్న 174

నీ దేహమునకు నాతో సంగమించుటెట్లు పొనగును : నీ చెవులు విష్ణుకథలను వినుటచేతను, నీ ముక్కు- 175

విష్ణునకు సమర్పించి తీసిన తులసీదళ పరిమళము నాహ్లాదించియు, నీ గర్భము శ్రీమన్నారాయణునకు వివేషించిన యన్నమును భుజించుటచేతను. 176

నీ చేతులు శ్రీమన్నారాయణ పూజాతత్పరతచేతను, నీ నాలుక హరినామ సంతతస్మరణాభ్యాసముచేతను. 177

నీ పాదములు పుణ్యక్షేత్రముల కేగుటచేతను పవిత్రత నొందియుండగా హేయ మగు నా శరీరముతో పొందెట్లు పొనగును. 178

వచింప నలవికాని దోషములకు తావగు నా శరీర మాహాత్మ్యమునుకూడ వినుము, నా నాలుకెల్లప్పుడును పఠకరాని పరుష భాషణముచే దహింపబడుచున్నది. 179

- సురామాంసాశనే నైర । జతరే గుల్మ మాగరమ్ ।
 వ్యభిచారకథా లలాపాత్ । కర్ణా మే శిథిలీ కృతా ॥ 180
- పాదౌ జారగృహం గత్వా । పాషాణసదృశౌ మమ ।
 గోవదా న్మే కదౌ క్రూరౌ । యమదణ్డనమప్రభౌ ॥ 181
- ఏతాదృశస్య దేహస్య । త్వయా సజ్జః కథం భవేత్ ।
 ఉత్తమో నీదతాం ప్రాప్య । కథం స్వర్గం గమిష్యతి ॥ 182
- పరశ్రీసజ్జదోషేణ । బహవో నరకాన్ గతాః ।
 తస్మా దుత్తిష్ట భద్రకిన్తే । తవ దాసీ భవామి భోః : ।
 వనితా వచనం శ్రుత్వా । వాక్య మూచే ద్విజాత్మజః ॥ 183
- త్వదీయసజ్జో బహుకాలపుణ్య । ప్రభావతో ముక్తికరః శుభావహః ।
 దైవేన యోగేన హరేః ప్రసాదాత్ । పుణ్యేన లబ్ధః పురుషార్థహేతుః ॥ 184
- తస్మా దృజస్వా సుగతో లస్మి ధామిని : ।
 త్వణా ద్య లజ్జాం కురు మే మనోగతమ్ ॥ 185
- గచ్ఛన్యద్య మమప్రాణాః । త్వ ద్వియోగేన కేవలమ్ ।
 తస్మా జ్ఞీవయ భద్రం తే । మరణాభిముఖ ఇచ్చ మామ్ ॥ 186
- ఏవ ముక్తా ద్విజేన్ద్రీణ । పృథుశ్రోణీ సముత్థితా ।
 పలాయనాయా లకు మతిం । చక్రే చక్షాలకన్యకా ॥ 187
- ధావమానా మమద్రుక్య । మార్దవ స్తా ముపాస్పృశత్ ।
 రౌరవం జనకస్యా లపి । జనన్యాః కులయోః ద్రువమ్ ॥ 188
- స్యా దితి క్రోశమానాం తాం । మార్దవో మన్మథా లహతః ।
 బలాత్కారేణ వర్ణహ్యః । బుభుజే భోగ ముత్తమమ్ ।
 భోగత్యయే ద్విజం బాలా । వాక్య మూచే మనన్వసి ॥ 189

మద్యమాంసముల భుజించుటవలననే గర్భమున దుష్టరక్తమువలన కలుగు వ్రణముద్భవించినది. అనవరత జారకఛా వ్రసంగమున నా చెవులు జీర్ణించియున్నవి. 180

జారుని యింటికి యేగి నా పాదములు పొకుమార్కమును వీడి కఠినములై నవి. గోహత్యలచే చేతులు యముని దండమువలె క్రూరములై కన్నట్టుచున్నవి. 181

ఇట్టి వికృతశరీరముతో నీకు పొందెట్లు పొసగును : ఉత్తముడధఃపతితుడై స్వర్గము నెట్లు పొందును : 182

పరాంగనా సంపర్కదోషమున ననేకులు నరకమున కేగిరికదా : కావున నీవు జాగరూకుడవగుము. నీకు శుభమగుగాక : నేను నీకు దాన్యము నొనరింతు” నని పలుకగా మాధవుడు — 183

నీతో చెలిమి నా కనాదికాలపుణ్యముచే సంప్రాప్తమైనది. మోక్షహేతువు. శుభకరము. అదృష్టవశమున, శ్రీమన్నారాయణుని యనుగ్రహమున పురుషార్థప్రదాయుడై లభించినది. 184

కావున నో సుందరీ : నన్ను ఆదరింపుము. విన్ననునరింతును. సిగ్గునువీడి నా కోరికను తీర్పుము. 185

నీ వియోగమాత్రముననే నా ప్రాణములు పోవుచున్నవి. కావున మృత్యు వాతబిడనున్న నన్ను బ్రతికింపు” మని 186

పలుకుచుండగా వండాల బాలికయగు కుంతల లేచి పరుగెత్తుట కుమ్మక్తురాలా యెను. 187

మాధవుడు పరుగిడుచున్న కుంతల వెంట పరుగిడి “మాధవా : నీ తలిదండ్రుల వంశములు రెంటికీ రౌరవనరకము తప్పక సంప్రాప్తించు” నని కుంతల 188

మొరపెట్టుచున్నను మదనావిప్లుడై బిలాత్కారముగ నామెను పట్టుకొని రమించెను. అనంతర మా యవతి మాధవునితో — 189

- అద్య ప్రభృతి ఛో విప్రః । పతి స్త్వం మమ భూసురః ।
త్యజ యజ్ఞోపవీతం త్వం । ముష్టయిత్వా శిర స్తథా ॥ 190
- అబ్రాహ్మణ్య ముపాగమ్య । భుజ్య గోమాంస ముత్తమమ్ ।
ఏది మద్యోదకం శీఘ్రం । చర్జాలత్వ ముపాశ్రితః ॥ 191
- తద్వాక్య మాకర్ణ్య తదా । తయో క్తం సర్వ మాచరన్ ।
చర్జాలాచరితాచారం । జగమ విధిచోదితః ॥ 192
- విప్ర స్తయా సమేత స్తు । కృష్ణవేణీ నదీతటమ్ ।
ద్వాదశాబ్దం వనన్ విప్రః । తత్సజ్గ పరిమోహితః ॥ 193
- అనిత్యత్వా చ్చరీరాణాం । కాలపాశేన యన్త్రితా ।
జగమ మరణం రాజన్ । కు స్తలా నీలకు స్తలా ॥ 194
- తయా విరహితః శ్రీమాన్ । మాధవో ధుఃఖకాతరః ।
అచర ద్భువనం సర్వం । ఉన్మాదేనో ద్రుమ విన్నవ ॥ 195
- అకస్మా దైవయోగేన । రాజాన శ్చౌత్తరా స్తదా ।
యాత్రార్థం సముపాజగ్ముః । వరాహస్య చ పర్వతమ్ ॥ 196
- మార్గమధ్యే దదర్శా సౌ । మాధవ స్తా నృహిపతీన్ ।
గచ్ఛ మ్నేవ చ తై స్సార్థం । తదుచ్చిష్టాన్నభోజనః ॥ 197
- ప్రాప సర్పగిరిం రాజన్ । దైవయోగేన కర్మణా ।
తే రాజాన స్తత్ర గత్వా । తీర్థే కపింసంజ్ఞికే ॥ 198
- స్నాత్వా తక్తిభరోపేతాః । వపనం చక్రు రాదరాత్ ।
మాధవః స్వయ మప్యే త్య । వాపయామాస వై శిరః ॥ 199
- పార్వతాని ప్రకుర్వన్తః తత్ర రాజన్ । షిఠీశ్వరాః ।
విజ్ఞాని చ మనంబృష్టాః । క్రాద్ధీయాని దదు స్తదా ॥ 200

ద్విజోత్తమా : నేటినుండి పిన్న నా భర్తవైతివి. యజ్ఞోపవీతము నావల
పొరవేయుము తలను గొరిగించుకొనుము. 190

పిన్న బ్రాహ్మణ్యమునుండి బ్రహ్మదవైతివి. చందాదవైతివి. చక్కని
గోమాంసమును భుజింపుము. కల్లత్రాగు"మని తెలువగా 191

నాతదామె చెప్పినదానినెల్ల ఆచరించుచు దైవయోగమున చందావర్తను
దామెను. 192

కుంతలా స్నేహన క్తచిత్తుడై ఒడలెఱుంగక మాధవు దామెతో కృష్ణవేణీ నదీ
తీరమున పండ్రెండు సంవత్సరములు వసించెను. 193

నల్లని ముంగురులుకల కుంతల, శరీరము లనిత్యములగుటంజేసి కాలగతి
విబద్ధమై మరణించెను. 194

ఆమె విరహముచే కలిగిన దుఃఖమునుభవించజాలక మాధవుడు పిచ్చివట్టినవాని
వలె భూమియందంతటను సంచరించెను. 195

తలవనితలంపుగా విధివశమున ఉత్తరదేశీయులగు రాజులు యాత్రకొరకు
వరాహపర్వతము వద్దకు వచ్చుచుండెను. 196

మాధవుడు కొంతదవ్వేగిన పిమ్మట వారివిగాంచి వారు భుజింపగా మిగిలినదానిని
భుజించుచు వారి వెనుకనే పయనించుచు 197

శేషాచలమునకేగెను. రాజులును శేషాచలమునకేగి కపిలతీర్థమున స్నాన
మాచరించి 198

అతిశయిత భక్తిభావముతో శ్రద్ధాభక్తి తలంను గొరిగించుకొనిరి. మాధవుడును
వారితోగూడ నేగి తన తలనున్ను గొరిగించుకొనెను. 199

రాజులందరును సంతనమున శ్రాద్ధమునకు సంబంధించిన పిండప్రదానముల
సానరించుచుండగా 200

- మూలం ఒపి కుభే తీర్థే । స్నాత్వా తద్వ చ్చ పారణమ్ ।
కుర్వన్ పిష్టాన్ మృదా కృత్వా । పితృభ్యః శ్రద్ధయా దదా ॥ 201
- దైవా త్రర్కరృదై వా సౌ । తదా ఒహు ధృతకల్మషః ।
తస్మా ద్యో మానవో భక్త్యా । కుర్యా త్తీర్థావగాహనమ్ ॥ 202
- పితృశ్రాద్ధం పిష్టదానం । ముక్తి స్తస్య న సంశయః ।
మృత్పిష్టం కృతవాన్ విప్రః । పుణ్యక్షేత్రే పురాతనే ॥ 203
- ఓం వర్ణయామః పురుషోత్తమస్య । క్షేత్రస్య తీర్థస్య చ పుణ్యశక్తిమ్ ।
మృత్పిష్టదానా త్పితర శ్చ తస్య । ముక్తిం ప్రపన్నాః మురవైరిశాసనాత్ ॥ 204
- ప్రసాదే విమలేజాతే । రాజానో రాజసత్తమః ।
సమాలోహన్ గిరిశేష్ఠం । సప్తత్రా శ్చ సజాన్తవాః ॥ 205
- తేషా మనుపదం రాజన్ ॥ ప్రాస శేషగిరి శ్చ సః ।
విశ్రామ్యస్తాః సర్వ ఏవ । తే తథుః తత్ర తత్ర చ ॥ 206
- సో ఒపి తస్థా మహారాజః । మాధవో గిరి మస్తకే ।
భూవరస్సర్పమాత్రేణ । త దళుం పర్యకమ్పిత ॥ 207
- మాధవస్యా భవ తక్రష్టం । యథా నై మక్షికాశనః ।
వమస్త మేనం స్వం పాపం । సమావృణ్వన్ సమస్తతః ॥ 208
- తదజ్జఙాతః కో ఒప్య గ్నిః । అద్రిమాహాత్యృత స్తదా ।
ప్రజ్జ్వాల దహన్ పాపం । సురామాంసాశనోద్భవమ్ ॥ 209
- తస్య దుర్గస్తధూమేన । వాసితాః సర్వదేవతాః ।
తద్భావం వేదితుం దేవాః । బ్రహ్మరుద్రపురోగమాః ॥ 210
- విమానాని విచిత్రాణి । భావయంతః సమాగతాః ।
ఐమాగ్నే సప్తత్రా స్పర్శే । దృష్ట్వా తచ్చరితం నృప ॥ 211
- వమృషాః పుష్పవర్షాణి । మాధవభ్యోక్తమాజ్గతే ।
దృష్ట్వా వితామహః శ్రీమాన్ । విమానా దవరుహ్య సః ॥ 212

మాధవుడును పవిత్ర తీర్థమున స్నానము నాచరించి వారికలెనే పిండప్రదానమునై చుట్టితో పిండముల నొనరించి పితృదేవతలకు శ్రద్ధతో నొసంగెను. 201

భాగ్యవశమున ఆమాత్ర కార్యముచే నాతడు పాపవిముక్తుడాయెను. కావున నీ పుణ్యతీర్థమున భిక్షితో స్నానిము నాచరించి 202

పితృశ్రాద్ధమును పిండప్రదానము నొనరించిన మనుజుడు మోక్షమునందు ననుటలో సందియములేదు. అయ్యో : పితరులకు విప్రుడే మట్టిపిండముల నొసంగి తరించెనే. ఆహా ! 203

శేషాచలము నందవతరించిన శ్రీనివాసుని యొక్కయు, నా పుణ్యక్షేత్రము యొక్కయు, నా పుష్కరిణి యొక్కయు మహిమ నెంతని వర్ణించుము ? ఆ మట్టితో నొనరించిన పిండప్రదానముననే మాధవుని పితృదేవతలను శ్రీ మన్నారాయణుని యాజ్ఞచే మోక్షమును బడసిరి. 204

సుప్రభాతమయినంతనే రాజులందరును తమ తమ పుత్రమిత్ర కళత్రములతో పర్యతము నధిరోహించిరి. 205

మాధవుడును వారి వెనువెంట నేగుచు వేంకటాచలమును సమీపించెను. అందరు నచ్చటచ్చట విశ్రమించిరి. 206

మాధవుడును పర్యతకిరమున విశ్రమించెను. పర్యతమును తాకినంతనే మాధవుని పాపమంతయు గణ గణ వడంకెను. 207

సాలిపురుగువలె మాధవుని పాపమంతయు బయటకేతెంచి యాతనిని చుట్టినై చుటచే నాతడు చాల కష్టపడెను. 208

శేషాచలమాహాత్మ్యమున మాధవుని శరీరమునుండి యావిర్భవించిన యగ్ని, మధ్యపానము మొనసరక్షణములచే సంభవించిన పాపమును దహించివేయుచు ప్రజ్వరిల్లెను. 209

ఆ సమయమునందలి దుర్గంధ మన్నిదిక్కులందు వ్యాపింపగా బ్రహ్మరుద్రాది దేవతలందరును దాని కారణము నెఱుంగగోరి 210

కాంతివంతములగు విచిత్ర విమానములతో విచ్చేసి యాకాశముననుండి యాచరిత్ర వనలోకించి 211

మాధవుని శరమున పుష్పవర్షమును కురిపించిరి. బ్రహ్మ దానిని జూచి ఏమానమునుండి దిగివచ్చి 212

- మాధవం గతపాస్మానం । యథా హరి రజామిలమ్ ।
 కృపయో ధృతవా నేనం । కృపాలు ర్ద్విజపుష్కవమ్ ॥ 213
- చరి సజ్జితయం స్తస్య । నికటం ప్రాప సాదరమ్ ।
 తిప్రం శ్చ తద్ధిరః శ్రీమాన్ । బ్రహ్మ వాణీ మరా బ్రవీత్ ॥ 214
- భో భో మాధవ విప్రేంద్రః । గతపాపో ఓసి కేవలమ్ ।
 స్సామితీర్థ స్య నికటం । గత్వా స్సాత్వా చ తజ్జలే ॥ 215
- మహావదనం నత్వా । త్యజ దేహం మహీసురః ।
 మహీపాలో ఒర భూత్వా ఒత్ర । కురు రాజ్య మకణ్ణకమ్ ॥ 216
- పాణ్డవానా ఇచ్చ దౌహిత్ర । కులే జాతో ఓసి కీర్తిమాన్ ।
 సుధర్మస్య సుతో భూత్వా । ఒకాశనామా థ దక్షిణే ॥ 217
- నారాయణపురే పీఠః । తౌణ్డదేశాధిపో భవ ।
 తవపుత్రీజగన్మాతా । జామాతా చ జగత్పతిః ॥ 218
- భవిష్యతి మహారాజః । పశ్చాద్వైషణ్య మాప్నుహి ।
 ఇతి తస్య వరం దత్వా । చతుర శ్చతురాననః ॥ 219
- తదా నామ చకారా ద్రేః । “వేంకటాచల” ఇత్య పి ।
 సర్వపాపాని “వేం” ప్రాహంః । “కటః” తద్దాహ ఉచ్యతే ॥ 220
- తస్మా ద్వేంకటశ్చైలో ఒయం । లోకే విఖ్యాతకీర్తిమాన్ ।
 ప్రభాతకారే రాజేంద్రః । యః కీర్తయతి భూధరమ్ ॥ 221
- తస్య పుణ్య పరిం వక్ష్యే । శృణు రాజన్ యథా స్థితమ్ ।
 పరిం భవే ధృవం గచ్ఛా । పేతు యాత్రానహస్రజమ్ ॥ 222
- ఇతిహాస మిదం ప్రోక్తం । గౌరమేనో దితం హి మే ।
 పుణ్యం నరమకల్యాణం । శ్రవణా ద్భద్రదాయకమ్ ॥ 223
- ఇతి శ్రీ భవిష్యత్తరపురాణే తీర్థాణ్డే శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యే భగవత్స్మృతాద్రే
 త్యుగళేదేవ వృషభాద్రినామభేదవర్ణనం నామ ప్రథమో ఒధ్యాయః.

“శ్రీమన్నారాయణు డజామీశుని శ్రోచినటులనే శ్రీవివాసుడు మాధవుని
డయతో నుద్ధరించెనుకదా : ” యని 213

మనమున నాలోచించుచు పాపవిచారుకగు మాధవుని సమీపించి వాని శరము
నాఘ్రాణించుచు మాధవునితో — 214

బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుడవగు మాధవా : నీ పాపమంతయు నమనిపోయినది. స్వామి
పుష్కరిణికిగి యా తీర్థమున స్నానము నొవరించి 215

మరాఘన్నామిని సేవించి నీ శరీరమును వదలివేయుము. అనంతరము క్షత్రి
యుడవై విరాటంకముగ రాజ్యపాలన మొనరింపుము. 216

పాండవులకు మనుమడగు పరీక్షిన్నహరాజు కులమున నావిర్భవించితివి.
దిక్షిణదేశమున నారాయణపురమున సువరర్ముని పుత్రుడవై యాకాశరాజును పేరుతో కీర్తి
మంత్రుడవై తొండదేశమున కదిసతివి కమ్ము. 217

లోకమాతయగు లక్ష్మి నీ కుమార్తెయు, సకలలోక ప్రభునగు శ్రీమన్నారా
యణు డల్లుడును కాగలరు. 218

అనంతరము నీవు వైకుంఠమున కేగెద ” వని వరము నొసంగి 219

వర్వతమునకు “వేంకటాచల ” మను నామము నుంచెను. “వేం ” అనగా
పాపములు. “కటః ” అనగా డహంపజేయున ”దనియు శబ్దార్థముకదా : 220

కావున నీ వర్వతము ప్రపంచమున వేంకటాద్రియని ఖ్యాతిని గడించెను.
వేకువజామున పేల్కొనించినంతనే యీ వర్వత నామము ననునందించువానికి 221

గంగ, సేతు స్నానములు చేలకొలిపి పర్యాయము లాచరించిన కలుగు ఫలిత
మును తప్పక పొందకలుగుదురని యదార్థముగా తెలుపుచున్నాను, వినుము. 222

ఈ చెప్పబడిన ఇతిహాసమును (చరితమును) గౌతముడు నాకు తెలిపెను. ఈ
చరితము విక్కిలి శుభదాయకము. వినుటవలన మంగళప్రదమునై వెలియుచున్నది 223

ఇది శ్రీ జవిష్యోత్తర పురాణమున తీర్థబంధమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్యమున భగవంతుని
క్రీడాచలమునకు యుగముల కారతమ్యముచే పుష్పలాది మొదలగు పేరులకలుగు వృత్తాంతమును
వర్ణించుట యనెడు మొదటి అధ్యాయము.

అథ ద్వితీయో ఽధ్యాయః

భగవతః శ్రీవైకుంఠాత్ వేంకటాచలాగమనమ్

జనకః —

- మరు త్ప్రహా హిరాజం తం । భగవానా గమిష్యతి ।
 ఇతి త్వయో దితం పూర్వం । త స్మమా చక్ష్య విస్తరాత్ ॥ 1
- కథం నారాయణః ప్రాప్తః । కేన వా కారణేన భోః ।
 తత్రా గత్వ కృతం కిం తు । త స్మమా చక్ష్య విస్తరాత్ ॥ 2
- కథం వైకుంఠాలోక స్తు । త్యక్తవాన్ పురుషోత్తమః ।
 చరితం తస్య మాహాత్మ్యం । తీర్థానాం పర్వతస్య చ ॥ 3
- వరాహరూపితో విష్ణోః । మాహాత్మ్యం వద విస్తరాత్ ।
 ఆకాశనామ్నః చరితం । రాజ్ఞ స్తస్య మహాత్మనః ॥ 4
- యస్య పుత్రీ రమాదేవీ । జామాతా చ జగత్పతిః ।
 దేవానా ఇన్ద్ర ఋషీణా ఇన్ద్ర । దేవప్రీతాం సమాగమమ్ ॥ 5

సాత్త్వికదేవతాత్వపరీక్షార్థం భృగోః సత్యలోకాదిగమనమ్

శతానన్దః —

- పురా తు ఋషయ స్సర్వే । కశ్యపాద్యా మునీశ్వరాః ।
 సన్మఖం జాహ్నువీతీరే । సన్తోషాత్ చక్రీరే ద్విజాః ॥ 6
- తస్మి న్కారే మునిశ్రేష్ఠో । నారదో మునిసత్తమః ।
 ఉవాచ వచనం విప్రాన్ । కిమర్థో ఽయం క్రతుత్తమః ॥ 7
- కో వా భుక్త్యై యజ్ఞఫలం । కో వా ద్యేయః సురోత్తమః ।
 కృతయజ్ఞఫలం కస్య । చార్వ్యతే మునిసత్తమా, ॥ 8
- ఇతి నారదవాక్య స్తు । క్రతుత్వా తే మునిపుణ్ణవాః ।
 సంశయార్థం సమాపన్నాః । కథ మత్ర విచార్యతామ్ ॥ 9

రెండవ అధ్యాయము

భగవంతుడు శ్రీవైకుంఠమునుండి వేంకటాచలమున కేతెంచుట

జనకుడు —

జనకుడు శతానందునితో — భగవంతుడు వేంకటాచలమున కేతెంచునని యాచీషునితో నాయువు వచించెనని నీవు తెలియజేయుము. 1

ఏ కారణమున నెట్లు శ్రీమన్నారాయణుడు వేంకటాచలమున కేతెంచెను : అచ్చటనేమి యొనరించెనో దానిని కూడ నాకు నవీక్షరముగ వివరింపుము. 2

శ్రీమన్నారాయణుడు వైకుంఠమును వడయట కేమి హేతువు : ఆ చరిత్రను, వేంకటాచలమున విలసిల్లు తీర్థమాహాత్మ్యమును, పర్వత వైభవమును 3

పరాహరూపధారియగు శ్రీమన్నారాయణుని వైభవమును, మహాత్ముడగు ఆకాశరాజు చరితమును. 4

ఁక్కి యాకాశరాజునకు కుమార్తెయు, శ్రీమన్నారాయణు డల్లుడునయిన విధమును, ఆ కొండకు దేవతలు, ఋషులు, దేవప్రీతిరుదెంచిన వృత్తాంతమును విస్తారముగా నా కెఱింగింపు ” మని యడిగెను. 5

దేవతలలో సత్వగుణప్రధానులగు దేవతలెవరని పరీక్షించుటకై
భృగుమహర్షి సత్యలోకాదులకేగుట

శతానందుడు —

శతానందుడిట్లు చెప్పనారంభించెను. మున్నొకానొక సమయమున కళ్ళపాది మహామునులందరును గంగాతీరమున నొక మంచియాగము నానందముగా నొనరించిరి. 6

ఆ సమయమున నారదముసీంద్రు డేతెంచి “ ఈ క్రతువు నెందుల కొనరించుచున్నాడు : 7

ఈ యజ్ఞఫలము నందుకొనువాడును, ద్యావింపకగినవాడునగు దైవమెవ్వరు : చేసిన యజ్ఞముయొక్క ఫలము నెవ్వరికర్పించవలెనని 8

ప్రశ్నింపగా ముసీంద్రులందరును సంశయాచోళితమనస్కులై దీనినెట్లు నిర్ధారించు ” మని యాలోచించి 9

సమ్మిలిత్వా తదా సర్వే । భృగుం బ్రహ్మవిదాం వరమ్ ।
త మూచు ర్భక్తిసమ్రాజ్ఞః । కృతాజ్ఞలిప్తటాః స్థితాః ॥ 10

గచ్ఛ శీఘ్రం మహాబుధే । పరీక్షార్థం సురోత్తమాన్ ।
ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా । యయా కజ్జజమన్దిరమ్ ॥ 11

తత్ర దృష్ట్వా లక్షణాహుం తం । సాక్షే ద్భృహ్మణా మగ్రజమ్ ।
చతుర్ముఖ ముదారాజం । సరస్వత్యా సు నేవితమ్ ॥ 12

చతురాస్య సముద్భూత । వేదఘోషవిరాజితమ్ ।
దిక్పాలకగజై స్సార్థం । కిరీటమకుబ్దోజ్జ్వలమ్ ॥ 13

స్తువంతం జగదీశానం । నారాయణ మనామయమ్ ।
ప్రణమన్ భక్తివాచేన । మదదీ ప్తివిరాజితమ్ ॥ 14

పాతయామాస కాయం స్వం : పురతః కజ్జజన్మనః ।
పతితం స భృగుం దృష్ట్వా । నో వాచ వచనం విధిః ॥ 15

తం మత్వా కిచ్చే దజ్ఞానాత్ । అపూజ్యం మునిపుంగవః ।
అలభ్యా స్వాత్మనః కార్యం । కైలాసం స ఋషి ర్యయా ॥ 16

కైలాసగిరి మాసాద్య । తత్రా ద్రాక్షీత్ త్రిలోచనమ్ ।
కాముకం పార్వతీదేవ్యా । క్రీడంతం విజమద్ధితే ॥ 17

తస్మిన్ కాలే త మాయాతం । నా జ్ఞానా త్కాముకో హరః ।
అగతం సా మునిం దృష్ట్వా । పార్వతీ లజ్జయా లవదత్ ॥ 18

“త్యజ శీఘ్రం మహాబాహో : । హ్య గతో మునిపుంగవః ” ।
ఇతి తస్మా వచః శ్రుత్వా । క్రోధా త్ప్రాణువితోదనః ॥ 19

తం హస్తు మద్రవ చ్చీఘ్రం । ఋషిః కాశాన్నిరాకరోత్ ।
శకావ స ఋషిః శమ్భుం । “ లోకే త్వం నై వ పూజ్యవే ” ॥ 20

అందఱును గుడిగూడి బ్రహ్మజ్ఞానులలో మిన్నయగు భృగుమహర్షిని నమి
పించి భక్తిచే వినయవినమితగాత్రులై చేతులుజోడించి 10

“మహాత్మా : దేవతలను పరీక్షించుటకు నీవే సమర్థుడవు. వెంటనే బయలు
దేరు ” మని ప్రార్థింపగా భృగుమహర్షి చతుర్ముఖుని మందిరమున కేగెను. 11

అచ్చట వెలిమిది భుజములచే ప్రకాశించుచు నృప్తికాయ్యుడై సుదృఢావయవ
ముల కలిగినవాడై సరస్వతీదేవిచే నారాధింపబడుచున్నట్టియు 12

నాల్గు ముఖములనుండియు వేదఘోషలు వెలువడుచు. అష్టదిక్పాలితో గూడి
13

జగత్ప్రభువగు శ్రీమన్నారాయణుని కీర్తించుచున్నట్టియు. ఉజ్జ్వల కిరీటముచే
నొప్పారుచు శ్రీమన్నారాయణుని భక్తిపూర్వకముగ నమస్కరించుచు రజోగుణజనిత
యహంకారముచే ప్రకాశించెడు చతుర్ముఖునకు 14

సాష్టాంగముగ నమస్కరించెను. కాని చతురానను డాతనిని పలుకరింప
కుండెను. 15

భృగుమహర్షి బ్రహ్మమగాంచి “ ఈతనికి గల మజ్జానభేదమున నీతడు పూజ్యు
డుకాడని ” తలంచి తన పని పూర్తికాకుండుటచే కైలాసమున కేగెను. 16

అచ్చటికేగి కామకుడై పార్వతీదేవితో క్రిడించుచున్న ముక్కంటిని
గించెను. 17

మన్మథావిష్టధగు రుద్రుడు భృగుమహర్షి రాకను గుర్తించకుండెను. పార్వతి
మాత్రమే మహర్షిని గాంచి సిగ్గుపడుచు కివునితో 18

“మహేశ్వరా : భృగుమహర్షి వేంచేసియున్నాడు. నన్ను విడుపు ” మని
వటుకగా యామె మాటలను విని శంకరుడు కోపముచే కనుతెట్టబారగా 19

భృగుమహర్షిని చంపుటకై యాతనిని నమీపించెను. భృగుమహర్షి శంకరుని
“ లోకమున నీవు పూజింపబడకుండువు గాక : 20

- త్వం దేవః పూజనే నైవ । లోకే భ్యాతిం గమిష్యసి ॥
 ఇత్యుక్త్వా స ఋషి శ్చాగాత్ । వైకుంఠం హరిమద్విరమ్ ॥ 21
- వ్రాతారగోపురద్వార । నవతోరణభూషితమ్ ।
 చతుర్దిక్షి చతుర్ద్వార । పాలితై రుపశోభితమ్ ॥ 22
- తత్ర శయ్యాగృహే రమ్యే । శేషమశ్చకళాయినమ్ ।
 లక్ష్మ్యో నమేతం దేవేశం । దదర్శ స భృగు స్తదా ॥ 23
- తథాచో రసి గోవిందం । భృగుః పాదతలేన తమ్ ।
 తావ్యమానో హరిః సాక్షాత్ । ఉత్థాయ వినయాన్వితః ॥ 24
- సమాత భగవాన్ భక్త్యా । ఋషిపాదసరోరుహే ।
 అంబిజ్ఞే లభ భక్త్యై వ । చో వాచ ఋషిపుష్పవమ్ ॥ 25

భృగుం ప్రతి శ్రీవైకుంఠనాథోక్తవిసితవచనమ్

శ్రీ భగవాన్ —

- కిమర్థం త్వం ఋషిశ్రేష్ఠః । మచ్ఛరీరం కఠోరకమ్ ।
 అతాడయో లజరాయుక్తం । అభేద్యం దేవమానవైః ॥ 26
- వక్షా దష్టగుణాం విద్ధి । మచ్ఛరీరే కఠోరకమ్ ।
 కిమర్థం తాడితం విప్రః కోమలాఙ్ఘ్రికలేన తత్ ॥ 27
- పాదౌ తే కోమలౌ దివ్యాః । మచ్ఛరీరసమాగమాత్ ।
 కియ ద్దుఃఖం సమాపన్నౌ । న జానామి ద్విజోత్తమ ॥ 28
- ఇత్యుక్త్వా ద్విజపాదౌ తౌ । ప్రజ్ఞశోష్టోదతేన వై ।
 దదార శిరసా భక్త్యా । విప్రపాదోదకం కుభవమ్ ॥ 29
- జగృహే సకటుమ్ప శ్చ । సర్వలోకం విడమ్యయన్ ।
 “విబూద దర్శనే నైవ । పునర్విచ జగత్త్రయమ్ ॥”
 ఇత్యుక్తో దేవదేవేన । ఋషి శ్చాగా ద్ధరాకలమ్ ॥ 30

ఓచ్చి రంగాశాసముననే పూజింపబడుదు" వని శపించి శ్రీమన్నారాయణుని వాన భూషణము.

21

ప్రాశామలును, గోపురములును, ద్వారములు కలిగి కొంగ్రొత్త తోరణము లచే నలంకరింపబడి నాల్గు దిశలయందును నలుగురు ద్వారపాలకురచే విరాజిల్లుచుండు

22

వైకుంఠమున నింపగు పడకటింటితో నాదిశేషునిచే నమర్చబడిన పాన్పుపై పనించి శ్రీదేవితో కూడియున్న శ్రీమన్నారాయణుని గాంచెను.

23

వెంటనే భృగుమహర్షి తన యరికాలితో శ్రీమన్నారాయణుని పక్షస్థలమున తన్నెను. అంతట అట్లాతనిచే తన్నబడిన శ్రీమహావిష్ణువు పాన్పునుండిరేచి వినయముతో

24

భృగుముసీంద్రుని పాదపద్మములకు వ్రణమిల్లి భక్తితో నాతని నాలింగన మొనర్చుకొనెను.

25

భృగుమహర్షితో శ్రీమన్నారాయణుడు వినయోక్తులనాడుట

శ్రీ భగవానుడు —

మరియు భృగుమహర్షితో — మునిన త్తమా : మిక్కిలి కఠినమును, యౌవన ముచే సుదృఢమును భేదింపశక్యముగానిదియు

26

వజ్రముకంటె నెదిమిది రెట్లధిక కఠోరమగు నా శరీరమును నీ మృదువగు పాదముచే నేల తన్నితివి :

27

విప్రోత్తమా : మృదువగు మీ దివ్యపాదములు నా శరీరమును తాకుటచే నంత నొచ్చినవో యెఱుంగజాలను కదా :

28

అవి పనికి భృగుమహర్షి పాదమొలను గోరువెచ్చని యుదకముచే కడిగి అ పవిత్రపాదోదకమును శిరమున భక్తితో జల్లుకొనెను.

29

నకలలోక వివాసులు నాశ్చర్యమును చెందునటుల తన వారందరిపై నా యుద కమును జల్లి "నక్షత్రములు దర్శనముచేతచే ముల్లోకములను పవిత్రతనొందింతు" రని స్తుతింపగా భృగుమహర్షి భూలోకమునకు మరలిపోయెను.

30

భగవతో భృగుకృతసాత్త్వికదేవతాత్వసమర్థనమ్

ఋషీణా మగ్రజాతీనాం । సభాయాం స ఋషి స్తదా ।

బోధయామాస తాన్ సర్వాన్ । హరిః సర్వోత్తమః స్వయమ్ ॥

31

హరిః సర్వోత్తమః సాక్షాత్ । రమాదేవీ తదస్తరా ।

తదభో విధివాచ్యో చ । తదభః శర్వపూర్వకాః ॥

32

ఏవం తరలమాక్షయాః । సురదై త్యనరేషు చ ।

ఇత్యేవం బోధితా విప్రాః । భృగుణా తత్త్వవేదినా ।

హరిం నిశ్చిత్వ సర్వేశం । చక్రు స్తస్మై మఖార్పణమ్ ॥

33

భృగుపాదాహతికుపితాయాః లక్ష్మ్యైః కరవీరపురగమనమ్

తత స్తు భగవాన్ దేవః । ఏకాన్తే నిజమన్దిరే ।

సార్థ శ్చ రమయా లతిష్ఠత్ । తదో వాచ రమా హరిమ్ ॥

34

శ్రీరమా —

గచ్ఛామి దేవదేవేశః । త్యక్త్వా త్వం జగదీశ్వరః ।

తాదితో లని జగన్నాథః । ఋషిణా త్వం జగన్మయః ॥

35

మదాలిక్లన్తరే దేవః । సాదేనై వ జగత్పతేః ।

కరవీరపురం దివ్యం । గచ్ఛామి గరుడధ్వజః ॥

36

భితి ప్రేక్షా చ కలహం । కృత్వా తు హరిణా సహ ।

రమా జగమ తక్షేత్రం । కరవీరపురాహ్వయమ్ ॥

37

లక్ష్మ్యన్వేషణార్థం శ్రీవేంకటాచలం ప్రతి భగవదాగమనమ్

యదా గతా మహాలక్ష్మీః । తదా నారాయణో హరిః ।

అస్థావిశతిమే ప్రాప్తే । ద్వాపరాన్తే కలేర్యుగే ।

యస్మిన్ దేశే యదా ప్రేమ । కలహో లన్యైః ప్రకాశ్యతే ॥

38

శ్రీమన్నారాయణుడే సత్వగుణప్రధాన దైవమని భృగుమహర్షి
సమర్థించుట

బ్రాహ్మబోత్రములగు మునీంద్రులచే నమరియందు నభిలో భృగుమహర్షి
“శ్రీమన్నారాయణుడే నకల దేవతాశ్రేష్ఠుడనియు. 31

శ్రీ లక్ష్మీనమేక శ్రీమన్నారాయణుడే శర్వశ్రేష్ఠుడనియు, బ్రహ్మ వరస్వతులు
వారి క్రిందవారనియు, రుద్రాదులందరు వారి క్రిందవారినియు 32

సిద్ధి దేవతలలోను, రాక్షసులలోను, మనుష్యులలోను నొకరికంటె నొకరు
తక్కువ వారుందురనియు, తెలుసగా మహద్భులందరును జగదీశ్వరుడు శ్రీమన్నారాయ
ణుడేయని నిశ్చయించి యాతనికే యజ్ఞఫలము నర్పించిరి. 33

భృగుమహర్షి తన్నుటచే శ్రీ మహాలక్ష్మీ కోపించి
కరవీరపురమున కేగుట

భృగుమహర్షి వెడలిసపిమ్మట శ్రీమన్నారాయణుడు లక్ష్మీదేవితో వైకుంఠమున
నేతాంతముగ నుండగా నాకనితో లక్ష్మీ 34

శ్రీ రమాదేవి —

దేవాదిదేవా : జగన్నియస్తా : నకల చరాచర ప్రపంచవ్యాప్తుడవగు 35

నీ పక్షస్థలముపై నేను విత్యనివాసము నొనరించు స్థానమున భృగుమహర్షి
తన పాదముచే తన్నుటంజేసి నేను విన్ను విధచి దివ్యమగు కరవీరపురి కేగెద ననెను 36

శ్రీమన్నారాయణునితో ప్రణయకలహము నాచరించి కరవీరపురి కేగెను. 37

లక్ష్మీని వెదకుటకై శ్రీ వేంకటాచలమునకు
శ్రీమన్నారాయణుడు వచ్చుట

అంతట శ్రీమన్నారాయణుడు ద్వాపరయుగము గతించిన పిమ్మట యదువది
యొకమిదవ కలియుగమున లక్ష్మీదేవితో తనకు కలిగిన ప్రణయకలహ మేదేశమున
నువసమిందునా 38

కర్మదా యేన చ యథా । త త్తథా చ కరోమి తత్ ।

ఇతి సజ్కుల్యై గోవిందే । లీలామానుషవిగ్రహః ॥

39

మాయావీ పరమానందం । త్యక్తైః వైకుణ్ఠ ముత్తమమ్ ।

గంగాయా దక్షిణే దేశే । యోజనానాం శతత్రయే ॥

40

సువర్ణముఖరీ నామ । నదీనాం ప్రవరా నదీ ।

కుకన్య వరదా పుత్ర్యా । హ్యగస్త్యమునిపూజితా ॥

41

తస్యా ఏవో త్తరే తీరే । క్రోశార్థద్వయమాత్రకే ।

శ్రీవేంకటగిరి ర్నామ । వ రతే పుణ్యకాననః ॥

42

సువర్ణ గిరిపుత్రస్తు । సర్వతీర్థసమన్వితః ।

సాక్షాచ్చేషావతారోఽసౌ । సర్వధాతువిరాజితః ॥

43

వైకుణ్ఠసదృశో దివ్యో । నారాయణసమాశ్రయః ।

శేషమారుతసంవాదత్ । ఆగతఃపుణ్యకాననః ॥

44

యోజనత్రయవిస్తీర్ణః । త్రింశ ద్యోజన మాయతః ।

వదనం వేంకటగిరిః । నృసింహాద్రి శ్చ మధ్యమః ॥

45

శ్రీశైలః పుచ్చభాగస్థః । సర్వక్షేత్రమయో గిరిః ।

సర్వవృక్షసమాకీర్ణః । సర్వధాతువిభూషితః ॥

46

కున్దమన్దారపనవ ప్లక్షోదుమృరకింకురైః ।

పిచుమనైః పారిజాతైః । తివ్రీణీజమ్బూమణ్డలైః ॥

47

పరలై శ్చ మహావృక్షైః । కృష్ణాగరుభి రంజితః ।

తాంపిస్తాంపుష్పాగైః । దేవదారుభి రాశ్రితః ॥

48

హంసకారణవాకీర్ణః । చకకోకకుత్తెద్యుతః ।

కపోతైః క్షీరహంసార్యైః । మృగషణ్డై శ్చ భూషితః ॥

49

సింహశార్థాంశరథ । క్రోడమాశ్శవాపరైః ।

జమ్బుకైశ్చైవభల్లూకైః । కస్తూరిమృగమాహితైః ॥

50

యే కృత్యమైనదిని నే దేశమున ప్రణయకరహమువీడి లక్ష్మి ప్రసన్ను
రాగగునో యట్లొనరింతు నని తలంచి విలాసముగా మనుష్య శరీరమును దరించి విచిత్ర
సృష్టికర్తయగు 39

శ్రీయశవల పరిపూర్ణానందనియమగు పరమపదమును వీడి దక్షిణదేశమున
గంగకు మూడువందల యోజనముల దూరమున 40

నదీశ్వరమును, శుకమహర్షికి వరమునొసంగినదియు, ఆగస్త్యమూసింద్రునిచే
పూజింపబడిన సువర్ణముఖి యను నదికి 41

ఉత్తరతీరమున రెండున్నర క్రోశుల దూరమున పవిత్రములగు వివినములచే
కూడి 42

సువర్ణగిరికి (మేరువునకు) పుత్రుడై సకలతీర్థరాజ్యాలమై సాక్షాత్తు అది
శేషుని యశతామై సకల రాతుసంకలితమై, 43

వైకుంఠమువలె విలసిల్లును, విలక్షమైనదై శ్రీమన్నారాయణుని నివాస ప్రదే
శమై అచిశేష వాయు సంవాదమువలన భూలోకమునకు కొనిరాబడినదై 44

మూడు యోజనముల వెడల్పుకలిగి ముప్పది యోజనముల పొడవుకలిగి వేంక
టాచలము ముఖముగను, నృసింహపర్వతము వడుముగను 45

శ్రీశైలము వెనుక భాగముగాగలిగి, సకల పుణ్యక్షేత్రవిరాజితమై, నానావిధ
తరుమండితమై, సకల రాతుసంకలితమై 46

మల్లి, మందార, పనస, జువ్వి, మేడి, మోదుగ, వేప, పాడిజాత, చింత,
నేరేడు తరునముదాయములచే నలంకృతమై 47

విరివిగా పెరిగిన పేకు వృక్షములు, వీలివందన వృక్షములచేతను, తాటి,
గిరకతాటి, కొండమల్లి వృక్షములచేతను, దేవదారు తరువులచే నలరారుచున్నదై 48

హంసలు, కన్నెలేడి పక్షులచే విండినదియు, కొంగలు చక్రవాకములు చిలు
కలు మొదలగువానిచే కూడినదియు, పావురములు, పాలపిట్టలు, జింకలు మున్నగు
గుంపులచే నలంకరింపబడినదియు 49

సింహములు, పెద్దపులులు, ఖడ్గమృగములు, అడవిపందులు, ఏనుగులు,
కోతులు, నక్కలు, ఎలుగుగొడ్డులు, కస్తూరి మృగములు, అడవి దున్నలు 50

- ఉరగై ర్వాంబుధై శృంభే గోమాయుః పరి శ్రుతః ।
మర్రిచామాంతీజాతి । నన్ద్యావరై ర్విరాజితః ॥ 51
- చమ్పకాశోకపుష్పాగ । కేతకైః స్వర్ణకేతకైః ।
ఏవం మనోహరః శ్రీమాన్ । పర్వతః పుణ్యకాననః ॥ 52
- తరవో దైవతగణాః । మృగా శృంబుషిపుష్పవాః ।
ఏతరః పక్షిణ స్పర్శే । పాషాణా యక్షకిన్నరాః ॥ 53
- ఏవం ప్రవావో ఒన్య గిరిద్వజన్మనః । శ్రీవేంకటాద్రే స్తు హరేష్ట తైవ ।
జానన్తి నద్రహ్మకవేష్టాహర్వకాః । ఆత్యల్పవీర్యా మనుజా స్తు కిం పునః ॥ 54
- ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే తీర్థంజ్ఞే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే భగవతః శ్రీవైకుంఠాత్
వేంకటాచలరామవర్ణనం నామ ద్వితీయో ఒధ్యాయః

అథ తృతీయో ఒధ్యాయః

శ్రీస్వామిపుష్కరిణీమాహాత్మ్యమ్

కావ్యం: —

- తస్యో పరి వరా దివ్యా । స్వామిపుష్కరిణీ కుభా ।
మత్స్యకచ్ఛపనమ్పరా । జలకుక్కుటభూషిత ॥ 1
- శింశుమారగణాక్షిణా । మట్టాకన్వరహంజ్కుతా ।
తీరజై ర్వృక్షసజ్జై శృంభే కుక్షై రామమ్మితామ్పరా ॥ 2
- గర్జాదిపర్వతీర్థానాం । భిన్నభూమి ర్విరాజితీ ।
తస్మాం యో స్నాన్తే మమతాః । తేదన్యాః పుణ్యవర్ధనాః ॥ 3
- ధమర్మానే నితే పక్షే । ద్వాదశ్యా మరుణోదయే ।
కోశ్చన్తి విదురశ్రేష్ఠాః । మజ్జనం కజ్జితే కులే ॥ 4

కొండచివలు మున్నగు పెద్దపాములచేతను, నాగుబాములచేతను, బిడ్డమ్మగ ములచేత నాశ్రయింపబడినదియు, మల్లె మాలతీ జాతి నందవర్ధన మొదలగు పుష్పతరు మండితమును, 51

సంపంగి, ఆశోక, నాగకేసర, పచ్చపూమొగలి బంగారు రంగుకల మొగలి పొలచే నలంకృతిమై హృద్యమగు వేంకటాచలము కలదు. 52

ఆ కొండపై వృక్షములు, దేవతానమూహములు, మృగములు, మునీంద్రులు, పితృదేవతలు, పక్షులు, వివిధశలలు, యక్షులు, కిన్నరులు నెనసెంతరు. 53

ఇట్టి మాహాశ్శ్యోపేతమగు నీ వేంకటాచలమైన భవమును, ఇచ్చట వేంచేసి యుండు శ్రీనివాసుని వైభవమును, బ్రహ్మ, శివ, ఇంద్రాది దేవతలైన నెఱుంగజాలరు, ఇక మందబుద్ధులగు మనుజులెఱుంగజాలరవి చెప్పవలెనా : 54

ఇది

శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున తీర్థబంధమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాశ్శ్యమున శ్రీమన్నారాయణుడు వైకుంఠమునుండి వేంకటాచలమునకు విచ్చేయుట యనెడు రెండవ అధ్యాయము సంపూర్ణము.

మూడవ అధ్యాయము

శ్రీ స్వామిపుష్కరిణీ మాహాత్మ్యము

శతానందుడు —

ఆ శ్రీ వేంకటాచలముపై చేపలు తాబెళ్ళచే నలరునదియు, నీటికోళ్ళచే నొప్పారునదియు, 1

అనంభాకములగు మొనళ్ళచే వ్యాపింపబడినదియు, కప్పల బెకబెకలచే ప్రతి ఛ్యనించునదియు, ఆకనమునందుకొను నంతటి నిడివిగల వృక్షనముదాయములచే తీరము నిండియున్నదియు 2

గంగ మొదలగు నకల తీర్థరాజముల యావిర్భావమునకు కారణమై విలసిల్లు స్వామిపుష్కరిణీయను పవిత్ర పుష్కరిణి రాజిల్లుచుండెను. ఆ స్వామిపుష్కరిణీలో 3

ధనుర్మానమున కుక్కువక్షమున ద్వాదశిరోజాన సూర్యోదయమునకు ముందుగా స్నానము నాదరించిన మనుజులు ధన్యులు పుణ్యశీరురు నగుదురు. దేవవరులు పీ పుష్కరిణి స్నానము నభిలషింతురనిన విక 4

- కాజ్జన్తి మనుజాః స్నానం , ఇతి భోః కిం వదామి తే ।
యే తత్ర శ్రాద్ధాది కర్మాణి । పితృజాం కుర్వతే ద్విజాః ॥ 5
- లేషా ఇన్ద్ర పితర స్తుష్టాః । సృత్యన్తి హరిమన్దిరే ।
జన్మనా కి మనేనేహ । వ్యర్థేన భవతా మహో ॥ 6
- స్నానదానేన త త్తీర్థే । మనుజా భాగ్యశాలినః ।
శబ్దో నామ సృజః కశ్చిత్ । స్నానమాత్రేణ రాజ్యగః ॥ 7
- పురా నారాయణో నామ । బ్రాహ్మణో ఒజ్జిరసః సుతః ।
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే । మహిమ్నా స్నానజేన హి ॥ 8
- వరం లభ్యా హరిం దృష్ట్వా । జగమ హరి మన్దిరమ్ ।
రామోఒపి తత్ర స్నానేన , హృతాం సీతా మగాత్పురా ॥ 9
- ఏవం తీర్థవరా తత్ర । స్వామిపుష్కరిణీ శుభా ।
తస్యాః పశ్చిమదిగ్భాగే । వరాహవదనో హరిః ॥ 10
- ధరా మాల్నిక్య వర్మికే । ఆస్తే పిప్పల రాజితే ।
త్రికోటితీర్థ జాతానాం । జన్మస్థానం స భూధరః ॥ 11
- ఏవం గిరివరం ప్రాప్య । భగవాన్ స్వేంకటాచలమ్ ।
వైకుంఠా దధికం మత్వా । విచచార తత స్తతః ।
స ప్రాప కిశ్కరా స్థానం । గూహనార్థం రమావతిః ॥ 12

శ్రీవివాసస్య స్వామిత్వీర్థ పశ్చిమ తీరస్థ వర్మిక ప్రవేశ ప్రకారః

- ఇత్థం విచార్యమాణే తు । స్వామిపుష్కరిణీతతే ।
దక్షిణే విమలం దివ్యం । వర్మికం దృష్టవాన్ ముదా ॥ 13
- తిప్రిణే వృషమూలస్థం । భగవాన్ జగదీశ్వరః ।
మత్స్యే దం పరమం స్థానం । తత్ర లీనో ఒభవ ద్ధరిః ।
ఏవం రేవే వ్ధితే తత్ర । విగతం వత్సరాయుతమ్ ॥ 14

అనుజ్ఞాతాత్మకమున మునుంగగోరుదురని ప్రత్యేకముగ చెప్పవలసినదిలేదుకదా!
ఈ స్వామి పుష్కరిణీతీరమున శ్రాద్ధాది కర్మలను నితరులనుద్దేశించి యాచరించువారి 5

పితృదేవతలు సంతసించి పరమపదమున నాట్యమొనరింతురు. శ్రీ వేంకటా
చలక్షేత్రమున నావిర్భవించి మి జన్మవ్యర్థము. 6

ఆ పుష్కరిణిలో స్నానమొనరించిన, దానమాచరించిన మనుష్యు లదృష్టవం
తులు. శంఖుడను నొక రాజు పుష్కరిణి స్నానమాత్రముననే రాజ్యమును పొందెను 7

అంగిరస పుత్రుడగు నారాయణుడను బ్రాహ్మణుడు స్వామిపుష్కరిణి స్నాన
మహిమచే 8

పరమునుబడసి శ్రీనివాసుని దర్శించి నైకుంతరామువకు చేరెను. శ్రీరామ
చంద్రుడును పుష్కరిణి స్నానముచే రావణునిచే నపహరింపబడిన సీతను పొందెను. 9

ఇట్లు స్వామిపుష్కరిణినిదీక్షేప్తమై యలరారుచున్నది. ఆ నదికి పశ్చిమదిక్కున
పరాహుపుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు 10

భూదేవితో గూడి రావిచెట్టుక్రింది పుట్టలో ప్రకాశించుచున్నాడు. శ్రీ వేంకటా
చలము మాడుకోట్ల పదీమతల్లరి కవతార కారణమైయున్నది. 11

ఇట్టి శ్రీ వేంకటాచలమునుజేరి శ్రీమన్నారాయణు డావర్తతమునే నైకుంతము
కంటె పధికముగా తలంచి యిటునటు సంచరించుచు తాను తలదాచుకొనుటకొక ప్రదేశ
మును చూచుచుండ 12

శ్రీనివాసుడు స్వామిపుష్కరిణికి పడమటి తీరముననున్న
పుట్టలో ప్రవేశించుట

నా పుష్కరిణికి దక్షిణమున నొక విర్మలమైన గొప్ప పుట్టను 13

చింతచెట్టు క్రింద నంతోషముతో గాంచి యదియే తన కనువగు ప్రదేశమని
తలంచి యందు దాగియుండెను. ఆ పుట్టలో శ్రీమన్నారాయణునకు పదివేల సంవత్సర
ములు గడచెను. 14

- అతే ద్వాపరే చైవ । త్వష్టామింశతిమే కలా ।
 అతే వత్సరే కశ్యత్ । చోళరాజో నృపోత్తమః ॥ 15
- అవతారం సమాపన్నో । నాగకన్యోదరే తథా ।
 తస్మి ఛానతి భూఖణ్డం । బహుపుణ్య ఫలప్రదమ్ ॥ 16
- బహుకీరప్రదా గావః । పుత్రా వై పితృవత్సలాః ।
 కారే వవర్ష పర్జన్యః । సస్యా వై బహుధాన్యదాః ॥ 17
- నార్యః పతివ్రతాః సర్వాః । పురుషా శ్చ సతీవ్రతాః ।
 క్షత్రి చాసతి రాజ్యస్మిన్ । జనా ఆనన్ద తత్సరాః ॥ 18

అకాశ నృపగుహే బ్రహ్మాదీనాం ధీన్వాది రూపేణ స్థితిః

- తస్మి న్కారే విధిః సాక్షత్ । దేసురూపం సమాశ్రితః ।
 బ్రహ్మధేనో పాలికా ఒభూత్ । గోపాలీ కమలా ఒలయా ॥ 19
- సాక్షా ద్రుద్రో వత్సరూపీ । తాభ్యా జ్ఞోయం సమాగతా ।
 పశ్యన్తీ పతిమార్గస్తు । చోళరాజం సమభ్యుగాత్ ॥ 20
- చోళరాజ గృహం ప్రాప్య । సమాలేఖన నవత్సకామ్ ।
 విక్రీయ గాం మహాలక్ష్మిః । జగము విజధామ చ ॥ 21
- గృహీత్వా తాం మహీపాలో । ముద మాప ప్రియాన్వితః ।
 బహుకీరప్రదాం తాం సః । పుత్రార్థ మకరో త్తదా ॥ 22
- తతో దేసుసహవ్రేణ । సాకం శ్రీవేంకటాచరే ।
 సా గౌ ర్జగము విక్యస్తు । రమానాథం విచిన్వత్సీ ॥ 23
- తత్ర తత్ర సమాజ్ఞిఘ్నన్ । భూధరేన్ద్రే వృషాక్షఫిమ్
 విచినోతిన్మ సర్వత్ర । దేసురూపీ విధి స్తదా ॥ 24
- జతః కారేవ మహతా । స్వామి పుష్కరిణీతతే ।
 వర్మకన్ఠం హరిం జ్ఞాత్వా । కుతోష మవసా విధిః ॥ 25

ద్వాపరయుగము పూర్తిగాగడచి కలియుగమున విరువది యెనిమిది సంవత్సరములు గడువగా నొకనొక 17

చోళరాజేంద్రుడు నాగకన్య గర్భమునుండి యవతరించి అనేక పుణ్యఫలముల నొసంగు భూమండలమును పాలించుచుండెను. 18

ఆతని పరిపాలనమున గోవులు మిక్కుటముగా పాలనొసంగుచుండెడివి. బిడ్డలు తల్లిబ్రతుల కత్యంత ప్రీతిపాత్రులై యుండిరి. సరియగు సమయమునకు వర్షములు పర్షించుచుండెను. పౌలములలో మిక్కిలిగా దాన్యము పండుచుండెను 17

త్రీట పదివ్రతలై మెలగుచుండిరి. పురుషు లేకపత్నీవ్రతులై యుండిరి. ఇట్లా రాజయొక్క రాజ్యపాలనమున జనులొనవపరవశులై యుండిరి. 18

ఆకాళరాజ గృహమున బ్రహ్మాదిదేవతలు ఆవు మొదలగు రూపములతో నవతరించుట

ఆ సమయమున బ్రహ్మ ఆవుగను, లక్ష్మీదేవి ఆ యావును గాపాడు గొల్లదానిగను 19

శివుడు దూడగను రూపునొందిరి. లక్ష్మీ గొల్లబామ రూపమున ఆవును దూడను వెంటబెట్టుకొని తన భర్త మార్గము నెన్నేషించుచు చోళరాజును నమిపించి 20

ఆవును దూడను మూల్యమున కాతవికమ్మివేసి తన గృహమున కేగెను. 21

చోళరాజు వాటిని గొవి నంతపించి చాల పాలనొసంగు నా యావును తన పుత్రుని పాలకై యుపయోగించెను. 22

ఆ గోవు రూపముననున్న బ్రహ్మ చోళరాజు వేయి గోవులతోకలిసి శ్రీ వేంకటాచలమున ప్రతిదిత్యము శ్రీనివాసుని వెదకుచు తిరుగుచుండెను. 23

శ్రీ వేంకటాచలమున శ్రీయఃపతికై యచ్చటచ్చట స్థలమును వాసన చూచుచు వెదకుచు 24

చాల కాలమునకు స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున పుట్టలోనున్నట్లుగా నెఱింగి బ్రహ్మ మనమున నంతపించుచు 25

సమసిచ్చి చ్చ వర్చికం । సమస్తాత్ కీరభారయా ।
తదా ప్రభృతి నిత్యం కు । రాజధేనుగజై స్సహా ॥ 26

తత్ర గత్వా చ భక్త్యై వ । వర్మికే కీరనేచనమ్ ।
జగన్నాథస్య సప్రీప్త్యై । దేనురూపీ పితామహః ॥ 27

చతారా నుదినం గేహే । నైవ కీరం దదౌ తదా ।
చిర మేవం గతే తాలే । చోళరాజసతీ స్వయమ్ ॥ 28

దేనుపాలం నమాహూయ । వచనం చే ద మబ్రవీత్ ।
గవాం పాలకః దుర్బుధేః పయో ఒస్యాః కిం కరోషి రేః ॥ 29

కిం త్వం భుజ్యే ఒథవా వత్సో । భుజ్యే త ద్వద మే ద్రుతమ్ ।
ఇతి తస్యాః వచః శ్రుత్వా । గోపాలో భయవిహ్వలః ।
ఉవాచ వచనం మన్దం । రాజభార్యాం సగద్గదమ్ ॥ 30

గోకీరపాయినం శ్రీనివాసం ప్రతి గోపాలకృతతాదనమ్

వ జానే ఒహ ఇచ్చ త త్కర్మ । న మయా పీయతేపయః ।
స్వయం పిబతి వా దేనుః । వత్సో వేతి న విద్మహే ॥ 31

సత్యం వచన మేత ద్ధి । విచారం కురు బామినిః ।
ఇతీ గోపవచః శ్రుత్వా । సా సతీ విహ్వలేక్షణా ॥ 32

తాడయామాస తం గోపం । రజ్జుభిః చర్మనిర్మితైః ।
తతః సరదినే ప్రాప్తే । తాడితో రాజభార్యయా ॥ 33

కణ్ఠాఘ్రిబద్ధరజ్జం తాం । త్యక్త్వా తత్పుష్పతో యయా ।
దేనుః ప్రాప్త్యా త వర్మికం । దివ్యం తద్ధరిమద్ధిరమ్ ॥ 34

అత్యనిచ్చ త్పుయోభి శ్చ । స్వపయోధరపమ్మనైః ।
తాం దృష్ట్వా దేనుసః కోపాత్ । కుతారం హస్తమాత్రకమ్ ॥ 35

ఆ పుట్టనంతను పాలతో తడిపివైచెను. ఆ దినము మొదలుకొని యా గోరూపి బ్రహ్మ ప్రతినిత్యము చోళరాజన్యుని ఆలమందతో 26

ఆ కొండపైకేగి భక్తితో శ్రీమన్నారాయణుడు సంతసించుటకై పుట్టను పాలతో తడపుచు 27

గృహమునకేగిన పిమ్మట పాలనీయకుండెను. ఇట్లు చాలకాలము గడచిన పిమ్మట చోళనరేంద్రుని భార్య 28

గొల్లవానిని పిలిచి “గోపాలా : దురాత్మా : ఈ ఆవుపాల నేమిచేయుచున్నావురా : 29

నీవు త్రాగుచున్నావా : దూర త్రాగుతున్నదా : నాకు వెంటనే బదులు వరుకు” మని యడుగగా గొల్లవాడు భయముచే వడంకుచు నామెతో 30

ఆవుపాల నారగించుచున్న శ్రీనివాసుని గొల్లవాడు దండించుట

అమ్మా : నేనేమియు నెఱుంగను. నేను పాలను త్రాగుటలేదు. ఆవు తానే త్రాగివేయుచున్నదో యెఱుంగకొలను. 31

నేను విజమునే వలకుచున్నాను. నీవు పరీక్షింపుచు”ని వరుకగా నా రాజు కోసముచే కనులు చలించుచుండ 32

తోలుచే చేయబడిన త్రాళ్ళతో నా గొల్లవానిని దండించెను. ఇట్లు రాజభార్యచే కొట్టబడిన నా గొల్ల మరునటి దినమున 33

గొల్లవాడా యావునకు మెడకును కాలికిని యొకే త్రాటితో బంధమువైచి విడచి దాని వెనువెంట నేగెను. ఆవు తిన్నగా శ్రీనివాస విరియమగు పుట్టచెంతకేగి 34

తన పొడుగునుండి కారుచున్న పాలనా పుట్టపై ప్రవింపజేసెను, దానిని గలి గొల్లవాడు కోసముతో చేతిపొడవుననున్న గండ్రగొడ్డలి నెత్తి 35

ఉద్భుత్య తరసా తస్యాః । వహోదోగ్ధం సమావరత్ ।

తదా వర్షికగః స్వామీ । వాత్సల్యం దర్శయన్ హరిః ॥

36

“ స్వబద్ధహాససం లోకే । స్వాత్మార్థం సహతే తు యః ।

స ఏవ సరకం భుజ్జే । యావ దాచన్ద్రితారకమ్ ” ॥

37

మదధే చ కుతారేణ । హనిష్యతి చ గం ఖలః ।

ఇతి మత్సా రమానాన్తః శ్రీనివాసో నిరామయః ॥

38

“ తుకసీదశమాశ్రేణ । మామకే నైవ యః పుమాన్ ।

పూజయే ద్భక్తిభావేన । తం రక్షిమీ తి మత్పణః ॥

39

ఇయం తు భక్త్వా మాం నిత్యం । సిద్ధుతిః క్షీరధారయా ।

ఇత్థం విచార్య గోవిందః । తత్ప్రహరం నిగృహ్య చ ॥

40

స్వయం జగ్రహ తం ఘాతం । మూలౌ స్వే చ జగత్పతిః ।

ఘృతారేణా తిత్తిక్షేన । తాడితే వేంకటేశ్వరే ॥

41

శిరోస్సోటం సమాపన్నే । కుతారేణ తదోత్థితా ।

సప్తతాళప్రమాణేన । రక్తవృద్ధి రభూ త్తదా ॥

42

స తం కోలాహలం దృష్ట్వా । గోపాలో మరణం యయా ।

హతే గోపే తదా సా గౌః । అవరుహ్య గిరే స్తటాత్ ॥

43

రాజానం సమమప్రాప్య । వత్సహినేన దుఃఖితా ।

ఐజ్ఞయం పరిచక్రే లభ । రాజాగ్రే రాజమవిధిరే ॥

44

మృతగోపవిలోకనార్థం శ్రీవేంకటాచలప్రతి నృపాగమనమ్

తాం దృష్ట్వా విహ్వలాం గాం : అత స్త్రీః చార మబ్రవీత్ ।

కిమర్థం అతత్యం గౌః శక్యత్వా గోసప్తతిః కుతః ॥

45

గవా పార్థం గన్య భారః । మేం యైవాం గవాం గతే ।

ఇతి రాజ్ఞా సమాజ్ఞప్తః । చారౌ తక్స్మన్మతో యయా ॥

46

వెంటనే దానిని చంప వ్రయత్నించెను. అప్పుడు పుట్టలోనున్న శ్రీనివాసుడు
“తమను రక్షించుకొనుటకై తమ భక్తులను హింసింపుటను గాంచియు మిన్నకున్నవారు
నక్షత్రాదులందుండుంత కాలము వరకము వనుభవించు” తమ నారోగ్యక్తి ననుసరించి 38, 37

నా కొఱకై పాలనర్పించు నీ గోవును దుర్మార్గుడు పరశువుతో చంపబోవ
నున్నాడగదా యిది తలంచి. 38

“తులసిదళము మాత్రముచే భక్తితో నన్ను పూజించువానిని సైతము రక్షిం
తునను” తన ప్రతిజ్ఞను స్మరించి 39

ఈ గోవు ప్రతినిత్యము భక్తితో పాలవార నొనంగుచున్నది కదా : దీనిని
రిక్షింపవలెనని యాలోచించి యా గండ్రగొడ్డలి వ్రేటునడి 40

తన తలపై వేసికొనెను. అట్లా పదునుగల గండ్రగొడ్డలి తగులుటచే 41

శ్రీనివాసుని తలవగిలి యేడు తాటిచెట్ల ప్రమాణమున రక్తము ప్రవింప
నారంభించెను. 42

ఆ భయంకర దృశ్యమును గాంచి గొల్లవారు మరణింపగా నా గోవు వేంకటా
చలమునుండి వంటరిగనే దిగి 43

రాజును నమీపించి రాజునకెదురుగా రాజమందిరమున తన దూడ చనిపోయెనో
యన్నట్లు టూమిపైబడి దుఃఖముతో పొరలసాగెను. 44

చనిపోయిన గొల్లవానిని గాంచుటకు శ్రీ వేంకటాచలమునకు
రాజేగుట

అట్లు పొరలుచున్న గోవును గాంచి రాజు చారునితో “ఈ అవిట్లు పొరలుట
కేమి హేతువు : గోమందనేం విడచినచ్చివది : 45

నీనీ గోవు వెంటజని దీని నాలనుందలో కలుపును” వి యాజ్ఞాపించగా నా
వారు దావు వెంటజని 46

అరుహ్య వేంకటగిరిం । వర్మితాగ్ర ముపాశ్రితః ।

పతితం ధేనుపం దృష్ట్వా । వర్మితాగ్రాత్ సముత్థామమ్ ॥

47

రక్తవృద్ధి హేదతరాం । సప్తతాతప్రమాణితామ్ ॥

సంపీడ్య దావన్ దారో ఒసౌ । జగమ నృపమందీరమ్ ॥

48

చార స్త మానమ్య సరేన్ద్రసన్నిధౌ । గోపాలకృత్యం సకలం జగదా ।

గోపాలపూతేనకృతఃసరక్తం । వర్మికరన్ద్రాంతమువాచభీరః ॥

49

రక్తవృద్ధిం తతః శ్రుత్వా । రాజా విస్మితమానసః ।

అరుహ్య సతయాన ఇన్ధ్ర । శీఘ్రమాగ్రాత్ వృషాచలమ్ ॥

50

వర్మిఃస్యా ద్ధిరే స్థితా । స ఇదం వాక్య మబ్రవీత్ ।

కి మిదం భోః మహాత్కృష్టం । కేన పాపేన తైకృతమ్ ॥

51

ధేనుపాలన్య మతాం । వర్మికం రక్తపూరితమ్ ।

గవా వృత్తాంతకథనం । కి మిదం వేంకటాచరే ।

ఇతి రాజవదో ఒశ్రావీత్ । వర్మికస్తో జగత్పతిః ॥

52

ఉద్విద్య వర్మిక మనస్తవీర్యవాన్ । అనస్తైలేన్ద్రీతలం సమాశ్రితః ।

శ్రీస్వామితీర్థస్య చ దక్షిణే తతే । వర్మికగః శ్రీభగవా నుపాచ ॥

53

నగద్గదోక్కృష్ణానమాకులానసః సరక్తబాష్పేదకపూర్ణలోచనః ।

భోశం నృపేన్ద్రం బహువిష్ణురం గిరా । నశజ్జచక్రప్రతిమాం మమాశ్రితః ॥ 54

54

నృపం ప్రతి వర్మికనిర్గతశ్రీనివాసశాపః

శ్రీ భగవాన్ —

పాపిష్ఠో ఒని దురాచారః । రాజ్యగర్వమదోన్నతః ।

అనాదం రక్తహీనం మాం । దరిద్రం వనచారిణమ్ ॥

55

విరృమాత్మనిహీన ఇన్ధ్ర । తార్యాబిస్థవివర్జితమ్ ।

మద్రాత్మహీనం కుటిరం । కుతారేణా నీ ధారిణా ॥

56

శ్రీ వేంకటాచలముపై కెక్కి పుట్టవరజేరి పడియన్న గొల్లవానిని పుట్టలోనుండి వచ్చిన 47

ఏడు తాటిచెట్ల ప్రమాణమున ప్రవహించుచున్న గొప్ప రక్తప్రవాహమును గాంచి యా రాజకింకరుడు పరుగు పరుగున రాజమందిరమున జేగి 48

రాజనకు ప్రణమిల్లి యా గోపాలుని సమాచారమునంతను తెలిపెను. గొల్ల నాడు కొట్టుటచే పుట్ట ప్రవేశద్వారమంతయును రక్తముతో తడసియుండుటను కూడ రాజనకు జెప్పెను. 49

రాజును యా వృత్తాంతము నెఱింగి యాశ్చర్య చకితచిత్తుడై వెంటనే శ్రీ వేంకటాచలమునకు పల్లకిపై జని 50

పుట్టవరజేరి “ఇట్టి హోరకృత్యము నొనరించిన దుర్మార్గుడెవడు? 51

గొల్లవాడు చనిపోవుటకు హేతువేమి? పుట్ట రక్తమయమెట్లయ్యెను? గోవు నలన నీ వృత్తాంతము తెలియుట యెట్లు? శ్రీ వేంకటాచలమున విట్లు జరుగనేల?” యని పలుకగా 52

శ్రీ స్వామిపుష్కరిణికి దక్షిణతీరమునందలి పుట్టలో వేంచేసియున్న మహా సరాక్రమనంతుడగు శ్రీనివాసుడు పుట్టను భేదించుకొని శేషశైలిఖరమున శంఖచక్ర చారియగు మూర్తితో ప్రత్యక్షమగుచు కంఠము వజ్రకుమండ బాధచే ముఖము ముకుళించి యుండ కనులనుండి రక్తాశ్రువులు ప్రవించుచుండ చోళరాజుతో నతితిక్ష్ణముగా 53, 54

పుట్టనుండి వచ్చిన శ్రీనివాసుడు రాజును శపించుట

శ్రీ భగవానుడు —

“దురాత్మా! నీవు పాపాత్ముడవు. రాజ్యగర్వమదాంతుడవు. అనాధుడవై, భక్త శూంధములేనివాడవై, దరిద్రుడవై, వనమున సంభరించువాడవై 55

తల్లిదండ్రులు లేనివాడవై, భార్యభేతను బంధువులచేతను విడువబడినవాడవై, మంచి సోదరులు లేనివాడవై యున్న నన్ను కత్తివలె పడునుగలిగిన గండగొడ్డలితో 56

దురాత్ముడు. విర్తయుడునగు గొల్లవారు కొట్టిన దెబ్బచే గొప్పదుఃఖము నంద
చెందినది. వాని గొడ్డలిదెబ్బ సామాన్యమైనదికాదు గొప్పది. 57

ఆ దెబ్బచే నా శరం పగిలినది. అనాలోచితముగ కర్మం వాదరించు యజమాని
ఇంటనుండగా 58

ఆతని భార్యపుత్రులు, భృత్యులొనరించు పనులవలన కలిగిన పలికము యజ
మానికే చెందునని పలికి 59

నాకు దుఃఖము నొనగూర్చునదికి నీవే కారణమగుటంజేసి నీవు పితృహృష్య
పగుమవి శపింపగా నా రాజా శాపమును విని మూర్ఛనొంది ఒక్కక్షణకాలము ఏమ్మటలేచి
శ్రీమన్నారాయణునితో చిట్లు పలికెను. 60

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున తీర్థఖండమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమున స్వామి పుష్క
రిణి వక్తృన శీరముననున్న పుట్టనుండి శ్రీనివాసు దవతరించుటను
వర్ణించుట యనెడు మూడవ అధ్యాయము.

నాల్గవ అధ్యాయము

రాజుతో శ్రీనివాసుడు శాపకారణమును వచించుట

రాజు —

నకల లోకైకనాథా! శ్రీనివాసా! ఆపరాధము నొనరింపని నన్నేం అనాలోచి
తముగా శపించితివి? నేను నీకేమి ఎగ్గొనరించితివి? 1

నీకు దుఃఖమును కలిగించు కృత్యమును నే నెఱుంగను. ఇట్టి మోరశాపము
నొపంగితివి. ఇది తీరు నుపాయమెద్ది? 2

అని రాజా ప్రార్థింపగా - శ్రీనివాసుడు మిక్కిలి దుఃఖించి శాపమును విని
మూర్ఛ నొందిన రాజుతో - 3

శ్రీనివాసుడు —

సావిష్టో ఒహం దురాచారోఽ . న్యు విచారి నృపోత్తమః ।

అజ్ఞానేన తిమఃభేన । వృథా శాపో మయాఽఽర్పితః ॥

4

తథాఽపి మాం విదుర్దేవాః । భగవన్తం సనాతనమ్ ।

యతోఽతో మద్వచః సత్యం । మద్భక్తా మా మపాసతే ॥

5

దుచ్చాపో హ్యనృతో న స్యాత్ । ఇతి వేదవిదో విదుః ।

భక్తవాత్సల్యదోషేణ । దుఃఖితో ఒహం భవామి చ ॥

6

మావ త్కలియుగం తిష్ఠేత్ । తావ ద్దుఃఖీ భవాన్ నృపః ।

ఉభౌ దుఃఖం సమాపన్నౌ । సత్యసంకల్పదోషతః ॥

7

భవిష్యతి నృపశ్రేష్ఠః । అకాశ ఇతి నామవాన్ ।

సోఽపి మే దాన్యతే కన్యాం । సామ్నా పద్మావతీం శుభామ్ ॥

8

కన్యాదానస్య కాలే చ । దదాతి వరదక్షిణామ్ ।

కిరీటం కశధార ఇన్ధ్ర । రత్నవజ్రసమాకులమ్ ॥

9

శుక్రవారే తు సాయాహ్నే । కిరీటం ధారయా మ్యహమ్ ।

కిరీటధారణే స్యాశాం । నేత్రే మే జలపూరితే ॥

10

మహిశాపట్కమాశ్రయం తే । ముఖం తత్ర భవిష్యతి ।

ఇతి కాలావధిం కృత్వా । రాజ్ఞః స్వస్య చ మాధవః ॥

11

శుభస్య కాలం సంసూచ్య । స్వావశారప్రయోజనమ్ ।

స్వావశారస్య చరితం । కలౌ కన్యాపరిగ్రహమ్ ॥

12

ఇతి సమ్యాన్య రాజానం । తత్రాఽస్తే భగవాన్ హరిః ।

క్షతశ్శాస్త్రార్థ మాకాక్షన్ । వైద్యశాస్త్రవిశారదమ్ ॥

13

గురుం మరపతీనా ఇన్ధ్ర । సస్మారే జగదీశ్వరః ।

అగత ఇన్ధ్ర గురుం దృష్ట్వా । స్వాషధం వద మే ద్రుతమ్ ।

14

రాజా : నేను సాపాక్కుడను. దుర్మార్గప్రవర్తనకీడుడను. మంచి చెడ్డల నరయ
జాలనివాడను, మందబుద్ధితో మహాదుఃఖముతో ననవసరముగా విన్ను శపించితిని, 4

నన్ను దేవతడు, వేదవేత్తడు, నా భక్తులు భగవంతుడనియు, పురాణ పురుషు
డనియు ధ్యానింతురు. అందుచే నా మాట తిరుగజాలదు. 5

నా శాప మనత్యమును కాజాలదు. భక్తుడవగు నీ యందు నాకుగల వాత్సల్య
మనెడు దోషముచే నేమను దుఃఖింతును. 6

కలియుగాంతమువరకు నీవును దుఃఖింతువు. నేను తలచినది జరిగియే తీరును
గాన నీకును నాకును దుఃఖించు బనివార్యము. 7

కొంతకాలము పిమ్మట ఆకాశరా జావిర్భవించును. ఆతడు పద్మావతియను
కన్యాయను నా కొనంగును. 8

కన్యాదాన కాలమున వరదక్షిణగా రత్నవస్త్ర ఖచితమగు సూర్యకొలది బరువుగల
కీరీటమును నా కొనంగును. 9

శుక్రవారము రోజున సాయంసమయమున నే నా కీరీటమును ధరింతును
అప్పుడు నా కన్నులలో నీరు విండును. 10

ఆ సమయమున నారు మడియల కాలము నీవు సుఖింతువు అని యిట్లు రాజా
నకును, తనకును సుఖసమయ పరిమితి నేర్పాటు గావించి 11

తన అవతార ప్రయోజనమును, కలియుగమున తన అవతారచరితమును,
కన్యను పరిణయమాడుటయును 12

రాజాతో సంభాషించెను. అనంతరము శ్రీయోగపతి యచ్చటనే యుండి తన
గాయము మానుటకై వైద్యశాస్త్ర విపుణుడగు 13

దేవేంద్రులల కాబాధ్యుడగు బృహస్పతిని తలంచెను. గురువు వచ్చినంతనే
తన ప్రణామమున కొషధము త్వరలో తెలుపుమని యాజ్ఞాపింపగా 14

భగవత్తతాపనోదాయగురుకృతచికిత్సాప్రకారః

ఇతి తేన సమాజ్ఞప్తో . జీవో జీవవతాం పరః ।

“ ఊర చూడుమ్మరం దేవ : । తథా కార్పాస మర్కజమ్ ॥

15

మేళయిత్వా రమాకాంత : । తత్కతో పరి ధార్యతామ్ ।

ఇత్యే వం గురుణా లైజ్జప్తః । త చ్చకార యథోదితమ్ ॥

16

శ్రీవేంకటాచలస్య అయోధ్యామధురాదితాల్యవర్ణనమ్

ఏవం కుర్వన్ రమానాథః । తత్ర లీనో లభవ ద్ధరిః ।

కౌసల్యా కీటకగృహం । తిన్త్రిణీ దళచిగ్రథః ॥

17

గిరిరూపో లసుజః సాక్షాత్ । అయోధ్యా లభూదధిత్యకా ।

ఇత్థం రామావతారేణ । సమాం క్రీడా మకల్పయత్ ॥

18

వత్మికం దేవకీ సాక్షాత్ । వసుదేవో లభ తిన్త్రిణీ ।

బలభద్రః శేషశైలో । మధురా లభూ దధిత్యకా ॥

19

స్వామిపుష్కరిణీ తత్ర । యమునా చ వ్యరాజత ।

యాదవా శ్చ మృగా స్సర్వే । ఖగా వై గోపికాదయః ॥

20

ఏవం శ్రీకృష్ణరూపేణ । క్రీడితో వేంకటాచరే ।

ఆరాయకాణేవికటే । గిరింగచ్ఛే తితంవిదుః ॥

21

ఏవం వేదమయః సాక్షాత్ । గిరీష్ఠః పన్నగాచలః ।

చన్నవత్మికదేహోద్యో । వైకుంఠా దధికో హ్యభూత్ ॥

22

మవర్తముఖీ వామ । సదీ సావిరజానదీ ।

వైకుంఠో వేంకటగిరిః । వసుదేవో రమాపతిః ॥

23

ముక్తా లజాః పక్షిగణాః । ముక్తా రుద్రా మృగోత్తమాః ।

సపత్న్యమారప్రముఖాః । వాసూదన్యః ద్యౌతోత్తమాః ॥

24

శ్రీనివాసుని గాయము మానుటకు గురు వొనరించిన చికిత్సా విధానము

ప్రాణము కలవారలలో శ్రేష్ఠుడగు నా బృహస్పతి. “దేవా ! మేడిచెట్టు పాలతో
జల్లేడు స్రుతివి 15

కలిపి ఆ గాయముపై నుంచిన గాయము మానును. అట్లు చేయుచువి యాజ్ఞా
పింపగా నాతడు చెప్పినట్లే యొనర్చుచు 16

శ్రీ వేంకటాచలమును అయోధ్య మధురా పట్టణములతో పోల్చుట

అచ్చటనే ఎవరికివి కానరాకుండ ఉండెను. పుట్టినే తొనర్చగను, చింతచెట్టునే
దళరథుడుగను 17

శ్రీ వేంకటాచలమునే తమ్మునిగను, పర్వత ప్రదేశమునే అయోధ్యగను తననే
శ్రీరామచంద్రునిగను భావించి క్రిందిచెను. 18

మరికొన్ని దినములు సాక్షిత్తు పుట్టమే దేవకిగను, చింతచెట్టే వసుదేవుడుగను,
వేంకటాచలమే బలభద్రుడుగను, శ్రీ వేంకటాచల శిఖర ప్రదేశమే మధురగను. 19

స్వామి పుష్కరిణియే యమునానదిగను, మృగములే యాదవులుగను, పక్షలే
గోపికలుగను, 20

తాను శ్రీకృష్ణుడుగను వేంకటాచలమున విహరించెను, 21

ఈ విధముగా వేదవ్యూహపమై శేషశైల మలిరారుచున్నది. ఆ పర్వతమున
పుట్టియందు తనను దామకొని వైకుంఠములో నుండుకంటె యధికానందముతో నుండెను.

సువర్ణముఖినదియే విరజానది. శ్రీ వేంకటాచలమే వైకుంఠము; శ్రీనివాసుడే
శ్రీమన్నారాయణుడు. 23

ఆ పర్వతమునందలి పక్షలే ముక్తులైన చతుర్ముఖులు. మృగరాజములే ముక్తు
లైన రుద్రులు. వానరులే సనత్కుమారుడు మున్నగు బ్రాహ్మణ పుంగవులు. 24

మానుషం జన్మ చా ఒస్థాయ । యః పుమాన్ వేంకటాచలమ్ ।

గర్హ్య మిచ్ఛతి ధర్మిష్ఠః । తేన సర్వ మనుష్ఠితమ్ ।

ప్రీతో భవే ద్రమానాథః । సర్వదేవనమస్కృతః ॥

25

శ్రీవేంకటాచలే ర్మహిమాన ముత్తమం । జానన్తి న బ్రహ్మశిషేష్ఠిపూర్వకాః ।

కి మల్పవీర్యా మనుజా స్తమోగతాః । జానన్తి విష్ణోః స్థల మద్భుతం హి తత్ ॥

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే తీర్థక్షణ్డే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్యే నృపతిం ప్రతి
శ్రీనివాసకృతకావహేతూపన్యాసాదివర్ణనం నామ చతుర్థో అధ్యాయః

అథ పంచమో అధ్యాయః

పద్మావతీపరిణయోపోద్ఘాతః

ఋషయః —

సూతః సూతః మహాభాగః । సర్వశాస్త్రవిశారదః ।

శ్రుతం శ్రీవేంకటేశస్య । మాహాత్యం పాపనాశనమ్ ॥

1

అవతారప్రభావ శ్చ । చోళరాజవిబంధనమ్ ।

వైకుంఠా చైచ్చ వా గమనం । చరితం లోకికం పరమ్ ॥

2

కృపాలో ఒసి దయాసారః । శిష్యప్రీతిపరాయణః ।

తత్కల్పాగ్నివిధిం బ్రూహి । కో వా ఒలకాశస్పృహోత్తమః ॥

3

కథం పుత్ర్య భవ త్సూర్యం । కథం జామాతృతాం గతః ।

యోగివాం మనసా ఒచిన్త్యః । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥

4

తత్తేన బ్రూహి భగవన్ । సాక్షం వైవాహికం కుభవమ్ ।

యః పుమాన్ వేంకటేశస్య మహిమశీరసాగతే ।

స్నానాచారపరో వికల్మషః । సర్వస్యః పుణ్యవర్ధనః ॥

5

మనుష్య శరీరమును ధరించి శ్రీ వేంకటాచలమున కేగగోరు పుణ్యపురుషుడు సకల ధర్మముల ననుష్ఠించిన ధర్మమూర్తి. సకల దేవతారాధ్యుడగు శ్రీమన్నారాయణు డాశనియం దధికప్రీతి కలిగియుండును. 25

గొప్పదైన ఈ శ్రీవేంకటాచల మాహాత్మ్యమును బ్రహ్మర్షివేద్రాది దేవతలు పైతము తెలియజాలకున్నారు. ఇక అజ్ఞానావృత్తులై ఆశక్తులగు మనుష్యులు తెలియజాల కున్నారనుట సహజమేకదా : (తెలియ జాలదురా ?) 26

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున తీర్థంధమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమున చోళరాజును శ్రీనివాసుడు శపించుటకు గల హేతువును వివరించుట యిందు వల్లన అధ్యాయము.

అయిదవ అధ్యాయము

పద్మావతీ వివాహమునకు కారణము

మహర్షులు —

శౌనకాది మహామునులందరును సూతునితో సూతా! పుణ్యచరితా! సకల శాస్త్రవిశేషజ్ఞా! పాపముల నశింపజేయునట్టియు, 1

శ్రీ వేంకటాచలపతియవతార మాహాత్మ్యమును, చోళరాజుతో జరిగిన యేర్పాటులను, పై కుంతమునుండి స్వామి వెడలివచ్చుటయు మొదలగు నాశ్చర్యకరమగు శ్రీ వేంకటాచలపతి చరితమును వింటివి. 2

కరుణాసాగరా! శిష్యులయందనురాగముకల సూతా! శ్రీనివాసుని కల్యాణ ప్రకారమును తెలుపుము. ఆకాశరాజెవరు ? 3

లక్ష్మీయాతని పుత్రికగా నెట్లాయెను ? సాధుజన సంరక్షకుడును యోగులైన మనసునైన నూహింపనశక్తుడగు శ్రీనివాసు డెల్లడగుటకు కారణమేమి ? 4

శ్రీనివాసుని వివాహ విధానమునంతను మాకు చక్కగా నెఱిగింపుము. శ్రీ వేంకటేశుని మహిమయైనను పాలకడలిలో విత్యము స్నానమొనరించు (శ్రీ వేంకటేశుని మహిమ ననవరత మనునందించు) మనుజుడు పుణ్యము నధికముగా పొందుననుట శత్యము అతడే ధన్యజీవి. 5

ఏవం మునీనాం వచనం విశమ్య । సూతో నితాంతం నిజశిష్యసజ్జన్ ।
ఉవాచ భక్త్యా హ్యతినమ్రదేహః । సాధ్వి త్య సౌ తాన్ కృపయా లభివన్తన్ ॥ 6

శ్రీసూతః —

శృణ్వస్తు మునయ స్సర్వే । భక్తిభావేన సంయుతాః ।
పన్నగాచలనాథస్య । కన్యాసజ్గిహణం శుభమ్ ॥ 7

కదాచి ద్వేజ్కచేక స్తు । స్వోషదార్థం స్వయం హరిః ।
గమనాభిముఖో భూత్వా । నిర్జగమా రుణోదయే ॥ 8

తస్మి న్నారే వరాహ స్తు । మృగయాయాం స సూకరః ।
శ్యామాకహారిణం చిత్వా । దైత్యం వృషభనాయకమ్ ॥ 9

సమాగచ్ఛ త్తదా దేవో । వేజ్కచేకం దదర్శ సః ।
గర్జన్తః కోఽపి కోఽసీతి । సూకరా స్తత్ర చా లయయుః ॥ 10

తాన్ దృష్ట్వా జగదీశ స్తు । తత్ర లీనో లభవ ద్ధరిః ।
లీనం తం వేజ్కచే దృష్ట్వా । వరాహవదనో హరిః ॥ 11

వైకుంఠా దాగతం మత్వా । వేజ్కచేకం శ్రియఃపతిమ్ ।
ఉవాచ వచనం దేవం । దైర్య మాలమ్భ్య బుద్ధిమాన్ ॥ 12

పో లపి శ్వేతవరాహం తం । జానన్ వత్మికత స్తదా ।
విరీక్షమాణః సోత్కంఠం । నిర్గత్యో త్రర మభ్యుదాత్ ॥ 13

తతో లన్యోన్యవిలోకోత్థ । బాష్పసన్నిగ్ధలోచనా ।
క్రోధనారాయణో సాక్షిత్ । రూపద్వన్ద్వవిరాజితౌ ॥ 14

జిహ్వా ర్భాషణ జ్యోభౌ । కృతలోకవిదమ్పనౌ ।
తయౌ స్తదద్యుతం కర్మ । దృష్ట్వా బ్రహ్మపురోగమాః ।
వన్మనుః పుష్పవర్షాణి । క్రోధ నారాయణోపరి ॥ 15

యథా యుగం యథా దేశం । యథా కాలం యథా వయః ।
తథా లవతార మాకాజ్ఞన్ । రమతే ప్రాకృతో యథా ॥ 16

అని మునీంద్రులడుగగా సూతుడు తన శిష్యులనందరగాంచి విక్రీలి భక్తికల
వాడై “చక్కగా నడిగితిర ” వి వారివి దయతో ప్రశంసించుచు 6

శ్రీ సూతుడు —

మునీంద్రులారా : భక్తితో శ్రీ వేంకటేశుని మంగళకరమైన పరిణయగాథను
వినుడు. 7

ఒకానొకతరి శ్రీ వేంకటాచలపతి తన గాయము మాను నొషధము నన్నేషిం
చుటకై ప్రాతఃకాలముననే బయలుదేరెను. 8

ఆ సమయమున శ్వేతవరాహరూపధారియగు శ్రీమన్నారాయణుడును వేటలో
శ్యామాకదాన్యము (చామల) వపహరించు వృషభాసురని జయించి 9

వచ్చుచు వేంకటాచలపతిని చూచెను. అంతలో అనేక అడవిసండులు “నీవు
ఎవడవు, ఎవడవి ” వి గర్జించుచు నచ్చటికి వచ్చిపడెను. 10

ఆ సూకరములను గాంచి వేంకటేశుడు పుట్టలో దాగెను. అంతట శ్వేతవరాహ
రూపియగు శ్రీమన్నారాయణుడు పుట్టలో దాగియున్న శ్రీనివాసుని గాంచి 11

వైకుంఠముమండి చనుదెంచిన శ్రీయఃపతినిగా నెఱింగి దైర్యముతో నా బుద్ధి
మంతుడ నడకరించగా 12

పుట్టలోనుండి సంతనమున గాంచి యాశవిని శ్వేతవరాహరూపునిగా తెలిసికొని
బయటకు వనుదెంచి 13

ఒకరి నొకరు గాంచుటచే నానందాశ్రువులు కనులనిండియుండ వరాహ
శ్రీనివాస రూపములతో ప్రకాశించుచున్న వా రిరువురును 14

లోకమున మనుష్యుల ననుకరింపగోరి పరస్పరము సంభాషించుకొనసాగిరి.
వారి యా అలోకిక కృత్యముమగాంచి బ్రహ్మాదిదేవత లా యిరువురిపై పుష్పవర్షములను
కురిపించిరి. 15

మరియు యుగానుసారముగా, నుచితదేశమున, కాలము ననుసరించి, వయో
భేదములచే నవకరింపగోరుచు కర్మానుసారము జనించి కర్మఫలము ననుభవించు మనుజుని
వలె నంచరించునుకదా : 16

ఏవం వదన్తః సురపుష్పవాన్తే । విచిత్రమాయాం జగదీశచేష్టామ్ ।
స్తువన్త ఊచు స్తు మనన్తవీర్యం । అనన్తశైల ఇన్చ రమావతి ఇన్చ ॥ 17

శ్రీవరాహానుజ్ఞయా శ్రీనివాసస్య శేషాచలప్రాప్తిః

ఇత్య న్యోన్యం భాషమాచౌ । సాక్షి న్నారాయణా వుఖౌ ।
సకౌతుక ఇన్చ పంపీక్ష్య । స్తుత్యా స్వం స్వం పదం తతః ॥ 18
గతే దేవగణే తత్ర । వరాహో హరి మబ్రవీత్ ।

శ్రీవరాహః —

త్యక్త్వా వైకుణ్ఠలోక స్తు । కిమర్థం త్వ మిహాగతః ? ॥ 19
త ద్వదస్య మహాభాగః । జగదానన్తకారణః ।
ఇతి తేన సమాజ్ఞప్తో । న్యగద త్కౌలయాపిణా ॥ 20

శ్రీనివాసః —

భృగో రఙ్గిప్రపాతా చ్చ । రమా కౌల్తాపురం గతా ।
తేన దుఃఖేన నన్తప్తః । త్యక్త్వా వైకుణ్ఠ ము త్రమమ్ ॥ 21
అగతోఽస్మి ధరాకాన్తః । వశ్మికే తవ దక్షిణే ।
వివసన్త ఇన్చ మాం దేవః । దేసుపాలో హ్యతాడయత్ ॥ 22

కుతారేణా సిదారేణ । తత్క్షతం మాం ప్రబాధతే ।
ఔషధార్థం వరాహాత్మన్ః । గచ్ఛామీ హ విరన్తరమ్ ॥ 23

దైవేన దృష్టవా సస్మి । త్వా మద్యే హ ధరాధరమ్ ।
అత్రైవ వివసామీ తి । సజ్కల్పో మమ వర్తతే ॥ 24

స్థలం దేహ్యా వనీయాన్తః । యావ త్కలియుగం భవేత్ ।
ఇతి తేన న విజ్ఞప్తో । వరాహవదనో హరిః ॥ 25

ఉవాచ వచనం దేవః । స్థలం మౌల్యేన గృహ్యతామ్ ।
ఇతి నాక్యం తతః కుత్రా । ప్రోవాచ మధురం వచః ॥ 26

యని శ్రీమన్నారాయణుని అద్భుతకృత్యములను. అపార వరాక్రమశాలియు.
శేషావలంకారియు శ్రీనివాసుని ఆ సర్వతమును వరాహరూపుడగు శ్రీమన్నారాయణుని
స్తుతించుచు 17

శ్రీ వరాహస్వామి యనుమతితో శ్రీనివాసుడు శేషాద్రియందు
నివసించుట

తమలో శాము మాటలాడుకొనుచున్న సాక్షిన్నారాయణ స్వరూపులగు వరాహ
శ్రీనివాసులను కుతూహలముతో దర్శించుచు స్తుతించి తమతమ విలయములకు జనిరి. 18

శ్రీ వరాహస్వామి —

అంత వరాహస్వామి - శ్రీనివాసా : నీవు వైకుంఠమును వీడి యచటి కెందు
లకు వచ్చితివని యడుగగా 19

శ్రీయఃపతి యాతనితో - భృగుమహర్షి పాదప్రహారముచే లక్ష్మీదేవి కోల్లా
పురమునకు వెడలిపోయినది. ఆ దుఃఖపీడితుడనై వైకుంఠమును వీడి 20, 21

శ్రీనివాసుడు —

వచ్చి, నీకు దక్షిణ దిశయందున్న పుట్టయందు నివసించుచున్న నన్ను పకుల
కాపరి 22

కత్తివలె సదుదగు గండ్రగొడ్డలిచే కొట్టెను. ఆ దెబ్బనన్ను మిక్కిలి బాధించు
చుండుటచే బొప్పణమునకై అనవరతము సంచరించుచున్నాను. 23

అదృష్టవశమున వరాహరూపివగు నిన్ను దర్శింప గలిగితివి. ఇచ్చటనే వివ
సింపవలెనని నాకు కోర్కెగా నున్నది. 24

కలియుగము గడుచునంతవరకు నాకు స్థలమువిమ్మ " ని యడుగగా 25

వరాహస్వామి మూల్యమిచ్చిన స్థలము విచ్చేదనవి పలికెను. ఆ మాటలకు
శ్రీయఃపతి 26

ప్రథమం దర్శన ఇచ్చి స్వాత్ । నైవేద్యం క్షీరసేవనమ్ ।

ఇవ మేవ పరం ద్రవ్యం । దదామి కరుణానిధేః ॥

27

దాస్యామి య త్తే భూకాంతః । త దగ్గీతురు మాధవః ।

వరం ద్రవ్య మిదం తాతః । కృపాం కురు కృపానిధేః ॥

28

ఇత్యుక్తో హరిణా పోత్రీ । హరయే స్థానకాజ్ఞితే ।

తదా దదౌ స్థలం పాద- । శతమాత్రం రమాపతేః ॥

29

పరస్పరం వినోదేన । కుర్వాణా వేకరూపిణౌ ।

మోహనార్థ మభక్తానాం । భక్తానాం భక్తిసిద్ధయే ॥

30

వజ్రీదాతే వేంకటేశ- । క్రోడరూపా సురోత్తమా ।

తదా రభ్య ధరాకాంతో । వకుళాం పాకకారిణీమ్ ॥

31

అర్చయామాస దేవస్య । నేవార్థం వేంకటేశతుః ।

భోజనార్థం రమేశస్య । శ్యామాకాన్తం నిరన్తరమ్ ॥

32

సమధు ప్రేషయన్నిత్యం । తయా వకుళమాలయా ।

పా బాలా భక్తివిరళా । శ్రీనివాసస్య సన్నిధౌ ॥

33

అన్నపానౌషధాద్యై శ్చ । పాదసంవాహనాదిభిః ।

పూజయామాస గోవిన్దం । శ్రీనివాసం నిరామయమ్ ॥

34

ముషయః —

శ్రుతం మాతః మహాభాగః । దేవాగమన ముత్తమమ్ ।

న శ్రుతం శ్రీవరాహస్య । ప్రథమం దర్శనే ఫలమ్ ॥

35

శ్రీనివాసస్య కృష్ణస్య । కల్యాణం శుభదం మహత్ ।

పునః శ్రీవేంకటాచరా । వాపః శ్రీకార్తదారిణః ।

వకుళా వేదికా ప్రోక్తా । కా సా పూర్వం వదస్య నః ॥

36

జనులు నన్ను దర్శించుటకంటె ముందు నీ దర్శనమొనరించుటయు, నిత్యము నీకు పాలతో శబ్దపేకమును, నైవేద్యమును ముందుగావింపుటయు మహద్దనముగా నొనంగెదను.

27

నేనిచ్చు నీ శ్రేష్ఠమగు ద్రవ్యము నంగీకరించుము. దయ చూపుము 'ని

28

తన వివాసమునకు భూమినడుగుచున్న శ్రీయశస్తికి వరాహస్వామి సూరడుగుల స్థలము నొనంగెను.

29

వారిరువురు నొకే స్వరూపులైనను భక్తిలేనివారలను మోహింపజేయుటకును, భక్తులకు భక్తినిభివృద్ధిపరచుట కన్యోన్యము సరసాలాపక్రీడల నొనరించుచుండిరి.

30

ఆ నాటినుండియు వరాహస్వామి "వకుళ" యను వంటక త్రైను శ్రీనివాసునకు

31

ఉపచారముల నొనర్చుటకై నియమించి శ్రీనివాసునకు భోజనమువకై ప్రతి నిత్యము శ్యామాకదాన్యమును

32

తేనెను వకుళమాల ద్వారా పంపించుచుండెను. ఆ వకుళమాలయు నత్యంత భక్తితో శ్రీనివాసుని సన్నిధానమున మెలంగుచు

33

అన్నపానాదులచేతను, భోష్యము నొనంగుటచేతను, పాదమునొత్తుట మొదలగు కుశ్రూషలచేతను పూజించుచుండెను.

34

మహర్షులు —

అవి సూతుడు తెలుపగా శౌనకాది మునీంద్రులు సూతా! నీవు తెలిపిన శ్రీయశస్తి పతి వైకుంఠమునుండి భూలోకమునకు వచ్చిన కారణమును వింటిమి. శ్రీ వరాహస్వామిని మొదట చూచుటవలన కలుగు ఫలితమును

35

సంవత్సరమగు శ్రీనివాసుని కల్యాణమును శ్రీ వేంకటాచలమున శ్రీనివాస వివాసమును, ఆతనికి సేవలొనరించుచున్న వకుళాదేవి పూర్వవరితమును మేము వివరేణు. నావిని మాకెఱింగింపుచు "ని యడిగితి.

36

వకుళమాలికాఖ్య భగవత్పరిచారికా పూర్వజన్మవృత్తాంతః

శ్రీసూతః —

ఘా యశోదా వకుళా । కృష్ణస్య జననీ హ్య భూత్ ।
ఆచ్యుష్ట్యా ఒనన్తరూపస్య । కృష్ణస్య తనయస్య సా ॥
కల్యాణం సుఖదం స్వస్య । త దయాచత తం హరిమ్ ॥

37

యశోదా —

మనః సీదతి మే కృష్ణ ! । తవ కల్యాణపీక్షణే ।
ఓర్షయస్య రమానాథ ! । యశోదానన్ద వర్ధన ॥
కల్యాణాది మహాపుణ్యం ! పాఠనం చరితం తవ ।
తయే త్యక్తై రమానాథః । సో ఒవద స్మధురం వచః ॥

38

39

శ్రీ ఓగవాన్ —

జన్మస్య నన్తరే దేవి ! । తావకీనం మనోరథమ్ ।
శ్రీతైరే పూరయిష్యామి । కిష్కిత్కాలా దనన్తరమ్ ॥
దేవేనే త్థం రత్తవరా । సా ఒత్యజ త్తేన హేతునా ।
కలేవరం తు కల్యాణీ । యశోదా నన్దవల్లభా ॥

40

41

తస్యాః ప్రీత్యై వాసుదేవో । హ్యష్టావింశే కలా యగే
ఆవిహ్యాయ యశోదాయాః । తోషక్తై ర్గుణకర్మభిః ॥

42

క్రీడ న్నావే జగద్యోవిః । విర్దోషో ఒపీశ్వరో ఒపి చ ।
దైత్యానాం వజ్రానోయై వ । సురాణాం ముక్తిహేతవే ॥

43

వ్యభక్తానాం హితార్థాయ । విరక్తానాం విశేషతః ।
ముక్తి మాపాదయన్ దేవః । క్రీడతే ప్రాకృతాకృతిః

44

ఇత్యే వంశారణా దేవ । యశోదా వకుళా ఒపవత్
సా కరిష్యతి కల్యాణం । హరే ర్వేంకటాది వాసిమః ॥

45

వకుళమాలికయను శ్రీనివాసుని పరెచారికయొక్క

పూర్వజన్మ వృత్తాంతము

శ్రీ సూతుడు —

సూతుడు వారితో - పూర్వము శ్రీకృష్ణుని తల్లియగు యశోద తన పుత్రుడుగా నవతరించిన శ్రీమన్నారాయణుని శుభకరము తన కానందదాయకమునగు కల్యాణమును గాంచకుండుటచే నాతనితో — 37

యశోద —

కృష్ణా : నీ కల్యాణమును గాంచవలెనని నా మనసు శిథిలమగుచున్నది. 38

మహా పవిత్రమగు కల్యాణము మున్నగు నీ పవిత్ర చరితమును నాకు దర్శింపజేయుమ " వి ప్రార్థింపగా శ్రీయూపతి యామెతో - 39

శ్రీ భగవానుడు —

నీ కోర్కెను కొంతకాలము జరిగిన పిమ్మట మరియొక జన్మలో శ్రీశైలమున తీర్చగలను. 40

ఆని యిట్లు శ్రీకృష్ణుడు వరము నొసంగగనే నందుని భార్యయగు యశోద తన శరీరమును విడచెను. 41

ఆమెను సంతోషపెట్టుటకై శ్రీమన్నారాయణుడు యిరువది యెనిమిదవ కలి యుగమున యశోదను సంతసింపజేయు గుణములచేతను కర్మలచేతను 42

సకల జగన్నయంతయైనను, హేయగుఱరహితుడైనను రాక్షససంపన్నులను సంపించుటకు, దైవీసంపన్నులకు మోక్షము నొసంగుటకును 43

తన భక్తులకు హితము నొనగూర్చుటకును, సంసార విముఖులగు వారికి ముక్తినిొసంగుటకును, మనుష్యరూపధారియై విహరించుచున్నాడు. 44

ఈ కారణముచే యశోద వకుళమాలికయై యవతరించెను. శ్రీ వేంకటాచల నివాసియగు శ్రీమన్నారాయణుని కామె కల్యాణము నొనరించును. 45

- 3 మలభ్యా హరౌ తుష్టే । జ్ఞాన విజ్ఞాన సమ్పదః ।
కస్య ద్వేషం పూజయతి । కశ్చి ద్వేషేన పూజ్యతే ॥ 46
- హనూమతా పూజితో లపి । స్వయ మర్జున మర్చతి
కో వర్జయే ద్ధరేః క్రీడాం । విచిత్రాం జనపావనీమ్ ॥ 47
- విత్య కుద్ధస్య వై విష్ణోః । యతో లముష్యా భివన్దనే ।
కృతే పుణ్య మృషీణా మ । ప్య కృతే దోషసర్గిహః ॥ 48
- తస్యా త్పూజ్యో హరి స్సరైః । ఋషిభి స్తత్సకోవిదైః ।
పింపిభి ర్చూమిపై ర్విప్రైః । మానవైః రాక్షసై ర్జడైః ॥ 49
- కలౌ కలుషచిత్తానాం । పాపాచార రతాత్మనామ్ ।
రక్షతార్థం రమాకాన్తో । రమతే ప్రాకృతో యథా ॥ 50
- దైత్యానాం మోహనార్థాయ । సురాణాం మోదనాయ చ ।
క్రీడతేదాంత్వైర్బాలో । జగత్పాలకబాలకః ॥ 51
- జగన్మోహనసౌందర్య- । లీలామానుషవిగ్రహః ।
నై త ద్రూపం కృతం దేవైః । న కృతం విశ్వకర్మణా ॥ 52
- వేద్యయా క్రీడతే తత్ర । వేద్యాయాపవిరాజితః ।
క్షేత్రస్య మహిమా దివ్యః । తథా తీర్థస్య వైభవమ్ ॥ 53
- తత్ర సాక్షి ద్రమాకాన్తః । కిం తత్ర సుకృతంకృతమ్ ।
ఐహజన్మార్జితైః పుణ్యైః । లభ్యతే క్షేత్రదర్శనమ్ ॥ 54
- తత్రా పి వేంకటగిరేః । దర్శనం ముక్తిదం పరమ్ ।
దుర్లభం దేవసంజ్ఞానం । మనుష్యాణా మ్ను కాకథా ॥ 55

ఇతి శ్రీధివిష్యోత్తరస్కంధే తీర్థఖండే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే సద్మావతీపరిణయో
భోద్ధాకాశి వర్ణనం నామ వత్సమో లభ్యాయః

శ్రీమన్నారాయణుడు సంతసించిన జ్ఞానవిజ్ఞాన సంపదలు సుకరముగా సిద్ధించును. ఒకడు దేవునిచే పూజింపబడును. ఒకడు దేవుని పూజించును. 46

శ్రీరాముడు హనుమంతునిచే పూజింపబడినను తానర్జునుని పూజించెను. లోకమును పవిత్రము నొందింపజాల ఆశ్చర్యకరమగు శ్రీమన్నారాయణుని క్రీడనెవరు వర్ణింపగలరు : 47

ఋషిశ్రేష్ఠులైనను నిత్యశుద్ధుడగు శ్రీమన్నారాయణుని సేవించిననే పుణ్యము పొందగలడును. సేవించనిచో పాపము పెరుగును. 48

కాపున శ్రీమన్నారాయణుడు సత్సగుణసంపన్నులగు మునీంద్రులచేతను, పితృదేవతలచేతను, రాజులచేతను, బ్రాహ్మణులచేతను, మనుజులచేతను, రాక్షసులచేతను, మూఢాత్ములచేతను పూజింపబడతగియున్నాడు. 49

కలియుగమున పాపసంకిలమనస్కులై పాపముల నొనరించుటయందే సంగమించి తులన వాని రక్షించుటకు శ్రీమన్నారాయణుడు మనుష్యులవలెనే నటించును. 50

రాక్షసులను మోహపరచుటకును, దేవతలను సంతసించజేయుటకును శ్రీమన్నారాయణుడు జగత్తును బ్రోచు బాదై బాదరతో క్రీడించును. 51

శ్రీమన్నారాయణుడు జగత్తును మోహింపజేయు సౌందర్యముకలిగి రీలకై ధరించిన మనుష్యకరీరము కలవాడగును. ఇట్టి రూపమును దేవతలుగాని, విశ్వకర్మగాని విర్మింపజాలరు. 52

ఆతడు భూలోకమున తన సంకల్పమున క్రీడించుచు, తన సంకల్పముతో రూపముల ధరించుచు ప్రకాశించుచుండును. శ్రీ వేంకటాచలమహిమ దివ్యమైనది. అట్లే సదీ మాహాత్మ్యమును దివ్యమైనది. 53

సాక్షాత్తు శ్రీయఃసతీయే యచ్చట ఆవతరించుట కేమి పుణ్యమోగదా : అనేక జన్మలచే నార్జించిన పుణ్యములచే పుణ్యస్థల దర్శనము సిద్ధించును. 54

అందున శ్రీ వేంకటాచలమును దర్శించుట మోక్షసాధకువు. ఈ వేంకటాచల దర్శనము దేవతాసమూహములకే సంభవించుట కష్టమనిన విక మనుజులమాట చెప్పనేల :

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున తీర్థఖండమున శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యమున వద్మావతీ వివాహ కారణముల వర్ణించుట యనెడు అయిదవ అధ్యాయము సంపూర్ణము.

అథ షష్ఠో ఽధ్యాయః

మృగయావిహారోద్యుక్త శ్రీనివాసాలక్ష్మీర వర్ణనమ్

శ్రీ సూతః —

- స కదాచి ద్రమేశ స్తు । చింతయామాస వై హయమ్ ।
మనసా చింత్యమానే తు । హయః ప్రత్యక్షతాం గతః ॥ 1
- వాయు రశ్వత్వ మాపన్నో । రణై స్తత్వాభిమానినీ ।
ఉపాసర్ప త్స్వయం లక్ష్మీః । తతో ఒశ్వం తం స పూజయన్ ॥ 2
- తస్యో పరి సమాత్రిష్ఠత్ । సర్వాభరణభూషితః ।
శుభ్రవస్త్రం పశ్చాదశ హస్తం । బిభ్ర త్తథో పరి ॥ 3
- కాశ్చో బద్ధ్వా రమాకాంతః । కాశ్చోరామవిభూషితః ।
శుభ్రవర్ణ ణ్చోత్తరీయం । పశ్చాహస్తం తథా దధత్ ॥ 4
- అదర్శాలోకితే వక్త్రే । ధృత్వా శుభ్రా ణ్చ మృత్తికామ్ ।
తన్మధ్యే కుక్కుమేనా పి । తిలకం సుమనోహరమ్ ॥ 5
- పూగీపరంశ్చ తామ్బూలం । చూర్ణ విక్షేపపాత్రకమ్ ।
కర్పూరవాపితైః పూగ । కాచైర్జాతీఫలైః శుభ్రైః ॥ 6
- లవణైఃప్రతనమ్మితైః । గర్భితాం రత్న పేటికామ్ ।
అదర్శమృత్తికాంశుభ్రాం । తథాకుక్కుమభాజనమ్ ॥ 7
- స్వర్ణనిర్మితవస్త్రేణ । బద్ధ్వాకుకటిమధ్యతః ।
స్వర్ణ యజ్ఞోపవీతాగ్గః । కణ్ఠాభరణభూషితః ॥ 8
- కంజుణాఙ్గీరదోర్వ్యాణ్చ । సమూర్ణవరగాత్రకః ।
భుజకీర్త్యా రత్నమయ్యా । రాజమాతో ఒజ్జరీయతైః ॥ 9

ఆరవ అధ్యాయము

వేటకొఱకు వేంచేయు శ్రీనివాసుని అలంకారమును వర్ణించుట

శ్రీ సూతుడు —

ఒకానొకతరి శ్రీనివాసుడు గుఱ్ఱము కావలెనని సంకల్పించగనే గుఱ్ఱము ప్రత్యక్షమాయెను. 1

వాయుదేవుడు గుఱ్ఱమయ్యెను. తత్వములకు అభిమానినియగు లక్ష్మీదేవి కృష్ణమై సమీపించెను. శ్రీనివాసుడా గుఱ్ఱమును పూజించినవాడగుదు దానిపై నెక్కెను. 2

ఆతడు సమస్తాభరణముల నలంకరించుకొని పరునైదు మూరల పొడవైన తెల్లని వస్త్రమును ధరించి దానిపై 3

పటకానుగట్టి దానికింద బంగారు త్రాటిచే నలంకృతుడై ఆయిదు మూరల తెల్లని కండువను పై నవేసికొని 4

అద్దమును చూచుకొని తెల్లని మట్టిని (శిరుమణిని) ముఖమున ధరించి దాని మవ్వలో కుంకుమచే చక్కని చొట్ట నమర్చుకొని 5

వక్కలను, తాంబూలమును, సుగంధద్రవ్యములనుండు భరిణను. పచ్చకర్పూరముతో పరిమళించు కాచును, మంచి జాతికాయలతోను, 6

ఆకుపత్రితో కలసిన లవంగములతో నిండియున్న రత్నములచే కూర్చబడిన పెద్దెలో తెల్లని మట్టిని (సున్నమును) కుంకుమపువ్వు భరిణిని 7

బంగారముచే వేసిన వస్త్రముతో మొలకుకట్టుకొని బంగారు యజ్ఞోపవీతమును ధరించి, మెడయందాభరణముల నలంకరించుకొని 8

జాహు మూలములయందు రత్నజటిత భుజకీర్తులను సొంపుగా ధరించి, శరీరమునందంతట నింపగు నాభరణముల ధరించి, ఉంగరములచే ప్రకాశించుచు, 9

కుంజుమా క్తసుగణేన । లిప్తోరోబాహు రశ్మతః ।

కబరీకృతకేశేషు । రక్తవత్సం నువేష్ట్య చ ॥

10

లమ్పితైః పుష్పజాలై శ్చ । స్కన్ధగైః పరిభూషితః ।

సువర్ణ రత్నసమ్పదృ । పాదుకాగూహితాఙ్గీకః ॥

11

ధనుర్బాణధర శ్రేమాన్ । సాక్షి స్మస్మదమస్మదః ।

ఏవం మనోహరం రూపం । దృత్వా శ్రీవేంకటేశ్వరః ॥

12

హయం రత్నసమాకీర్ణైః । ఉపబర్హై ర్విభూషితమ్ ।

సువర్ణ తిలకోల్లాసి- । వక్త్రం వాయుమనోజవమ్ ॥

వీరవర్ణం పాణ్డుపాదం । హస్తపశ్చాతశోన్నతమ్ ॥

13

ఆరుహ్యదేవమణ్యాది । సర్వలక్షణసంయుతమ్ ।

అవరుహ్యగిరిశ్రేష్ఠాత్ । మృగయార్థంజగామసః ॥

14

మృగయావిహారసమయే శ్రీనివాసస్య కన్యాదర్శనమ్

మృగాన్ బహువిధాకారాన్ । సింహశార్దూలజమ్భుకాన్ ।

మాతంగ్గాన్ శరభాన్ ఘోరాన్ । తథా వై మహిషా నపి ॥

15

జిహ్వా తాన్ వనే దేహః । సశ్చరన్ స ఇత స్తతః ।

తత్రై కం హస్తినం దృష్ట్వా । మదోన్మత్తం వనేవరమ్ ॥

16

తం హస్త మగమ త్పుష్కం । అశుస్పత్య రమావతిః ।

స జగామ ననే దూరం । భయా ద్భీతో వృషాకపిః ॥

17

స యోజనార్థం గత్వా తు । తక్ర దేవం జనార్దనమ్ ।

తజ్జవ త్పరితో భూత్వా । కుచ్ఛా ముద్భృత్య గర్జయన్ ।

యదా గత స్తదా కన్యా । దృష్టిమగ్గ ముపాశ్రితా ॥

18

కుంకుమముచే కూడి పరిమళించు చందనమును వక్షస్థలమునను బాహువుల
యం దలముకొని, ముడిగా జేసికొనిన జాట్టునందెట్టివి వస్త్రమును చుట్టుకొని 10

మూపువ ప్రేలాడుచున్న పుష్పనమూహములచే విరాజిల్లుచు, బంగారముచేత
కప్పబడిన పాదములుకలిగి 11

ధనుర్పాణముల దరించి, శోభాయుక్తుడై మన్మథుని మించిన సోయగముకలిగి,
మనోహరమగు రూపమును దరించి శ్రీవివాసుడు 12

రత్నములచేదిండిన దిండ్రతో నలంకరింపబడినట్టియు, బంగారు బొట్టుతో ప్రకా
శించు ముఖము కలిగినట్టియు, వాయుపువలెను, మనస్సువలెను వేగము కలిగినట్టియు
నల్లని రంగుకలిగి, తెల్లని పాదములు కలిగి పరునై దుచేతుల ఎత్తుకలిగి 13

మెడయందు నుడికలిగియుండుట మొదలగు నకల లక్షణములచే నొప్పుచున్న
దగు గుట్టమునెక్కి కొండనుండి దిగి వేటకారకేగెను. 14

వేటసమయమున శ్రీనివాసుడు కన్నియను గొంచుట

ఆ వేటలో అనేక విధములగు మృగములను, పింహములను, పులులను, నక్క
లను, ఏనుగులను, శరభమృగములను, అడవి దున్నలను 15

సంహరించి యిటునటు తిరుగుచు నవ్వుట మదముచే మదించి అడవిలో
సంచరించుచున్న యేనుగును గాంచి 16

దానిని వేటాడుటకై వెంటిండినను, ఆ మదిపుటేనుగు మిక్కిలి భయపడి
యడవిలో 17

రెండున్నర మైళ్ళ దూరమేగి యచటనున్న జనార్దనస్వామికి సాష్టాంగముగా
నమస్కరించి తొండమును పైకెత్తి గర్జించుచుండగా నొక కన్నియ దాని కంటి
కగువడెను. 18

మహర్షులు —

సాకన్యా కస్య సమ్బద్ధా । కి మర్థం వన మాగతా ।
కస్యే యం తనయా కన్యా । త ద్వదస్వ మహామునే : ॥

19

ఇతి తై శ్చ స విజ్ఞప్తః । సూతః పరమధార్మికః ।
ఉవాచ వచనం భక్త్యా । సన్తోషోద్యుక్తమానసః ॥

20

శ్రీసూతః —

శృణ్వస్తు మునయ స్సర్వే । కన్యాయా జన్మపావనమ్ ।
పురా తు ద్వాపరస్యా స్తే । పాణ్డవానాం మహాత్మనామ్ ॥

21

యుద్ధే తు భారతే లతీతే । త్వ ప్తావింశే కలౌ యుగే ।
విక్రమార్కాదయో భూపాః । స్వర్గలోకం యదా యయుః ॥

22

తత్కాలాస్తే వత్సరేషు । సాహస్రేషు గతేషు వై ।
చన్ద్రవంశే నృపఃకశ్చిత్ । సుదీర ఇతి విశ్రుతః ॥

23

జజ్ఞే సుధర్మ స్తత్పుత్రః । తత్పుతౌ నృపపుంగవౌ ।
లూకతొణ్డమానాభ్యా । జాతౌ లోకయశస్కరౌ ॥

24

దర్శిష్టో దృఢభక్తో తు । నారాయణపరాయణౌ ।
జ్యేష్ఠో వియన్నృపః సాధుః । కనిష్ఠః తొణ్డమాన్ నృపః ॥

25

తొణ్డదేశాధిపో భూత్వా । శశాస పృథివీ మిమామ్ ।
తస్మిన్ శాపతి భూచక్రం । ఇదం స్వర్గ ఇవా భవత్ ।
విరాతఃకృ మభూ త్స్వర్గం । జగత్ స్థావరజ్జలమమ్ ॥

26

గావో బహుపయోదా శ్చ । నార్యః పతిపరాయణాః ।
కదాచిత్ పుత్రకాక్షీ స । హ్యే కాస్తే భవనే స్థితః ॥
అపుత్రో నృపతి ద్దుఃఖాత్ । గురుం ప్రోవాచ భక్తితః ॥

27

పుత్రాలాభేన వియన్నృపానుభూత చిన్తాప్రకారః

అనుభూత మిదం రాజ్యం । హస్త్యశ్వరథసంకూలమ్ ।
నానాదన మకార్ష ణ్చ । తీర్థయాత్రాం విశేషతః ॥

28

ఇట్లు సూతుడు తెలిపినంతనే ఋషులారావితో - ఆ కన్నియ ఎవరు ? ఎందు
లకు ఎనమున కేటెంచినది ? ఎవరి పుత్రిక ? మాకెఱింగింపును ' వి యడుగగా - 19

పరమధర్మాత్ముడగు సూతుడు మిక్కిలి సంతుష్టాంతరంగుడై భక్తితో 20

శ్రీ సూతుడు —

ముప్పింద్రులారా : ఆ బాలికయొక్క పవిత్ర జన్మవృత్తాంతమును వినుడు.
పూర్వము ద్వాపరయుగము గడుచుచుండగా పాండవులకు కౌరవులకు జరిగిన 21

భారతయద్ధమున కలియుగమున విరువదియేసిమిదవ సంవత్సరము గడువగా,
చిత్రమార్కాది రాజులు స్వర్గమునకేగగా 22

ఆ కాలము చివరి సంవత్సరములు వేయిగడువగా చంద్రవంశమున సుపీఠ
దను రాజు ప్రఖ్యాతినిబడసెను. 23

ఆతనికి సుధర్ముడను పుత్రుడును, ఆతనికి ఆకాశరాజు, తొండమానులను
యరువురు పుత్రులు కలిగి లోకమున విఖ్యాతినార్జించిరి. 24

వారిరువురును ధర్మనిష్ఠులై, దృఢమగు భక్తికలవారై శ్రీమన్నారాయణుని
యందత్యంతానక్తచిత్తులై యుండిరి. పెద్దకుమారుని పేర ఆకాశరాజు. చిన్నవాని పేరు
తొండమానుడనియు వ్యవహరించుచుండిరి. 25

ఆకాశరాజు తొండదేశాధిపతియై భూమండలమునంతను పాలించెను. ఆతడు
భూమిని పరిపాలించుచుండగా భూలోకము స్వర్గలోకమువలె భాసిల్లెను. చేకనచేతన రూప
మగు ప్రపంచమునంతయు (నిరంకుశమాయెను) నేకచ్ఛత్రాధిపత్యముగా నేలుచుండెను 26

ఆపులు మిక్కుటముగా పాలనొనంగుచుండెను. స్త్రీలు పతివ్రతలై యుండిరి.
ఒకానొకరి రాజు సంతానాలిలాషియై దుఃఖించుచు రహస్యముగా గురువుతో - 27

పుత్రులు లేకుండుటచే ఆకాశరాజునుభవించిన విచారమును వర్ణించుట

గుఱ్ఱములతోను, ఏనుగులతోను నిబిడముగానున్న రాజ్యము ననుభవించితిని.
ఆనేక దానముల నొసర్పితిని. పెక్కు తీర్థయాత్రల గావించితిని. 28

- నానుభూతం పుత్రసుఖం । పితృజాం ముక్తిదం ద్విజః ।
 కిం మయా ఒలంబరికం పాపం । కన్య పుత్రో హతః పురా ॥ 29
- కేన పాపేన విప్రేస్థిః । న ప్రాప్తం పుత్రజన్మ మే ।
 సేతాద్యాం నైవ దృష్ట ఇన్ధు । పుత్రస్య ముఖపజ్క-జమ్ ॥ 30
- కర్ణాభ్యాం న శ్రుతః శబ్దః । పుత్రేణ రుదతా కృతః ।
 ద్విజేస్థిః పితృలహానాం । దుర్గతి శ్చ భవే త్తథా ॥ 31
- అపుత్రస్య గతి ర్నాస్తి । త్యే వం వేదవిదా విదుః ।
 పుత్రేణ రుక్మపాత్రే తు । నా న్నం భుక్తం మయా సహ ॥ 32
- కృతదోషేణ న మయా । కదాచి ల్లాభితః సుతః ।
 భూషణా న్యదరా త్కృత్వా । న పుత్రో ఒలంబ్రతో మయా ॥ 33
- న సహ్యతో న మే యః స్యాత్ । పుత్రః పితృహితే రతః ।
 సుతార్థం కవచం కృత్వా । త్వమేహీ తి నదోదితః ॥ 34
- పుత్రహీన ఇన్ధు మాం దృష్ట్వా । కర్షన్తి యమకింకరాః ।
 గచ్ఛ రాజన్ జవే నై వ । యమస్య భవన త్సి తి ॥ 35
- పాశకుఙ్కితసర్వాజ్ఞః । కిము వక్యే మ్యపుత్రవాన్ ।
 చిత్రగుప్తేన లిఖితం । అపుత్రత్వం మహామతే ॥ 36
- మధ్యర్చితేన సుకులం । మార్జితం తు కదా భవేత్ ।
 దురాచారో ఒసి దుర్బుద్ధిః । అపుత్రే తి యమేన చ ॥ 37
- భాషితం వచనం శ్రుత్వా । కః పుమాన్ సుఖ మాప్నుయాత్ ।
 కష్టదీపో ఒతివైమృర్యః । కష్టోద్భూతకలేబరః ॥ 38
- వృథాజాతోఒతిపాపాత్మాఒ । స్మ్యాత్మనోసరకావహః ।
 తమ్రహీనంకులఇన్ధువి । విగతామ్బు ఇన్ధు వాషికామ్ ॥ 39
- కల్లనాం భర్తృహీనా ఇన్ధు । సవో విష్టన్తి సునది ।
 కిం కరోమి మహాదేవః । క్వ గచ్ఛామి హ కాగతిః ॥ 40

పితృదేవతలకు ముక్తివొసంగు పుత్రసుఖము ననుభవించనై తిని. నేనొనర్చిన పాపమేమి ? క్రిందటి జన్మమున నేనేవరి పుత్రుని సంహరించితి నోకదా : 29

నాకు సంతానము కలుగకుండుటకు కారణమేమి ? పుత్రుని ముఖకమలమును గాంచు భాగ్యమునందనై తిని. 30

తనయుని ఆశ్రందన ధ్వనిని పీనులార విన్ననై తిని. బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠులకు, పితృదేవతలకు బంధువులకు నేను నిన్సంతానుడవగుటచే నధోగతిప్రాప్తియను. 31

పుత్రులలేనివారి కుత్తమగతులు ప్రాప్తించవని వేదశాస్త్రము లెఱింగినవారందురు. నా పుత్రునితోగూడి బంగారు పాత్రమున భుజించు భాగ్యము నందనై తినికదా : 32

పాపాత్ముడనగు నాచే పుత్రుడు ప్రేమాశీశయముచే నాడింపబడలేదు. పలు విధాభిరణములతో పుత్రనలంకరించు నదృష్టమును గాంచనై తిని. 33

తండ్రి మేలను కాంక్షించు పుత్రుని బడయనై తిని. పిల్లవానికై కవచమును (చొక్కాను) చేయించి నాయనా : రమ్మని పిలువజాలనై తిని. 34

పుత్రులలేని నన్ను యమకింకరులు “ రాజా : శీఘ్రముగా నరకమునకు నడువును ” ని పట్టిలాగుచురు. 35

అవయవములన్నియు పాశముచే నొప్పించబడుచుండగా పుత్రులలేని నే నేమని మారుపలుకుదును ? నాకు చిత్రగుప్తుడు సంతానహీనతను వ్రాసియున్నాడు. 36

నా సంతానముచే నా సవిత్తమగు వంశమంతయు కుద్దమగుట యెన్నడోకదా : చెడ్డనడతకలవాడవు, దుర్బుద్ధికలవాడవు, పుత్రులులేనివాడవ ' ని యముడు 37

పలుకు మాటలను వినుచు నే పురుషుడు సుఖమునందును ? శేతోవిహీనుడై మిక్కిలి క్రూరుడై కష్టముల ననుభవించుటకే జనించిన దేహముకలవాడై 38

మిక్కిలి పాపముల నాచరించువాడై, తనకు నరకము నాపాదించుకొను ప్రవృత్తిగల మనుజుని జీవితము వ్యర్థము. నేనట్టివాడ నైతినిగదా : సంతానములేని కులమును, వీరులేని దిగుడువానిని, 39

భర్తలేని స్త్రీని సత్పురుషులు బాహుళ్యముగా నిందింతురు. బ్రాహ్మణోత్తమా : ఏమి చేయుదును : ఎవటికేగుదును : నా గతియేమి : 40

- కం దేవం శరణం గత్వా । భవాద్ధిం ప్రతరా మ్యహమ్ ।
 దుఃప్తం పుత్ర మారోక్య । కదా ప్రేష్టా త మాహ్వయే ॥ 41
- ఘడ్తా ఇన్ద్ర ప్రతిమాం దత్త్వా । పుత్రస్య ఫలకస్తుకౌ ।
 గజ మారోప్య మాం తాతః । కుర్వన్ గ్రామప్రవక్షిణమ్ ॥ 42
- సథాం గచ్ఛా త రాజేంద్ర । తథా తాలస్యనేన చ ।
 ఇతి పుత్రేణ సోత్కంఠం । కృతాం మజ్జలభాషిణా ॥ 43
- కదాచిద పి నై వా హం । శ్రుతవాన్ ప్రార్థనా మితి ।
 అజాతపుత్రః శోకేన । మూర్ఛా మాప మహీపతిః ॥ 44
- పునః సంజ్ఞా మవాప్య ధ । విలలాప సుదుఃఖితః ।
 కవచం కారయిత్వా తు । శిరోభూషణ మవ్య ధ ॥ 45
- తేజభూషణ మత్యర్థం । రత్నవజ్రనమాకులమ్ ।
 కదాచిదంజ్జ-మారోక్య । న మయా లంజ్జుతః సుతః ॥ 46
- నో మనో లపి చ ప్రీత్యా । సుతో మే పఞ్చవార్షికః
 అష్టమేనా లభ దశమే । న కృతో దారపక్షిహః ॥ 47
- తాలస్య జాతకర్మాల్పి । నాకార్షం నా పి చాభిధామ్ ।
 పుత్రార్జికం దనం బ్రహ్మన్ : । నో వజీవిత మద్య మే ॥ 48
- అభిషిచ్య సుతం రాజ్యే । భార్యయా కృతభోజినా ।
 న గత ఇన్ద్ర వనం విద్వన్ । పారమృత్యక్రమా న్మయా ॥ 49
- అహో దరిద్రస్య మహామథావః । మే । పుత్రేణ హీనస్య కథం గతి ర్భవేత్
 వృథా శరీరం ఘటకుద్యవన్నిభం । జాతం సుధర్మస్య కులే సుపావనే ॥ 50
- మమస్యాణా మనాథానాం । దుర్లభం పుత్రజన్మ చ ।
 బహుపుణ్యవశా క్షుత్రో । జాయతే మానవోదరే ॥ 51
- కన్యకా లపి న నమ్నూతా । హ్యస్మాక మతిపాష్టనామ్ ।
 సక్షుతాః క్వ ను జాయేరన్ । ధర్మసన్తాన సంజ్ఞికాః ॥ 52

ఏ దేవుని శరణువేడి యీ సంసారసాగరమును తరింతును ? ఏడ్చుచున్న
బిడ్డనుగాంచి ప్రేమతో పిలిచి 41

గంటను, బొమ్మలను, పండ్లను, బింతుల నొసంగి లాలించు భాగ్యమెన్నదో
గదా : 'నన్ను ఏనుగుపై నెక్కించి గ్రామముచుట్టును ప్రదక్షిణమాచరించుచు 42

తాళవాయద్యములతో నభిషేకుచు'ని మిక్కిలి తహతహతో మృదుమధురముగా
పలుకు 43

ప్రార్థన నెన్నటికి వినునట్టి భాగ్యమునకు నేను నోచుకొనలేదుకదా : అని
యిట్లు విలపించుచు రాజా మూర్ఛాక్రాంతుడాయెను 44

మరల కొంతపేషటికి తెలివినొందినవాడై మిక్కిలి యేడ్చి కవచమును, తలను
దరించు నాభరణములను. 45

జాట్టున నలంకరించు నగలను, రత్నములతోను, వజ్రములతోను సమకూర్చి
పుత్రునిపడిలో కూర్చుండబెట్టుకొని అలంకరించున దెన్నటికైన లభ్యమగునా ? 46

బిడ్డకయిదు సంవత్సరములు వచ్చినంతనే ఉపనయనము నాచరించుట, ఎనిమిది
లేక పదియవ సంవత్సర మురుదెంచింతనే వివాహమొనరించుట 47

జాతకర్మ (బారసాల) నామకరణాదుల నొనర్చు నదృష్టము నాకు లభింపలేదు.
వయసు గడచుచున్న నాకు పుత్రుడు సంపాదించి యొసంగు ధనముతో కాలక్షేపము నొన
రించు భాగ్యమిచ్చుకున్నది. 48

భోగముల ననుభవించిన పిమ్మట నా పుత్రుని రాజ్యమునందు పట్టాభిషిక్తు
నొనరించి మా వంశాచారముగవచ్చు "వృద్ధులు అడవులకేగి వానప్రసాశ్రమమును స్వీక
రింపవలెన" ను పద్ధతి నవలంబింపనోచనైతిని. 49

మహాత్మా : సంతానమును సంపదలేచి నాకు సద్గతి ఎట్లకలుగును ? కుండవలె
గోడవలె నా శరీరము వ్యర్థము. పరమపవిత్రమగు సుధర్ముని కులమున జనించినను నా
జన్మ వ్యర్థము. 50

నావంటి దరిద్రులకు పుత్రులు కలుగుట యసంభవము. పెక్కు పుణ్యావిశేషము
లచే మనుజుని గర్భమున పుత్రుడు జనించును. 51

మిక్కిలి పాపాత్ములమగు మాకు కష్టమయైనను కలుగలేదు. పుణ్యసంతా
నము బుద్ధిమంతులనగు పుత్రులెవరు జన్మింతురోకదా ! 52

వరదా చ్యుత రక్షేత : జగన్నాథ : జగద్గురో :

సుబ్రహ్మణ్య : సురాధీశ : రామకృష్ణ : నమో ఒస్తు తే॥ 53

వేంకటేశ : రమాకాన్త : వరాహవదనా చ్యుత : :

నారాయణ : రమాధీశ : కృపాం కురు కృపానిధే : ॥ 54

సుపుత్రవన్తః ఐదు భాగ్యవన్తో హ్య పుత్రవన్తో భువి దుఃఖవన్తః ।

సుసారసిన్ధో స్తరజే ఒస్మ్య శక్తః । కా మే గతిః కర్మఫలానుభోగినః ॥ 55

ఏవ ముక్త్వా మహీదేవం । విరరామ మహీపతిః ।

పాసిష్ఠో ఒహం దురాచారః । పుత్రేణా హం దరిద్రతః ॥ 56

హా కాన్ లోకాన్ గమిష్యామి । కృూరు వా నరకం గురో :

క ఉపాయో మహాప్రాజ్ఞః । పుత్రలాభే ద్విజోత్తమః ? ।

ఇతి రాజవచః శ్రుత్వా । గురు ర్వాక్య మువాచ హ ॥ 57

ధరణీ తలాత్ పద్మావత్యుత్పత్తి వర్ణనమ్

గురుః —

యజ్ఞం కురు నృపశ్రేష్ఠః । పుత్ర నేన భవిష్యతి ।

గురో ర్వాక్యం సమాకర్ణ్య । యజ్ఞాయా శోధయ ధరామ్ ॥ 58

స్వర్ణలాగ్నంసజ్జై శ్చ । ద్విజమన్త్రిగణై స్తథా ।

శోధ్యమానే ధరాపుష్పే । తత్ర పద్మం దదర్శ సః ।

సహస్రపత్రం రాజేంద్రః । కి మేత దితి విస్మితః ॥ 59

కన్యా జ్ఞు ప్రతేమ రమాకృతిం శుభాం । దృష్ట్వా ఒతి సస్తుష్టమనా బభాషే

దేవేన దత్తా త్వియ మిద్ధిరాభా । కన్యా కుమారీ కమలాభనేత్రి ॥ 60

జ్ఞాతం సమాశ్రయ్య నృపోత్తమో ఒసౌ । హస్తే ప్రగృహ్య ఒశు బభాజదీనః ।

మాయా మహేశస్య దురత్యయా హరేః । కేయం తు యా సప్రమృతి గృహ్యతే
మయా ॥

వరములనొసంగు ప్రభూ : అద్యతా : శ్రీరంగనావా : జగత్ప్రభూ : జగదా
చార్యా : చేతనాచేతనములకు సర్వావస్థలయందును సితమై యుండువాడా : దేవాదిదేవా :
శ్రీరామా : శ్రీకృష్ణా : సీతు నమస్కారము. 53

శ్రీ వేంకటాచలాధీశా : శ్రీయఃపతే : వరాహావతారా : అద్యతా : నారాయణా :
రమావతే : దయాసముద్రా : దయయుంచుము. 54

భూలోకమున సత్సంతానము కలవారే అర్చష్టవంతులు. సంతానరహితులే
దుఃఖభాజనులు. నా కర్మఫలము ననుభవించుచు జీవింతువున్న నేను సంసారపాగరమును
దాటు సామర్థ్యము లేనివాడను. నాకు విత్కెవ్వరు : 55

నేను పాపాత్ముడను. దుష్కర్మవిరతుడను. సంతానభాగ్యము లేనివాడనుగా
చేయబడితిని. 56

నే నేలోకముల తేగుదునోకదా : భయంకర వరకమే నాకు ప్రాప్తించునేమో :
నాకు సంతానముకలగు సుపాయమును తెలుపుము ' వి విరిపింపగా గురువాతనిని గాంచి 57

భూమినుండి పద్మావతి ఆవిర్భావమును వర్ణించుట

గురుడు —

రాజా : సీపు యజ్ఞము నావరించిన పుత్రుడు బడయగలవ ' వి యూరడించగా
రాజు యజ్ఞమొనరించుటకై 58

బంగారు నాగళ్ళచే బ్రాహ్మణ మంత్రి సంఘములతో భూమిని పావనమొన
రించుచుండగా నచ్చట రాజునకు వేయదళములుగల వర్షము కనుపించినంతనే “ ఇది
యేమి ” యని ఆశ్చర్యమునంది 59

ఆ లేకులలో లక్ష్మీరూపమున నున్న కన్నియ నాలోకించి మిక్కిలి సంతృప్తాం
తరంగుడై “ కమలవత్రములవంటి కనులుగలిగి, లక్ష్మీవంటి కాంతిగల ఈ బాలికను
నాకు భగవంతుడే ప్రసాదించెన ” వి 60

సంతనముతో పలుకుడు నా బాలికనెత్తుకొని యీశ్వరుని మాయ చాటకళ్యము
కానిది. నాకిట్లు దొరికిన ఈ బాలిక యెవ్వరోకదా : అని యిట్లు 61

ఇత్యే వం సంశయాను తం । ఆకాశాఖ్యం నరాధిపమ్ ।
ఉవాచ రాశగా వాణీ । పుత్రీ యం తవ వల్లభా ॥ 62

స. రక్షై నాం మహాభాగ । । బహుకీర్తిఫలప్రదామ్ ।
ఇన్య నస్తగతాం వాణీం । శ్రుత్వా రాజా లలిహర్షితః ॥ 63

తాం కన్యాం ప్రతిగృహ్య లలిహర్షితః । స్వభార్యాం ప్రత్యు వాచ హ
శృణు భద్రే మహాప్రాణేః । దేవదత్తా మిమాం శుభామ్ ॥ 64

వంవర్తయ వరాం పుత్రీం । గర్భజాతాం సుతా మివ ।
ఇన్య త్త్వా తత్కరే దత్వా । బహుదాన మథా కరోత్ ॥ 65

వియస్నృపస్య వసుదానాఖ్య సుతోత్పత్తిః

కన్యా లలిహర్షితాం పుత్ర్యేన । సా దేవీ గర్భమాదధే ।
గర్భిణీం స్వసతీం దృష్ట్వా । చక్రే పుంసవనం పతిః ॥ 66

పచ్చమానే తు సజ్జాతే । సీమంతం నృపపుష్కరః ।
కారయామాస విధినా । బ్రాహ్మణై ర్యజుషాం గణైః ॥ 67

తతః కాలేన సా సార్వీ । నవమాసే గతే సతీ ।
మానే తు దశమే ప్రాప్తే । సుపుత్రే పుత్ర ముత్తమమ్ ॥ 68

కన్యారాశిగతే భానా । దశమ్యాం రోహిణీయుజి ।
పతే తు ప్రథమే దేవీ । సాయజ్కాలే గురో ర్దినే ॥ 69

పుత్రోత్పత్తి ప్రవక్తృజాం । సర్వస్వం దత్తవాంస్తదా ।
గవాం కోటిసహస్రాణి । చా శ్వనామయుతం తథా ॥ 70

వసుదాన్యాది వస్త్రాణి । వినా వ్యే చక్రచామరే ।
దానం కృత్వా సుసశ్లేష్ఠః । స్వప్తివాచన మాచరత్ । 71

జాతకర్మాదికం కర్మ । కృతవాంస్తత్తాం సృపః ।
దిదే చ ద్వాదశే ప్రాప్తే । కృత్వా పుత్రాభిదాం తథా ॥ 72

సంకల్పించుచున్న ఆకాశరాజుతో ఆకాశవాణి - ఈమె నీ ప్రియ పుత్రిక. 62

ఈమె వలన నీకు చాల కీర్తికలుగును. ఈమెను సంరక్షింపుము' వి పయకగా ఆకాశరాజు మిక్కిలి సంతసించుచు 63

ఆ కన్యకను స్వీకరించి తన భార్యతో - “కల్యాణీ! వినుము. తగవంతు దొసంగిన మంగళాచహారుగు 64

ఈ పుత్రికారత్నమును నీవు కన్నబిడ్డనువలె పోషింపుము” వి యామెకొనంగి పుత్రిక వారికినదను సంతోషముతో పెక్కుదానముల నొనంగెను. 65

ఆకాశరాజునకు వసుదానుడను పుత్రుడు కలుగుట

కన్వియ వారికిన వేణువిశేషమున నాకాశరాజు పత్ని గర్భమును దాల్చెను. రాజామెకు పుంసవనమును గావించెను. 66

అయిదవ మాసము రాగానే శ్రేష్ఠులగు వేలాది ముక్తికుక్కురచే యథావిధిగా సీమంతమును చేయించెను. 67

అంతట నా సత్తీరికమునకు తొమ్మిది మాసములుండి పరియవమాసము వచ్చినంతనే 68

సూర్యుడు కన్యారాశియందుండగా రోహిణి నక్షత్రముతో కూడిన దశమి తిథియందు శుక్లపక్షమున సాయంసమయమున గురువారమున 69

పుత్రరత్నమును కనెను. పుత్రుని యావిర్భావ వృత్తాంతమును తెలివినవారి కందఃకును రాజు, వేలకొలది కోట్లకొలది యాపులను, పదివేల గుఱ్ఱములను 70

నవదాన్యములను, తన భ్రతచామరములను దక్క తన కున్నదంతను దాన మొనరించి మంగళాచరణమును గావించెను. 71

బాలునకు వెంటనే జాతకర్మాదుల నాచరించి పండ్రెండవ దినమున “వసుదా నుడ” ను నామకరణమాచరించి 72

యన్నామ్న వసుదాతే తి । లోకే భ్యాతిం గమిష్యతి ।

తప్తినే బహువిద్రాభాన్ । అన్నాద్వైః పర్యతోషయత్ ॥

73

ఋషయః —

శ్రుతం పుత్రస్య చరితం । న శ్రుతం వ్యాసవల్లభ ।

ఆయోనిజాయా స్తత్పుత్ర్యాః । కిం నామ చ తదా ఒకరోత్ ॥

74

శ్రీసూతః —

పద్మోదరీం పద్మగర్భాం । పద్మజాతాం వరాననామ్ ।

పద్మాయా అవతారాం తాం । మత్వా తస్యా స్తదా ఒకరోత్ ॥

75

అపరూపం నామకర్మ । నామ్నా పద్మావతీ తి చ ।

పర్ణమానో సుతౌ దృష్ట్వా । రాజా సంతోష మాగతః ॥

76

అకలక్లేష్ట సదృశౌ । రమాచంద్రమసా వివ ।

కిం తేన సుకృతం రాజ్ఞా । బహుజన్మసు సజ్చింతమ్ ॥

77

అగ్రజాం పుత్రికాం దృష్ట్వా । తదన్తే పుత్ర ముత్తమమ్ ।

దృష్ట్వా తతోష మనసా । సముర్జ్వానన్ద విభ్రమః ॥

78

ఇత్థం కాలే గతే తస్మిన్ । సా బాలా యౌవనం గతా ।

యౌవనాధ్యాం విశాలాక్షీం । దృష్ట్వా రాజా ఒప్య చిన్తయత్ ॥

79

విచారయన్ స సృపతిః । పుత్ర్యర్థం వర ముత్తమమ్ ।

సప్రాప దుఃఖనన్తప్తః । “కన్తై దేయా మయా సుతా” ॥

80

ఇతి చిన్తాబ్ధిమగ్నో ఒసౌ । పుత్రీపరిణయే తదా ।

ఉపమ్మతో ఒకరో త్పుత్రం । వరం సంస్కార సంస్కృతమ్ ॥

81

శ్రుత్వా రాజసుతా బాలా । బ్రాహ్మణై రనుజం వరమ్ ।

తదోపసీతం సద్యో ఒభూత్ । పుత్రీ యౌవన పీడితా ॥

82

సా కదాచి ద్వనం బాలా । సఖీభిః పరివారితా ।

జగమ పుష్పాద్యా హర్షం । కన్యా కమలలోచనా ॥

83

ఆ దినమున చాలిమంది బ్రాహ్మణులను అన్నము, వస్త్రము, రూప్యకాడి దానములతో సంతసపరచెను, 73

మహర్షులు —

వ్యాసమహర్షి కిష్టదవగు సూతమహర్షే! రాజపుత్రుని చరితమును వింటిమి. రాజ భూమినుండదృవించిన యా బాలిక కేమని నామకరణ మాచరించెను. 74

శ్రీ సూతుడు —

ఆకాశరాజా బాలికను పద్యమువంటి నర్జముకలదియు, పద్యముయొక్క గర్భముగ (మధ్య) నుండునదియు, పద్యమునుండి పుట్టినదియు, సుందరముఖాబ్జము కలిగి లక్ష్మీదేవి యపరాధురాలుగా నా కన్వియను తలంచి 75

ఆమెకు తగినవిధముగా పద్మావతి యను నామము నుంచెను. పుత్రుడును. పుత్రికయు దినదినాభివృద్ధిని గాంచుచుండగా రాజా మిక్కిలి సంతసించుచుండెను. 76

బాలబాలిక లిరువురును కళంకములేని చంద్రునివలెను, లక్ష్మీ బాలచంద్రులవలెను విరాజిల్లుచుండిరి, ఆ రాజిట్టి సంతానమును బడయుటకు వెక్కు జన్మలనుండియు నెంతపుణ్యము నార్జించెనోకదా! 77

ముందు జనించిన పుత్రికను ఆ వెంబడిని జనించిన పుత్రరత్నమునుగాంచి మహావానందవిభ్రురుడై మనమున నతిమోదమునందెను. 78

ఇట్లు కాలము గడుచుచుండగా ఆ బాలిక యౌవనవతియు, విశాలనేత్రయు నగు పద్మావతిని గాంచి 79

“ఈమె నెవరికిచ్చి వివాహమొనరింతున ” ని యాలోచించుచు శ్రేష్ఠుడగు వరుని గానక మిక్కిలి దుఃఖించెను. 80

ఇట్లు పద్మావతీ వివాహ చింతాక్రాంతమనస్కుడై తన కిష్టములేకున్నను బాలన కుపనయనాది సంస్కారముల నొనరించెను. 81

ఉత్తముడగు తన తమ్మున కుపనయనము జరిగెనను వార్తను బ్రాహ్మణుల వలన నెఱింగినంతనే పద్మావతి యౌవనముచే పీడితురాలాయెను. 82

ఆ కమలాక్షి యొకానొక దినమున చెలికత్తెలంగూడి పుష్పములనుకొని తెచ్చుటకై వనమున కేగెను. 83

వసస్త్ర మాగతం ఓక్ష్య । వనే తాభి ర్భయాకులా ।
పుష్పా ణ్యాహారయా మాస । తరుమూల ముపాశ్రితా ॥ 84

తదా ౭౭గతో నారద స్తు । వృద్ధో భూత్వా జటాధరః ।
ఛాళిధూసరితాన్ శృ । కర్పూర సదృశద్యుతిః ॥ 85

ఆగతం తం మునిం దృష్ట్వా । విస్మయా కులమానసా ।
పద్మావతీ సఖీః ప్రాహ । చటులా భృశకాతరా ॥ 86

కో ౭సౌ భయఙ్కరో బాలాః । క్వ యాత్య త్ర విచార్యతామ్ ।
ఇత్యుక్తా స్తా స్తదా కన్యాః । పప్రచ్ఛ స్థవిరం ద్విజమ్ ॥ 87

కో ౭సి విప్రః మహాప్రాజ్ఞః । కి మర్థం త్వ మిహ ౭౭గతః ।
వాక్యం తాసాం సమాకర్ణ్య । గురుః ప్రోవాచ సద్వచః ॥ 88

నారదః —

అహం కలగురు స్సాక్షత్ । యుష్మాకం వరయోషితామ్ ।
హస్తం దర్శయ మే పుత్రిః । లక్షణాని వదామి తే॥
ఉవాచ లజ్జయా దేవీ । కిం వదిష్యసి హేద్విజః ॥ 89

విద్ధి త్వం పితృకుల్యం మాం । మనసా నిర్మలేన చ
ఇత్యుక్తా మునినా మునినా తేన । దత్త్వా హస్తం వరాన్గనా ।
ప్రాహ తావి శుభం శ్రోతుం । నిజలక్షణ లక్షితమ్ ॥ 90

పద్మావతీ —

పత్యం వద మహాప్రాజ్ఞః । లక్షణాని విలోక్య మే
తతో దృష్ట్వా పాణితలం । ప్రాహ స్మాజ తనూభవః ॥ 91

నారదోక్త పద్మావతీ శరీర సల్లక్షణాని

నారదః —

పతి ర్భవతి ధర్మజ్ఞో । త్రిలోకేలో రమావతిః ।
పాణీ పద్మదళోపేతో । పాదౌ తే స్వస్తికాయుతౌ ॥ 92

ఆ పుష్పవనమున వసంతర్తునమాగమమును గాంచి యౌవనపీడితయగుచు నవీయలతో భయపడుచు పుష్పములనుకోసి యొక చెట్టునీడలో విలచెను. 84

ఆ సమయమునకు నారదుడు జడలను ధరించి ఒడలంతయును భస్మమును రాచికొని తెల్లని కాంతికలిగి వృద్ధరూపమున చనుదెంచెను. 85

అతనిని గాంచి పద్మావతి ఆశ్చర్యవశితమానపమై చలించుచు మిక్కిలి భయ విహ్వలయగుచు చెలికత్తెతో - 86

“నలులారా : ఈ భయంకరమూర్తి యెవరు : ఎచ్చటకేగుచున్నాడో : కనుగొనుడ”ని పరుకిగా నా బాలిక లా మనలి బ్రాహ్మణునితో - 87

విదుషాగ్రేసరా : బ్రాహ్మణోత్తమా : నీ వెవరు : ఎందుల కిచ్చటికేఁచితివ’ ని యడిగిరి. వారిమాటలకా బ్రాహ్మణజేషహరియగు నారదుడు 88
నారదుడు —

మీనంటి నాఁటిలకములకు నేను కులగురువును. అమ్మా : నీ చేయిచూపిన నీ శుభలక్షణములను తెలిపెదవనగా పద్మావతి సిగ్గుతో “బ్రాహ్మణోత్తమా : ఏమి తెలుపుదువ”ని యడిగెను. 89

బ్రాహ్మణుడు “బాలా : నీవు నన్ను నీ తండ్రివలెనే విర్యులమైన మనస్సుతో తలంపు” మనగా పద్మావతి యాతనికి తన చేతిని జూపి తన చేతిలోని రేఖల ననుసరించి తనకు రాబోవు శుభమును వివవలెనవి 90
పద్మావతి —

“మునీంద్రా : నా రేఖలనుగాంచి విజమును తెలుపుమ”ని కోరిగా బ్రాహ్మ మానసపుత్రుడగు నారదు డామె యరచేతిని జూచి 91

నారదుడు పద్మావతీ శరీర శుభలక్షణముల వర్ణించుట
నారదుడు —

అమ్మా : ధర్మవేత్తయు, ముల్లోకనాధుడనగు శ్రీయఃపతి నీకు భర్తకాగలడు. నీ యరచేతులు తామరరేకులవలె యెఱ్ఱగను మృదువుగనున్నవి. నీ పాదములు స్వస్తిక చిహ్నములతో చక్కని వంపుకలిగియున్నవి. 92

- ముఖం చన్ద్రసమాకారం । చక్షుః కమలకుంభులమ్ ।
 తిలపుష్పసమాకారా । నాసికా తే విరాజితే ॥ 93
- కపోలా ముకురాభా తే । డ్రువా తే ధనుషా సమే ।
 దస్తా దాడిమబీజాభాః । అస్యం కర్పూరభాజనమ్ ॥ 94
- అధరం రక్తపద్మాభం । జిహ్వ మృదుకరా శుభా ।
 అలాలిక సమృద్ధా । శ్యామలా భాతి వేణికా ॥ 95
- లలాటం రత్నపీతాభం । శ్రోత్రే శంకులికాసమే
 తను నై మన్మథాకార । ప్రతిమా ఒప్రతిమప్రభా ॥ 96
- కణ్ఠః సూర్యాంకు సదృశ । తామ్బూలరస దర్శకః
 వైనా పీనా ఘనా కుట్టా । శుభా తే మగ్నచూచుకౌ ॥ 97
- ఉదరం కదలీపర్ణ । సదృశం నిమ్ననాభికమ్ ।
 కటి వైవ కరివృంసి । కటిసామ్యయుతా శుభా ॥ 98
- రఘుస్తమ్భ సమాకారం । తవోరు యుగళం రమే : ।
 పృష్ఠం తే వేదివ ద్భాతి । కిం త్వయా సుకృతం కృతమ్ ॥ 99
- గమనం కరిరాజస్య । సదృశం తే వరాసనే : ।
 ఇతి నమ్భాప్య తాం దేవీం । దేవర్షిః పద్మసమ్భవామ్ ॥ 100
- అస్తద్దధే నారద స్తు । సర్వాసాం పురతో మునిః ।
 సంస్తృత్య కమలాం దేవీం । మనసా చిన్తయన్ రమామ్ ॥
 మనసా వన్దనం కృత్వా । జగమా ధ ఋషి స్తదా ॥ 101

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే మృగయావిహారోద్యోక్త

శ్రీవివాసా లక్ష్మణాది వర్ణనపూర్వకం ఆకాశన్యవతేః కన్యాపూత్ర

ప్రాప్తివర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః

మోము నిండుచంద్రునివలె నొప్పుచున్నది. నేత్రములు తామరమొగ్గవలె నున్నవి. నీ ముక్కు సూపుపూపువలె విరిసిల్లుచున్నది. 93

నీ చెక్కిలదండమువలె నున్నది. నీ కనుబొమలు ధనురాకాశమున ప్రకాశించుచున్నవి. నీ కియవరస దావిమ్మగింజలవలె రాజిల్లుచున్నది. నీ నోరు కర్పూర భరిణివలె యలరాచున్నది. 94

నీ యక్షకోష్ఠమెల్లని కాంతికలదై కలకల లాడుచున్నది నాచక మిక్కిలి చూర్జనము, వ్యతితకలిగి తాసిల్లుచున్నది. నీ జడ చంపుతిరిగిన ముంగురతో నల్లని వర్ణము కలిగియున్నది. 95

నీ ఛాలప్రదేశము కత్తపీఠమువలె నమరియున్నది. చెవులు చక్కిలములవలె నందగించుచున్నవి. నీ శరీరము మన్మథునివలె చక్కదనముకలిగి సాటిలేని కాంతిపుంజముతో వలరాచున్నది. 96

నీ మెడ సూర్యకీరణమువలె మెరయుచు మ్రింగిన తాంబూలరస వర్ణమును పైకి జూపుచు నెట్టవిదై కాంతి నింపుచున్నది. స్తనములు బిరిసి పెద్దవై, అణగి లోనణగిన చనుమొనలుకలవై మంగళానహములై యున్నవి. 97

నీ కడుపు అరటియాకువలె సొంపుగనున్నది. నీ బొడ్డు మిక్కిలి భోతుగా నున్నది. నీ నడుము సింహపునడుమువలె మిక్కిలి నన్నముగ నొప్పుచున్నది. 98

నీ తొడలు అరటిబోదెలవలె తెల్లగ నునుపుగా వింపెనగుచున్నవి. నీ శృంగభాగము యజ్ఞవేదికవలె విశాలమైయున్నది. నీ వొనర్చిన పుణ్యవిశేషమత్యధికమైనది. 99

ఓ సుందరమునీ : నీ నడక మదగజ గమనము బోలియున్నది. అని యట్లా పద్మమునబుట్టిన యామెను గారవించి పలికి 100

మౌనీంద్రుడు పద్మావతిని స్తుతించి లక్ష్మీదేవిని మనసున తలంచుచు మనసు లోనే నమస్కరించి అంగనామణులందరు గాంచుచుండగా సంకర్షితుడాయెను. 101

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాశ్వాసున వేదాదులకేగనున్న శ్రీనివాసుని యలంకారమును వర్ణించుచు అకాశరాజునకు పుత్రుడు పుత్రుడు కలగుటను వివరించుట యనెడు ఆరవ అధ్యాయము సంపూర్ణము.

అథ సప్తమో ఽధ్యాయః

పద్మావత్యాః పుష్పాపచయ సమయే శ్రీనివాస దర్శనమ్

శ్రీ సూతః —

కన్యాయా జవనం ప్రోక్తం । కుమారస్యా పి వై తతః ।
తస్యా వదామి చారిత్రం । వైవాహం పుణ్యవర్ధనమ్ ॥ 1

శ్రీ సూతః —

శక్తిస్త్రీసజ్జేన సమాగతో హరిః । తురజ్జ మాస్థాయ వరాజ్జనామ్ ।
శ్రీ సద్దేపారుణచారువక్షః । బాలార్కభాః సోఽథ సమీప మాయయా ॥ 2

గర్జన్తం గజరాజం తం । దృష్ట్వా పద్మావతీముఖాః ।
వసన్తుతి ముపాశ్రిత్య । తత్ర లీనా స్తదా ఽభవన్ ॥ 3

విమీర్య నేత్రవర్తాది । పూహం కృత్వా వరాజ్జనాః ।
పశ్యంత్యో ఽథ తరుచ్చన్నాః । పునః పున రవస్థితాః ॥ 4

తదంతరే ఽబలా స్పర్శాః । దదృశు ర్హయ ముత్తమమ్ ।
బాలార్కసదృశాకారం । స్వర్ణభరణభూషితమ్ ॥ 5

పురుషేణ సమాయుక్తం । మన్మథాకారతేజసా ।
'తం దృష్ట్వా గజరాజో ఽపి । హయస్థం పురుషోత్తమమ్ ॥ 6

సమస్కృత్య యథాన్యాయం । జగమ విపీనం నదన్ ।
తం దృష్ట్వా యోషితః సర్వాః । విస్మయాఽకులమానసాః ॥ 7

శరసమ్పుట మాపన్నాః । చలితా స్తు భయాతురాః ।
మృక్షమూలం గతా బాలాః । అన్యోన్యం వాక్య మబ్రువన్ ॥ 8

కో ఽయ మత్ర వరారోహేః । సఖి ! కణ్ఠాయతేక్షణేః ।
కో ఽసౌ కిరాతరూపే చ । కిం న దృష్ట స్త్వయా పురః ॥ 9

ఏడవ అధ్యాయము

పద్మావతి పూలుకోయుచున్న సమయమున శ్రీనివాసుని గాంచుట

శ్రీ సూతుడు —

పుత్రుడు పుత్రిక జనించుటను తెలిపితిని. పుణ్యము వభివృద్ధిపరచు పద్మావతి కల్యాణ చరితము తెలిపెదను; 1

ఎట్టివి శ్రీగంధము వలందిన చక్కని వక్షస్థలముతో బాలసూర్యునివలె బాపి చుచు శ్రీనివాసుడు గుఱ్ఱమునెక్కి మత్తగజమును వెంటడించుచు యువకులచెంత కేతెంచెను. 2

పద్మావతి మున్నగు నంగనామణులు గర్జించుచున్న మడకరీంద్రమును గాంచి యొక వృక్షము వెనుక దాగియుండి 3

గుంపుగగూడి కనులను మూసికొనుచు తెరచుచు మాటిమాటికిని ఆ గజమును గాంచుచుండగా 4

బాలసూర్యునివలె లేజరిల్లుచు బంగారు ఆభరణములచే నలంకరింపబడి నవ మన్మథునివలె మన్న పురుషునిచే నధిష్ఠింపబడిన ఉత్తమాశ్వమును గాంచిరి. మదేభము గుఱ్ఱముపై కూర్చునియున్న శ్రీనివాసుని గాంచి 5, 6

తన స్వభావానుసారముగ నచున్కరించి గర్జించుచు నడవిలోనికి వెడలిపోయెను. చెట్టుక్రిందనున్న అంగనామణులందరు నాశ్చర్యచకితమానసులై శ్రీనివాసునిగాంచి 7

భయముచే రెండు చేతులను కలిపికొనుచు నణకుచు చెట్టుమొదలునచేరి తమలో తాము 8

పద్మావతీ : సుందరీ : కోయవాని వేషమున విచ్చటికేతెంచిన ఈ పురుషుడెవడు : గుఱ్ఱముపై నధిష్ఠించి వచ్చుచున్న నీ యెదుటనున్న పురుషుని నీవు చూచుటలేదా : 9

తురగ్లోపరి సంస్థాయ । య ఆగచ్ఛతి హే సఖి ! "

ఏవం వదన్త్య స్తా న్తస్థః । సా చ పద్మావతీ శుభా ॥

10

ఉవాచ మందం వచనం । సఖి స్తా స్తు తతో ద్విజాః ।

పృచ్ఛన్తు తిస్య వృత్తాంతం । పితృమాతృస్వబాంధవాన్ ॥

11

దేశం వృత్తం చలం శీలం । నామ గోత్రాదికం తథా ।

ఇతి సఖ్యా స్సమాజ్ఞప్తాః । తా ఊచు ర్వచనం ప్రియః ।

ఆగతం పురుషం వృద్ధ్వా । కో ఒసి కో ఒసీ తి చా బ్రువన్ ॥

12

కన్యాః —

ఓ మర్త మాగతో ఒసి త్వం । కిం తే కార్యం వచ ప్రభో ।

న సన్తి పురుషా హ్యత్ర । గచ్ఛ గచ్ఛే తి చా బ్రువన్ ।

తాసాం తద్వచనం శ్రుత్వా । హయస్థో వాచ మూచివాన్ ॥

13

శ్రీ భగవాన్ —

అస్తి కార్యం వరారోహః । రాజపుత్రాః సమీపకే ॥

14

ప్రియః —

ఁం కార్యం వద శీఘ్రం త్వం । య త్తే మనసి వర్తతే ।

క్వ తే వాచ శ్చ కిం నామ । కా తే మాతా చ కః పితా ॥

15

కో బ్రాతా కా చ భగినీ । కిం కులం గోత్ర మేవ చ ।

ఇతి తాసాం వచః శ్రుత్వా । న్యగద జ్ఞగదీశ్వరః ॥

16

పద్మావతీశ్రీనివాసయోపరస్పరసంవాదః

శ్రీనివాసః —

కన్యా వేద ముఖ్యకార్యం । త దన్తే ప్రవదామి వః ।

ఇతి తాః ప్రోచ్య చో వాచ । దేవీం పద్మావతీ మథ ॥

17

విష్ణుపుత్రకులప్రాహుః । అస్మాకం తు పురావిదః ।

జనకో చమరేవ స్తు । దేవకీ జననీ మమ ॥

18

అని సంభాషించుచు నిలచియుండగా పద్మావతి వారితో “ సఖులారా : 10

ఆ వచ్చిన పురుషుని వృత్తాంతమును, అతని తలిదండ్రు లెవ్వరైనదియు, అతని బంధుగులను గూర్చియు, 11

ఆతని దేశమును వ్యాపారమును, కులమును, శీలమును, నామమును, గోత్రమును అడిగి తెలిసికొనుడ 'ని రహస్యముగా నాజ్ఞాపించి నా సారీమణులు శ్రీనివాసుని చెంతకేగి నీ వెనడవు : నీ వెనడ 'వని యడిగిరి. 12

తస్యకలు —

ఎందులకు వచ్చితివి : నీ కివట పనియేమి : ఇచ్చట పురుషులలేరు. పొమ్ము పొమ్ము 'ని పలికిరి, వారి మాటలకు శ్రీనివాసుడు గుఱ్ఱముమీదనుండియే 13

శ్రీ భగవానుడు —

సుందరీమణులారా : మీ రాజపుత్రితోనే నాకు పనియున్నద ' నెను. 14

స్త్రీలు —

దానిని విని యా లలనామణులు “ మా రాజపుత్రితో నీ కేమిపని : నీ మనసులోని మాటయేమి : నీ నివాసమెచ్చట : నీ పేరేమి : నీ తలిదండ్రులెవరు : 15

నీ సోదరసోదరీమణులెవరు : నీ కులగోత్రములేమి : ” యని ప్రశ్నించగా శ్రీనివాసుడు

పద్మావతీ శ్రీనివాసుల సంవాదము

శ్రీనివాసుడు —

కన్నియను కోరి యన్వేషించుట నా ప్రధానకృత్యము. దానిని మీకు నా పని గడచిన పిమ్మట తెలుపగలన ' ని వారితో పలికి పద్మావతితో - 17

మా పెద్దలు మాది యడువంశమందురు. తండ్రి పనుదేవుడు. నా తల్లి దేవకి. 18

అగ్రజః శ్వేతతేతు స్తు । సుభద్రా భగినీ మమ ।
పారో ఓపి మే సఖా దేవి : । పాణ్డవా మమ బాన్ధవాః ॥ 19

షణ్ణాం తు మృతపుత్రాణాం । కృతనామ్నాం మహాత్మనామ్ ।
వియోగతప్తౌ పితరౌ । సప్తమం రామ ఇత్యథ ॥ 20

చక్రతుః సంస్కృతం నామ్నా । పితృలిక్ష్ణ ముపాగతమ్ ।
జాతో ఓహ మష్టమౌ ఓష్టమ్యాం । సుభద్రా మదనన్తరమ్ ॥ 21

మార్కవర్ణ శ్చ మే దేవి । కృష్ణపక్షే జని ర్మమ ।
తస్మా త్కృష్ణేతి మాం దేవి : । చక్రతు ర్నామ సంస్కృతమ్ ॥ 22

వర్ణతో నామత శ్చా పి । కృష్ణం ప్రాహు ర్మనీషిణః ।
పృతాన్తో హ్యఖిరో మత్తో । జ్ఞాతః పక్షితనన్దిని : ॥ 23

యుష్మాభి రుచ్యతాం వార్తా । గోత్రనామకులాదికమ్ ।
ఇతి తేన సమాజ్ఞప్తా । ప్రోవాచ నృపనన్దినీ ॥ 24

వద్మావతీ —

ఆకాశరాజితనయాం । నిషాదాదిపః విద్ధిమాం ।
నామ్నా వద్మావతీం కృష్ణః । కులం శీతకరస్య చ ।
అతిగోత్రం కిరాతేన్ద్రి : । కీఘ్రు గచ్ఛే తి చా బ్రవీత్ ॥ 25

శ్రీనివాసః —

కి మర్థం విష్ణురం వాక్య । మన్దంకిం న ప్రభాషనే ।
అన్నం కాన్హచ్చి నై రోకాః । యో దదాతి సరోత్తమః ॥ 26

స పుమాన్ పుణ్య మాప్నోతి । జలదో ఓపి ఫలం లభేత్ ।
అదిశన్ మృదువాషీ చ । న తు విష్ణురభాషణః ॥ 27

అథా హం కామ ముద్దిశ్య । పాత్రభూతో ఓస్మి సామ్రుప్త తమ్ ।
మతి మేష్యసి దానేవ । త్వన్తే స్వర్గం గమిష్యసి ॥ 28

నా అన్న క్షేత్రకేతువు (బలరాముడు) సుభద్ర నా సోదరి. ఆర్జునుడు నా ప్నేహితుడు. పాండవులు నా బంధువులు.

19

నామకరణము లొనరింపబడిన మహాత్ములగు అర్జును పుత్రులు చనిపోయిన ఓయోగముచే తలిదండ్రులు పీడింపబడుచుండిరి.

20

తండ్రివలె యాపాద్యుక్యముగల ఏడవ బాలనకు బలరాముడను నామకరణము నొసరించిరి. నే నష్టమి దివమున నెనిమిదవవాడూ జరింతిని. నా తరువాత సుభద్ర జవించెను.

21

నేను నా తల్లిరంగులో కష్టపక్షమున జవించుటచే నాకు కృష్ణుడను పేరు నుంచిరి

22

రంగు ననునరించియు, పేరు ననునరించియు నన్ను ప్రాజ్ఞులు కృష్ణుడందురు. పద్మావతీ : నా చలన నా వృత్తాంతము వంతయు వింటివికదా :

23

మీ కులమును గోత్రమును పేరును చెప్పును ' వి యదుగగా నామె -

24

పద్మావతి —

కోయరాజా : నన్నాకాళరాజ పుత్రివిగా నెఱుంగుము. నా పేరు పద్మావతి యందురు. మాది చంద్రవంశము. అత్తిగోత్రము. మా వార్త నెఱింగితివికదా : ఇక వెంటనే వెడలిపోయ్యు' వి మధువగా

25

శ్రీనివాసుడు —

రాజపుత్రీ : అంత విష్ణురవాక్కులేల : మెల్లగా వలుకరాదా : ప్రజలన్నము నభిలషించుదు. అట్టివారి కన్నమొసంగువాడు

26

పుణ్యమును పొందును. దాహముగొన్నవారి కుదకమునిచ్చినను పుణ్యలోకము నొందును. అన్నమును, జలము నీయకున్నను మర్యాదగ మాటాడిన వారికి పుణ్యము లభించును, కాని విష్ణు రోక్తులనాడు వారికి పుణ్యము కలుగనేరదు.

27

నే నిప్పుడు కామార్తుడనైతిని. నా కోర్కెనుతీర్చి సుఖమునుపొంది అంతమున స్వర్గమున కేగుము.

28

అత్యానం దిశ మహ్యం తస్య । కిం వృథా నిష్కరోక్తిభిః
సా తస్య వచనం శ్రుత్వా । క్రోధా త్రామవిలోపనా ॥

29

పద్యవతి —

అవాచ్యం వదనే మూఢః । జీవనేచ్ఛా న విద్యతే ।
అకాశరాజ స్తాస్య దృష్టా । హనిష్యతి న సంశయః ।
యావన్నయాతి తావత్తస్య । గచ్ఛ శీఘ్రం స్వ మాలయమ్ ॥

30

శ్రీవివాసః —

కార్యాస్తే మరణం సౌఖ్యం । కార్యహానౌ మృతిః కుతః ।
కథం హన్యాత్ న రాజేంద్ర । స్వధర్మాభిముఖో హి మామ్ ।
త్వం కన్యా లహం వరో దేవి । కో లత్రా న్యాయో మహీపతేః ॥

31

పద్యవతి —

శృణు మూఢః । న జానాసి । బాలభావేన కిం వృథా
త్వాం దృష్టా లల కాశరాజో లపి । కృత్వా తే గలబిష్ఠనమ్ ॥
బద్ధీయాన్నిగతై ర్మూర్ఖైః । భవిష్యత్ప్రవదామ్యహమ్ ॥

32

శ్రీవివాసః —

విశ్చిత్త్య మరణం దేవి । రస్తుకామో లస్మ్య హం త్వయా ।
జాతస్య మరణం విత్త్యం । పూర్వకర్మఫలానుగమ్ ।
అకాశరాజో ధర్మాత్మా । కథం హన్యా దనాగనమ్ ॥

33

పద్యవతి —

గౌరవం యన్నిషాదేంద్ర । నృపస్యా స్య హరే ర్యథా
వరదస్యా త రక్షస్య । వేంకటాచలవాసినః ॥

34

తద్రక్ష త్వం మహాబాహూః । సుఖం గచ్ఛ స్వ మాలయమ్ ।
ఇత్యుక్తౌ లపితయా దేవ్యా । విషదేంద్రాకృతి ర్హరిః ॥

35

విరాకృత్య చ త ద్వాక్యం । హయస్థః పున రాప తత్ ।
హయ ముగ్రాగతం వీక్ష్యః । సా బాలా వాక్య మబ్రవీత్ ॥

36

నీవు విన్న నా యదీనము గావించుకొనుము, కఠినోక్తులనాడకును ' వి అను నయముగ సలక పద్మావతి కోపముచే కనులైరవారగా

28

పద్మావతి —

“ దురాత్మా : ఇట్టి దుర్భాషల నాడుచుంటివేల : నీకు ప్రాణములపై నాశ లేనిటులన్నది. మా తండ్రియగు ఆకాశరాజు విన్ను గాంచిన తప్పక చంపివేయును. అతడు ఎచ్చునంతలో నీ ఇంటికిపోమ్మ ' వి గద్దించగా

30

శ్రీనివాసుడు —

నా పని పూర్తిఅయిన పిమ్మట దవిషోయిన నాకు సుఖముగనుండును గాని పని జరుగకుండ దవిషోయిన ఫలికమేమి : రాజు అదర్శకాలియై నన్నెందులకు పదిండును : నీవు పెండ్లికావలసిన బాలికవు, నేను నీకు తగిన పెండ్లికుమారుడను. నేను విన్ను కోరుటలో నన్యాయమేమున్నద ' వి యనినంతనే పద్మావతి -

31

పద్మావతి —

మాధాత్మా : నీవు చిన్నతనముచే నేమియు నెఱుంగజాలకున్నావు. ఆకాశరాజు విన్నుగాంచిన నీ కంతమును బందించి నంతెళ్ళతో విన్ను బందించును. ఇది తప్పక జరిగియే తీరున ' వి సలకగా శ్రీనివాసుడు .

32

శ్రీనివాసుడు —

నాకు మరణము సంభవించినను నీతో రమింపవలెనను నాశను వీడజాలను. దానిని నిశ్చయించుకొనియే వచ్చితిని. పుట్టినవానికి గిట్టకతప్పదు. పూర్వకర్మ ఫలము ననుసరించి కుటాకులము లనుభవించియే తీరవలెను. నిరసరాధినగు నన్ను ధర్మాత్ముడగు ఆకాశరాజెట్లు చంపున ' వి తన నిశ్చయమును తెలుపగా పద్మావతి —

33

పద్మావతి —

కిరాతరాజు : శ్రీమన్నారాయణుని యొక్కయు, వరదరాజుని యొక్కయు, శ్రీరంగనాథునియొక్కయు, శ్రీ వేంకటాచలపతియొక్క గౌరవమువలెనే యీ రాజునకును గొప్ప గౌరవమున్నది కావున నాతని యాజ్ఞాపనుసరించియే మనముచరము

34

మెరింగవలెను. కావున నీవు సుఖముగా నీ యింటికేగును ' వి తెలిపినను కిరాతరాజు వేషముననున్న శ్రీనివాసుడు

35

పద్మావతీ వచనముల తిరస్కరించి యామెకు దగ్గరగా గుఱ్ఱమును నడుపించగా తనతెమరుగా నమీపించిన గుఱ్ఱమును గాంచి పద్మావతి

36

శ్రీవేంకటాచల మాహాత్మ్యమ్

పద్యావళి —

త్వత్త్వై చ పితరౌ బ్రహ్మన్ । వ్రాతృముఖ్యాన్ వనేచరన్ : ।
 ఆనాథో ద్రియనే వ్యర్థం । కిమర్థం కాకణజనమ్ ।
 ఇతి తస్యాః వచః శ్రుత్వా । తా మూచే వారిజేక్షణః ॥ 37

శ్రీనివాసః —

విదినా లిఖితం య త్తు । న త ద్వ్యర్థం భవిష్యతి ।
 జయో వా లపజయో వా స్యాత్ । త్వయి భోగం కరోమ్య హమ్ ॥ 38

ఽశ్యక్తా కోపతామ్రాక్షీ । సఖీభిః పరివారితా ।
 బిచ్చయన్తీ జగద్యోనిం । శిలాపాణిః సమాగమత్ ॥ 39

తాదయామాస గోవిందం । శిలాఘ్నేః శీఘ్రగత్వరైః ।
 తాద్యమాసః శిలావర్షైః । న్యపతత్ ఘోటరాట్ స్యయమ్ ॥ 40

త్యక్తై సుం స హయం దృష్వా । ముక్తకేశో ముహూ ర్ముహూః ।
 పశ్యన్ పశ్యన్ దిశ స్సర్వాః । అబ్రమ ద్విభ్రమన్నివ ॥ 41

హయో వైసంక్కుటంప్రాప్తో । మమా త్ర కృతసన్నిధేః ।
 ఇత్యు చ్చరన్ రమాకాంతో । జగమో త్తరదిజ్మఖః ॥ 42

ఆరూఢసోపానగఢో గిరేర్విభుః । విడమ్పయన్ లోక మవాప శయ్యాన్ ।
 ప్రాప్య ధి మానన్దయతో లపి మాధవో । యథా యుగాన్తే వటప్రతళాయీ ॥

ఇతి శ్రీవేంకటేశ్వరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే పద్మావతీశ్రీనివాసయోః
 పదస్పరం సంవాదవివర్ణనం నామ సప్తమో అధ్యాయః సంపూర్ణః.

వద్దావని —

“అయ్యో : కిరాతరాజా : తలిదండ్రులను, బంధువులను, ప్రేయ సోదరులను విడచి అడవిలో సంవరించుడు కాకినరె దిక్కులేని మృతినందెనన” వి మందలించగా 37

శ్రీనివాసుడు —

“బ్రహ్మవాసిన దాసినెవడును తప్పింపజాలరు. నాకు జయము కలిగినను, అపజయము కలిగినను విన్ననుభవించియే తీరుడున” వి తన విశ్వయము నెఱింగింపగా 38

సద్మానతి కోపముచే కనురెఱ్ఱవారగా చెలికత్తెలతోగూడి రాళ్ళను చేతగొని శ్రీనివాసుని కయపెట్టుడు 39

వెంటవెంటనే చాల రాళ్ళతో రాళ్ళవర్షమో యనునటుల కొద్దెను. ఆ రాత దెబ్బలకు అశ్వరాజము నేలకూలెను. 40

శ్రీనివాసుడు చనిపోయిన గుఱ్ఱమునుగాంచి జుట్టవిప్పికొని మాటిమాటికి దిక్కులను జూచుచు పిచ్చివట్టినవానివలె తిరుగుచు 41

నేను దగ్గులలో నుండగనే గుఱ్ఱము చనిపోయినదికదా : అని విలపించుచు నుత్తరదిక్కున కేగెను. 42

నిరవధికానందమయుడైనను లోకులు తనను సావారణ మానవుడని తలంచ వలెనను సుద్దేశముతో మెట్లమీదుగా శ్రీ వేంకటాచలమున కేగి వ్యాధిని నటించుచు ప్రళయకాలమునందు మర్రియాకుపై పవళించు పరమాత్మవలె పక్కపై పవళించెను. 43

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున వద్మావతీ శ్రీనివాసుల పంపావణను విడిచుట యనెడు ఏడవ అధ్యాయము.

అథ అష్టమో ఽధ్యాయః

పద్మావతీపరాజితశ్రీనివాసం ప్రతి వకుళమాలికా సాన్త్యవచనమ్

- శయనం ప్రాప పర్యజ్ఞే । శ్రీనివాసో వృషాకపిః ।
తదా గతా చ సా దేవీ । నేవార్థం వకుళా శుభా ॥ 1
- షడ్విదాన్నం సమాదాయ । సూషాపూపరసాన్వితమ్ ।
రమాపతే స్తు దహుశ । భక్తిభావేన సంయుతా ॥ 2
- శయనం శ్రీనివాస ఇచ్చ । వల్మీకస్థానసంస్థితమ్ ।
శ్చ సంతం దీర్ఘనిశ్వాసం రుదన్తం నేత్రబిందుభిః ।
అపాషమాణం శ్రీకాన్తం । బభాషే వకుళా శుభా ॥ 3

వకుళా —

- ఉత్తిష్టో త్తిష్ఠ గోవింద ! । కిం శేషే పురుషోత్తమః ।
న కదా ఽపి దివా ఽస్వాప్నీః । నా కార్షీః రోదనం హరేః ॥ 4
- కిమర్థం దుఃఖ మేవాక్షః । ఆర్తవత్ దృశ్యనే కుతః ।
మనోగతం వా కిం దేవ । త ద్వదస్య యథార్థతః ॥ 5
- పరమాన్నం కృతం దేవః । భోక్తు మాగచ్ఛ మాధవః ।
ఇత్యుక్తం వచనం శ్రుత్వా । నో వాచ వచనం హరిః ।
హరిం దృష్ట్వా హిరణ్యాక్షీ । పున ర్వాచ మువాచ హ ॥ 6
- కిం దృష్టం విపినే కృష్ణః । కిమర్థం దుఃఖముల్బణమ్ ।
ఆర్తిహీనో ఽపి దేవః త్వం । ఆర్తవ ద్దృశ్యనే కుతః ॥ 7
- మనోగతం వదా ఽదేశం । గౌరవం మయి మాకృధాః ।
గౌరవంబలరామేస్యాత్ । దేవకీవసుదేవయోః ॥ 8
- దుఃఖం భవతి దృష్ట్వా త్వాం । అభుక్తం భూతధావనః ।
సర్వలోకా ర్తినంహర్తః । పుణ్యమూర్తేనమోఽస్తుతే ॥ 9

ఎనిమిదవ అధ్యాయము

పద్మావతిచే పరాభవింపబడిన శ్రీనివాసుని వకుళమాలిక ఊరడించుట

శ్రీనివాసు డట్లు పక్కపై పరుండినంతనే వకుళమాలిక యాతని కుశూషకై
యాతని చెంతకు 1

పస్సు అప్పుములు పులుసులతోగూడి కారము, ఉప్పు, పులుపు, వగరు, తీపి,
చేమ అనెడు అరు రకముల పదార్థములతోగూడిన అన్నమును మిక్కిలి భక్తినంభరితాంత
రంగమై తీసికొని వచ్చి 2

పుట్టుక లగ్గరగా పవళించి నిక్షర విట్టూర్పులు విడచుచు కన్నుల నీరు కారు
చుండ నేడ్చుచు మాలలాడకయున్న శ్రీనివాసుని గాంచి వకుళ . 3

వకుళ —

గోవిందా ! లెమ్ము, లెమ్ము, పరుండి యుంటివేలనయ్యా : నాయనా ! నీ
వెన్నడును పగటివేళ నిద్రించెడివాడవు కావుగదా ! ఎన్నడును నీవు విచారించుటను గాంచి
యెఱుంగను. 4

నీ దుఃఖకారణమేమి : నీ వెందులకు దీనునివలె కనుపించుచున్నావు : నీ
మనస్సునం దున్నదానిని నాకు విజముగా నెఱింగింపుము. 5

నీకై పరమాన్నమును చేసి తెచ్చితిని. ఆరగించుటకు రమ్మవి పిలువగా
నాతడు బదులు పలుకకుండుటచే మరల 6

కృష్ణా : అడవిలో నీకేమిగోచరించెను : నీకు మిక్కుటమగు దుఃఖము కలు
గుటకేమి హేతువు : నీ కనుమంత కష్టములేకున్నను వీడితునివలె కనుపించుట కేమి
హేతువు : 7

నీ షణ్మునందలి యాదేశమును వినిపింపుము. నాయందు గౌరవభావముంచి
తెలియజేయుటకు సంకోచింపకుము. దేవకీ వసుదేవులందుగాని, బలరామునియందుగాని
నీకు గౌరవమున్న నుండుగాక. 8

సకలప్రాణి సృష్టికర్త : భోజనముచేయక శయనించియున్న విన్నగాంచి
దుఃఖమును కలుగును, సకలలోక దుఃఖపరిహారకా : పుణ్యచరితా : నీకు సమస్కారము. 9

- కా దృష్టా కన్యకా కృష్ణః । గాన్ధర్వీ వా సురోత్తమః ।
కస్యాః సజ్గం సమాపేక్ష్య । చిత్తవైకల్య మద్య తే ॥ 10
- కా చ పుణ్యవతీ దాలా । బాలం భక్తవశం హరిమ్ ।
మోహయామాస కామార్తా । న జానామి జగద్గురోః ॥ 11
- వద గోవిందః తే కార్యం । క్షణమాత్ర త్కరోమ్య హమ్ ।
మృగం దృష్ట్వా భయం వాప్తం । చోరం నా కృారూపిణమ్ ॥ 12
- పిశాచభూతప్రేతాన్ వా । న జానామి రమావతేః ।
మన్తం వా మన్తపూగా న్వా । మూలికా ఔషధాన్య పి ॥ 13
- కారయిత్వా యథా శాస్త్రం । తత్సర్వం శమయా మ్యహమ్ ।
ఇత్యుక్తే ఒపి హరౌ తూష్టిం । స్థితే వకుళమాలికా ॥ 14
- అనీతం తత్ర నిషీప్య । తత్సమీప ముపాశ్రితా ।
పాదసంవాహనం కృత్వా । సాన్త్యయామాస చానకృత్ ॥ 15
- సాన్త్యయన్త్యా తయాఒయాస । స్విన్నం దేహం సమస్తతః ।
అపాదమాలిపర్యన్తం । కరాభ్యాం పరిమృణ్య చ ॥ 16
- బోధితో ఒపి రమాకాన్తో । నోవాచ వచనం యదా ।
తదా సా వకుళాభేదాత్ । ఉవాచ వచనం హరిమ్ ॥ 17
- పుత్రకృత్వా చన్నవత్త్రం । హస్తేన పరిమృణ్య చ ।
దేవదేవః జగన్నాథః । పురాణపురుషోత్తమ ॥ 18
- మనోగతం కరిష్యామి । నా త్ర చార్యా విచారణా ।
సత్కర్మ వద మనన్తం తే । మా లిజ్జాం మా భయం కృధాః ॥ 19
- పూరయా మ్యవిరిమ్మేన । యావ న్మే వర్తతే బలమ్ ।
ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా । హరి రుష్టం సముచ్చ్వసన్ ।
ఉవాచ చా తిరుభావేన । మన్తం మన్తం మనోగతమ్ ॥ 20

నీ వేకన్నయను గాంచితివి ? గంధర్వ కన్యనా : ఎ కన్నయను పొందగోరి
నీ మనస్సు కలతచెందుచున్నది : 10

అవ్యష్టభాలయగు నే బాలిక మదననంతపురాలై భక్తలకు వశుడగు శ్రీని
వాసుని మోహించజేసినది : 11

నీవు చేయమనిన పనిని విషమమాత్రముతో చేసివేయుదును. ఘోర మృగ
మును గాంచి గాని ఘోరకృత్యముల నొనరించు చొంగ కనుపట్టినగాని నాకు భయము
కలుగనేరదు. 12

బూత్ ప్రేత పితృముల నే నెఱుగను. మంత్రములను జపించిగాని, మంత్రించి
యొనంగిన వస్తువులనుగాని, మూలికలనుగాని, బౌద్ధధర్మమునుగాని 13

శాస్త్రానుసారముగా చేయించి నీ బాధనంతను తీర్చివైతును 'ని తెల్పినను
శ్రీనివాసుడు మాటాడకుండుటంజేసి 14

తెచ్చిన పదార్థముల వచ్చటనే యుంచి పాదములొత్తుచు మాటి మాటికి
నోదార్చసాగెను. 15

మిక్కిలి వెతచెందుచున్న దేహమునంతను చేతులతో విమురుచు లాలించినను
మాటలాడకుండుటచే వకుళాదేవి దుఃఖముతో 16, 17

శ్రీనివాసుని దుప్పటిని తొలగించి చేతితో నొడలు నిమిరి జగన్నాథా :
దేవదేవా : 18

నీ మనోరథమును తీర్చెదను. నీవీ విషయమున శంకింపకుము. నీ మనస్సుతో
నున్న దానిని నిజముగా తెలుపుము, సిగ్గుజెందకుము, భయపడకుము. 19

నా శక్త్యానుసార మాలపించక పూర్తిచేసెదన 'ని పలుకగా శ్రీనివాసుడు వేడి
నిట్టార్పులు విడచుచు దుఃఖించుచు మెల్లమెల్లగా 20

వకుళాంప్రతిశ్రీనివాసోక్తస్వమనోనిర్వేదహేతువర్ణనమ్

- నా మోహయన్మాం గన్ధర్వీ । న ర్షిపుత్రీ న రాక్షసీ ।
న వికాచా భూతగణాః । ప్రేతా వా మే భయావహాః ॥ 21
- మృగా శ్చారణ్యకా శ్చోరాః । న క్రూరా మే కదాచన ।
మన్నామన్మరణా దేతే । విద్రవన్తి దిశోదశ ॥ 22
- తత స్తేభ్యో భయం నే హ । మృత్యుమృత్యో ర్మమానఘే ।
మయా దృష్టా వరా కన్యా । నామ్నా పద్మావతీ కుభా ॥ 23
- తాందృష్టామేరునోధ్రాన్తం । కామమోహపశంగతమ్ ।
సురూపాంసుస్థరీంసుఘ్రాం । నీలాంకవిరాజితమ్ ॥ 24
- పూర్ణేస్తుపదనాంశ్చా మాం । నీలమాణిక్యవిగ్రహమ్ ।
సాక్షా ద్రమా నమాం కన్యాం । ఘటయా ఒశు వరాననే ! ॥ 25
- బహుజన్మార్జితేనై వ । పుణ్యేనై షా హి లభ్యతే ।
మత్పుణ్యం పక్వతాం యాతం । దర్శనేన సులోచనే ! ॥ 26
- మానుషం దేహ మాసాద్య । తాం కన్యాం కః పుమాం స్త్యజేత్ ।
లోకే వినా జడమతిం । అన్నపానవివర్జితమ్ ॥ 27
- జీవనేన కి మేతేన । కార్య హీనేన మే నఖి ! ।
ఘటయా ఒశు వరాక్షీం తాం । ఆకాశన్మపనన్దినీమ్ ॥ 28
- తాం వినా న హి జీవామి । నక్య మిత్య వధారయ ।
తాదీతో ఒహం శిలావర్షైః । హతా శ్వో ఒస్మివరాననే ! ॥ 29
- మజ్జీవనం వృథా మాతః । జాతం నై వేంకటాచలే ।
యతో ఒభూ దవతారో ఒత్ర । పద్మావత్యర్థ మేవ మే ॥ 30
- మృతో మే వైర మావన్నః । కిం కృతం పూర్వజన్మని ।
దృష్టిహీనేన విరినా । నిర్మితా కన్యకా వరా ॥ 31

వకుళమాలికతో శ్రీనివాసుడు తన మనస్సునందలి
దుఃఖకారణమును తెలుపుట

వకుళమాలికా : నన్ను గంధర్వకన్యగాని, ఋషిపుత్రికగాని, రాక్షసాంగనకాని
మోహపరివలేదు. పితృదములుగాని, భూతములుగాని, ప్రేతములుగాని నన్ను భయ
పెట్టకాలపు. 21

అడవి మృగములుగాని, కొంగలుగాని నా కెట్టి కీడునొనరింపజాలరు. నా పేరును
తలచినంతనే వారు వదిదిక్కులకును పారిపోదురు. 22

అంతకునకును అంతకుదనగు నాకు వాటివలన భయము కలుగజాలదు. 23

చక్కని రూపము కలదియు, సుందరియు, అందమగు కన్యబొమ్మలు కలదియు,
సిల్లని ముంగురులతో నొప్పనదియు 24

పూర్ణచంద్రునిబోలు మోముకలదియు, యౌవన మవ్వస్థురాలియు, ఇంద్రసీల
మాణిక్యమునలె విగ విగ మెఱయుచున్న శరీరము కలదియు, నాజెత్తు లక్ష్మిదేవి వంటి
వర్ణావతియును పేరుగల కన్నియును గాంచినంతనే నా మనసు వికారమును చెందినది.
నా కా కన్నియును శీఘ్రముగా చేహుకృము. 25

వలుజన్మలచే వంపాచించిన పుణ్యముచే నామె లభించును. ఆ కన్నియును
గాంధులచే నా పుణ్యము ఫలించినది. 26

ఈ లోకమున అన్నపానాదులను వీడిన మందఱుద్రిగల పురుషుడు తక్క
మనుష్య జన్మమునొందిన పురుషుడెవడు నా కన్నియును వీడజాలదు. 27

నా కోర్కె ఫలించనిచో నా కీ జీవితమే వలదు. ఆకాశరాజకుమార్తె యగు
పద్మావతిని నాకు శీఘ్రముగా చేహుకృము. 28

ఆమె లేచిన నేను జీవింపజాలను. నా మాట నిజమని నమ్ముము. ఆ కన్నియును
రాంపర్శముచే నన్ను కొట్టిరి, నా గుఱ్ఱమును చంపినై చిరి. 29

నా అవతార మీ వెంకటాచలమున పద్మావతికొఱకే గాన అది లభించనిచో
నా జీవితము వ్యర్థము. 30

నా యిం దా పద్మావతి కనురాగము గలుగకుండుటకు నా పుత్రుడగు మదనుడు
నాతో శత్రుత్వమును వహించుటవలననేకదా : విపక్షజాణ్ణానములేక తొలిజన్మమున నేమి
పాప మొనరించెనోకదా : అందుడగు బ్రహ్మచే వృష్టింపబడిన యా కన్నియ 31

- అనాయేనేన మే సా స్యాత్ । ఇతిమే నిశ్చితా మతిః ।
 ౩౦ మృష్టం బ్రహ్మణా పూర్వం । మత్పాపం మోరదర్శనమ్ ॥ 32
- యత్నాన మనుస్మత్యే వం । ఘటనం నా కరో ద్విధిః ।
 మద్భాగ్యో విధి స్త్వం హి । సాహాయ్యం కురు మే లక్ష్మణే ! ॥ 33
- న కరోషి యదా బాలే ! తదా మే మరణం ధ్రువమ్ ।
 మరణే జీవనోపాయం । యే రుర్బన్తి సరోత్తమాః ॥ 34
- తే దీపం యాన్తి యానేన । పుణ్యమార్గేణ కన్యకే ! ।
 కర్తం ధర్మార్థకామా త్వం । ధర్మచూర్గ ముపాశ్రయ ॥ 35
- ౩ ముక్తేన విశేషేణ । విధితా శా లసి సజ్జమే ।
 త్వం మే మాతా పితా దేవి ! । బ్రాతా మాతుల ఏవ చ ॥ 36
- త్వం ప్రహ్లాద స్త్వం మకరారః । త్వం ధ్రువ స్త్వం గణేశ్వరః ।
 త్వం ముద్ధతో లతిభక్తో మే । త్వం కిరీటీ బలి స్తథా ॥ 37
- అణామిహో ద్రోషదీ చ । భక్తో మే త్వం విభీషణః ।
 త్వం దృష్ట్వా మే మనో హర్షం । గచ్ఛతీ హ నిరస్తరమ్ ॥ 38
- మద్భాగ్య వ్యసనోదాయ । నిర్మితా విధినా లక్ష్మణా ।
 గవాం కోటిసహస్రేణ । హయానా మయుతై స్తథా ॥ 39
- సువర్ణతరిదానై శ్చ । నమః మాల్గల్యవర్ధనమ్ ।
 కన్యాం దృష్ట్వా తు సంతోషం । లభనే నా శ్రత సంశయః ।
 ఇతి తేన నమాజ్ఞస్తా । పరుణా వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 40
- పరుణా —
- కుత్రా లప్తే జగదాధార ! । త్వయా యా లశ్ర నిరీక్షితా ।
 తస్మాగ్గం వన గోవిన్ద ! । గచ్ఛామి కరుణానిధే ॥ 41
- తా సా పూర్వం కిమర్థ జ్ఞా । కన్యకా జనితా భువి ।
 త్వస్మత్త మఖిలం బ్రూహి । నత్యేన మమ కేశవ ॥ 42

నాకు సులభముగ లభించునని నా నమ్మకము. భయంకరమగు పాప మేమి మొనర్చినో : బ్రహ్మ నాయం దే పాపమును జూచెనోకిదా : 32

నా పాపమును దేవిననుసరించియో బ్రహ్మ మా కిరువురకును సందాన మొనరించ జూన్పడు. నీవే నా భాగదేయము. నాకు నీవు సహాయము నొనరింపుము. 33

నీ జనుకూలించనిచో నాకు మరణము విశ్వయము. చనిపోవనున్నవారిని బ్రతికించు మసాయము నొనరించు మావపులు 34

విమానములో పుణ్యమార్గమున స్వర్గము నలంకరింతురు. ఇది ధర్మార్థకామముల తత్వము. నీవు విశ్వమార్గ మనునరించుము. 35

ఇంకను వెక్కు పడనములే : నా కోర్కె నెఱింగించితివి. నీవే నాకు తల్లి. నీవే తండ్రివి సోదరుడవు. మేనమామవు నీవే. 36

నీవు నా భక్తులై నా కత్యంతప్రియులగు ప్రహ్లాద, ఆకృష్ణ, ద్రుప, గణాది పతుల కోటిలో జేరదగినదానవు. నీవు భక్తులలో శ్రేష్ఠురాలవు. నాయం దత్యంత భక్తి కలదానవు. నీ వర్జునునివంటిదానవు. బలిపక్రవర్తితో సుపమింపకగినదానవు. 37

అజామీకుడు, ద్రౌపది, విభీషణులతో పోల్చకగిన భక్తురాలవు. నిన్ను గాంచి వంతనే నా మనస్సత్యంతానందము నందుచున్నది. 38

నా దుఃఖమును పోగొట్టుటకై బ్రహ్మచే నా నారీరత్నముగా విర్మింపఁడితివి. కోటిగోవుల దానమొనర్చుటయు, పదివేల గుఱ్ఱముల దానమిచ్చుటయు. 39

బంగారము, సువ్వల దానమొనర్చుటయు, నొక వివాహ మొనరించుటయు సమాశముగా ఫలితము నొసంగు పుణ్యకర్మలు. నీవాకష్మియను గాంచిన సంతసింతువనుటలో నందియములేదని తన మనోరథమును వ్యక్తమొనరించినంతనే వకుళమాళిక 40
వకుళా —

జగత్ప్రభూ : నీవు గాంచివే కష్మియ యెచ్చట నున్నది : ఆ మార్గమును తెలుపుము. తప్పక వెళ్లగలను. 41

ఆమె పూర్వజన్మవృత్తాంత మేమి : ఎందులకు భూమిపై జనించినది : ఆ కష్మియ వృత్తాంతమునంతను పూర్తిగా వివరింపుమని యడుగగా 42

ఇత్యాజ్ఞప్తో విరిచ్ఛేత్ , వినతాజ్ఞీ సరోరుహః ।

ఉవాచ మన్దం వచనం । వకుళాం ధరణీధరః ॥

43

వకుళాం ప్రతి శ్రీనివాస వర్జిత పద్మావతీ పూర్వజన్మోదనః

శ్రీనివాసః —

శృణు బాలే పురావృత్తం । పద్మావత్యాః జనేః శుభమ్ ।

శ్రేతాయాం రామరూపేణ । త్వ వతార మహం గతః ॥

44

పీఠృ మాతృ వచః శ్రుత్వా । దక్షిణార్ణ్య మాగతః ।

లక్ష్మణేన సహ బ్రాత్రా । సీతయా వకుళేః శుభేః ॥

45

తదా తు రావణో నామ । రాక్షసో లోకకణ్ఠకః ।

లోకభర్తుః సతీం హృత్వా । లడ్గాం గన్తు మవర్తత ।

లక్ష్మణో వ్య గ్రజం ద్రష్టుం । సీతయా ప్రేషితో బలాత్ ॥

46

తస్కాల మాలక్య న రాక్షసేన్ద్రో । విమాన మారోపయితుం హి సీతమ్ ।

ప్రావర్తతై షా చ తదా రుదావ । “హా రామ ! హా లక్ష్మణ ! రాఘవే”తి ॥

తేదార్త రావేణ తదా వనోకసో । విచక్రశు స్తత్ర వనాన్తర స్థితాః ।

తద్వాక్య మాకర్ణ్య చ హవ్యవాహనః । పాతాళలోకా దుదగా ద్ధరాతలమ్ ॥48

సమాయాన్తం దురాధర్షం । ఆకర్షన్త ఞ్చ జానకీమ్ ।

సమ్భాష్య రావణం కృారం । పాతాళా దుపగమ్య చ ॥

49

రావణేన చ పాపేన । సహితః సీతయా తయా ।

రావణం బోధయామాస । నానావాక్యగణై స్తదా ॥

50

తాయం జనకపుత్రీ నః । విప్రవత్సీ తు భేవరః ।

రాఘవ స్త్వద్భయా ద్రక్షన్ । జానకీం మమ సన్నిధౌ ॥

51

సఃస్థావ్య వివినే రామో । వ్యవర త్సహలక్ష్మణః ।

శిష్యో ఒసి పరమోదారః । మమ కల్యాణః రావణః ॥

52

బ్రహ్మద్రాక్షులచే నమస్కరింపబడు పాదపద్మములుగల శ్రీనివాసుడు— 43

శ్రీనివాసుడు వక్షశాదేవికి పద్మావతీ పూర్వజన్మ వృత్తాంతము నెఱింగించుట శ్రీనివాసుడు —

పాపరహితురాలా : పుణ్యప్రదముగు పద్మావతీ పూర్వజన్మ వృత్తాంతమును వినుము. నేను శ్రేతాయుగమున శ్రీరామచంద్రునిగా నవతరించితిని. 44

తరిదండ్రులయాజ్ఞ ననుసరించి సీతతోను సోదరుడగు లక్ష్మణునితోను దండ కాండ్యమునకు వచ్చితిని. 45

ఆ సమయమున లోకములను బాదించు రావణుడను రాక్షసుడు జగన్నాథుడగు శ్రీరామచంద్రుని భార్యయగు సీత నవహరించి లంకకు గొవిపోవ నుద్యుక్తుడాయెను. లక్ష్మణుడు సీతచే బలవంత పెట్టబడి సోదరుని చూచుటకు వెళ్లెను. 46

రావణుడా సమయమును చూచికొని సీతను విహసముపై నెక్కించుకొనుట కారంభించగానే ఆమె “హా రామా ! హా లక్ష్మణా ! హా రామవా !” యని విడుపుట కారంభించెను. 47

ఆ రోదనధ్వని విని ఆదవియందు చివరించువా రందరు భీటుగా విలపించిరి. దీనిని విని గొఱ్ఱైవాహనముగా గరి అగ్నిహోత్రుడు హతాశలోకమునుండి భూమిపైకి వచ్చి 48

వారింప శక్యమకావడై జానకిని లాగికొనుచు వచ్చుచున్న క్రూరుడగు రావణుని కుశలవత్సలచే పలుకరించి 49

సాపాత్ముడగు రావణునితోను సీతతోను కలిసినవాడై గగనవారివగు రావణా : ఈమె జనకపుత్రురాలా కుమార్తెకాదు. బ్రాహ్మణపుత్రిక. శ్రీరామచంద్రుడు నీ వలన భయపడి జానకిని వాడదదాచి 50-51

లక్ష్మణునితో గూడ నదవిలో నందరించుచున్నాడు. ఈమె బ్రాహ్మణుని భార్య. కాని సీతకాదు. నర్మణములుకల రావణా ! ఔదార్యశాలీ ! నా శిష్యుడవు. 52

- ప్రియో ఒసి మా గమో విప్ర । పత్న్యాం సీతాభ్రమం వృథా ।
ఇతి ప్రతారయన్ రక్షః । ఛర్మనా జనకాత్మజామ్ ॥ 53
- ఇత్థం స్వలోక మాదాయ । తాం సమ్భూజయితుం ద్రుతమ్ ।
స్వాహాయాం సన్నివేశ్యా త । నామ్నా వేదవతీం శుభామ్ ॥ 54
- ప్రా గ్రావణాపచారేణ । ప్రతిశ్రుత్య చ తద్వధమ్ ।
కృతప్రవేశాం క్రోధేన । సమిద్ధే జాతవేదసి ॥ 55
- తత ఆరభ్య సమయం । ఆకాక్షస్తీం స్థితాం సతీమ్ ।
సీతా ఒలకృతిధరాం కృత్వా । మాయయా మేషవాహనః ॥ 56
- ప్రదర్శయ స్నుదాచా త । రావణం పీణయన్ని వ ।
“ఇమాం సీతాం సమాదాయ । గచ్ఛ శీఘ్రం నిశాచర” ॥ 57
- ఇత్యు క్తః పావకేన యం । తా మాదాయా గమ ద్ద్రితమ్
హరే చా గ్నో విశేషేణ । భక్తి రైస్ రావణస్యచ ॥ 58
- తస్మా దగ్నివచః శ్రుత్వా । త్వే వం తాం జానకీం తదా ।
అజ్ఞానా న్మన్యమానో ఒసౌ । రావణో మోహదర్పితః ॥ 59
- రిజ్కం గత్వా ఒశోకవనే । శిశుపావృక్షమూలతః ।
సీతాకృతిం తాం సంప్రాప్య । విష్ట్యావిష్టాం స రాక్షసః ॥ 60
- కృతకృత్యం తదా ఒలత్కానం । మేనే వై కాలచోదితః ।
రామో గత్వా తు తం హత్వా । రావణం సగణం ఖలమ్ ॥ 61
- సీతాం ప్రాప్య జగన్నారో । యద్ధానే పర్యచి న్తయత్ ।
తా న్తు లోకాపహరేన । పావకేన విశోధితామ్ ॥ 62
- జిహ్ముక్షణా రాఘవేణ । సీతా చా గ్నో ప్రవేశితా ।
సీతా ద్వస్త్వం తత్ర దృష్ట్వా । ప్రోవాచ విజభామినీమ్ ॥ 63

అనాసరముగా బ్రాహ్మణుని భార్యయందు సీతయను తలంపు నుంచకుమ'వి
మాయమొటలచే సీతను రావణునినుండి వంచించి 53

ఆమెను పూజించుటకు శీఘ్రముగా తన లోకమునకు తోడ్కొని చని స్వాహా
దేవియందు ప్రవేశపెట్టెను పవిత్రురారై 54

మున్ను రావణుని తొలగించిన అపచారమువలన రావణుని చంపునటుల ప్రతిజ్ఞచేసి
కోపముతో మిక్కిలి ప్రజ్వలించుచున్న అగ్నిహోత్రమున ప్రవేశించినదై 55

అనాటినుండియు రావణునివధకై విరీక్షించుచున్న వేదవతికి సీతరూపమును
భరింపజేసి 56

రావణునకు చూపించుచు ఆతనిని సంకోషపరచుచున్నటుల “రావణా : ఈ
సీతను తీసికొని శీఘ్రముగా నేగుమ'వి 57

పడుకగా రుద్రునియందును అగ్నియందును తనకు గల భక్తివిశేషముచే 58

ఆతని మాటలను విజయవి నమ్మి మోహంబుడై అజ్ఞానముచే వేదవతిని
వీతవ్యుగా తలంచి 59

లంకకేగి అశోకవనమున ఇరుగుడుచెట్టుక్రింద విష్ణునియందే నలగ్నమై
యొన్న ఆమెనుంచి 60

మృత్యువు నమీపించుటంజేసి తన కార్యభారము తీరినటుల తలంచెను. రాముడు
కొంతకాలమువిమ్మట బంధువుత్రమిత్రకళత్రనహితముగా రావణుని చంపి 61

యద్దము జరిగిన పిమ్మట లోకాపవాదముచే నగ్నిహోత్రమున దుమికి పవిత్రత
నొందింపబడిన సీతను 62

గ్రహింపగోరగా సీత అగ్నిలో ప్రవేశించెను రామచంద్రు డగ్నిహోత్రమున
విరువురి సీతలను గాంచి తన భార్యతో

కా సా దేవీ తవ సమా । తవ రూప మన్వితా ।
 న జానే ఒహం వరాగ్నే తాం । తవ బిమ్బనిధాం కుభామ్ ॥
 రామవేదై వముత్తరా సా । జానకీవాక్యమబ్రవీత్ ॥

64

జానకీ —

మద్దుఃఖం హ్యే తయా దుక్తం । నిర్నిమిత్తం దయాశుచా ।
 కా సా వేదవతీ దేవః । స్వాహాయాః సన్నిధౌ స్థితా ॥

65

తా మల్గేకురు గోవిందః । వివాహం విదిపూర్వకమ్ ।
 ఇతి సీతావచః శ్రుత్వా । రామో వచన మబ్రవీత్ ॥

66

శ్రీరామః —

ఏకపత్నీవ్రతం మే ఒద్య । కృతం జానాసి భామినిః ।
 ద్వాపరే ఒల్లేఃరోమీ తి । బహూనాం వరదో యతః ॥

67

తవ వాక్యం కరిష్యామి । త్వష్టావినేశే కలౌ యుగే ।
 తావ దేషా బ్రహ్మలోకే । బ్రహ్మణా పూజితా భవేత్ ॥

68

శ్రుత్వైవం రామవాక్యం సా । జగమ భవనం విధేః ।
 పద్మావత్యాః కారణం తు । బిణ్డితం తవ సువ్రతే ॥

69

స మే వాక్య మనత్యం స్యాత్ । ఇతి వేదవిదో విదుః ।
 శ్రుత్వా తజ్జననే హేతుం । వకుళా ఒఒనన్దవిర్భరా ।
 కౌతూహలసమావిష్టా । శ్రీనివాస మభాషత ॥

70

శ్రీనివాసానుజ్ఞయా నారాయణపురం ప్రతి వకుళాగమనమ్

ధన్వానిభాతేన్ద్రనభాం సభావదో । యత్రాఒనతేస్సర్వకళావిశారదాః ।
 జితాకరాజస్యపురీం సురోత్తమైః । సంస్తాయమానాశ్చరమాంవిగూహితామ్ ॥ 71
 ఇత్థేవ ముక్తో భగవాన్ జగద్గురుః । సప్రహృష్టయిష్యన్ వకుళాం స్వకారణాత్ ।
 ఉక్తాయ తల్పాకేన్ద్రమితా వ్రజ్జః । తస్థౌ తదాస్మి భృశపూష్టచేతాః ॥ 72

కీతో నమానముగా ఉన్న ఆ దేవి ఎవరు : విన్ను జోలియుండుట కేమి హేతువు ? నీ పోలికగనున్న ఆమెను నే నెఱుంగనవి పలుకగా జానకి యాకనితో — 64

జానకి —

కారణ మేమియు లేకుండా నా కొఱకై నా దుఃఖమును తా ననుభవించిన యీ వేదవతి ఎవరు : స్వాహాదేవి నన్నిదిలో ఎందుల కున్నది : 65

రామచంద్రా : యథాశక్తముగా నామెను పరిణయమాకుమవి ప్రార్థించెను. దానికి శ్రీరాముడు ఆమెతో — 66

శ్రీరాముడు —

జానకి : నే నీ యవతారమున నొకే యవతిని పరిణయమాకి భార్యగా నంగీకరింతును. ఇది నావ్రతము, చాళమందికి వరముల నొసంగియుండుటంచేసి వ్యాపరయుగమున తప్పక వేదవతిని భార్యగా నంగీకరింతును. 67

ఇరువది యేనిమిదవ కలియుగమున అంతవర కీమే బ్రహ్మలోకమున బ్రహ్మచే పూజింపబడును, 68

ఆవి రామచంద్రుడు పలుకగా విని వేదవతి బ్రహ్మలోకమున కేగెను. వకుళమాలికా : పద్మావతీ జన్మవృత్తాంతమును తెలిపితిని. 69

నామాట అబద్ధము కాజాలదని వేదశాస్త్రజ్ఞులు పలుకుదురని తెలుసగా వకుళ ఆనందపరవకులాలై పద్మావతీ జన్మవృత్తాంతమును విని కుతూహలముకలదై యాకనితో 70

శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచే వకుళ నారాయణపురమున కేగుట

శ్రీనివాసా : పదునాల్గొ కళలయందు విషణ్ణులగు నభికులచే సంశోభితమును, దేవతోత్తములచే స్తుతింపబడునదియు, ధనదాన్యలసికమునగు ఆకాళరాజసభ కేగెదనని 71

చెప్పగా లోకనాథుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు తనకొఱకై వకుళమాలిక నాకాళ రాజనంద్రులకు పంపి మిక్కిలి సంతసించుచు మనస్సు కుడుటబడగా ప్రక్కనుండి లేచి 72

ఘక్తాఽన్న ముత్తమ మసౌ వకుళావదత్తం ।

అనన్తపూర్ణసుమనాః సురబ్ధిన్దవన్ద్యః ।

తస్మా వలక్ష్మ్యతవపు శ్చ విభూషణౌమైః ।

ముక్తాఫరైః సురుచిరై రథ పుష్పనజైః ॥

73

దివ్యాం తురజీ మారుహ్య । విమితాం దేవమాయయా ।

మార్గం విజ్ఞాతు కామా తం । ఆపుచ్ఛ్య వకుళాఽవదత్ ॥

74

మార్గం వద రమాతీశః । గచ్ఛామి నృపనత్తమమ్ ॥

75

శ్రీవివాసః —

అస్మా దేవ వదా న్మార్గాత్ । ఆవరుహ్య గిరే స్తటాత్ ।

త్వం గచ్ఛా థః ప్రదేశే చ । కావీలం లిక్ష్ణ ముత్తమమ్ ॥

76

తత్రాఽస్తే తీర్థరాజో యః । కపిలేశ్వరసన్నిధౌ ।

తత్ర స్నాత్వా యథా యోగ్యం । మదర్థం తీర్థపుష్కలే ॥

77

కపిలేశ్వర మాసాద్య । యాచ్యతాం వర మవ్యయమ్ ।

శ్రీవివాసేన బాలేన । నదా కల్యాణకాక్షిణా ॥

78

ప్రేషితాఽహం తదర్థం వై । కురు మే లభీప్సితం ప్రియమ్ ।

ఏవ ముక్త్యా శివం దేవిః । తతః పద్మతటం గతా ॥

79

తత్ర దృష్ట్వా కృష్ణరామౌ । నత్వా తౌ భక్తిభావతః ।

పద్మతీర్థసముద్భూతైః । కమలైః కమలావసే ॥

80

పూజాం జరు మదర్థం తౌ । బ్రాతృభూతౌ హి మే మతౌ ।

సువర్ణముఖరీం తీర్త్వా । తత్ర గచ్ఛ యథా సుఖమ్ ॥

81

ఉచితం కురు కల్యాణీః । కన్యాఽర్ధే కమలావసేః ।

అజ్ఞప్తా దేవదేవేనః । త్విత్తం వకుళమాలికా ॥

82

వక్షామరిక యొశంగిన సరసభోజనము నారగించి ఆనందపరిపూరితాంతరంగుడై అభరణములచేతను ముత్యములచేతను మిక్కిలి ఆందమగు పువ్వులతోను శరీరము నలంకరించుకొనెను.

73

దేహిమాయచే విప్రింపబడిన దివ్యమగు నాడగుట్టమునెక్కి దారి నెఱుంగుటకై శ్రీనివాసునితో—

74

నే నాకాశరాజగృహమున కేగెదము. నా కా పట్టణమునకు మార్గము నెఱింగింపు మనగా నాకడు—

75

శ్రీనివాసుడు —

సుందరి! ఈ మార్గముననే పర్వతపార్శ్వమునుండి దిగి క్రింద కపిలేశ్వరుని పద్మకేసుడు.

76

ఆకవి నన్నిదానముననున్న పుష్కరిణిలో నా కొఱకై యథాభావముగా స్నాన మాచరించి

77

కపిలేశ్వరునితో “బాబుడగు శ్రీనివాసు డెల్లవేళలయందును కల్యాణమునే కోరుచు

78

ఆ ఫలసిద్ధికై నన్ను పంపినాడు. నా కోర్కెను నెరవేర్చుచుని పరమమునకోరి పిమ్ముట పద్మనరోహతీమున కేగి

79

అచట బలరామకృష్ణులను పద్మనరోహరమున వికసించిన తామరపుష్పములతో భక్తియుక్తముగా సేవించి

80

నాకు సోదరులగు వాటిని నా కొఱకై పూడించి సువర్ణముఖరీసదిన దాటి సుఖముగా నేగి

81

కన్యకామణికై తగిలటుల ప్రవర్తింపుమని శ్రీనివాసునిచే అజ్ఞాపింపబడినదై 82

జగము శసక్తైః శేషః । శైలా దుత్తీర్య చా జ్ఞనా ।
యసుక్తం శ్రీసేవాసేన । త చ్చకార తదాబలా ॥ 83

హయ మారుహ్య వకుళా । సువర్ణముఖీం తదా ।
తీర్త్వా గస్త్యాశ్రమం ప్రాప్య । సఖీ స్రస్యా వ్యలోకయత్ ॥ 84

శివాయే శివం ద్రష్టుం । అగతాయా స్తు తత్ర వై ।
తత్ర దృష్ట్వా పరాః కన్యాః । కా యాయ మితి చాబ్రవీత్ ।
తయా సమ్భాషితా బాలాః । ఊచురేనాం తథోత్తరమ్ ॥ 85

వకుళాంప్రతిపద్మావతీసఖీజ్ఞాపితపద్మావత్యుదస్త్రః

కన్యాః —

వయ మాకాశరాజస్య । సన్నిధానగతాః సదా ।
ఇతః పూర్వదినే కన్చి । త్పు రుషం తురగాస్థితమ్ ॥ 86

పద్మావత్యాః సమీప ఇన్చ । సప్రమాప్తం మన్మథా ఒకృతిమ్ ।
దృష్టవతో వయం సర్వాః । కిరతాకృతిశోభనమ్ ॥ 87

దృష్ట్వా పద్మావతీ భీత్యా । జ్వరతాపవిమూర్చితా ।
త త్తాపస్యో పశాన్త్యర్థం । రాజ్ఞా ఒజ్జప్తా వయ న్త్విహ ॥ 88

అగస్త్యేశాభిషేకార్థం । వసామో ఒద్య సమాగతాః ।
ఇదానీం కన్యకారూపాం । త్వాస్తు వీజమహే వయమ్ ।
ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా । వకుళా వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 89

వకుళా —

కో ఒసౌ కిరాకరూపీ చ । భవతీభి శ్చ సజ్జతః ।
వదధ్యం కన్యకా స్సర్వాః । తద్వృత్త మఖిలం మమ ॥ 90

కన్యాః —

పద్మావత్యా శ్చ సహితాః । కదాచి ద్వయ మాగతాః ।
ఘోషావచయనం కర్తుం । అరబ్ధా స్తు వనాన్తరే ॥ 91

కేషాచలమునుండి మెల్లగా దిగి శ్రీనివాసుడు చెప్పినట్లుగా వెళ్లి

83

గుఱ్ఱమును దిగి సువర్ణముఖశీనదిని దాటి అగస్త్యాశ్రమమున కేగి పద్మావతి
చెలిమికత్తియలు

84

కేసదర్శనమునకై కేషాలయమునకు రాగా వారిని గాంచి "మీ తెవర"ని ప్రశ్నిం
చెను. ఆ బాలిక రామెతో —

85

పద్మావతి చెలికత్తెలు తమ నభి చరితమును వకుళమాలిక కెఱింగించుట
కన్యక —

మే మాకాశరాజు పోషణమున సున్నవారము. ఇంతకు ముందురోజున
గుఱ్ఱముపై నెక్కి

86

మన్నడునిబోలిన ఆకారముకలిగి, కిరాతవేషమున మిక్కిలి యందగాడైన మా
పద్మావతివద్ద కేతెంచిన యువకుని మే మందరము గాంచితిమి,

87

పద్మావతి యాతవిని గాంచినంతనే భయపడి జ్వరమువలనను దానివలన కలిగిన
తాపమువలనను మూర్ఛించెను. ఆ జ్వర మువళమించుటకై మేము రాజుచే నాజ్ఞాపింపబడి

అగస్త్యేకున కభిషేకము నొనర్చుటకై వచ్చియున్నాము. కన్యకారూపమున
సున్న విచ్చివుడు గాంచితిమి"ని తెలుపగా విని - వకుళమాలిక వారితో —

89

వకుళ —

ఆ కిరాతరూపముననున్న పురుషు డెవడు ? మీతో నెట్లు కలసెను ? ఆ వృత్తాం
తము వంతయు నాకు తెలియజెప్పడ"ని యడుగగా

90

కన్యక —

నా కవ్వియ రామెతో - మే మొక దినమున పద్మావతితో కలసి యుద్వాననన
మున పుష్పంను కోయించుడగా

91

తత్ర కశ్చిత్ పుమాః ప్రాప్తః । విచిత్రతురగాన్నితః ।
అస్మాన్ ప్రత్యుదితం తేన । హ్య వాచ్యవచనం తదా ॥ 92

తద్ద్రుత్వా తనయా రాజ్ఞోః । దుష్టా వచన మబ్రవీత్ ।
తయోః కంహ ఆసన్నః । కలహే తాడితో హయః ॥ 93

విపాత తదా లక్ష్మ స్తు । శిలాభి ర్హతచేతనః ।
స ఘోరం సమృతిత్యజ్య । జగమో త్రరదిజ్ఞానః ॥ 94

గతే కిరాతే కమలోద్భవా లభః । మూర్ఖా ముపాగమ్య పపాత భూమా ।
కన్యాం తత స్తాం ఉపవేశ్య యానే । వయం న్వకం రాజపురం గతాః స్మః ॥ 95

తా మాగతాం యానగతాం సుతాం నృపః । చింతా ముపాగమ్య రురోద దీనః ।
అత్తే నిరాయా లత్యసుతా ఇచ్చ పశ్యన్ । ముఖం ముదా హీన మభాషణ ఇచ్చ ॥ 96

కా వా లభవ న్మే దుహితు ర్దురానవా । విభీషికా విశ్వవినాశకారిణీ ।
తస్యా వినాశం న విజానతే నరాః । గురుం వినే తి ప్రసమీక్ష్య భూమిపః ॥ 97

తతః సురాణాం గురు మాత్రకమ్పః । సమానయ త్రత్ర సుతేన శీఘ్రమ్ ।
శీఘ్రం ప్రసన్నో విజమద్ధిర ఇచ్చ । త ద్వాక్య మాకర్ణ్య గురు ర్ధరాతలమ్ ॥ 98

ప్రాప్తం గురుం ప్రాణ మివా గతం తదా ।

ప్రాప్యే వ పుణ్యం పరిపక్వ మాగతమ్ ।

దత్త్వా లలసనం రత్నమయం సమర్పయన్ ।

సుసాధనైః పార్శ్వసుపుష్పభోజనైః ॥ 99

కృతా లతిథేయో ద్వీజ మాబివాషే । సుతా నిమిత్తం గగనాభిదో నృపః ।

తద్వాక్య మాకర్ణ్య గురుః పతాం పతిః । సమ్ప్రీణయన్ వాక్య మువాచ భూపమ్ ॥

దుహితు స్తవ నన్యస్థ । నిమిత్తం శ్రుణు భూమిపః ।

పుష్కార్థ స్తు గతా బాలా । భీతా పురుషదర్శనాత్ ॥

అవటి కొక పురుషుడు మిక్కిలి మందరమగు గుఱ్ఱముపై నధిష్ఠించివచ్చి
మాతో సనరావిమాటించినాడగా 92

మా రాజకుమార్తె మిక్కిలి కోపించెను. వా రిరువురకు జగదము సంభవించగా
నా కలహమున నాతని గుఱ్ఱమును రాళ్ళతో గొట్టడచే 93

నది బూమిపై పడిపోయెను. దానిచే నాతడు చింతాకాంతచిత్తుడై గుఱ్ఱమును
వదలి ఉత్తరదిశగా వెడలిపోయెను. 94

ఆ కిరాతరూపియగు పురుషుడు వెడలిపోకనే మా పద్మావతి మూర్ఛాకాంతయై
నేలకొంగెను. మే మామెరు పల్లకియం దిడుకొని రాజసౌధమున కేగితిమి. 95

అంత ఆకాశరాజు పల్లకియందుండి సంతసములేక మాటాడక వెలవెల
జారుచున్న ముఖమును జాలికను గాంచి యామెను తన యొడిలో వదుండజెట్టకొని మిగుల
చింతించుచు వీసెదై యేడ్చుసాగెను. 96

నా కెమార్తెకు సంభవించరానిదై భయంకరమయి, జగద్విలయము నొనరించు
నీ యవస్థ యెద్దియోకదా! దీనికి తగిన విధానమును బృహస్పతితక్కు యికరు లెవ్వరు
నెఱుంగజాలరు'ని 97

కలనరపాటునంది తన పుత్రుని దేవగురువగు బృహస్పతిని తోడ్కొని రమ్మని
పంపెను. ఆ వార్తను వివినంతనే బృహస్పతి భూలోకమున కరుగుదెంచి రాజమందిరము
నకు చనుదెంచెను. 98

తన పుణ్యము ఫలించినటులను ప్రాణములెలె వచ్చి నిలచిన బృహస్పతినిగాంచి
రత్నసింహాసనమున నాసీను నొనరించి చక్కని యువకరణములతోడను ఆర్ఘ్యపాద్యముల
తోను పుష్పఫలాదులతోను 99

అతివ్యమును నెరవేర్చి తన పుత్రుకనుగూర్చి యాకాశరాజుడిగెను. అంత నజ్జన
శ్రేష్ఠుడగు బృహస్పతి ఆకాశరాజును తన మాటలచే సంతసించజేయుచు 100

రాజా! నీ కుమార్తె కావదనంభవించిన కారణమును వినుము. నీ కుమార్తె
పుష్పములను కోసుకొనుటకై యేగి యొక పురుషుని దర్శించి భయపడినది. 101

- తస్య శాంతిం ప్రవక్ష్యమి । శ్రూయతా మవధానతః ।
కారయ స్త్వ ధునా విప్రాః । అభిషేకం శివస్య చ ॥ 101
- అగస్త్యేశస్య వై రుద్రైః । త్వ మేకాదశభిః ప్రభో ।
ఏవ ముక్తో ఒథ గురుణా । రాజా విప్రాన్ సమాదిశత్ ॥ 103
- సమ్పాద్య సర్వసమ్పూరాన్ । వయం విప్రసమన్వితాః ।
తత్పుత్రీజ్వరతాపేన । శాయితా నిజమన్దిరే ॥ 104
- తచ్చాస్త్యర్థం వయం ప్రాప్తాః । అభిషేకార్థమగ్గనేః ।
ధిషణేన సమాజ్ఞప్తాః । ద్విజవర్యాః సమాగతాః ॥ 105
- తస్మాద్దేశాద్యయ ప్రాప్తాః । కైలాసపతి మన్దిరమ్ ।
గచ్ఛసి త్వం కుత్ర బారేః । కిమర్థం త్వమిహోఒఒగతా ॥ 106
- వదా దేశ మితి స్త్రీభిః । వకుళా చోదితా ఒబ్రవీత్ ।

- పద్మావతీసఖీః ప్రతి వకుళా ఒవేదితస్వాగమన వృత్తాంతః
శృణ్వ స్తు తస్యకా స్సర్వాః । మద్వాక్య మవిచారతః ॥ 107

దేవతా స్తరభజననిరసనమ్

- ప్రభావ మాత్మానుభవస్య విష్ణోః । యూయం న జానీథ పురాణపుంసః ।
కృష్ణం ముకుందం తనయం విదన్త్యాః । వృథా శరీరం పున రాగతం మమ ॥ 108
- జగద్విధీశానమహేంద్రాహర్యం । నృజ స్మయం మానుషవ ద్విభాతి ।
యుష్మాన్ సహ స్మాభి రిహః న్యదైవతాన్ । సమ్రూర్ధయ స్త్రీ స్వశుభం
కరోత్య సౌ ॥ 109
- హరి రేవ బలిం యస్మాత్ । సర్వాభానా మలిం భవేత్ ।
ద్రువంతతో నృజాం మోహాత్ । కుపథో ఒన్యసమాశ్రయః ॥ 110
- హరే రవమతం యస్మాత్ । కుపథ ఇచ్చ తదాశ్రయమ్ ।
లాలయామి తతో మాం వై । వకుళా మవగచ్ఛతామ్ ॥ 111

దానికి శాంతిని తెలిపెదను. జాగరూకుడవై వినుము. నీవు విప్రులను రావించి
శివనికును, 102

పదకొండుగురు రుద్రులతో గూడ అగస్త్యేశుని కభిషేకమును చేయించును'ని
పరకగా రాజు బ్రాహ్మణుల కాజ్ఞాపించెను. 103

మేము బ్రాహ్మణులతో గూడ సకలవిధ పూజాద్రవ్యములను సంపాదించితిమి.
రాజపుత్రి జ్వరతీవ్రతిచే తన మంత్రిమున పరశించియున్నది. 104

మే ముమేజ్వర ముపశమించుటకై శివాలయమున కేగుచున్నాము. బృహస్పతి
చేత సంపాదించిన బ్రాహ్మణులకూడవచ్చిరి. 105

ఆ నారాయణపురిమునుండి శివాలయమునుగూర్చి మేము వచ్చితిమి, ఓ బాలా !
నీవు యెచటి కేగుచున్నావు ? ఇచటికి యేల వచ్చితివి ? 106

నీ రాకకుగల కారణమును తెలుపును'ని యడిగిరి. అంత వకుళమాలిక వారితో
పద్మావతి చెలికొండ్రతో వకుళాదేవి తనరాకకుగల కారణము నెఱింగించుట
బాలికలారా : నా మాటలయందు నందియములేక వినుడు. 107

నారాయణుని విడిచి ఇతర దేవతలను భజించరాదని చెప్పుట

అనాది పురుషుడును స్యయంప్రకాశమానుడగు శ్రీమన్నారాయణుని ప్రభావ
మును మీ రెఱంగజాలరు. ఓగంతుని పుత్రునిగా పొందగోరి నేను మరల జన్మించితిని. 108

బ్రహ్మరుద్రేంద్రులతో నారంభించి యీ జగత్తును సృష్టించిన పరమాత్మ
మనుష్యునివలె విరాజిల్లుచున్నాడు. ఆతనిని శరణువేడుచున్న మాతోపాటు ఇతర దేవతల
ప్రార్థించుచున్న మీకును శుభంకరు డాతడే. 109

సకలాభీష్టసిద్ధికిని శ్రీమన్నారాయణే సమర్థుడై యుండ, మనుష్యు లజ్ఞానముచే
నితర దేవతల నారాధించుట దుర్మార్గమనమేకదా ! 110

కావున నది నారాయణునివట్ల ఆనాదరణమే కాగలదు. అందుచే నితర దేవతల
నారాధించుట దుర్మార్గమే. అందుచే మిమ్ముల మందలించుచున్నాను. నేను వకుళను, 111

మా మాం లాలయతీ త్యేవం । మాలా మవ్య వగచ్ఛత ।
అహం శ్రీవేంకటాచీక । దానీ భూతా ఒస్మి సామ్రుతమ్ ॥ 112

చరణ్యా శ్చ సమీపే మే । కిచ్చి త్కార్య స్తు వర్తతే ।
నారాయణపురం చివ్యం । ఆధేద్యం పరదేశిభిః ॥ 113

భవతీ సజమాత్రేణ । కరిష్యన్తి ప్రవేశనమ్ ।
ఇత్థ ముత్తా స్థితా బాలా । కన్యాభిః సా చ సజ్గతా ॥ 114

శ్రీనివాసస్య పుల్కనీరూపేణ నారాయణపురగమనమ్

ఏవం గతాయాం తస్యా స్తు । న విశ్వాస మగా ధ్ధరిః ।
“ ఏకపుత్రో హ్యపుత్రః స్యాత్ । ఏకనేత్రో హ్యనేత్రవాన్ ” ॥ 115

స్త్రీభి స్తు యత్కృతం కర్మ । న త త్కార్యం ఫలప్రదమ్ ” ।
ఇతి సచ్చిన్త్య గోవిందో । లీలామానుషవిగ్రహః ॥ 116

స్వయం శ్రీవేంకటాచీశో । వనితారూప మాయయా ।
చీరవస్త్రం తతో బద్ధ్య । చిద్రకఞ్చుకరఞ్చితా ॥ 117

బ్రహ్మాణ ఞ్చ శీఘం కృత్వా । యష్టిం కృత్వా మహేశ్వరమ్ ।
బ్రహ్మాణ్డం జగదాచారం । త్రైగుణ్యం గుర్మ మేవచ ॥ 118

అకీర్య కేశపుట్టాని । పఞ్చాశద్వర్షసంయుతా ।
గుఙ్గామణినిభూషాన్గ । శఙ్ఖబద్ధసుహారికా ॥ 119

వేణుగుర్మం న్వశిరసి । దదానా దాన్యపూరితమ్ ।
లమ్బోదరీ లమ్బకర్ణా । లమ్బితార్థపయోధరా ॥ 120

అదస్తా శుష్కవదనా । తదా ఒభూ ధ్ధర్మదేవతా ।
బ్రహ్మాణం నాభిరజ్జాతం । సప్తమాసవయోయుతమ్ ॥ 121

రుదన్తం శుష్కవదనం । కృశాక్షీ దీర్ఘజాహుకమ్ ।
శీఘం బద్ధ్యా చీరవస్త్రే । సృత్య నీ జగదీశ్వరీ ॥ 122

లక్ష్మీ నన్ను కాపాడుచున్నది కాన నా పేరు “మాల” యనియు నెఱుంగుడు.
నేనిప్పుడు శ్రీ మేకటాచలపతికి దాసుకాననై యున్నాను. 112

నాకు అకాశరాజసత్వియగు ధరణీదేవవద్ద కొంతెము పనియున్నది. దివ్యవగు
నారాయణుడగు మితరదేశీయులచే ప్రవేశింప శక్యముకానిది. 113

మీ సహాయమున మీరు నన్ను ప్రవేశపెట్టగలర’ని పలికి యా కన్నియలతో
పేహ మొనరించెను. 114

శ్రీనివాసుడు శోధిక త్రియ వేషమున నారాయణపురమున కేగుట

ఇట్లు సకళవారిక వెళ్లగనే శ్రీనివాసు దామె మాటలను నమ్మజాలక ఒక
పుత్రుడు శరవాదు సంతానము లేనివానితోనే సమానుడు. ఒక కన్ను కలిగినవాడు
గుడ్డివానితో సమానుడు. 115

అడవా రొనరించిన పనులు సాఫల్యము నొందనేరవుకదా : అని యాలోచించి
విలాసార్థముగా మనుష్యశరీరమును ధరించు 116

నా వేంకటాచలపతి నారబట్టను చివిగిన రవికను ధరించి 117

బ్రహ్మను చంటిపాపనిగను. ఈశ్వరుని మంత్రదండముగను, జగత్తునకాధారమై
వర్చరజ స్రమోగుడాత్మకమగు బ్రహ్మాండమును బుట్టగా జేసికొని 118

జాట్టు విరయబోసికొని యేబది సంవత్సరములు వయస్సు గలదియై గురివెంద
పూసల యాభరణముల నలంకరించుకొని శంఖములచే కూర్చిన చిన్నమాలలను ధరించి 119

దాస్యముతో విండిన వెదురుబుట్టను తన తలపై నిడికొని పెద్దపొట్ట వ్రేలాడు
చుండ చెవులు చేటలవలె నల్లాడుచుండ, స్తనములు దిగజారగా 120

సండ్లు ఊడిపోవుటచే బోసినోరు కలదై చూమటకు సోధిక త్రియవలె నుండు
శ్రీహంసమును దాల్చెను. తన బొడ్డునుండి పుట్టిన బ్రహ్మ ఏడు మానముల బిడ్డడై 121

పొడవగు చేతులుకలిగి నోరెండునట్లు యేడ్చుచుండగా తన పమిటచెంగుతోకట్టి
చిక్కిన దేహముకలదై నాట్యమొనరించుచు 122

యష్టిం ధృత్వా కరే చా ౨గాత్ । స బాలా ధర్మదేవతా ।

నారాయణపురం ప్రాప్తా । నరదాబ్జజవన్దితా ॥

123

పురీ సమాగత్య జగర్జ చే త్తం । పతీన్ సుతాన్ బధ్ధగణాన్ దదామి ।

శ్రుత్వా వచ స్తన్గదిరి పురాణ్ణాః । ఊచు స్తద తాం వృషవల్లభాం ప్రతి ॥ 124

పుల్కసీరూపవాణిభగవతా పద్మావతీజనన్యా శ్చ అన్యోన్యసంవాదః

గ్రామికాః —

ధర్మదేవీ సమాయతా । నరనారాయణాశ్రమాత్ ।

పృథ్వా సా వర్తతే హ్యమ్ను । మితథాషే వ దృశ్యతే ॥

125

మనోగతం వదామీ తి । వదతీ యం పునః పునః ।

రా మాహ్వాయ మహాభాగేః । ధర్మదేవీం పతివ్రతామ్ ॥

126

రా మిర్థ మావేదితచిత్తవేదితా । విద్యాం నిజగ్రామభవాన్గనాగణైః ।

ఆహ్వాపయ త్తత్ర సఖీభి రాదరాత్ । సప్రమాప్తభాగ్యా హా మితి స్మరన్త్య సౌ ॥

అజ్ఞప్తా ధరణీదేవ్యా । వశీభూతా వరాజ్ఞనాః ।

ఊచు స్తా మగ్రగా స్సర్వాః । సబాలాం ధర్మదేవతామ్ ॥

128

గ్రామికాః —

యా హి మగ్గకదేః దేవి । రాజభార్యా మిమా మితి ।

సా శ్రుత్వా వచనం తాసాం । మన్త మాహ మనస్వినీ ॥

129

ధర్మదేవీ —

అహం దరిద్రా కుటిలా । సబాలా ౨భాగ్యసంయుతా ।

ఆహ్వానం కిం వినోదార్థం । హాస్యార్థం హసితాననాః ॥

130

మద్యత్నం పశ్యత చ్చిద్రం । మదాభరణమణ్డలమ్ ।

నవదాన్యసమాకీర్ణ । గుర్మం గుణ్ణావిభూషితమ్ ॥

131

కల్పము చేతబూని నాదర. బ్రహ్మలు తనకు నమస్కరించుచుండగా నారాయణ
పురమున కేగెను. 123

“అశ్వులారా : భర్తలను, బిడ్డలను, బంధువులను మీకు నమకూర్చగలనని
గట్టిగా నుచెను. ఆమె మాటలను పురంధ్రములు లండలను విని రాజితో— 124

సోదిక త్రియ దేషముననున్న శ్రీనివాసునితో పద్మావతితల్లి సంభాషించుట
గ్రామిక —

అమ్మా ! నరనారాయణాశ్రమమునుండి ధర్మదేవి వచ్చినది. ముడునలిది.
మితముగా మాట్లాడునదివలె నున్నది. 125

ఆమె మన మనస్సునందలి విషయములను తెలుపగలనని మాటిమాటికి పలుకు
చున్నది. ఆ పిల్లవలెను పిండవంపును”నిది. 126

తన గ్రామమునందలి నారీమణు లందఱును మనోగతసంకల్పముల నెఱుంగ
జాలెడు సోదిక త్రియను గురించి తెలుపగా ధరణీదేవి యాదరముతో “నా అపిష్టము
ఫలించె”నని తలంచుచు నా సోదిక త్రియను పిలుపుచు”ని 127

అజ్ఞాపింపగా నా సోదిక త్రియకు వశపడిన నారీమణు లందఱు ధర్మదేవతను
వమీపించి 128

గ్రామిక —

శుభప్రదురాలవగు నో దేవీ ! రమ్మ. ఇదుగో, రాజనత్నివి నమీపించుచు”ని
యవగా నా ధర్మదేవత వారిమాటలను విని మెల్లగా 129

ధర్మదేవత —

అమ్మలారా ! నేను దర్శిదురాలను. నాగరికత నెఱుంగనిదానను. పిల్లవానిని
వెంటనిడుకొని వచ్చినదానను. దురదృష్టవంతురాలను. మీరు నన్ను పిలచుట మీ వినోద
మునకా ? లేక నన్ను పరిహసించుటకా ? 130

నా చిరిగిపోయిన చీరను చూచుచు, నా ఆభరణములను గాంచుచు. నవధాన్యము
లతో నిండిన నా బుట్ట - గుటివిందగింజలతో తయారుచేయబడిన ఆభరణములచే నలంక
రింప బడిననన్ను— 131

అన్నహీను శకుం మాఘా । దృష్ట్వా దేవ్యేతి నో ధ్రువమ్ ।
నా గచ్ఛామి వికాలాత్మ్యః । కిం కార్యం రాజసుందరే ॥ 132

ధర్మదేవీ వచః శ్రుత్వా । జగ్ము స్తా ధరణీం ప్రతి ।
యథోక్తం ధర్మదేవ్యా తు । త దాచఖ్యు శ్చ తాం ప్రతి ॥ 133

తాసాం తద్వచనం శ్రుత్వా । ధరణీ తాం యయౌ స్వయమ్ ।
ఉవాచ ధర్మదేవీం తాం । ధరణీరాజసుందరీ ॥ 134

పండి —

ఏహీ భద్రే : మహాభగే : । సాక్షాత్త్వం ధర్మదేతా ।
దైవయోగా దాగతా లసి । మమ కల్యాణవర్ధిని ॥ 135

మనోరథో మనఃసంస్థః । తథ్యం మే కథ్యతా మితి ।
భాషితా రాజపత్న్యా సా । సత్య మాహ ధరాంప్రతి ॥ 136

ధర్మదేవీ —

కఠినం మమ వాక్య స్తు । శృణు రాజ్యస్థు వల్లభే ।
మయా తు గదితం వాక్యం । అసత్య శ్చో న్మనస్విని : ॥ 137

పురాన్నిష్కాన్య మాం దేవి : । జిహ్వయా శ్చేదనం కురు ।
సరనారాయణః స్వామీ । మద్భర్తా రాజసుందరీ : ॥ 138

తద్వీర్యజాతపుత్ర స్తు । ప్రజాపతి మిమం విదుః ।
తేనా లజ్జస్తా త్వదర్థే చ సమ్రూప్తా తవ ముద్గిరమ్ ॥ 139

భూతం భవ్యం భవిష్య చ్చ । జానామి జగదీశ్వరి : ।
ఇత్యుక్తా ధర్మదేవ్యా సా । రాజపత్నీ పతివ్రతా ॥ 140

సువచోభిః సా స్త్యయిత్వా । ధరణీ ధర్మదేవతామ్ ।
ప్రావియ ద్భవనం న్వస్యాః । మన్దం మన్దం ముదా లన్వితా ॥ 141

తా మూదాయ గృహం ప్రాప్య । వరం సింహాసనం వదౌ ।
సింహాసనగతా సా చ । ధర్మదేవీ వచో లబ్ధవీత్ ॥ 142

అన్నమలేక నల్లాడు నా దిడ్డనుచూచి తప్పక నామె సంతసించడు. ఓ
శ్రీలారా: రాజగృహముతో నా కేమిపని? నేను రాననెను 132

ధర్మదేవి పలుకుల నాలకించి ఆ నాకీమణులు ధరిచేదేవిని పమిపించి ధర్మదేవి
పలికిన మాట లన్నింటిని తెలుపగా 133

ధరిచేదేవి తాను శ్వయముగా ధర్మదేవినినర్త కేగి యామెతో— 134

ధరిచేదేవి —

పుణ్యశ్రీ: సీవు సాక్షాత్తుగా ధర్మదేవతవు నాకు మంగళప్రవర్తకురాలవై
నా భాగ్యవశమున వచ్చితివి. 135

నా మనసుననున్న కోరికను నాకు యదార్థముగా నెఱింగింపుమని యడుగగా
ధర్మదేవత విస్సంకోచముగా— 136

ధర్మదేవత —

రాజపత్నీ: వినుటకు కఠినముగానుండు నా మాటను వినుము. నేను చెప్పిన
మాట యసత్యమగునేని 137

నన్ను పట్టణమునుండి వెడలగొట్టి నా నాయకను ఛేదింపుము. వరనారాయణుడు
నా ప్రభువు. (నరుని రూపమును ధరించిన నారాయణుడే నా భర్త) 138

ఆతనివలన పుట్టిన యీ బాలవిపేరు ప్రజాపతి. ఆ నారాయణునిచే నాజ్ఞాపింప
బడి నీతో సంభాషించుటకై నీ యింటికి వచ్చితిని 139

జరిగినదానిని జరుగుచున్నదానిని జరుగబోవుదానిని నెఱుంగజాలదున'ని తెలిపెను.
ఆ మాట లాలించి పతివ్రతయు రాజా భార్యయునగు ధరిచేదేవి— 140

ధర్మదేవతను మృదుభాషణములచే ననునయించి మెల్లమెల్లగా తన భవనమునకు
తోడ్కొనిపోయి 141

మంచి పీఠముపై నామెను కూర్చుండ జేసెను. అట్లా సింహాసనముపై
గూర్చున్న ఆ ధర్మదేవి యంతట ధరిచేదేవితో 142

ధర్మదేవీ —

మజ్జనం కరు కల్యాణి : । వస్త్రాంలజ్జారభూషితా ।
గురుదేవనమస్కారం । కరు దేవి : హరిప్రియమ్ ॥ 143

ఏవ ముక్తా ఒక కల్యాణి : । తథా చక్రే యథోదితమ్ ।
తస్యా శ్వాభిముఖీ భూయ । పశ్యా ద్వాక్య మువాచ సా ॥ 144

కిం కార్యం వద భద్రం మే । కరోమి తవ శాసనాత్ ।

పులిస్తా —

వాయనం దేహి కల్యాణి : । దేవానాం ప్రీతిసాధకమ్ ॥ 145

ఇత్థం పులిస్తావచనం । శ్రుత్వా స్వాధరణీ తదా ।
స్వర్ణకూర్పం నమాదాయ । ముక్తాతఙ్గులపూరితమ్ ।
విషిష్య పురతః శీఘ్రం । ధర్మదేవీం వచో ఒబ్రవీత్ ॥ 146

ధరణీ —

సత్యం వద మహాప్రాణ్ణే : । మమ దుఃఖం ప్రణోదయ ।
ధరణీవాక్య మాకర్ణ్య । ధర్మదేవీ వచో ఒబ్రవీత్ ॥ 147

ధర్మదేవీ —

సత్యం వదామి సుశ్రోణి : । శిశో రన్నం ప్రయచ్ఛ మే ।
అహః కృతం రాత్రికృతం । సుపక్వరససంయుతమ్ ॥ 148

శ్రుత్వా తద్వచనం రమ్యం । త్వరయా ఒఒసీయ భామినీ
శీరాన్నం స్వర్ణపాత్రస్థం । అర్చకాయ దదౌ నృప ॥ 149

త ద్దృష్ట్యా స్వర్ణపాత్రస్థం । మానుషాన్నం న భుక్తవాన్ ।
యరోద చ శిశు స్తస్యాః । ధర్మదేవ్యాః స భూమిపః ॥ 150

రుదస్త మాతృజం దృష్ట్యా । వినిష్ఠ్య చ తతాద సా ।

“దరిద్రో ఒసి దురాచారః । కన్దమూలఫలాశనః ॥ 151

ధర్మదేవత —

కల్పాజ్ఞానః : నీవు చక్కగా స్నానమొనరించి వస్త్రాంశుకారముల నలంకరించుకొని శ్రీమద్వాయుని అమృతహస్తాక్షరాం వగునట్లు గురువలకు దేవతలకు నమస్కరించి నిమ్మ'ని పలికెను

143

ధరిణీదేవి యట్లే యొనర్చినట్టి

144

యామె తెలుగుగా కూర్చుని మరల నామెతో “ వింకేమి చేయవలెనో తెలిపిన నీ చూడ్చ ననుసరించి యట్లే చేయుదున'నగా ధర్మదేవత రాజవత్సితో — దేవతలకు ప్రీతి నొసంగునట్లు నాకు వాయుము నిమ్మ'ని యడిగెను.

1 5

ఆ మాటల కంగీకరించి ధరణీదేవి బంగారుచేటయందు ముత్యములను వియ్యము నుంచి తెచ్చి ధర్మదేవత యెదుటనుంచి

145

ధరణీదేవి —

“ నిజమును తెలిపి నా ముఖమును పోగొట్టుమ'ని యడుగగా ధర్మదేవత ఆమె మాటలను విని యామెతో—

147

ధర్మదేవత —

అమ్మా : నిజమునే తెలిపెదను. నా బాలనకు వగటివేళ చేపివట్టియు రాత్రివేళ యందు చేపివట్టియు, మంచి వంటకముల రుచితో గూడిన యన్నము నొసంగుమ'ని యడుగగా

148

శ్రీఘముగా ధరణీదేవి బంగారుపాత్రతో పాయసాన్నమును తెచ్చి బాలన కొనంగెను.

149

కాని ఓ రాజా : ఆ బాలడు బంగారు పాత్రముననున్న ఆ మనుష్యులు భుజించు నాహారమును భుజింపక ఏడ్వసాగెను.

150

అట్లేడ్చుచున్న బాలనిగాంచి “ దర్శింతురా : దుష్టస్వభావము కలవాడా : అదని లోని దుంపలను మూలములను భుజించువాడా :

151

- కథం న ఛోక్యనే మృష్టం । ఊరాన్నం రాజనిర్మితమ్ ।
సదా ఒవి రోదనం మాతః । కిం కరోమి ”తి భూమిపః ॥ 152
- ఇమం తం భర్తృయత్వా ఒక । సమ్మోక్ష్యాన్ని మసుత్తమమ్ ।
“ మమోదరగతం చాన్నిం । పుత్రస్య హితకారణమ్ ॥ 153
- ఇత్యుక్త్వా సా ధర్మదేవీ । శిరో ర్దత్తం నృపోత్తమః ।
ఊరాన్నం స్వర్ణపాత్రస్థం । దుక్త్వా స్వస్థా తదా ఒబ్రవీత్ ॥ 154
- సత్యం వదామి శుశ్రోణిః । తామ్బూలం దేహి మే ఒల్లనే ।”
ఇత్యుక్త్వా ధరణీదేవీ । ధర్మదేవ్యా పుళిందయా ॥ 155
- హీలవక్షకర్పూర । నాగవల్లీదత్తై ర్యుతమ్ ।
తామ్బూల మర్పయామాస । పుళిందాయై పతివ్రతా ॥ 156
- తతః సా ప్రాజ్ఞాభీ భూత్వా । పుత్ర మజ్జే నిదాయ చ ।
సశిష్య పురతో గుల్మం । పాదా వాస్తీర్య సంస్థితా ॥ 157
- ఏవం రూపం గతం కృష్ణం । శ్రీనివాసం సురోత్తమాః ।
ద్రష్టుకామాః సమాయాతాః । వై ఖరీం ప్రాకృతోచితామ్ ॥ 158
- సమ్మశ్యంత స్తస్య శిష్టాః । సవిమానగతా స్తథా ।
సల్లాపం చక్ర రన్యోన్యం । సప్రమూత్ కౌతుకాన్వితాః ॥ 159
- కిం తయా సుకృతం రాజ్ఞాః । కృతం పూర్వం తయా ఒధునా ।
లక్ష్మీసహాయో భగవాన్ । క్రిడతే ప్రాకృతో యథా ॥ 160
- ఏవం హరే శ్చిత్రవిచిత్రకర్మ । గాయన్తి కజ్జోద్భవశమ్భుశక్రాః ।
కలౌ యుగే పాపకృతాం నరాణాం । హ్యధ్ధారణార్థా జగదీశచేష్టాః ॥ 161

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీనివాసస్య పుణ్యప్రీరూప
వర్ణనం నామ అష్టమో ఒధ్యాయః సంపూర్ణః.

రాజులు నడిచిన రుచికరమగు పాయసాన్నమును భుజింపజేరి : ఎప్పుడును
పిచ్చుకనే యుండును. అమ్మా : ఈ విధ నేమి చేయుదును : 152

అని ఆ పిల్లవానిని భయపెట్టి ఆ యన్నమును తినుపించి “ నేను భుజించినను
బానిసకే హితమును చేకూర్చున”ని 153

పలికి బానిసకై యొసంగబడిన బంగరు పాత్రలోని పాయసాన్నమును తాను
తిని స్వస్థత చెంది 154

అమ్మా : నిజముగా చెప్పెదను నాకొక తాంబూలమును కూడ యొసంగుమ”ని
ప్రేచ్ఛజాతికి చెందిన ఆ ధర్మదేవి (సోదెకత్తె) యడుగగా 155

ఎలకులు, లవంగములు, పచ్చకర్పూరము, తామలపాకులతో కూడిన తాంబూ
లము నా యెఱుకలదాని కొనంగెను. 156

సోదికత్తియ పిల్లవానిని తొడపై కూర్చుండబెట్టుకొని తూర్పుదిశవై పు తిరిగి
ఎదురుగా గంప నుంచుకొని కాళ్లు జావుకొని కూర్చుండెను. 157

ఇట్లు సోదికత్తియ వేషములోనున్న శ్రీనివాసుని చూచు కుతూహలముతో
దేవత్కలందరు వచ్చి 158

అకాశమునందు విమానములపైనుండి చూచుచు కుతూహలముతో కూడిన
సంక్రమముతో తమలో తాము మాటలాడుకొనసాగిరి, 159

శ్రీయోపతి సాధారణ మనుష్యునివలె ధరణీదేవితో ఆడుకొనుచుండుటకు ఆమె
పూర్వజన్మమున నెంత పుణ్య మొనరించెనోకదా : 160

అని యట్లు బ్రహ్మరుద్రేంద్రుని దేవతలు శ్రీనివాసుని అద్భుతకృత్యములను
కీర్తింపసాగిరి. కలియుగమున పాపాత్ముల కీ శ్రీమన్నారాయణుని చేష్టలే పాపములను
పోగొట్టి ఉత్తమగతి నొనంగును. 161

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున శ్రీనివాసుడు యెఱుకలదాని
వేషమును ధరించుట యనెడు ఎనిమిదవ అధ్యాయము.

అథ నవమో ఽధ్యాయః

ధరత్యై పుణ్యైః త్తపద్మావతీదేహశోషణనివృత్త్యుపాయః

శతానన్తః —

- 1 భోజనాన్తే ఽన్మర దైవీ । దేవాన్ స్వకులపూజితాన్ ।
అపా నారాయణం ధ్యాత్వా । పశ్చాత్తత్త్వం పితామహమ్ ॥
- 2 సరస్వతీ ముమాతాన్తం । తమా మిన్ద్ర మతః పరమ్ ।
శివ మగ్నియమాద్యాం శ్చ । సవరాన్ దిక్పతీ నభ ॥
- 3 దేవాన్ బుషీన్ పితౄన్ రాజన్ । గన్ధర్వాన్ రాజరత్నమాన్ ।
వాశిశం విశ్వనాథ ఇన్ । బిష్ణుమాధవ మేవ చ ॥
- 4 విష్ణుపాదం ప్రయాగ ఇన్ । గోదాతీరనివాసినమ్ ।
నారసింహం జగన్నాథం । పాణ్డురజ్జ మహోబలమ్ ॥
- 5 పద్మాద్యక్షం విరూపాక్షం । శ్రీశైలంపుణ్యకాననమ్ ।
శ్రీవేంకటగిరీశ ఇన్ । కాళహస్తీశ్వరం హరమ్ ॥
- 6 సుబితాచలసంస్థానం । వృద్ధాచలనివాసినమ్ ।
నరనందర్వలోకేశం । శ్రీరంగంశ్వేతరూపిణమ్ ॥
- 7 కుంభమౌణాలయం కృష్ణం । శార్ఙ్గపాణిం మహీపతే ।
వేకుంరామకృతంరాజన్ । పద్మనాభంజనార్దనమ్ ॥
- 8 ముద్రామృత్యుం కుమారాఖ్యం । మధుసూదనశబ్దరౌ ।
దర్శిశ్వర ఇన్ గోకర్ణం । తథా హరిహరౌ నృపః ॥
- 9 గంగా గోదావరీం కృష్ణాం । తుల్జభద్రాం మలాపహమ్ ।
కావేరీం కపిలాంక్షీరాం । సువర్ణముఖరీతథా ॥

తొమ్మిదవ అధ్యాయము

సోదికత్తయ ధరజీదేవికి పద్మావతి శరీరము కృశించుట మాన్పు
నుపాయమును తెల్పుట

శతానందనుడు —

అన్నమును దుజించిన పిమ్మట భర్తదేని తన కలదేవతలను, ముందుముందుగా
శ్రీమన్నారాయణుని, పిమ్మట లక్ష్మిని, ఆనంతరము బ్రహ్మను 1

తదనంతరము సరస్వతిని, అటుపిమ్మట రుద్రుని, పార్వతిని, ఇంద్రుని, శచీదేవిని
అగ్నిని, యముడు మున్నగువారిని, వారి భార్యలతో గూడ దిక్పాలకులను, 2

దేవతలను, ఋషులను, పితృదేవతలను, గుప్తరువులను, రాజేంద్రులను,
కాశీపురాదిపతియగు విశ్వనాథుని, బిందుమాధవుని 3

విష్ణుపాదమును, వ్రయాగను, గోదావరీ తీరముననున్న నరసింహస్వామిని,
జగన్నాథుని, పాండురంగుని, అహోబిలమును 4

పంపాదినేతయగు విరూపాక్షుని శ్రీకైలమును, నైమిశారణ్యమును, శ్రీవేంకటా
చలవతిని, కాళహస్తీశ్వరుడగు రుద్రుని, 5

చోళంగిరిని, వృద్ధాచలవాసిని, సకలలోకప్రభువగు వరదరాజులను, శ్రీరంగ
మును, శ్వేతవరాహమూర్తిని, 6

కుంభమోఽముననున్న శృష్టను, శార్ఙ్గపాణిని, శ్రీరామచంద్రునిచే నిర్మింపబడిన
సేతువును, పద్మనాభుని, జనార్దనుని, 7

సుబ్రహ్మణ్యుని, కుమారస్వామిని, మధుమాదతుని, శంకరుని, చంద్రేశ్వరుని,
గోకర్ణుని, హరిహరులను, 8

గంగానదిని, గోదావరిని, కృష్ణానదిని, పాపములను నశింపజేయు కుంగభద్రా
నదిని, కావేరీనదిని, కవిత్తీర్థమును, షీరనదిని, సువర్ణముఖినీనదిని, 9

- మూనామ్మికాం ధైరవ ఇన్ద్రా . కాలధైరవ మేవ చ ।
 కామాక్షీ ఇన్ద్ర విశాలాక్షీం । మత్స్యక్షీ మపి సౌఖ్యదామ్ ॥ 10
- సస్మార లోకదావేన । చో వాచ మధురం వచః ।
 రమే కొల్టాపురాధ్యక్షే : । పాహి మాం పరదేశగామ్ ॥ 11
- ఇతి స్వకీయ భావేన । స్మరన్తీ ధర్మదేవతా ।
 కృత్వా మౌక్తికరాశీం శ్రీన్ । మధ్యరాశౌ విచిన్త్య తామ్ ॥ 12
- హన్తే దత్త్వా పరాం యష్టిం । “ ఎష్వేక మనయా స్పృశ ।
 ఇత్యుక్తయా తయా దేవ్యా । మధ్యరాశౌ విలోడితే ।
 భావసామ్యం తతో జ్ఞాత్వా । ప్రహృష్టా వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 13
- ధర్మదేవీ —
 వదేయం కారణం దేవి : । దుహితు న్తే లక్ష్మణోషణే ।
 అగతః పురుషేణా స్యాః । యేన కేనా ప్యుపద్రవః ॥ 14
- ఇతః పూర్వదినే కశ్చిత్ । పురుషం తురగాల్పితమ్ ।
 దృష్ట్వా మోహవశం యతా । కామజ్వరసుపీడితా ॥ 15
- శృణు మాతః సవిస్తారం । శపే గుల్మం సప్తత్రకామ్ ।
 భర్తారం బదరీవాసం । మాతరం పితరం గురుమ్ ॥ 16
- పతిం శ్రీవేంకటాధీశం । కర్తు మిచ్ఛతి తే నుతా ।
 తథా భవిష్యతి శుభం । వా గియం నా న్యథా భవేత్ ॥ 17
- స్వాత్మానం తు శపే రాక్షసి : । సత్య మిత్య వదారయ ।
 సత్యం వదామి స్మశోణి : । తామ్బూలం దేహి మే లక్ష్మణే ॥ 18
- ఏలాలవల్లకర్పూర । జాతీపత్రైః సపూగతైః ।
 నాగవల్లీదళై ర్యుక్తం । పున ర్దేహి వరాననే ॥ 19
- ఇత్యుక్తా ధరణీదేవీ । తామ్బూలం పున రవ్య దాత్ ।
 పున రాలోచయన్తీ సా । పులిన్దా వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 20

ముకాంబికను, చైరవుని, కాంచైరవుని, కామాక్షిని, విశాలాక్షిని, సుఖప్రద
యగు మీనాక్షిని, 10

లోకరీతిగా తలంచి “ లక్ష్మీ : కోల్లాపురవాసిని : పరదేశముననున్న నన్ను
కక్షింపుచు”ని 11

తన యెఱుకజాతికి తగినటుల లక్ష్మిని తలంచుచు చేతులొని ముత్తయములను
మూడు భాగములుగా విభజించి మధ్యభాగలో ధరణీదేవి పేరును తలంచి 12

యామె చేతికి మంత్రకర్త నొనంగి యీ ప్రోగులలో నొక భాగమును ముట్టు
కొనుచు”నగా ధరణీదేవి మధ్యభాగిని కలియబెట్టగా తన ఆస్రప్రాయమున కనుగుణముగా
నాపె మధ్యభాగమును స్పృశించుటకు సంకపించి 13
ధర్మదేవత —

దేవీ : నీ కుమార్తె శరీరము కృశించుటకు గల కారణమును తెలిపెదను.
ఒకానొక పురుషునిచే నీమె కిట్టి యువద్రవము సంభవించినది. 14

ఇంతకు మున్నురోజుననే గుఱ్ఱముపై నధిష్ఠించివచ్చిన పురుషునిగాంచి మదన
తాపముచే పీడించబడుచు మోహమును చెందియున్నది. 15

అమ్మా : వివరముగా తెలిపెదను వినుము. నా బిడ్డనిమీదను, యీ పెద్దరు
బుట్టమీదను ఒట్టుపెట్టుకొనుచున్నాను. నకల ప్రాణికోటిని భరించువాడును, బదరికాశ్రమ
వివాసియు, నకల చరాశ్రమలకు తల్లి తండ్రి గురువును నగు 16

శ్రీ వేంకటాచలవతిని నీ కుమార్తె భర్తగా చేసికొనుగోరుచున్నది. ఆమె కోరిక
తప్పక నెరవేరును. నా మాట అసత్యముకానేరదు. 17

నాపై శపథమొనర్చి చెప్పుచున్నాను. దీనిని తప్పక విజమని నమ్ముము. 18

ఏలకలు. లవంగములు, కర్పూరము, జాపత్రి, వక్రలతోగూడిన లేత తమల
పాకులతో తాంబూలమును మరల నొసంగుచు ” వి 19

సోషికత్తియ యడుగగా ధరణీదేవి తాంబూలము నొసంగెను. అటుపిమ్మట
ధర్మదేవత మరల నాలోచించుచు నా రాజపత్నితో 20

“ యో ఒసౌ తురగ సాయాధః । పురుషః పూర్వ మాగతః ।

కిరాతహాపహీ స । సాక్షి స్తన్మథ మన్మథః ॥ 21

తం వృష్టా మోహ మాయాతా । కామజ్వరసుపీడితా ।

దుహితా తే ఒభవ ద్రాక్షిః । తతో ఒస్యా అజ్గశోషణమ్ ॥ 22

తచ్ఛాన్యర్థం వరారోహేః । తస్మై సా సమ్రుదీయతామ్ । ”

ఇత్యుక్తా ధరణీ దేవీ । ధర్మదేవీం వచో ఒబ్రవీత్ ॥ 23

ధరణీ —

క్వా ఒస్తే కిరాతహాపే స । దుహితృ ర్మే అజ్గశోషకః ।

వచ తన్నామ కిం భద్రైః । వరం చాన్యే తవేప్పితమ్ ।

ఇతి పృష్టా ధర్మదేవీ । ధరణీం వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 24

“ వైకుణ్ఠస్థో హరిః సాక్షిత్ । వర్తతే వేంకటాచరే ” ।

“ శ్రీనివాస ” ఇతి భ్యాతో । విద్యావాన్ ధనవాన్ బలీ ॥ 25

తస్యా శ్వం త్వత్సుతా బాలా । తాదయామాస చాశ్మభిః ।

అరామద్వారవికటే । పతితః స హయోత్తమః ॥ 26

అశ్మభి స్తాడితో ఒత్కన్తం । విహ్వలః పృచ్ఛ తత్సఖీః ।

గౌరవా ద్రాజపుత్ర్యా స్తు । క్షమేత పురుషః స తత్ ॥ 27

ఇతి మే సత్యవచనం । దత్త్వా తాం శుభ మేష్యసి ।

అదత్త్వా దుఃఖ మాప్నోషి । న మే వాణీ మృషా భవేత్ ॥ 28

అదానే దివమాత్రేణ । సా మ్రియేత న సంశయః ।

ఇతి తస్యాః వచః శ్రుత్వా । ధరణీ పున రబ్రవీత్ ॥ 29

ధరణీ —

కిం మాం వదసి దుర్వాక్యం । అపత్యం వామలోచనేః ।

ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా । పున రాహ మనస్వినీ ॥ 30

"కిరాతవేషమును కరించి సాక్షాత్తుగా మన్మథుని మించిన నుందరాకారుడై గుట్టమునెక్కి పచ్చిన పురుషుని 21

గాంచి నీ కుమార్తె మరనజ్జ్వలసంపీడితయై మోహమును గాంచినది. కావుననే మూడు శరీరము కృశించుచున్నది. 22

అవి శమింపవలెనన్న నీ కుమార్తె నా పురుషునికే యొసంగి పరిణయ మొనర్చును"ని తెలిపినంతనే ధుఃఖివీ యా సోచెకత్తైతో ధరణీదేవి — 23

నా కుమార్తె శరీరమును కృశింపజేయు నా కిరాతరూపచారియగు పురుషుడెవ్వట నున్నాడు; అతని పేరేమి? ఎఱుగించినచో నీ వడిగినదిత్తున"ని పలుకగా ధర్మదేవి 24

సాక్షాత్తు పరమపదవాసియగు శ్రీమన్నారాయణుడే శ్రీ వేంకటాచలమున నివసింపుచున్నాడు. అతని పేరు శ్రీనివాసుడందురు. విద్యలనేర్చినవాడు, ధనవంతుడు, బలబాది. 25

అతని గుట్టమును నీ పుత్రిక రాళ్ళతో కొట్టిగా ఉద్యానవన ద్వార ప్రదేశమున నా గుట్టము చైతన్యరహితముగా పడియున్నది. 26

ఈ సంగతిని నీ పుత్రిక చెలిమికత్తియల నడుగుము. రాజపుత్రికయందలి గౌరవముతో నా పురుషుడద్దానిని తమించియున్నారు. 27

కావున నీవాతనికి నీ పుత్రిక నొసంగిననే సుఖపడుచువు. లేనిచో దుఃఖింతువు. నామాటలెన్నటికీ, ననత్యములు కాజాలవు. 28

ఈ దినముననే నీ వాతనికి నీ పుత్రికవిచ్చుటకు విశ్వయింపనిచో నామె తప్పక చనిపోవున'ని తెలుపగా ధరణీదేవి — 29

సోదికత్తియతో — ఎందుట కిట్లు నన్ను దుర్బాషలాడెదవు? అనత్యము లేల పలికెదవ'ని యడిగెను. అంత నా యోచకపనిత 30

ధర్మదేవీ —

నా సత్త్వం వచనం దేవి : మయో త్తం పూర్వ మేవ తత్ ।

తద్భావ్య ప్రపదా ద్భీతా । రాజ్ఞీ వాక్య మథా బ్రవీత్ ॥

31

ధరణి —

“ ఆయాచితా మయా కన్యా : కథం దేయా భవిష్యతి ”

ఇతి చింతాపరా రాజ్ఞీ : ధర్మదేవీం వచో బ్రవీత్ ॥

32

అద్యైవ ఘటితాస్తే రాజ్ఞీ : ఆగమిష్యతి కావన ।

అపలా బహువృన్ధా చ । ధర్మార్థకుశలా భువి ॥

33

మహావక్యం విశ్వసంతి త్వం । రాజానం పరిచోదయ ।

అక్షమాన ఛా తే వర్తు : । ప్రాచీరం ససుహృద్గణమ్ ॥

34

సంప్రాప్య సామ మార్గం త్వం । సమాశ్రయ సృపప్రియే ।

సన్నిహ మమ సజ్జుల్పం । కరు కన్యానిమిత్తకమ్ ॥

35

ధరణి —

యేన కేనా ప్యుపాయేన । జీవితా స్యాత్ సుతా మమ ।

మతాం తస్యైవ చాస్యామి । గిరిగహ్వర వాసినః ॥

36

ధర్మదేవీ —

ఏవం చేత్ తే సుతా రాజ్ఞీ : । జీవిష్యతి న సంశయః ।

పతి ర్మే వర్తతే యత్ర । దేవి : తత్ర వ్రజామ్యహమ్ ॥

37

ఇత్యుక్తా తద్వచః సత్యం । ద్రష్టుకామా ధరా బ్రవీత్ ।

ధరణి —

తదా తే వచనం సత్యం । యద్యే వం సమ్భవిష్యతి ॥

38

ఇత్యుక్తా బ్రహ్మ జగమా కు । విజధామ వరాక్షసా ।

పా బి తాం “బాధ” మిత్యుక్తా । నిర్జగామ పురా ద్భుహిః ॥

39

కడే బద్ధ్యా మతం రాజన్ : స్వర్ణకూర్పం సగుల్మకమ్ ।

జగమో త్తర మభ్యేత్య । పులిన్దా మిధిలేశ్వరః ॥

40

ధర్మదేవత —

అమ్మా ! నామాట లనత్యములు తాజాలవు. నేను ముందే చెప్పితినికదా !
ఆ నేను. ఆ మాటలను విని ధర్మదేవి మిక్కిలి భయపడుచు 31

ధర్మదేవి —

కన్వియవిష్కవి నన్నడుగకుండగనే నేనెట్లీయగలనని చింతించు ధరణీదేవితో 32

నే దిరువదినాడుగు వివిషముల కాలములో దుర్బలరానిను భర్తార్థములయందు
చాచుక్కముగల నొకవృద్ధురాలు నీవద్దకు వనుదెంచును. 33

నీవు నా మాటను నమ్మి నీ భర్తను, నీ భర్త సోదరుడగు తొండమానుని
సవరివారముగా 34

పిలచి నీవు నన్యార్థము నవలచిదింపుము ప్రస్తుతము నాతో “కన్యనిత్తున”ని
సంకల్పించుకొనుచు ‘వి చెప్పగా 35

ధరణీదేవి —

నా పుత్రి కేముపాయముచేనైనను బ్రతికినచో నా కొండగుహలయందు నివ
సిండు నా కిరాతహూహరికే నామె నొనంగెదన ‘వి తన సంకల్పము నెఱింగించెను 36

ధర్మదేవత —

అంత ధర్మదేవి “రాణీ ! నీ విట్లు సంకల్పించితివిగాన నీ పుత్రిక తప్పక
బ్రతుకును. నా భర్త నాకై వేచియున్నాడు. నే నేగెదన ‘వి చెప్పెను. 37

ధరణీదేవి యా సోదికత్తియ మాటలలోని యదార్థము నెఱుంగగోరి
యామెతో — 38

ధరణీదేవి —

“ఈ వృత్తాంతము జరిగినచో నీ మాట నత్యమే యగున ‘వి పలుకుచు తన
సౌధమున కేగెను. ఆ ఎఱుక వనితయు ‘అట్లే’ యని 39

ఆ సోదెకత్తై వంకలో పిల్లనానిని కట్టుకొని బంగారు చాటను, వెదురుబుట్టను
తీసికొని నగరము వెలుపలకువచ్చి ఉత్తరదిశగా నేగెను. 40

పురిస్తాయాం గతాయా స్తు । ధరణీ వామలోచనా ।
పుత్ర్యా నికేతనం ప్రాప్య । రుదన్తీ భృశదుఃఖితా ॥ 41

ఓం తే మనోగతం పుత్రి । యత్త్వ మిచ్ఛసి తద్వద ।
స చ మాతృసమం మిత్రం । పుత్రీణా మస్మి ననిని : ॥ 42

కిష్ణు కార్య మకార్యం వా । త స్మమా చక్ష్య భామిని ।
పూరయామి మనఃస్థ ఇన్ద్ర । కిమర్థం తవ శోషణమ్ ॥ 43

అథాగ్యా ఒహం మహాభగే । విషపానం కరోమి చ ।
ఇత్యుక్త్వా సా పరాధీనా । దుఃఖితా రుదితా ఒభవత్ ॥ 44

దుఃఖితాం జననీం దృష్ట్వా । మన్ద మాహ మనోగతమ్ ।

వద్మానశీ —

కిం వదిష్యామి హేమాతః : । సూతికా దుఃఖమాగతమ్ । 45

అభవా పుత్రలాభం కిం । ప్రవదామి నిగూఢజమ్ ।
నా కృత్యం తాదృశం కిచ్ఛేత్ । జాతా క్వా పితు మే వరే ॥ 46

కాఙ్క్షా సమృత్తి తా మద్య । వక్తుం శక్నోమి న స్వయమ్ ।
తథా ఒపి తవ వక్ష్యామి । మాతృత్వాత్ శృణు భామిని ॥ 47

పద్మావతీ కథిత భగవల్లక్షణ తద్భక్త లక్షణాని

త్వయా ఒజ్జిష్టా ఒగమం మాతః । పుణ్యారామం సఖీయుతా ।
తత్రా ఒయాతః పుమాన్ కశ్చిత్ । పురాణ పురుషోత్తమః ॥ 48

మాతః : స్మరామి తస్వక్త్రం । పుష్టిరీక విభేక్షణమ్ ।
తం వినా న హి జీవామి । నత్య మిత్య వధారయ ॥ 49

చరితం తన్య కృష్ణన్య । జానన్తి విబుధేశ్వరాః ।
పాతాళా శ్చ మమజాః : । న జానన్తి హరిం పరమ్ ॥ 50

సోమిక త్రియ యేగినంతనే ధరణీదేవి కుమారై యంతఃపురమునకేగి మిక్కిలి
దుఃఖించుచు 41

అమ్మా : నీ మనోరథమేమి : నీ కోరిక నెఱిగింపుము. తల్లివంటి స్నేహితు
రాలు బాలికలకింతవరు నుండబోదు కదా : 42

చేయదగిన కృత్యమెద్దియో, చేయరానదెద్దియో నా తెలింగింపుము నీ కోరికను
సఫలమొనరింతును, నీవు కృశించు కారణమేమి : 43

నీవు తెలువవచ్చో మంచిభాగ్యురాలనగు నేను విషయమును 'మింగెద' నని
తనను విలపించుకొనజాలనిదై బిట్టుగా నేడ్వసాగెను. 44

అంత పద్మావతి విలపించుచున్న తల్లినిగాంచి అమ్మా : ఏమని చెప్పమందువు :
నావలన బాలెంత దుఃఖముగాని. 45

అతి రహస్యముగా జనించిన పుత్రలాభమనెడు కూడని పని యెద్దియు
జరుగలేదు. 46

నా కోర్కెను నేన స్వయముగా నెఱింగింపజాలకున్నాను. నీవు తల్లివగుటం
జేసి తెలిపెదను వినుము. 47

పద్మావతి భగవంతుని చిహ్నములను ఆతని భక్తుల చిహ్నముల
నెఱింగించుట

అమ్మా : నీ యజ్ఞానుసారము చెలిమికత్తియలతో పుష్పోద్ధానమున కేగితిని.
అప్పుట కొక ఆదిమంధ్యాంతరహీతుడగు నొక పురుషపుంగవు డేతెంచెను. 48

తామరరేకులవంటి నేత్రములుగల ఆతని ముఖము నెల్లపుడును నేను తలంచు
చునేయున్నాను. ఆతడు లేచిచో నేను బ్రతుకజాలను. ఇది విక్కమని నమ్ముము. 49

ఆ శ్రీకృష్ణుని చరిత్రమును విజ్ఞానవిధులెఱుంగుదురుగాని పాతాళలోక నివాసులు
గాని, మానవులుగాని యెఱుంగజాలరు. 50

సత్యం సర్వోత్తమః సాక్షిః । స ఏవ పురుషోత్తమః
చక్షిణం పాణి మాతృత్య । రాజతే చక్ర ముత్తమమ్ ॥ 51

తథా సప్యే శబ్దరాజో । రాజతే రాజవల్లభే ।
యక్ష్మచ్ఛేదౌ స్త్రువం రత్నం । శ్రుత్యో ర్మకరకుణ్డలే ॥ 52

యస్య చక్ర ప్రభావేణ । దగ్ధా వారాణసీ పురీ ।
యస్య శబ్దచ్ఛనిం శ్రుత్వా । విద్రవస్య సురాదయః ॥ 53

భాగవత లక్షణ కథనమ్

తద్భక్త లక్షణం వక్ష్యే । శృణు మాతః సవిస్తరమ్ ।
వేదశాస్త్రపరా యే చ । స్వధర్మాచరణే రతాః ॥ 54

వేదోక్తం కర్మ కుర్వన్తి । తద్భక్తాన్ విద్ధి వైష్ణవాన్ ।
శబ్దచక్రాద్భీతా యే చ । పూర్వస్మిన్పుష్టిచరా శ్చ యే ॥ 55

నా సత్య వచనా యే తు । పితృమాతృమతే స్థితాః ।
తద్భక్త లక్షణం త్వే తత్ । తం వినా కో ను జీవతి ? ॥ 56

తనయా వచనం శ్రుత్వా । సా ఒనన్దా వాక్య మబ్రవీత్ ।
ధరణీ —

సత్యం వద మాహాప్రాజ్ఞే । భ్రమో వా జ్వరకారణమ్ ॥
వద్యానతీ — 57

సత్యం వదామి మాత ర్యః । దృష్టపూర్వో మహాప్రభుః ।
తద్ధర్మనధియా మే ఒద్య । జాయతే దేహశోషణమ్ ॥ 58

శతావస్థః —

సా స్త్యయిత్వా సుతాం భద్రా । భర్తు ర్భవన మభ్యగాత్ ।
పాకార్థం పరమానన్దా । భరితా భాగ్యసమ్పదా ॥ 59

పుత్ర్యుక్లలోష సంక్షిప్తం । కృచ్ఛ్చసన్తాపసంయుతమ్ ।
అవద త్వసతిం ప్రాప్య । పుత్రీకాయవిశోషణే ॥ 60

అతడే పురుషోత్తమడు. ఇది విజము. అతని కుడిచేతిలో చక్రము మెలియుచున్నది. 51

విశమచేతియందు శంఖము, కుశమున తొస్తుభమణియు, చెవులకు మకర కుండలములను ధరింపబడుచున్నది. 52

అతని చక్రప్రభావముచే మున్ను వారణాసి (కాశికాపట్టణము) భస్మమాయెను. అతని శంఖచ్ఛవని విని రాక్షసులు పరువులేతుదురు. 53

భగవద్భక్తుల లక్షణములను జెప్పట

ఆ భగవంతుని భక్తుల లక్షణములను తెలిపెనను వినుము. భగవంతుని భక్తులు వేదశాస్త్రములయందాసక్తి కలిగియుండురు. తమ ధర్మానుష్ఠానమున శ్రద్ధకలిగియుండురు.

విష్ణుభక్తులై వేదశాస్త్రములందు చెప్పబడిన కర్మలూచరింతురు. శంఖచక్రము లచే భజనములయందు చిహ్నితులై, ఊర్వస్వపండ్రముల ధరింతురు. 55

అసత్యములారజులారు. తల్లివండ్రుల యభిప్రాయముల తెలిసి మనయకొందురు. అట్టి లక్షణములు కలవారే విష్ణుభక్తులు. అట్టి భగవంతుని వీడి యెవరు బ్రతకజాలుదుర ' విపద్ధావతి తెలుపగా 56

ధరణీదేవి సంతసించి ' ఇది విజమా : లేక వీవు భ్రమచే విట్టి సంతానమును చెందుచుంటివా ' అని యడుగగా 57

పద్మావతి —

“అహ్మా : నా మాట విజము ఆ పురుషోత్తముని చూచిననాటినుండియు నాతనిని మరల గాంచవలెనను తలంపుతో నా శరీరము కృశించుచున్నద ” వి తన మనోభీష్మమును తెలుపగా 58

శతానందనుడు —

ధరణీదేవి పద్మావతి నూరదించి అబ్రహ్మసంపదతో విండినదై మిక్కిలి సంతసించుచు కుమార్తె కోరికను సఫలతనొనరించుటకై తన పతి గృహమునకేగెను. 59

పుత్రిక శరీరము కృశించుటచే దుఃఖించుచున్నట్టియు, దానిని పోగొట్టు మపాయనెఱుంగక మనస్తాపము చెందుచున్నట్టి తన భర్తతో కుమార్తె చిక్కిపోవుటకు కారణమును, 60

కారణం ధర్మదేవ్యుక్తం । అథ తచ్చాన్తికారణమ్ ।

సర్వం సమ్మోహయా మాన । పుత్ర్యా హృద్గత మాదరాత్ ॥

81

ధరణీశం ప్రతి పద్మావతీసఖిభిః సహ వకుళాగమనమ్

ఏతస్మి స్నేహ సమయే । కన్యా శ్చ వకుళా వివతాః ।

అభిషి చ్యా వ్యగస్తేశం । శక్జరం బ్రాహ్మణై స్సహ ॥

62

సమ్పూర్ణా శిరసా ధృత్వా । బ్రాహ్మణై స్సపురోహితైః ।

రాజధానీం సమాసాద్య । ధర్తు ర్భవన మవ్యయః ॥

63

సమాగతాన్ ద్విజాన్ సర్వాన్ । సమ్పూజ్య విధిపూర్వకమ్ ।

గన్ధపుష్పాక్షతాద్యై శ్చ । వస్త్రాద్భారభూషణైః ॥

64

విప్రాశీర్వాదమస్త్రై శ్చ । మార్జయిత్వా స్వకాం సుతామ్ ।

అభుజ్జ చ స్వయం రాజా । బ్రాహ్మణానా మథా ల్లజ్జయా ॥

65

సా భుక్త్వా లభ మహాదాగ । ధరణీ బహి రాగతా ।

దదర్శ తాం మహారాజ । వకుళాం నవరూపిణీమ్ ॥

66

ధర్మదేవ్యా వచః స్మృత్వా । తత్సమీప ముపాగమత్ ।

పప్రచ్చ తా స్తదా కన్యాః । ఏతద్వృత్తాంత కోవిదాః ॥

67

ధరణీ —

తై సా కస్మా దుపాయతా । పూజ్యే వ ప్రతిభాతి మే ।

పుచ్చతాం కన్యకాః అస్యాః । కి మాగమనకారణమ్ ॥

68

ఏవ ముక్తాః కన్యకా స్తు । ధరణీ మబ్రువం స్తదా ।

కన్యకాః —

వాసా పన్నగతై రే ల్లస్యాః । స్వామీ శ్రీవేంకటేశ్వరః ॥

69

త రాజాకారికా కాచిత్ । నామ్నా వకుళమాలికా ।

అవయా ధరణీదేవ్యాః । సన్నిరౌ మమ కిన్నర ॥

70

దానికి చేయవలసిన శాంతిని ధర్మదేవి చెప్పినటుల నంతయు నాశని కెఱిగించి
పద్మావతి మనోభీష్టమును కూడ తెలియజేసెను. 61

అకాశరాజువద్దకు పద్మావతి చెలికత్తెలతో వకుళాదేవి వచ్చుట

ఇంతలో పద్మావతి చెలికత్తెలు వకుళాదేవితో గూడ అగస్త్యేశుడగు ఈశ్వరుని
బ్రాహ్మణులతో గూడ సలిపేంచి 62

పురోహితులతోను, బ్రాహ్మణులతో గూడినవారై పూజాద్రవ్యములను శిరస్సు
లపై నుండుకొని రాజువానిని ప్రవేశించి యందలి రాజభవనముకు వచ్చిరి. 63

రాజు వచ్చిన బ్రాహ్మణులనుండరను యథావిధిగ పూడించి గంధపుష్ప ఆశీర్వా
దతోను, మాతవ వస్త్రాలంకారములతోను 64

బ్రాహ్మణుల అశీర్వాద మంత్రములతో తన కుమార్తె శరీరమును తుడిచి
బ్రాహ్మణుల యాజ్ఞనుపొంది తాను భుజించెను. 65

అనంతరము ధరణీదేవియు భుజించి వెలువలకురాగా నూతన సౌందర్యవతి
యగు వకుళమాలికను గాంచెను. 66

అంత ధరణీదేవి ధర్మదేవి మాటను తలంచుచు వకుళాదేవిని సమీపించి యాపె
వృత్తాంతమును చక్కగా నెఱిగిన నా కన్నియ నిట్లడిగెను. 67

ధరణీదేవి —

ఈమె ఎవరు ? ఎటనుండి వచ్చినది ? వనిత్రురాలువలె తోచుచున్నది. జాతిక
లారా : ఈమె రాకకుగల కారణములు తెలిసికొనుద ' ననంతనే 68

కన్నియలందరు ధరణీదేవితో — ఈమె శేషశైలమున నివసించును.
శ్రీ వేంకటాచలవతి యీమెకు ప్రభువు. 69

అతని ఆజ్ఞలనాచరించుచుండును. ఈమె పేరు వకుళమాలిక. ఈమె ' ధరణీ
దేవితో కొంత మాట్లాడవలసియున్నద ' ని 70

- కార్య మస్తీతి కథితం । తత స్తు సహితా స్తయా ।
 మమ ప్రాప్తా మహాభాగేః । త్వత్సమీప మిహా ధునా ॥ 71
- పృచ్ఛ్యతాం నైవ వృత్తాంతం । తదాగమన కారణమ్ ।
 ఏవ ముత్తా ఒక త్కాదే । వకుళా సమభాషత ॥ 72
- తిష్ఠ భద్రే వరాలోహే । రక్షపీతే సునిర్మలే ।
 ఇత్కుత్తా ఒలనస్తభితా । వకుళా తత్ర సంస్థితా ॥ 73
- మేనే కృతార్థ మాత్మానం । సాఫల్యం జన్మనో ఒపి చ ।
 ధరణీ —

- స్వాగతం తే వరాలోహేః । మమ పుణ్యసముచ్ఛయాత్ ॥ 74
- మన్యే కృతార్థ మాత్మానం । సఫలం సాధు సజ్జమాత్ ।
 సర్వేష్టప్యం భవత్కర్మ । త దిద్య విదకిమహి ॥ 75
- “కిమర్థ మాగమో మాతః । శీఘ్రం త త్కథ్యతా” మితి ।
 బభాషే వకుళాం ధార్యా । రాజ్ఞ స్తస్య మహాత్మనః ॥ 76

ధరణీం ప్రతి వకుళోక్తస్వాగమన కారణమ్

- కన్యాపేక్ష ముఖ్యకార్యం । పునః కార్యశతేన కిమ్ ।
 ముఖ్యకార్యం తతః శ్రుత్వా । వకుళా మబ్రవీ దిదమ్ ॥ 77
- ధరణీ —

- సమ్య గుర్తం త్వయా దేవిః । వరాపేక్షా ఒపి వర్తతే ।
 కో వరః క శ్చ దేవో ఒర్య । గోత్రం నక్షత్రక ఇన్ద్ర కిమ్ ॥ 78
- కిం నామ జనక శ్చా న్య । మాతా చా పి మహాత్మనః ।
 కిం కులం కో ఒన్య చా ఒచారో । జాతి ర్వా తస్య కా వద ।
 కులా ఒచారాదికం పృష్టా । వకుళా వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 79
- వకుళా —

వలకుచే నామెను తోడ్కొని మీ నమీపమున కిప్పుడు వచ్చితిమి.

71

మీరే యాపై రాకకుగల కారణము నడిగి తెలిసికొనుడ 'ని పలికిరి. అంత ధరణీదేవి వకుళమాలికతో —

72

'కుభాంగీ! ఈ వీర్యముగు రత్నపీఠము నలంకరింపుమ 'ని నంతనే వకుళమాలిక యా పీఠముపై నధిష్ఠించి

73

తనను కృతార్థురాలయినట్లును, తన జన్మ తరించినట్లును తలపోయసాగెను, ఇంతలో ధరణీదేవి — అమ్మా! నీకు స్వాగతము నా భాగ్యవశమున వస్తుచెందితివి.

74

నజ్జనసాంగత్యమున నేను కృతార్థురాలనయినట్లును, నా జన్మ సఫలమయినట్లును తలచెదను. నీ రాకకు కారణమును తెలుపుము. దానినిపుడే నెరవేర్తుము.

75

త్వరలో మీ రాకకుగల కారణమును తెలుపుడ 'ని యా రాజభార్యయగు ధరణీదేవి యడుగగా

76

ధరణీదేవితో వకుళాదేవి తన రాకకుగల కారణమును తెలుపుట

వకుళమాలిక వారితో — నే ననేక కార్యముల నాశించుచు వచ్చినను వధువు నన్వేషించుటయే నా ముఖ్యోద్దేశము 'ని తెలిపెను.

77

అంత ధరణీదేవి — దేవీ! బాగుగనే తెలిపితివి. నీవు వధువు నాశించినచో మేము నరని కోరుచున్నాము. వరుడెవరు? ఈతని దేశమేమి? గోత్రమేమి? నక్షత్రమెద్ది?

ఈతని తల్లిదండ్రు లెవరు? కులమేది? ప్రవర్తన ఎట్టిది? జాతి యేమి? అని ప్రశ్నింపగా వకుళమాలిక యాపెను

78

వకుళమాలిక —

శ్రుణు రాష్ట్రీ సవిస్తారం । గోత్రం బన్ధుజనం తథా ।
దేవతే జననీ తస్య । జనకః పూరనన్దనః ॥ 80

నిశాంరకులం తస్య । నామ కృష్ణ ఇతి స్మృతమ్ ।
వసిష్ఠగోత్రే చో త్పత్తిః । నక్షత్రం శ్రవణం తథా ॥ 81

అవాసో వేంకటగిరిః । విద్యావాన్ ధనవాన్ బలీ ।
బహుధాచార సమ్మన్నో । వయసా పశ్చాది శకః ॥ 82

పాణిగ్రహణకాలే తు । తం దృష్ట్వా తోష మేష్యసి ।
మత్ర బహునో తేన । వర్షా త్రై సుఖం భవేత్ ।
చ ద్వైత్త మఖిలం శ్రుత్వా । తా మోహోఽనన్ద సిర్భవా ॥ 83

ధరణి —

శక్త్యా జాతా వరారోహే । మమ తే వచనా త్సఖీ ।
సభాగ్యశ్చ కులీన శ్చ । బుద్ధిమాం శ్చ యువా బలీ ॥ 84

వాగ్మీ చోక్తోఽస్య చై తావత్ । వివాహో న కృతః కుతః ।
సౌ తద్వచన మాకర్ణ్య । నపత్య మనుచిన్త్య తమ్ ।
రైర్యేణ వచనం ప్రాహు । ధరణీ రాజవల్లభామ్ ॥ 85

వక్షా —

కృతవై వాహికో దేవిః । బాల్యే భాగీరథీ పితా ।
తత్రా పత్య మనాలోక్య । ద్వితీయం కర్తు ముత్సుకా ॥ 86

న దోష మితరం విద్ధి । శ్రీనివాసే నిరామయే ।
తద్వైత్త మఖిలం శ్రుత్వా । సమాహూయ స్వకం సుతమ్ ॥ 87

సృప మాహ్వపయామాస । ధరణీ పతి మాతృనః ।
ఏకాన్తే రాజశార్దులం । ఇదం వచన మబ్రవీత్ ॥ 88

ధరణ్యుక్త్యా వియన్నృపకృత పద్మావత్యోక్త్యానన ప్రకారః
ధరణి —

విస్తారముగా గోత్రమును, బంధుజనమును తెలిపెదను. వినుము. వరుని తల్లి దేవకి. పూసేనుని పుత్రుడగు పసుదేవుడు తండ్రి. 80

ఆతనిని చంద్రవంశము. పేరు శ్రీకృష్ణుడు వాసిష్ఠగోత్రము. శ్రవణ నక్షత్రము. 81

శ్రీ వేంకటాచలము నివాసస్థానము. బాగుగా విద్యలనేర్చినవాడు. భనవంతుడు. బలవంతుడు. గొప్ప సదాచారనంపన్నుడు. ఇరుపదియైదు సంవత్సరముల ప్రాయమువాడు.

వివాహసమయమున నా వరుని గాంచిన సంతసించగలవు. పెక్కు మాటలేల : ఆతనిని మచినంతనే నీకు సుఖముచేకూడన'ని తెలుపగా — దానిసంతసు విని ఆనందపరవశయై 82

ధరణీదేవి —

సఖీ : నీ పలుకులవలన సాకౌత సందియము కలిగినది. భాగ్యశీలియై మంచి కలమున పుట్టినవాడై, బుద్ధిమంతుడై, యువకుడై, బలవంతుడై 84

చక్కని వాక్కుగల వరున కింతకాలమునరకును వివాహ మెందులకొనరనివ లేద'ని యడుగగా వకుళాదేవి యా వరునకు సంతానములేకుండుట నాలోచించి ధైర్యము నూని రాజవక్త్రితో — 85

వకుళమాలిక —

గంగానది తండ్రియగు శ్రీనివాసునకు బాల్యముననే వివాహమాయెను. కాని సంతానము లేకుండుటచే మరియొక వివాహము నొనర్చుకొనుట కాన క్రికలవాదాయెను. 86

అవికారుడగు శ్రీనివాసునిలో నింకే దోషమునులేద'ని పలుకగా రాణి యా పృథ్వాంతమునంతను విని తన పుత్రుని పిలిచి 87

తన భర్తను పిలిపించి యాతనితో రహస్యముగా

88

ధరణీదేవి తెలుపగా ఆకాళరాజు పద్మావతి సూర్యునిచే

ధరణీదేవి —

- కన్యార్థ మాగతా రాజః : । వకుణ వేంకటాచలాత్ ।
 వరు (సుతు) సమ్రేక్ష్య చా పి త్వం । స్వపురోహిత మన్త్రిభిః ॥ 89
- వరస్యా పి విచార్యా తు । కులవిద్యాదిలాదికమ్ ।
 గోత్రముజ్జ్వల్యానుకూల్యం । బ్రాహ్మణై ర్వేదపారగైః ॥ 90
- సర్వం సమ్యక్ సమాలోచ్య । కన్యాదానం కురు ప్రభో ॥ 91
- కన్యార్థ మాగతా సాధ్వీ । దుహితు ర్విడితం మనః ।
 త మేవే చ్ఛతి తే పుత్రీ । వేంకటాచల వాసిసమ్ ॥ 92
- ధర్మదేవీవచః సత్యం । కుశం శ్రీఘం విధీయతామ్ ।
 ఇతి పత్న్యః వచః శ్రుత్వా । సో ఒభా దానస్థనిర్భరః ॥ 93

అకాశరాజః —

- “ అహో మగ్గళ మస్మాకు । సమ్ప్రీప్తం పూర్వపుణ్యతః ।
 అస్మాకం పితరః సర్వే । కృతార్థా ముక్తభాగినః ॥ 94
- త్వద్వాక్యామృతపానేన । రోమహర్షస్తు జాయతే ।
 కదా పశ్యామి కల్యాణం । వధూవరసమాగతమ్ ॥ 95
- సభద్రుకాం రాజపుత్రీం । రాజసింహాసనే స్థితామ్ ।
 కదా పశ్యామి నేత్రాభ్యాం । జన్తమణ్డలమధ్యగామ్ ” ॥ 96
- ఇత్యుక్త్వా భవనం చాగాత్ । దుహితు ర్దుహిత్పరియః ।
 సృపః పద్మావతీం ప్రాహ । సాన్త్యయన్ వచసా సుతామ్ ॥ 97

సృపః —

- భద్రైః దుఃఖం మనస్తం తే । త్యజ శ్రీఘ మతః పరమ్ ।
 హృదయే తవ కల్యాణి । కా ఒపేక్ష వర్తతే వద ॥ 98
- తా మద్యా హం కరిష్యామి । నా త్ర కార్యా విచారణా ।
 జనకస్య వచః శ్రుత్వా । జననీం వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 99

పద్మా —

వేంకటాచలము నుండి కన్యకౌటతై వకుళమాలిక వచ్చినది. మీరు పురోహితుల
తోను, మంత్రులతోను వరుని గాంచి 89

ఆలని తుల విద్య బలాదులను విచారించి గోత్రము నక్షత్రము మున్నగున
వనుకూలముగానున్న సంగతియు వేదశాస్త్రము నామాలాగ్రముగ నెఱింగిన బ్రాహ్మణులచే

చక్కగా నాలోచించి కన్యాదానము నొనరింపుము. 91

ఈయె మన కుమార్తెకొఱకే వచ్చియున్నది. మన పుత్రిక మనసు మనకు
రెఱిసినది. మీ పుత్రికయు వేంకటాచల నివాసియగు నాకనిచే కోరుదున్నది. 92

ధర్మజేవి తెలివిన మాట నత్యమైనది. శ్రీమముగా శుభమును జరిపింపుడ ' వి
పలికెను. భార్య మాటలకాకాశరాజు మిక్కిలి సంతసించి 93
ఆశాశరాజు —

మన పూర్వజన్మ పుణ్యవిశేషమున మనకు మంగళము చేకూరినది. మన పితృ
దేవతలందరును కృతార్థులైరి. ఇక సందరకు మోక్షముచేకూరినది. 94

నీ మధురములగు మాటలను వినిసంతసే నాకు ఒడలు జలదరించుచున్నది.
పెండ్లికూర్తె, పెండ్లికూరులతో కూడిన కల్యాణము నెప్పుడు గాంతునోకదా ! 95

రాజపుత్రిక తన భర్తతోగూడ రాజసింహాసనమున కూర్చుండి బంధుజనులు
చుట్టుముట్టియుండగా నా కనులతో నెప్పుడు గాంతునో గదా ! 96

అని పలికి పుత్రికా వాత్సల్యముకలవాడై పుత్రిక భవనమునకు జవి పుత్రిక
యగు పద్మావతిని మృదువచనములతో నూరడించుదు 97

రాజు —

కల్యాణీ ! నీ మనస్సునందలి దుఃఖమును వీధుము, నీ హృదయమునందలి
కోర్కెను తెలుపుము. 98

దాని నిపుడే నేను నవలమొనరింతును విచారించవలద ' వి పలికెను. తండ్రి
మాటలను విని పద్మావతి తన తల్లితో 99

పద్మావతి —

మాత నై కథితం సర్వం । జనకాయ వచో మమ ।
 సమాచక్ష్య ద్య సజ్జోచాత్ । నా హం వక్తుం సమ్యత్సహే ।
 పుత్రీగిరం విదిత్వా సా । భర్తారం వాక్య మబ్రవీత్ ॥

100

ధరా —

సాధయస్య మహాదాగ । వివాహం విధిపూర్వకమ్ ।
 వింమో నైవ కర్తవ్యః । శునార్థ స్తు శుభాననః ॥

101

రాజా —

తస్మై దాస్యామి కృష్ణాయ । శ్రీనివాసాయ వీమతే ।
 ఇత్యా సాస్య సుతాం రాజా । పుత్ర మిన్ద్రనికేతనమ్ ॥

102

(వేషయామాసరాజేష్ఠి) । గుర్వానయనకాక్షయా ॥

103

వివిధ్య పత్రికాం రాజా । పుత్రీ కల్యాణసూచికామ్ ।
 సమ్ప్రేషయామాస తదా । స్వపుత్రేణ వియన్మృషః ॥

104

వియన్మృషాజ్ఞయా ధరాతలం ప్రతి బృహస్పత్యాగమనమ్

స గత్వా వాయువేగేన । చన్ద్రాం శత్వా త్తు భూమిస ।

భివన్దతా ఽనపూర్ణో । గురు మిన్ద్రస్య చ క్షణాత్ ॥

105

స పత్రం రాజపుత్ర ఇచ్చ । సమాలోక్యా గతం గురుః ।

ప్రతిష్ఠాప్యా సనే త ఇచ్చ । తేనా నీతాం తదా భద్రామ్ ॥

106

సహత చ మహారాజ । పత్రికాం శ్రుభూచికామ్ ।

తక్షణా దాగమ ద్రాజన్ । రాజానం స పురోహితః ॥

107

ప్రాప్తం పురోహితం దృష్ట్వా । కృత్వా ఽర్చాం విధిపూర్వకమ్ ।

కారోచితం వాచయత్వా । వన్తమాస ఉవాచ సః ॥

రాజా —

తవా జ్ఞయా కరిష్యామి । వివాహం దుహితు ర్మమ ॥

108

శ్రీనివాసవ్యః శమ్భున్దో । విదికవ్యః ప్రశస్యతే ।

కన్యార్థ మాగతా పార్శ్వ । విదితే గోత్రవామరీ ॥

109

అమ్మ : నీతో నేను చెప్పినదానిని నీవు తండ్రికి తెలుపుము. నేను సిగ్గుచే
చెప్పజాలకున్నాని 'ని నుడువగా కుమరిక మాటలను తెలిసికొని భర్తతో — 110
ఛరజేదేవి —

పూజ్యుడా : మనకు శుభము చేకూరవలెనన్న ఆలంపక యథాశాస్త్రముగా
వివాహమును జరిపింపుమ 'ని యడుగగా 101
రాజు : —

“శ్రీకృష్ణస్వరూపుడగు శ్రీనివాసునకే తన నొసంగెదన “ని పుత్రికయగు
పద్మావతి సూరడించి యింద్రుని భవనమునకు తన పుత్రుని 102

బృహస్పతిని తోడైచ్చుటకై పంపించుచు 103

తన పుత్రిక కల్యాణమును సూచించు శుభలేఖను కూక వ్రాసి పంపెను. 104

ఆకాశరాజాజ్ఞచే బృహస్పతి భూమిపైకి వచ్చుట

రాజపుత్రుడును చంద్రుని యంశమున నవతరించినవాడగుటజేసి వాయువేగ
ముతో నేగి దేవేంద్రునకును గురువగు బృహస్పతికి వందన మాచరించెను. 105

బృహస్పతి శుభలేఖను గొనివచ్చిన రాజపుత్రునిగాంచి యాతనిని అననమున
కూర్చుండజేసి ఆతడు తీసికొనివచ్చిన శుభమును సూచించు 106

శుభలేఖను చదివి వెంటనే పురోహితునితో గూడి ఆకాశరాజువద్దకు ఆరుగు
రెంచెను. 107

రాజు బృహస్పతికి యథావిధిగా పూజలనొనర్చి నమయానుసారముగా నాతిభ్యము
నొసంగి వత్తిను చదివించి నమస్కరించుచు తమ యాజ్ఞ అయినచో నా కుమార్తెకు
వివాహమును జరుపింతును. 108

నర్వరోకవిడుదలైన శ్రీనివాసుని సంబంధము చాల యుక్తకృష్ణమైనదేకదా :
ఈ పకుళమాలిక కన్నీరువతయుటకై వచ్చినది. గోత్రము పేరులు తెలిసినవి. 109

తథా ఓపి తవ వాత్సేన । వివాహం కర్తు ముత్సహే ।
 స రాజ్ఞో వచనం శ్రుత్వా । రాజానాం ప్రత్యభాషత ॥ 110
 గురుః —

సఫలం వృక్ష మశ్రేత్య । జీవన్తి బహవో భువి ।
 తథా వయ ఇచ్చ జీవామః । తవ ఛాగ్యావలమ్మిసః ॥ 111

అహం కదాచి దేవా త్ర । సమాగచ్ఛామి భూతలమ్ ।
 న జానామి తతస్సమ్యక్ । శుక ఆశ్రితవాన్ సదా ॥ 112

స జానాతి మహారాజ । స్థితి మేతస్య శార్ఙ్గిణః ।
 ఆత్మైవో త్తరసిగ్భాగే । పశ్చాక్రోశమితే నృపః ॥ 113

శుకో ఓస్తి వ్యాసతనయః । శ్రీనివాస పరాయణః ।
 తమాహ్వయ మహారాజః । శీఘ్రం తే పృథివీపతేః ।
 స వక్ష్య త్యాత్యనః సౌఖ్యం । వృత్తాంతం తస్య చాదితః ॥ 114

బృహస్పత్యుక్త్యా వియన్నృపకృత శుకాహ్వానమ్

ఏవముక్తో ఓత గురుణా । బ్రాతరం బ్రాహ్మణ ప్రియమ్ ।
 సద్విదేశ మహారాజ । శుకాశ్రమ మరిస్తమః ॥ 115

స గత్వా వాయువేగేన । రథేనా దిత్య వర్చసా ।
 ధ్యానయోగా దుత్థితం తం । దృష్ట్వా శుక మునాచహ ॥ 116

కౌజ్జమాన్ —

శృణు తాపనకార్థులః । వచనం రాజభాషితమ్ ।
 సద్మావశీ వివాహార్హా । సమ్మన్నా గురుపూజితా ॥ 117

శ్రీనివాసాయ తాం కన్యాం । ప్రదాతుం కాఙ్క్షతే నృపః ।
 యుక్తాయుక్తచిన్తాయై । గురు మాహూతవా నపి ॥ 118

తద్దర్శ మేవ చాద్య త్వాం । సమాహ్వయతి భూమిపః ।
 యుక్తాయుక్తే విచిన్త్యా త । తేభిశ్చ శుభవశ్రికామ్ ॥ 119

అయినను మీ ఆజ్ఞ అయిన నే వివాహముచేయుట కిష్టపడుదునని నవినయముగ పలుకగా

110

బృహస్పతి —

ఓమిపై ననేక ప్రాణులు పండ్లతోగూడిన వృక్షము నాశ్రయించి బ్రతుకుచున్నట్లే మేమును సీ భాగ్యముపై నాధారపడి బ్రతుకువారముకదా :

111

నే నపుడపుడుగనే భూతలయునకు వచ్చుచున్నాను గాన నాకీ విషయము బాగుగా తెలియును. శ్రీ కుకయోగింద్రుడివనే యుండుటంజేసి యాతడు శ్రీనివాసునిగూర్చి బాగుగా నెఱుంగును.

112

ఇచ్చటనుండి ఉత్తరదిక్కుగా నైదుక్రోశుల దూరమున

113

శ్రీనివాసునియందమిత భక్తిగలిగి వ్యాసమూసింద్రుని పుత్రుడగు కుకుడు నివసింపుచున్నాడు. ఆతనిని వెంటనే పిలువబంపుము. ఆతడు వీ శ్రేయస్సును శ్రీనివాసుని వృత్తాంతమునంతను నీకు మొదటినుండియు తెలుపునని పలికెను.

114

బృహస్పతి చెప్పగా ఆకాశరాజు శ్రీ కుకయోగింద్రుని పిలుచుట

బృహస్పతి మాటలను శిరసావహించి బ్రాహ్మణులయందు గౌరవముగల సోదరుడగు తొండమానును కుకాశమునునకు పంపించెను.

115

ఆతడు సూర్యునివంటి తేజస్సుగల రథముపై వాయువేగముతో నేగి ధ్యానయోగమునుండి లేచియున్న కుకుని సేవించి

116

తొండమానుడు —

మనీంద్రా ! ఆకాశరాజు మీతో చెప్పుమనిన వార్తను వినుము. సజ్జనులచే పూజింపబడు పద్మావతి వివాహమునకు తగిన వయస్సుకలదాయెను.

117

ఆమెను శ్రీనివాసున కొనంగవలెనని రాజభిలషించుచున్నాడు. మంచిచెడ్డల వారయుటకు బృహస్పతిని పిలిపించెను.

118

మిమ్ములనుకూడ వందులకే రాజు పిలుచుచున్నాడు. మీరు మంచిచెడ్డల నారసి కుభలేఖను వ్రాయవలెను గాన

119

అవదాళ ఇచ్చ కృత్వా ఒద్య . గచ్చ తన్నగరిం ప్రతి .
ఏవ ముక్తే మహీదేవ . మహీపాలేన భూమిప ॥ 120

స సమృమాత్ సముత్థాయ . వ్యభ్రమ ద్విభ్రమ నివ .
భిష్టన్ కమణ్ణయం రాజన్ : . భిష్టన్ కృష్ణమృగత్వచమ్ ॥ 121

విద్ధిద్య మణిమాలా శృ . సనసర్త మహామునిః .
ముహూర్త మిత్థం రాజేంద్రః . తద్బుద్ధి రవశం గతా .
ఉవాచ షణ్మా ద్రాజానం . కార్ణదైవ్విపాయని ర్మునిః ॥ 122

శ్రీకృకః —

పాహా డితం వాక్య ముదారవిక్రమః . త్వయా హరే ర్వేంకటకైలవాసినః .
కన్యాప్రదానం పురుషార్థసాధనం . సమస్తలోకస్య పవిత్రకారకమ్ ॥ 123

ఆకాశరాజభిషణా . శ్రీనివాసకృపాబలాత్ .
మహాదానపరా విత్తం . భూయాస్తా ఇచ్చ దినేదినే ॥ 124

ఇత్యా శిషా ప్రశస్యా థ . పవృతీర్థే ఒవగాహ్యా చ
కృత్వా మాధ్యాహ్నాకీం సన్ధ్యాం . త్యక్త్వా జీర్ణోపబర్హణమ్ ॥ 125

స నవావి కుశాగ్రాణి . వికృత్య మునిసత్తమః .
కిరీటం బస్తయిత్వా తైః . ఉత్తమాణ్ణవిబద్ధనమ్ ॥ 126

కవచం కల్పయామాస . కుశాగ్రైః కుసుమై స్తదా .
కుంభీమణిమాలాభిః . కణ్ణకర్ణ విభూషితః ॥ 127

అపాదలమృకృష్ణత్వ క్క . వచై స్సమలక్ష్మకః .
అశ్వయానే ఒదిరోప్యైశం . వినాయ స నృపామజః ॥ 128

త మాయా స్తం మువిం దృష్ట్వా . చతుర్జగదలాన్వితః .
పురోహితం పురస్కృత్య . కుశమూలపరోదతైః ॥ 129

మీరకాశమును కల్పించుకొని మా నగరమునకు రావలయున'ని వార్త
నందియగా 120

శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు సంభ్రమముతో దిగ్గునలేచి గిరిగిరి తిరుగవారంభించెను.
కమండలమును బ్రదక్షిణంబుచేసి, కృష్ణాజినమును చిప్పివైచెను. 121

మణిమాలికలను తెప్పివైచుచు నాట్యమొనరించుచు నొక క్షణకాలము తన
శరీరమును మరచి తదనంతరము రాజు సోదరునితో — 122

శ్రీ శుకుడు —

మహాబలశ్రీ : నీవు మంచిమాటను తెలిపితివి. శ్రీ వేంకటాచల నివాసియగు
శ్రీనివాసునకు నీవు కన్నియ నొసంగుట పురుషార్థస్థదము. సకలలోకములను పవిత్ర
మొనరింపజాలియున్నది. 123

శ్రీనివాసుని కృపావిశేషముచే ఆకాశరాజు, బృహస్పతు లిరువురును గొప్ప
దాతలై దినదిన ప్రవర్ధమానులై విలసిల్లుదురుగాక : 124

అని ఆశీర్వదించి వద్యతీర్థమున స్నానమాచరించి మధ్యాహ్న సంధ్యావందనము
నొనరించి చినిగిన పైపంచెను వీడి 125

క్రొత్త దర్బణను కోపికొని వాటితో తలపాగను చేపికొని తలపైనిడికొని 126

దర్బణతోను, పూవులతోను కవచమును నిర్మించుకొని, తులసీ పూసల మాలిక
లనుగూర్చి కంఠమును చెప్పుటకు ఆలంకరించుకొని 127

పాదములవరకు వ్రేలాడు కృష్ణాజినము చెట్టుపట్టి మొదలగు కవచములచే
విభూషితుడై ప్రయాణమునకు సంపన్నుడుకాగా రాజు సోదరుడతనిని గుఱ్ఱముపై నెక్కించు
కొని తీసికొనివెళ్ళెను. 128

వచ్చుచున్న మునివి గాంచి ఆకాశరాజు రథ, గజ, కురగ్గ, పదాతి బలములతో
గూడి పురోహితుని ముందింటుకొని శుశమూలఫలములను నీటిని తీసికొని 129

అధియత స్తవా రాజా । సనోషం ప్రాప సా పురీ ।
 యానా దుత్తీర్య రాజేన్ద్రీ : । సాష్టాంగం ప్రణిపత్య తమ్ ।
 గజ మారోఘ్య నగరీం । స పురోహిత ఆనయత్ ॥ 130

వికేతనాన్తర్పవనే వివేశ్య । నిధిం మునీనాం ప్రవరం స రాజా ।
 సమూజయామాస విచాసనిత్రమో । విద్యాగురుం జ్ఞానగురుచ్ఛ నత్వా ॥ 131

రాజా —

తాపనం పరిప్రవచ్చ । కన్యార్థం దిషణాగ్రతః ।
 పద్మావతీం ప్రదాస్యామి । భవద్భ్యా మనుమోదితః ।
 శ్రీనివాసాయ కృష్ణాయ । నిశ్చితో హి మయా వరః ॥ 132

స తద్వచన మాకర్ణ్య । రాజానం రాజసత్తమః ।
 శుకో ఒబ్రవీ ద్గిరు పుత్రీ । కారణా త్కరుణాన్వితః ॥ 133

శ్రీశకః —

మాకురుష్య మహారాజ । సన్దేహం దానకర్మణి ।
 ధన్యో ఒసి త్వం మహీపాలః । కులం పావనతాం గతమ్ ॥ 134

పితరస్తు దివం ప్రాప్తాః । నా త్ర కార్యా విచారణా ।
 కిం త్వయా ఒచరితం పుణ్యం । పూర్వజన్మని భూమిప ॥ 135

భగవా నరవిన్దాక్షః । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।
 జామాతృత్వం సమావన్నః । తస్మా న్నాస్తి తవాధికః ॥ 136

విలంబో నైవ కర్తవ్యః । శుభం శీఘ్రం విధీయతామ్ ।
 వయం భవ్యాః కృతార్థాః స్మః । తవ సజ్గేన భూమిప ॥ 137

వయస్తు తవసా ఒచరాధ్య । కన్దమూల ఫలాశనాః ।
 సర్వసక్లం పరిత్యజ్య । న సఖ్యామో ఒత్ర తం విభుమ్ ॥ 138

సక్లతేః ప్రవ వశ్యామః । శ్రీనివాసం శ్రీయాయుకమ్ ।
 సక్లతి త్తవ భద్రా నోఒ । భూయా జ్ఞస్మని జన్మని ॥ 139

ఎడచేగెను. పట్టణవాసులందరును సంతపించిరి. రాజు తన వాహనమునుండి దిగి శుకయోగీంద్రునకు సాష్టాంగముగా నమస్కరించి ఎనుగుపై నెక్కించుకొని తన పట్టణములోనికి తీసికొనివెళ్ళెను. 130

విద్యలకును, విజ్ఞానమునకును గురువును, మునిశ్రేష్ఠుడునగు శ్రీ శుక యోగీంద్రుని తన రాజభవనములోనికి గొవిపోయ యథాశాస్త్రముగా పూజించెను. 131

రాజు —

అనంతరము బృహస్పతి యెదురుగా శ్రీ శుకయోగీంద్రునితో — శామంగీక రించినచో పద్మావతిని శ్రీకృష్ణస్వరూపుడగు శ్రీవివాసున నొనంగెడను, నేను వరుని విశ్చయించుకొనియే యుంటిన ' వి వరుకగా 132

శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు రాజుతో — రాజా : నీవు నీ పుత్రికయందలి వాత్సల్యముతో 133

శ్రీ శుకుడు —

శ్రీవివాసునకు నీ కన్నియ నొనంగు విషయమున సందేహింపవలదు. నీవిటి కృత్యముచే ధన్యుడవైతివి. నీ కులము వవిక్రమైవది. 134

నీ పితృదేవతలు స్వర్గమున కేగెదరు, నీ నీ విషయమున సందేహింపవలదు. నీవు పూర్వజన్మమున నెద్దియో మహా పుణ్యకార్యము నాచరించితివి. 135

పుండరీకాక్షుడగు శ్రీవివాసుడు నత్పురుషులకు ప్రాప్యమైనవాడు. నీ కట్టివా డల్లుడగుటంజేసి విన్ను మించినవాడు కానరాడు. 136

అలోంపక వెంటనే శుభకార్యము నొనరింపుము. నీ స్నేహముచే మేము ధన్యు లము, కృతార్థులమైతిమి. 137

మేము కందమూల ఫలముల భుజించుచు, నన్నిటియందు నాశనువీడి తపమాద రించియు భగవంతుని కానజాలకున్నాము. 138

నీ స్నేహముచే లక్ష్మీదేవితో గూడిన శ్రీనివాసుని గాంధగలుగుచున్నాము. నీ సాంగత్యము మాకన్ని జన్మలయందును మంగళవ్రదమై యొప్పునుగాక : 139

- ఏవం త ముత్తాన్ రాజన్తి । తూష్టి మాన స తాపనః ।
 కుకవాక్యం తతః శ్రుత్వా । న రాజా ఒలనన్త నిర్భరః ॥ 140
- వైయాసకే ర్వచః శ్రుత్వా । ప్రళకుస ప్రజాపతిః ।
 మన్యే కృతార్థ మాత్మానం । వ్యాసపుత్ర నమో ఒస్తు తే ॥ 141
- గ్రహాణా ఇన్ గతి స్తాత । తయో ర్యోగో విచిన్త్యతామ్ ।
 ఋక్షయోగం గోత్రయోగం । పశ్య విప్ర బలాబలమ్ ॥ 142
- ఇతి రాజ్ఞో పచః శ్రుత్వా । సురాచార్యః ససమ్ప్రమమ్ ।
 చాయాశాస్త్ర విదానజ్ఞో । వకుళాం వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 143

గురుకృత పద్మావతీ శ్రీనివాస వివాహ యోగాద్యానుకూల్య విచారః

బృహస్పతిః —

- గోత్రం శ్రీవేంకటేశస్య । తన్నామా ఒచక్ష్య భామినిః ।
 నక్షత్ర ఇన్ మారోహే । కథ్యతా మితి చా బ్రవీత్ ।
 పా తస్య వచనం శ్రుత్వా । కిచ్చ తోపాన్వితా ఒబ్రవీత్ ॥ 144

పకుళా —

- బ్రాహ్మణా స్సత్కనమ్మన్నాః । కలౌ మిధ్యాప్రవాదినః ।
 జానన్తో ఒసి మహారాజః । న వదన్తి హితాహితమ్ ॥ 145

శ్రీకృతః —

- అవిశ్వాస శ్చ విప్రేషు । క్షత్రియాణాం వరానసేః ।
 ధర్మో ఒస్య ధర్మతా మేతి । హ్య ధర్మో ధర్మతాం గతః ॥ 146
- తస్మా త్వయా మహాధాగేః । కథనీయం హితాహితమ్ ।

పకుళా —

- నక్షత్రం శ్రవణం తస్య । గోత్రం వాసిష్ఠ సంజ్ఞకమ్ ॥ 147
- హిమః పురాతనా మత్స్య । కూర్మకృష్ణాదిరూపిణః ।
 గోత్ర మత్రే ర్మహాధాగః । నక్షత్రం మృగశీర్షకమ్ ॥ 148

అని పనికి మిన్నకురికగా రాజు మిక్కిలి సంకపించుచు

140

శ్రీ శుకయోగీంద్రుని ముతించుచు మహాత్మా : నేను కృతార్థుడనైతిని. నీకు నమస్కారము.

141

గ్రహముల సంవారమును, గ్రహయోగమును, నక్షత్రయోగమును, గోత్ర ఆనుకూల్యతను, గోత్రముల బలాబలములను విచారించుడు.

142

అని పరిసంతనే జ్యోతిశ్శాస్త్రము నెఱింగిన బృహస్పతి తొట్రుపాటుతోఁ జూరజేవిని చూచి —

143

బృహస్పతి పద్మావతీ శ్రీనివాసుల వివాహమునకు అనుకూలతను విచారించుట

బృహస్పతి —

వకుళాదేవీ : శ్రీ వేంకటేశుని గోత్రమేమి : అతని పేరేమి : అతని నక్షత్రమేమి : యిది యడిగెను. వకుళ యాతని మాటలకు కొంచెము కోపించి వకుళమాలిక —

144

“కలియుగమున బ్రాహ్మణులు బలాధ్యులై అనత్యమునే యాడుచుందురు. మంచిచెడ్డల నెఱింగియు మాటలాడర ” వి కఠినముగా పలికెను.

145

శ్రీ శుకుడు —

ఆ మాటలకు శుకయోగీంద్రుడు — కలియుగమున రాజులు బ్రాహ్మణులను నమ్మజాలరు. ధర్మ మధర్మముగాను, అధర్మము ధర్మముగను పరిణమించును.

146

కావున నీవు మంచిచెడ్డలను తెలుపవలెను. అనిసంతనే వకుళమాలిక — శ్రీనివాసుని నక్షత్రము శ్రవణము, గోత్రము వాసిష్ఠము.

147

శ్రీనివాసుని యవతారముకంటె ముందునుండు మత్స్య కౌర్మ కృష్ణావతారము లలో నత్ర గోత్రమును, మృగశిరా నక్షత్రమునై యున్నవని పూర్వులు చెప్పుదురు.

148

- సీతా సత్యావిహిసాయాః । పద్మావత్యా విదు ర్బుధాః ।
 ఉపయో ర్భవనం శ్రుత్వా । గురు ర్యోగం విచిన్త్య సః ।
 హర్షోద్రిక్తమనా భూత్వా । సత్య మాహ మహామతిః ॥ 149
 సర్వం విచార్య భూపాలః । స్వార్థభావం సమాశ్రితః ।
 సమ్మత్య బస్థమిత్రాద్యైః । కన్యాదానం కురుప్రభో ॥ 150
 ఏవం గురువచః శ్రుతా । విచార్యా ఒశు విచక్షణాః ।
 భక్త్యా పరమయా రాజా । స్వార్థభావం సమాశ్రితః ॥ 151
 జ్ఞాతిబాన్ధవసమ్మన్ది । సుహృన్మిత్రజనై ర్యుతః ।
 మత్తం చకార రాజేన్ద్రః । కన్యాదాన నిమిత్తకమ్ ॥ 152
 తే సర్వే బస్థవర్గా శ్చ । రాజానం ప్రత్యపూజయన్ ।
 సభాం చ కారయామాస । రత్నసింహాసనే స్థితః ॥ 153
 వాచయిత్వా ఒభ పుత్ర్యాహం । కన్యానిశ్చయకారణాత్ ।
 తామ్నూలం దక్షిణాం చా దాత్ । పూజయిత్వా గణాధిపమ్ ।
 భుజ ముద్భృత్య రాజేన్ద్రః । సభామధ్యే వచో ఒబ్రవీత్ ॥ 154

రాజా —

- పద్మావతీం ప్రదాస్యామి । శ్రీనివాసాయ శార్దూజే ।
 యాయం బస్థగణా శ్చా శ్ర । దయాం కురుత మాం ప్రతి ॥ 155
 ప్రతిజ్ఞా మకరో దిత్తం । కన్యార్థే వేంకటేశీతుః ।
 న చోవాచ మహారాజో । గురుం గురుజనప్రియః ॥ 156
 కిం కార్యం నద విప్రేన్ద్రః । సజ్కల్పానన్తరం మయా ।
 రాజాన ముద్రవీ ద్రాజన్ । అజ్గిరా దేవతా గురుః ॥ 157

బృహస్పతిః —

- విరిణ్య ప్రితికాం రాజన్ । శ్రీనివాసాయ విష్ణవే ।
 విప్రం ప్రేషయ రాజేన్ద్రః । తస్యా గమనకారణాత్ ।
 వ్య గురో ర్వాక్య మాకర్ణ్య । రాజా గురు మభాషత ॥ 158

అట్లే సీత సత్యభామాది యవతామలను ధరించిన పద్మావతిని గూర్చియు నత్రి గోత్రమును, మృగశిరా వక్షాత్రిమునే చెప్పుదురు. అని పలుకగనే బృహస్పతి సంతుష్టాంతరంగుడై సత్యమునే వచించెను

149

రాజా : నీ వంతయును చక్కగా నాలోచించి నీ మంచిచెడుగులను చక్కగా నెఱింగి నీ బంధుమిత్రులతో విచారించి కన్యాదానము నొనరింపును ' వి

150

తెలిపినంతనే రాజు వెంటనే ఆలోచించి మిక్కిలి భక్తిగలవాడై తనకు స్వాభావికమైన నద్వాదముతో

151

జ్ఞాతులు, బంధువులు, భిన్నవయస్కులై హితమును కోరువారును, ననుచున్నులై మేలను కోరువారుగను జనులతో గూడి పద్మావతి కన్యాదానమునకై యాలోచన చేయసాగెను.

152

బంధుజనులందరును రాజును పూజించిరి. రాజు రత్నసింహాసనమున నుండి నభయించెను.

153

కన్యాదానమును విశ్వయము నిమిత్తమై పుణ్యాహవచనమును గావించి గజాధిపతియగు వినాయకుని పూజించి దక్షిణతో గూడ తాంబూలమునొసంగి చేతినెత్తి నభామయ్యమున విట్లువర్ణెను.

154

రాజు . —

శ్రీమన్నారాయణాంశ సంభూతుడగు శ్రీవివాసునకు పద్మావతి నొసంగెదను. మీరందరును నాయందు దయయుంచుడ ' వి

155

శ్రీవివాసునకు కన్యక నొసంగుటకై ప్రతిజ్ఞ నొనరించి బృహస్పతితో పెద్దలకు ప్రియమగు నా యాకాశరాజు —

156

బ్రాహ్మణోత్తమ : ఈ సంకల్పముచేసిన పిమ్మట నే నేమి చేయవలెన ' వి యడిగెను. అంత దేవగురువగు బృహస్పతి —

157

బృహస్పతి —

రాజా : విష్ణుస్వరూపుడగు శ్రీవివాసుని పేంచేయమని బ్రాహ్మణునకు శుభ లేఖను వ్రాసియచ్చి పంపును ' వి చెప్పగా రాజు —

158

రాజా —

- కిం లేఖ్యం ప్రాకృతై ర్విద్యన్ . అప్రాకృతశరీరిణః ।
 తథా ఒపి లేఖనీయం యత్ . త ద్బ్రూహి గురున త్తమః ॥ 159
- అకాశరాజవచనం । శ్రుత్వా గీష్పతి రాదరాత్ ।
 విభిత్వా బోధయామాన । రాజ్ఞ స్తస్య మాహాత్మనః ॥ 160
- గురూపదిష్టమార్గేణ । విలిలేఖ స పత్రికామ్ ।

శ్రీనివాసం ప్రతి వియన్నృపలిఖిత వివాహ పత్రికా ప్రకారః

- అప్రాకృతాయ నిత్యాయ । సచ్చిదానందమూర్తయే ॥ 161
- స్వతంత్రాయ ద్వితీయాయ । సత్తరూపాయ శార్ఙ్గిణే ।
 భక్తి ప్రియాయ భక్త్యైక । వేద్యోపాదేయరూపిణే ॥ 162
- దేవదిదేవపూజ్యాయ । బ్రహ్మపూజ్యాయ విష్ణవే ।
 శ్రీనివాసాయ కృష్ణాయ । వేంకటాచలవాసినే ॥ 163
- ప్రాజ్ఞః సర్వై శ్చ వేదాద్యైః । ఆగమైః సపురాణకైః ।
 అవేషితానన్తగుణ । కర్మణే శ్రీధరాయ తే ॥ 164
- అశీర్వాదం కరిష్యామి । బన్ధుత్వా త్రై మురోత్తమః ।
 త్వత్పాదపద్మసంపీక్షా- । కామ అకాశనామకః ॥ 165
- త్వదాశ్రయం సమాకాంక్షన్ । లేఖయామ్య ద్య మాధవః ।
 ప్రేమత్రద్రాత్మభిః సాకం । సర్వై కుళలినోవయమ్ ॥ 166
- త్వదనుగ్రహమాత్రేణ । వసామో ఒత్ర హరేః పురే ।
 సర్వేషాం భవతాం క్షేమం । పత్రద్వారా విబోధయ ॥ 167
- దైత్రశుక్లత్రయోదష్ఠ్యాం । ఏతత్ప్రతం విలిఖ్యతే ।
 కన్యాం పద్మావతీం కుర్యం । దాస్యామి తి మతి ర్మమ ॥ 168

రాజు —

గురువర్యా : దివ్యజగీరరారియగు శ్రీవివాసునకు నావంధి ప్రాకృత జనులేమని
వ్రాయవలెను : ఆయనను వ్రాయవలసినదాని నాజ్ఞాపింపుడ' ని ప్రార్థింపగా 159

ప్రాజ్ఞాదగు బృహస్పతి తాను వ్రాసి రాజునకు తెలుపగా 160

బృహస్పతి యుపదేశానుసార మాకాశరాజు పత్రక విట్లు వ్రాసెను — 161

ఆకాశరాజు శ్రీనివాసునకు లగ్నపత్రికను వ్రాసిన విధమును వర్ణించుట

దివ్యమంగళ విగ్రహస్వరూపుడును, సనాతనుడును, సచ్చిదానందస్వరూపుడును,
స్వతంత్రుడును, సాటిలేనివాడును, అనేక రూపములు కలవాడును, శార్దూమును ధరించిన
వాడును, భక్తికి పశుగునాడును, భక్తిచే మాత్రమే తెలియదగిన పొందిదగిన స్వరూపము
గలవాడును, 162

దేవాధిదేవులచేత పూజింపబడువాడును, బ్రహ్మచే పూజింపబడువాడును, సర్వ
వ్యాపియు, శ్రీనివాసుడును, కృష్ణుడును, శ్రీ వేంకటాచలమున నివసించువాడును, 163

అంగములతో గూడిన సకల వేదాదులచేతను, అగమములచేతను, పురాణముల
చేతను గూడ తెలియబడని యసంఖ్యాక గుణచేష్టితములు కలవాడును, శ్రీయఃపతియగు నీకు

మన బంధవ్యముచే (తాను మామయు శ్రీనివాసు డల్లాడునగుటచే) నాశీర్వాదము
నొసరించుచున్నాను. నీ చరణకమల దర్శనోత్సుకుడనగు నా పేరు ఆకాశరాజుండును. 164

నీ బంధుత్వమును కోరుచు నే నిప్పడీ లేఖను వ్రాయుచున్నాను. మేము మా
కళత్ర పుత్ర త్రాతలతో క్షేమముగానున్నాము. 165

నీ యనుగ్రహముచే నీ వారాయణపట్టణమున నివసించుచున్నాము. మీ అందరి
క్షేమమును లేఖమూలమున తెలుపగోరెదము 167

చైత్ర శుక్ల త్రయోదశి రోజున నీ లగ్నపత్రికను వ్రాయుచున్నాము.
వచ్చావతి యను కన్యను నీ కీయవలెనని నా సంకల్పము. 168

తా మల్లీకురు గోవింద : । వివాహవిధిపూర్వకమ్ ।

శుకో జేత్తి గురు లేస్తేత్తి । హృదయం మమ సర్వతః ॥

169

మా కురుష్యో త్ర సన్దేహం । కన్యార్థం పురుషోత్తమః ।

వై శాశుక్లదశమీ । భృగువారే శుభే దినే ॥

170

జన్మభిః సహ సమ్రూప్య । మా ముద్ధృక్య గజైః సహ ।

హర్షేణ పాణిగ్రహణం । కర్తవ్యం మే మనోగతమ్ ॥

171

అధికం లేఖనీయం తే । కి మ స్తి పురుషోత్తమః ।

శుకో చదతి య త్సత్యం । త త్సర్వం మమ కేశవ ॥

172

ఇత్యాశిషః సస్తు మహానుభావః । తే । సమస్త కల్యాణ గుణార్ణవః । ప్రభో ।

విశ్వాద్య సత్యాద్య సుఖస్వరూపితే । సమస్తభోకప్రభవే మహాత్మానే ॥

173

ఇత్థం లిఖిత్వా వరప్రతికాం శుభాం । ఆకాశరాజో జగదీశసన్నిధిమ్ ।

ప్రప్రేషయామాన శుకం మహాన్తం । సపుత్రమిత్రః సహ బాన్ధవానుగః ॥

174

క్రోశమాత్ర ముపాగమ్య । శుకం వచన మబ్రవీత్ ।

రాజా —

యేన కేన ప్రకారేణ । తన్య చిత్తం వశీకురు ॥

175

అయుతం స్వర్ణలక్షం వా । కోటిం వార్కుద మేవ వా ।

రాప్యామి ద్రవ్యవిచయం । నాత్ర కార్యా విచారణా ॥

176

ఏవ ముక్తో మహీదేవో । గతః శేషాచలం ప్రతి ॥

177

మధ్యంగతే దీప్తకరే మహాత్మా । పమాగత స్తత్ర శుక సృశిష్యో ।

హరే ర్జనన్యా ఒమగతో విరాగీ । తద్దర్శనాన్లూద గతాధ్వశేషః ॥

178

అమృత మవీక్ష్య చా యాన్తిం । వేంకటాద్రి శిఖామణిః ।

మాతా చ నా గతా కస్మా । దితి చింతాపరో హరిః ॥

179

నా కన్యను పరిణయపూర్వకముగా సంకీకరింపుము. నా మనస్సు నన్నివిధములుగా శ్రీ శుకయోగిండుదును. ద్విహస్పతియు తెలియజాచుదురు. 169

కన్వియను గుఱించి సందియమొందవలదు. వైశాఖ శుక్ల దశమీ శుక్రవాహనమున 170

బంధపులతోను పరివారముతోను నరుడెంచి నన్ను తరింపజేసి సంతోషముతో వద్దావతివి పరిణయమాడి నా యభీష్టమును నెరవేర్చుము. 171

శ్రీనివాసా : నీ కథికముగా వ్రాయునదేమున్నది : శ్రీ శుకయోగిండుడు చెప్పినదానినంత నాచరింపుము. 172

పరమ పూజ్యస్వభావా : నకల కల్పాడగుజనిచే : సకాతన పురుషుడవు. సత్య స్వరూపుడవు. సుఖరూపుడవు. నకల చరాచరాత్మక జగత్సృష్టికర్తవు. మహాత్ముడవగు నీ కివియే అనేకములగు నాశీర్వాదము. 173

అవి యిట్లు లగ్నపత్రికను వ్రాసి పరమపూజ్యుడగు శ్రీ శుకయోగిండుని శ్రీనివాసుని వద్దకు పంపుచు పుత్రులు ప్నేహితులు బంధువులతో కూడి 174

క్రోశమాత్ర దూరమువరకేగి శ్రీ శుకునితో “యే విదముననైనను శ్రీనివాసుని మనమును వశపరచుకొనుము. 175

పదిపేజి సూరువేలు బంగారమునుకాని కోటి, పదికోట్ల ధనమునుగాని. యీయ గలము. ఈ విషయమున సందేహింపవలదు ” వి చెప్పెను. 176

విరాగియగు శ్రీ శుకయోగిండుడు మహాత్ముడగు చండకీరణు డాకాశమధ్య బాగమునకు రాగా (అవరాహనమయమునకు) శిష్యులతో వేంకటాచలమునకేగి శ్రీనివాసుని జననియగు వకుళాదేవి వెంటరాగా శ్రీనివాసుని గాండూటచే మార్గాయాన మువశమింపగా శ్రీనివాసుని చెంతకేతెంచెను. 177, 178

శ్రీనివాసుడును వచ్చుచున్న తన తల్లిరాకను గమనింపక “తల్లియొందునలన రాలేద ” వి విచారించసాగెను. 179

ఏకస్మిన్నేవ రాజే తు । కృష్ణదైవపాయ నాత్మజమ్ ।

దవర్మ సరిః పాణిం । కృతకార్య వివిశ్చయమ్ ।

కుశం ప్రాహ స్మ ఖత్తైవ । చాసనా దుద్ధితో హరిః ॥

180

శ్రీనివాసః —

కార్యం మదీయం విప్రేంద్ర! పక్వం వాఽపక్వమేవ వా ।

కార్యం తవ కృపాసిన్ధో! పక్వమేవ న సంశయః ॥

181

కుశం వాక్య మితి శ్రుత్వా । దణ్డవ త్ప్రజితం భువి ।

సమాల్లిఖ్య కుశం కృష్ణో! । తక్త్యా హర్షవశం గతః ॥

182

అచిచిత్ర చరిత్రాఽత్మా । కుశ మాహ మహీపతే ।

శ్రీనివాసః —

వదన్తి లోకా అన్యథాన్ సహస్రాన్ । వివాహకామానరజన్మనోయే ।

తేయాన్తి మద్రామ కిమప్రవాచ్యం । జగత్కుటుమ్బస్య వివాహకామే ॥

183

సరో విధర్తి స్వసుతం । స్వభార్యాం స్వజనం గృహమ్ ।

బ్రహ్మాణ్డం భవనం విద్వన్ । బ్రహ్మ మే నాభిసమ్భవః ॥

యా లక్ష్మీ ర్మమ కల్యాణీ । యే చా న్యే మమ చారసాః ॥

184

తేకుర్నవతి లజ్జణీ । జీవా స్సన్తి హ్యసంఖ్యకాః ।

ఏతేషాం రక్షణే బద్ధ । దీక్షోఽహం మునిసత్తమ ॥

185

మహాకుటుమ్బ యుక్తస్య । మమ కల్యాణ కారణాత్ ।

య మ్మిర్యాభాషితం స్వామిన్! । త్వయా ఽద్య మునిసత్తమ ॥

186

త్వత్కృతస్యో సకారస్య । ప్రౌఠిదాతుం న విద్యతే ।

తథాఽపి తవ దాస్యామి । శరీరాల్లిసం మనః ॥

187

మద్భురీశా ధరిష్ఠ స్తుః న విశానామి తే కుభవః ।

నీచ ముక్త్యాఽల్లి సల్లభ్య । తస్యాదాత్ పురుషోత్తమః ॥

188

త్వ త్పుష్క స్యా వది ర్వాన్తి । మత్సల్లి పున పుష్కళః ।

యథా త్వయా కృతం కర్మ । తథా పూర్వం కపివ్యరః ॥

189

ఇదే నమయమున తను వచ్చిన పనిని నిర్వహించుటలో విశ్వయమును
సూచించినట్లు కలిమిన కరమునిది వచ్చుచున్న శుకయోగీంద్రుని గాంచి భక్తితో తన
పీఠమునండి లేచి

180

శ్రీనివాసుడు —

బ్రహ్మచోత్తమా : నా పని సఫలమగునా : కాదా : యని యడిగెను. అంత
శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు — దయానిధి : నీ పని సఫలమైనది నందియుములేద'ని బదులుపలికి

టూమిపై చందమువలె పడియుండి నమస్కరించుచున్న శుకయోగీంద్రుని
శుభకరమగు వాగ్యమును విని యాతని గట్టిగా ఆలింగన మొనరించుకొని భక్తితో పరమా
నందిమీ నందినెను.

182

వరయు మిక్కిలి విచిత్రమగు చరిత్రగల శ్రీనివాసుడు శ్రీ శుకనితో —
లోకులు ప్రపంచమున నొక మనుష్యునకు వివాహమొనరించు కోరికతో పేంకొంది యని
తెలుసులగు పలికినను నా పరమపదమును పొందుచున్నారు. అట్టితరి జగత్సృష్టికర్తయగు
తనవంతుని వివాహము నాకాంక్షించు నిషయమున ననత్యములాడినను నెట్టి దుర్గతియి
కలగజాలదు.

183

మనుజుడు తన పుత్రుని తన భార్యను తన బంధుజనమును, గృహమును
మాత్రమే భరించును. నాకు బ్రహ్మాండమేఇల్లు. బ్రహ్మ నా నాభికమలమునుండి పుట్టినవాడు.
నాకు శుభవ్రదురాలగు లక్ష్మి భార్య. మిగిలిన నా కడుపున పుట్టిన

184

కొందరినాగు లక్షల జీవులు కలరు. అనంత్యాకములగు జీవకోటిని రక్షిం
చుటకై నేను దీక్షను పూనియున్నాను.

185

ఇట్లు గొప్ప కుటుంబముతో కూడిన నాకు కల్యాణ మొనరించుటకై నీ విషయ
పలికిన యనత్య భాషణలనాది

186

ఉపకారమొనర్చితివో దానికి ప్రత్యుపకారమొనర్చు శక్త్యముకాదు. అయినను
నీకు దానికి ప్రతీకారముగా గాఢాలింగనము నొనంగెదను.

187

నా శరీరముకంటె విలువగలిగి నీకు శుభావహమగువరేదియును లేద'ని పలికి
శ్రీ శుకయోగీంద్రుని గాఢముగా నాలింగనమొనర్చుకొని

188

“మహాత్మా : నీ పుణ్యము విరవధికమైనది. నా ఆలింగనము నీకు పుణ్య
ప్రదము. ఇట్లే మొన్ను హనుమంతుడు

189

సీతానిమిత్తం యః కర్మ । కృతవాన్ మారుతాత్మజః ।

తస్మై ప్రాదాం మహీదేవః । స స్తుప్తః సహభోజనమ్ ॥

190

సత్యలోకాధిపత్య ఇన్చ । సీతావర్తావలమ్బినే ।

తస్మా ద్భరిష్ఠం తే కర్మ । మునే తాపసపుణ్యవః ॥

191

ఏవ ముక్త్యా నుభద్రాణి । వాక్యాని వివిధాని చ ।

తతః ప్రోవాచ భగవాన్ । కషే కిం భాతి భానువత్ ॥

192

శ్రీనివాససన్నిధౌ వియస్కృపప్రేషితకుకోక్తవివాహోదస్తః

శ్రీశుకః —

రాజరాజేన లిఖితా । పత్రికా పురుషోత్తమః ।

ప్రోక్తం తవ మహాభాగః । పూర్వ మేవా స్య కారణమ్ ॥

ఇత్యుక్త స్స రమాకాస్తః । పత్రికాం శిరసా చదౌ ॥

193

శ్రీనివాసః —

కుశలీ వర్తతే రాజా । ధార్యా తస్య పతివ్రతా ।

బ్రాతా తస్య మహాభాగః । పుత్ర స్తస్య విశాంపతేః ॥

194

శ్రీశుకః —

పర్వ స్తు కుశలం తస్య । భగవన్ భూతభావన ॥

వియస్కృపం ప్రతి శ్రీనివాసవిలిఖిత శుభపత్రికా

ఏవ ముక్తః పపాతాత । పత్రికాం పురుషోత్తమః ।

తత్ సహృష్టమనా భూత్వా । వాచ మూచే రమాపతిః ॥

195

పత్రికా లిఖ్యతే విప్రః । మయా ౭౭కాశ స్మపాయ చ ।

శ్వర్యావ మమన్మత్యై వ । రాజ్ఞః ప్రీతివిదాయితా ॥

196

తతః స పత్రం పురుషరాతమిత్రం । స్వయం లిలేఖాత మహార్థసంయుతమ్ ।

అత్యంతసంహృష్టమనః ప్రమాదకం । కృష్ణాక్షణారే వ్రతి రుక్మిణీ మివ ॥

197

సీతాస్వేషణై చేపిన నహాయమునై సంతపించి యాతవితో భుజించితిని. 190

సీతాదేవియొక్క కుదవార్త నెఱింగించుటచే నాతనిని సత్యలోకమున కధిపతిని గావించితిని. అంతకంటె నీ వాపరించిన కృత్యముత్కృష్టమైనది. 191

అని యిట్లనేక మంగళవచనములను పలికి శుకయోగీంద్రా : నీ చంకలో సూర్యునివలె ప్రకాశించునదేమి ' యని యడిగెను. 192

శ్రీనివాసున కాకాశరాజు పంపిన వివాహ వృత్తాంతమును
శుకుడు తెలుపుట

శ్రీ శుకుడు —

భవిష్యోత్తమా : ఇది రాజేంద్రుడగు నాకాశరాజు పంపిన లగ్నపత్రిక. దీనికి కారణమును ముందే తెలిపితిని 'ని తెలుపగనే శ్రీనివాసుడా పత్రికను శిరస్సుపై నుంచుకొనెను. 193

శ్రీనివాసుడు —

మరియు — ఆకాశరాజు క్షేమముగానున్నాడా : ఆతని పత్రికవలన గు ఖార్య కుళంఘేకదా : ఆ రాజవంధ్రుని పోదరుడును, పుత్రుడును సుఖముగనున్నారట : అని ప్రశ్నించెను. 194

శ్రీ శుకుడు —

జగదీశ్వరా : అందరును కుళంఘగనే యున్నారని శ్రీ శుకుడు బయలిదెను. 195

శ్రీ శ్రీనివాసు డాకాశరాజునకు శుభలేఖను వ్రాయుట

అంత శ్రీనివాసుడు కుభవత్రికను చదివి సంకుప్తాంతరంగుడై

నే నాకాశరాజునకు లగ్నపత్రికను వ్రాయుచున్నాను. ఈ పత్రిక నీ మాటల వలననరించియే రాజునకు ప్రీతిసౌవగూర్చున వి పలికి 196

ఇంద్రుని మిత్రుడగు ఆకాశరాజునకు గొప్ప భావయుక్తముగా నొకలేఖను మున్ను కృష్ణావతారమున రుక్మిణీదేవికి వ్రాపినట్లు స్వయముగా తన సంకోషమును సూచించుచు విట్లు వ్రాసెను. 197

- రాజాధిరాజపూజ్యాయ । సుధర్మతనయాయ చ ।
 నమో నమో లలితకై వ । కృత్యే యం పత్రికా లభనా ॥ 198
- లిఖ్యతే శ్రీనివాసేన । కుభవిజ్ఞప్తిగర్భిణీ ।
 శ్రీమద్రాజాధిరాజేస్త్రి- । కిరీటాఘృష్టపాదుక ॥ 199
- అన్మచ్చస్థవరేణా య । గుణపూర్ణ । నమృద్ధిమన్ : ।
 సుధర్మతనయాతా । నామ్నా లలతాసు సుకీర్తిమన్ ॥ 200
- నమో నమో లస్తు తే రాజన్ । శ్రీనివాసస్య శార్ఙ్గిణః ।
 శ్రీనివాసేన బాలేన । విజ్ఞప్తిః క్రియతే త్వియమ్ ॥ 201
- ఉపద్వి ర్లిఖితం దృష్ట్వా । నన్తోషో హ్యభవ న్మమ ।
 వై శాఖకర్షదళమీ । కృగువారో మహాత్మవే ॥ 202
- అజ్ఞీకరోమి రాజేస్త్రి : । కన్యాం తవ విశాంపతే : ।
 యథా పురా సాగరో మే । కన్యాదానసుకీర్తిమాన్ ॥ 203
- తథా దత్త్వా తు మే కన్యాం । భవే స్త్వం బహుకీర్తిమాన్ ।
 యథా వై సాగరాన్ పూర్వాన్ । కపిలేన నిపాతితాన్ ॥ 204
- భగీరథో మహారాజో । గజ్గా మాదాయ వై పురా ।
 ఉద్భృత్యకీర్తిమాపేదే । తథా త్వం రాజవత్తమః ॥ 205
- దత్త్వా మే సుభగాం కన్యాం । తవ పూర్వోత్తరం కులమ్ ।
 ఉద్భృత్య బహుశాం కీర్తిం । లభస్వేతరదుర్గభామ్ ॥ 206
- లిఖితవ్యం విశేషేణ । కి న్నే లస్తి నృపసత్తమః : ।
 లిఖేన్మజ్జో లసి ధర్మాత్మా । వేత్తి సర్వం కుకో మునిః ॥
 ఇతి విజ్ఞాపనం క్షేయం । మమ ప్రణతి పూర్వకమ్ ॥ 207
- ఇత్థం రిలిక్త్వా వరపత్రికాం కులాం । శేషాద్రినాథో మునినా కుతేన ।
 వప్రీషయామాన సురేంద్రపూజ్యం । పురం నృపేంద్రస్య వియన్నృపస్య ..

రాజాదిరాజులచే పూజింపబడునట్టియు, సుధర్ముని తనయుడగు నాకాశరాజు
3 భక్తి భావముతో నమస్కరించి 198

శుభమును తెలుపు నీ వక్రికను వ్రాయుచున్నాను. శ్రీ రాజాదిరాజుల కిరీట
ములచే నొరిపిడిచేయబడు పాదసవ్యములు కలిగినట్టియు. 199

నా కాత్మబంధువులగు భక్తబృందముతో కూడినట్టియు, సకల కల్యాణ
గుణములతో విండియున్నట్టియు, సకల సంపన్నుడైనట్టియు, సుధర్ముని పుత్రుడునునగు
“ఆకాశరాజు” ఆను పేరుతో దిక్కులయందు వ్యాపించిన కీర్తి కలవాడవును నగు 200

నో రాజవంశమా : దనుర్ధారియగు శ్రీనివాసుడు నమస్కరించుచున్నాడు.
దాదగు శ్రీనివాసుడు వ్రాసుకొన్న విన్నవము. 201

తమరు వ్రాసిన వక్రికను చూచి నాకు చాల సంతోషము కలిగినది. వైశాఖ
శుద్ధ దశమీ శుక్లవారమున నుచోత్సవ నమయమున 202

నీ పుక్రికను పాజిగ్రహణ మొనర్చుట కంగీకరించుచున్నాను. పూర్వము
సముద్రుడు నాకు కన్యాదానము నొసరించి సత్కీర్తి నార్జించినట్లే 203

నీవును నాకు కన్నీయ నొసంగి చాల కీర్తిగలవాడవు కాగలవు. కపిలమహర్షిచే
శపింపబడి భస్మముకాబడిన నగర పుత్రులను 204

భగీరథ చక్రవర్తి గంగను తీసికొనివచ్చి తరింపజేసి కీర్తినిపొందెను. అట్లే
నీవును 205

నా కందమగు నీ కన్నీయ నొసంగి మీ పూర్వీకుల నందరిని పునీతులనుగావించి
యితరులు పొందలేని గొప్ప కీర్తిని పొందుము. 206

రాజేంద్రా : నీకు విస్తరించి వ్రాయునవసరములేదు. నీవు పెక్కుధర్మముల
నెఱింగినవాడవు. శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు సర్వమును నెఱింగిన ధర్మాత్ముడు. ఇట్లు నా
నమస్కారపూర్వకముగు నీ జ్ఞానము నెఱుంగునది. 207

ఇట్లు శుభవక్రికను వ్రాసి శ్రీ శుకయోగీంద్రునిచే వింబ్రాదులకును, సేవింప
దగినదియు ఆకాశరాజు పట్టణముగు నారాయణపురమునకు పంపించెను. మరియు శ్రీ శుక
యోగీంద్రునితో - 208

శ్రీనివాసః —

అవిదిత్వా కులం గోత్రం । నామ సంస్థాన మన్వరమ్ ।
కథం దాస్యతి రాజేంద్రః । కన్యాం మమ మహీసురః ॥ 209

శ్రీకృతః —

స కులం న చ గోత్రం తే । న జన్మ మరణే హరే ।
స జరా న చ వృద్ధి శ్చ । న చ స్థానం న చాశ్రయః ॥ 210

విదమ్యమాత్రం గోవిందః । కురుషే పురుషోత్తమః ।
స తే ఽపేక్ష్యం కులం గోత్రం । విదితస్య జగత్పతేః ॥ 211

మమ వాక్యా ద్వియ ద్రాజః । కన్యాం తే సమృద్ధిదాస్యతి ।
మమ వాక్యా జ్జగన్నాథః । యదాం కృత్వా యశ్చపే ॥
ఇయ ఇన్ద్ర కన్యా గోవిందః । స్వీకార్యా కృపాయా త్వయా ॥ 212

శ్రీనివాసాజ్ఞయా కుకస్య విమిస్నుపనగరం ప్రత్యాగమనమ్

ఇతి స్తుత్వా కుక స్త్రీవం । విస్ఫుష్టో హరిణా పునః ।
హరినస్తర్భనా ల్లబ్ధి । హర్షో రాజపురం యయా ॥ 213

గతే తు మునిశార్దూలే । భగవాన్ భక్తవత్సలః ।
మాతరం సందదర్శా భ । మార్గశ్రాంతాం వయోగతామ్ ॥
నకులాం ప్రణిపత్యా భ । మాధవో వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 214

శ్రీనివాసాయ వకుళాకథితపద్మావతీ పరిణయోదంతః

శ్రీనివాసః —

అన్యః కాంఛింస్ను వ్రే । కిమర్థం కమలాననే ।
కాక శ్ర వార్తా వగరే । త స్మమా చక్ష్య రామిని ॥ 215

పకుళా —

సారితా జహృయత్సేవ । కన్నా తే పురుషోత్తమః ।
రైవ మేవ వరం మన్యే । పౌరుషం నైవ కారణమ్ ॥ 216

శ్రీనివాసుడు —

మౌనాంధ్రా : నా కులమును, గోత్రమును, పేరును, దేశమును, భవనము
నెఱుంగక రాజు నాకు కన్నీయ నెట్లానంగున * వి యడుగగా 209

శ్రీ శుకుడు —

“ శ్రీమన్నారాయణా : నీకు కులములేదు. గోత్రములేదు. జన్మమరణములు
లేవు మురలితనము, వృద్ధిక్షయములు లేవు. ఒక వివారము, ఒకేస్థలమున నివసించుట
యననది నీకు లేకున్నను 210

శ్రీనివాసా : మనుష్యునివలె నజించుచున్నావు. సుప్రసిద్ధుడవగు నీకు కుల
గోత్రము లవసరములేవు. 211

నేను చెప్పబడే నాకాళరాజు నీకు కన్నీయ నొనంగును. శ్రీనివాసా : నా
ప్రార్థనానుసార మాకాళరాజునందు దయయుంచి కన్నీయను స్వీకరింపుమ * వి 212

శ్రీనివాసుని యజ్ఞచే శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు ఆకాళరాజు
నగరమునకు తిరిగివచ్చుట

స్తుతించి బలవంతపరచి శ్రీనివాసుని యనుమతిని బడసి శ్రీనివాస దర్శనముచే
నంతపించుచు రాజనగరమునకు బయలుదేరెను. 213

భక్తులయందధిక వాత్సల్యముగల శ్రీనివాసుడు శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు వెడలి
నంతనే ప్రయాణముచే నలసియున్న వృద్ధులారగు తల్లియగు వకుళకు నమస్కరించి 214

శ్రీనివాసునకు వకుళాదేవి పద్మావతీ కల్యాణ వృత్తాంతము నెఱింగించుట
శ్రీనివాసుడు —

అమ్మా : ఇంత ఆలశ్యమగుటకు కారణమేమి ? ఆ నగరమునందలి వార్తను
నా తెఱింగింపుమ * వి యడుగగా 215

వకుళమాలిక —

యాతనితో — శ్రీనివాసా : మిక్కిలి ప్రయాసతో నీకు కన్నీయను విశ్చ
యించితివి. ప్రతి కార్యమునకును దైవమే అనుకూలించవలెనేకాని పౌరుషము కారణము
కాబోదు. 216

- నారాయణాశ్రమా త్కృష్ణః : ధర్మదేవీ ! సమాగతా ।
 దైవయోగేన సా భద్రా । సమప్రిప్తా రాజమన్దిరమ్ ॥ 217
- ఉవాచ తాం భవద్దాన- । యోగ్యాం కన్యాం సృపాత్మజామ్ ।
 కన్యా ఒపి త్వద్భుతే ఒస్యం సా । నైవా కాఙ్క్షతి లౌకికమ్ ॥ 218
- తయో ర్వాక్యం సమాకర్ణ్య । దాతుం తే సో ఒస్వమన్యత ।
 ఇమాం దాస్యామహే చైత్రీం । వేంకటాద్రినివాసినే ॥ 219
- ఇత్థం సజ్కల్పయామాస । సభామధ్యే ముదా సృపః ।
 త్వయై వ జాత మేతిద్ధి । న దైవం భవతః పరమ్ ॥ 220
- ఇతి మాత్సవచః శ్రుత్వా । కిష్కే ధ్వాన్యముఖో హరిః ।
 మాతరం ప్రతినన్ద్య త । చిన్తయన్ వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 221
- ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే పద్మావతిపరిణయనిశ్చయో
 నామ నవమో అధ్యాయః సమాప్తః

అథ దశమో అధ్యాయః

శ్రీనివాసాజ్ఞయా బ్రహ్మోద్యానయనార్థం శేషగరుడగమనమ్

జనకః —

- మాతా ర్యచన మాకర్ణ్య । కృతవాన్ కిం రమాపతిః ।
 త స్మమా చక్ష్య భగవన్ : । సవిస్తారం సతాం ప్రియః ॥ 1
- శతావస్థః
- శ్చం హరే రసి భక్తైశ్చ । ప్రథమో ఒతిప్రియః సదా ।
 తస్మా ధ్ధరికతావక్త- । మనా వై తు వదామి తత్ ॥ 2
- స్వయం మాన్యహర్షో ఒపి । కర్మభు జ్జ్వరవ ధ్ధరిః ।
 మాత్రా చోదిత మాకర్ణ్య । తా మూచే మధురం వచః ॥ 3

నారాయణాశ్రమమునుండి ధర్మదేవి అన్యష్టవశమున రాజమందిరమునకు
వచ్చి 217

ఆ రాజపుత్రిక నీ కొనంగదగినదని తెలిపినది. ఆ కన్వియ విన్నుతప్ప
సామాన్య మానవుని కోరకున్నది. 218

ధర్మదేవి, తన కుమార్తెల మాటలను వివి రాజా నీకా కన్వియ నొసంగుటకే
తలంచి “ఈనా పుత్రికను వేంకటాచరి వివాసునకే యొనంగెదన” ని 219

నభయధ్యలో నానందముతో సంకల్పించియున్నాడు. ఇదియంతయు నీ సుంకన్య
ప్రభావమే. విన్ను మించిన దైవము లేద” ని 220

తల్లి చెప్పగా వివి శ్రీనివాసుడు మందస్మితవదనారవిందుడై తల్లి నభినందిం
చుచు సాలోచనగా నిట్లు పలికెను. 221

ఇవి శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచరి మాహాత్మ్యమున పశ్చాత్తితి కల్పాణమున
విశ్వయించుట యనెడు తొమ్మిదవ అధ్యాయము సంపూర్ణము

పదియవ అధ్యాయము

శ్రీనివాసుని యాజ్ఞచే బ్రహ్మాదులను తోడైచ్చుటకు
శేషుడు, గరుడుడు వెళ్లుట

ఈ చరిత్రమును వినుచున్న జనకుడు శతానందునితో — తల్లిమాటలను వివి
శ్రీనివాసుడేమి చేసెనో నాకు విస్తరముగా నెఱింగింపును” ని యడిగెను. 1

శతానందుడు —

ఇట్లు చెప్పుట కారంభించెను — జనకచక్రవర్తి! నీవు విష్ణుభక్తులలో నగ్ర
గణ్యుడవు. భగవంతునకు మిక్కిలి యిష్టుడవు. నీవు విష్ణు కథలయందాసక్తిని కలిగి
యుండుటంజేసి నీకా చరితమును తెలిపెదను. 2

భగవంతుడగు శ్రీనివాసుడు చిదానంద స్వరూపుడైనను కర్మఫలము ననుభ
వించు మనుజునివలె తల్లి మాటలను విని యామెతో — 3

శ్రీనివాసః —

మహాత్మ్యవం విధాయం హి । మమ బుద్ధి ర్న జాయతే ।
అబద్ధో ర్భస్మయుక్తస్య । సమ్మద్ధో న ప్రశస్యతే ॥ 4

యయో రేవ సమం విత్తం । యయో రేవ సమం కులమ్ ।
తయో ర్వివాహో మైత్రీ చ । నో త్రమాధమయోః క్వచిత్ ॥ 5

ఏవాద శ్చ వివాహ శ్చ । సమయో రేవ శోభతే ।
అహ మేకః సో ఒపి బన్ధుః । సమేతో ధరణీపతిః ॥ 6

ఽహం సృషస్యా స్య మయో చితః స్యాత్ । అబన్ధునాబన్ధుయుతస్య సజ్జః ।
ఽచే త్సుఖం నేతి వదన్తి సత్తః । ఇ త్యద్య చిన్తా బలు బాధతే మామ్ ॥ 7

ఽన్ధప్రసాదస్య మే రాజా । కథం కన్యాం ప్రదాస్యతి ।
వాసుదేవవచః శ్రుత్వా । వకుళా వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 8

నకుళా —

త్వాదృశః పురుషో లోకే । నా సత్యం వదతి క్వచిత్ ।
సత్య మేవ ప్రశంసన్తి । మునయో వీతకల్మషాః ॥ 9

శుక స్త్వత్కార్యనిష్ఠ స్తు । దేవానాం గురు రజ్గిరాః ।
సద్ధర్మిణో మహీశస్య । తస్యా ఒశాం మా వృధా తురు ॥ 10

స్మర బన్ధూన్ సురాన్ సర్వాన్ । బ్రహ్మరుద్రపురోగమాన్ ।
పుత్రాన్ పౌత్రాన్ స్తతా బ్రాతృన్ । స్నుషా శ్చ పురుషోత్తమః ॥ 11

తదా ఒలగతి స్తు గోవిందః । దుర్లభా చ కలౌ యుగే ।
సో ఒపి పశ్య తు రాజర్షిః । త్వత్సమ్మన్దిజనాని హ ॥ 12

మాతు ర్వచన మాకర్ణ్య । మనసా శేషపక్షిణౌ ।
వస్పార వృధివీపాలః । శ్రీనివాసః సతాంగతిః ॥ 13

తా వాగతౌ శేషవియచ్చరా తదా । క్షణేన శేహిచలచల్లభాన్తికమ్ ।
దదర్శ తత్త్వా పురతః స్థితా విమో । విదేశయామాస పురాణపూరుషః ॥ 14

శ్రీనివాసుడు —

అమ్మా ! ఈ కల్యాణోత్సవమును జరుపుకొనుటకు నా మనస్సు సమ్మతించుట లేదు. బంధుజనులతో కూడిన వారి సంబంధము చెప్పకగినదికాదు. బంధుజనులు లేక యేకాకిగా నుండువారికి

సమానమైన సంపదకలవారికి సమానమైనజాతి కలవారికి పరిస్పర వివాహములు స్నేహములు రాజుండును గాని గొప్పరాతితో ఓకలకును, ఓకలతో గొప్పవారికిని సంబంధ బాంధవ్యములు తగినవికావు.

కలహమైనను, కల్యాణమైనను తమతో సరితూగగల మనుష్యులతోనే ఇంపుగా నుండును. నేను బంటరివాడను. ఆకాశరాజు బంధుజనులతో సరియారువాడు.

అట్టివానికి నాతో బాంధవ్య మెట్లు తగును. ఇట్లు బంధువులు లేనివానితో బంధువులకలవానికి బాంధవ్యము వలన సుఖముచేకూరదని సజ్జనులు వచ్చాడంటారు. ఈ విచారమే నన్నిప్పుడు బాధించుచున్నది.

బంధువులులేని నాకు రాజు కన్వియ నెట్లొసంగు ' నని విచారించి శ్రీనివాసునితో

వకుళమాలిక —

శ్రీనివాసా ! నీవంటి పురుషుడు లోకమున ననత్యమ్ము లాడజాలడు. పాప విదూరులగు మునీంద్రులు సత్యమునే ప్రస్తుతించుదు.

శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు నీ కల్యాణమొనర్చు కృత్యములో చీకనుగొని యున్నాడు. దేవగురువగు బృహస్పతియు నీ కల్యాణమును నెరవేర్చు సంసిద్ధుడైయున్నాడు. మంచి ధర్మశీలుడగు రాజు కోరికను నీవు వ్యర్థపువ్వువలదు.

నీకు పుత్రులు, మనుమలు, సోదరులు, కోడంద్రునగు బ్రహ్మరుద్రాది దేవతా స్వజనములను తలంచుకొనుము.

కలియుగమున బంధుజనులు ఎచ్చట ఆరుదు; కాబట్టి నీ బంధుజనులనందరును రాజు చూడవిమ్ము.

అని చెప్పినంతనే సజ్జనులకు ప్రావ్యస్తాపమగు శ్రీనివాసు దాచితేమని. గరు త్మంతుని మనస్సులో సంకల్పించుకొనెను.

అదిశేషుడును, గరుత్మంతుడును శ్రీనివాసుని సంకల్పమాత్రముననే చిటిక మాత్ర వ్యవధానములో నాకరివద్దకు వచ్చిరి. శ్రీనివాసుడు భక్తితో తన ముందు నిలచిన వారిరువురను గాంచి

శ్రీనివాసః —

పక్షిరాట్ గచ్చ మే పుత్రం । సత్యలోకేశ్వరం నమః ! ।
గచ్చా హిభూషణం శేషః । మమ పాత్ర ముమావతిమ్ ॥ 15

ఇత్యుక్తౌ పత్రికాం తాభ్యాం । విలిఖ్యా దా చుభాత్మికామ్ ।
ప్రణీపత్యా ధ విశ్వేశం । ఖగమార్గేణ జగ్ముతుః ॥ 16

సత్యలోకం తతో గత్వా । బ్రహ్మాణం భాస్కరోపమమ్ ।
దృష్త్వా సత్వా ఒథ భక్త్యైవ । పక్షిరాట్ పత్రికా మదాత్ ॥
పితామహ స్తు తం దృష్త్వా । గరుడం ప్రత్యభాషత ॥ 17

బ్రహ్మ —

చిరకాలేన సమ్మృప్తః । పక్షిరాట్ కశ్యపాత్మజః ।
కుత్రా స్తి శ్రీనివాసః సః । వాసుదేవః పితా మమ ।
పితామహవచః శ్రుత్వా । పక్షిరాట్ వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 18

గరుడః —

వాసుదేవో వసత్య క్షః । వై కుణ్ఠగిరి మూర్ధని ।
తద్వివాహార్థ మాయాస్తం । మాంవిద్ధిచతురాననః ॥ 19

సారాయజేన లిఖితాం । పత్రికా మవలోకయ ।
సహార పత్రికా మిథ్యం । చోదితో ఒనేక వై విధిః ॥ 20

“చిరజ్జీవాయ పుత్రాయ । బ్రహ్మజే నాభిజన్మనే ।
శ్రీవేంకటాద్రినాథస్య । శ్రీనివాసస్య మక్లశమ్ ॥ 21

తైరిక్య ఆశేష స్సర్వాః । సర్వదా సస్తు పుష్కలాః ।
కలా వాకాశరాతో మే । కన్యాదానం కరిష్యతే ॥ 22

పత్రికాదర్శనా దేవ । సపుత్రః సపరిగ్రహః ।
సలోకపాలః సప్రీకః । సగన్ధర్వః సహారగః ॥ 23

శ్రీనివాసుడు —

గరుత్మంతా : నీవు సత్యలోకాధిపతియు. నా పుత్రుడనగు బ్రహ్మదేవుని వద్ద
కేగుము. అపిశేషా : నీవు పన్నగాభరణుడును, నా మనుషుడునగు శివునివద్దకు వెళ్లుము.

అవి పలికి శుభలేఖను వ్రాసి వాడికిచ్చెను. వారిరువురును శ్రీ వేంకటాచలపతికి
సమస్కరించి ఆకాశమార్గమున వెడలిరి. 16

గరుత్మంతుడును సత్యలోకమునకు జని సూర్యసమావేశజడగు బ్రహ్మను
దర్శించి భక్తితో నమస్కరించి శుభలేఖ నొసంగెను. బ్రహ్మ ఆ లేఖను గాంచి
గరుడనితో — 17

బ్రహ్మ —

కశ్యపపుత్రా : గరుత్మంతా : చాలకాలమునటి పెచ్చితివి. నా తండ్రియగు
శ్రీనివాసుడు దెచ్చటనున్నాడ'ని యడుగగా — గరుడూ బ్రహ్మ మాట నాకించి
యాతనితో — 18

గరుత్మంతుడు —

శ్రీనివాసుడు శ్రీ వేంకటాచల భారమున విసపించుచున్నాడు. ఆతని వివాహ
శుభ పండేళమును నీకు తెచ్చుటకై నేను వచ్చితినిని యెఱుంగుము. 19

నారాయణుడు వ్రాసిఇచ్చిన శుభలేఖను చూడును'ని యొసగగా బ్రహ్మ ఆ
శుభలేఖలో నీ క్రింది విధముగా చదివెను. 20

ఉత్కృష్ట నాభీపద్యమునుండి జన్మగల పుత్రుడగు చిరంజీవి బ్రహ్మకు శ్రీ
వేంకటాచల వివాసియగు శ్రీనివాసుని యనేక మంగళాశాసనములు. 21

వేదవిహిత మంగళాశాసనము లెల్లప్పుడు విందుగా విలసిల్లునుగాక : కలియుగ
మున నాకాశరాజు నాకు కప్పియ నొసంగును. 22

శుభలేఖను జూచినంతనే పుత్రులతోడను, బంధుజనముతోడను, లోకపాలర
తోను, భార్యతోను, గంధర్వులతోను, నాగలోక వివాసులతోను 23

సమాగత్యా కు కల్యాణం । దృష్ట్వా గచ్ఛ యథాసుఖమ్ ।

పత్నిార్థ మితి జ్ఞాత్వా । కిచ్చి ధ్యాన ముపాగతః ॥

24

సంతోష మతులం లేథే । విధిః కల్యాణకౌతుకీ ।

శ్రీనివాస వివాహదర్శనార్థం శేషాచలం ప్రతి బ్రహ్మాద్యాగమనమ్

చతుర్థః —

ద్వారపాలాన్ సమాహూయ । చే దం వచస మబ్రవీత్ ॥

25

భేరిమస్త్రుధయ త్సా ద్య । వాద్యంతాం సర్వతోముఖమ్ ।

భవద్వి ర్మే ఛ్యాపయద్విః । గమనం ధరణీ తలమ్ ॥

26

ఇత్యుక్తా ద్వారపాలా నై । వాద్యాని సమవాదయన్ ।

బ్రహ్మాణం ప్రణీపత్యాశ । సిదేశజ్ఞో వచో ఒబ్రవీత్ ॥

27

ప్రయాణభేరినిదః సుమంగళః । సంఘ్రూయతే సర్వజనైః కుతూహలాత్ ।

కం దేశ ముద్దిశ్య పితామహో ద్య । సంతాడ్యతే వాద్యగణో వదా ద్య ॥

28

భారతే ఒస్మిన్ మహావర్షే । జమ్బూద్వీపస్య దక్షిణే ।

శేషాచలం సముద్దిశ్య । నియుజ్జ్య చతురగ్గణీమ్ ॥

29

సేనాం పరాం మమే త్యుక్త్వా । సేనాపతి మథా బ్రవీత్ ।

స్కన్తా ఒహ్వయ సురాన్ సర్వాన్ । సర్వాన్ దిక్పాలకా నితిః ॥

30

పత్యలోకజనాన్ సర్వాన్ । స్వయ మాహ పితామహః ।

“ తవస్తో రపికాః సర్వే । కల్యాణార్థ కలౌ యుగే ॥

31

శ్రీనివాసస్య కృష్ణస్య । పితౄ ర్మే పురుషోత్తమాః ।

సమాగచ్ఛన్తు సర్వే మే । సేనాధీశాః మయా సహ ।

ఇతి బ్రహ్మవచః శ్రుత్వా । సేనానాథస్త ముబ్రువన్ ॥

32

సేనాపతయః —

విచ్చేసి కల్యాణమును గాంచి సుఖముగా వెళ్లమ ' వి చదువుకొని కొంచెము
సేపు చ్ఛానించి 24

కల్యాణమును గాంచవలెనను కుతూహలముతో దిక్కిలి సంతపించి 25

శ్రీనివాసుని వివాహమును గాంచుటకై శ్రీ వేంకటాచలమునకు
బ్రహ్మాదులు వచ్చుట

బ్రహ్మ —

ద్వారపాలకులను పిలిచి “ భేరీదుండులి వాఙ్మములను భూలోకమునకు నేను
వెళ్లమందునట్లు సూచించుటకై గట్టిగా మ్రోగించుడ ” వి 26

ఆజ్ఞాపింపగా ద్వారపాలురు వాద్యములను మ్రోగించిరి. అంత నాజ్ఞాపాలుడు
వచ్చి బ్రహ్మకు నమస్కరించి — 27

పితామహా : ప్రయాణసూచకముగా మంగళప్రదమగు భేరీ స్వరమును జను
లందరును కుతూహలముగా వినుచున్నారు. ఏదేశమున కేగుట కీ భేరీనివార మొనరింప
బడెనో తెలుపుడ ' వి యడిగెను. 28

అంత బ్రహ్మ “ ఈ మహాభారత వర్షమున జంచూద్వీపమున దక్షిణదేశమున
శేషాద్రికేగుటకై చతురంగబల సమేతమగు నా గొప్ప సేనను సిద్ధపరుపుమ ' వి చెప్పి 29

సేనాపతిని దేవతలనందరను, సకల దిక్పాలకులను పిలువవలసినదిగా
నాజ్ఞాపించి 30

సత్యలోక వివాసులనందరను బ్రహ్మస్వయముగానే పిలిచి “ రసజ్ఞులగు
మీరందరును కలియుగమున జరుగుచున్న 31

నా తండ్రియు శ్రీకృష్ణాపరావతారుడగు శ్రీనివాసుని కల్యాణము నవలోకింప
టకై నాతో సేనాధిపతులందరును రావలయున ' వి యాజ్ఞాపింపగా సేనాపతులు ఆ
బ్రహ్మ మాటను విని 32

వాన్వికు దేహి నో బ్రహ్మన్ : । ఆగచ్ఛామ స్వయా సహా ।

ఏవ ముక్తో ధనం తేషాం । దత్తవాన్ స పితామహాః ॥

వాహనాని విచిత్రాణి । రథాం శ్చ వివిధాన పి ॥

33

భూషణాని చ వస్త్రాణి । రత్నాని వివిధాని చ ।

పత్నీః సన్దేశయామాస । వివాహార్థం పితామహాః ॥

34

స్వయ మస్తర్గకః శ్రీమాన్ । ఆత్మానం సమభూషయత్ ।

దధార శిరసా శీఘ్రం । కిరీటం పశ్చిమేన తు ॥

35

అన్యేన శిరసా ధాతా । రక్తోష్ణిష మధారయత్ ।

దక్షిణేనోత్తమాగ్నేన । శిరోవేష్టమబన్ధయత్ ॥

36

కుశకేతుం కుశశ్రేష్ఠైః । ధృతవా నన్య మూర్ధని ।

నీలమౌక్తికవైడూర్యం । యుతే మకరకుణ్డలే ॥

కర్ణయో ర్భూషయామాస । కరౌ కనకకజ్జులైః ॥

37

కవచం ధారయామాస । నవరత్న సమాకులమ్ ।

కాశ్చీదామసమాబద్ధాం । ముక్తామణివిభూషితామ్ ॥

సరస్వతీ శ్చ సావిత్రిం । గాయత్రీం వై తతః పరమ్ ॥

38

పుత్రాన్ పౌత్రాన్ తథా సర్వాన్ । సవాజిరథకుజ్జరాన్ ।

మహాపుత్రాన్ వీర్యపుత్రాన్ । సమాహూయ పితామహాః ॥

39

అంజ్కరయుతాన్ కృత్వా । గమనాభిముఖో బ్రవత్ ।

స్వవేనాం పురకః కృత్వా । నాభిజో విర్యయౌ పురాత్ ॥

40

హంసం చన్ద్రప్రతీకాశం । ఆరురోహ పితామహాః ।

విమానాని విచిత్రాణి । వర్ష ఆరురుహం స్తథా ॥

41

మణ్డవామనవిర్హోష్ఠైః । సహితా నృపః రేజరేః ।

జూరా వీరాసనా ధీరాః । గజాశ్వరథసంస్థితాః ॥

42

నేనాపతులు --

మాకు సంవత్సర జీతము నొసంగిన మేము వీతో రాగలము ' వి పలికినంతనే
వారికి భయమును. విచిత్రములగు వాహనములను, అనేక రథములను 33

భూషణములను, వస్త్రములను, రత్నముల నొసంగి తన భార్యలకును వివాహ
ప్రయాణమునకై సిద్ధముగానుండుడని కబురువంది 34

తాను లోనికి తనను చక్కగ వలంకరించుకొని వెనుకనుండు తలకు కిరీట
మును సింగారించి 35

మరియొక కిరమునకు ఎత్తివి తలపాగను, రక్షణమునందలి తలకు తలపాగను
చుట్టెను. 36

మరియొక తలకు మంచి దర్పణతో కట్టిన ద్వజము వలంకరించెను. నీ
మాణిక్యములతోను ముత్యములతోను వైడూర్యములతో కూడిన మకరకంఠనముల
చెవులయందును, బంగరు కంకణములను చేతులయందును ధరించెను. 37

నవరత్నములతో కూడిన కవచమును తొడుగుకొనెను. బంగరు మొలనూడచే
వలంకరింపబడినట్టియు, ముత్యములు, మణులచే నమకూర్చిన భూషణములను ధరించిన
సరస్వతి, సావిత్రి, గాయత్రి యను భార్యలను 38

పుత్రులను, మనుషులను అటులనే గుఱ్ఱములతోను, రథములతోను, ఏనుగుల
తోను, రథములతోను, కూడిన జనులందరను, మనసునుండి పుట్టినట్టియు, తన స్వంత
పుత్రులైనట్టివారిని పిలిచి 39

అలంకరించి తన సేనను ముందు నడిపించుకొనుచు గమనాభిముఖుడై
బ్రహ్మ బయలుదేరెను. 40

చతుర్ముఖుడు చంద్రునివలె తెల్లని కాంతిగల హంసపై నధిష్ఠించెను. భార్యలు
విచిత్రములగు విమానములపై నాసీనులైరి. 41

రాజా : అందఱును మంచి చామర ద్వయములచే ప్రకాశించిరి. వరాక్షసశాఖులను
ధీరులను, ఏనుగులపై నను గుఱ్ఱములపై నను, రథములపై ను వధిపంపి 42

సముచ్చితై ర్థైశ్చై ర్ధీర - । పతాకైఃసమలంకృతాః ।

నానాయుధధరావీరాః । తేషాం మధ్యే పితామహాః ॥

43

రరాజ చంద్రమా రాజన్ : । తారాభిర్గగనేయథా ।

శ్చేతచ్ఛత్రం హేమదండం । రత్నకుమ్భయుతం ధృతమ్ ॥

44

యోజనత్రయవిస్తీర్ణం । దశలక్షజనై ర్వృతమ్ ।

నభః ప్రకాశయామాస । దేవదేవస్యవై తదా ॥

45

ఆవాదయన్ మహారాజః । వాద్యాని వివిధాని చ ।

చేరీ శ్చ నవసాహస్రం । దుష్టభీనాం శతత్రయమ్ ॥

46

మృదంగపణవాన్ ధక్కా- । మణ్డునిస్సౌణడిణ్ణీమాన్ ।

గోముఖాన్ మురజాన్ వీణాః । తథా వై యుర్జ్వరాదికాన్ ॥

47

ఐర్వరైః శతశ్శుక్లై శ్చ । దీర్ఘశ్శుక్లై శ్చ సుస్వరైః ।

సప్తస్వరైః సప్తరాగైః । సర్పాణా మపి మోహకైః ॥

48

పూత్కారై శ్చ వషట్కారైః । ధ్వనయద్భి శ్చ వారిజాన్ ।

గన్ధర్వైః గానవిపుణైః । సర్వభేదవిచక్షణైః ॥

49

వీణాదంజనసూత్రై శ్చ । వాదయద్భిః సుఖావహైః ।

నర్తకై ర్నటకై శ్చైవ । హాహాహూహూముఖై ర్వృతమ్ ॥

50

స్తూయమానా స్తుమ్భురుణా । సూతమాగధవన్దిభిః ।

మరా స్పర్శ్యే శ్రీనివాస- । మహోత్సవదిదృశవః ॥

51

అమృతగ్మృ ర్మహారాజం । బ్రహ్మాణం యాన్త మగ్రతః ।

శత్యలోకే తపోలోకే । జనో లోకే తతః పరమ్ ॥

52

మహర్లోకే మనర్లోకే । స్వర్గలోకే మహీతరే ।

ఏవం క్రమా న్యమోభావం । అవశ్యతా దిదృశు ర్జనాః ॥

53

విక్రీలి యెత్తగు ర్వజములతోను, పొడవగు చెక్కెములతోను వలంకరింప బడి యనేక ఆయుధములతో వీరులు చుట్టుముట్టియుండ వారి మధ్యలో బ్రహ్మ 43

ఆకాశమున నక్షత్రములతో కూడిన చంద్రునివలె ప్రకాశించెను. బంగారు దండముకలిగి పైన రత్నకుంభము కలిగియున్న తెల్లగొడుగు పట్టబడెను. 44

మూడు యోజనముల వరకు వ్యాపించిన వైశాల్యము గలిగి. పది లక్షల జనులతో గూడి చతుర్ముఖుని పరివారము ఆకాశమును ప్రకాశింపజేసెను. 45

అనేక వాయుద్యములను తొమ్మిది వేల భేరిలను, మూడు వందల దుందుభులను 46

మద్దెలలను, తప్పెటలను, ధక్షాలను, అంజరలను. అనేక చక్రవాద్య విశేషము లను, వాద్య విశేషములను, బూరాలను, మృదంగములను, వీణలను, కయిముడి యు , వాద్య విశేషములను వాయించిరి. 47

నూర్లకొడి కొమ్ము బూరలతోను, మంచి స్వరముకల దీర్ఘములగు కొమ్ము బూరలతోను, నస్త్రస్వరములతోను, పాములను గూడ మోహింపజేయు నస్త్రరాగములతోను

పూర్కారములతోను, వషట్కారములతోను, మేఘములను ప్రతిధ్వనింప జేయుచు పాడుటయందు నేర్పుగలిగి స్వరములయందు భేదములను చక్కగా నెఱుంగ జాలినట్టియు 49

వీణలయందలి తంత్రులను వీనుల విందుగా మీటుచు నర్తకులతోను, నాట్య మొనరించువారితో హాహా, హూహూ, మొదలగు వారితోగూడి పాడుచున్న గంధర్వం చేతను 50

కుంబురునిచేతను, స్తోత్రపాఠకులచేతను, భట్రాజులచేతను స్తుతింపబడుచు దేవతలందరును శ్రీనివాసుని ఉత్సవమును జూచు వేడ్కతో 51

ముందేగుచున్న ప్రభువగు బ్రహ్మను వెంబడించి జనుచుండిరి. సత్యలోకమున తపోలోకమున, జనలోకమున 52

మహర్లోకమున, సువర్లోకమున, స్వర్గలోకమున చివరకు భూలోకమున వరుసగా వెడలుచున్న చతుర్ముఖుని జనులు దర్శించిరి. 53

ఋషయ స్సత్వసంపన్నాః । తదా ఒత్పద్భుతదర్శనమ్ ।

వాసుదేవసమాకారం । వై శాన్వసరసమాననమ్ ॥

54

దదృశుః సర్వలోకేశం । సాక్షా ద్భృహస్పతి మగ్రజమ్ ।

తేచిన్నారాయణం తం హి । గామ్భీర్యా దబ్రువం స్తతః ॥

55

తేచిన్నారాయణో నా యం । వదనానాం విపర్యయాత్ ।

ఇత్యబ్రువం స్తత స్సర్వే । మత్వా తం చతురాననమ్ ॥

56

హంసస్థం భూషణై ర్యుక్తం । కవచాడమ్బురాన్వితమ్ ।

అప్పచ్చం స్తే మహీదేవాః । బ్రహ్మతో ఒనుచరాన్ జనాన్ ॥

57

మహీదేవాః —

కం వా దేశం ప్రతి జనాః । కుతో వా గమనం విధేః ।

జనాః —

గచ్ఛామో ఒన్య వివాహార్థం । శ్రీనివాసస్య భూతలమ్ ॥

58

తేనై వా కారితా స్సర్వే । సత్యలోకా నృహీనురాః ।

త చ్చుర్భిత్వా వచనం తేషాం । అనుజగ్ము ర్మహర్షయః ॥

59

సాగ్నిహోత్రా స్సపుత్రా శ్చ । సశిష్యాః సపరిగ్రహాః ।

ఏవం విభవ మాస్థాయ । బ్రహ్మ ఒగా ద్వేంకటాచలమ్ ॥

60

వాదిత్రాణాం స్వనేనైవ । దుందుభీనా ఇచ్చ విస్వనైః ।

అపూరితం జగ దిదం । సత్తైలవసకాననమ్ ॥

61

శ్రీనివాసం ప్రతి చారాదిజ్ఞాపితబ్రహ్మగమనమ్

ఏతన్ని వైవ కాదే తు । భగవాన్ లోక్తికై స్సమః ।

అదృష్ట్వా జగరాజ స్తం । మాతరం వాక్య మబ్రవీత్ ॥

62

శ్రీనివాసః —

కిం వా గతో ఒన్ముః జగహత్ । పుత్రార్థం ప్రేషితో మయా ।

మార్గే విరోధితః తేన । కిం వా స్యాత్ కారణం వద ॥

63

సత్యగుణ సంపన్నులైన మోషింద్రులు ఆశ్వర్యరూపుడును, శ్రీమన్నారాయణుని జోలిన యాకారముకలిగి, యగ్నిహోత్రునివంటి దివ్యతేజముగల ముఖవర్చస్సుతో గూడిన

54

సకల లోకాదిపతియు. నృప్తికి మూలపురుషుడునునగు ప్రథమోత్పన్నుడైన సాక్షిత్ చతుర్ముఖుని గాంచి కొందరా గాంభీర్యమును జూచి శ్రీమన్నారాయణుడనిరి.

55

ముఖములు నాలుగు కలిగియుండుటచే శ్రీమన్నారాయణుడు కాజాలడని కొందరు పక్కాణించిరి. తుదకాతనిని

56

హంస వాహనముచేతను, భూషణములచేతను, కనకము మొదలగు ఆదంబరములచేతను చతుర్ముఖుడని తలంచి బ్రాహ్మణులు బ్రహ్మను వెంబడించి పనుచున్న జనులను —

57

ఓ ప్రజలారా! చతురానను దేవతమున కేగుచున్నాడు? ఎచటనుండి వచ్చుచున్నాడ'ని యడిగిరి. బ్రహ్మ ననుసరించి పోవుచున్న జనులు వారితో — శ్రీనివాసుని వివాహము నవలోకింపటకై భూలోకమున కేగుచున్నాము. శ్రీనివాసుడే సత్యలోకము నుండి రావలసినదిగా మమ్ముల నాహ్వానించెన'ని తెలుపగా వారును

58, 59

అగ్నిహోత్రములతోను, పుత్రులతోను, కిష్కలతోను, పరివారములతోను వెంబడించిరి. ఇట్లు బ్రహ్మ గొప్ప వైభవముతో శ్రీ వేంకటాచలమున కేగెను.

60

వాయుద్యముల ధ్వజులతోను, దుండుభిద్రావములతోను, వర్షత వన విపినములతో కూడిన జగమంతయు నిండిపోయెను.

61

శ్రీనివాసునకు చారులు బ్రహ్మ రాక నెఱింగించుట

ఈ సమయమున శ్రీనివాసుడు మామూలు మానవునివలె నటించుచు గరుత్మంతుడింతడుక రాకుండుటచే తల్లియగు వకుళమాలికతో —

62

శ్రీనివాసుడు —

అమ్మా! పుత్రుడగు బ్రహ్మ కొఱకు గరుత్మంతుని పంపితివికదా! ఇంత సరకును రాలేదు. దారిలో నెవరితోనైనను కలహించుచుండెనా? కారణమేమైయుండునని

ఏవం వదతి గోవిందే : । చారో దృష్టిపథం గతః ।
చారం దృష్ట్వా లతినన్తోషం । స లేభే పురుషోత్తమః ॥
ర్ష చారః మమ పుత్ర స్తు । కేన వై ప్రేషితో భవాన్ ।

64

నారః —

ఆగమిష్యతి గోవిందః । గణ్ఠాం తరతి తే సుతః : ॥

65

ఏవం వదతి తచ్చారే । పున రేకో లభ్యభాషతః ।

ద్వితీయః —

గోదావరీం తరతి తే । పుత్రః పౌరజనై స్సహ ॥

66

స మాతవచనం శ్రుత్వా । కింఞ్చ ధ్వాన్యముఖో లభవత్ ।

తదా లలజగామ గరుడః । పక్షిరాట్ బ్రహ్మచోదితః ॥

67

ప్రణీపత్య శ్రీవివాసం । ప్రోవాచ చ వచ స్తదా ।

గరుడః —

కృష్ణాం తీర్త్వా తు తే పుత్రః । శ్రీశైల ముపగమ్య చ ॥

68

ఆహోబిలం చా ససాద । తత్రా లజ్జప్తో లహ మాగతః ।

ఇత్యేవ ముచ్యమానే తు । గరుడేన మహాత్మనా ॥

69

తక్షణేనై వ రాజేన్ద్రః । విష్యక్సేనో లభివన్ద్య చ ।

ఏనీతో వాచ మూచేలథ । శ్రీవివాసం పరాత్పరమ్ ॥

70

విష్యక్సేనః —

తుమ్మరో స్తీర్థ మాసాద్యః । హరేః తత్రా వగాహతే ।

పుత్ర స్తవ మహారాజః । పరమాత్మా చతుర్ముఖః ॥

71

పుత్ర స్తవా గచ్ఛతీ హ । భవద్ధ ర్మనకౌతుకీ ।

సేవాతా వదత్యేవం । భగవా నుద్ధితో ముదా ॥

72

గరుడస్కన్ధ మారూఢః । ప్రయాణాభిముఖో హరిః ।

ఉత్తరాభిముఖః ప్రాయాత్ । పుత్రమ్నే హేవ భూమిపః ॥

73

వరుకుచుండగనే చారుడు కనుపించుటంజేసి విక్కిలి సంతసించెను.

64

చారుడా : నా కుమారు డెచ్చటనున్నాడు : నీ వెవరిచే పంపబడితివా : ' వి
క్షణింపగా నాకడు శ్రీనివాసునితో - గోవిందా : నీ పుత్రుడు త్వరలోనే రాగలడు.
గంగను దాటుచున్నాడ ' వి

65

చెప్పుచున్నంతలో మరియొకడు వచ్చి - ' స్వామీ : మీ పుత్రుడు పురజనులతో
గూడ గోదావరిని దాటుచున్నాడ ' వి తెలిపెను.

66

శ్రీనివాసుడా మాటలకు కొంచెము సంతోషించుచుండగా గరుత్మంతుడు
బ్రహ్మచే ఊండుగా పంపబడి వచ్చి

67

గరుత్మంతుడు —

శ్రీనివాసునకు నమస్కరించి " నీ పుత్రుడు కృష్ణానదిని దాటి శ్రీశైలమును
సమీపించి

68

అహోబిలమునకు విచ్చేసెను. నేనాతని యజ్ఞచేయుదుగా వివటకు వచ్చితిని " వి
తెలుపునంతలో

69

సేనానతియగు విష్వక్సేనుడు వచ్చి నమస్కరించి వినయముతో —

70

విష్వక్సేనుడు —

మీ పుత్రుడగు చతుర్ముఖుడు తుంబురు తీర్థమున స్నానమొనరించుచున్నాడు.

71

మిమ్ముల దర్శించవలెనను కుతూహలముతో విచ్చటకు వచ్చుచున్నాడ " వి
తెప్పినంతనే శ్రీనివాసుడు సంతనముతో లేచి

72

గరుత్మంతునిపై నెక్కి పుత్రుని చూడవలెనను కోర్కెతో ఉత్తర దిశగా
పయనించెను.

73

విష్వక్సేనోఽతివేగేఁ । బ్రహ్మణ ముపగమ్య చ ।
అనమ్య శరసా భక్త్యా । ప్రోవాచ వచనం విధిమ్ ॥

74

చతుర్ముఖ శ్రీనివాసయోః పరస్పర ప్రణయావలోకన సంవాదః
విష్వక్సేనః —

భగవా నరవిద్రాక్షః । తవ దర్శనలాలసః ।
గరుడస్కంధ మారుహ్య । సమాగచ్ఛతి తేఽన్తికమ్ ॥

75

త చ్ఛ్చిత్వా వచనం తస్య । విష్వక్సేనస్య కీమతః ।
చన్ద్రబిమ్బునిభా ద్దంసాత్ । అవరుహ్య పితామహః ॥

76

పాదాభ్యా మాగమ చ్ఛీఘ్రం । యత్రాఽగచ్ఛతి కేశవః ।
స దదర్శ మహారాజః । జనకం చతురాననః ॥

77

దక్షిణ త్ప్రేణిపత్యా భ । చా గ్రేఽబద్ధ్యా కరౌ స్థితః ।
స చా వరుహ్య గరుడాత్ । అనసాద పితామహమ్ ॥

78

ఉత్థాప్యాలిక్య చా ప్యే నం । ఉవాచ మధుసూదనః ।

శ్రీనివాసః —

ఉత్తిష్ఠ తాతః భద్రంః తే । పశ్య మా మాతురం కృశమ్ ॥

79

బహుకాలేన తే బుద్ధిః । మమ దర్శనలాలసా ।

త దేవ పరమం మన్యే । త్వద్బుద్ధి ర్మమదర్శనే ॥

80

కౌతూహలం నో పసీతా । కదాచి దపి యేన పై ।

న కక్ష్పి ద్ద్రీయతే క్వాపి । త్వాం వినా చతురాననః ॥

81

పదత్యే నం హృషీకేశే । నో వాఛ చతురాననః ।

మహారత్నచ్యుతమాత్రం తు । శ్రీనివాసోఽపి నో చివాన్ ॥

82

అనన్తతామ్రసమ్పూర్ణః । నయనౌ తౌ పరస్పరమ్ ।

స్నేహోఽప్యై ప్లవదన్ । ముఖం దదృశతు ర్ముదా ॥

83

విష్వక్సేను డత్యంత వేగముతో బ్రహ్మవద్దకేగి కిరస్సును వంచి భక్తితో
నమస్కరించి యాతనితో — 74

బ్రహ్మ శ్రీనివాసుడు ఒకరినొకరు స్నేహముతో
వీక్షించుకొనుట, భాషించుకొనుట

విష్వక్సేనుడు —

పూజ్యుడగు పుండరీకాక్షుడు విన్ను గంచవలెనని కుకూహలవడుచున్నాడు.
గరుత్మంతునిపై నెక్కి నీ వద్దకు చనుదెంచుచున్నాడ ' వి 75

పూజ్యులగు విష్వక్సేనులు తెలువగనే చతుర్ముఖుడు చంద్రవివంటి తెల్లని
కాంతిని గల హంసనుండి దిగి 76

శ్రీనివాసుడు వచ్చు వారితో నడచి యెదురేగి తప తండ్రియగు శ్రీనివాసుని
గాంచి 77

పాష్టాంగముగ నమస్కరించి లేచి చేతులు జోడించి విలచెను. శ్రీమన్నా.
రాయణుడును గరుత్మంతుని నుండి దిగి బ్రహ్మవద్దకేగి 78

ఆతనిని లేవదీసి ఆలింగనమొనర్చుకొని నాయనా ! చతుర్ముఖా ! తెమ్ము.
నీకు కుభవగుణకా : వ్యాధిగ్రస్తుడనై కృశించుచున్న నన్ను చూడుము. 79

చారికాలమునకు నీకు నన్ను చూడవలెనను కోర్కె కలుగుటయే నా మహా
ద్వాగ్యముగా తలంతును. 80

నీ చేతనే తప్ప ఒకప్పుడు నెవరిచేతను నాకు నంతోషము కలుగజాలదు. నీవు
తప్ప నా ప్రాణాచారమేదియును లేదు. 81

ఇట్లు శ్రీనివాసుడు చెప్పుచుండగా బ్రహ్మ రెండు క్షణములవరకేమియు
మాటాడజాలకపోయెను. శ్రీనివాసుడును పలుకజాలకుండెను. 82

వారిరువురును అనంతాశ్రవులచే కనులునిండి స్నేహముచే వికసింపిన మోములు
కలిగి యొకరి ముఖము నొకరు నంతనమున నవరోకించుచు 83

ఏతు ర్ముఖం సుతో ఒపశ్యత్ । సుతవక్త్రం హరి స్తథా ।

తతః సస్తుప్తమనసౌ । లేభాతే పరమాం ముదమ్ ॥ 84

తా క్రీడంతౌ శ్రీనివాస- । బ్రహ్మణౌ దేవసంసది ।

ఏతాపుత్రౌ తదా చృష్టాస్వి । సత్యలోకనివాసినః ॥ 85

లేభిరే పరమానందం । త స్మాయామోహితా స్సురాః ।

దేవాః —

స తేన సదృశః పుత్రో । న తేన జనకో భువి ॥

86

ఇత్యే వం ప్రశశంసు స్తే । భక్తిన్నేహవశం గతాః ।

లరః సుతం సమాస్వాశ్య । పరిమృణ్వా షీజం జలమ్ ॥ 87

బ్రహ్మణః పాణి ముద్భృత్య । స్వనేత్రజల మున్మృజన్ ।

వర్మకస్తాన మాశ్రిత్య । పుత్రేణ సహ తస్థివాన్ ।

తత్ర చ శ్రీనివాస స్తం । ఉవాచ పురుషోత్తమః ॥ 88

శ్రీ భగవాన్ —

కచ్చి తే కుశలం తాతః । స్తుషాయా మమ సమ్ప్రీతి ।

పుత్రపౌత్రప్రపౌత్రాణాం । క్షేమం ప్రబ్రూహి మే సుతః ॥ 89

బ్రహ్మ —

సర్వమగ్గళ మస్మాకం । త్వత్ప్రసాదేన కేశవః ।

తాతః మే వద తే క్షేమం । పురాణపురుషోత్తమః ॥ 90

చతుర్ముఖు ప్రతి శ్రీనివాసజ్ఞాపిత స్వపరిణయోద న్తః

శ్రీ భగవాన్ —

ద్వాపరాస్తే కృతం కర్మ । శృణు పుత్ర సమాధినా ।

వైకుంఠే తేనకల్పవృక్షం । భృగుః సాదతలేవ మాన్మ ॥

ఉక్తాదో రసి తే మాకుః । అన్యురే కమలావస ॥ 91

తదా తే జనమి పుత్రః । కరవీరసరం గతాః ।

తస్య ద్వాపరా వక్ష్యమః । త్వత్ప్రసాదేన మాన్మ ॥ 92

నంతసిందిన మనస్సుకలవారై చెప్పనలవిగాని నంతోషమును పొందిరి. 84

దేవతల నడుమ క్రీడించుచున్న శ్రీవివాస చతుర్ముఖులను గాంచి సత్యలోకమున వసించువారందఱును 85

శ్రీమన్నారాయణుని మాయచే మోహింపబడిన దేవతలందఱును మహదా నందిము ననుభవించిరి. ఇట్టి పుత్రుడుగాని, యిట్టి తండ్రిగాని భూలోకమున మండజాలర 'వి

భక్తి స్నేహములతో స్తుతించసాగిరి. అంత శ్రీవివాసుడు బ్రహ్మను మార డించి కనుల నీడను తుడచి 87

చతుర్ముఖుని చేతినెత్తి తన కంటిసీరును తుడుచుకొనుచు తాను మున్ను వివసించిన పుట్టయొద్ద నాతనితో విలచి ఇట్లనెను. 88

శ్రీ భగవానుడు —

నాయనా! చతురాననా! నీవును కోడంద్రును కుశలముగా మున్నారకదా! పుత్రులు, మనుమలు, మునిమనుమల క్షేమవార్తను నా తెలింగింపును ' వి యడిగెను. 89

బ్రహ్మ —

శ్రీవివాసా! నీ యనుగ్రహముచే మేమందరము క్షేమముగనే యున్నాము. నీ క్షేమమును మాకు తెలియజేయును ' వి బ్రహ్మ యడిగెను. 90

చతురాననునకు శ్రీవివాసుడు తన కల్యాణవృత్తాంతము నెఱింగించుట

శ్రీ భగవానుడు —

శ్రీవివాస దాతనితో — ద్వాపరయుగము ముగియునపుడు జరిగిన కృత్యమును తెలిపెదను. సావధానముగా వినుము. వైకుంఠమున నేను, శేషునిపై పవళించియుండగా భృగుమహర్షి వచ్చి నీ తల్లియగు లక్ష్మికి వివాహస్థానమగు నా వక్షస్థలమున తన కాలికో తన్నెను. 91

అప్పుడు నీ తల్లి కరవీరపురమునకు వెడలిపోయెను. ఆ దుఃఖముతో నేను పీడింపబడుచు వైకుంఠమును వీడి 92

ఇహా గతో వేంకటాద్రిం । నా త్రా పశ్యం వికేతనమ్ ।

అప్రి వప్రికగం నిత్యం । చోళభృత్యః కుఠారతః ॥

93

ప్రాహర న్మాం రాజభార్యా । తాడితో ధేనుకోపతః ।

బృహస్పతేః ప్రసాదేన । జీవామి కరుణానిధేః ॥

94

అభివాదయ కల్యాణీం । మాతరం మమ నన్దనః ।

ఇత్యుక్తో వకుళాం బ్రహ్మ । వవన్దే హరిమాతరమ్ ॥

95

బ్రహ్మ —

జానీ తవ గోవిందః । కుత్రే యం జనితా పురా ।

ఏవ దాభ్యాహి భగవన్ । శ్రోతుం కౌతూహలం హి మే ॥

96

శ్రీ భగవాన్ —

యథోదా వకుళా భూత్వా । వర్తతే వేంకటాచరే ।

రక్షితో ఒహం తయా భద్రః । బహుకాలం పితామహః ॥

97

అపత్కారే కు యో రక్షేత్ । తం విద్యా త్పితరం గురుమ్ ।

కదాచి నృగయా ఒలసక్తః । పద్మతీర్థనమీపతః ॥

98

అగా మహం తత్ర పుష్ప- । వనే కన్యా ఉపాగమన్ ।

తాసాం మధ్యే విరాజన్తి । కన్యా కాచి దుపాగమత్ ॥

99

యా మాకాశప్రభోః పుత్రీం । నామ్నా పద్మావతీం విదుః ।

తా మవేక్ష్య తిమోహా న్మే । మన స్తా మేవ కాక్షతే ॥

100

తా మేవ మరుయా ఒశు త్వం । పుత్రో ఒసి పరమో మమ ।

వదత్యే వం హృషీకేశేః । కుశువే దుందుభిష్వనః ॥

101

శ్రీనివాస పరిణయార్థం శేషాచలం ప్రతి రుద్రాద్యాగమనమ్

శ్రీ భగవాన్ —

కన్య వాద్య మిదం బ్రహ్మన్ । క శ్చ మా ముపగచ్ఛతి ।

వదత్యే వం వరే రామ్ని । నీలకంఠో ఒన్మవద్యత ॥

102

వేంకటాచలమునకు వచ్చి ఇచట నాకు వివసించుటకు స్థానమును కనుగొన
జాలక ఈ పుట్టయందు వివసించితిని. ఒకతరి చోళరాజుని భృత్యుడు గొడ్డలితో 93

ఆవుపాలకై రాజ భార్య కోపించి తనను కొట్టగా నాకు పాలనొసంగుచున్నదని
ఆవుపై కోపించి నన్ను గండ్రగొడ్డలితో కొట్టెను. బృహస్పతి యనుగ్రహముచే బ్రతుకు
చున్నాను. 94

నాయనా : కుభప్రదురాయను, నా తల్లియగు వకుళాదేవికి నమస్కరింపుచునగా
బ్రహ్మ యామెకు నమస్కరించి 95

బ్రహ్మ —

శ్రీనివాసా : నీ తల్లి మువ్వెచ్చట జనించినది : ఆపె జన్మవృత్తాంతము వివ
కుతూహలమగుచున్నది తెలుపును 'ని యడిగెను 96

శ్రీ భగవానుడు —

వకుళాననా : యశోద వకుళాదేవియై వేంకటాచలమున వివసించుచున్నది.
చాలకాల మామెచేతనే నేను సంరక్షింపబడితిని. 97

అవద నమయమున రక్షించువారే తండ్రి. గురువు నగుచున్నారు. ఒకప్పుడు
నేను వేటాడుచు పద్మతీర్థ సమీపమునకు వచ్చితిని. 98

ఆ తీరమునందలి పుష్పేద్వానమునకు కొందరు కిన్నియలు వచ్చిరి. వారి
మధ్యలో నొక కన్నియ మిక్కిలి ప్రకాశించుచుండెను. 99

ఆమె ఆకాశరాజ పుత్రిక. పేరు పద్మావతి. ఆమెను చూచి మోహించి నా
మనస్సామెనే కోరుచున్నది. 100

నీవు త్వరలో నా కామెను చేకూర్పుము. నాకు హితము నొనగూర్చు పుత్రు
డవు నీవే' యని శ్రీనివాసుడు వలతుచున్నంతలో దుందుభిర్వని వివవచ్చెను. 101

శ్రీనివాసుని వివాహమునకై రుద్రుడు శేషాచలమునకు వచ్చుట

శ్రీ భగవానుడు —

శ్రీనివాసుడా శబ్దమును విని పితామహా : ఈ నాయుడ్య మెవరిది : నావద్ద
కెవరు వచ్చుచున్నారు' ని అడుగుచుండగనే ఈశ్వరుడు వచ్చి 102

- పితామహ ఇచ్చ పితరం । వవన్దే వసుధా ధివః ।
పార్వత్యా షణ్ముఖేనా పి । ప్రమథాధిపసేవకైః ॥ 103
- త మాలిక్య హృషీకేశః । ప్రాహ శజ్జర మాగతమ్ ।
“వత్సా త్రా యాహీ వికటం । తిష్ఠ భద్ర వరాననః ॥ 104
- ఏవం సమ్మాషమాణే తు । నీలకణ్ఠేన కేశవే ।
తతః సమాగమ త్సద్యః । కుబేరో నరవాహనః ॥ 105
- యక్షేంద్రః పుత్రభృత్యై శ్చ । భార్యాబస్తుభి రన్వితః ।
త మాయాన్త ముపాంక్త్య । భగవా నాహ భూమిప ॥ 106
- ధనాధిపః మహాప్రాజ్ఞః । ధనవాన్ భవ సర్వదా ।
ఇత్యా శిషా యనన్దయతి । హృషీకేశే ధనేశ్వరమ్ ॥ 107
- స్వాహా స్వరాభ్యాం సహితః । ఆరూఢో మేషవాహనమ్ ।
అగ్ని ఇచ్చ గాతే సపుత్ర శ్చ । సబన్ధుర్వైజ్ఞాతాచరే ॥ 108
- స జాతవేదసం దృష్ట్యా । జాతా యహ్లో జగత్పతిః ।
త మాలిక్య తివేగేన । “తిష్ఠ తిష్ఠే” తి చా బ్రవీత్ ॥ 109
- తతః ప్రేతపతి ఇచ్చపి । స్వదూతై శ్చ స్వభార్యయా ।
స్వవాహనం సమారుహ్య । ప్రాప కేషగిరిం స్వయమ్ ॥ 110
- చిత్రగుప్తో మహాప్రాజ్ఞః । సమ్ప్రప్తో రాజసత్తమమ్ ।
తతో జలపతి ఇచ్చగాతే । నక్ర మారుహ్య భక్తిమాన్ ॥ 111
- భాగ్యయా బహురత్నాధ్యో । వారాయణగిరిం ప్రతి ।
అయమ్యా గజరాజం స్వం । ఇంద్రః సాక్ష చ్చవీపతిః ॥ 112
- భోగిరాజగిరిం రాజన్ । వర్వభోగా యయో మహాన్ ।
హిలోమ్యా సహ సుతేజః । సమ్ప్రప్త త్రిదశేశ్వరః ।
యథార్హం శ్రీనివా సేవ । సత్కృతో విసపాద స ॥ 113

చతురావసరము, కండ్రియగు శ్రీనివాసునకు పార్వతి, కుమారస్వామి ప్రమత
గణములతో గూడ వమస్కరించెను. 103

శ్రీనివాసుడు శంకరుని తొగలించుకొని నాయనా : సుందరమువారవిందా :
నా దగ్గరగా రమ్మ. నావద్ద కూర్చుండును ' వి 104

మాటలాడుచుండగనే మనుష్యుని వాహనముగాజేసికొని కుబేరుడు 105

పుత్రులు, భృత్యులు, భార్య, బంధువులతోగూడ వచ్చెను. ఆతనిని గాంచి
శ్రీనివాసుడు 106

కూబేరా : నకల సంపదలతో విరిసియైన ' వి ఆశీర్వాదముతో సంతపింప
జేయుచుండగా 107

అగ్నిహోత్రుడు భార్యలగు స్వాహారేవి, స్వదాదేవులతో పొట్టెలపై నదిస్థించి
పుత్ర మిత్ర బంధునహితుడై వేంకటాచలమునకు విచ్చేసెను. 108

ఆతనిని జూచిసంతనే జగత్ప్రభునగు శ్రీనివాసుడు మిక్కిలి సంతపించి
వెంటనే యాతనిని తొగలించుకొని 'కూర్చుండుము కూర్చుండును' వి చెప్పుచుండెను. 109

అనంతరము యమధర్మరాజును తన పరివారముతోను, తన భార్యతోను తన
వాహనముపై నెక్కి 110

చిత్రగుప్తు వెంట చనుదెంచుచుండగా వేంకటాద్రి కేతెంచెను. విష్ణుఁడు
భక్తిగల వరుణుడును మొసలి వాహనముపై 111

తన భార్యతో గూడ వెక్కు రత్నములనుగొని వారాయణగిరి కేతెంచెను.
శబీదేవి భర్తయగు దేవేంద్రు డైరావతముపై నదిస్థించి 112

శబీదేవితోను, పుత్రుడగు జయంతునితోను కేసాద్రి కరుదెంచి శ్రీనివాసునిచే
సుచితరీతిని గౌరవింపబడి కూర్చుండెను. 113

ఏణం సమారుహ్యచ ఛారతీయుతః । సుగంధయు క్తః సముపాయయౌ గిరిమ్ ।
భక్తైః లభ వాయుః తమి మం జనార్దనః । డేమ ఇచ్చ ప్రప్రచ్చ తదా ముదా లిన్వితః ॥

“స్థీయతా” మితి రాజేంద్ర ! । హరి ర్వాయు మథాషత ।
ఏతస్మి న్నేవ కాలే తు । సమ్ప్రప్తౌ చంద్రభాస్కరౌ ।
మన్మథో లిప్యగమ ద్భూసః । సరతి స్తురగో పరి ॥

115

మునయ శ్చ మహారాజః । సమాజగ్ము ర్మహాగిరిమ్ ।
కశ్యపో ల్రితి ర్భరద్వాజో । వామదేవ శ్చ గౌతమః ॥

116

విశ్వామిత్రో వసిష్ఠ శ్చ । వాల్మీకి ర్జమదగ్నిజః ।
పులస్త్య శ్చ దధీచి శ్చ । శున శ్చేప శ్చ గాలవః ॥

117

గార్గ్యః కృష్ణో మహారాజః । సపుత్రాః సపరిగ్రహాః ।
గంధర్వాపురస త్రైవ । సర్వే సిద్ధాః సహారగాః ॥

118

ఏవం మహర్షయౌ దేవా । రాజాన శ్చ సమాగతాః ।
వివాహార్థం సమాజగ్ముః । సర్వే సమ్ప్రమకాతరాః ॥

119

సమాశ్వా స్యా త గోవిందో । యథాయోగ్యం తథా నృప ।
“స్థీయతా” మితి చో వాచ । సర్వేషాం పురతో హరిః ॥

120

బ్రహ్మజ్ఞియా విశ్వకర్మకృతపరిణయార్హ పురనిర్మాణక్రమః

తతో లభా ద్వామదేవస్య । విశ్వకర్మా ల్రితి గోచరః ।

త త్పూర్వోక్త్య హృషీకేకః । ఇంద్ర మహా సృ మన్యుమాన్ ॥

121

ఇంద్రో వ్య గర్వభాహుళ్యం । పశ్య విశ్వకృతో ల్రితునా ।

త్రాహి ర్భూహరితా దేవ । వ జ్ఞానాతి హితాహితమ్ ॥

122

యథాన్యాన్ పశ్యతి సురాన్ । తథా మా మపి పశ్యతి ।

సామి జాతం మరత్రేష్టః । త్యజై స మనమజ్ఞానమ్ ॥

123

వాయుదేవుడును భార్యతోగూడ జీంకవాహనము నధిష్ఠించి పరిమళద్రవ్యములను గొని కేషాద్రికి రాగా శ్రీనివాసు దాతవిని నంతోషకుతో కుశలప్రశ్నల గావించి 114

కూర్పుండునును నంతలో చంద్ర సూర్యులును, రతీదేవినిగూడి గుట్టముపై మన్నుచును చనువెంచెరి. 115

కళ్ళవమహర్షి, అత్రిమహర్షి, భరద్వాజమహర్షి, వామదేవ, గౌతమ, 116

విశ్వామిత్ర, వసిష్ఠ, వాత్సీకి, జనుదగ్గి, పుంస్త్య, దధీచి, కువశ్శేష, గాలవ 117

గర్గ్య, కృష్ణద్వైపాయనాది మహర్షులును పుత్రులతో, పరిజనులతో, గంధర్వ, అస్సర, సిద్ధ, నాగులును, 118

దేవతలును, మహర్షులును, రాజులును, త్వరావ్వితులై కల్యాణమును చూచు నుత్సుకతతో విచ్చేసిరి. 119

వచ్చినవారి నందరను శ్రీనివాసు ఉచితరీతిని గౌరవించి “కూర్పుండుడ” వి సలికెను, 120

చతుర్ముఖుని యాజ్ఞచే విశ్వకర్మ కల్యాణమునకు యోగ్యమగు పట్టణమును నిర్మించుట

అంతలో శ్రీనివాసుడు విశ్వకర్మను గాంచి కోపగించి దేవేంద్రునితో - 121

దేవేంద్రా : ఈ విశ్వకర్మ గర్వాదిక్యమును చూడుము. పోదరుడగు మయుని భుజిలము నవలోకించి మంచితెదల నెఱుంగకున్నాడు. 122

ఇతర దేవతలనువలెనే నన్నును తలంచుచున్నాడు. ఇదియు నొకమంచికే వచ్చినది లెమ్ము. ఈ దుష్టుని వదలివేయుము. 123

అన్యం శాలాకర్మరతం । శుద్ధం మద్భక్తిసంయుతమ్ ।
వియోజయ సురశ్రేష్ఠః । దేవతాగృహకర్మణి ॥ 124

ఇత్యప్రియం వచః శ్రుత్వా । విశ్వకర్మా నరేశ్వరః ।
ప్రణీపత్యా హ గోవిందం । వర్ధకీ భయవిహ్వలః ॥ 125

వర్ధకీ —

భగవం స్త్వదభీష్టం యత్ । అజ్ఞానా న్న మయా కృతమ్ ।
క్షమస్య మమ దౌరాత్మ్యం । భగవన్ కరుణానిధేః ॥ 126

దేచాదిదేవః దేవేశః । స్వల్పస్య మమ కారణాత్ ।
జ్ఞానాన్ కోపః కిమర్థం ? । తే సజ్జాతో భగవన్ హరేః ॥ 127

ఏవం సప్రార్థితః శక్రం । శ్రీనివాస ఉవాచ హః ।
సభాం కారయ దేవేంద్రః । దేవార్థం మునికారణాత్ ॥ 128

వచ్చాశద్యోజనగణ । విశాలాం సుమనోహరామ్ ।
సువిచిత్రా ఛా మహతీం । త్రింశద్యోజనమాయతామ్ ॥ 129

ఇత్యేవం శాపితః శక్రః । తేన వర్ధకినా తదా ।
కారయామాస విపులాం । విచిత్రాం మహతీం సభామ్ ॥ 130

చక్రే శక్రాఽజ్ఞయా తత్ర । విశ్వకర్మా మయాగ్రజః ।
అనన్తరం వాక్య మూచే । శతశ్రతు మనామయమ్ ॥ 131

శ్రీ భగవాన్ —

అకాశరాజవగరం । శీఘ్రం గచ్ఛ శచీవతేః ।
రాజావం సాన్త్యవచనైః । కార్యే కర్మణి బోధయ ॥ 132

తత్రావ్యవేన కర్తవ్యం । సభాగేహాది కారయ ।
వాసుదేవస్య వాక్యాని । శ్రుత్వా తస్య శచీవతిః ॥ 133

జగన్మ రాజవగరం । సహితో విశ్వకర్మణా ।
విప్రార్థ్య నగరం రాజః । పరితో విహయోజనమ్ ॥ 134

భవన నిర్మాణమున నాన క్తికలిగి నవృత్తికుడై నాయందు భక్తిగల మరియొక
నిని దేవగృహ నిర్మాణమునకై నియోగింపుచు ' వి పలికెను. 124

ఇట్లు విష్ణుమణిగా పడకగా వడంగియగు విశ్వకర్మ శ్రీనివాసునికి నమస్క-
రించి భయభ్రాంతుడై 125

విశ్వకర్మ —

సరమాత్మా : దయానముద్రా : నీ కోరిక నెఱుంగజాలక అజ్ఞానముచే పాలింప
జాలకుంటివి. నా దుర్మార్గ కృత్యమును ఉమింపుము. 126

నా చిన్ని అపరాధమున క్రిత కోపమేల కలిగెను : 127

ఇట్లు ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసు డింద్రునితో దేవతల కొరకును, మున్ద్రులకును

అయిదు వందల యోజనముల పైశాల్యము కలిగి మిక్కిలి సుందరమైన
విచిత్రమై గొప్పదై మూడువందల యోజనముల పొడవు కలిగిన సభాభవనమును నిర్మింప
జేయును ' వి యాజ్ఞాపింపగా దేవేంద్రుడు 129

విశ్వకర్మచే విశాలమై విచిత్రమగు గొప్ప సభామ నిర్మింపజేసెను. 130

దేవేంద్రుని యాజ్ఞచే మయవి యన్నగారగు విశ్వకర్మ సభామందిరమును
నిర్మించిన పిమ్మట శ్రీనివాసుడు దేవేంద్రుని కుశలప్రశ్నల వడిగి 131

శ్రీ భగవానుడు —

నీ వాకాశరాజ నగరమునకేగి రాజాను మధుర భాషణములచే కర్తవ్యోన్ముఖునిగా
జేయుము. 132

ఆ పట్టణమున గూడ సభామందిరములను, గృహములను విశ్వకర్మచే చేయిం-
చును ' వి యాజ్ఞాపింపగా 133

దేవేంద్రుడు విశ్వకర్మతో నేగి అకాశరాజ నగరమును పాల యోజనముల
పరకు వ్యాపింపజేసి 134

పశ్చేద్య చ మహారాజః । వనాని గిరి గహ్వరాన్ ।

విషమా చ సమాం చక్రే । ధరాం తాం ధరణీవతే ॥

135

కల్యాణవేదీం పదదర్శ రత్న । సమూర్థకక్షైః సుకృతాం విచిత్రామ్ ।

స్తమ్భై ర్యుతాం మౌక్తికరత్ననిర్మితైః । నారాయణస్యై వ నృపేణ నిర్మితామ్ ॥

వాసుదేవస్య భవనం । వాసవో విశ్వకర్మణా ।

కారయామాన రాజేంద్రీః । సరత్నస్తమ్భగోపురమ్ ।

దనదాన్యసమాకీర్ణం । రత్నతోరణ మణితమ్ ॥

137

వాసుదేవశతం వాజి । గజానాం భవనం తథా ।

వాసవే తు గతే రాజన్ । వాసుదేవో ఒవద త్పురాన్ ॥

138

దేవాదికృత పరిణయార్థ భగవత్ప్రార్థనాభ్యుపగమః

శ్రీ భగవాన్ —

అకాశరాజస్య సుతా ఒస్తి యా సురాః । ఇచ్ఛామి కర్తుం కిల తత్కరగ్రహమ్ ।

అగ్నేకృతం చే ద్భవదీయమణ్డలైః । అగ్నేకరో మ్యద్య తు రాజకన్యకామ్ ॥

139

వాసుదేవవచః శ్రుత్వా । వాసుదేవాత్మజాదికాః ।

వాక్య మాహా ర్మహారాజః । వాసుదేవ పరాయణాః ॥

140

బ్రహ్మాదీవాః —

వయ స్తు దానభావేన । తిష్ఠామః పురుషోత్తమః ।

క్షేత్త్రస్థానా ద్యయం సర్వే । పితౄణామో ఒత్ర మహాత్మనమ్ ॥

141

శబ్దరః —

విసోదశవనం కృష్ణః । భాషనే ప్రాకృతోయథా ।

మనస నై ప్రకన్తం చేత్ । క్రియతా మితి చా బ్రవీత్ ॥

142

శబ్దరస్య వచః శ్రుత్వా । ప్రకన్తం హస్యో హరిః ।

తతః కృతుర్ముఖః ప్రాహ । శేషాచలవతిం ప్రతి ॥

143

వనములను కొండగుహలను చేడించి భూమినంతను ఎత్తు పల్లములు లేకుండ సమముగా జేసెను. 135

రత్నములతో నిండిన వాకిలులు కలిగి, విచిత్రమై, ముత్యముల రత్నములచే విర్మింపబడిన స్తంభములు కలిగి రాజుచే నిర్మింపబడిన నారాయణుని కల్యాణవేదికను గాంచెను. 136

దేవేంద్రుడును విశ్వక్సేపముచే రత్నములచే కూర్చబడిన స్తంభములు, గోపురము కలిగి ధరదాన్యములతోనిండి, రత్నతోరణములచే నలంకరింపబడిన గృహమును శ్రీనివాసుని విశ్రాంతి భవనముగా నిర్మించెను. 137

సూర్యకొంది దిగుడు బావులను, గుట్టములను, ఏనుగులకు భవనములను నిర్మింపజేసెను. దేవేంద్రు డాతనికి వెళ్ళినంతనే శ్రీనివాసుడు దేవతలతో విల్లు పలికెను.

దేవతలు శ్రీనివాసుని పరిణయమునకై అంగీకరించుట

శ్రీ భగవానుడు —

దేవతలారా ! ఆకాశరాజ కుమార్తెను పరిణయమాడ సంకల్పించితివి. తామం దర కంగీకారమైనచో విపుడే యా రాజపుత్రి సంగీకరింతున ' ని 139

పలుకగా శ్రీమన్నారాయణునియందు భక్త్యతిశయముగల బ్రహ్మాదులందరును 140

బ్రహ్మాదులు —

పురుషోత్తమ ! మేమందరము నీ వాసులము. నీ యనుగ్రహముచే విచ్ఛటి మహోత్సవమును దర్శించగలము ' నిరె. 141

శంకరుడు —

కృష్ణా ! సాధారణమానవునివలె పరిహాసపు మాటల నేలనాడెదవు; నీ మనస్సు నకు తగినదని తోచినచో పరిణమాడుము ' ని తెలుచగా 142

శంకరుని మాటలకు శ్రీనివాసుడు నవ్వుచు పొగడెను. అంత చతురాననుడు శ్రీనివాసునితో —

(బహు —

సర్వజ్ఞః స్త్వం దయాసారః సత్యసంకల్పవా ససి ।
 అష్టవర్గం తతః కార్యం । వివాహో త్పుర్వ మేవ హి ॥ 144

తస్మా దాజ్ఞాం దేహి మమ । పుణ్యాహే పురుషోత్తమః ।
 స పుత్రవచనం శ్రుత్వా । వసిష్ఠం ముని మానయత్ ॥ 145

వసిష్ఠాదీన్ ప్రతి భగవత్కృత వీవాహకార్య నియోజన ప్రకారః
 వసిష్ఠ ఇచ్చ మహాభాగం । పౌరోహిత్యే న్యయోజయత్ ।
 యజ్ఞాభిషా మహామన్తైః । కర్తవ్యం స్వప్రవాచనమ్ ॥ 146

సర్వేషా మపి దేవానాం । యజమానో భవాని తి
 దేవాన ఇచ్చ ఋషీణా ఇచ్చ । మానసే శక్త్యర్థం వ్యధాత్ ॥ 147

దేవా ఒహ్యసే కుమార స్తు । ప్రత్యుత్థానే చ మన్మథమ్ ।
 దత్వా తేషాం వీటికా స్తు । కృష్ణవర్మాన మాహ్వయత్ ॥ 148

గృహాణ త్వం వీటికాంబ । పాకార్థం భావ్యవాహనః ।
 ఋషీణాం సర్వదేవానాం । తవ పాక స్తు సమ్మతః ॥ 149

తస్మాత్ పాకం కురుష్వ త్వం । స్వధా స్వాహా సమన్వితః ।
 ఇతి శిష్టో యజ్ఞమూర్తిః । “తథా ఒస్త్వి” త్యబ్రవీ ధర్మిమ్ ॥ 150

తతః స ప్రాహ వరుణం । జలార్థం సర్వదేహినామ్ ।
 దుష్టానాం దణ్డనే రాజన్ । శిష్టానాం పరిపాలనే ॥ 151

యమం స కల్పయామాస । సుగన్ధే వాయు మాదిశత్ ।
 ధనదానే బ్రాహ్మణార్థే । వస్త్రాలంకారదాపనే ॥ 152

కుర్యేత్ యోజయామాస । భగవాన్ సృపసత్తమః ।
 స్రగ్వీమధారణే రాజన్ । విశాకర మయోజయత్ ॥ 153

మూన్ వన్దేయమాస । బాణానాం కుద్ధికారణాత్ ।
 గ్రహం కృ ద్రోణపాత్రమ్ । వ్యయోజయ దరిష్టమ్ ॥ 154

[బ్రహ్మ —

కరుణాదిదే : సీవు సర్వము నెఱింగివడవు. సత్యసంకల్పము కలవాడవు. వివాహమునకు ముందుగనే చేయవలెనుకదా ! 144

కావున పుణ్యాహవచనము నాచరించుటకు నా కనుజ్ఞ విమ్మ ' వి యడిగినంతనే శ్రీనివాసుడు ససిస్తుని రావించి 145

వసిష్ఠాదులను శ్రీనివాసుడు వివాహ కృత్యములయందు నియోగించుట యాతనిని పురోహితకృత్యమున వియమించి యజుర్వేద మహామంత్రములచే స్వప్తివాచనమును (పుణ్యాహవచనమును) చేయింపుము. 146

సీవు దేవతలందరకును యజమానుడన ' వి తెలిసెను. శంకరుని దేవతలను ఋషులను గౌరవించుటలో వియమించెను. 147

కుమారస్వామిని దేవతల నాహ్వానించుటకును, మన్మథుని వచ్చినవారికెదురేగి గౌరవించుటకును వినియోగించి శాంబాలముల నొసంగి అగ్నిహోత్రుని పిలిపించెను. 148

అగ్నిహోత్రునితో ఋషులకును, దేవతలకును నీ వంజరిన మిక్కిలి యథి మతముగాన 149

సీవు నీ భార్యలగు స్వదాదేవి, స్వాహాదేవులతో వంట నొసరింపుమని శాంబాలము నొసంగగా యగ్నిహోత్రు డట్లేయెనర్తునని యంగీకరించెను. 150

వరుణుని ప్రాణులందరకును జలము నొసంగుటకును, దుష్టులను శిక్షించి సజ్జనులను రక్షించుటకు 151

యమధర్మరాజును, పరిమళద్రవ్యముల సమకూర్పుటకై వాయువును, బ్రాహ్మణులకు ధనమును, వస్త్రములను, భూషణముల నొసంగుటకు 152

కుబేరుని దీపములను గ్రహించుటకు, చంద్రుని 153

వంటపానుగ్రులను శుద్ధిచేయుటకు వస్తువులను, సింహాసనములను శుద్ధిచేయుటకు వవగ్రహములను వియోగించెను. 154

ఏను సుశాసితా స్సర్వే । పురాణ పురుషేణ చ
అజ్ఞా మోదాయ తే లభూవన్ । సర్వే స్వస్థాః స్వకర్మసు ॥ 155

తతో వాక్య మువాచే దం । బ్రహ్మ లోకపితామహః ।

అహమ్ —

మజ్జనం కురు గోవింద ! । మజ్జశం మధుసూదన ! ॥ 156

పుణ్యాహ పూర్వకకామి । స్వేష్టదేవ ప్రపూజనమ్ ।
కుందేవ ప్రతిష్ఠా ఇన్చ । సాక్షం కురు రమాపతే ॥ 157

వివాహార్థం కరపీరపురా ద్రమాహ్వీపనమ్

స పుత్రవచనం కురిత్వా । సస్మార జగదీశ్వరః ।
రమాం రాజీవనయనాం । కరపీరపురాలయామ్ ॥ 158

మత్వా వియోగినీం రాజన్ ! । దుఃఖితః సురసత్తమః ।
రురోద లోకరీత్యై వ । భగవాన్ లౌకికై స్సమః ॥ 159

స శోభతే సఖా దివ్యా । తయా విరహితా సుతః ।
భవా నహం మహాప్రాజ్ఞః । దేవా శ్చ సపరిగ్రహః ॥ 160

స శోభన్తే యథా లలకాశే । తారా స్తారాపతిం వినా ।
అపాదపం యథా లరణ్యం । అపజ్ఞై శ్చ విహంగమాః ॥ 161

అపలా శ్చ యథా వృక్షైః । అభనాః సుహృదో యథా ।
తథా వయం మహాప్రాజ్ఞః । రహితా రమయా తయా ॥ 162

వాసుదేవవచః కురిత్వా । వాసుదేవ మభాషత ।
శక్తిరః పృథివీపాలః । సము త్తిష్ఠన్ మహాభుజః ॥ 163

శక్తిరః —

కిమరం రోదనం తాత । కిం తే కార్యం విదమ్మనమ్ ।
అన్యథా ప్రమేయన్యః । చా కూరీరవరదన్యః చ ॥ 164

ఇట్లు నియోగించబడి దేవతలందఱును తమ తమ వసులయందు జాగరూకతతో
జుండిరి. 155

తదనంతరము జగత్తునకంతకును తాతయగు బ్రహ్మ శ్రీనివాసుని మంగళ
స్నానమునరించి 156

పుణ్యాహవచనముకంటె ముందు మీ యిష్టదేవతలను పూజించుట, కులదేవత
లను ప్రతిష్ఠించుట మొదలగు విధులను యాచరించి విర్యవర్ధింపుమని తెలిపెను. 157

వివాహమునకై కరవీరపురమునుండి శ్రీ రమాదేవిని పిలిపించుట

అంత శ్రీనివాసుడు చతురాశనుని వలుకులను విని కరవీరపురమున వివసించు
పద్మవత్రనేత్రయగు రమాదేవిని తలంచి 158

తన వియోగముచే దుఃఖించుచుండునుకదా యని చింతించి సాధారణ మానవుల
వలె ప్రపంచరీతి ననుసరించి గట్టిగా విలపించెను. 159

చతురాశనా : శ్రీ రమాదేవి లేకుండుటచే నీవు, నేను, పరివారపహులైన
దేవతలను ఉన్నప్పటికిని యీ పథభవనము శోభించుటలేదు. 160

చంద్రుడులేని నక్షత్రము లాకాశమున వెల వెల బోవునట్లును, వృక్షములులేని
యరణ్యము శోభిల్లనట్లును, తెక్కలులేని పక్షిలు దీనముగా తోచునట్లును 161

చంద్రులేని వృక్షములు కాంతి తరిగియుండునట్లును, ధనములేని ప్నేహితు
ఁనయోగించనట్లును మనము కాంతిహీనులమైయున్నాము. 162

అని నాబోవుచుండగా ఆజామరాహువగు శంకరుడులేచి 163

శంకరుడు —

శ్రీనివాసా : మీరిట్లేడ్చుటకగునా : నీవు సాధారణ మానవుల ననుకరించు
చున్నావుకదా : విషయాన క్రిలేనివాడవు. వేదము ఉచితైవను తెలియకకముకానివాడవు.
నట్లనులకు పరముల నొనగొనరాదవు. 164

అన్తేకకస్య దేవేశ : । కిమర్థం రోదనం వృధా ।

స చ తద్వచనం శ్రుత్వా । నీలకణ్ఠ మభాషత ॥

165

శ్రీ భగవాన్ —

త్వం న జానాసి భోః శమ్మో : బాలభావేన పౌత్రక ।

యదా బ్రహ్మ ఒవసానే చ । న కిచ్ఛేదవశిష్యతే ॥

166

తదా క్షిరోదకే శమ్మో : నిరాలమ్పే నిరాశ్రయే ।

సా మే శయ్యా సఫీభూత్వా । క్రీడతే హితకారిణీ ॥

167

ఏతాద్భుతీం వినా శమ్మో : మమ సౌఖ్యం కథం భవేత్ ।

వచత్యే వం జగన్నాదే । వేదా వాక్య మభాషత ॥

168

బ్రహ్మ —

నో క్తం త్వయే దం గోవింద : । పూర్వ మేవ జూర్ధన : ।

ఆద్య మాం కమలానంద : । రమా ఒఽహ్వనే నియోజయ ॥

169

భగవదుక్త్యా రమానయనాయ కరవీరపురం ప్రతి సూర్యగమనమ్

సో ఒపి పుత్రవచః శ్రుత్వా । ద్యుమణిం శీఘ్ర మాహ్వాయన్ ।

షణ్ముఖేన మహారాజ : । సో ఒపి తత్ర సమాగతః ॥

170

తనూమ భక్త్యా స్తుత్వా ఒథ । ప్రాజ్ఞానిః సమ్ముఖే స్థితః ।

భాస్కరం భక్తిసమ్రాజ్ఞం । భగవా నాహ హృద్గతమ్ ॥

171

శ్రీ భగవాన్ —

శృగాలవాసుదేవస్య । నగరం గచ్ఛ భానుమన్ ।

తత్రా ఒస్తే జగతాం మాతా । తా మానయ మమా న్రికమ్ ॥

172

భారతీం వాసుదేవస్య । శ్రుత్వా పౌత్రో దివాకరః ।

వివర్యేన సమాయుక్తః । శిరసా ఒఽఽనమ్య చావదత్ ॥

173

భానుః —

కథం తాం లోకజనీనీం । ఆవహిష్యే తవా న్రికమ్ ।

త వ్యూహచక్ష్య గోవింద : । కథం మాం విక్వప్నే ద్రమా ॥

174

దుఃఖముల నెఱుంగవి నీవు విలపించుట తగునా? అని యడుగగా
శ్రీనివాసుడు — 165

శ్రీ భగవానుడు —

శంకరా : నీవు బాధపడుటచే నేమియు నెఱుంగవు. బ్రహ్మ ఆయుర్దాయము
ముగిసిన పిమ్మట ప్రపంచమున నేదియు మిగిలియుండదు. 166

అట్టి అధారరహితమై తోడెవ్వరునులేని సమయమున పాలకదలిలో శ్రీదేవియే
నాకు పడక తోడుగను హితమొనర్చునదిగ నుండి నాతో రమించును. 167

అట్టి శ్రీదేవి లేక నాకు సౌఖ్యమెట్లు కలుగును? అని చెప్పుచుండగానే
చతుర్ముఖుడు 168

బ్రహ్మ —

శ్రీనివాసా : ఈ వృత్తాంతమును ముందుగానే నాతో నేం చెప్పవైతివి? నీ
వాఙ్మోచనచో రమాదేవి నాహృదిండుటకు నేను పోయివచ్చెదనని వయకగా 169

భగవదాజ్ఞచే రమాదేవిని తోడ్తెచ్చుటకు కరవీరపురమునకు సూర్యుడేగుట

బ్రహ్మ మాటలనాలించి శ్రీనివాసుడు కుమారస్వామిచే సూర్యుని పిలిపించెను.
సూర్యుడేతెంచి 170

భక్తితో నమస్కరించి స్తుతించి చేతులు జోడించి విలువగా నాకలితో శ్రీని
వాసుడు తన మనమునందలి సంకల్పము విట్లు తెల్పెను. 171

శ్రీ భగవానుడు —

సూర్యా : కృగాలవాసుడేవుని నగరమునకు జని అచ్చట నివసించుచున్న
లోకజననియగు రమాదేవిని తోడ్కొనిరమ్ము. 172

అని తెలువగనే సూర్యుడు శ్రీనివాసునకు కిరస్సుతో నమస్కరించి
పవనయముగా 173

శ్రీనివాసా : లోకమాతయగు రమాదేవిని నేనెట్లు తోడ్కొని వత్తును? ఆమె
నన్నెట్లు విశ్వపించునని యడుగగా 174

శ్రీ భగవాన్ —

అస్తి తస్మాః త్వయి సేహః । సదా లోకమహాదయే ।

త్వ దాగమనసంహృష్టా । సమాయాతి మమాన్తికమ్ ॥

175

ఉపాయం ప్రవదిష్యామి । తథాగమనకర్మణి ।

అశ్రుముచ్చాన్ అపమృజన్ । తద్ధ్వారి కురు సంప్రీతిమ్ ॥

176

త్వాం తు దృష్త్వా జగన్నాథా । సాన్త్యయిష్యతి భానుమన్ : ।

ఏవం వదంతి వాక్యం త్వాం । కిచ్చే ద్దుఃఖసమాఖలా ॥

177

“శాసనం తే హృతం తేన । ధరణ్యాం కథ్యతా” మితి ।

తం సమాచక్ష్య తాం దేవీం । ఇత్థ మత్యంతమఖతః ॥

178

న శాసనం హృతం మే ఒద్య । మాతః ! కేన పి భూతరే ।

శయనస్తు కృతం తేన । తవ భర్తా ఒద్య భూతరే ॥

179

యేవ వై శాసనం దత్తం । మాత ర్యే కృపయే దృశమ్ ।

విశేషనో ఒద్య పతిత్ । భర్తా జీవతి తే న వా ॥

180

భర్తా తవ జగన్నాథ । స్వైకక్తో ఒద్య విభాతి మే ।

‘కదా ద్రక్ష్యామి దేవీం తాం । ఇత్యా నై ప్రలపన్నితి’ ॥

181

సా తద్వచన మాకర్ణ్య । సమాయాతి న సంశయః ।

ఉపాయ స్థు తతః శ్రుత్వా । కిచ్చేద్దాస్యముఖామ్ముజా ॥

182

బభాషే భక్తి సమ్రాజ్ఞో । భయభక్తిసమన్వితః ।

సర్వజ్ఞా సర్వలోకేషు । విశ్రుతా కమలాలయా ॥

183

జానాతి హృద్గతం సర్వం । కథం మాం విశ్వసే ద్విత్తో ।

అలోగమ్య చ రోగం హి । కథం వక్ష్యామి తే హరే ! ॥

184

న భావో ద్వంద్వం శ్రుత్వా । భాసు మాహ మనోగతమ్ ।

శ్రీ భగవాన్ —

మన్మథయోగ మిహితా హి । తపిష్యతి న సంశయః ॥

185

శ్రీ భగవానుడు —

శ్రీవివాసుడు, లోకములకు కాంతినొసంగు నీ యందామెకు ప్లేహభావమున్నది. నీవు వెల్లినంతనే సంతసించి నీ వెంట నావద్దకు రాగలడు. 175

అమె వచ్చుట కొక ఉపాయమును చెప్పెదను. వినుము. నీ వామె వివసించు గృహమునకేగి ద్వారములో కప్పించి విడచుడు. తుడుచుకొనుడు నిలచియుండుము. 176

లోకమాత విన్నగాంచి కొంచెము దుఃఖించుడు. విన్నోదార్పుటకై 177

“భూలోకమున నీ యాజ్ఞ నెవరుల్లంఘించిర’ వి యడుగును. అప్పుడు నీవు మిక్కిలి దుఃఖించుడు యమెతో 178

“అమ్మా! భూలోకమున నా శాసనము నెవరును అవహరింపలేదు. నీ భర్త నేడు భూమిపై పరుండియున్నాడు. 179

నాకు దయతో శాసనమొనంగిన నీ భర్త నేడు భూమిపై చైతన్యములేక పరుండియున్నాడు. జీవించియుండునో లేదో తెలియకున్నది. 180

నీ భర్తయగు శ్రీవివాసుడు పాతాళార్థమునై యున్నాడు. ఆ లక్ష్మీదేవి నెవ్వడు చూచెదనో యది పరివరించుచున్నార’ని 181

తెలివిన వెంటనే యామె వచ్చి వేయును. నందియము లేదని శ్రీవివాసుడు తెలిపినంతనే సూర్యుడా యుపాయమును విని మందహాస పడవారిండుతై 182

అత్యంత భక్తియుక్తుడై భయముతో “శ్రీవివాసా! పద్మవివాసినియగు శ్రీదేవి నకలము నెఱుంగనవి ముల్లోకములయందు ప్రసిద్ధి కెక్కినది 183

అందరి మనస్సులయందలి విషయముల నెఱుంగజాలిన లక్ష్మీ వన్నెట్లు పమ్ము గలదు. ఆరోగ్యవంతుడవగు విన్నవారోగ్యవంతుడవని ఎట్లు చెప్పుదును? 184

అవి యట్లు సూర్యుడు పలికినంతనే యాతని యభిప్రాయము నెఱింగి శ్రీవివాసుడు “శ్రీదేవి నా మాయచే మోహింపజేయ విడగలడు. పండియము లేదని దైర్యము చెప్పుగా — 185

ఇత్యుక్తః ప్రణవీపత్యాచ । వాసుదేవం రథే స్థితః ।
కరవీరపురం గత్వా । యదోక్తం త త్తథా లకరోత్ ॥

186

కరవీరపురా చేష్టాచలం ప్రతి రమా లగమనమ్

సా తద్వచన మాకర్ణ్య । యథా లలదేశం తథా రమా ।
రథ మారుహ్య ఛేదేన । ధనువాక్యాదరేణ సా ॥

187

సప్రమృష్టా వాయువేగేన । రవియుక్తా రమా పతిమ్ ।
తదాగమనవార్తా శ్చ । శ్రుత్వా తస్మిన్ క్షణే హరిః ॥

188

జగమ దర్శనాపేక్షీ । హ్యశక్త ఇవ సమ్ముఖమ్ ।
తాన్మకే మాకృతిం ప్రాప్య । తదద్భుత మివా కరోత్ ॥

189

దేవానాం పూర్వదేవానాం । మునీనా మూర్ధ్వరేతసామ్ ।
భుజే భుజ్జభూషస్య । వామం సంస్థాప్య వై భుజమ్ ॥

190

తథా లవరం బ్రహ్మ కణ్ఠే । విధాయాగా ద్భుజం స్వభూః ।
ఏవం భూతం శ్రీనివాసం । దదర్శ కమలాంయా ॥

191

రథా దుత్తీర్య వేగేన । కిచ్చే ధ్ధాన్యముఖామ్ముజా ।
చామృకం పుష్పవిచయం । వికీర్య పదపజ్కణే ॥

192

సమాల్గిక్య తిభక్త్యై వ । ముహూర్తద్వయ మాస్థితా ।
తదాల్గినమాత్రేణ । పుష్పాల్గో విష్టరశ్రవాః ॥

193

ఊళలం పరిపప్రవృ । తస్యాః సా లపి హరే స్తదా ।
వికరో సర్వరోకానాం । రమానారాయణా పుథా ॥

194

సప్రమృష్టౌ వ్యప్తతాం రాజన్ : । సర్వదేవనమస్కృతో ।

రమాయై శ్రీనివాసకథితపద్మావతీపరిణయోదన్తః
మాం మోహయతి గోవిన్దః । తవ మాయా దురత్యయా ॥

195

సూర్యుడు శ్రీనివాసునకు నమస్కరించి రథముపై నాసీనుడై కరవీరపురమున
తేగి శ్రీనివాసుడు చెప్పినట్లే చేసెను. 186

కరవీరపురమునుండి లక్ష్మీ వేంకటాచలమునకు విచ్చేయుట

లక్ష్మీయు భాస్కరుని మాటలను విని యాతని మాటలయందుగల గౌరవముతో
దుఃఖించుచు రథముపై నదిగిరించి 187

వాయువువంటి చేగముతో శ్రీనివాసుని సన్నిధానమున కేతించెను. ఆమె
నడుచున్న పృథ్వాతమును విని వెంటనే 188

శ్రీ దేవిని జూచు వేడ్కతో దుర్బయినినరె రూపుదాల్చి ఎదురుగా నడు
దెంచెను. 189

చేవతలకును, రాక్షసులకును జితేంద్రియులగు మునీంద్రులకు నా యాకార
మత్యంతాశ్చర్యకరముగా నుండెను. వన్నగభూషణుడగు వీశ్వరుని భజముపై యెడమ
చేతిని వైచుకొని 190

మరియొక చేతిని బ్రహ్మమెడమపై యుంచి వారి యిరువురి మాతగాగొని యాపె
తెడురేగెను. అట్లే శ్రీనివాసుని గాంచి 191

మందహాస వదనారవిందయై రథమునుండి దిగి సంపంగి పుష్పములను
శ్రీనివాసుని పాదనద్యమయందు జల్లి 192

భక్తితో నాతని నాలింగన మొనర్చుకొని రెండు క్షణములక్లే విరచెను. ఆమె
కొగలింతచే బలనిన యనయనములు కంపాడై శ్రీనివాసు 193

రామెను కుశలం నక్షు లొనర్చెను. ఆమెయు శ్రీనివాసుని కుశలము నారసెను.
ఇట్లు సకల లోకములకు తదిదండ్రులైవట్టియు సకల దేవతలచే నమస్కరింపబడు లక్ష్మీ
నారాయణు లిరువుడను స్వస్థులైతరై. 194

లక్ష్మీదేవితో శ్రీనివాసుడు పద్మావతిని వీవాహమాడుచున్న వార్త
నెఱింగించుట

గోవిందా : నీ మాయ నన్ను మోహపెట్టుచున్నది. నీ మాయ రాటరానిది. 195

భాసునా మయి గోవింద : । కర్మ చిత్రం త్వయా కృతమ్ ।
 త్వన్మాయా మోహితా స్ఫురేత్ । బ్రహ్మేశానాయ స్సురాః ॥ 196
 వదా ఒదేశం వాసుదేవ । మమా ద్యా ఒహ్యసకారణమ్ ।
 ప రమానవనం శ్రుత్వా । సాక్షి మాహ మహీపతే : ॥ 197

శ్రీనివాసః —

త్వయా రామావతారే తు । కథితం స్మర భామిని : ।
 వేదవత్యా ఏవాహస్య । నమ్రాప్తః కల ఏష వై ॥ 198
 త్వత్సన్నిధౌ వోఽఽ మేనాం । కామయే ఒహం కలాయగే ।
 వదత్యే వం హృషీకేశే । సా ఒస్మరత్ పూర్వికాం గిరమ్ ॥ 199

శ్రీ రమా —

తా మగ్గీకురు గోవింద : । వివాహే విధిపూర్వకమ్ ।
 ఇతి మే వచనం కృష్ణ : । సఫలం కురు వత్సల : ॥ 200
 ఇత్యు క్త్వా శ్రీనివాసం సా । ననామ చ ముదాన్వితా ।
 హరి స్తు లోకజననీం । అనన్తయదుదారధీ : ॥ 201
 స రమాగిర మాకర్ణ్య । పరిపూర్ణమనోరథః ।
 పర్వస్థానస్థసమ్పూర్ణః । ఉభగ్భౌ ష్యరాజితః ॥ 202
 సవోషనంసూచకసర్వగాత్రః । అనన్తభాష్యేణ సమృద్ధనేత్రః ।
 బ్రహ్మదిత్యైర్ముతనదృశిత్రః । తదా బభౌ వేంకటశైలమిత్రః ॥ 203

ఇతి శ్రీకవిశ్లోకరసపూజే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీనివాసస్య వేదవతీనివాహాయ
 విసుంశ్చాధ్యాయగ్రంథం నామ దశమోఽధ్యాయః ॥

భాగ్యునిచే నా విషయమున నెంత యద్భుతకృత్యము నొనరింప జేపితివి :
బ్రహ్మర్షివ్రాతః వేదతలందరును నీ మాయచే మోహింపజేయబడిన వారే కదా : 186

స్వామీ : వస్తు పిలిపించుటకుగల కారణమును తెలుపుదు. అజ్ఞాపింపుడ'ని
శ్రీ దేవి నిన్నుచించినంతనే శ్రీనివాసుడు 197

లక్ష్మీదేవితో — లక్ష్మీ : నాతో నీవు రామావతారమున చెప్పిన సంగతిని
తలందుకొనుము. వేదవతి వివాహ సమయ మేతెంచినది. 198

ఈ కలియుగమున నీ సమక్షముననే వచ్చావతివి వివాహమాడ గోరుచున్నాను.
ఇట్లు శ్రీనివాసుడు చెప్పుచున్నాడగనే శ్రీదేవి 199

“శ్రీనివాసా : వేదవతిని యథాశాస్త్రముగా పరిణయమాడుచు”ని తాను మున్ను
వడికిన మాటను తలంచి ‘తప్పక నా మాటను నఫలపరచు’మని ప్రార్థించుచు 200

సంతోషముతో శ్రీనివాసునికి సమస్కరించెను. శ్రీమన్నారాయణుడు లోకమాత
యగు శ్రీ దేవిని సంతోషపెట్టుడై ఆనందపరచెను. 201

మరియు శ్రీదేవిసూక్తుండే తన మనోరథ మీదేరగా నమితానందము
నందుచు 202

శరీరము నందంతటను సంతసమును సూచించుచు పులికరించుచుండగా,
కనులయందానందభాష్యములు చిప్పిలుచుండ, బ్రహ్మర్షి దేవతలు తన చరితమును
స్తుతించుచుండ వేంకటాచలము ప్రీతితో వివసించెను. 203

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున శ్రీనివాసునకు వేదవతితో
జరుగు వివాహ మహోత్సవమునకై నిండువులా, లక్ష్మీదేవి విచ్చేయుట యనెడు
పదియవ అధ్యాయము సంపూర్ణము

అథ ఏకాదశో ఽధ్యాయః

భగవతః పద్మాదికారితపరిణయార్హమజ్ఞశాఖిషేకక్రమః

జనకః —

తతః కిమకరో త్కృష్టః । శ్రీనివాస స్సతాంగతిః ।
త స్మమా చక్ష్య భగవన్ । విస్తరేణ మహామునే ॥ 1

శతావస్థః —

శ్రీలక్ష్మీ సహిత శ్రీమాన్ । శ్రీనివాసః పితామహః ॥
అప్రవి త్ప్రీతమనసా । ప్రయజ్ఞానః ప్రయోజనే ॥ 2

శ్రీనివాసః —

కర్మాణి పుత్రః కార్యాణి । కురు శీఘ్ర మతన్ద్రితః ।
స తద్వచన మాకర్ణ్య । ననన్తోషః పితామహః ॥ 3

కటాహభాణ్ణనిచయం । ఆనేతుం ప్రేషయ త్సురాన్ ।
గరుడప్రముఖాన్ వీరాన్ । నారాయణపరాయణాన్ ॥ 4

తే తస్య వచనం శ్రుత్వా । క్షణేన గరుడాదయః ।
కటాహాదీన్ గృహీత్వా ఽథ । సమాజగ్ము రనేకథా ॥ 5

ఆపూరయ త్తత స్తేషు । స వాయుఃసలిలాదిభః ।
మగవం తోయనిచయం । దివ్యతీర్థోద్భవం శుభమ్ ॥ 6

తత స్పర్వా మ్భువానిన్యోః । వస్త్రాలంకారమణ్డితాః ।
అరుచితీ పురస్కృత్య । కృతమజ్గళకౌతుకాః ॥ 7

పదీపకంఠాన్ రాజన్ । పార్వతీప్రముఖాః ప్రియః ।
చక్రః పమస్తా న్మాణ్డల్యాన్ । స పావిత్రీపురోగమాః ॥ 8

పదునొకండవ అధ్యాయము

శ్రీనివాసునకు పద్మావతి మున్నగువారు వివాహమునకు తగిన మంగళ
స్నానాది క్రమమును వర్ణించుట

అని యిట్లు శతానందుడు తెలుపగా జనక మహారాజు — “మునిసత్తమా !
సత్పురుషులకు శరణ్యుడగు శ్రీనివాసు దేమిచేసెనో విస్తారముగా నా తెలింగింపుచు”ని
యడిగెను.

శతానందుడు —

అంత శతానందుడు చెప్పుటకు ప్రారంభించెను. అంత శ్రీ దేవీ సమేతుడగు
శ్రీనివాసుడు చతుర్ముఖుని తన కల్యాణ కార్యకలాపములను సన్నద్ధపరచుటకై నియో
గించుచు మనమున సంకపించుచు

2

శ్రీనివాసుడు —

“నాయనా ! నీవు క్షీణముగా కల్యాణమునకు వలయు కృత్యములను జాగ
రూకుడనై యొనరింపుచు”ని యానతిచ్చెను.

3

అజ్ఞుని విని కమలాననుడు మిక్కిలి సంకపించి శ్రీనివాసునియందు భక్తి
యొత్తులగు దేవతలను గడుడుడు మున్నగు వీరులను మృజ్యాయాది మూకుడు మొదలగు
భాండవిశేషములను కొనితెచ్చుటకై సంపించెను.

4

వారందరును బ్రహ్మదేవుని యాజ్ఞప్రకారము జ్ఞానమూర్తి అనేకరకములైన
పాత్రలను తీసికొని వచ్చిరి.

5

వాటియందు వాయువు వరుణుడును దివ్యతీర్థములయందలి సుగంధమును దివ్య
తీర్థమును నింపిరి.

6

అనంతరము సుమంగళిలగు స్త్రీలందరును వస్త్రములను భూషణముల నలంక
రింపకొని అరుంధతిని ముందిడుకొని మంగళార్థముగు వసులను సమకూర్చుకొనిరి.

7

పార్వతి మొదలగు స్త్రీలు దీనములనుంచిన కలశములను తదితర వస్త్ర్యంగ
శముల నొనరించిరి పార్వతి మొదలగువారు మంగళగీతములను పాడుచుండిరి.

8

- గాయన్త్యః శుభగానాని । నిరాకర్షకృతం తవా ।
కృష్ణావతారవిభవం । గాయన్త్య శ్చ మరాజ్నాః ॥ 9
- శిర్ధాజనా శ్చ రాజేష్టః । తస్థు రైవభానసాజ్నాః ।
ఏవం ప్రవృత్తే పుణ్యే లస్మిన్ । వివాహే వేజ్కరేశితుః ॥ 10
- స్నుషా శ్చ వాసుదేవస్య । జహను శ్చారులోచరాః ।
శ్వక్రూ శ్చ పురతః కృత్వా । మాతరం వకుళాం హరేః ॥ 11
- ఏవం మహాత్మవ స్తత్ర । సమభూ త్సప్తమీదినే ।
చతుర్దిక్షచసంస్థాప్య । కలశాన్ జలపూరితాన్ ॥ 12
- మాత్రేణ వేష్టయిత్వాతు । తన్మర్యే రత్నపీఠకమ్ ।
సంస్థాప్య సమృమ్మై ర్యుక్తాః । ఇద మాహః సురాజ్నాః ॥ 13
- ఉత్తిష్ట పురుషశ్రేష్ఠః । తిష్ఠ త్వం సూత్రమజ్జలే ।
స ఇత్త ముక్తో భగవాన్ యోషితాం పురతో హరిః ॥ 14
- ప్రొవాచ దీనవదనః । ప్రసవన్నేత్రజం జలమ్ ।
ఏతామహ మహాప్రాజ్ఞః । వివాహవిభవే మమ ॥ 15
- కః కరోత్య భిషేక స్తు । తైలేనా శీః క్రమేణ వై ।
యన్య నా స్తి మహారాజః । మాతా వా లపి ఏతా తథా ॥ 16
- వివాహే చ వివత్తౌ చ । తన్య ధి గ్జన్మ జీవనమ్ ।
భగిన్యో భ్రాతర శ్చైవం । మాతులా భాగినేయకాః ॥ 17
- స మే సన్తి మహాప్రాజ్ఞః । కః కరోత్య భిషేచనమ్ ।
మాతాపితృవిహీనానాం । కా గతి రైవవిష్యతి ॥ 18
- స స మాత్మవమం మిత్రం । జనకేవ సమం మమమ్ ।
స భాత్యాసదృశం భాగ్యం । న పుత్రేణ సమా గతిః ॥ 19
- స హి బ్రాహ్మణసమో జన్మః । న విష్టో ర్దేవతా పరా ।
జతి వచ్చాన్య గాపిష్టో ర్రితామహవవిగ్రహః ॥ 20

దేవతాస్త్రీణః, పితృణాం భార్యణాం నైభావన ప్రీతాం విర్విష్ణుముగా జరిగిన శ్రీకృష్ణాచార్యైః సైవమున సాధుచుండిరి. ఈ విధముగా శ్రీ శ్రీవివాసుని కుభావహమగు వివాహము జరుగుచుండగా

9, 10

అందమైన కనులుగల శ్రీకృష్ణుని కోడండ్రుండరును శ్రీవివాసుని తల్లియగు సుఖాదేవిని తక్కిన తమ యత్నగాండ్రును ముందుగానుంచుకొని సంతపించుకొనిరి.

11

ఈ విధముగా మహోత్సవము జరుగుచుండగా నేడవదినమున నాల్గదిక్కుల యందును జలములచే విండిన కలశములనుంచి

12

దానముతో చుట్టి వాటి మధ్యభాగమున రత్నపీఠమునుంచి మిక్కిలి త్వరపడుచు దేవతాంగనలు శ్రీవివాసునితో —

13

పురుషోత్తమా! నీవు లేచి వారములచే నేర్పరచిన యా మండలమున కూర్చుండు 'మరి తెలువగా వారిలముందు

14

లీలామాషషూపుడగు శ్రీవివాసుడా యంగనామణులముందు విన్నవోయిన ముఖముతో కనులమండి భాష్యములు వ్రచించుచుండ "వశుధ్యుభా! నా వివాహ వైభవమున నాకు

15

మానె వాగ్దానములతో (తలపై) నుంచుచు నెవరభిషేకము నొనర్తురు : వివాహమువెందును, అనదవనుయములయందును తల్లికావి, తండ్రికావి లేచివారి

16

జీవితము వ్యర్థము. నా కక్కచెల్లెండ్లు, అన్నఁమ్మలు, మేనమామలు, మేన అల్లుళ్లు

17

అవరును లేరుకదా! నాకెవ రభిషేకమొనర్తురు? తల్లిదండ్రులలేచివారి కెట్టి గతికలుగనో కదా!

18

తల్లితో సమానమగు మిత్రుడును, తండ్రితో సమానమగు సుఖమును, భార్యకు సరియగు భాగ్యమును, పుత్రునితో సమానమగు గతియు

19

సోదరునితో సమానుడగు బంధువు, విష్ణువును మించిన వరతత్వము నుండ శూర 'ని పలికి

20

దుర్యోధన్ లోకరీత్యై వ । పశ్యన్ బ్రహ్మాననం హరిః ।

ఉపధార్య హరే ర్వాక్యం । స భవః కజ్జనమ్మవః ॥

21

సాన్త్యయన్ వాసుదేవ స్తు । ధారతీ మాహ భూపతే ।

బ్రహ్మ —

కిమర్థం మోహయసి నో । మాయాపజ్జరవాసినః ॥

22

కో ఽపి నాస్తీ తి య త్రోత్తం । త దనత్యం చతుర్భుజః ।

పుత్రో ఽహం తవ కల్యాణః । పాత్రః సాక్ష త్త్రిలోచనః ॥

23

మన్మథో ఽన్యఃపుమాన్ పుత్రః । పాత్రపుత్రః షడాననః ।

జగత్పాణో జ్యేష్ఠపుత్రః । స్నుషా తే ధారతీ హరేః ॥

24

సరస్వత్యాదికా స్సర్వాః । ప్రియః త్వత్పాదసేవికాః ।

త్వం పుమాన్ పరమ స్సాక్షతే । జగద్ధాత్రీ తవా క్షణా ॥

25

క్రీడామాత్ర మిదం మన్యే । త్వత్కృతం పురుషోత్తమః ।

ఏవం విభవ మాపన్నః । త్వం నో మోహయసే వృధా ॥

26

ఇత్థ ముక్త్వా చతుర్నక్త్రే । వాసుదేవం రమానఖమ్ ।

రమాం సజ్కేతయామాస । సా రమా వాక్య మబ్రవీత్ ॥

27

శ్రీ రమా —

విదితం హృదయం దేవః । తవ వేంకటవర్ణభః ।

తైలాభ్యజ్గదికర్మాణి । కరిషే పురుషోత్తమ ॥

28

ఉత్తిష్ఠ త్యజ దుఃఖం తే । సమారోహ వరాసనమ్ ।

స రమాగిర మాకర్ణ్య । సన్తోషా న్నయానా జ్జలమ్ ॥

29

ముఞ్చన్ మునివరాన్ రాజన్ః । నన్దయన్ వరసారధిః ।

కళ్యపాత్రిభరద్వాజ । విశ్వామిత్రపురోగమాన్ ॥

30

ప్రణీపత్య వసిష్ఠం చ । ఆహ విశ్వం విడమ్యయన్ ।

శ్రీవివాహ —

అమృతం దేహి మే బ్రహ్మన్ః । మజ్జనార్థం మహానేమః ॥

31

యాశని ముఖమునకు చూచుచు లోకపరిపాటి వనుపరించుచు నేడ్వసాగెను.
ఇట్టి శ్రీనివాసుని మాటలను విని చతురాశనుడు 21

శ్రీనివాసు నూరడించుచు ఇట్లు పల్కెను. “శ్రీనివాసా ! యామామోహితం
మగు మమ్మొందులకు మోహింపచేయ చూచుచున్నావు : 22

ఓ చతుర్ముఖాదా ! నీ కెవరునులేరని ఎలికిన పలుకులు యదార్థములుకావు.
నేను నీ పుత్రుడను. సాక్షాత్తుగా రుద్రుడు నీమనుషుడు. 23

మన్మథుడు నీకు మరియొక పుత్రుడు. కుమారస్వామి నీకు మువిమనుషుడు.
వాయువు నీకు పెద్దకొడుకు, సరస్వతి నీ కొడలు. 24

సరస్వతి మొదలగు శ్రీ లండరును నీ పాదముల నాశ్రయించుకొని యుండు
సేవకులొంద్రు. నీవు వరమపురుషుడవు. లోకమాత నీ పమానర్కచారిణి. 25

నీ విషుడు గావించిన దంతయు నీవు విలాసమాత్రముగా నొనరించితివనియే
నేను తలంకును, వక్కాణింపవలవికాని వైభవోపేతుడవగు నీవు మమ్ము వ్యర్థముగా
మోహింపచేయుచున్నావని 26

పలికి శ్రీదేవికి సంకేతమును తెలుపగా శ్రీదేవి శ్రీనివాసునితో 27
శ్రీదేవి —

శ్రీ వేంకటాచలపతే ! నీ యభిప్రాయము నెఱింగితివి. నీకు నూనెనంటుట
మొదలగు కృత్యములను నే నొనరింతును. 28

నీ దుఃఖమును వీడి ఉన్నతాననము వదిలిపెట్టును”ని ప్రార్థించగా శ్రీదేవి
మాటలను విని ఆనందభాష్యములను 29

విడచుచు మునీంద్రుల సందరను సంతపింపజేయుచు కళ్యాణ, అత్రి, భరద్వాజ,
విశ్వమిత్ర 30

వసిష్ఠులకు వమస్కరించి ప్రసంగమున తాను మమస్యమాత్రుడనని నటించుచు
వసిష్ఠా ! నా కభిషేకమున కనుజ్ఞించని వేడుకొనెను. పురోహితునితోకూడిన వసిష్ఠుడు
“అట్లే యొనర్చును”ని పలికెను. భార్యలతో కూడిన దేవతలనందరను, భార్యలతోగూడిన
మునీంద్రులను 31

తథా స్త్రి త్యజ్రవీ త్కృష్ణం । వసిష్ఠః సపురోహితః ।
సపత్నీరాన్ సురాన్ సర్వాన్ । సభార్యాన్ ఋషిమణ్డలాన్ ॥ 32

అనుక్షాప్యానుగై స్సార్థం । ఉపతిష్ఠత్పురోత్తమః ।
వికీర్య కేశమూలాని । పూర్వాభిముఖం తతః ॥ 33

అరోపయన్ రత్నపీఠే । శ్రీనివాసం సుయోషితః ।
తాసాం మధ్యే సింధుపుత్రీ । రమా కమలలోచనా ॥ 34

ఝక్మపాత్రం సమాదాయ తైలపూరిత మాదరాత్ ।
అన్యోన్యాయ త్తదా దేవీ । స్వాకీర్పి రభినన్ద్యతమ్ ॥ 35

శ్రీ రమా —

దీప్తాయు ర్భవ గోవింద । బహుపుత్రో ధనాధిపః ।
చతుర్దశానాం లోకానాం । ఏకచ్ఛత్రాధిపో భవ ॥ 36

ఏవ ముక్త్యా తదా దేవీ । సాఽభ్యసక్తిస్మ మాధవమ్
దేవాగ్గం మర్దయామాస । తైలేనాతిసుగంధినా ॥ 37

తదా దదౌ బ్రహ్మపత్నీ । చన్ద్రాకాశ్మీరకర్దమమ్ ।
తేన మ్హారాం తైలేన । తథా మృగమదేన చ ॥ 38

హరిద్రాచూర్ణపిష్టేన । విర్మృజ్య చ వృషాకపిమ్ ।
మమజ్జకై ర్వాద్యమౌషైః । సహ సర్వపరిచ్ఛదైః ॥ 39

సమన్తా త్సర్వవీచీషు । కరికుమ్మై రుపాహృతైః ।
సమన్తాత్ పుణ్యతీర్థస్థ । పుణ్యతీర్థాభిపూరితైః ॥ 40

సరత్తైః కాశ్చనైః కుమ్మైః । తాపితోదక మిశ్రితైః ।
అలిషేకం తత శ్శత్రే । కమలా జగదీశుః ॥ 41

అపాద్యైర్బలవద్యుతం । పా కృత్సోద్యుతం హరేః ।
మేవే కృతార్థ మాత్మానం । సేవయా కేశవస్య తు ॥ 42

నమ్మతింపజేసుకొని శ్రీవివాసు డనుచులతో లేచి నిలబడెను. మందఱీమణులగు
పుణ్యశ్రీలు శ్రీనివాసుని తలవెంట్రుకలను విప్పి తూర్పుముఖముగా

33

రత్నములను కూర్చుండబెట్టిరి. వారి మధ్యలో నముద్రపుత్రికయు సవ్యతోప
నయునగు శ్రీదేవి

34

మానెతో నిండిన బంగారుపాత్రను తీసికొని ఆశీర్వాదములతో నాదరముగ
నాకనికీ తలంచెను.

35

శ్రీదేవి —

గోవిందా : దీర్ఘాయుర్దాయముకలిగి పెక్కుమంచి పుత్రులుగలిగి భవవంతుడవై
పదునాల్గోకములకును పాటిలేచి పాలకుడవై

36

వర్ధిల్లుదువుగాక యవి దీవిండుచు మిక్కిలి పరిమళించు మానెచే శరీరమునంతకు
మర్దించెను.

37

అంతట పరవ్వతి పచ్చకర్పూరము నొసంగెను. ఆ పిల్లమానెతోను కస్తూరి
తోను,

38

పసుపుముద్దతో నలుగుబెట్టి మంగళవాద్యములతోను, సకలములగు ఉపకరణ
ములతోను,

39

అన్ని వీధులనుండియు ఏనుగు కుంభములములపై నుంచి కొనిరాబడినట్టియు,
పుణ్యశీర్షములయందలి పుణ్యోదకములచే నిండిన

40

రత్నములచే కూర్చబడిన బంగారు కుంభములయందలి లేడిపీరితో కలిపిన
పవిత్రజలముతో శ్రీవివాసున కభిషేకమొనర్చెను.

41

శ్రీనివాసునకు శిష్యునిండి పాదములపరకు నలుగుబెట్టి యభిషేకము నొనర్చు.
అదే తనను కృతార్థురాలగుగా తలంచెను.

42

- చతస్రస్తు సువాసిన్యః । పాణిభిః కలకా న్నైవ
 దృశ్వా చూక్తికతోయై స్తం । అభ్యషిజ్ఞాన్ సురేశ్వరమ్ ॥ 43
- జలై ర్నీరాజయా మాసుః । పుత్రవాన్ ధనవాన్ భవః
 ఇత్యాశిషా లఖనన్దన్త్యః । శ్రీనివాసం సురాజ్ఞనాః ॥ 44
- గాయన్త్యః కుబగీతావి । కాబ్జమైః సలిరై స్తతః ।
 ఆరాత్రికాం మాజ్గలికీం । సర్వా శ్చక్ర మస్తథా జ్ఞనాః ॥ 45
- తదా చదౌ బ్రహ్మపత్నీ । సావిత్రీ వస్త్ర ముత్తమమ్ ।
 తేన వస్త్రేణ సర్వాజ్ఞం । మమార్జ విధివ ద్రమా ॥ 46
- పార్వతీ ధూప మాదాయ । దదౌ లక్ష్మీకరామ్బుజే ।
 దూపయిత్వా సుధూపేన । వికీర్ణో జ్ఞితబన్ధనాన్ ॥ 47
- బిబన్ధ కమలాదేవీ । మూర్ధజాన్ మధుఘాతినః ।
 ఆనర్భం దర్శయామాస । సావిత్రీ స్వర్ణభూషితమ్ ॥ 48
- రతిశత్రా చామరే చ । వీజయన్త్యో స్థితే తదా ।
 చక్రం దధార సా దేవీ । భారతీ భక్తిసంయుతా ।
 పాదుకే ప్రదదౌ భద్రా । గజ్గా గజ్గాపితు స్తదా ॥ 49
- విదాయ పాదౌ పరపాదుకాద్వయేయయౌ ప్రపన్నా ర్త్రిహరో హరిః స్వయమ్ ।
 యాభ్యాం పురా పావనతాం గతా మునేః । కాపేనచాశ్మత్వ ముపాగతా లబలా ॥ 50
- పాదుకాభ్యాం చరన్ భూమిం । వరాసన మగా ధ్ధరిః ॥ 51
- బ్రహ్మాదయ మ్సరశ్రేష్ఠాః । ఇన్ద్రాద్యాః లోకపాలకాః ।
 కశ్యపాదిమునిశ్రేష్ఠాః । వసిష్ఠాదితపోధనాః ॥ 52
- సవకాద్యా శ్చ యోగీంద్రాః । భృగవాద్యా శ్చ ఋషీశ్వరాః ।
 అర్యమాద్యా శ్చ పితరః । కుమ్భురాద్యా శ్చ గాయకాః ॥ 53
- రహ్మద్యా శ్చైవ వర్తక్యః । మాతమాగధవన్దినః ।
 ఉపాసతా లననే తమ్యే । వశ్యస్తః పురుషోత్తమమ్ ॥ 54

నగదురు ముత్తైరువలు కలశములను చేతబూని ముత్యముల పీళ్లతో వాసుదేవు
నభిషేకించెను. 43

పురులు కలిగి దనసంతుడవై వర్షిల్లనుచి యాకర్షదించుచు స్తుతించుచు పూర్ణ
కుంభములతో హారతి నొసంగిరి. 44

మంగళగీతములను పాడుచు కుంకుమపూవు కలిపిన నీటితో మంగళవ్రతముగు
హారతిని చూపింపందరు నొసంగిరి 45

అనంతరము బ్రహ్మశాస్త్ర యగు సావిత్రి శ్రేష్ఠుడుగు వత్తము నొసంగగా
శ్రీదేవి యబిషిగా నా వత్తముతో నొడలంతయు తడియెత్తెను. 46

పార్వతి ధూపమును తెచ్చి యొసంగగా రమాదేవి తలవెండ్రుకల చిక్కులను
విడచిపి ధూపమును చేసి, 47

విష్ణుని తలను ముడివైచెను. సావిత్రి బంగారు చక్రముగల అద్దమును
చూపించెను. 48

రతీదేవి శబీదేవి చామరములను వీచుచు వింటిరి. భారతీదేవి (గొడుగును)
చక్రమును భక్తితో వట్టకొనెను. మంగళరూపిణియగు గంగ, విష్ణుపాదములయందు
పుట్టటచే తనకు తండ్రియగు శ్రీనివాసనకు పాడుకల నొసంగెను. 49

గౌతమమహర్షి శాపముచే కిలారూపమును దరించిన యహల్య ఏ పాదములచే
పవిత్రతనందినదో యట్టి పాదముల రెంటిని పాడుకలయందుంచి అశ్రీతపరీతాతయగు
శ్రీనివాసుడు 50

భూమిపై సంచరించుచు తన పింహాననము వలంకరించెను. 51

బ్రహ్మ మొదలగు దేవతలును, ఇంద్రాదిలోకపాలకులును, కళ్యపాదిముప్పింద్రు
లును, పరిష్కాది తపోధనులును, 52

నవకాదియోగింద్రులును, భృగుమహర్షి మున్నగు మోపింద్రులును, అర్యముడు
మొదలగు పితృదేవతలును, తుంబరాది గాయకులును, 53

రంభాది నాట్యకర్తయలును, సూతులు, వంశాదులకీర్తించు మాగధులు, ఇతరు
లను పొగడి జీవించువారును, 54

స్వామిపుష్కరిణీతీరే । దక్షిణే పక్షివాహనమ్

అష్టమిస్తుకాకారే । లలాటే దర్పణస్ఫుటే ॥

55

ఊర్ధ్వపుష్పిణి దధా రాథ । శ్రీనివాస స్సతాంగతిః ।

తదాహ కమలాం రాజన్ । వసుణా లోకమాతరమ్ ॥

56

రేఖాం రచయ కల్యాణి । లలాటే కుంజమేన తు ।

ఏవ ముక్తా దేవమాత్రా । రమా కుంజమమాలిఖత్ ॥

57

తదా ముహూర్తకాలస్తు । దర్శితో దైవచిన్తకైః ।

భూషణాని స్వపుత్రస్య । పౌత్రస్తు జగదీశతుః ॥

58

యాచయిత్వా మహారాజ । కుబేర మథ సా రమా ।

అదాయ తం దదర్శా థ । భగవా నాహ తాం నృప ॥

59

శ్రీ భగవాన్ —

సమ్యుషయ వరాహోహేః । భూషణై ర్మాం వరాననేః ।

ఏవ ముక్తా హసన్తి సా । భూషణై స్త మభూషయత్ ॥

60

పీతామృతం దధారా శు । కటిసూత్ర మనర్హ్యకమ్ ।

స్యంతై రాభరణై ర్వస్త్రైః । భూషిత స్తు తతో హరిః ॥

61

కన్యపాత్రి-భరద్వాజ । వసిష్ఠాదీన్ మహామునీన్ ।

సమ శృత్రే విరిచ్ఛేత్ । వినుతో ఒపి విదమ్యుయన్ ॥

62

సన్ధ్యా ముపాస్య విధివత్ । కృత్వా తాత్కాలికక్రియాః ।

వసిష్ఠ మాహూ యోవాచ । సన్తోషోద్రిక్తమానసః ॥

63

శ్రీ భగవాన్ —

మునిశ్రేష్ఠః వసిష్ఠః త్వం । ఉత్తరం కార్య మాచర ।

వామదేవవచః శ్రుత్వా । వసిష్ఠో వదతాం వరః ॥

64

విరచ్య వేదికాం తత్ర । మూర్తికై శ్చతురశ్రికామ్ ।

శ్రీనివాసం ప్రతిష్ఠాప్య । నమస్కర్చువితిహర్యకమ్ ॥

65

స్వామి పుష్కరిణీ తీరమున చక్షిణిక్షున అందమగు రత్నపీఠముపై నాసీనుడై
యున్న పురుషోత్తమవి గాంచి యుపాసించిరి. శ్రీవివాసు డష్టమి చంద్రకళనబోలి ఆర్ద్రము
వలె విక్రమగునున్న రలాటమున

55

ఈర్ష్యపుండ్రమును ధరించెను. అంత దేవమాతయగు నకుళాదేవి శ్రీదేవితో—

56

శ్రీదేవీ : రలాటమున కంకుమరేఖ నుంచమని తెలుడగా లక్ష్మీదేవి యట్లే
యొనరించెను.

57

అటుపిమ్మట దైవిజ్ఞుడ మహూర్తకాలమును తెలిపిరి.

58

లక్ష్మీదేవి కులేదని యాచించి తీపికొని వచ్చి శ్రీవివాసునకు చూపగా
శ్రీవివాసుడు

59

శ్రీ భగవానుడు —

సుందరీ : నన్నాభూషణములచే నలంకరింపుమ'ని యడుగగా నామె నవ్వుచూ
నాతని నలంకరించెను.

60

పిమ్మట శ్రీవివాసుడు పీఠాంబరమును వెలలేని మొలమాలును ధరించెను.
శ్రీవివాసుడు బంగారు భూషణములచే నవ్వునులచే నలంకరింపబడి

61

కళ్యాణ అత్రి భరద్వాజ నసిష్ఠాది మహామునులను తాను బ్రహ్మాదులచే స్తుతింప
బడునాడై నను మనుష్యుల ననుకరించుడు నమస్కరించెను.

62

అనంతరము యవానిగ సంభ్యావందన మాచరించి యా నమయమున నొనర్చు
తగిన క్రియల నాచరించి సంతోషితాంతరంగుడై నసిష్ఠుని పిలచి

63

శ్రీ భగవానుడు —

మనీంద్రా : తదనంతర మాచరింపవలసినదాని నాచరింపుమ'ని పలుకగా
శ్రీవివాసుని మాటలను విని నసిష్ఠుడుహర్షి —

64

మత్స్యములతో నలువలకలాగనుండు వేదిక నాచరించి సంకల్పవిధానముతో
శ్రీవివాసుని అందు కూర్చుండబెట్టి

65

- చక్రే పుణ్యాహకర్మా చ । వరయిత్వా ద్విజన్మనః ।
అష్టవర్గం తత శ్చక్రే । సృష్టికర్తా పితామహః ॥ 66
- తతో వియక్తవిధినా । దత్త్వా తామ్బూల దక్షిణాః ।
విప్రాణాం వేదవిదుషాం । తథా మణ్డళవాదినామ్ ॥ 67
- దదుర్దేవా ధనం వత్తం । వాసుదేవస్య యే ప్రియాః ।
తతః సమాప్య కర్మాణి । శాస్త్రోక్తాని యధావిధి ॥ 68
- కులదైవ మప్నృచ్ఛ త్తం । వసిష్ఠో వసుధాధిపః ।
స తస్య వచనం శ్రుత్వా । భగవా నహ నై మునిమ్ ॥ 69

భగవత్కృతపరిణయాజ్ఞకులదేవతాప్రతిష్ఠావిధానమ్

శ్రీ భగవాన్ —

- వసిష్ఠ మమ కల్యాణీ । కులదేవీ శమీ స్మృతా ।
మమా పి పాణ్డవానా ఇన్ధ్ర । నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 70
- “క్వ చా స్తి స ద్రుమశ్రేష్ఠః” । ఇత్యుక్తే ఒగస్త్యః హిచివాన్ ।

అగస్త్యః —

- అత్రైవోత్తరదిగ్భాగే । తీర్థే కౌమారసంజ్ఞకే ॥ 71
- వర్తకే వృక్షరాజ శ్చ । తత్ర గత్వా త మానయ ।
అగస్త్య వచనే నైవం । తత్ర గత్వా ఒథ తం ద్రుమమ్ ॥ 72
- కృత్వా ప్రదక్షిణం రాజన్ । భగవాన్ లొకితై స్సమః ।
సమశ్చక్రే శమీవృక్షం । కులదైవం వృషాకపిః ॥ 73

శ్రీ భగవాన్ —

- శమి పాపం శమయ మే । శమిః శత్రువినాశిని ।
అర్జునవృద్ధమర్ధాత్రి । రామస్యప్రియదర్శిని ॥ 74
- మాత ర్మే కురు కల్యాణం । అవిఘ్నేన సురప్రేమే ।
కలహః సర్వదేవానాం । రాజ్ఞ స్తస్య చ నో ద్భవేత్ ॥ 75

సిమ్మట పుట్టాహవాచనమునజేసి బ్రాహ్మణులకు వరుణలోపంగి “అష్టవర్గ”
చూడఁబడెను నైతిక వివాహాల్లకర్మ నాచరించెను. 66

అనుతరము యదాశాస్త్రముగా వేదవేత్తలగు బ్రాహ్మణులకును, చుంగళపాతకు
లకును, దక్షిణతో కూడిన శాంబూలముల విచ్చిరి. 67

శ్రీనివాసునికి ప్రియమైనవా లందఱును ధనమును, వస్త్రముల నొసంగిరి.
తదుపరి కృత్యములను యదాశాస్త్రముగా విర్వహించి 68

శ్రీనివాసా : “మీ కులదైన మెవర”ని యడుగగా శ్రీనివాసుడు ఆతనికి— 69

శ్రీనివాసుడు వివాహమున కంగముగా కులదేవతను ప్రతిష్ఠించుట
శ్రీ భగవానుడు —

వసిష్ఠా : మాకును, పాండవులకును శమీవృక్షమే కులదేవత. ఇంద్రాలోచింప
వలసిన వనిలేదు. 70

అగస్త్యుడు —

ఆ వృక్షరాజ మెచ్చట మన్నద’వియడుగగా నగస్త్యుడు “ఇచ్చట కుత్తర
దిక్కున కుమారతీర్థరాజతీరమున 71

శమీవృక్షమున్నది. అచ్చటకువెళ్లి దానిని తీసికొని రమ్మ’ని చెప్పగా దర్మవరాహ
స్వరూపుడిగు శ్రీనివాసు దచ్చటతేగి 72

పాదారణ మానవులవలె తనకు కులదైనమైన ఆ వృక్షరాజమునకు ప్రదక్షిణ
మొవరించి వచున్కరించి 73

శ్రీ భగవానుడు —

ఓ శమీవృక్షమా : నా పాపమును పో’దోయము. శత్రువులను నశింపజేయు
శమీవృక్షమా : అర్జున ధనుర్పాణ సంరక్షణకరీ : శ్రీరామచంద్రునికి ప్రియమైనదానా : 74

దేవతా సంప్రీతికరీ : నాకు విరాటంకముగా కల్యాణము నొనగూర్చుము.
ఈ కల్యాణనమయమున పకరిదేవతలకును ఆకాశరాజునకును కలహము సంభవించ
కుండునగాక : అని యా దేవతలందఱే పూజింపఁడు నా వృక్షమును ప్రార్థించి 75

ఇతి సప్రమూర్త్య దేవేశః । కలదేవీం సుహర్షితామ్ ।

ఆర్చయిత్వా పితానేన । స్కన్ధ మల్పం మహీపతే ॥

76

నికృత్య శిరసా ధృత్వా । వాదిత్రాణాం స్వనేన చ ।

పూరయ న్నమ్మరం సర్వం । పునః స్వస్థానమాగతః ॥

77

శ్రీవివాసః —

“సా కుత్ర స్థాస్యతే బ్రహ్మన్ : । వసిష్ఠః కులదేవికా ” ।

వద త్యే వం వాసు దేవే । వసిష్ఠం వసుధాధిప ॥

78

నారద ఇచ్చ వ్రికం గత్వా । ప్రోవాచ మధుసూదనమ్ ।

శ్రీనారదః —

పరాహశరణే దేవ । స్థాస్యతాం కులదేవతా ॥

79

యస్మిన్ స్థానే స్వకం దామ । తత్ర తాం కృష్ణః పూజయేత్ ।

ఏవం విద్వన్మతం పూర్వం । నిర్మితం పరమేష్ఠినా ॥

80

సనారదవచః శ్రుత్వా । వసిష్ఠ సహితో హరిః ।

పరాహశరణం గత్వా । వచ ఏత త్త మబ్రవీత్ ॥

81

శ్రీవివాసః —

ప్రసాదా త్తవ గోవిందః । వివాహం కర్తు ముత్సుకః ।

సహితో ధరయా సార్థం । త్వ మాగచ్ఛ స్వపాలయమ్ ॥

82

గురు వ్ర్త్యం పర్వరోకానాం । కృతకృత్య ఇచ్చ మాం కురు ।

శ్రీవివాసవచః శ్రుత్వా । భూవరో వాక్య మబ్రవీత్ ॥

83

శ్రీ పరాహః —

మమ స్థానే మహారాజః । వకుళాం విద్ధి మే సఖీమ్ ।

క్షీతం సక్లం మదీయం యత్ । తస్మాన్మాం త్యక్తు మర్హసి ॥

84

పరాహవచనం శ్రుత్వా । వాసుదేవో ఒద్యభాషితః ।

శ్రీవివాసః —

కులదేవీప్రతిష్ఠా ఇచ్చ । కరిష్యే శరణే తవ ॥

85

యవాష్ట్రముగా పూడించి చిన్నకొమ్మను విరచి

76

కొమ్మను దరించి మంగళనామధ్యధ్వనులతో నాకనమంతయు మార్చిగుడుండ
శన ఆవాసమునకు తిరిగి వచ్చి

77

శ్రీనివాసుడు —

వసిష్ఠా : ఈ నా కులదైవమగు వృక్షము నెచ్చరి నుంచవలెన'ని యడుగు
చుండిగా

78

నారదుడు నమీపించి “శ్రీనివాసా : వరాహదేవుని స్థానమున కులదేవతను
ప్రతిపించుము.

79

దేవి కేది స్వస్థానమో దాని నా స్థానమునందేయుంచి పూడించవలెనని పెద్దల
యభిప్రాయముగా బ్రహ్మచే విరచియింపబడినది.

80

అవి యట్లు నారదుడు తెలుపగా శ్రీనివాసుడు వసిష్ఠునితో గూడ వరాహస్వామి
యొప్పు స్థలమునకేగి యాశవితో విజ్ఞనెను.

81

శ్రీనివాసుడు —

గోవిందా : పి యనుగ్రహముచే వివాహము చేసికొనగోరుచున్నాను. నీవు
భూదేవితో గూడ ఆకాశరాజ గృహమునకు రావలయును.

82

నీవు నకలలోకముల కావార్యుడవు. నన్ను కృతకృత్యునిగా నొనరింపును'ని
వివరముతో పలుకగా

83

వరాహస్వామి —

శ్రీనివాసా : నా బదులుగా నా ప్నేహితురాలగు నకుళ నీవర్త మన్నదికదా :
నా పౌలము పంటనండియొన్నదిగాన నన్ను విర్బంధింపవలద'ని పలికెను.

84

శ్రీనివాసుడు—

అంత శ్రీనివాసుడు “పోపి : మీ నమీవముననే మా కులదేవియగు శమీవృక్ష
మును ప్రతిష్ఠింతున'ని యడుగగా

85

- ఇత్యే వం ప్రార్థయంతం తం । శ్రీనివాసం పరాత్పరమ్ ।
 'తథా స్త్వి త్యబ్రవీ ద్రాజన్ : ' । కోలరూపీ హరి స్స్వయమ్ ॥ 86
- కలశే స్సర్వజితే । ముక్తారాశిం ప్రహర్య చ ।
 వస్త్రేణ వేష్టయిత్వా ఒభ । పూజాం కృత్వా విదానతః ॥ 87
- ప్రతిష్ఠాప్య పరాహస్య । సన్నిహౌ ప్రాకృతో యథా ।
 స్వస్థానం పున రాగత్య । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 88

కుదేరాచ్ఛీనివాసకృతస్సపరిణయార్థఋణాదానప్రకారః

- అహోజనేన గంతవ్యం । నారాయణపురాహ్వయమి ।
 'అకాశరాజనగర' । మితి విశ్చిత్త్య చేతసి ॥ 89

బ్రహ్మణ మబ్రవీ ద్రాజన్ । త్వరయా గమనే రతః ।

శ్రీనివాసః —

- విధేః ఒద్యైవ నియుక్త్యైతాం । నేనాం తే చతుర్జగీషీమ్ ॥ 90

- శీఘ్రం గమ్యం చతుర్వక్త్రః । నారాయణ పురం ప్రతి ।
 మా తూ త్కాలో వృధై వాత్ర । దూరో ఒద్వా హ్యస్య వర్తతే ॥ 91

- బలిం సర్వం పనే తాతః । వృద్ధబాలాబలావ్వితమ్ ।
 శనైర్గచ్ఛతు రాజేంద్రాః । మువిమణ్డలపూర్వకమ్ ॥ 92

- స తస్య వచనం శ్రుత్వా । చక్రపాణే శృకుర్ముఖః ।
 వచనం వ్యాహర చ్చీఘ్రం । పితరం పురుషోత్తమమ్ ॥ 93

బ్రహ్మ —

- కృత్వా పుణ్యాహా కర్మాణి । ప్రతిష్ఠాప్య కులేశ్వరీమ్ ।
 వోపవాసేన గోవిందః । గంతవ్య మితి మే మతిః ॥ 94

- మునయః త్తిథితా స్సర్వే । బాలవృద్ధాదయ స్తథా ।
 వదత్యేవం చతుర్వక్త్రే । చక్రపాణి రభాషత ॥ 95

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము 251

ఋషాస్వామి పరాత్పరుడగు శ్రీవివాసునితో వట్లే చేయుమని యందుల
క. గీకరించెను. 86

బంగారుచే చెక్కబడిన కలశమున మత్స్యములనింపి పైన నూతనవస్త్రమును
పట్టి యధాశాస్త్రముగా పూజించి 87

ఋషాస్వామి నన్నిదిలో సామాన్య మానవునివలె ప్రతిష్ఠ నొనరించి తిరిగి తన
స్థలమునకువచ్చి 88

శ్రీవివాసుడు కుజేరునివద్ద తన వీవాహమునకై ఋణమొనర్చుట

దోషము నొసర్చుకయే వారాణాశ్వర మను పేరుగల ఆకాశరాజు నగరమున
కేగవలెనని మనమున విశ్వయించుకొని 89

ప్రయాణమునకై త్వరపడుచు చతురాననా : ఇప్పుడే చతురంగబలములతో
గూడిన పేనను ప్రయాణమునకై వియోగింపుము. 90

ఆకాశరాజునగరము చాలమారమున నున్నది ఇచ్చటనే కాలమును వ్యర్థపుచ్చ
వందు. 91

మునలివారితోను, బాలలతోను, స్త్రీలతోకూడిన పేనయంతయు మునిసంఘము
లతో కూడి మెల్లగా వెళ్లునుగాక : 92

అవి చెప్పుగా చతుర్ముఖులు డా నారాయణుని మాటలను విని వెంటనే తన తండ్రి
యగు శ్రీవివాసునితో — 93

పుణ్యాహువచనము మొదలగు శుభకార్యముల విర్వహించి కులదేవతను
ప్రతిష్ఠించి ఉపవాసముతో వెడలరాదని నా యభిప్రాయము. 94

బాలు వృద్ధులు మొదలగు మునులందరు ఆకలిగొనియున్నారని తెలుపు
చుండగనే 95

శ్రీవివాసః —

- వచనాని మహార్హణి । తవ పుత్ర పితామహః : ।
 కథం కార్య మకార్య ఇన్ధ్ర । నైవ జానాసి పుత్రకః ॥ 96
- దేశకాలా వనాలోచ్య । భాషనే బాలిరో యథా ।
 ద్రవ్యాదా మయుతం తాత । గతం మే కాననే గిరౌ ॥ 97
- ఏమ వ్యయం సమాపన్నం । కథం పశ్యసి చక్షుషా ।
 జ్ఞాత్వా ఒపి రిక్తతాం వాచా । త్వేవ ముక్తే కథం భవేత్ ॥ 98
- పరిత్యే వం స్వపితరి । బ్రహ్మ లోకపితామహః ।
 తూష్టి మభూ న్మహారాజః । భగవత్పురత స్తదా ॥ 99
- పీఠకఞ్చో ఒబ్రవీ ద్వాక్యం । పితరు స్వపితృ స్తతః ।

పీఠకఞ్చః —

- శ్రోతవ్యం వచనం తాతః । మమ బాలస్య మార్థవ ॥ 100
- వివాహకరణే దేవః । తథా భవనకర్మణిః ।
 ప్రారబ్ధిస్యా స్తపర్యవంతం । యో హి యత్నం సమాచరేత్ ॥ 101
- స ఏవ పుణ్యవాన్ లోకే । కీర్తి మేతి న సంశయః : ।
 సమ్పాద్యాః సర్వసమ్పూరాః । శుభకార్యేషు పుష్కలాః ॥ 102
- బహులార్థవ్యయే నాపి । తదభావే త్వృణం చరేత్ ।
 స శమ్భువచనం శ్రుత్వా । శమ్భురారి పితా ఒబ్రవీత్ ॥ 103

శ్రీ భగవాన్ —

- వధాయాం కి మిదం ప్రోక్తం । పౌరుషేణ వచ శ్శివ ।
 కో వా ఒద్య ముణదాతా ఒస్తి । వివాహస్యా వ్య పుష్కలమ్ ॥ 104
- పురుషః పౌరుషం యత్నం । ఆచరే నైవ తావయేత్ ।
 ఏవ ముక్త్యా శనం ప్రాహుః । శుభేరం పురుషోత్తమః ॥ 105

శ్రీనివాసుడు —

నాయనా ! చతురాసనా ! చాలా విజయగల మాటలనాడుచున్నావు. చుంచెడ్డల నాయకుంటివే ? 96

దేశకాలముల నాలోచింపక నజ్ఞానునివలె పలుకుచుంటివే ? ఆదవియందలి కొండలో నా వేలకొలది ధనము నశించిపోయినది. 97

ఇట్లు వన మపహరింపబడుట నీవు నీ కమ్మలతో గాంచలేదా ? ఇట్లు దారిద్ర్యము నెఱింగియుండియు విట్లు పలికిన నెట్లగున'ది 98

పలికినంతనే చతుర్ముఖుడు శ్రీనివాసుని యెదుట మాటలాడక నిలచి యుండెను. 99

అంత నీళ్ళగుడు పితామహుడగు శ్రీనివాసునితో — శ్రీనివాసా ! బాంధవగు నామాట లాలకింపుము. 100

నివాహము నొనరించుకొను నమయమునను, గృహవిర్యాజనమయమునను తన మొదలుపెట్టిన కర్మ పూర్తి యగునంతవరకు ప్రయత్నింప వురుపుడే 101

ఆదృష్టవంతుడై లోకమున ప్రఖ్యాతిని బడయు ననుటలో వండియుములేదు. శుభకార్యములయందు నమృద్ధిగా నకల నస్తుపామగ్నిని నమకూర్చుకొనవలెను. 102

ఆ నస్తుపేకరణమున నెంత ధనము వ్యయమయినను లెక్కింపరాదు. ధనము లేకున్నను ఋణమొనరించిన పదియు నమంజనమే" అని పలుకగా శ్రీనివాసుడు 103

రుద్రా ! నీవు నభరలో విట్లు పొరుషముగా మాట్లాడుచుంటివి. ఇప్పు డీ నివాహ మున కెవరు మనకు వలయునంత ధన మీయనున్నారు ? 104

పురుషుడు తాను ప్రయత్నింపవలయునే కాని ప్రగల్భములు పలుకరాద'ని పలికి క బేరునితో — 105

- విమిత్తం వర్తతే కిచ్చి । చిత ఏహి ధనాధిపః ।
ఇత్యే వ ముక్తో ధనదః । పితామహాసమన్వితః ॥ 106
- సముత్తస్థౌ సభామద్యాత్ । త్వరితం శివసంయుతః ।
బ్రహ్మడాసకుజేరేణ । శబ్దరేణరమాపతిః ॥ 107
- ఏకాంతే స్వామితీర్థస్య । పశ్చిమే ఒశ్వత్థసన్నిధౌ ।
గత్వా వాచ ధనేశానం । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 108
- సావయన్త మహాభాగః । కల్యాణం మే కలౌ యుగే ।
దత్వా ధనం యావ దిష్టం । పుత్రస్య నరవాహనః ॥ 109
- వాసుదేవవచః శ్రుత్వా । వసుపాలో ఒబ్రవీ ధర్మమ్ ।
కుబేరః —
- త్వదశీనం దేవః । సర్వం । జగదేక చ్చరాచరమ్ ॥ 110
- ఐహూనాం జీవరాశీనాం । మధ్యే కో ఒహం జగత్పతేః ।
వియోజితేన భవతా । రక్షితం త్వద్ధనం మయా ॥ 111
- త ద్దానాఒదానయోః శక్తిః । మమ నాస్తి ఖగధ్వజః ।
గ్రహీతా త్వం చ దాతా చ । స్వతిన్తో ఒత్ర త్వ మేవ హి ॥ 112
- బ్రువ త్యేవం ధనపతౌ । శ్రీపతి ర్వాక్య మబ్రవీత్ ।
శ్రీనివాసః —
- ఏకస్మిన్ బ్రహ్మాదివపే । త్వ వతారా దశ స్మృతాః ॥ 113
- మమా వతారవమయే । నా నమామి ధనం గృహాత్ ।
భూగత్యా ధనం రాజన్ః । నై వ నేష్యామి మద్గృహమ్ ॥ 114
- యథాయుగం యథాకాలం । యథాదేశం యథావయః ।
అవతార మహం కుర్వన్ । రమే ఒత్ర రమయానహ ॥ 115
- విమిత్తమృత మవిమే । ధనం త్వం ధనదా ధునా ।
యుగామసారిణే దేహిః । దేశకాలామసారతః ॥ 116

ధనాదివలే : పితో కొంత పనియన్నది. ఇటురమ్మ'ని పయనగా కుబేరుడు
తాతగారైన చతుర్ముఖునితో కూడ 108

సభలోనుండి త్వరితముగా లేచెను. శివునితోగూడి లేచి బ్రహ్మ, కుబేర శంకరు
లతో శ్రీనివాసుడు 107

స్వామి పుష్కరిణికి వడమట దిశగానున్న రావివృక్షమునకు దగ్గరలో రహస్య
స్థలమున సజ్జనారాధనాకుడైన శ్రీనివాసుడు— 108

కుబేరా : చతుర్ముఖునికి వలసినంత ధనము నొసంగి కలియుగమున నా కల్యాణ
మును పూర్తిగావించుమనెను. 109
కుబేరుడు —

ఆ మాటలకు కుబేరుడు “దేవా : ఈ చేతనాచేతన ప్రపంచమంతయు
నీ యధీనమేకవా : 110

అనేక ప్రాజ్ఞకోటులలో నే నెంతటివాడను : పితే యాజ్ఞాపించబడి నీ ధనమును
నేను రక్షించుచున్నాను. 111

అది నీ కొనసంగుటకు గాని నీ మంచి నాదిగా స్వీకరించుటకు గాని నాకు
పాపార్థములేదు. ఈ దనవిషయమున స్వీకరించువాడవు, ఇతరులకొనసంగు స్వతంత్రత
కలవాడవు నీవేకా : 112

అవి పరిశీలనకనే శ్రీనివాసు తాతనితో— బ్రహ్మకొకదినమగు సమయములో
పది యవతారములు జరిగినవి, 113

నేపవతరించు సమయమున వైకుంఠమునుండి భూలోకమునకు ధనమును గొని
వచ్చుటగాని, భూలోకమునుండి ధనమును వైకుంఠమునకు గొనిపోవుటగాని జరుగదు. 114

ఆ యుగమునకు తగినట్లుగా, ఆ కాలానుసారముగా, నా దేశమున కనువగునట్లు,
ఆ వయస్సున కుచితముగఠితి వనతరించుచు శ్రీదేవితో నీ భూలోకమున విహరింతును. 115

కుబేరా : దేశకాలముల వసునరించి యుగమునకు తగినట్లువనతరించిన నాకు
ధనమును నీవు కారణభూతుడవై యొసంగుమని యడిగెను. 11 6

స తస్య వచనం శ్రుత్వా । కుచేరో వాక్య మబ్రవీత్ ।

కుచేరః —

యుగానుసారిణ స్తే ఓద్యు । కథం దాస్యామి చక్రభృత్ ॥ 117

యది దత్తం త్వయా పత్రం । తదా దాస్యామి తే వసు ।
అధనః సధనం లోకే । యథా కాఙ్క్షతి మాధవః ॥ 118

తత్రైవ సరశాద్ధూరి । ధగవాన్ లోకితై స్సమః ।
ఏవం తద్వచనం శ్రుత్వా । హరి ర్బ్రహ్మాణ మబ్రవీత్ ॥ 119

శ్రీనివాసః —

కథం లేఖ్యం మయా పత్రం । ఋణాదానే వదా ద్య మే ।

బ్రహ్మ —

ఋణగ్రాహీ శ్రీనివాసో । ధనదాయీ ధనేశ్వరః ॥ 120

అక్మకార్యవిమిత్రం తు । కల్యాణార్థం కలౌ యుగే ।
వైశాఖే శుక్లసప్తమ్యాం । విరిమ్భే చైవ వత్సరే ॥ 121

విష్కాణాం రామముద్రాణాం । లక్షణి చ చతుర్దశ ।
ద్రవ్యం దత్తం ధనేశేన । వృద్ధిగ్రహణకారణాత్ ॥ 122

స వృద్ధిదిశ్చ తా మూలం । స్వీకృతం చక్రపాణినా ।
వివాహవర్ష మారభ్య । సహస్రాస్తే ధనం పునః ॥ 123

దాతవ్యం యక్షరాజాయ । శ్రీనివాసేన శార్గిణా ।
ఏకః సాక్షి చతుర్వక్త్రో । ద్వితీయ స్తు త్రిలోచనః ॥ 124

శృతీయోఽశ్వత్థరాజ స్తు । వేత్తి సర్వ మిదం దృఢమ్ ।
విశ్వవిద్యుషవత్రస్తు । శ్రీనివాసో లలిత త్వయమ్ ॥ 125

ఏవం వత్సర మాకర్య । ఋణపత్రం రహపతిః ।
లిఖిత్వా తత్కరే దత్త్వా । ధనేశం చా బ్రహ్మి ధరిః ॥ 126

కదేరు రాజులకు — చక్రవర్త : ఒక యుగమున కొకరీతి నవతరించు నీకు
ధన హస్తముగలను : 117

చరితము తానివాడు రనవంతుని ఋణమెట్లుడుగునో యట్లే నీవును సావరణ
మానవునిలె నాకు పత్రమును వ్రాసి యిచ్చిననే నేను నీకు ధనము నొనంగెదనని
నంతనే . అటులనే యంగీకరించి శ్రీనివాసుడు లౌకికులతోపాటు బ్రహ్మదేవునితో
విట్లవయి — 118, 119

శ్రీనివాసుడు చతుర్ముఖునితో “చతురావనా : నేను ఋణమును తీసికొనుట
కెట్లు పత్రము వ్రాయవలెనని యడుగుగా బ్రహ్మ యిట్లు చెప్పచొదంగెను. అప్పు తీసికొను
వాడు శ్రీనివాసుడు. ధనము నొనంగువాడు కులేరుడు. 120

కలియుగమున విలంబినాను సంవత్సరమున వైశాఖమాస శుక్లపక్ష నవమి
తిథియందు నా కల్యాణమునకై 121

శ్రీరామముద్రగల పదునాల్గొంతుల మోదరూపముగా ధనము వడ్డీతోకూడ
యచ్చునటుల కులేరునిచే నీయబడినది. 122

వడ్డీవిడ్లుట కంగీకరించి శ్రీనివాసునిచే నా ధనము ప్రికరింపబడినది. వివా
హము జరిగిన సంవత్సరము మొదలుకొని వేయి సంవత్సరముల గడువులో ధనమును
తిరిగి 123

శ్రీనివాసుడు కులేరున కీయవలెను. ఇందుకు బ్రహ్మ, రుద్రుడు 124

మూడవవాడగు రాతి వృక్షము సాక్షులుగా మున్నారు. అవి యిట్లు బ్రహ్మ
చెప్పగా శ్రీనివాసుడంతయును వివి ఋణపత్రమును స్వయముగనే వ్రాసి 125

దానిని శ్రీనివాసుడు కులేరున కొనంగి యాకనితో

126

- "ధనం దేహి ధనేశానః । సత్రే లిఖితమాత్రకమ్ ।
 ఏన ముక్తా వసుపతిః । వాసుదేవేన భూమిపః ॥ 127
- ఽదా ధనం కుబేర స్తు । క్లృప్తసంఖ్యం వృషాకపిః ।
 వృష్ణా తద్ధనరాశి స్తు । తత్కరే ఽదా ధ్విరి ర్నృప ॥ 128

శ్రీనివాసాజ్ఞయా కుబేరకృతవై వాహికపదార్థసంక్షిప్తరణప్రకారః
 కుబేర మబ్రవీ ద్దేవః । సమ్మూరానయసం ప్రతి ।

శ్రీ లగవాన్ —

- ఆచమతాం తఱ్ఱుం ఇన్చ । మితం ప్రప్తై ర్ధనేశ్వరః ॥ 129
- మాషాదిక ఇన్చ ముద్గాదీన్ గోధూమాం శ్చ సమానయ ।
 గుర తైరి మదు శీర । శర్క రాజ్య దధీవి చ ॥ 130
- వస్త్రాణి యోగ్యమూల్యాని సోత్తరీయాణి చానయ ।
 తిరి హిజ్జా మరీచాది । జీర సపర్ష మేధికాన్ ॥ 131
- హరిద్రాక్రావి కుర్వీదాః । వస్త్రాణి ద్విజయోషితామ్ ।
 కమ్పలా శ్చ ధనాధీశః । క్రియంతా మితి చా బ్రవీత్ ॥ 132
- దేవానా ముత్తరీయ ఇన్చ । దేవస్త్రీణాం దుకూలకమ్ ।
 పూగీపలాని దివ్యాని । నాగవల్లీదలాని చ ॥ 133
- ఏలా లవణ కర్పూర । మృగనాభిరసం తథా ।
 మాణ్డల్యతన్తుం కన్యార్థం । పాదాబ్జస్థాదిముద్రికామ్ ॥ 134
- హస్తాబ్జాలీయకం మే ఽద్య । కుబేరః కురు శీఘ్రతః ।
 ఇతి గోవిందవచసం । క్రత్యా ఽసౌ విర్యమే క్షణాత్ ॥ 135
- కుబేరః —
- త్వత్ప్రసాదేన గోవిందః । సర్వం వక్షీక్యతం మయా ।
 పాతార్థం పుణ్డరీకాక్షః । వియుక్త్యాగ్ని మతః పరమ్ ॥ 136

భవిష్యోత్తర పురాణము - వదునొండవ అధ్యాయము 259

కుచరా : పత్రములో వ్రాసినట్లు భవము వొనంగును'ని యడిగెను. 127

అంత కుచరడు నిర్జీతమైన భవము వీయగా శ్రీనివాసుడా భవరాశిని కుచరేనకు
పరిచి నొనంగి 128

శ్రీనివాసుని యాజ్ఞాప్రకారముగా కుచరడు శ్రీనివాసుని వివాహమునకై
పదార్థములను సంసిద్ధపరచుట

కావలసిన పదార్థములను కొంతల ప్రకారము వియ్యమును. 129

మినుములను, పెనలను, గోధుమలను, జెల్లము, నూనె, తేనె, పాలు, చక్కెర,
నెయ్యి, పెరుగు మొదలగు సామగ్గులను, 130

మంచి విలువగల భోజనములను, ఉత్తరీయములను, మవ్వులు, ఇంగువ, మిరి
యములు, జీడికట్ట, ఆనాదు, మొతులను గొనితెమ్ము. 131

ద్రాక్షాణి పీఠకు చీరలను పసుపులో తడిపించుము. కంబళులను కొనితెమ్ము.

దేవతల కుత్తరీయములను, దేవతా పీఠకు వట్టువస్త్రములను, మంచి వక్క
లను, తమలపాకులను, 132

ఏంకులను లవంగములను, పచ్చకర్పూరమును, కస్తూరిని, నవవదువునకై
మంగళసూత్రములను, కడియములను, అడ్డాలను, మట్టెలను 134

వాకు ఉంగరమును శీఘ్రముగా సంసిద్ధ పరుపును'ని యాజ్ఞాపించినంతనే కుచ
రడు విముషములో నట్లే యొనర్చి 135

శ్రీనివాసా : విదయచే నే నంతయు సిద్ధము చేసితిని. వంటకై యగ్ని
హోత్రుని యాజ్ఞాపింపును'ని తెలిపెను. 136

భగవదాజ్ఞాయా వహ్నికృతిదివ్యాన్నసజ్జీకరణప్రకారః

- ఏవ ముక్తః కుబేరేణ । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।
 షష్ఠ్మఖం ప్రేషయామాస । వహ్ని రాహ్వన కారణాత్ ॥ 137
- స గత్వా త్వరితం స్కంధః । శాసనం జ్ఞాపయన్ హరేః ।
 సప్రమాప్తో వాయువేగేన । సహితో జాతవేదసా ॥ 138
- తతః ప్రోవాచ భగవాన్ । త్వరితం హవ్యవాహనమ్ ।
 శ్రీ భగవాన్ —
 కదా ద్రుచ్చాన్నశాకాది । పచ స్వాహా సమన్వితః ॥ 139
- ఉతి నారాయణవచః । శ్రుత్వా లగ్ని స్త మథాషత ।
 అగ్నిః —
 పాకార్థం భాజనం కృష్ణ । నా వ్యే కమ ఏ మే హరేః ॥ 140
- కార్యః పాకో మహారాజః । బహునాం భక్తవత్సలః ।
 ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా । శార్ఙ్గ్య గ్నిం ప్రత్యభాషత ॥ 141
- శ్రీ భగవాన్ —
 భవతాం భవనే తాతః । కిష్కంజితే మహోత్సవే ।
 భాజనవి మహాభాగ । వర్తంతే వటబీజవత్ ॥ 142
- మమ కాల్యాణసమయే । భాజ్ఞ మేకం న దృశ్యతే ।
 దైవ మేవ పరం మన్యే । సర్వేషాం పరస్పరాదనే ॥ 143
- ఉపాయం శృణు సప్తాస్య । పాకార్థం భాజనై ర్విదా ।
 అన్నం స్వామిసరోమధ్యే । సూపం పాపవినాశనే ॥ 144
- వియద్గజా బరే వహ్నిః । పరమాన్నం గుణావ్యతమ్ ।
 దేవతీర్థే శాక మగ్నిః । తుమ్మతీర్థే తు చిత్రకమ్ ॥ 145
- ఉమారథారికతీర్థే । రక్ష్యణీ వివిధాని చ ।
 కర్తవ్యః । తిప్తిజీరస ఉత్తమః ॥ 146

భగవంతుని యాక్షచే నగ్నిహోత్రుడు దివ్యమగు అన్నమును సిద్ధము చేయుట

అంత శ్రీవివాసు డగ్నిహోత్రుని పిలుచుకొని రమ్మని కుమారస్వామిని సంపించెను. 137

కుమారస్వామియు, కీచుముగా నగ్నిహోత్రుని సమీపించి శ్రీవివాసుని యాదేశము నెఱింగించి వాయువేగముతో నగ్నిహోత్రుని తోదైచ్చెను. 138

శ్రీవివాసు డగ్నిహోత్రునితో — పీపు నీ భార్యయగు స్వాహాదేవి నహాయముతో కీచుముగా వేడివేడి వంటకములను వండవలెనని యాజ్ఞాపించగా 139

అగ్నిహోత్రుడు కృష్ణా! నేను వంటచేయుట కిచ్చట పాత్ర యొకటియులేదు. 140

భక్తపియ! శ్రీవివాస! చాలమందికి వంట చేయవలయును గదా! ఇది యెట్లవి యడుగగా శ్రీవివాసుడు 141

శ్రీ భగవానుడు—

అగ్నిహోత్రా! మీ యింట నే మహోత్సవము జరిగినను మట్టి విత్తవముల వలె వంటపాత్రలు నమృద్ధిగా నుండును. 142

నాకు కల్యాణమవిన నొకపాత్రమును కావరాకున్నది. అందర కన్నివస్తువులకును దైవ మనుకూలించవలెను. 143

ఏడు జిహ్వలగల యగ్నిహోత్రా! వంటకు సామగ్రిలు లేవిచో నన్నమును స్వామి పుష్కరిణియందును, సావనివాటి తీర్థమున నప్పును. 144

అకాశగంగా తీర్థమున బెల్లముతోగూడిన నరమాన్నమును, దేవతీర్థమున కూరను కుంబురతీర్థమున పుళిహోరను 145

కుమారతీర్థమున నలువిధముల పిండివంటలను, పాండుతీర్థమున మంచి పులుసును (చాడను) 146

వ్యజ్ఞానా న్యన్యతీర్థేషు । కన్దమూలపల్లె స్సహా ।
క్రియతారేహ్యపేయాని । తీర్థేష్వన్యేషుపావక ॥ 147

ఇతి దేవస్య వాక్యాని । ప్రశశంసు ర్మహర్షయః ।
తథా చ కృతవాన్ జాత । వేదాః వేదవిశారదః ॥ 148

ఏవం విచిత్రకర్మాణి । హరే రైవక్కుణ్ణవాసినః ।
యుగానుసారిణ స్తస్య । తదద్భుతవిదమ్పనమ్ ॥ 149

అచింత్యం దేవతాకార్యం । అవాఙ్మనసగోచరమ్ ।

అగ్నిః —

దద్యోదనతిలాన్నే చ । పరమాన్నం మధుస్రవమ్ ॥ 150

మాషాపూషాః గుఢాపూషాః । శాకవ్యయ మతః పరమ్ ।
సర్వం సుపక్వతాం నీతం । త్వత్ప్రసాదేన కేశవః ॥ 151

అమస్త్రయద్విజేన్ద్రాగ్నిం శ్చ । మరా నపి మురీ నపి ।
అగ్నివాణీం సమాకర్ణ్య । శ్రీవివాసో విరామయః ॥ 152

సప్రమేషయ త్పివసుతం । షణ్ముఖం మిదిలేశ్వరః ।

శ్రీశేషాద్రౌ కళ్యపాదిభ్యో బ్రహ్మాదికృతఉపచారప్రకారః

వజ్రగామా తివేగేన । జవతోఽగ్నిపరాయణాన్ ॥ 153

బ్రాహ్మణాన్ వేదవిదుషః । అజుహోవ జనాదిపః ।
పాక స్సమూర్ణతాం ప్రాప్తః । ఉత్తిష్ఠత సురద్విజాః ॥ 154

ఇతి కేవ సమాహూతాః । కళ్యపాత్రిపురోగమాః ।
దేవా శ్చ వికటం తస్య । పాకస్థానస్య లేజిరే ॥ 155

విరుజ్య త్కత విరివత్ । పాత్రభూతాన్ పృథక్ పృథక్ ।
సక్తీ శ్చ కారయిత్వాఽథ । తారతమ్యానుసారతః ॥ 156

మిగిలిన షష్ఠ్యరుణలయందు కందమూల ఫలములతో కూడ ఇతర కూరలు మొదలగు వానిని నాడుకతో నాకతగిన్నట్టియు, త్రాగదగినట్టియు వదార్థములను ఇతర తీర్థములయందు నంపిద్ద మొనర్చుచుని

147

యాసతీయగా చుహర్దులు సంతపించిరి. వేదశాస్త్ర నిష్ఠాతుడగు అగ్నిహోత్రుడట్లే యొనర్చెను.

148

ఈ విధముగా వైకుంఠలోక వివాసియు, ఆయా యగములయం దాయా రూపములతో నవతరించు శ్రీవివాసుని మనుష్యాను కరణము, అతని విచిత్ర కృత్యము లత్యద్భుతములు.

149

దేవుని కృత్యము లనూహ్యములు. మనస్సునకు నాక్కున కందవివి. అటు పిమ్మట అగ్నిహోత్రుడు, దర్శోదనము, సుప్తుల వప్పుతో కూడిన చిత్రాన్నము, తేనెను ప్రవినజేయుచున్న సరమాన్నము

150

మినవవప్పుతో చేసిన భక్ష్యములు, బెల్లముతో నేర్పడిచిన అప్పములు, రెండు కూరలు, నీ యనుగ్రహముచే చక్కగా నండబడినవి.

151

బ్రాహ్మణోత్తములను, దేవతలను, మునులను పిలవనంపుమ'ని తెలువగా విశ్వింతుడై శ్రీవివాసు డందరమ పించుటకు

152

ఓ జనకమహారాజా : శివుని కుమారుడగు కుమార ప్వామిని పంపించెను.

శేషాచలమున కశ్యపాదులకు బ్రహ్మ మున్నగువారుపచారముల

నొనర్చుట

అతడు మిక్కిలి తొందరతో నేగి, మంత్రములను జపించుచున్నట్టియు* అగ్నిహోత్రముల నాదరముతో గావించుచున్నట్టి

153

వేదశాస్త్రవరాయణులగు బ్రాహ్మణులతో— ద్విజోత్తములారా : అమరులారా : నంట నంపిద్దమైయున్నది లేచిరండ'ని పించెను.

154

పించినంతవే కశ్యప అత్రి మొదలగు ముప్పిందరును, దేవతలును, వంటకాల యొద్ద కేతెంచిరి

155

అచ్చట పిళ్ళయ్యడు తగినవారివందరమ వేరువేరుగా విశాగమొనర్చి వారివాతి యర్హతానుసారము సంక్తులను విభజించి

156

పాత్రాణి వ్యస్తృణో చ్చమ్ముః । పాత్రాపాత్రవిచక్షణః ।

పాద్మాతీర్థం సమారవ్య । శ్రీకైలావది భూసురాః ॥

157

దేవా శ్చ విబిషీచూతాః । కస్మిన్ కృష్ణమహోత్సవే ।

స్థితా దేవద్విజా స్తత్ర । స్వస్వపాత్రాన్తికే పృథక్ ॥

158

తదా మా భగవాన్ రాజన్ । బ్రహ్మాణం చతురాననమ్ ।

శ్రీ భగవాన్ —

అనర్పితం న దాతవ్యం । దేవానా ఇన్ద్రిజన్మనామ్ ॥

159

బ్రహ్మ —

సర్వజ్ఞం సర్వభోక్తారం । సర్వలోకేశ్వరేశ్వరమ్ ।

త్వా మేవ వేద్మి గోవిందః । న త్వత్తుల్యో న చాధికః ॥

160

కన్తైః వివేదయేయం భోః । ప్రశాధి కమలాపతేః ।

న పుత్రవచనం శ్రుత్వా । పుత్ర మాహ హసన్నివ ॥

161

శ్రీ భగవాన్ —

అహోబిలన్యసింహన్య । పూజాం కృత్వా వివేదయ ।

ఇత్యుక్తో వాసుదేవేన । నృసింహస్యా ర్పణం నృప ॥

162

బ్రహ్మ చకార సర్వేషాం । మునీనా మపి సమ్మతమ్ ।

గృహారాధనదేవాం శ్చ । మన్త్యా ౭నర్ప తతఃపరమ్ ॥

163

అక్షతార్ఘ్యమ్భుగన్తై శ్చ । ధూపదీపానులేపనైః ।

విప్రపాతా మర్చనం చక్రే । బ్రహ్మ చ విధిపూర్వకమ్ ॥

164

సనానా నన్దసమ్పూర్ణో । హరి స్తాన్ లోకికై స్సమః ।

వధివేషం తత శ్చక్రః । అష్టౌ దిక్పాలకా స్తదా ॥

165

పాత్రసంస్కారపూర్వ ఇన్ద్రిజాన్ । చక్రం ప్రే పరివేషణమ్ ।

పరివేష ఇన్ద్రిజసమ్పూర్ణం । ఆకర్ణ్యా గ్నిముఖా ద్ధరిః ॥

166

పాత్రపాత్రప్రేమ నెఱుంగు రుద్రుడు భోజనవశ్యముల నుంచెను. పాండు
వీరము మొదలగు శ్రీశైలమువరకు బ్రాహ్మణులు. 157

దేవతల నభ్యసంహములుగా వచ్చిరి. దేవతలను, బ్రాహ్మణులను తమతమ
వశ్యములచేత వేర్వేరుగా కూర్చుండిరి. 158

ఆ సమయమున శ్రీనివాసుడు చతుర్ముఖునితో— దేవతలకును, బ్రాహ్మణులకును
భిగవన్ని వేదితముకాని యన్నమును పెట్టరాద'ని యనినంతనే చతుర్ముఖు దాతనితో— 159

గోవిందా ! నకలము నెఱింగిరవాడవు. నకల పదార్థముల ననుభవించువాడవు.
నకలలోకములకు నియామకుడవు నీవేకదా ! నీకు నమానుడు వీ కంటె యధికము
నుండునా ? 160

ఇక నెవరికి దీని నాడగిం పొనరింపమందువో యాజ్ఞాపించుచునగా శ్రీనివాసుడు
మందవ్యీత మొనరించుచు నా బ్రహ్మతో 161

శ్రీ భగవానుడు —

అహోబిం నరసింహనకు పూజ మొనరించి విషేదన మొనరింపుమని
తెలుపగా 162

బ్రహ్మ యిట్లే మొనర్చి విశ్వము గృహమున పూజించు దేవతలను కూడ
ఆవాహనమొనర్చి మిక్కిలి పూజించెను. మునులందరు నందులకు నమ్ముతించిరి. 163

అక్షతలతోను, అర్హముతోను, గంధముతోను, ధూపదీపచందనపూతలతోను,
బ్రాహ్మణులను బ్రహ్మ పూజించెను, 164

శ్రీనివాసుడు మానవుల విడంబించుచు నంతనమున వారికి నమస్కరించెను.
ఆష్టదిక్పాలకులను 165

పాత్రలను శుద్ధిపరచుచు వద్దన గావించగా నానార్త శ్రీనివాసు డగ్నిహోత్రుని
నలన విని 166

- ఏకో విష్ణు ర్మహద్భూతం । పృథ గృథా న్యనేకతః ।
 త్రీన్ లోకాన్ వ్యాప్య భూతాత్మా । భుక్త్యై విశ్వభు గవ్యయః ॥ 167
- ఇత్థం కృష్ణార్పణం చక్రే । శ్రీసృసింహాయ విష్ణవే ।
 కళ్యాపాద్యాం శ్చ గోవిందో । “జుషధ్వ” మితి చాద్రపీత్ ॥ 168
- “భవతాం జ్ఞానపూర్ణానాం । కి మనేనా ద్య పూర్ణతా ।
 భవిష్యతి మహాప్రాజ్ఞాః । దయావంత స్తప్తపోధనాః ॥ 169
- దరిద్రం మా ఇచ్చ జానంత । స్తవన్నం మే నజలం లభుః ।
 జహాకృత్య స్తీకురుత । కృపయా నితరా” మితి ॥ 170
- ప్రార్థనాం బ్రాహ్మణానాం స్తు । కృతవాన్ ప్రాకృతో యథా ।
 వాసుదేవవచః శ్రుత్వా । వాక్య మాహు ర్మహీనురూః ॥ 171

ముషయః —

- తవా స్మ మమృతప్రఖ్యం । ముక్తిమార్గస్య సాధనమ్ ।
 వయం భన్యాః కృతార్థాః స్మ । కలౌ పాపాకురే హరేః ॥ 172
- అభినన్ద్య త మిత్థం తే । సుసన్తుస్తా అభుజ్జిత ।
 భోజనానంతరం రాజన్ । బ్రాహ్మణానాం యథార్హతః ॥ 173
- తామ్బూలం దక్షిణా వ్రాజై వ । ప్రదదౌ భగవాన్ స్వరీః ।
 సవిప్రభోజనస్యాన్తే । స్వయంభోజనమాచరత్ ॥ 174
- పుత్రేణ పుత్రపుత్రేణ । భార్యయా బన్ధుభి ర్యుతః ।
 సాగ్నిః సభోకపాం శ్చ । స శేషో గరుడావ్నితః ॥ 175
- భోజనాన్తే దినాదీశో । రాత్రిస్థాన ముపాగతః ।
 కయనం కృతవాన్ కృష్ణః । పర్యజ్ఞే రమయా సహ ॥ 176
- వ్యయం విద్రావిహీనో లపి । రేమే ప్రాకృతవ ద్ధరిః ।
 బ్రహ్మాదయ మ్సరశ్రేష్ఠాః । కళ్యాపాత్రిపురోగమాః ॥ 177
- కయనం చక్రిరే రాజన్ । కన్దరేషు గృహేషు చ ।
 మృక్షమూరేషు శైలానాం । గహ్వరేషు దరీషు చ ॥ 178

“శ్రీ మహావిష్ణువు ఒక్కతై యుండియు వేరువేరుగానుండు అనేక విధములగు భూతములను, మానవజాతిములను న్నాపించి ఆ భూతము లన్నిటికిని అంతరాత్మమై అంతును పాలించును తా నేదిభావములను చెందక లీలారసము ననుభవించుచున్నాడ”ని 167

శ్రీ యహోబింసృపింహస్వామికి కృష్ణార్చన మొనరించి కశ్యపాదిమౌసీంద్రులతో ప్రీతియు క్షుద్ధై భుజింపుడని పిన్నించెను. 168

జ్ఞానాధికులగు మీకు నేడు దీనిచే పరిపూర్ణత యెట్లు కలుగును ? తపోధనులారా ! మీరు దయాళులు — 169

నన్ను దరిద్రునిగా నెటింగి నీటితోగూడిన యా యల్పాన్నమును పరమాన్నమునుగా స్వీకరించి దయతో భుజింపుడ”ని 170

బ్రాహ్మణులను పాదారణ మానివునివలె ప్రార్థించెను. బ్రాహ్మణు లందఱును శ్రీనివాసుని ప్రార్థనను విని ఋషులు — 171

శ్రీమన్నారాయణా ! పాపపరిపూర్ణుడగు కలియుగమున పీ వాసంగిన యన్న పశువుతముతో నమానిమై మోక్షపాపన మగుచున్నది. మేము ధన్యులము కృతార్థులముని ప్రళంపించిరి. 172

యాతనికి తమ సంకోషమును తెలుపుదు భుజించిరి. భోజనపయన పిమ్ముల బ్రాహ్మణులకు యభోచితముగా శ్రీనివాసులు వారికి — 173

తాంబూలమును దక్షిణ నొసంగి 174

పుత్రుడగు బ్రహ్మతోమ, మనుమడగు కవునితోమ, భార్యయగు లక్ష్మితోమ, బంధువులతోమ, -గ్నిహోత్రునితోమ, లోకపాలరతోమ, శేషునితోమ, గరుడునితోమ తానును భుజించెను. 175

భోజనానంతరము సూర్యుడు రాత్రి స్థానమును నమీపించెను. 176

తాను స్వభావముచే నిద్రలేనివాడయ్యును, లోకకమానవునివలె లక్ష్మీదేవితో పాన్పునుజేరి పనశించెను. బ్రహ్మాదిదేవతలను కశ్యప ఆత్రి మొదలగువారును, 177

కొ డపరియలయందును, గృహములయందును, చెల్లెములమునను, పర్వత పొదరిందలయందును, గుహలయందును, పరియలయందును శయించిరి. 178

భగవదాజ్ఞయాబ్రహ్మకృతస్సైన్యసంజ్ఞీకరణప్రకారః

తతిః ప్రవాతే విమలే । శ్రీనివాసః సతా ॥ ౧౩ ॥
గరుడం ప్రేషయామాస ॥ బ్రహ్మాణం ప్రతి భూమిపః ॥ 179

స గత్వా వాయుపేగేశ ॥ బ్రహ్మాణం తల్పసంస్థితమ్ ॥
ప్రత్యువాచ మహారాజః ॥ పక్షిరాట్ పరమం వచః ॥ 180

గరుడః —

గచ్ఛ తాతా వ్రికం బ్రహ్మన్ ॥ వస్త్రాలడ్కారభూషితః ॥
హస్త మారుహ్య చన్ద్రాళం ॥ గన్తుం రాజేన్ద్రపత్ననమ్ ॥ 181

వాన్యన్తాం చ విచిత్రాణి ॥ వాచిత్రాణి మహాన్త్రి చ ॥
గజ మారోష్య మహతీ ॥ ఛేరీ చ ద్యా నువాద్యతామ్ ॥ 182

వాహనాని విచిత్రాణి ॥ రథా అన్తోలికా అపి ॥
అలక్ష్మీయన్తాం రాజేన్ద్రీ ॥ పురీం గన్తుం ససమ్భ్రమమ్ ॥ 183

పక్షిరాద్వచనం శ్రుత్వా ॥ పక్షివాహనసద్దనః ॥
నియోజయామాస తదా ॥ బలం దేవగణస్య చ ॥ 184

గజానాం ఇచ్చ హయానాం ఇచ్చ ॥ నృషభాణాం ఇచ్చ మణ్డలమ్ ॥
పదాతీనాం ఇచ్చ కూరాణాం ॥ మణ్డలం సమలక్ష్మ్యతమ్ ॥ 185

కూరా శ్చ కృతవిద్యా శ్చ ॥ ధృతశస్త్రాస్త్రపాణయః ॥
ఏతామహం పురస్కృత్య ॥ జగ్ముర్నారాయణాన్తిక్రమ్ ॥ 186

తందృష్త్వా సర్వదేవేశం ॥ భగవా నాహ భూపతే ॥

శ్రీనివాసః —

విలంబుః క్రియతే కష్టాత్ ॥ గమనార్థం ఏతామహ ॥ 187

నియోజయ బలం పర్యం ॥ రాజదాన్యైః నృపస్య చ ॥
జత్తం హరే ర్యచః శ్రుత్వా ॥ వామదేవాత్మజో ఒబ్రవీత్ ॥ 188

శ్రీనివాసుని యజ్ఞచే బ్రహ్మ నైవ్యమును సిద్ధమొనరించుట

సూర్యోదయమయనంతనే శ్రీనివాసుడు బ్రహ్మవద్దకు గరుడుని పంపెను. 179

అత డతిరయమైన పక్కపై శయనించియున్న బ్రహ్మను సమీపించి
పూజచేసె 180

గరుత్మంతుడు —

చతురాణనా : సూతవ వష్టములను ధరించి అలంకారముల నలంకరించుకొని
చంద్రునివంటి తెల్లని కాంతిగల హంస నదిరోహించి యాకాశరాజనగరమున కేగుటకు
శ్రీనివాసునివద్ద కేగుచు. 181

విచిత్రములగు గొప్ప వాయుద్యములను మ్రోగించుడు. గొప్ప భేరిని ఏనుగుపై
నుంచి మ్రోగింతురుగాక । 182

విచిత్రములగు వాహనములను రథములను, పల్లకిలను శీఘ్రముగా నలంక
రింపుడ'ని 183

తెలువగా గరుడవాహనుని పుత్రుడగు బ్రహ్మ - దేవతాసమాహముల సేన
వండులకు వియోగించెను. 184

ఏనుగు నముదాయములను, గుఱ్ఱముల గుంపులను, వృషభముల సమాహము
లను, కాలిభటల వీరుల సంఘములను చక్కగా నలంకరించిరి. 185

ధనుర్విద్యలలో నాకేరిన శూరులు ధనుర్పాణముల ధరించి బ్రహ్మను
ముందిడుకొని శ్రీనివాసుని సమీపించిరి. 186

నకల దేవనాయకుడగు చతుర్ముఖునితో శ్రీనివాసుడు “పితామహా : ఇంకను
వయనించుట కాలింతుచుంటిరే ! 187

నైవ్యమునంతను ఆకాశరాజనగరమునకు పంపిద్దమొనర్చుడ'ని ఆజ్ఞాపించగనే
బ్రహ్మదేవుడు 188

సత్సేవకం బలం సర్వం । దృఢాయుధ మరిష్టమ ।

ఉత్తిష్ట పురుషశ్రేష్ఠః । సమారోహణగేశ్వరమ్ ॥

వియద్రాజపురుష ప్రతి సపదికరశ్రీనివాసగమనమ్

స ఛత్త ముక్తో భగవాన్ । గరుడస్కన్త మాస్థితః ।

ద్రుహ్వాణ మగ్రతః కృత్వా । రుద్రం కృత్వా తు దక్షిణే ॥

190

వామే వాయుం తతః కృత్వా । కుమారం పృష్ఠత స్తథా ।

రమా మారోపయామాస । రథం కాంచననిర్మితమ్ ॥

191

మాతరం వకులాం రాజన్ । విమానం సూర్యసన్నిభమ్ ।

సమారోప్య మహారాజః । భగవాన్ భక్తవత్సలః ॥

192

వ్యయ స్తు గరుడారూఢో । జగమ చ సతాం గతిః ।

శేషో దధార రాజేంద్రః । శ్వేతచ్చత్రం శశిప్రభమ్ ॥

193

చామరే చన్ద్రసింహాశే । వీజయామాస మారుతః ।

వ్యజనేనవిచిత్రేణ । రత్నదండేనమాధవమ్ ॥

194

వీజయామాస రాజేంద్రః । విష్వక్సేనః ప్రతాపవాన్ ।

ఖేరీదున్దుభి నిర్ఘోషైః । వాచిత్రాణాం మహాస్వనైః ॥

195

సర్వతై ర్ముఖనై శ్చైవ । హాహాహూహూయతో లజ్జాసా ।

యయౌ విభవ మాపన్నః । సర్వాత్మా సర్వతోముఖః ॥

196

గమనే వాసుదేవస్య । దేవానా మపి భూమిపః ।

ఋషీణాం పూర్వదేవానాం । గన్ధర్వాణాం తపస్వినామ్ ॥

197

సమృద్ధః సమృథూవాత్ర । వశూనాం మానుషాత్మనామ్ ।

వనితానాం శ్చ వృద్ధానాం । బాలానాం రక్షసామ పి ॥

198

అన్యోన్యం కలహ స్తత్ర । వనితానా మభూ త్తదా ।

ఋషీణాం ఋషికన్యానాం । దేవప్రీతా శ్చ దైవతైః ॥

199

శ్రీవివాసా : బంధుంతయు ఆయధములను ధరించి సిద్ధమొనర్పబడినది.
ఏను లేచి గడుత్కంఠు నదిరొహించుచును తెలిసినంతనే 189

శ్రీవివాసుడు సేనాసమేతుడై ఆకాశరాజనగరమున కేగుట

శ్రీవివాసుడు గడుడు నారొహించి బ్రహ్మను ముందుగా నుంచుకొని రుద్రుని
దక్షిణపేవున బలికొని 190

ఏదమదాగమున వాయువును, కుమారస్వామిని వెనుకగ నమర్చికొని శ్రీదేవిని
బంగారు రథముపై నాసీనముగావించి 191

తల్లియగు నక్షత్రమాలికను సూర్యునివంటి కాంతిగల విమానమున వెక్కిరించి
భక్తవత్సలడగు దిగవంతుడు గడదవాహనరూఢుడై 192

బయలుదేరుచుండగా నాచిశేషుడు చందమామవలె తెల్లని కాంతిగల తెల్లని
గొడిగును ధరించెను. 193

వాయువు జాబిలివలె ధవళకాంతిగల రెండు చామరములను తీసికొని వివర
పాగెను. 194

నరాక్రమవంతుడగు విష్వక్సేనుడు విచిత్రమగు రత్నపుష్పిడిగల వివచిత్రుతో
వీవసాగెను. భేదుండుభిష్యానములతోను, నాయుద్యమోషలతో. 195

నర్తనముచేయు వారితోను, నాట్యమొనర్చువారలతోను, “ హాహూమామా ” యను
గంధర్వగానములతోను నకలవ్యాపియు నర్చద్రష్టయగు శ్రీవివాసుడు వైభవముతో
వెడలచుండగా 196

దేవకలయొక్క, ఋషులయొక్క, రాక్షసులయొక్క, గంధర్వులయొక్క,
మోసింద్రులయొక్క, 197

ననువులయొక్క, మనుజులయొక్క, స్త్రీలయొక్కయు, ముదునలయొక్కయు,
బాలలయొక్కయు, రాక్షసులయొక్కయు గుంపులు గుమిగూడెను. 198

స్త్రీలు తమలో శామెనర్చు జగదములతో కలకలము బయలుదేరెను. ఋషు
లకు, ఋషికన్యకు, దేవతాస్త్రీలకు దేవకలతో వాదోపవాదములు కలుగుచుండెను. 199

- తత్రా ధనా తు గచ్ఛంతి । మార్గమధ్యే మహీపతే : ।
కాచి ద్భూతార మాంఘ్యుః । పుత్ర మంసే నిధాయ చ ॥ 200
- ధర ముద్భృత్య శిరసి । పిష్యా మేవ స్మ గచ్ఛతి ।
తస్మిన్ కాలే మహారాజ : । రథస్థాః సురయోషితః ॥ 201
- పథాన మసుదన్తన్తోః । అతర్జయం శ్చాధనాన్ కృశాన్ ।
తదా వియోగ మాపన్నా । భర్తా సా భారపీడితా ॥ 202
- కూజంతి “నాథ హా నాథ । వనే న త్యక్తు మర్హసి ” ।
ఏవ ముక్త్యా విప్రపత్ని । సపుత్రా పతితా భువి ॥ 203
- రుదితాః శిశవ స్తత్ర । ప్రహృష్టాః స్తత్ర కేచన ।
కేచి త్పుయః స్మ కాజ్ఞంతి । కేచి దన్నం మహీపతే : ॥ 204
- హసన్తి కేచి త్పురుషున్తి కేచిత్ । ప్రయాన్తి కేచిత్పులిపన్తి కేచిత్ ।
వదన్త మన్యే కరపల్లవేన । సముద్ధరన్తి స్మ హసన్తి కేచన ॥ 205
- సురాజ్ఞానా శ్చ రాజేన్ద్రాః : । తథా వైఖానసాజ్ఞానాః ।
ఋష్యజ్ఞానా శ్చ గన్ధర్వాః । పవితా శ్చ రులోచనాః ॥ 206
- అవారోహన్ గిరే శ్చైవ । శ్రీనివాసపరాయణాః ।
శేషాచలం సమారభ్య । నారాయణపురావధి ॥ 207
- శిలమాత్రావకాశః స్మ । మార్గమధ్యే న దృశ్యతే ।
మధ్యే కృత్వా పద్మతీర్థం । గతా సా వాహిని హరేః ॥ 208
- ఋగ్యజుస్సామాఖర్వాద్యైః । గీయమానో జగద్గురుః ।
శ్రీపతిః పద్మతీర్థాఖ్యం । మహాతీర్థం మహీపతే : ॥ 209
- అపసాద జగద్యోనిః । నచ్చిదావన్తవిగ్రహాః ।
సమరాసురగన్ధర్వాః । నిద్రాపాద్యమరుద్ధవాః ॥ 210

ఆ సమయమున మార్గమధ్యమున భనుడున్న ఒక దరిద్రదళిత భర్త మాతగా గొప్ప బాబుని బుజముపై నుంచుకొని

200

తలపై బుజును పెట్టుకొని నడచి వెళ్లుచుండెను. ఆ సమయమున రథమునందు కూర్చున్నవారు దేవతాత్మియ

201

మార్గమున నష్టముగా నిలచి నిర్లసలను, దుర్బలలను బాధించుసాగిరి. ఆ సమయమున ఓ రైతునుండి విడివడినదియు బరువును మోయుచున్న ఆ పవిత్ర బరువును నహించ లేక 'నానా! నన్నదనిలో వదలకును'ని పలుకుచు పుత్రునితో భూమిపై పడెను. 202, 203

కొందరుబాబు లేడ్చుచుండిరి. కొందరు సంకపించుచుండిరి. కొందరు పాలను, కొందరున్నము వళిలపించుచుండిరి.

204

కొంద లేడ్చుచుండిరి; కొందరు పరుగెత్తుచుండిరి. కొందరు తారుమారుగ మాట్లాడుచుండిరి. కొందరట్లు మాట్లాడువానిని పైకి లేవనెత్తుచుండిరి.

205

దేవతాత్మియను, వైభవసరిరినాచులును, ఋషివత్సులును, గంధర్వ కాంతలును,

206

శ్రీనివాసలగ్న చేతస్కూలై కొండనుండి దిగిరి. శేషాద్రినుండి మొదలుకొని నారాయణపురమువరకు

207

మార్గమధ్యమున మువ్వగింజుంక స్థలమైనను మువ్వరహితముగ లేకుండెను. పద్మతీర్థమును చుట్టుముట్టి శ్రీనివాసుని సైన్యము నిలచెను.

208

ఋక్యజాస్పాదులధర్మజేదములేచే స్తుతింపబడుచు

209

దేవాసుర గంధర్వసిద్ధసాధ్య మరుద్గణములతోకూడి పటానంద స్వరూపుడగు శ్రీనివాసుడు పద్మతీర్థమును మహాపుష్కరిణిని వహించెను.

210

భగవన్తుం ప్రతి శుకమునికృతః పంచాక్షరముః

ప్రాప్తం గురువ మాయాభః । కృష్ణద్వైపాయనాత్మజః ।
సాష్టాంగస్యసనం రాజన్ : । ప్రణీపత్య శుతో బ్రహ్మీత్ ।
శవశ్చ సుఖం మన్యే । కృతం మే పురుషోత్తమ ॥ 211

యో భవాన్ బ్రహ్మరుద్రాద్వైః । అగమ్యో వేదగోచరః ।
తం భవన్తుం ప్రపశ్యామి । నేత్రాభ్యాం పురుషోత్తమః ॥ 212

నపుత్రమిత్రాఖిలలోకపాలం । శేషేణ లక్ష్మ్యో చ యుతం యతో బహుమ్ ।
పశ్యామి వాగ్యోదయకారిన్పుగ్భ్యం । త్వత్పాదపూజా నభలా తతో మే ॥ 213

విజ్ఞాపనం మే శృణు దేవరాజః । ప్రసాదహేతో స్తవ వాసుదేవః ।
కృత్వా కృపాం వేంకటైలనాథః । భుక్త్వా మదీయం ఫలకన్దమూలమ్ ॥ 214

ఇచ్ఛ్య క్తో మునినా తేన । వాసుదేవో బద్ధభాషత ।

శ్రీ భగవాన్ —

శృణు తాపసశార్దూలః । వచనం సాధు సమ్మతమ్ ॥ 215

భవాన్ కృతో విరాగీ చ । బ్రహ్మచారీ దృఢవ్రతః ।
పయం సంసారవిరతాః । బహువశ్చాత్ర భూసురః ॥ 216

అద్వైత నగరీం గత్వా । రాజ్ఞ స్తస్య మహాత్మనః ।
తత్రైవ భోజనం కర్మ । ఇతి మే వర్తతే మనః ॥ 217

వదత్యేవం హృషీకేశే । వ్యాసపుత్రో బద్ధభాషత ।

శ్రీ శుకః —

విష్కించునో బహుం గోవిందః । విష్కించునజనప్రియ ॥ 218

త్వయి భుక్తే జగ ద్భుక్తం । నా త్ర కార్యా విచారణా ।
వదత్యేవం శుకే కృష్ణం । పశులా వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 219

పశులా

శ్రీనివాసునకు శుకయోగి ఉపచారముల నొనర్చుట

కల్పదైవాయన పుత్రుడగు శ్రీ శుకయోగిండు గురుత్వంతునిపై వచ్చిన శ్రీనివాసాది నాస్థానిముగా నమస్కరించి పురుషోత్తమా : నా తపస్సు పరించినది. 211

బ్రహ్మద్రాక్షులకు కనుపించనివాడై దేవములకుమాత్రమే ప్రత్యక్షమైనవాడగు నిన్ను నా నేత్రములతో గాంచగలిగితిని. 212

పుత్రులతోను, ద్విత్రులతోను, శేషులతోను, లక్ష్మీతోను కూడియున్న నిన్ను నా అదృష్టముచే కనులార గాంచగల్గటంతేనీ నేను నీ చరిత్రములనంపేననఫలికము నుండగలిగితిని. 213

శ్రీనివాసా : నా విన్నవము నారింపుము. నాయందు దయయుంచి సీదయకొఱకై నే నొనంగిన కండమూలములను దుజింపుమ'ని ప్రార్థింపగా 214

శ్రీనివాసు డాతనితో — మునీంద్రా : నజ్జనులచే నంగీకరింపబడు నా మాటను వినుము. 215

నీవు ప్రళయరణముచే కృశించినవాడవు. తోగవిముఖుడవు. బ్రహ్మచర్యవ్రత విఘ్నము. శాస్త్రసమ్మతమగు దర్మాచరణమున పూరికకలవాడవు. మేము పాంసారిక విషయానర్థులము. 216

పెక్కుమందిగా వచ్చియున్నాము. నేడే ఆకాశరాజనగరమున కేగి యా మహా త్మవి యాతిభ్యము నంగీకరింపవలెనని నా సంకల్పమ'ని బదులిడెను. 217

శ్రీనివాసుని మాటలను విని శ్రీ శుకయోగిండు నే నేమియు లేనివాడను. నిరాదంబులగు జనులకే ప్రయమైనవాడను. 218

నీ నారగించిన జగత్తులోనివా రందరు నారగించినట్లే, నీవు సందియమొంద వలద'ని ప్రార్థింప వకుళాదేవి — 219

శృణు తద్వచనం కృష్ణ : త్వద్వివాహే రమావతే : ।
యత్నం బహువిధం చక్రే । రాజానం స హి బోధయన్ ॥
ఇతి మాతృ ర్వచః శ్రుత్వా । మూఢవః శుక మబ్రవీత్ ।

220

శ్రీవివాసః —

త్వద్వాత్కామ్యతపాసేన । తృప్తి ర్మే లభూ న్మునీశ్వరః ॥

221

ఽమన్యేన ప్రాకృతేన । భరేచాల్పరసేన మే ।

తథాఽపి తవ వాక్యేన । కరిష్యే భోజనం మునేః ॥

222

సాన్త్యయిత్వా మునివరం । గరుడా దవరుహ్య సః ।

కుటీరం సమ్రువిత్వా థ । సపుత్రః సపరిగ్రహః ॥

223

ముచ్చైః కృతాసనే రమ్యే । పంస్థితః ఘమేశ్వరః ।

శుకః స్నాత్వా పద్మతీర్థే । కృత్వా లన్నం భక్తిసంయుతః ॥

224

అమృతాబీజనిచయం । ముష్టిభిః ప్రవిహత్య చ ।

తత్తద్వారై ర్మహారాజః । కృతవా నన్న ముత్తమమ్ ॥

225

బృహత్పిపసంయుక్తం । తిప్తిజీరససంయుతమ్ ।

స్వాస్త్యవ్రతస్థ్య య ద్యోగ్యం । సూతాషాధన మేవ చ ॥

226

తేనై వ బాహ్యమూర్తే స్తు । పూజనం సాదుసమృతమ్ ।

ఇతి మత్వా లర్థత త్త్యక్తిః । కృత్వా పాదావనేజనమ్ ॥

227

పద్మపత్రాణి చా స్తీర్య । కతా న్నం రససంయుతమ్ ।

నిభిషిప్స్య విశేషేణ । కృతసాష్టాంగసన్నతిః ॥

228

భోజనం కురు గోవిందః । సదా పూర్ణమనోరథః ।

ఏవం వృత్సూర్ధితో దేవః । శుకేన పరమర్షితా ॥

229

శుక్లక్రిపారవశ్యేన । భగవా నాక్మిభూ న్స్వయమ్ ।

ముషీకా ముచితాహరాన్ । బుభుజే సర్వభోజనః ॥

230

శ్రీనివాసా : శ్రీశుకయోగీంద్రుని మాటలను వినుము. నీ వివాహమునకై రాజు
సంగీకరింపజేయుటకై చాం ప్రయత్నమొనర్చి యున్నాడ'ని తెలువగా 220

శ్రీనివాసుడు —

మమీంద్రా : నీ యమ్మతోపమానములగు మాటలను వినుటచేతనే నేనెంతయో
తృప్తిపొందితినిని పలుకుదు 221

శుకా : నీ వాళ్ళామృతపానముచేత నేను తృప్తిపొందితిని. ఇక యితరము
లెందుకు : 222

మమీంద్రుని మృదుభాషణములచే సంతసపరచి గరుడునినుండి దిగి తన పుత్ర
మిత్ర పరివారముతో నాతని పర్వకాలలో ప్రవేశించి 223

దర్శానసమున కూర్చుండెను. శ్రీశుకయోగీంద్రుడు పద్మనరోవరమున స్నాన
మొనరించి 224

అమృతదాన్యమును పిడికిళ్లతోదంచి బియ్యమును బియ్యించి యా బియ్య
ముతో పన్నమును భక్తితో పఠియెను. 225

వాకుడునందలతోను, చింతనందు రసముతోను, భోజనమును సంపద్యపరచి తన
మనస్సునందలి భగవానున కేదిప్రీతి నొనగూర్చుద్రవ్యమో దానిచేతనే 226

తన కనులవినుట గావ్వించు దివ్యమంగళవిగ్రహాని పూజించు టుచితమను
నజనపరసము ననుసరించి శాస్త్రజ్ఞుడగు మమీంద్రుడు అతనికి కాళ్లు కడుగుకొనుటకు
స్నేహించి — 227

తామరాకులను పరచి అందు రసముతో గూడిన అన్నమును వడ్డించి పాష్టాంగ
ముగా నమస్కరించి 228

“నత్యతామా : గోవిందా : ధీవి నారగింపును”ని ప్రార్థింపగా — 229

చరాచరాహారీయగు శ్రీనివాసుడు — శ్రీశుకయోగీంద్రుని భక్త్యతిశయమునందలి
ప్రీతితో ముషీంద్రుల కనువగు నా భోజనములను భుజించెను. 230

- లక్ష్మీ ప్రస్థాః లక్ష్మీయా మాత్రా , సార్థం వకులమాలయా ।
బుచ్చిడి మునినా దత్తం । తదన్న మమృత ప్రభమ్ ॥ 231
- తస్మిన్ మత్తవతి శ్రీశే । ఋషయః తోషపూరితాః ।
తదా శుకం భీషయన్తేః । సముత్తస్థు ర్భరాసనాత్ ॥ 232
- శాపానుగ్రహసామర్థ్య । సావనా శ్చ తపోవనాః ।
లేషాః మత స్తువిజ్ఞాయ । భగవాన్ బహి రాగతః ॥ 233
- ఘాతాకరు కృతవాన్ కృష్ణః । సర్వేషాం తృప్తిహేతవే ।
తస్మిన్ మోక్షసముత్పాదతే । వాయునా తృప్తిహేతునా ॥ 234
- సురదేవ్యా యథా తృప్తాః । తరైవ మునిపుష్కవాః ।
శుకం సన్తోషయామాసుః । వచన్తేః స్తోత్రమిశ్రితైః ॥ 235

శ్రీనివాసాభిముఖతయా స్వపూర్ణసపరికరవియన్నృపాగమనమ్

- కృత్వా లక్ష్మీమాం తత్ర వాసం । నవమ్మాం గురువాసరే ।
ప్రభాతసమయే ప్రాప్తే । శ్రీనివాస స్త్వరాఽన్వితః ॥ 236
- పున ర్గరుడ మారుహ్య । గురువారే జగద్గురుః ।
చతుర్జగదలాభ్యక్షం । బ్రహ్మాణ ఇచ్చ పితామహమ్ ॥ 237
- నిదాయ పురతో రాజన్ । జగమ జగదీశ్వరః ।
ఆస్తాద్రిం ప్రస్థితే భానౌ । తస్మి న్కాలే మహీపతేః ॥ 238
- అపవర్గం స్వయం కృత్వా । కృతకౌతుకమక్షరః ।
వద్మావతీం స్థాపయిత్వా । గన్ధతైలేన భూమిపః ॥ 239
- అలంకృత్య వరాం కన్యాం । అలంకారై ర్మహీపతిః ।
గజమారోహ్యతరసా । పుత్రీంపుత్రీహితేరతః ॥ 240
- అశోకాశో ధర్మాత్మా । పుత్రేణ సేవా సంయుతః ।
పురోహితేన శక్తేణ । తోయమానేన నిర్యయా ॥ 241

అనంతరము శ్రీనివాసు నాజ్ఞచే శ్రీదేవి పక్షమాలికతో గూడ అమ్మతోసమాన
మగు అర్చనను చేసిందెను. 231

శ్రీనివాసుడు చుట్టించినంతనే ఋషు లందరును క్రోధావిష్టులై శ్రీశకుని భయ
పెట్టడం ఆమె ఆననములనుండి దిగ్గన లేచిరి. 232

శ్రీనివాసుడు శపించుటకు వనుగ్రహించుటకును సమర్థులగు మౌనీంద్రు లందరి
యభిప్రాయము నెఱింగి బయట తేలేంచి 233

అందరును తృప్తిచెందుటకై తాను పూర్వార్థము ("పూ" అని ఊహకు)
నొనర్చెను. అందరకును తృప్తి కలిగించు ఆతని ముఠపద్మమునుండివచ్చిన గాలిచే 234

కామదేనువు ఆతివ్యముచే తృప్తిచెందిన ప్లా మునీంద్రు లందరును తృప్తిచెంది
స్తోత్రోక్తులతో శ్రీశకుని సంతోషపరచిరి. 235

అకాశరాజు పరివారముతో తన పట్టణమునుండి శ్రీనివాసున కేదురేగుట

అష్టమిరోజున అచ్చట విశ్రమించి, వనమీ గురువానరమున (జేస్తవారమున)
ఉదయమున కీర్తనముగా శ్రీనివాసుడు 236

మరల గరుత్మాంకునిపై నధిరోహించి చతురంగబలముల కధిపతియగు
చతుర్ముఖుని 237

ముందుగా విడికొని పయనించెను. పూర్వ ద స్తమించు సమయమున 238

అకాశరాజు వ్యయముగా అష్టవర్గకర్మ నాచరించిన పద్మావతికి పరిమళించుచున్న
మానెతో తలయంటి 239

అలంకారములతో వలంకరించి అమెకు మంగళము నపేక్షించి యామెను
వెంటనే యేనుగుపై నధిష్ఠింపజేసి 240

తన పుత్రునితోను, పురోహితుడగు దేవేంద్రునితోను, తొండమామనితోను
బయలుదేరెను. 241

శ్రీనివాసం జగద్యోనిం । ద్రష్టుకామో రమాపతిమ్ ।
చతుర్జగలైః సర్వైః । గజాశ్వరథసంయుతైః ॥ 242

ద్వజైః తైః పతాకాభిః । చామరైః రవ్యజనైః రపి ।
భేరీదుస్తుధినిర్దోషైః । వాదిత్రాజాం మహాస్వనైః ॥ 243

నర్తకైః ర్నటకైః తైః । సూతమాగధవద్ధిభిః ।
స్త్రాయమానో మహారాజః । నైస్యమధ్యే వ్యరాజత ॥ 244

యథా ఒకాశే చన్ద్రదిమ్బం । నక్షత్రగణమణ్డలే ।

శ్రీనివాసవియన్నృపపద్మావతీనాంపరస్పరావలోకనమ్

రాజాదదర్శగోవిందం । శక్రేణపరిదర్శితమ్ ॥ 245

గరుడస్కన్ధమారూఢం । శ్వేతచ్ఛత్రాదిభి ర్యుతమ్ ।
సుకుమారం యువాన ఇచ్చ । సుందరం సుందరాననమ్ ॥ 246

శ్రీనివాసం జగద్యోనిం । నచ్చిదానన్దవిగ్రహమ్ ।
దృష్వా సన్తుష్టమనసా । స రథా దవరుహ్యా చ ॥ 247

పద్మావతీం స్వపుత్రీ ఇచ్చ । విరాయ పురతో నృపః ।
పురోహితం పురస్కృత్య । చే దం వచన ముద్రవీత్ ॥ 248

అకాశరాజః —

దయో ఒహం కృతకృత్యో ఒహం । స్వర్గమార్గ సమాప్తతః ।
ఏవం పదన్తం తత్కాలే । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 249

దదర్శరాజకోద్యాలం । నారదేనప్రదర్శితమ్ ।

నారదః —

దీప్తజ్వలం దీప్తజాహరం । పరశ్చదాదీర్ఘదర్శనమ్ ॥ 250

శ్వేతీరం తప గోవింద । పశ్య మాధవ । భూమివమ్ ।

శ్రీనివాసః —

ధన్యం నారద మజ్జన్మ । యదా కాళో ఒద్య తాన్తవః ॥ 251

జగత్కారణభూతుడగు శ్రీనివాసుని దర్శింపగోరి చతురంగబలములతోను,
విడుగురా, గుఱ్ఱములు, రథములతో కూడినట్టియు 242

జంఘాలతోను, చామరములతోను, వినవికట్టలతోను, భేదీమండుకుల వాద్యముల
తోను, మంగళవాద్యముల మహర్వస్తులతోను. 243

నర్తకులతోను, నాట్యమొనరించువారితోను, రథము వడుపువారును, వంశావని
చదుపుచారును, ఇతరులను స్తోత్రముచేసి జీవించువారునగు స్తోత్రపాఠకులచే స్తుతింపబడుచు
నైవ్యమహ్యమున ప్రకాశించెను. 244

అకాశమున నక్షత్రగుంపున ప్రకాశించు చంద్రబింబమువలెనుండి 245

శ్రీనివాసుడు, అకాశగాఱు, పద్మావతి ఒకరు నొకరు సందర్శించుకొనుట

గరుత్మాంతువిమూఢుపై నెక్కి తెల్లనిగొడుగు, చామరములతో కూడియుండి
సుకుమారుడై, యౌవనవంతుడై, చూచినంతనే విభ్రమమొందించు వందముకలవాడై.
అందమగు ముఖవద్యముకలిగి, 246

స్పృశిత రైయును నదానందహాపుడునునగు శ్రీనివాసుని పురోహితుడైన దేవేం
ద్రుడు దర్శింపజేయుగా నాకాశరాజుగాంచి మనమునమోదమందుచు, రథమునుండి దిగి 247

పద్మావతిని, తనముండుగా మంచుకొని పురోహితుని తోడ్కొని శ్రీనివాసుని
సమీపించి 248

అకాశరాజు —

“నేను ధన్యుడనైతివి. కృతకృత్యుడనైతివి. నాకు స్వర్గము లభించినదని
సంతసముతో పలుకుచుండగా సజ్జనులకు ప్రాప్త్యుడైన శ్రీనివాసుడు 249

వారడుడు శ్రీనివాసునకు— విడివగు మీనమునుకలిగి, పౌడవగు భుజములు
కలిగి, నెల్ల వేళలయందును చక్కగా నాలోచించి కార్యముల నొనరించువాడైన 250

యాతడే వీ మామగారు చూడుమని చూపగా శ్రీనివాసు అకాశరాజునుగాంచి
వారదా! ఇట్టి యాకాశరాజుతో బంధుత్వము సంభవించుటచే నా జన్మ ధన్యమైనది. 251

సమ్మదస్తేః సమ్మదస్తేః । కిం మయాఽచరితం పురా ।

పది తేషాం హృషీకేశే । రాజా సర్వపరాక్రమః ॥ 252

ద్వారతోరణ మాసాద్య । శ్రీనివాసం దదర్శ హ ।

పూజయామాస గోవింద । వసనాభరణాదిభిః ॥ 253

గన్ధత్రయేన రాజేంద్రః । జామాతర మపూజయత్ ।

సా చదర్శ పారోహా । పతింపరమహావనమ్ ॥ 254

పద్మావతీ విశాలాక్షీ । లజ్జయా పరిమోహితా ।

తాం చదర్శ జగద్యోనిః । కమలాక్షీం మహీపతేః ॥ 255

పద్మావతీ శ్రీనివాసా । వాహనా దవరుహ్యా చ ।

అన్యోన్యాలోకనం రాజన్ ! । చక్రాతే సంస్థితౌ తతః ॥ 256

వాసుదేవస్య యే భక్తాః । తే ఽన్యోన్యం పరిరేభిరే ।

శ్రీనివాసస్య పద్మావత్యా సహ దుర్గాదర్శనపూర్వకం పురప్రవేశః

నగరద్వారవిలయాం । దుర్గా మాసాద్య భక్తితః ॥ 257

పద్మావత్యసుగో మాయా । దేవీం సత్వా విశేషతః ।

వరం యయాచే గోవిందః । “కురు భార్యా మిమా” మితి ॥ 258

పద్మావతీ విశాలాక్షీ । సావిత్రిం వర ముత్తమమ్ ।

పతిం కురు రమానాథం । శ్రీనివాసం జగన్మయమ్ ॥ 259

ఇతి వృత్వా చ సా దేవీం । సత్త్వై రావత మాశ్రితా ।

గరుడస్కన్ధమారూఢో । భగవాన్ భక్తవత్సలః ॥ 260

దీక్షతై తైలంపితైః । సహస్రాయుతసంఖ్యతైః ।

లోకాన్ పుష్పాఙ్గ తథాం శ్చ । వికిరద్భి రిత స్తతః ॥ 261

మృనద్భి ర్మృద్భిష్టై శ్చ । సమాతై ర్మాగదై రపి ।

అశీర్వాదం ప్రకర్యద్భిః । ర్వేదహుషపురస్కరమ్ ॥ 262

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము 233

అరివితో నలంధము కలుగుటకు పూర్వము నే నొనర్చిన పుణ్యమెట్టిదోకదా !
అనుచుండగా నాకాకరాణ 252

ద్వైపమునదకు నచ్చి నస్తాభరణాదులతోను, 253

నుగంధతైలముతోను, అల్లుని గౌరవించెను. విశాలనేత్రములుగల పద్మావతియు
మిక్కిలి సిగ్గుపడుచు పరమపవిత్రమూర్తియు తనకు భర్త కాబోవుచున్న శ్రీనివాసుని
గాంచెను. 254

జగత్కారణభూతుడగు శ్రీనివాసుడు నా పద్మనేత్రయగు పద్మావతిని
పీడించెను. 255

పద్మావతీ శ్రీనివాసులు తను తను వాహనములనుండి దిగి ఒకరి వాహన
పీడించుకొనుచుండిరి. 256

ఉభయపక్షములయందలి భగవద్భక్తులు ఒకరినొక రాలింగన మొనరించిరి. 257

శ్రీనివాసుడు పద్మావతితో దుర్గను దర్శించి నగరమున ప్రవేశించుట

శ్రీనివాసుడు పద్మావతిని వెంటడించుచు నగరద్వారముననున్న దుర్గను సమీపించి
భక్తితో ననుష్ఠరించి, ' ఈ పద్మావతిని నా కర్ధాంగి నొనర్చును'ని వరమును కోరెను. 258

విశాలనేత్రయగు పద్మావతియు, నా దుర్గను 'జగదంతర్యామియగు శ్రీనివాసుని
నాకు పతి నొనర్చును'ని వరమును కోరి 259

ననుష్ఠరించి యైరావతమును గజముపై వదిరోహించెను. భక్తులయందు
వాత్సల్యశీలుడగు శ్రీనివాసుడు గరుడు వదిరోహించెను. 260

మానెతో తడిపిన ఆనేక వేలకొంది దీపికలు వెలుగుచుండగ, పేలములను,
పుష్పములను, శత్రులను, రెండువైపులనుండి జల్లుచుండగా 261

స్త్రోత్రపాతకులు ముతించుచుండగా వేదధ్వనులతో ఆకీర్ణమిచ్చుచున్న 262

- ప్రహృదిభిః సురశ్రేష్ఠైః । భూసురైః శుకపూర్వతైః ।
 శ్రీనివాసప్రపశ్యద్భిః । పౌరసారీసరైర్వృతః ॥ 263
- పిదాపేషుమృదగ్ధాం శ్చ । పజవానకదుస్తుభిన్ ।
 వాపియద్భి ర్జనై శ్చా నైః । వారసారీగణై స్తథా ॥ 264
- గస్తర్వై ర్గానవిపుణైః । సూతామాత్యై శ్చ సంయుతః ।
 అరాశరాజో ధర్మాత్మా । శ్రీనివాసపరాయణః ॥ 265
- పద్మావత్యా నమేతం తం । శ్రీనివాసం ససమ్ప్రమమ్ ।
 సచ్చారయన్ సమస్తా చ్చ । నారాయణపురే శనైః ॥ 266
- రమ్యస్తమైః ఇక్షువణైః । పూగీపోతై రలంకృతమ్ ।
 రసాలవల్లవయుతైః । పూర్ణకుమై రలంకృతమ్ ॥ 267
- ముల్లజాలావృతై శ్చా నైః । పద్మరాగవిరాజితైః ।
 వజ్రనై డూర్యఖిచితైః । ఇన్ద్రానీలసమప్రభైః ॥ 268
- తథా మధకతప్రభైః । తోరణై రుపశోభితమ్ ।
 కుంకుమోదకనమ్పూర్ణ । కనకకనకభాజనైః ॥ 269
- స్త్రీభి ర్నీరాజయ స్త్రీభిః । రాజమానచతుష్పదమ్ ।
 వేదిత్రయంపరిక్రమ్య । వాసుదేవాలయంయయౌ ॥ 270
- ప్రవేశయామాన వరం సుమద్ధిరం । శ్రీవేంకటేశం బహురత్నసమ్మితమ్ ।
 తద్గుప్తువణ్ణం మునివర్యగుప్తం । బలం యయౌ నాభవికేతనేషు ॥ 271

శ్రీనివాసాజ్ఞయాతోడ్డమాన్నృపకృత దివ్యాన్నసజ్జీకరణమ్

- రాత్రి స్తు వజ్రపుటికా । సమభూచ్చ తదా తతః ।
 జగత్తు తవనం రాజన్ । స్యకీయం రాజవల్లభః ॥ 272
- తదా ఒఒగతో మహారాజః । తోడ్డమావో మహీపతేః ।
 త మహా కరుణం శ్రీమాన్ । శ్రీనివాసః తదా ఒర్ధితః ॥ 273

బ్రహ్మసిదేవగణములతోను, శ్రీశుకాద్విద్యావాణివైవ మహర్షులతోను, శ్రీసివా
సుని కనులాగఁగొందు పురమునందలి ప్రీతిను పురుషులును గుమిగూడి వచ్చుచుండగా 263

ఓజ, పిల్లవగ్రోవి, మృదంగము, తమ్మెటలు, తమ్మెటలు, దుండుకులు
మ్రోగించు జనులతోను, వేళ్ళాంగనానమాహములతోను, 264

పాడుటయందు నేర్పులగు గంధర్వులతోను, సూతులతోను (రథము నడుపు
వాడు) చుంట్లతోనుకూడి శ్రీసివాసునియొం దచందలభక్తిగల పిల్లార్తుడగు అకాళరాజు 265

పద్మావతితో గూడిన శ్రీవివాసుని నారాయణపురమునం దంతట వెమ్మదిగా
నూరేగించుచు 266

అరటిచెట్లతోను, చెరకుగడలతోను, పోకమామలతోను, నలంకరింపబడినట్టియు
మామిడిచిగురులతో గూడినట్టి పూర్ణకుంభములతో నలంకరింపబడినట్టియు 267

ముత్యాంజలియలతో ముచ్చటగావుచు, వడ్మరాగములతో ప్రకాశించుచు,
వజ్రవైడూర్యములచే చెక్కబడి ఇంద్రసింహాజీక్యములవంటి కాంతిచే వింపెనగుచు, 268

మరకతమణులచే మలచబడిన తోరణములచే ప్రకాశించునట్టియు, కుంకుమముతో
కలిపిన నీటిచే వింపబడి విరాజిల్లు బంగారుపాత్రలతోను, 269

హారకులనొనంగు నంగవామణులతో శోభిల్లు నాల్గవీధులు కలసియుండు మార్గ
మున మాడు వేదికలను (ప్రాకారములను) ప్రదక్షిణమొనరించి శ్రీవివాసునికై యేర్పరచిన
గృహమునకు తీసికొనివెళ్లి 270

అనేక రత్నములచే నలంకరింపబడిన యా గృహమున వరువందు ప్రవేశపెట్టెను.
అతని బంధుగుల నందఱును వారివారి కుచితములగు గ్రాహ్యగృహములలో వివసింపజేసెను. 271

శ్రీవివాసుని యజ్ఞచే తొండమానుడు దివ్యమగు అన్నమును సిద్ధపరచుట

రాత్రి అయిదు మడియలకాలము జరిగినంతనే అకాళరాజు తన భవనమునకు
వెడలిపోయెను. 272

అప్పుడు తొండమానుడురాగా శ్రీవివాసుడు మిక్కిలి యాకలిగొనియుండుటచే
దీనముగా వాచనితో— 273

శ్రీనివాసః —

వైవాహిక జనా స్సర్వే । ఉపవాసపరాయణాః ।

అహ ఇమ మమ పుత్ర శ్చ । మమ మాతా సురాదయః ॥ 274

ధార్యా పతివ్రతా లక్ష్మీః । క్షిణయా పరిమోహితాః ।

తేషా మన్నం మహారాజః । భక్త్యైతే వివిధాని చ ॥ 275

దురు రాజన్ : సత్వరం స్త్వం । ఋషీణా మూర్ధ్వరేతసామ్ ।

పాక స్త్వత్ర విశేషేణ । కర్తవ్యో జాతవేధసా ॥ 276

మమా పి చ ప్రేషణీయం । పక్షాన్నం రాజసత్తమః ।

వాసుదేవవచః శ్రుత్వా । వసుధేశో ఒబ్రవీ ధర్మమ్ ॥ 277

తొణ్ణమాసః —

ఇదం శరీరం జగదీశః । రాజ్యం । త్వదీయ మేతద్ధి ముకున్దమూర్తేః ।

సరో యథా లోకగతిం ప్రపన్నః । తథా మమా న్నం ప్రతి ముహ్యసి త్వమ్ ॥

ఏవ ముత్త్వా మహారాజః । జగమ భవనం స్వకమ్ ।

క్షణేన కారయా మాస । పాకం రాజా హవిర్బుజా ॥ 279

ఋషీణాం వేదవిదుషాం । సురాణాం సురయోషితామ్ ।

రాజా ఒన్న మర్పయామాస । విప్రాణాం చా న్నకాంక్షితామ్ ॥ 280

భోజనం కృతవన్త స్తే । భక్త్యాన్నరసనంయుతమ్ ।

వాసుదేవాయ రాజేన్ద్రః । ప్రేషయామాస సాదరః ॥ 281

ఆన్నం బహువిధం భక్ష్యం । సమాషం మధునంయుతమ్ ।

వ్యయం సమేత్య రాజేన్ద్రో । ఒకల్పయ ద్భోజనం హరేః ॥ 282

ఋతుజే పురుషశ్రేష్ఠో । లక్ష్మ్యో చ పరమేష్ఠినా ।

మాత్రా చ సహితో రాజన్ । స శేషో గరుడాన్వితః ॥ 283

దత్త్వా వస్త్రాణి దివ్యాని । జామాకుః శ్రీవతే ర్నృపః ।

జగమ భవనం రాజా । వాసుదేవాజ్ఞయా తదా ॥ 284

శ్రీనివాసుడు —

వివాహమునకు వచ్చిన జను లందరు ఉపవాసముతో నున్నారే. నేనును, నా పుత్రులగు బ్రహ్మయు, నా లిల్లియగు పుత్రులమాలికయు దేవతలు మున్నగువారును 274

నా సహచర్యులారితోను లక్ష్మియు ఆకలిచే దప్పియున్నాము. వారి కందరకు నన్నమును, పలువిధముల పిండివంటలను 275

నీవు వెంటనే పిర్వపరమము, జితేంద్రియులగు మునీంద్రుల కగ్నిహోత్రుడు చక్కగా వంట నమర్చగఁడు. 276

నాకును పండిన అన్నమును పంపవలెనని అడిగినంతనే తొండమానుడు శ్రీనివాసునితో — 277

శ్రీనివాసరూపముగా నవతరించిన శ్రీమన్నారాయణా! నీ పాలనముననున్న యీ శరీరము నీ యధీనమైనదేకదా! సామాన్య మానవునివలె నీవును నా అన్నము వలల పించుచున్నావు. 278

అవి వలకి తన గృహమున తేగి యగ్నిహోత్రునిచే వంట చేయించి 279

వేదవేత్తలగు మునీంద్రులకును, దేవతలకును, దేవతాంగవలకును, ఆకలిగొని యన్నమునుగోరు బ్రాహ్మణులకును అన్నమును వడ్డించెను. 280

నా రందరును పిండివండలతోను, రసములతోను, భుజించిన పిమ్మట శ్రీనివాసువత్తె 281

మివనవప్పుతో కూడినట్టియు, తేనెతోకూడిన యనేక విధములగు వదార్థములతో కూడిన యన్నమును తాను వెంటనుండి గొనితెచ్చి యనుభవెను. 282

శ్రీనివాస దద్దానిని లక్ష్మిదేవితోను, చతుర్ముఖునితోను, తల్లియగు పుత్రులమాలిక తోను, శేషునితోను, గరుడునితోను విందారగించెను. 283

అవంతర మల్లాడగు శ్రీనివాసునకు రాజా మాతవ వత్తములనిచ్చి యాతని యముజునిదిగిన తన గృహమునకు జనెను, 284

గతే రాజ్ఞి మహారాజః । శ్రీనివాస స్తవరాన్వితః ।
విద్రాం చకార విధివత్ । నిర్నిద్రోఽపి సుఖాననే ॥

285

ఏవం గతా చ సా రాత్రిః । ప్రభాతసమయోఽభవత్ ।
పూర్వదేవగురో ర్వారః । సప్రమాప్తో దశమిఁచనే ॥

286

సముత్థితో వాసుదేవః । కృతమజ్గలమజ్జనః ।
వసిష్ఠ మబ్రవీ ద్రాజన్ । భగవాన్ వేంకటేశ్వరః ॥

287

శ్రీ భగవాన్ —

సహైవ భోజనం కార్యం । లక్ష్మ్యే చ పరమేష్ఠినా ।
మాత్రా పురోహితేనా పి । వయం పశ్యాన్మవర్జితాః ॥

288

రాజ్ఞ స్తు భవనే రాజా । రాజపత్ని పతివతా ।
కన్యా పురోహితో బ్రాతా । తే ఽపి పశ్యాన్మవర్జితాః ॥

289

ఏవ ముక్త్యా వసిష్ఠ స్తు । పురోహితః మరిన్దమ ।
కుబేర మబ్రవీ ద్రాజన్ః । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥

290

శ్రీనివాసః —

గచ్ఛ యక్షగణాద్యక్ష । రాజానం విప్రకారణాత్ ।
ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా । యక్షరా ద్రాజసత్తమమ్ ॥

291

గత్వా ఽహ భారతీం పుణ్యాం । శ్రీనివాసేన భాషితమ్ ।

కుబేరః —

భోజనం త్వృషిముఖ్యానాం । కర్తవ్యం పూర్వ మేవ హి ॥

292

ముహూర్తకాలో రాత్రౌ కు । నాదీకా స్య ప్రయోదశ ।

తదా ఽపార్యం మహారాజః । రాత్ర్యాం బ్రాహ్మణభోజనమ్ ॥

293

ఇతి నృక్య రాజానం । కుబేరః పున రాగతః ।

తథా చకార రాజ్ఞిః । భోజనం బ్రాహ్మణాదిభిః ॥

294

భవిష్యోత్తర పురాణము - పదునొకండవ అధ్యాయము 289

రాజు వెడలిపోయినంతనే శ్రీవివాసుడు విద్రలేనివాడయ్యెను సామాన్య
మోసిపోయి నిద్రను నడించుచు మృతతర్పణమున నిద్రించెను. 285

రాత్రి గడచి సుప్రభాతమయి దశమీ తిథి కుక్రవారమాయెను. 286

శ్రీవివాసుడు మేల్కొని మంగళస్నాన మాచరించి పసిపువితో— 287

శ్రీ భగవానుడు —

మమీంద్రా : నేను, లక్ష్మి, చతుర్ముఖుడు, తల్లియగు పక్షకమాలిక, పురో
హితుడు మే మయిమిగురమును. 288

అకాళరాజు, అతని సహధర్మచారిణియు, కన్యయగు పద్మావతియు, పురోహితు
డును, పెక్కికుమార్తె పోదరుడును కుజింపరాదుకదా ! మే మందర మొకేపర్యాయము
కుజింతుమ'ని వలికి పజ్జనాశ్రీతుడగు శ్రీవివాసుడు కుచేరువితో 289-290

నీ వాకాళరాజునకు బ్రాహ్మణపుంగవుల విషయమై యీ సందేశమును తెలుపు
మ'ని వంపగా కుచేరుడు 291

శ్రీవివాసుని సందేశ మాకాళరాజున తెలింగించి 'రాజా ! ఋషిశ్రేష్ఠులకుమాత్ర
మిప్పుడే ముందుగ భోజనము వంపిద్దమొనర్చుము. 292

వివాహముహూర్తము రాత్రి పడమూడు గడియల కాలమునకే. అందుచే వారికి
రాత్రి భోజనము సంభవించనేరదు అని 293

తెలిసి కుచేరుడు తిరిగి వచ్చెను. రాజుచే బ్రాహ్మణులకు భోజనము
నమరెను. 294

వచో చ దక్షిణాం నిష్కం । తామ్బూల ఇన్ద్రిజన్మనమ్ ।

వివాహార్థం శ్రీనివాసానయనాయ తన్మందీరం ప్రతి నృపాగమనమ్

ఏవ మ్ములే మహిషాలః । కల్యాణదివసే హరేః ॥ 295

కుక్రవాకే ఓశమ్యా ఇన్ద్రిజన్మనమ్ । సాయద్కాలే వియన్మనః ।

చమరజ్వలం సర్పం । నిధాయ పురతః సుతమ్ ॥ 296

వసుదానం మహారాజః । తౌర్ణమాన ఇన్ద్రిజన్మనమ్ ।

పురోహితం పురస్కృత్య । సహ సమ్పర్దిబాన్ధవైః ॥ 297

విరావతం మహానాగం । రత్నకమ్బులభూషితమ్ ।

మేఘరాద్వర్ణ సంయుక్తం । బద్ధపుష్టాకులాన్వితమ్ ॥ 298

రత్నదంతం మహారావం । కర్ణబద్ధసుచామరమ్ ।

పురస్థరం పురస్కృత్య । గజ మైరావతం తదా ॥ 299

అహ్వనపారజా త్రాప్తః । శ్రీనివాసాలయం తదా ।

తస్మిన్మహాగృహేరాజన్ । అయత స్తమ్భశోభితమ్ ॥ 300

సభాం చకార రత్నాధ్యం । విశ్వకర్మా విభోః ప్రియామ్ ।

తత్రాఽసీనాః మహాభాగాః । బ్రహ్మాద్యాః సర్వదేవతాః ॥ 301

విశ్వామిత్రో భరద్వాజో వసిష్ఠో గౌతమ స్తదా ।

భృగు రత్రః పులిస్త్య శ్చ । వాల్మీకి ర్మిదిలేశ్వరః ॥ 302

వైశ్యానస శ్చ దుర్వాసా । మార్కండేయోఽథ గాలవః ।

దధీచి శ్యూవనో రాజన్ । సనక శ్చ సనత్కః ॥ 303

ఏతే శ్రేష్ఠతమా లోకే । మనయో పీతకల్మషాః ।

జటామకుటభూషణ్గాః । జ్వలత్కృష్ణాజినామ్బురాః ॥ 304

కశ్యప స్తు పురస్కృత్య । సమాసీనాః సభాన్తరే ।

తన్మందీర్య వామదేవ స్తు । రత్నకమ్బులనంయుతః ॥ 305

సూర్యునిమిది మాదలను దక్షిణను, తాండూలమును సమర్పించెను.

వివాహమునకై శ్రీనివాసుని గొనితెచ్చుటకు రాజు శ్రీనివాసుని
మందిరమున కేగుట

ఇట్లు శ్రీనివాసుని పెండ్లిని దంతయా జరిగినపిమ్మట 295

దశమ శత్రువాఁపు దివసమున పాయంకాలమున చతురంగబలములకు
ముందగా తన పుత్రుడగు 296

వసుదాసుని, సోదరుడగు తొండమాసుని విలిపి పురోహితునితోను, బంధువుల
తోను, 297

నీలమేఘమువంటి రంగుగలిగి, గంఠులచే నెరింకరింపబడి, రత్నకంబళి పీఠన
పడువబడి 298

ఎర్రవి దంతములుకలిగి, పెద్దధ్వనిగలిగి, చెవులకు చక్కవి చామరములు
కూర్చబడిన యైరావతమును గజేంద్రముతోను, ఇంద్రుడను పురోహితునితోను, 299

శ్రీనివాసుని పిలచుటకై యాతని విడిదికి యేతెంచెను. ఆ భవనమున పదివేల
స్తంభములతో కూడి 300

రత్నములచే నరింకరింపబడి శ్రీనివాసునకు ప్రియమగు నభయ విశ్వేశ్వర్య
విధించెను. ఆ సతాభిషేకమున బ్రహ్మ మున్నగు పకరిదేవతలును, 301

విశ్వామిత్రుడు, భరద్వాజుడు, వసిష్ఠుడు, గౌతముడు, భృగుమహర్షి, అత్రిమహా
ముని, పులస్త్యుడు, వాల్మీకి, జనకుడు, 302

వైకానసుడు, దుర్వాసుడు, మార్కండేయుడు, గాలవుడు, దధీచి, చ్యవనుడు,
పవకపవందనాసులు 303

సావనచరిత్రులును, లోకవిఖ్యాతివిగవివారును, జడలను, శిరోభూషణములు
గలవారును, పెరియుదున్న కృష్ణాజినమునే కట్టుపుట్టముగ ధరించినవారును, 304

నగు మువ్వీంద్రులును కళ్యణమహర్షిని తమ కదివేతగా మంచుకొని నభలో
యాసీనులైరి. అరిమధ్యలో శ్రీనివాసుడు రత్నకంబళిపై కూర్చుండెను. 305

కృతాచారిభుజ స్తస్తా । బ్రహ్మ లోకపితామహః ।
 తస్మాద్భార మాసాద్యః । రాజా నత్యపరాక్రమః ॥ 306

పురోహితః పురస్కృత్యః । నమ్రూహ్తో హరినన్నిధిమ్ ।
 సముత్తస్తా వాసుదేవో । దృష్ట్వా రాజాన మాగతమ్ ॥ 307

పరిరమృణ మాసాద్యః । భగవాన్ వాక్య మబ్రవీత్ ।

శ్రీనివాసః —

భవాన్ శ్రేష్ఠతమో ఒత్యస్తం । వృద్ధో ఒసి నృపపత్తమః ॥ 308

కిమర్థ ముగితో ఒసి త్వం । మధ్యహం రాజసత్తమః ।
 వసుదాన స్తు రాజేంద్రః । సమాహ్వానే వియోజయ ॥ 309

వద త్యేవం శ్రీనివాసే । పురోహిత మభాషత ।

రాజా —

వింమ్యః క్రియతే కస్మా । త్పూజాం కురు రమాపతేః ।
 న రాజవచనం శ్రుత్వా । ధరణీం వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 310

వియస్మిన్ప్రపోక్త్యా వసిష్ఠప్రేరితధరణీకృతశ్రీనివాసోపచారః

వసిష్ఠః —

అరున్ధతీం పురస్కృత్యః । కురు పూజాం రమాపతేః ॥ 311

సా నమ్రుమా త్సముత్థాయ । బాష్పసందిగ్ధలోచనా ।
 ముఖం విలోక్య రాజేంద్రః । కృష్ణస్య నృపవల్లభా ॥ 312

మత్స్యా కృతార్థ మాత్మానం । ఆనన్దపరిపూరితా ।
 ఫలజ్ఞా పూజయా మాన । సచ్చిదానన్దవిగ్రహమ్ ॥ 313

శాం దృష్ట్వా యోషిత వృన్దాః । విన్మయాకులమావసాః ।
 ప్రాహుః ప్రహృష్టహృదయాః । ధరణీం రాజవల్లభామ్ ॥ 314

యోషితః .

జగత్తున కంతకును పితామహుడగు చతుర్ముఖుడు చేతులు జోడించి నిలచెను.
గొప్ప పరాక్రమశాలియగు అకాశరాజును ఆ పరాధ్వారమునద్దకు 306

పురోహితుని ముందిడుకొనివచ్చి చేరెను. రాజుగంగాని శ్రీనివాసుడు లేచి
నిలచి 307

తొగిలించుకొని 'రాజేంద్రా : నీవు ముదువలిపై నను చాల ఉత్తముడవు. 308

మా భవనమునకు నీవే రానేల : నీ పుత్రుడగు వసుదాసుని మమ్ము పిలుచుటకు
సంపవచ్చునుకదా : 309

అని పలుకుచుండగా రాజు పురోహితునితో — " వసిష్ఠా : ఇంకను ఆలసింప
నేల : శ్రీమన్నారాయణునకు పూజ నొనర్చుచు "ని సవివరముగ వడిగెను. అంత వసిష్ఠు
దాకాశరాజు భార్యయగు ధరణీదేవితో — 310

అకాశరా జడిగినపిమ్మట వసిష్ఠుడు ధరణీదేవిని ప్రేరేపింపగా

ధరణీదేవి శ్రీనివాసున కుపచారముల నొనర్చుట

వసిష్ఠుడు —

నీ విరుంధతి సహాయముతో శ్రీనివాసు వర్చింపుమని వలికెను. అకాశరాజునకు
ప్రియపత్నియగు ధరణీదేవియు తొట్రుపాటుతోలేచి కన్నులలో నీరునింపుచు శ్రీనివాసుని
ముఖరవిందను ముగాంచి 311

తః కృతార్థురాయుగా తరించుచు మహాదానందమునందును సిగ్గునడుచు
వాతనిని పూజించెను. 312

అంగనామణు లందరును ధరణీదేవిని గాంచి యాశ్చర్యాందోళితచిత్తై
మమమున సంకపించుచు నాచెతో — 313

నీ వెచ్చిజన్మలనుండి యే పుణ్యము నార్జించితివోకదా : శ్రీనివాసు వర్చింపుమని
బ్రహ్మచే నృప్తించబడి 314

- కిం త్వయాఽఽచరితుం పుణ్యం । సర్వజన్మని హేధరే : ।
 వాసుదేవార్చనవిధౌ । నిర్మితా పరమేష్ఠినా ॥ 315
- యా త్వ మిత్రం పూజయసి । సాక్షి న్నారాయణం స్వయమ్ ।
 ఇ త్యేవం సంస్తుతా దేవీ । ధరణీ రాజవల్లభా ॥ 316
- తైలరూపరగధేన । చన్దనేన సుగంధినా ।
 ఆర్చయామాస కల్యాణీ । శ్రీనివాసం సురేశ్వరమ్ ॥ 317
- వన్దైర్నానావిదైః రత్నైః । ముక్తానిర్మితభూషణైః ।

దివ్యాలంకారాలజ్జ్వలతశ్రీనివాసస్య సపరికరనృపమన్దిరప్రవేశః

- తతః పురోహితా ఽఽఽజ్ఞప్తః । పురాణపురుషోత్తమమ్ ॥ 318
- గజ మారోపయద్రాజా । జామాతర మనామయమ్ ।
 సహితో వాసుదేవ స్తు । బ్రహ్మజా శమ్భునా తథా ॥ 319
- కుబేరేణా పిరాజేన । గరుడేనా గ్నినా తథా ।
 వాయునా వరుణేనా పి । యమేన మరుతాం గణైః ॥ 320
- వసిష్ఠాదిమునిశ్రేష్ఠైః । నదారై స్ససుతై స్తథా ।
 జగామ రాజధవనం । రత్నతోరణమణ్డితమ్ ॥ 321
- నానాజననమాకీర్ణం । నానాలంకారమణ్డితమ్ ।
 మహావాద్యస్వనై ర్యుక్తం । దీపాయుతవిదీపితమ్ ॥ 322
- జామాతృసహితో రాజా । ద్వారతోరణనన్నిధౌ ।
 చతుర్లబ్ధబలం ముక్త్యా । గృహంత ర్గతు ముద్యతః ॥ 323
- తత్రాన్తరే శ్రీనివాసం । నీరాజయితు మాగతా ।
 తొడ్డిమాన్మృతతే ర్పార్యా । కుంకుమోదకభాజనమ్ ॥ 324
- నమాదాయా కు కల్యాణీ । వాసుదేవ మపూజయత్ ।
 తతః స్యాద్ద్రీనివాసః । ప్రావిశ ద్రాజమన్దిరమ్ ॥ 325

సాక్షాత్తుగా శ్రీమన్నారాయణుని యట్లు పూజించుచున్నావు అని స్తుతించుచుండగా 315

ధరణీదేవి పరిమళలైలము, పచ్చకర్పూరము, సుగంధచందనాదులచేతను, 316

సూతప వస్త్రములతోను, పలువిధములగు రత్నములతోను, ముత్యములచే కూర్చబడిన భూషణములతోను పూజించెను. 317

శ్రీనివాసుడు దివ్యములగు భూషణముల నలంకరించుకొని

తన పరివారముతో నాకాశరాజభవనమున కేగుట

పిమ్మట ఆకాశరాజ పురోహితుని యాజ్ఞనుగొని పురాణపురుషుడును దోషదూరుడగు శ్రీనివాసు నైరావతముపై వదిప్పింప జేసెను. శ్రీనివాసుడు బ్రహ్మరుద్రాదులతోను 318-319

కుబేరునితోను, అదిత్యునితోను, గరుత్మాంతునితోను, అగ్నిహోత్రునితోను, వాయుదేవునితోను, వరుణునితోను, యమునితోను, మరుద్గణములతోను, భార్యావ్రతులతో కూడిన 320

వసిష్ఠాది మునీంద్రులతోను కూడి రత్నకోరణములచే నలంకరింపబడి 321

వెక్కుమంది జనులచే వినిదమై, అనేకాలంకార సమంజ్యతమై, గొప్ప వాయుద్యర్శుని సమ్మిళితమై, వేలకొంది దీపములచే ప్రజ్వలిల్లుచున్న రాజభవనమును సమీపించెను. 322

రా జల్లడగు శ్రీనివాసునితో ముఖద్వారమువద్ద చతురంగబలములను విడచి లోని కరుగబోయి యుండగా 323

తొండమానురాజరాజ్య శ్రీనివాసునకు కుంకుమముతో కలిపిన నీరుకల కలశమును (దృష్టిదోషవిహార్యమై) 324

కొంతెచ్చి హరితి నొసంగి శ్రీనివాసుని పూజించెను. అనంతరము పుండరీక దామలామతేక్షణుడగు శ్రీనివాసుడు 325

ద్వారాణ్య తీర్థా భ ద్మహాని మాధవో । రాజ్ఞా సమేతో భవనం ప్రవిశ్య ।
రత్నాననే రాజవినిర్మితే హరిః । రరాజ రాజీవసమాననేత్రః ॥ 326

చక్రుస్త్వంబాం రత్నవేదీం । అదిష్ఠాప్య భగద్భజమ్ ।
పరివార్య చ తస్మ స్తే । మునయో వీతకల్మషాః ॥ 327

బ్రహ్మణ మగ్రతః కృత్వా । సర్వే దేవా యథాసుఖమ్ ।
స్వర్ణాసనే సమాసీనాః । పశ్యంతో నయనోత్సవమ్ ॥ 328

తత స్స రాజా చర్యాత్మా । చక్రే మణ్మళమజ్జనమ్ ।
సా వి స్నాత్వా మహారాజః । తైలేన చ సుగంధినా ॥ 329

అలంకారా లంకారైః । స్వా లక్ష్మ్యం గాతవల్లభా ।
స్వామిపుష్కరిణీతోయం । హేమకుమ్భప్రపూరితమ్ ॥ 330

వియన్నప్రకృతవరపాదామ్బుజజ్జిహ్వమ్

సమానీయ బ్రాహ్మణై శ్చ । హరిపాదావనేజనమ్ ।
సుకల్పం విధివ చ్చక్రే । కన్యదానస్య సాదరమ్ ॥ 331

తత శ్చకార రాజేంద్రీః । మధుపర్కం పురోహితః ।
పురోహితోక్తమస్త్రేణ । తస్య పాదావనేజనమ్ ॥ 332

'సహస్రశీర్షాపురుష' । ఇతి మన్తం సముచ్చరన్ ।
దరణ్యా స్రావితైః కృత్వా । స్వామిత్వీర్థజలై శ్చుభైః ॥ 333

హరిపాదోదకం పుణ్యం । దధార శిరసా నృపః ।
భార్యాం పుత్రం భ్రాతరం చ । భవనం కోశ మేవ చ ॥ 334

గణా లగరం రథా లగరం । వస్త్రాలగరం చ తజ్జలైః ।
మూర్త్యామాన రాజేంద్రీః । శ్రీనివాసపరాయణః ॥ 335

రాజా —

అద్య మే సవర్ణం జన్మ । క్షిపితం చ సుక్షిపితమ్ ।
అద్య మే వితర స్తుష్టా । వాసుదేవచంద్రకాన్ ॥ 336

పెక్కుద్వారములను దాటి రాజతోకూడి రాజభవనమున ప్రవేశించి రాజుచే చతుర్ముఖుల నేర్పరువబడిన రత్నసింహాసనమున విరాజిల్లెను. (చతుర్ముఖ యక్షగా నాదుగు టిక్కులయందును చతురముగా నేర్పరచబడిన సభాభవనము)

326

పావనచరిత్రులగు మునులందరును నాశనిచి చుట్టుముట్టి కూర్చుండిరి.

327

దేవత లందరును బ్రహ్మను ముందుగా కూర్చుండజేసికొని బంగారు పింహునవ ములపై కూర్చుండి నేత్రపర్వముగా పీక్షించుచుండిరి.

328

అకాశరాజు మంగళస్నాన మాచరించగనే ధరణీదేవియు పరిమళసూనెతో స్నానమాచరించి

329

భూషణములచే తన సలంకరించుకొనెను. బంగారు కలశములతో వింపి స్నాని పుష్కరిణీతీర్థమును బ్రాహ్మణులద్వారా

330

అకాశరాజు పెండ్లి కుమారుని పాదపద్మములను కడుగుట

శ్రీనివాసుని చరణక్షణమునకై తెప్పించి కన్యాదానసంకల్పమును శాస్త్రము నందు చెప్పినరీతిగా నాచరించెను.

331

ఏమ్మట పురోహితుడు మధువర్కము నాచరించెను. ఆనంతర మాకాశరాజు పురోహితుడు చెప్పుచున్న మంత్రముతో

332

“సహస్ర శీర్షాపురుష” అను పురుషసూక్తమును వరించుచు సహధర్మచారిణి యగు ధరణీదేవి పిళ్లపోయుచుండగా స్వామి పుష్కరిణీజలముతో శ్రీనివాసుని పాదము లను కడిగి

333

యా పావనోదకమును శిరస్సున ధరించి భార్యను, పుత్రుని, సోదరుని, భవన మును, ధనాగారమును,

334

గణకాలము. రథకాలము. వస్త్రములకాల నా వచిత్రజలముచే శ్రీనివాసునియం దత్యంత భక్తియుక్తుడై ప్రోక్షించెను.

335

రాజు —

“శ్రీనివాసుని పాదోదకముచే నేటికి నా జీవితము నవలమైనది. పార్థకమైనది. వేడు నా ఏకమదేవతలు సంకృష్టులైరి”

336

ఏవ ముద్భూత మహారాజః । కన్యాం కమలలోచనామ్ ।

అలంకృతే విచిత్రైః స్త్రాం । అలంకారై ర్మహిషతే ॥

337

తత స్తు ఘంటికాఘోషం । కృతవా నేవచింతకః ।

సుముఖార్తే తదా ప్రాప్తే । మణ్ణాక్షక మద్రవితే ॥

338

మరాయ వియస్నృపద త్రవై వాహికభూషణాదికమ్

కన్యాప్రదానసమయే । దక్షిణం రాజసత్తమః ।

కోటిసంఖ్యా నిష్క-పుంజాన్ । వత్తవా న్యేజ్జు-దేశికుః ॥

339

తం దృష్ట్వా దినరాశిం తం । భగవా నాహ భూమిపమ్ ।

శ్రీభీమః ॥

దాతవ్యం కిం త్వయా రాజన్ । పుత్రస్య తవ భూషణే ॥

340

వివాహకర్మనిపుణో । భవా న్దానసరాయణః ।

వదన్వ భూషణా న్యంగ । బహురత్నాన్వితాని చ ॥

341

ఇ యుక్తో వాసుదేవేన । భూషణాని దదౌ నృపః ।

కీరీటం శతధార స్తు । కంఠికా మపి తావతీమ్ ॥

342

పున రేకాం తదర్థం చ । తదర్థం చైవ కంఠికామ్ ।

పదకాని దదౌ సప్తా । నర్హా ణ్య థ నృపోత్తమః ॥

343

మాలికాం మౌక్తికానాం చ । భుజభూషణయుగ్మకమ్ ।

కర్ణభూషామౌక్తికాధ్యా । వంశపర్యంతమిహ ॥

344

కంకణే రత్నమాణిక్య । వజ్రవైదూర్యనిర్మితే ।

ద్వ్యుత్థితం కద్బారసంయుక్తే । అనర్థే దత్తవాన్ నృపః ॥

345

వాగభూషణయుగ్మం చ । బాహుపూరాదికాం స్తథా ।

భూషణా వ్యంగుళీయాం శ్చ । దశానాం వీరముద్రికామ్ ॥

346

కటిహస్తాతం వ్యర్థమాయం । పరవజ్రవమవ్యుతమ్ ।

ఏకాదశకటిధారం । బహురత్నసమవ్యుతమ్ ॥

347

పలుకుచు తన పుత్రులగు పద్మములవంటి కన్బులుగల పద్మావతిని విచిత్రములగు నలంకారములతో నలంకరించెను. 337

ఇంతలో జ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞు డను పూజారి ముంజును వాయుంధగా సుముహూర్తమైనదిని తలంచి మంగళాష్టకముల చదివెను. 338

అరాళరాజు పెండ్లికుమారునకు వివాహసమయమున నీయవలసిన

భూషణాదుల నొనంగుట

కన్యాదానసమయమున నారాళరాజు శ్రీవివాసునకు కోటిమాడలను దక్షిణగా నొసంగెను. 339

ఆ దనరాజునిగాంచి శ్రీవివాసుడు రాజుతో రాజుః నీ పుత్రుడనగు నా కింకను యీయవలసిన దేమున్నది? 340

నీవు వివాహకృత్యము నొనర్చుటలో నేర్పరివి. నీవు దానముల నొనర్చుటలో పత్యంతాసక్తి కలవాడవు. నాకు పెక్కు రత్నములతో కూడిన భూషణముల నొనంగుమ'ని 341

పలుకగా నారాళరాజు నూరుబారువుల కిరీటమును, నూరుబారువుల కంఠాభరణమును. 342

ఏదిబారువులు అట్లే యరునదియైదు బారువుల కంఠాభరణములను ఆమూల్యములగు యేడు పతాకములను 343

ముత్యాలనరులను, రెండు కేయూరములను, భుజములవరకు న్రేలారు ముత్యముల కర్ణాభరణములను. 344

రత్నములతోను, మాణిక్యములతోను, వజ్రవైడూర్యములచే చేయబడిన ముప్పది రెండు బారువుల బరువుకలిగి వెల యింతయని చెప్పక కృముగాని కంకణములను 345

రెండు భుజములకును, రెండు నాగాభరణములను, చందకడియములను, పది ఊంగరములను, పీఠముదీకను 346

శ్రేష్ఠమైన వజ్రములతో కూడిన బంగారు మెలమాలను, పదునొకండు నూరుల బరువుగలిగి, అనేక రత్నములతో కూడిన 347

- పాదుచే చ తతో రాజా । దత్తవా న్మధుమాతినే ।
 దదాభోజనపాత్రంచ । పష్టిభారయతంప్రభోః ॥ 348
- బ్రహ్మపాత్రసమోపేతం । బృహత్పాత్ర మపాం తథా ।
 కంబలానాం చతుష్పత్తిం । దత్తవాన్ రాజనత్తమః ॥ 349
- భూషణై ర్భూషితాంగస్య । కన్యాదాన మదా కరోత్ ।
 కన్యాప్రవర మూచే ఒథ । గురు స్సాజ్ఞే ద్భూహస్పతిః ॥ 350

గురువసిష్ఠకథితవధూవంప్రవరాదికమ్

బృహస్పతిః —

- ఆతిగోత్రసముచ్చాతాం । సువీరస్య ప్రపౌత్రికామ్ ।
 సుదర్శణ స్తు పౌత్రీం చ । పుత్రీ మాకాశభూపతేః ॥ 351
- త్వ మగ్నేక్షురు గోవిందః । కన్యాం కమలలోచనామ్ ।
 ఏవ ముక్తే మహారాజో । ముదా రత్నాబరం దదౌ ॥ 352

వసిష్ఠః —

- ప్రపౌత్రస్య యయాతే స్తు । పౌత్రస్యా మితలేజసః ।
 కూరపేదస్య రాజేన్ద్రే । ఏసుదేవస్య భూపతేః ॥ 353
- పుత్రస్య వేంకటేశస్య । గోత్రే వాసిష్ఠసంజ్ఞకే ।
 జాకన్యత్రికులోత్పన్నాం । కన్యాం కసకభూషితామ్ ॥ 354
- గ్రాహిష్యామో వయం రాజన్ । తవ పుత్రీం సృపోత్తమః ।
 కన్యావరప్రవరయోః । ఇత్యుచ్చారితయో రథ ॥ 355
- ధరణ్యా వహ రాజేన్ద్రేః । కన్యాదానపరాయణః ।
 ప్రహృష్టహృదయః ప్రాహ । శ్రీనివాసం పరాత్పరమ్ ॥ 356

శ్రీనివాసస్య వసిష్ఠాదికాంతవద్భాషితీపాజ్ఞిగ్రహణోత్సవః

అకాశరాజః —

భవిష్యోత్తర పురాణము - వదునొకండవ అధ్యాయము

301

పాడుకలను, అడువది బాడుపుల బడువుకలిగిన తోజనపాత్రను,

348

చిన్నచెంబునైన గల పెద్ద మంచిపీటికళమును, అడువదినాలు కంబళులను 349

భూషణములచే నలంకరింపబడిన శ్రీనివాసునకు కన్యాదానపూర్వకముగా నొసంగెను. గురువగు బృహస్పతి కన్యాప్రవరము చదివెను. 350

గురువగు వసిష్ఠుడు వధూవరుల ప్రవరను చదువుట

బృహస్పతి —

అత్రిమహర్షి గోత్రమున పుట్టినదీయో, ముప్పివది మునిమనుమరాలును సుదర్శుపి మనుమరాలును, ఆకాశరాజు పుత్రికయు నగు 351

ఈ పద్మనేత్రియగు కన్నియను నీ వంగీకరింపుమని బృహస్పతి చదివినంతనే ఆకాశరాజు సంతనమున రత్నములను, వస్త్రముల నొసంగెను. 352

వసిష్ఠుడు —

అనంతరము వసిష్ఠమహర్షి యయాతికి మునిమనుమడును, మిక్కిలి తేజోవిరాజితుడగు శూరసేనుని మనుమడును, వసుదేవుని 353

పుత్రుడును, వసిష్ఠగోత్రోద్భవుడును నగు శ్రీనివాసున కత్రికురోద్భవయు, సువర్ణాభరణభూషితయు 354

నగు నీ పుత్రికను మేము స్వీకరింతుము అని యిట్లు పెండ్లికుమారునియొక్కయు, పెండ్లికుమార్తెయొక్కయు ప్రవరలను చదివినపిమ్మట 355

ఆకాశరాజు ధరణిదేవితో కూడ కన్యాదానముచేయు మత్సరాహము కలవాడై సంతసించిన మనస్సుతో సరాశ్వరుడగు శ్రీనివాసునితో— 356

శ్రీనివాసునకును పద్మావతికిని వసిష్ఠాదులు వివాహ మొనరించుట ఆకాశరాజు —

కన్యా మిహం ప్రదాస్యామి । గృహాణ పురుషోత్తమ ॥

ఇత్యుక్తా ప్రాశీవ ద్రాణా । ధరణ్యా స్రావితా తదా ॥

357

మంత్రపూతాంస్వామితీర్థ । తాంసకనకాంకరే ।

దక్షిణే శ్రీనివాసస్య । దదౌపద్మావతీంతితా ॥

358

విధానం చ తత శక్తక్రే । రాజేన్ద్ర స్సపురోహితః ।

పూజయిత్వా జగన్నాథం । గన్ధవస్త్రానులేపనైః ॥

359

కంకణం బన్దయామాస । వాసుదేవకరామ్భుజేః ।

పద్మావత్యాః కరామౌహితే । లబంఘయ త్కంకణం గురుః ॥

360

తదా మాణ్డల్యసూత్రస్య । బన్ధం వైవాహికం తదా ।

శ్రీనివాసేన దేవేనా । కారయ త్సపురోహితః ॥

361

సువాపస్యః —

సావిత్రివ చ కల్యాణిః । బహుపుత్రవతీ భవ ।

సర్వలోకస్య జననీ । భవ మజ్జకదాయినీ ॥

362

ఇత్థం సుమజ్గరీ స్త్రీషు । గాయస్త్రీషు శుభాశిషః ।

బ్రాహ్మణానాం కరస్పృహత్ । రాజ్ఞశ్చాపీమహాత్మనః ॥

363

బింబధ పూతం మాణ్డల్య । సూత్రం మస్త్రాభిమన్త్రితమ్ ।

కణ్ఠే పద్మావతీదేవ్యా । శ్రీనివాసో జగత్పతిః ॥

364

మువిభి స్సహ విద్యద్భి । ర్లాజై ర్హోమం పురోహితః ।

వసిష్ఠో లకారయ త్పద్మా । వత్సజ్ఞల్యర్పితై స్తతః ॥

365

యజ్ఞాశ్చాక్రమేణై వ । జహావా గ్నో యథావిధిః ।

సర్వం వైవాహికవిధిం । వసిష్ఠో లభ సమాపయత్ ॥

366

తతః పురోహితో రాజ్ఞ । స్వస్తిస్థివాచసపూర్వకమ్ ।

మునీనా మంజరిపుటే । నవరత్నాక్షతా వృదా ॥

367

తే వేదమన్తై ర్భగవీశమార్చిన్ । రత్నాక్షతా స్వేదవిదః ప్రచక్షిపుః ।

తదా మృతాం తత్ర మహాత్మనో లబూ । రాకాశరాజస్య పురీవివాసినామ్ ॥ 368

'పురుషోత్తమా : ఈ నా కన్నయను నీ కొనంగుడన్నాను. స్వీకరింపును'ని
కరణీదేవి జలమును పోయుచుండగా తాను 357

మంత్రములచే పవిత్రమగు స్వామి పుష్కరిణి తీర్థమును బంగారముతో గూడ
శ్రీవివాసుని కుడిచేతిలోనుంచి పద్మావతిని కూడ సమర్పించెను. 358

పురోహితునితో కూడి శాస్త్రోక్తముగా సంతయు నాచరించిన పిమ్మట చందన
వస్త్రమైపుతలతో శ్రీవివాసుని పూజించి 359

యాతని పాదపద్మమున కంకణమును కట్టెను. పద్మావతి కరకమలమునకు
బృహస్పతి కంకణమును కట్టెను. 360

పిమ్మట వివాహమునకు సంబంధించిన మంగళసూత్రమును పురోహితుడు
శ్రీవివాసునిచే పద్మావతీ కంఠమున నీ క్రందివిధముగ కట్టించెను. 361

సువాసినులు —

“సావిత్రివలె నీవును పదువురు పుత్రులనుబడసి నకంఠోకములకు తల్లివై
మంగళప్రదురాలవై విరాజిల్లును'ని 362

ఇట్లు ముత్తైదువయి మంగళదాయకములగు నాశీశ్శులను కీర్తించుచుండగా
బ్రాహ్మణులును, ఆకాశరాజును తమ చేతులతో తాకినపిమ్మట 363

మంత్రములచే పవిత్ర మొనర్పబడిన నా మంగళసూత్రమును పద్మావతీదేవి
కంఠమున శ్రీవివాసుడు కట్టెను. 364

పురోహితుడగు వసిష్ఠుడు పండితులగు మునీంద్రులతో కూడి పద్మావతి
వోపిలితో నీయబడిన పేలాలను 365

యజుర్వేదానుసార మగ్నిహోత్రమున హోమమును చేయించెను. ఇట్లుపసిష్ఠుడు
వివాహవిధినంతమ పూర్తిచేసినపిమ్మట 366

అశ్వద్ధమంత్రపూర్వకముగా రాజపురోహితుడగు బృహస్పతి మునీంద్రుల
దోలినిలో నవరత్నములతో కూడిన అక్షతల నొసంగెను. 367

నా రా అక్షతలను వేదమంత్రములతో శ్రీవివాసుని తలపై వేయగా నాకాశరాజు
పురవివామ లందఱును కనులవండువగా గంచసాగిరి. 368

- తస్మి వ్గాతే మహారాజో . దక్షిణాం బ్రహ్మవాదినామ్ ,
దాసయామాన సమస్తో . విప్రై స్తామూలపూర్వకమ్ ॥ 369
- గవాం కోటిసహస్రాణి . చా శ్వానామయుతం తథా .
వస్త్రాణాం విచయం రాజన్ . విప్రేహ్యో దత్తవాన్విభుః ॥ 370
- ఏవం మహాత్మన స్తత్ర . సమభూ ద్దశమీ దినే .
వహువరో ప్రతిష్ఠాస్య . భోజయామాన వై తతః ॥ 371
- అన్నం బహువిధం సూప . రసభక్ష్యసమన్వితమ్ .
సరమాన్నం చ సఘృతమ్ . సకీరం శర్కరాయుతమ్ ॥ 372
- పురోహితేన సహితో . భోజనం కృతవాన్ హరిః .
మాత్రా లక్ష్మ్యే చ సహితః . పుత్రేణ సహిత స్తథా ॥ 373
- అకాశరాజో ధర్మాత్మా . భుక్తవాన్ కృష్ణసన్నిహౌ .
లక్ష్మ్యే సమేతా ధరణీ . తథా వకుళమాలయా ॥ 374
- అభుక్త్వా న్నం రనై ర్యుక్తం . పతిపుత్రసమన్వితా .
తతః ప్రధాతే రాజేంద్రీ . సువాసిన్య స్సురేశితుః ॥ 375
- మజ్జనం కారయామాసుః . గంధతైలై స్సునిర్మలైః .
అన్యోన్యమజ్జనం తత్ర . చాన్యోన్యో ద్వర్తనం తథా ॥ 376
- హరివద్మావతీదేవ్యో . స్తా స్సహాస మకారయన్ .
న రాజా విప్రముఖ్యానాం . మరాణాం బహుభోజనమ్ ॥ 377
- ప్రీతాం చ పురుషాణాం చ . బహుమానపురస్కరమ్ .
యథేష్టం దాసయామాన . హృష్ట అకాశభూమిమః ॥ 378
- అపూషాన్వినిధాం శృత్రే . మానశాకాదికాం స్తథా .
స్మృతకుల్యాం కీరకుల్యాం . దధిమధ్యాం తతః సరమ్ ॥ 379

అనంతర మాతాశరాజా వేదవేత్తం కందరకు తాంబూలముతో గూడిన ఓషణి
సంతోషముతో బ్రాహ్మణులచే విప్పించెను. 366

నేలకొంది, కోట్లకొంది గోవులను, గుఱ్ఱములను, వత్సములను బ్రాహ్మణులకు
దానమునంగెను. 370

ఇట్లు రణమిర్రోజిన మహోత్సవము జగిరినపిమ్మట పెండ్లికుమారుడును, పెండ్లి
కుమార్తెను కూర్చుండబెట్టి భుజింపజేసెను. 371

వప్పు, రసము, పిండివంటలు, కీరాన్నము, నేయి, పాలు, చక్కెరలతోకూడిన
భోజనమును 372

పురోహితుడగు వసిష్ఠునితోను, తల్లితోను, శ్రీదేవితోను, పుత్రుడగు చతుర్ముఖునితోను భుజించెను. 373

దర్మాత్ముడగు నాతాశరాజా శ్రీనివాసుని వన్నిదిని కూర్చుండియు, శ్రీదేవి,
వక్షాళమాలికలచెంత కూర్చుండి ధరిణీదేవియు 374

రుచ్యమగు నా భోజనమును తన భర్తతోను, పుత్రునితోను కలసి భుజించెను.
రాత్రి తెల్లవారినంతనే దేవరాజకాంత లందరు 375

వరికు భముగ విద్ధవరచరిడిన సుగంధతైలములను వర్షావతీ శ్రీనివాసు లొకరి
కొకరు వ్రాసుకొనుట, వరుగునలచుటలను 376

వరివానములాడుచు చేయించిరి రాజా వంతుష్టాంకరంగుడై బ్రాహ్మణోత్తము
భక్తును, దేవతలకు. 377

ప్రీలకును, పురుషులకును, వగొరసముగా విష్ణుము వచ్చినంత భోజ్యసదార్థముల
విప్పించెను. 378

అనేక రకముల అన్నములను, వప్పు, కూరలను, నేతివదులను, పాలనదులను
పెరుగువదుల నేర్పాటు చేసెను. 379

- తతః ఉద్భుత్య నిషిష్ఠం । బహిర్భుక్తవతాం సృణామ్ ।
ఉచ్చిష్టప్రకారం చ । పుష్కలాన్నాదినంయుతమ్ ॥ 380
- సారమేయగజైః కీర్ణం । రాక్షసానాం గజై స్తథా ।
ఏవం కౌలాచాలం చక్రే । దివసాం శృతుర స్తథా ॥ 381
- హాస స్తత్ర విసోదేస । నిత్య మాసీ చ్చ వజ్జ్వయే ।
దివసే పశ్యమే ప్రాప్తే । కృత్వా నాకబలిం తథా ॥ 382
- కలహం శృతురో న్యన్య । దీప్తజ్వాలావిరాజితాన్ ।
వహువరో ప్రతిష్ఠాప్య । రత్నసింహాసనే నృపః ॥ 383
- పూజయామాస గోవిందు । జామాతర మనామయమ్ ।
అకాశరాజో ధర్మాత్మా । క్షీరపాత్రం కరే లవహత్ ॥ 384
- మాతరం వాసుదేవన్య । నమ్నా వసుళమాలితమ్ ।
పూజయిత్వా విదానేన । వస్త్రాలంకారభూషణైః ॥ 385
- నాభిం క్షీరేణ సమృష్ట్య । పుత్రీం పద్మావతీం తథా ।
అర్చయామాస దుఃఖేన । బ్రహ్మఞ్శో రాజసత్తమః ॥ 386
- మహాలక్ష్మ్యే నాభిమూలం । సమృతక్షీరసేవనమ్ ।
కృత్వా లర్చయామాస పుత్రీం । రుదన్ గర్గదకణ్ఠవాన్ ॥ 387

శ్రీనివాసేన సహ శేషాచలమృతి పద్మావతీప్రేషణమ్

- శ్రీనివాసన్య కృష్ణన్య । శేషాచలవివాసినః ।
రాజభార్యా మహారాగా । రుదన్తీ కురరీ వ చ ॥ 388
- పుత్రీహస్తం ప్రదాయా త । హస్తే రాజకులజ్జనా ।
క్షీరం సంయోజ్య కృష్ణన్య । నాభిమూలే లితిదుఃఖితా ॥ 389
- భృశం రుదన్తీ మస్త్రేణ । దుగ్ధసందిగ్ధలోచనా ।
అర్చయమాస కృచ్ఛ్రేణ । పుత్రీం పద్మావతీం తతః ॥ 390

అందరును భుజించినపిమ్మట చారి అన్నము, భక్ష్యములతో కూడిన యెంగిరాకులను బైట పారవేయించగా 380

కుక్కిరి గుంపులును, రాక్షసగణములు నచ్చట గురుగూతులచే వివరీతమగు కోలాహలము సంభవించెను. ఇట్లు నాల్గొరోజులును 381

పరిహసములతోను, వినోదములతోను, విత్యచుభ్యంగనము జరిగెను. అయినచోజా వచ్చినంతనే నాగవల్లివి పూర్తిచేసి 382

దీపకాలతో గూడిన నాల్గవరోజులనుండి రత్నసింహాసనమున వసూవరులనుండి 383

పాలగిన్నెను చేతిలో నుంచుకొని సచ్చిదానందస్వరూపుడగు వల్లభుని గుశ్రీనివాసుని ఆకాశరాజు పూజించెను. 384

మనుదేవుని తల్లియగు వకుళమాలికను వస్త్రాంకార ఆభరణములచే యాచరించి పూజించి 385

బొడ్డును పాలతో తుడిచి యతికష్టముగా దుఃఖించుచు తన పుత్రులయగు పద్మావతిని నామెకును, 386

శ్రీదేవికి వల్లభే నేతితోను పాలతోను బొడ్డును తుడచి దుఃఖించుచు కగ్గుత్తికతో నర్పించెను. 387

పద్మావతిని శ్రీనివాసునితో శేషాచలమున కంపించుట

రాజవత్సయ, పరివ్రతయునగు భరణీదేవి యాకులేడివల విలపించుచు 388

తన బాసములొనికి కుమార్తె చేతిని తీసికొని శ్రీకృష్ణస్వరూపుడగు శ్రీనివాసుని నాభిని పాలతో తుడిచి 389

మిక్కిలి దుఃఖించుచు మంత్రములతో పాలచే కండ్లు తుడచికొని యతికష్టముతో పద్మావతి నర్పించెను. 390

ప్రోవాచ చ శ్రీవివానం । రుదన్తి రాజవల్లభా ।

హరిః —

పాలితం లాలితం పుత్రీం । నవమాసవృతం మయా ॥

391

త్వదక్షిణాం జగన్నాథః । కరిష్యే మమ నన్దినీమ్ ।

ఇత్యేవ మర్చయంత్యాం తు । ధరణ్యాం రాజసత్తమః ॥

392

న తస్యా రోదనం దృష్టైః । రాజా దుఃఖపరాయణః ।

రురోద దీనవదనః । పుత్రీ మాలిన్య భూపతిః ॥

393

రాజా —

హో పుత్రః మన్దహగ్యో లహం । త్వద్వియోగేన కేవలమ్ ।

జీవనం మమ కల్యాణిః । నస్థిరం చ భవిష్యతి ॥

394

క్రీడాగృహే రాజపుత్రః । తథా భోజనసద్మని ।

బ్రాతా తవ కథం క్రీడాం । భోజనం నా కరిష్యతి ॥

395

ఏవం రుదన్త మాలోక్య । బ్రాతరం దీనచేతనమ్ ।

తౌజ్జమానో నృపశ్రేష్ఠో । దుఃఖితో వాక్య మబ్రవీత్ ॥

396

తౌజ్జమానః —

వయం దరిద్రాః నిర్భాగ్యాః । కృపణాః దీనచేతనః ।

వయం మరణ మాపన్నాః । నా త్ర కార్యా విచారణా ॥

397

ఏతాద్భుతీ చ కల్యాణీ । నై వ లబ్ధా కలాయుగే ।

ఇత్తం వయం విశ్చినుమౌ । వియోగభృశదుఃఖితాః ॥

398

ఏవం తాన్ రుదతో దృష్ట్వా । వసుదానో లిఖిదుఃఖితః ।

భగవీం దీనవదనాం । అలిఖ్య హ రుద మ్ముహూః ॥

399

వసుదానః —

మాతరం బాలకం త్యక్త్వా । యథా లోకే ధనార్జకః ।

గచ్ఛే త్తథా మాం భగవిః । త్యక్త్వా త్వం కృష్ణు గచ్ఛసి ॥

400

మరియు — జగన్నాథా : నేను తొమ్మిదిమాసములు గర్భమున దరించి కవి
యల్లారుముద్దుగా పెంచబడిన

391

నా పుత్రికను నీ కప్పగించుచున్నాన'ని తెలుపుచు తన కూతు నొప్పగించు
చుండగా —

392

రాజామె దుఃఖమునుగాంచి తానును మిక్కిలి దుఃఖించుచు విచారముతో
విన్నతోయిన వదనముతో పుత్రికను కౌగలించుకొని

393

రాజు —

అమ్మా : నీ వియోగముచే దురద్రుష్టవంతుడనగు నేను జీవించుట యసం
భవము.

394

క్రీడావందరమున నీవు లేక నీ యన్న యెవరితో క్రీడించును : భోజనమంది
రమున నొంటిగా నెట్లు భుజించున'ని

395

దీనమనస్కుడై విలపించుచున్న సోదరుని గని తొండమానుడు తానును
దుఃఖించుచు

396

తొండమానుడు —

మనము దర్శిద్దరముః మందభాగ్యులము. కుశ్చితులము. దుఃఖితాంతఃకరణ
లము. మనకు మృత్యువు నమీపించినది. ఇందు నందియములేదు.

397

ఇట్టి కన్యారత్నము కలియగమున లభింపజాలదు. ఈపె వియోగముచే మిక్కిలి
దుఃఖించుచున్న మే మిట్లు తలంపుచున్నామ'ని

398

పరిపరివిధముం విలపించుచుండగా సోదరుడగు వసుదానుడును మిక్కిలి
దుఃఖించుచు చిన్నతోయిన ముఖముతో విలచియున్న సోదరిని కౌగలించుకొని

399

వసుదానుడు —

ధనమును సంపాదించగోరువాడు తల్లిని, బాబుని విడచిపోవునట్లు నీవు నన్ను
విడచి యెచ్చటి కేగెదవ'ని

400

ఏవం ప్రసక్తా తత్రా సత్ । దేవానా మపీ భూమిమిష : ।

ఋషీణాం కశ్యపాదీనాం । దుఃఖ మత్యంతదరుణమ్ ॥ 401

రుదంతం సృపతిం దృష్ట్వా । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।

స్వయం రురోష గోపన్తో । భగినీం పార్థవల్లభామ్ ॥ 402

స్మృత్వా శ్రీదేవజీవుత్రః । త దద్భుత మివా భవత్ ।

ఇత్థం కృత్వా లోకశీతిం । దురావత ముపాస్థితః ॥ 403

పద్మావత్యా తయా సార్థం । పర్యవార్త్య సమన్వితః ।

గ్రామం ప్రవశిదకృత్వ । ఉమయా సహితో హరిః ॥ 404

స్వనివేశగృహం ధేజి । పద్మాసంకవాదితైః ।

తతో హరిః శ్రీనివాసః । స్మస్తానం గన్తు మైహ ॥ 405

గరుడస్కన్ధమారూఢః । పత్నీంపద్మావతీ మపి ।

అలోపయన్ వరారోహః । అన్యోన్యం పరిరభ్య చ ॥ 406

గరుడస్కన్ధ మారూఢో । గన్తుం స్మస్తాన ముత్సుకః ।

హరి రామస్త్రజ్ఞార్థస్తు । శ్వశ్రూశ్వశురయో సదా ॥ 407

పున ర్గృహం సమ్రుచికృ్య । గమనేచ్ఛు రభూ దవ ।

శ్వశురో పర్యపుచ్చ చ్చ । సాష్టాణం ప్రణీపత్య వై ॥ 408

అశీర్వాదం తత శ్చుక్రే । స్వతామాకు రనామయమ్ ।

అకాశరాజః శ్వశురః । శ్వశ్రావా చ ధరయా సహ ॥ 409

అకాశరాజః —

దీప్తాయు ర్భవ గోవిన్దః । సర్వలోకదుర్ధరః ।

ఇత్యా శిషా లభిసన్న్యా త । వాసుదేవ మహాశత ॥ 410

రాజా —

మాషాన్తే గచ్ఛ గోవిన్దః । వద్వా సహ వయోగతమ్ ।

శ్వశురం మా శ్చ తే శ్వశ్రూం । మానయస్య మహామతేః ॥ 411

దుఃఖించుచుండగా నీ ప్రసంగమును వివిధ కథలును, కళ్యాణము మోసించు
లకు గూడ చాల దుఃఖము కలిగెను. 401

పజ్జనసంరక్షకుడగు శ్రీనివాసు డట్లు దుఃఖించుచున్న రాజునుగాంచి తన సోదరి
యగు ఆర్జునుని భార్యయగు సుభద్రను తలచుకొని తానును దుఃఖించుపాగెను. 402

ఆ దృశ్య మత్యమ్మతమాయెను. ఇట్లులోకపరిపాటి ననునరించినవిమ్మట
శ్రీనివాసు దైర్యముపై నధిష్ఠించి 403

పద్మావతితో గూడి పకలవాద్యములు మ్రోగుచుండగా నగరమునకు ప్రదక్షిణ
మొనరించి 404

చతుర్ముఖివాద్యంతో తన వివాహమున కేతెంచెను. అంత శ్రీనివాసుడు తన
వివాహమున కేషాచలమున కేగుటకై యచ్చగించి 405

గరుడునిపై పద్మావతిని గూడ వెక్కించుకొని యొకరినొక రాతింగన మొనర్చు
కొని 406

తన యత్తమానుల యనుమతికై 407

మరల వారి గృహమునకేగి వారి కుశలమడిగి పాష్టాంగముగా నమస్కరించి
తన ప్రయాణము నెఱింగించెను. 408

మామగరగు ఆకాశరాజును ఆత్తయగు ధిరణీదేవియు నబ్బి 409

జనుల సందరము రక్షించు భారమును వహించి నిర్వహించుటలో చతురదనగు
గోవిందా ! చిరకాలము జీవింపును'ని ఆశీర్వాదించి, యాచరితో 410

రాజు —

మునలివారమును మా మాటపై గౌరవముంచి నీ భార్యయగు పద్మావతితో నొక
వేదికమునుండి విమ్మట వెడలుచు'ని 411

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా । వాసుదేవో బ్రహ్మీ స్తుపమ్ ।

శ్రీవివాసః —

స్మపః । వాక్యం శృణు మమ । కార్యస్య మహతీ త్వరా ॥ 412

తస్మా దాక్షా ఛృ మే దేహి । రాజం ప్రే స్యాత్ కృపా మయి ।

ఇత్యుక్త్వా వాసుదేవ స్తు । గరుడస్కన్ధ మాస్థితః ॥ 413

జగము భగవాన్ సాక్షత్ సర్వదేవసమన్వితః ।

ఆసుతాః వ్యాకులా స్సర్వే । నగరస్థా జనా స్తదా ।

ప్రాకారగోపురాయాః । పశ్యంతః స్వదృశా బవదన్ ॥ 414

జనాః —

ధన్యా రాజకులీశ్వరాన్ । పద్మా కమలలోచనా ।

ఆనుగచ్ఛతి గోవిందం । పశ్యతేఽపరస్పరమ్ ॥ 415

పద్మావతీ శ్రీనివాసయో ర్వియన్నృపప్రేషితపారిబర్హాదిః

తదా దదౌ మహారాజః । పారిబర్హం శ్రియఃపతేః ।

తద్బులాన్ శాలినమ్ముతాన్ । వృషదాణాం రథోపరి ॥ 416

ఆరోప్య ప్రేషయామాస । శతం భారీర్వియన్నృపః ।

ముద్గాన్ గోస్వామిసురూథాన్ । త్రింశత్పారి ర్దదౌ హరేః ॥ 417

గృధభారం మహాన్త ఛృ । తిన్త్రిణీభారమే వ చ ।

వయోమతి సహస్రాణి । దధిభాక్షకతాని చ ॥ 418

సహస్రార్ద్రం పృథాపూర్ణః చర్మపాత్రాణి వర్షపాన్ ।

మేధికాన్ హిజ్జ లవణ । తిలపాత్రాణి చైవ హి ॥ 419

శ్లోకా శర్మరయాపూర్ణః పుటాంస్తు ద్వేకతేతథా ।

వారాకం చూత కదరీ । పల జమ్పిరకాణి చ ॥ 420

శూన్యాకృష్టములాని । సురీచామలకాళి చ ।

సురుభాక్షకతే ద్వే చ । రమ్భాకృష్టచయాం స్తథా ॥ 421

యడుగగా, నాతనితో శ్రీనివాసుడు— రాజా : నామాట నాలింపుము. నాకు
చాల తొందరపని యున్నది. 412

ఏకు నా యందు దయయున్నచో నా కనుజ్జ నొసంగుమని గరుడునిపై
వదిపించి 413

దేవత లందరితో వెడలిపోయెను. ప్రాకారములపై నను, గోపురములపై న
నెక్కి తమ కనులార నీ దృశ్యమును గాంచుచున్న జనులందరును కలకచెందుదు 414
జనులు —

“రాజవంశోద్భవయగు నీ పద్మావతి ధన్యురాలు. శ్రీనివాసునితో నేగుచున్నది.
గాంచుడ”ని యొకరికొకరు జాప్యకొనుచు భాషింపదొడగిరి. 415

పద్మావతీ శ్రీనివాసుల కాకాశరాజు పెండ్లిబహుమానములను పంపుట

అకాశరాజు పెండ్లికుమారువకు రాజయోగ్యమైన పదార్థములగు శాలిదియ్యమును
సూరుబాదవలు ఎద్దలచే కూర్చిన రథముపై నుంచియు, మూడువందల బారువుల
పెనలను బలిష్ఠమైన (అటోతు లవదగు) వృషభములపై వేసియు. 416, 417

చాల బారువుల బెల్లమును, బారువులకొరిది చింతపంతును, వేలకొరిది పాల
కుండలను, సూర్యకొరిది పెరుగుకుండలను, 418

అయిదువందల నేతితో వింపిన చర్మ(తోలు)పాత్రలను, అవాలు, మెంతులు,
ఇంగువ, ఉప్పు, మువ్వలతో విండిన పాత్రలను, 419

చక్కెరతో వింపిన రెండువందల కుండలను, పంకాయలను, మామిడి, అరటి,
విమ్మవండ్లను 420

గుమ్మడి, కళద, మిరప, ఉవీతికలను రెండువందల తేనెకుండలను, అరటి
మానుల వనేకములను, 421

రమ్భాత్వచ శ్చ రాజేంద్రః । పత్రాణాం నిచయం తథా ।
అశ్వానా మయుతం దత్త్వా । గజానాశ్చ సహస్రకమ్ ॥ 422

చేనూనాం పశ్చసాహస్రం । ఆలికానాం శతం తథా ।
దాసీనాం ద్వే శతే రాజన్ : । దాసానాం త్రిశతం తథా ॥ 423

వస్త్రాణి వివిధా న్యశుః । పర్యఙ్కం రత్నభూషితమ్ ।
ఉపబర్హం రత్నయుతం । పారిబర్హేణ సంయుతమ్ ॥ 424

ఏవ మాదీని వస్త్రాని । గృహీత్వా నృపసత్తమః ।
పుత్రేణ సహితో రాజా । శ్రీనివాస పరాయణః ॥ 425

ఆశాశరాజో ధర్మజ్ఞః । శ్రీనివాసస్య నన్నిదిమ్ ।
ఆగతః శ్వశురం దృష్ట్వా । చో తస్మై జగదీశ్వరః ॥ 426

వియస్సుపస్య శ్రీనివాసదత్త స్వభక్తి నై రస్తర్యరూప వరప్రాప్తిః
శ్రీనివాసః —

చూరాద్వానం మహారాజః కిమర్థం త్వం సమాగతః ।
దాతవ్యం కిం నృపశ్రేష్ఠః । తవ పుత్రస్య మే లనమ ॥ 427

కన్యా దత్తా సుతః ప్రాప్తః । సుకృతం కిం కృతం త్వయా ।
సంతోష శ్చాకురః ప్రాప్తో । మమ శాత న సంశయః ॥ 428

కిం తే మనోగతం రాజన్ : । త న్మమా చక్ష్య భూవతే : ।
సన్దేహం మా కురుష్వాత్ర । దానాదానే మహీపతే ।
వాసుదేవ వచః శ్రుత్వా । వాసుదేవ మభాషత ॥ 429

రాజా —

సర్వమర్హక మస్మాకం । త్వత్ప్రసాదేన కేశవః ।
వాస్య ద్యాచే జగన్నాథః । తవ పాదసరోరుహే ॥ 430

ద క్తిం దేహ్య చలాం కృష్ణః । సకుటుమ్బస్య మే లనమ ।
త చ్చృత్వా వచనం తస్య । శ్వశురస్య మాహాత్మనః ॥ 431

ఆరటిపట్టలను, పదివేల అరటియాకులను, పదివేల గుఱ్ఱములను, వేలకొలది
యేనగులను, 422

అయిదువేల యావులను, మార్గకొలది గొఱ్ఱలనుండలను, రెండువందల దాసీ
లను, మూడువందల పనివాండ్రను, 423

అనేకరకముల వస్త్రములను, రత్నములచే కూర్చబడిన మంచమును, రత్న
జటికమగు తలగడను మొదలగు పెండ్లిసమయమున వీయవలసిన కానుకలను 424

తీసికొని తన పుత్రునితో శ్రీనివాస పదపంకజలగ్నచిత్తుడై 425

శ్రీనివాసుని పరీక్షించెను. మామగారినిగాంచి శ్రీనివాసుడు లేచి నిలిచి 426

శ్రీనివాసు డాకాశరాజునకు తనయం దచంచలభక్తి స్థిరముగా నుండునట్టి
వరము నొసంగుట

శ్రీనివాసుడు —

రాజా : వీ వింశదూరమున కేల వచ్చితివి ? వీ పుత్రతుల్యుడవగు నా కింక నేమి
ఱియవలసి యున్నది ? 427

కన్య నొసంగితివి. పుత్రుని బడపితివి. వీ వెంతో షడ్వాక్కుడవు. నాకు వీవలన
నంతులేవి సంతోషము కలిగినది, ఇం దేమియు నందియములేదు. 428

వీ మనస్సులోని యభిప్రాయమును నా తెలింగింపుము. ఇచ్చుటలోను పుచ్చు
కొనుటలోను సందేహించవలద'ని పలుకగా ఆకాశరా జాతవితో— 429

శ్రీనివాసా : వీ యమగ్రహముచే మా కష్టియు కుటముగనే యున్నది.
వీ పాదపద్మముల వన్నిధావమున వింకేమియును కోరజాలను. 430

కృష్ణా : నాకును, నా కుటుంబమునకును విశ్వలభక్తి నొసంగును'ని ప్రార్థిం
చెను. శ్రీనివాసుడు మామగారగు 431

దత్తవా నన్య సాయుజ్యం । ఆకాశన్మవతే స్తదా ।
 స్వాంతకన్య దదౌ వత్సం । స్వాజ్ఞస్థం మమసూదనః ॥ 432
 జామాత్రా చ సమాజ్ఞప్తః । పుత్రీభవన మభ్యుగాత్ ।
 “పుత్రః గచ్ఛామి నగరం । విహరన్య హరిప్రియే ॥ 433
 శయనే శ్రీనివాసన్య । శయనం కరు మజ్గళేః ।
 ఇతి రాజా సాన్వయిత్వా । పుత్రీం కమల లోచనామ్ ॥ 434
 శశాన సాన్వపితోక్తం । శీఘ్రం మాధవ మభ్యుగాత్ ।
 రుదన్ గద్గదకణ్ఠేన । జగామ నగరం నృపః ॥ 435

భగవత్కృత షణ్మాసావధి కాగస్త్యాశ్రమవాస ప్రతిష్ఠా

పద్మావత్యనుగో దేవో । బ్రహ్మరుద్రాదికై ర్యుతః ।
 సువర్ణముఖిరీం ప్రాప్య । తత్ర వాస మకల్పయత్ ॥ 436
 షణ్మాసావధి లక్ష్మిణో । ‘దీక్షితో లహం మహామతేః ।
 స తైలరాజ మారోహ’ । మితి విశ్వత్య దేవరాట్ ।
 అగస్త్యభవనం గత్వా । తత్ర వాస మకల్పయత్ ॥ 437

స్వావాసం ప్రతి భగవత్కృతదేవాదిప్రేషణమ్

దేవాన్ నమ్ప్రేషయామాన । స్వరామాని వృషాకపిః ।
 బ్రహ్మాదీనాం సురాణాం ఛా । మునీనా మూర్ధ్వదేతసామ్ ॥ 438
 దదౌ వత్సం యథా యోగ్యం । భగవాన్ భక్తవత్సలః ।
 తేన లజ్జప్తా జగద్ధాత్రా । జగ్ము ర్లోకం స్వకం సురాః ॥ 439
 ఋషయ శ్చ తపో లరణ్యం । జగ్ము ర్నారాయణాజ్ఞయా ।
 లక్ష్మీ ర్జగామ రాజేంద్రీ । కరపీఠపురం తదా ॥ 440
 మహాత్మనం కత్త్యనుభూయ దేవతాః । బ్రహ్మేశపూర్వాః సమహర్షిన్ ॥ 441
 జగ్ముః స్వకం దామ మహానుభావాః । రాజేంద్రీపూజ్యం ప్రశశంసు రాదా ॥ 442

నాకాశరాజున కట్లే పాయుజ్యము (తనతో నమానభోగానుభవమును) నొసంగి
బావమరదికి తన శరీరముపై నున్న వట్టవస్త్రమును బహూకరించెను. 432

ఇట్లుండే నాజ్ఞాపింపబడి తన కుమార్తెయగు పద్మావతి యంతఃపురమున కరిగి
“అమ్మా! నేను నా పురమున కేగుచున్నాను. వీవు శ్రీవివాసునకు ప్రేయూరాలపై
మెలంగుము. 433

శ్రీవివాసునితో పాన్పుపై వవ్వకింపును”ని ఓదార్చుచు నాజ్ఞాపింపగా 434

నామె తండ్రి యాజ్ఞానుసారము శ్రీవివాసుని వన్నిధానమున కేగెను. ఆకాశరాజు
దగ్గుకికతో విచారించుచు తన వగరమునకు వెడలిపోయెను. 435

శ్రీవివాసు డారునెలలవరకు అగస్త్యాశ్రమమున నుండుటకు

ప్రతిజ్ఞ చేయుట

శ్రీవివాసుడు పద్మావతితోను. బ్రహ్మరుద్రాదులతోగూడి సువర్ణముఠివదివి
నమీపించి యచ్చట 436

‘తా నాడనెలవరకు శేషావలము నదిరోహింపవ’ని దీక్షనుబూని అగస్త్యా
శ్రమమున వివాసము నేర్పరచుకొనెను. 437

బ్రహ్మాదిదేవతలను తమ తమ స్థానములకు పంపించుట

శ్రీవివాసు డంతట బ్రహ్మాదిదేవతలకు జితేంద్రియులగు ముహూర్తములకు వాతి
వారి యర్హతలకు తగినట్లు వస్త్రముల నొసంగి వారివారి విలయముల కేగుటకై యాజ్ఞ
నొసంగగా దేవత లందరును తమ తమ యావాసముల కరిగిరి. 438, 439

ఋషులు నారాయణాక్షుడు పౌదలదాల్చి తమ తపస్సుల కమకూలమగు వరణ్య
మున కేగిరి. లక్ష్మీకరవీరపురమున కరిగెను. 440

బ్రహ్మరుద్రాదిదేవతలను మూహింద్రులను మున్నగు మహాత్ము లందరు నా
శ్రీవివాస కల్యాణ మహోత్సవమును నేత్రవర్షముగా వసుభవించి రాజాధిరాజసంపూజిత
దగు శ్రీవివాసుని స్తుతించుచు తమ స్థానముల కేగిరి. 441

గతే దేవగణే తత్ర । త్వగస్త్యవిలయం గతః ।

భుజ్జానో భోగ మతులం । తత్రాఽస్త భగవాన్ హరిః ॥

442

వివాహాధ్యాయ ఫలశ్రుతిః

శతావస్థః —

వివాహాధ్యాయమాహాత్మ్యం । యే శృణ్వన్తి జనేశ్వరః ।

తేషాం భాగ్యోదయం వక్ష్యే । శృణు రాజన్ సవి స్తరమ్ ॥

443

కోటికన్యాప్రదానేన । యావ ద్భూమిప్రదానతః ।

య త్పులం లభతే దేహీ । త త్పులం శ్రవణాదరాత్ ॥

444

యే ఉత్సవం కారయన్తి । వై వాహం వేంకటేశుః ।

తస్యో త్సవో భవే ద్రాజన్ ! । వేంకటేశ ప్రసాదతః ॥

445

ఇతి తే కథితం రాజన్ ! । వివాహచరితం హరేః ।

శృణుయా చ్ఛ్రావయే ద్వాపి । సర్వాభీష్ట మవాప్నుయాత్ ॥

శుభదం శృణ్వతా శ్చౌచైవ । సర్వేషాం ముగ్ధశ్రవదమ్ ॥

446

ఇతి శ్రీ భవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీవివాహ వివాహవర్ణనం
నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః

అథ ద్వాదశోఽధ్యాయః

శ్రీనివాసం ప్రతి వియన్ముపొదస్త జ్ఞాపక దూతాగమనమ్

జనకః —

తతః కి మకరో త్కృష్ణో । రాజ్యేఽస్మిన్ పార్థసారథిః ।

త స్మమా చక్ష్య విప్రేంద్ర ! । య త్కృతం చక్రపాణిన ॥

1

శతావస్థః —

దేవతలందరు నేగివచ్చుట శ్రీవివాసు రగస్త్యాశ్రమమున తేగి విరూపమాన భోగముల ననుభవించుచు నచ్చట వివసించెను. 442

కల్యాణచరితముగల అధ్యాయమును వినుటవలన కలుగు ఫలితము శతానందుడు —

రాజా : వివాహ వర్జనముగల యీ అధ్యాయమును వినినవారికి కలుగు నదృష్టమును విస్తారముగా తెలిపెదను వినుము. 443

కోటి కన్యాదానములను చేయుటవలనను, తూదానమువలనను లభించు ఫల మీ యధ్యాయ శ్రవణమువలన లభించును. 444

శ్రీవివాసుని కల్యాణము నొనరించువారికా శ్రీవివాసుని యనుగ్రహమువలన కల్యాణములు చేకూరును. 445

రాజా : ఇట్లు నీ కీ యధ్యాయఫలితమును తెలిపితిని శ్రీవివాసుని కల్యాణ అధ్యాయమును వినినను వినుపించినను నకలకొరికలను బడయును. వినువా రందరకు శుభముల విచ్చును, మంగళముల నొనంగునని శతానందుడు జనకమహారాజున కీ చరితమును తెలిపెను. 446

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాశ్మయమున శ్రీవివాస వివాహవర్జన మను ననునొకండవ అధ్యాయము

పండ్రెండవ అధ్యాయము

శ్రీవివాసున కాకాశరాజ వృత్తాంతమును తెలుపుటకై దూత వచ్చుట జనకుడు —

శతానందా : ఏమృత శ్రీవివాసు డీ రాజ్యమున వేమి యొనరించెనో యీ చరితము నెఱింగింపుచు'ని జనకమహారాజు వ్రక్షించెను. 1

శతానందుడు —

ఏవం కాలే గతే తస్మిన్ । షణ్మాసా శ్చ సమత్యయః ।

నారాయణపురా దూతః । ఆగతో వేంకటేశ్వరమ్ ॥

2

దూతం దృష్ట్వా ఒబ్బిజాతా సా । సువర్ణముఖరీజలే ।

స్నానుకామా ఒరవిస్తాశీ । దూతం వచన మబ్రవీత్ ॥

3

సద్భావతీ —

కిమర్థ మాగతో దూత । కేన త్వం ప్రేషిత స్త్విహ ।

తాట్లా వా రాజపుత్రేణ । తౌణ్డమానేన వా పునః ॥

4

పప్రచ్చ కుశలస్తత్త్వా । రాజ్ఞః తస్య పితు స్తథా ।

కుశలీ వర్తతే చారః । జనకో జననీ మమ ॥

5

తౌణ్డమాన్ రాజకార్దులః । కుశలీ వర్తతే బలీ ।

తాజ్ఞః ప్రకృతయః సర్వాః । వర్తంతే జీమసంయుతాః ॥

6

ఏవ ముక్త స్తథా మాతో । దుఃఖసన్నిగ్ధలోచనః ।

ఉవాచ దీనయా వాచా । రాజపుత్రీం విదేశతః ॥

7

దూతః —

కిం వదిష్యామి హేమాతః । పితు స్తే కాల ఆగతః ।

మరణాభిముఖో భూత్వా । కిచ్చే జీవ సమన్వితః ॥

8

త్వాం ద్రష్టుకామో రాజేంద్రః । శ్రీవివాసం సుహృద్వృతమ్ ।

నయ శీఘ్రం సతిం భద్రే । రాజధానీం పితు స్తు తే ॥

9

సా ఒపి దూతవచః శుత్రా । పపాత గతచేతనా ।

అగ స్త్యధార్యా తాం తాలాం । ఉత్థాప్య తమలాలయామ్ ॥

10

శ్రీవివాసా వికం విన్యే । రాజపుత్రీం పిత్పుష్పియామ్ ।

తత్త్వాత్తా మమద ధేహి । శ్రీవివాసాయ విష్ణవే ॥

త చ్చృత్వా వాసుదేవ స్తు । తురోద వరసత్తమః ॥

11

శ్రీవివాసః —

శతానందు డిట్లు చెప్పుట కారంబించెను. జనకమహారాజా : ఇట్లూహమానములు గడచినంతనే నారాయణపురమునుండి శ్రీవివాసునివద్ద కొక దూత వచ్చెను— 2

కమరోద్భవియును పద్మనేత్రియనగు పద్మావతి సువర్ణములరీసదిలో స్నానము చేయగోరినదై దూతనుగాంచి 3
పద్మావతి —

ఓయీ : నీ వెండలకు వచ్చితివి : ఎన్నెవరు పంపిరి : రాజు పంపెనా : రాజపుత్రుడు పంపెనా : తొండమానుడు పంపెనా : 4

నా తండ్రియగు నాకాశరాజు జేచుమేకదా : నా తల్లియగు ధరణీదేవికి జేచుమేకదా : 5

పరాక్రమశాలియగు తొండమానుడు జేచుచుగ నున్నాడుకదా : రాజపరివార మంతయు కళలముగ నున్నాడుకదా : 6

యవి యడుగగా దూత కనులతో దీనత గోకరింప దైవ్యమునుగొంపు మాట లతో పద్మావతితో— 7
దూత —

అమ్మా : ఏమవి తెలుపుదును : నీ తండ్రికి మరణమానన్నమైనది, మరణ శయ్యపైనుండి కొద్ది ప్రాణముతో 8

మేహితులతోగూడ శ్రీవివాసుని, విష్ణు చూడగోరుచున్నాడు. నీ భర్తయగు శ్రీవివాసుని నీ తండ్రిరాజుదానికి త్వరితముగా గొంబోవలయునని తెలువగా 9

పద్మావతి చేష్టఁడిగి భూమిపై పడిపోయెను. అగస్త్యవిభావ్య పద్మావతిని లేవనెత్తి 10

తండ్రియం దపారప్రేమగల నా పద్మావతిని శ్రీవివాసునివద్దకు గొంబోయి శ్రీవివాసున కావార్త వెఱంగించెను. శ్రీవివాసు దావార్తను వినివంతనే— 11
శ్రీవివాసుడు —

అహో ఐత మహా త్కృష్ణం । సమ్ప్రప్తం మమ భామినిః ।

కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి ? । బ్రూహి త్వం పద్మసమ్భవేః ।

ఇ త్యేవ ముక్త్యా తాం దేవీం । అబ్రవీత్ కుమ్భసమ్భవమ్ ॥

12

వీయస్సృపవవిలోకనాయ అగస్త్యేన సహ శ్రీనివాసగమనమ్

శ్రీ భగవాన్ —

అగస్త్య మువిశార్దూలః । గచ్ఛామి నగరం ప్రతి ।

పంచవత్యా సహా ద్యైవ । సార్థం వసులిమాలయా ॥

13

ఇ త్యుక్త్యా ప్రయయా రాజన్ । భగవాన్ భక్తవత్సలః ।

అగస్త్యేనా పి సహితః । త్వరయైవ మహర్షిణా ॥

14

అపిత్యే లస్తం గతే రాజన్ । నగరద్వార మాగతః ।

వప్రచ్చ ద్వారపాలాం శ్చ । రాజక్షేమం సురేశ్వరః ॥

15

రాజమాన్యే మహారాజః । భగవాన్ ప్రియయా సహ ।

అన్తర్నికేతనం ప్రాప్య । రాజానం పృథివీపతేః ॥

16

శయానం దర్శయామాస । వినిఃక్వాస సమన్వితమ్ ।

పపాతా న్య మహారాజః । కాయే కమలిలోచనః ॥

17

మరణోద్యుక్తం వియస్సృప ముద్దిశ్య శ్రీనివాసాదికృత నిర్వేదనమ్

ముఖే ముఖం వినిశీప్య । లలాట ఇన్ధ్రు లలాటకే ।

ఉదరే చోదరం బద్ధ్వా । నేత్రం నేత్రే సమర్పయత్ ।

అగ్గణగ్గం దదౌ తస్య । శ్వశురస్య మహాత్మనః ॥

18

హాతాతః నాథః క్వగతో లపి చ త్వం । న స్త్యజ్య దేహం స్వసుతుం స్వపుత్రమ్ ।

స్వప్రాతరం సూక్ష్మమతిం సరాష్ట్రకం । రాజ్యం త్వదీయం క్వ విస్మజ్య గచ్ఛసి ।

మాతాపితృవిహీనానాం । ఆస్మాకం జనకో భవాన్ ।

కథం పశ్యామి నేత్రాద్యాం । త్వస్మృతామౌజ ముత్తమమ్ ॥

20

అయ్యో ! మన కెంతకష్టము సంభవించినది. ఏమి చేయుదును ? ఎటకేగుదును ?
పద్మావతీ : నీవే తెచ్చుమని ను ఖించును నగస్తునితో— 12

శ్రీనివాసు దగస్తునితో కూడ నాకాశరాజును చూడనేగుట
శ్రీభగవానుడు —

అగస్త్యహాసింద్రా : పద్మావతిని విమలమాలను తోడ్కొని వేవిపుడే అకాశరాజు
నగరమున కేగెదనని 13

పనికి శ్రీనివాసు దత్తరాయమున నగస్తునితో గూడ 14

సూర్యు డస్త్రాడికేగు తరుణమున నాకాశరాజపురద్వారమును సమీపించి ద్వార
పాలకుని రాజయొక్క కీమనమాచారము నడిగెను. 15

వెంటనే రాజమార్గముగా పద్మావతితో గూడ లోపలిగృహమున కరిగి ఆయాస
పడుదు 16

పండుకొనియున్న రాజును గాంచివంతనే యాకలిపైబడి 17

చనిపోవుటకు సిద్ధముగానున్న అకాశరాజును గూర్చి
శ్రీనివాసాదులు దుఃఖించుట

ముఖముపై ముఖమునుంచి పాలతలముపై తన పాలమునుంచి, రాజగర్భముపై
తన గర్భమునుంచి, రాజా కనులతో తన కనులను కలిపి యిట్లు మహాత్తుడగు తన మామ
గారికి తన యంగనశ్లేషమును ప్రసాదించి— 18

నాయనా ! రాజా ! నీ పుత్రుడనగు పసుదాసుని, నీ పుత్రికయగు పద్మావతిని
మహాదీశుని యగు నీ సోదరుని, రాష్ట్రములతో గూడిన రాజ్యమును, నీ శరీరమును విడచి
యెచ్చటి కేగుచున్నావు ? 19

తల్లిదండ్రులారేని మాకు నీవే శండ్రివి. ఈ నేత్రములతో నీ ముఖపద్మము
విక నెట్లు గాంతును. 20

- ఉత్తాపయ సుతాం రాజన్ : । రుదంతీం తనయం తథా
వసుదానం కిరు రాజన్ : । పితృహీన ఇహ మాం నృప ॥ 21
- క స్త్రాతా త్వాం వినా రాజన్ : । అస్మాకస్తు భవిష్యతి ।
అనాథాన్ నాథ నః పాహి । ప్రాజాః పాహి ప్రజాపతే : ॥ 22
- ప్రతిపదన్ పున రహ్య హి । లోకా నిత్యం విరమ్యయన్ ।
“కలేవరం కథం దాస్యా । మ్య గ్నయే లోకమోహనమ్ ॥ 23
- ఏతద్ధర్మం స్వపుత్రీం మే । దత్త్వా మృతి మవాప్యసి ।
శ్రీనివాసః న గచ్ఛే తి । పూర్వ మేవ త్వయోదితమ్ ॥ 24
- ఉక్తుం హితం మయా తాతః । న శ్రుతం తే మహీపతే : ।
న తృప్తం నేత్రయగళం । దృష్ట్వా త్వన్ముఖపద్మజమ్ ॥ 25
- తౌఞ్జమాన్ మణ్డలాధీశో , వసుదాయాం మహామతే : ।
కా గతి ర్మమ రాజేన్ద్రః । కా వార్తా క్వ భవిష్యతి ॥ 26
- విలోకయ మహారాజః । మా ఇహ పద్మావతీం తథా ।
సునిః —
- “జామాతా ఽయం సమాయాతః । పద్మావత్యా సమన్వితః ॥ 27
- బహి ర్గచ్ఛ పురే వ త్వం । సమానయనకారణాత్ :
భోజనం దీయతాం తస్య : జామాతుః పరితోషకమ్ ॥ 28
- గజా నశ్వాన్ మహారాజః । వస్త్రాణి చ్చుతి తే సుతః ।
తాం దదస్య మహారాజః । ప్రీతయే మధుఘాతినః ॥ 29
- ఇత్య గప్తేన వై రాజ్ఞిః । బోధితే ఽప్యప్రబోధిని ।
విరలాప మహారాజః । భగవాన్ లోకితై స్సమః ॥ 30
- తదమృతం కర్మ చకార దేవో । విరమ్యయన్ సర్వజనం జగత్పతిః ।
యథా కురూణాం రణరణమధ్యే । కర్ణే హతే ధర్మరాజ శ్చకార ॥ 31

రాజా : విలపించుచున్న నీ పుత్రికను, బాదరగు వసుదానుని, తండ్రిలేని నన్ను లేవనెత్తుము. 21

నీవు తప్ప మాకు వంరక్షకు లెవరు కాగలరు : చిక్కలేని మమ్ములను రక్షింపుము. ప్రజలను కాపాడుము. 22

ఇట్లు పలువిధముల విలపించుచు సామాన్య మానవునివలె లోకుల ననుకరించుచు మరల 'రాజా : సుందరుడు నీ కశేరిరము నెట్లు లగ్నిహోత్రున కర్పింతును : 23

నీ విట్లు మరణింతుడనియా నీ పుత్రికను నా కప్పగించితివి : " శ్రీవివాసా : నీవు నన్నువదలి వెడలవలదని చెప్పినను 24

నీ హితవును నే నరికింపనైతిని. నీ ముఖవృక్షము నెంతమాచినను నా కనులకు తృప్తి కలుగుటలేదు. 25

తొండమానుడే భూమండలమున కదికారి యగును. నా గతియేమి : నా ప్రత్యాతియేమి : 26

మహారాజా : వద్దానతిని నన్నును గాంచుచు'ని బిట్టగా రోదించ వారించెను. అంత వగస్తుడును రాజా నుద్దేశించి— "రాజా : వద్దానతితో నీ యెల్లడు వచ్చియున్నాడు. నీవు నారిని తోడైచుటకు 27

నగర దిహిర్వారమున కేగవలెను. అతనిని తోడ్పానివచ్చి యాతనికి ప్రయమగు భోజనమును, కానుకల పీయవలయును. 28

పుత్రకుల్యుడగు నీ యెల్లని ప్రీతికై యాతడు కోరిన విధమున వేసుగులను, గుఱ్ఱములను, వస్త్రముల నొనంగుమని 29

ఇట్లు లేవినను రాజా లేవకుండుటచే శ్రీవివాసుడు సామాన్య మానవులవలె విలపించ సాగెను. 30

కొరవయద్దమున కర్డుడు చవిపోయినంతనే ధర్మజా దేడ్చినట్లు శ్రీవివాసు డట్లు సామాన్య మానవునివలె నర్దుకముగా నాచరించెను. 31

- ఏవం రుదతి గోవిందే । రాజా ఒకాశ శ్వసన్ నృపః ।
 కిష్కే క్షుణ్ణాయుతో భూత్వా । వాసుదేవ మభాషత ॥ 32
- పుత్రం సప్రాతరం త్రాహి । శ్రీనివాసః । నిరామయః ।
 ఇ త్యుత్వా భూపతి రాజన్ : । కరే కృష్ణశ్చ తౌ దదౌ ॥ 33
- దాన్యాం సందేశయామానః । స్వల్లోకగమనాయ చ ।
 ఇత్యా దిశ్చ త్యజన్ ప్రాజాన్ । సత్యలోకం జనాధిపః ॥ 34
- దివ్యం విమాన మారూఢో । జగజ్జ స నృపోత్తమః ।
 సా ఒపి రేన జగమా శు । చరణీ రాజసత్తమః ॥ 35

మృతాయ వియస్నృపాయ వసుదాన కృత చరమకృత్యక్రమః

- తత శ్చింతాం సమారోప్య । రాజానం సపరిగ్రహమ్ ।
 వసిష్ఠో గౌతమో ఒత్రి శ్చ । ధరద్వాజో ఒతివిశ్రుతః ॥ 36
- వహన్తో రాజశార్దూలః । శ్రీనివాసపియం నృపః ।
 జహంపు ర్భూహ్మ మేధేన । మన్తై శ్చ విదిపూర్ణకమ్ ॥ 37
- తతః కృతావి సర్వాణి । ప్రేతకార్యాణి భూపతేః ।
 షోడశే దివసే ప్రాప్తే । మాసికా స్యకరో త్పుతః ॥ 38
- విమన్త్రితా శ్చారుపుణ్యాః । బ్రాహ్మణాః వేదపారగాః ।
 కశ్యపో ఒత్రి ర్భరద్వాజో । విశ్వామిత్రో ఒథ గౌతమః ॥ 39
- వాసుదేవః పులస్త్యో ఒథ । వాల్మీకి ర్వసుదాదిపః ।
 జమదగ్ని ర్భృగు శ్రీమాన్ । సనన్త శ్చ పరాశరః ॥ 40
- యాజ్ఞవల్క్యశ్చ శ్చ జాదాలిః । శున శ్చేపో ఒథ కామలః ।
 ఏతే మహర్షయో రాజన్ : । రాజార్థే బ్రాహ్మణోత్తమాః ॥ 41
- అభుజ్ఞ తన్నుసార జ్ఞ । వసుదానవిమన్త్రితాః ।
 సమాప్య వర్షకార్యాణి । హరిః స్వస్థాన మాశ్రితః ॥ 42

ఇట్లు శ్రీనివాసు దేవుడందఱు నాకాశరాజు కొంచె మూసిరి విడచు
కొంచెము తెలివితెచ్చుకొని శ్రీనివాసునితో— 32

శ్రీనివాసా! దురితదూరా! నా తమ్మునితోకూడ నా పుత్రుని కాపాడుచుంచి
శ్రీనివాసుని చేతిలో నా రిరువుర నవ్వగించెను. 33

భార్యయగు ధరణీదేవితో తనతో తాను జనుచున్నలోకమునకు వచ్చుట కాజ్ఞ
నొసంగి ప్రాణములను విడచి 34

దివ్యమైన విమానముపై సత్యలోకమున కేగెను. ఆతనితో భార్యయగు ధరణీ
దేవియు వెడలిపోయెను. 35

చనిపోయిన అకాశరాజునకు వసుదాను డంత్యక్రియల నొనర్చుట

అనంతరము వసిష్ఠుడు గౌతముడు అత్రిమహాముని, భరద్వాజుడు 36

శ్రీనివాసుని కిష్టుడగు నాకాశరాజు శ్మశరదేహమును మోసికొనిపోయి చితిపై
నుంచి బ్రహ్మమేధ సంస్కారముతోను మంత్రములతోను ధూపన సంస్కారమొనరించిరి.

అటుపిమ్మట ప్రేతకర్మలనన్నిటి నాచరించి వదునారన దినమున వసుదానుడు
మాసికముల నొనరెను. 38

సవిత్రులును వేదము నాసాంతమభ్యసించిన బ్రాహ్మణులు పిరిపించబడిరి. కశ్య
పుడు, అత్రి, భరద్వాజుడు, విశ్వామిత్రుడు, గౌతముడు, 39

వామదేవుడు, పులస్త్యుడు, వాల్మీకి, జమదగ్ని, భృగువు, నవందనుడు,
పరాశరుడు, 40

యాజ్ఞవల్క్యుడు జాబాలి కుమారేపుడు కాపాలాడు వసు వీమహర్షుజాలమకూడ
శ్రాద్ధభక్తయగా నాహ్వానించిరి. 41

వారందఱును వసుదానునిచే నాహ్వానింపబడి యవ్యయగు భోజనమును భుజిం
చిరి. శ్రీనివాసుడన్ని వసులను పూర్తిగావించి 42

పద్మావతీం పురస్కృత్య । పురాణపురుషోత్తమః ।

అగస్త్యాలయ మాసాద్య । సుఖ మాస్త సురేశ్వరః ॥

43

తొణ్ణమానవసుదానయోః రాజ్యముద్దిశ్యకలహప్రవృత్తిః

మృతే రాజ్ఞీ గతే కృష్ణే । కలహః ప్రత్యపద్యత ।

తొణ్ణమానవతే స్తస్య । విష్యక్తేనస్య భూమిపః ॥

44

జ్యేష్ఠే మృతే కవిష్టస్య । రాజ్య మేత ద్విదో విదుః ।

పరమ్పరార్జితం హీ తి । తొణ్ణమా నబ్రవీ త్పుతమ్ ॥

45

వసుదానః —

పరాక్రమార్జితం రాజ్యం । పిత్రా మమ నృపోత్తమః ।

మమై వ స్యా దిదు హీ తి । తొణ్ణమానం సుతో బ్రవీత్ ॥

46

ఏవం వివాద మావన్నా । తొణ్ణమా స్మృపపుత్రకౌ ।

రాజకార్థులరాజ్యార్థం । ఉభా వపి మహాబలౌ ॥

47

ఆస్తరం కృతవంతే తౌ । యద్ధే యస్య జయో భవేత్ ।

తస్య రాజ్య మిదం సర్వం । అన్యథా బ్రథో వ్రజే ది'తి ॥

48

కృత్వా సమయ మారబ్ధౌ । సజ్గరం జయకాంక్షితౌ ।

నానాదేశకిరాతాం శృ । క్షత్రియాన్ యద్ధదుర్మదాన్ ॥

49

అవాహయ చ్చ రాజేంద్రీః । తొణ్ణమాన్ యద్ధదుర్మదా ।

అక్షహిణేద్వయం తేన । నై న్యం సమ్పాదితం నృపః ॥

50

తావ ద్రాజకుమారేణ । మిలితం వై న్య మక్షయమ్ ।

నారాయణపురప్రాంతే । దక్షిణే రణమేదిసి ॥

51

సాహ్యశయా శ్రీనివాసం ప్రతి తొణ్ణమాన్ వసుదానాగమనమ్

కృత్వా స్వాహ్యశయా రాజన్ః । తొణ్ణమాన్ రాజనన్దనౌ ।

సమ్రూప్తౌ వాసుదేవస్య । చరణౌ శరణం గతౌ ॥

52

పద్మావతితోగూడ స్వస్థానమగు వగస్త్యాశ్రమమునకేగి సుఖముగా మందెను. 43

తొండమానునకును, వసుదానునకును రాజ్యమునకై

కలహము సంభవించుట.

రాజు భవిష్యోయనంతనే “పెద్దవాడు భవిష్యోయనంతనే చిన్నవానికే రాజ్యము ప్రాప్తించునని రాజ్యమొకరినుండి యొకరికి పరంపరగా పంక్తమింపవలయునని ధర్మజ్ఞులు తెలుపుదురు గన నాకే యీ రాజ్యము రావలయున”ని తొండమానుడును. 44-45

వసుదానుడు—

“నా తండ్రి తన పరాక్రమముచే శత్రువులను జయించి సంపాదించిన రాజ్య మగుటచే నాకే యీ రాజ్యము పంక్తమింపవలెన”ని వసుదానుడును 46

రాజ్యమునకై బలాభ్యులగు నా యరువురును వివాదపడసాగిరి. 47

తుదకెవరు యుద్ధమున జయింతురో వారికే యీ రాజ్యము పంక్తమింపవనియు నవజయమును పొందినవారు దానులు కావలయుననియు షరతు పెట్టుకొని 48

ఇరువురును జయమునే కోరుచు యుద్ధమునకు సన్నద్ధులైరి. అనేక దేశముల నుండి కిరాతులను, యుద్ధమునందు దురహంకారముగల, 49

తొండమానుడు పిలిపించెను. తాను న్వయముగా రెండవహిణుల (ఒక్కొక్క అష్టహిణికని—21870 రథములు, 21870 ఏనుగులు, 6560 గుఱ్ఱములును, 108860 కల్బలములును, గల సేనయుండును.) సేనను సమకూర్చుకొనెను. 50

రాజకుమారుడగు వసుదానునకట్లే పెక్కు సైన్యము సమకూరెను. నారాయణ పురసమీపమున దక్షిణపుదిక్కున రణరంగము. 51

శ్రీనివాసుని సహాయము కోరుటకై తొండమానుడు వసుదానుడు వచ్చుట.

నేర్పరచుకొని శ్రీనివాసుని తమకు సహాయముగా నుండునని ప్రార్థించుటకై యరువురును శ్రీనివాసుని పాదపద్మములయందు శరణుజొచ్చిరి. 52

త వాగతో రాజకుమారరాజౌ । దృష్ట్వా లలితేగేన స చా లలిక్ష్ణ ।
సమ్మాష్య చిత్తాన్ లపి చ రత్నపీఠం । ప్రీత్యా తిహృష్టో వచనం బభాషే ॥ 53

శ్రీనివాసః —

కిమర్థ మాగమ స్తాతః । త నృమా చక్ష్య భూమిపః ।
శ్రీనివారవచః శ్రుత్వా । స్థానిక స్త మభాషత ॥ 54

స్థానికః —

యద్దం ప్రసక్తం గోవిందః । కనిష్ఠజనకేన మే ।
రాజ్కార్యం మమ సాహాయ్యం । కురు వారిజలోచనః ॥ 55

బాలో లస్మి పితృహినో లహం । అసహాయో లస్మి దేవరాజ్ ! ।
స్థానికస్య వచః శ్రుత్వా । రాజా తం వాక్య మబ్రవీత్ ॥ 56

రాజా —

శ్రీనివాసా రవిన్ద్రక్షః । కురు కార్యం పురఃస్థితః ।

శ్రీనివాసః —

ఏకో లహం కస్య సాహాయ్యం । కరిష్యే నృపసత్తమః ।
త మేవ ముక్త్యా భగవాన్ । అస్తర్భవన మభ్యుగాత్ ॥ 57

పద్మావత్యుక్త్యా వసుదానసాహ్యకరణాయ శ్రీనివాసాగమనమ్
పద్మావతీం విశాలాక్షీం । పద్మనాభో లభ్యభాషత ।

శ్రీనివాసః —

కల్యాణి ! కార్య మాచన్నం । మహాత్కష్టతరం మమ ॥ 58

తవ బ్రాతా వరారోహేః । కనిష్ఠజనక స్తవ ।
రాజ్కార్యం కలహం కృత్వా । మమ సాహాయ్య కాఙ్క్షితౌ ॥ 59

చిద్ధి వన్దేహ మధునా । కస్య సాహ్యం విధీయతామ్ ।
వియోజయస్య మాం దేవిః । యుక్త మారోచ్య విస్తరాత్ ॥ 60

పద్మావతీ —

శ్రీనివాసుడు వీరిరువురను గాంచి వెంటనే లేచి యాలింగవ మొనర్చుకొని
కుశలప్రశ్నలనాచరించి, రత్నసింహాసనముల నొసంగి మిక్కిలి సంతసించుడు 53

శ్రీనివాసుడు —

“నాయనా : వసుదానా : మీరెందులకు వచ్చితిరో నా కెఱింగింపుడు”ని యడి
గెను, అంత బావమరదియగు వసుదానుడు 54

“గోవిందా : నా పితవంధ్రితో రాజ్యపరిపాలనావిషయమున యుద్ధము సంభ
వించినది, నాకు నీవు సహాయము నొసరింపవలెను. 55

బాదడను, తండ్రిలేనివాడను, సహాయము లేనివాడన”ని ప్రార్థింపగా తొండ
చూడుడు 56

రాజు —

శ్రీనివాసా : చక్షుషశ్రేక్షణా : నాకు సహాయముగా వించి వన్ను గెలిపించు
చ”ని కోరెను. వారిరువురి ప్రార్థన నాలకించి శ్రీనివాసుడు నేను పంపిరివాడనుకదా :
నేనెవరికి సహాయపడుగలన”ని చికి అంతఃపురమున కేగెను. 57

పద్మావతి కోరికపై వసుదానునకు సహాయమొనరించుటకు

శ్రీనివాసుడు వచ్చుట.

అచ్చట పద్మావతిని గాంచి “దేవీ : చాల కష్టవచువ్య వచ్చినది. 58

నీ సోదరుడును, నీ పితవంధ్రయు రాజ్యమునకై తగవులాడి వన్ను సహా
యము కోరుచున్నారు. 59

నేనెవరికి సహాయమొనరింపవలెనో నీవు దీర్ఘముగా తగువట్లాలోచించి నా
చందేమును బాపి వన్ను వియోగింపుచు”ని యడిగెను. 60

పద్మావతి —

- ధర్మాధర్మౌ మనుష్యాణాం । సర్వదా సంస్థితౌ హరేః ।
 ధర్మ మేవ ప్రశంసంతి । సర్వదా బ్రహ్మవాదినః ॥ 61
- ధర్మ ఏవ త్వయా కార్యో । ధర్మార్థారో భవా నిహ ।
 బాలకః పితృహీన శ్చ । మాతృహీనో ఒధనః కృశః ॥ 62
- తస్యా పి రక్షణం పుణ్యం । పురాణపురుషోత్తమః ।
 స రాజా బహువిర్తాప్యో । రాజ్యకాక్షీ పితౄ ర్మమ ॥ 63
- స ఏవ సర్వధర్మజ్ఞః । తొణ్ణమాన్ నృపసత్తమః ।
 సర్వధర్మస్య వై తత్త్వం । ఆలోచయతు మర్హతి ॥ 64
- పద్మావతీవచః శ్రుత్వా । స్వాలంకరైః వ సాహ్యకృత్
 తొణ్ణమా స్మృపతే ర్ద్రివ్యే । శబ్దచక్రే దదౌ హరిః ॥ 65
- ఉదైః శ్రవ న్నమ జ్ఞా శ్వం । సమారుహ్య భగవ్యజః ।
 జగమయద్ధకుశలః । స్వాలంకేన థ సజ్గతః ॥ 66

శ్రీనివాసతొణ్ణమాన్ వసుదానయుద్ధప్రచారః

- తైత్రకుక్షత్రయోదశ్యాం । యుద్ధం పరమదారుణమ్ ।
 కురూణాం పాణ్డివానాశ్చ । యథా యుద్ధం తథా ఒభవత్ ॥ 67
- రణస్తమ్భే మహామోరే । హతే పశుగణే తతః ।
 కూరాణాం రణధీరాణాం । సమృర్ధస్తు బభౌ తదా ॥ 68
- పింహనాదః శంఖనాదః । తథా దుందుభినిఃస్వనః ।
 శస్త్రాణా మస్త్రముఖ్యానాం । గణానా శ్చ మహాస్వనః ॥ 69
- హాయానాం వృషభాణా శ్చ । రథానా శ్చ పరస్పరమ్ ।
 పద్మగృధ్రపూహకారీ । తయో ర్మధ్యే జగత్పతిః ॥ 70
- రరాజ భగవాన్ పాణ్డత్ । రణమణ్ణం మభ్యగత్ ।
 విష్వక్సేన సౌత్తమావం దశభి స్పాయతైః నృపః ॥ 71

శ్రీమన్నారాయణా! ధర్మాధర్మములు రెండు నెల్ల పేళలయందును మనుష్యుల ననుసరించుచు యుండును. ప్రాజ్ఞులందఱును ధర్మమునే స్తుతింతురు. 61

ఏపు ధర్మమార్గమున కవలంబిమైనవాడవు. బాగును. కలితండ్రులు లేని వారును, దుష్కరులగునగు 62

వసుదానుని రక్షించుటయే నీ ధర్మము. రాజగు తొండమానుడు చాల దనవంతుడైనను నా తండ్రి రాజ్యమును కోరుచున్నాడు. 63

అతడే సర్వధర్మముల నెఱింగినవాడు. అతడే సకలధర్మముల పారము నాలోచింప నమర్చుచు 64

పద్మావతి తెలువగా శ్రీనివాసుడు వసుదానునికే సహాయము నొనరింపగోరి తొండమానునకు శంఖచక్రముల నొనంగి 65

ఉచ్చైశ్రవనమును దేవేంద్రుని గుఱ్ఱమువంటి గరుత్మంతునెక్కి భావమరచివి తోడ్కొని యుద్ధమున నేర్పరియై వెడలెను. 66

శ్రీనివాస తొండమాను వసుదానుల యుద్ధమును వర్ణించుట.

కురుపాండవుల యుద్ధమువలె తొండమాన్ వసుదానుల యుద్ధము చైత్ర శుక్ల త్రయోదశి దినమున మహా భయంకరముగా జరిగెను. 67

అతిభయంకరమగు నా వమరమున గుఱ్ఱములు యేనుగులు మొదలగు పశుజాతి నశింపగా యుద్ధమున దైర్యపాపానములుగల వీరుల యుద్దేశము హెచ్చెను. 68

సింహనాదము, శంఖధ్వనియు, దుండుభిషాషలును, ధనుష్పంకారములును, యేనుగుల ఘీంకారములును 69

గుఱ్ఱముల హేషలును, వృషభరాజముల (ఎద్దుల) జంకెలును, రథవక్రవంక్ర మణములును మిన్ను ముట్టెను. సేనను వట్టవృహాముగను, గరుడ వృహాముగనువన్ని ఆ వృహాముల మధ్యమున 70

తాను విరాజిల్లుచు శ్రీనివాసుడు యుద్ధరంగమునకు విచ్చేసెను. విష్వక్సేనుడు (వసుదానుడు) తొండమానుని పది బాణములతో నొప్పించెను. 71

- తాదయామాస రాజేంద్రం । అర్ధవస్త్రై రజిహ్నైః ।
 శ్రీనివాస స్త్రోత్రమానం । రాజపుత్రో ఒతిబాలకః ॥ 72
- శరాణాం పశ్చసాహస్యా । శ్రీనివాస ఇన్ద్ర వక్షసి ।
 తాదయామాస వేగేన । సర్వాన్ విస్మాపయన్ జనాన్ ॥ 73
- తొణ్ణమానో ఒపి రాజర్షిః । విష్వక్సేన ఇన్ద్ర మాధవమ్ ।
 వాసుదేవో రాజపుత్రం । బాహై ర్దశభి రేవ చ ॥ 74
- జహున తరసా బాలం । తదమృత మివా భవత్ ।
 చతుర్వి శృతురో వాహన్ । బాణేనై కేన సారధిమ్ ॥
 చక్రమేకేన రాజేంద్రః । రథం పశ్యేషుభి స్తథా ॥ 75
- రథా దవస్తుత్య మాహానుభావః । న రాజపుత్ర త్ప్రీదళ ఇన్ద్ర చక్రమ్ ।
 చిక్షేప కృష్ణే చ యోత్తమే చ । వక్షస్థలే వాసవవక్షకల్పమ్ ॥ 76

రణరంగేమూర్చితం శ్రీనివాసం దృష్ట్వా పద్మావత్యనుశోచనమ్

- తేన తివిద్ధో విపపాత భూమౌ । చక్రేణ చక్రాఙ్కిత బాహుదండః ।
 శేషాచలేశో రణరంగగామీ । మనుష్యభావేన విదమ్నయ జ్ఞానాన్ ॥ 77
- మూర్ఖా ముపాగమ్య హయోత్తమా ద్దరిః । యథా మనుష్యో రణరంగమధ్యతః ।
 తథా హ్యసౌ దేవగణస్య మధ్యే । నవిన్మయోత్పుల్లవిలోచనస్య ॥ 78
- తదా ప్రాకార మారూఢా । రాజపుత్రీ హరిప్రియా ।
 ఆగస్త్య మబ్రవీ రాజన్ । చక్రపాణే ర్నిపాతనమ్ ॥ 79

పద్మావతీ —

- ఆగస్త్య పత్య గోవింద । పతితం రణమణ్డలే ।
 అవస్థా కి మియం ప్రాప్తా । రణే కృష్ణేన దృశ్యతామ్ ॥ 80
- మూర్ఖాం గతో వా కి మయం । మవో ఏ బ్రహ్మతీన మే ।
 కి మత్ర కార్యం యోగీంద్రః । తస్మమా చక్ష్య కుమ్భజః ॥ 81

శ్రీనివాసుడు పర్యమలవంటి యర్థచంద్రాకృతిగనుండు సూటిగానేగు బాణము లతో తొండమానుని నొప్పించెను. 72

తొండమానుని పుత్రు డయదువేల బాణములతో చూచువా రాశ్చర్యపడునటుల శ్రీనివాసుని వక్షస్థలమున వేసెను. 73

తొండమానుడును వివ్వక్తేనుని శ్రీనివాసుని బాణములచే నొప్పించెను. శ్రీని వాసు డంకట పరిబాణములతో రాజపుత్రు 74

పశ్చాశ్చర్యము కలగునట్లు కొట్టెను. నాల్గుబాణములతో నాల్గు గుఱ్ఱములను, ఒక బాణముతో సాందిని, ఒక బాణముతో గొడుగును నైరుబాణములతో రథమును కొట్టెను. 75

అంకట నా తొండమానుడు రథమునుండి దిగి గుఱ్ఱముమీదను, శ్రీనివాసుని వక్షస్థలమునను, దేవేంద్రుని వక్షమువలె దృఢమైన మూడంచులుగల చక్రమును విసరెను. 76

యుద్ధరంగమున మూర్ఖును జెందియున్న శ్రీనివాసుని గాంచి పద్మావతి దుఃఖించుట

రంగస్థలముననున్న శ్రీనివాసుడా చక్రము భజములమున తగిలినంతనే పామాన్య మనుష్టునివలెనే చూచువారికి భ్రమను గొచ్చుచు. 77

యుద్ధరంగ మధ్యనుండిన మనుష్యు డాయుధముచే నొప్పించబడి మూర్ఖు నొందునట్లే తానును మూర్ఖుకొంది గుఱ్ఱమునుండి టూమిపై నొరగిపోయెను. దేవత లందఱు నాశ్చర్యముచే చూడపొగిరి. 78

శ్రీనివాసుని ప్రియులారగు పద్మావతి ప్రాకారముపై నుండి శ్రీనివాసుడు వేలపై నొరుగుటను గాంచి యగస్త్యునిలో 79

పద్మావతి —

“అగస్త్యా : యుద్ధరంగమున పడియున్న శ్రీనివాసుని గాంచుము. అందఱు చూచుచుండగా శ్రీనివాసున కిట్టి యవస్థ కలిగినదికదా ! 80

శ్రీనివాసుడు మూర్ఖు నందెనా : లేక నాకు భ్రమ కలుగుచున్నదా : ఈ సమయ మున నేనేమి చేయవలెనో దానిన నా తెలింగింపుమ”ని యడుగగా 81

పద్మావతీవచః శ్రుత్వా । పద్మనాభ ఇన్ సుస్మరన్ ।
 శివాచ వచనం శ్లాఘ్యం । రాజన్ కాలోచితం మునిః ॥ 82

అగస్త్యః —

దేశకాలా వతిక్రమ్య । యః కర్మ కురుతే సరః ।
 న స గచ్ఛే త్కర్మఫలం । న సుఖం విన్దతే సరః ॥ 83

సర్వే స్వకార్యే నిపుణాః । పరకార్యే న కశ్చన ।
 నాలోచయతి కో వా ఽపి । త్వత్పులిం పతితం రణే ॥ 84

క్షత్రియాణాం శరీరాణి । రణరక్షగతాని చ ।
 వికసత్సర్గరోత్సాహా । కౌతుకా న్యుత్తరోత్తరమ్ ॥ 85

జీవన్తి కుసుమాయన్తేః సజీవాని సతాం ప్రియే ।
 నిర్జీవాని కు తాన్యే వ । వీక్షతే నైవ కశ్చన ॥ 86

అజీవ మేవ శూరేభ్యః । కార్యం గృహ్యేత రాజభిః ।
 తస్మా త్వద్వద్విధదణాం । న కో ఽప్య త్రా నుశోచతి ॥ 87

తస్మా త్వ మస్య భద్రేద్దుః । నివర్తయ పతిం రణాత్ ।
 ప్రీతా స్తు పరమో ధర్మః । పతిభక్తిః పతిప్రియే ॥ 88

భద్రం తేభ్రాతు రేవ స్యాత్ । కవిష్టపితురేవ వా ।
 ఏవం మత్సా మహాభగేః । కురు త్వం త్వత్పుతే ర్హితమ్ ॥ 89

మనసో మమ కల్యాణేః । సన్నియత్నః ప్రకన్యతే ।
 తా వుభౌ రాజ్యకర్తారౌ । ఏతాపుతౌ న సంశయః ॥ 90

ఇత్యుక్తా మునిసా తేన । రాజపుత్రీ సముత్థితా ।
 ప్రాకారా న్మునినా సార్థం । సజ్జామధరణీ యయా ॥ 91

అన్తాళాం మహారాజః । హేమదంష్ట్రవిభూషితామ్ ।
 ఆరుహ్య రాజతనయా । శ్రీనివాసపరాయణా ॥ 92

నగస్తుడు వద్దావతి మాటలను విని శ్రీవివాసుని తలంచి యో సమయమునకు తగినట్లు.

82

అగస్తుడు —

దేశమును, కాలమును లక్ష్యపెట్టక పనిచేయు మనుజునకా పని ఫలితము పీయ జాలదు. సుఖమును లభింపదు.

83

పతి మనుజుడును తన పనులను విర్యహీన జాలియున్నాడు ఇతరుల పనులలో సేవను చేసేవారు కాజాలరు. రణరంగమున పడియున్న వీ భర్త నెవరును చూడరు.

84

యద్ధరంగమున ప్రవేశించిన క్షత్రియుల శరీరము లికోధికముగ యుద్ధోత్సాహమును కలిగించునట్లే యుండును.

85

ప్రాణముతోనున్న క్షత్రియుల శరీరములు ఏకపీచిన పువ్వులవలె నాకర్షకములై యుండును. సజీవములైనచో ప్రియకరములైనవే ప్రాణము పోయినంతనే యా శరీరములే యే మనుజులను కనులతో గొంచజాలనట్లుండును.

86

రాజులు పరాక్రమశూరులు. జీవించి యుండగనే తమ పనులను సాధింప జేసకొనవలెను. కావున వీ పతి పొందిన దళ నెవరును విచారించకున్నాడు.

87

కావున వీవు వీ భర్తకు మేలు కోరుచున్నదానవై యాతనిని యద్ధరంగము నుండి ముగించుము. శ్రీంకు భర్తయం దత్యంతభక్తికలిగి యుండుటయే ప్రధానధర్మము.

వీ పోదరునకు మేలైన వగుగాక, వీ పితకుండ్రకి మేలైన వగుగాకయని తలంచి వీవు వీ భర్తకు మేలు నొవగూర్చుకొనుము.

88

కల్యాణీ ! నా మనస్సునకు నంది ప్రయత్నమే మంచిదిగా తోచుచున్నది. ఆ తండ్రి కొడుకు లిరువురును రాజ్యసాలనమున కర్హులే. ఇందు నందియము లేదు.

89

అవి తెలిపినంతనే వద్వాంతిలేచి తన మందిరమునుండి యగస్త్యమునితోగూడ యుద్ధభూమికి

90

బంగారు దండులతో నలంకరింపబడిన వల్లకిలో నెక్కినెక్కి శ్రీవివాసునియందే పక్షపక్షి

91

గరుడధ్వజ మాలోక్య । పతితం పృథివీతలే ।

రణాగ్రే స్వపతిం కృష్ణం । శ్రీనివాసం సురేశ్వరమ్ ॥

93

సఖ్యం వర్మసహితం । సముత్థాప్య రణాజ్ఞణే ।

స శీతలోదకామోదైః । వ్యజనైః సాధ్నమార్ద్రయత్ ॥

94

కుపితం శ్రీనివాసం ప్రత్యగస్త్యకృతపద్మావత్యాశయజ్ఞాపనమ్

పద్మావత్య ద్రుచిచ్ఛాపి । శోచన్తి తం పతివ్రతా ।

పద్మావతీ —

ఉత్తిష్ట రణభూమ్యా స్త్యం । త్యక్త్వా మూర్ఛాం భగద్వజ ॥

95

ఇతి విజ్ఞాపితో దేవ్యా । పద్మావత్యా తదా సృపః

ముహూర్తమాత్రం గోవిన్దో । సరలోకం విడమ్యయన్ ॥

96

మూర్ఛాం గత ఇవ స్థిత్యా । ప్రబుద్ధ ఇవ చోత్తితః ।

ఉత్థాయ రణభూమ్యాం సః । పశ్యన్ దశదిశో హరిః ॥

97

దదర్శ స్వప్రియాం రాజన్ । స్థితాం పద్మావతీం విభుః ।

ద్రుకుటీయతనేత్రస్తు । గర్భయన్ వాక్య మబ్రవీత్ ॥

98

శ్రీనివాసః —

అస్మిన్ రణాజిరే ఘోరే । వనితానాం ప్రయోజనమ్ ।

కి మస్తి మునిశార్దూరః । ద్రుత మేషా ఒద్య గచ్ఛతు ॥

99

ఇత్థ ముక్తో భగవతా । పద్మావత్యా సహః ఒలగతః ।

అగస్త్యః శ్రీనివాసం తం । ప్రత్యభాషత తాపనః ॥

100

అగస్త్యః —

“పన్ధి రత్ర ప్రకర్తవ్యః । శ్రీనివాస సతాం గతేః ।

ఉత్తిష్ట స్యాలకం బాలం । సమానయ నృపోత్తమమ్ ॥

101

తొణ్ణమానం మహారాజం । తత్పుత్రం తం మహాబలమ్ ।

శ్రీనివాసాభిదాన ఇన్ద్ర । తవరోషాకరం హరేః ॥

102

ఒకతోగూడిన ఒకముతో రణస్థలమున భూమిపై పరుండియున్న జేవాది దేవు
దగు తన భక్తియైన శ్రీనివాసుని చూచి 98

అయ్యద భూమియందే లేవదీసి చల్లని పరిమళించు నీటితోకూడిన దీక్షనంతో
చక్కగా కుడిచి 94

శ్రీనివాసుడు కోపింపగా అగస్త్యుడు పద్మావతియొక్క అభిప్రాయము
నెఱింగించుట

నిచారించుడు శ్రీనివాసునితో—స్వామీ : మూర్ఖును నదలి యుద్ధభూమినుండి
చెప్పు. 95

అని ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు బోకుల ననుకరించుడు నొక క్షణకాలము 96

మూర్ఖుడెందిన వానివలెనుండి మరల మేల్కొంచిన వానివలె లేచి పది దిక్కు
లను కలయ గాంచుడు 97

పద్మావతినిగాంచి కనుదొమలు ముడివడగా కోపముతో 98

శ్రీనివాసుడు —

ఈ భయంకర యుద్ధరంగమున నాడువారల కేమిపని : మోసింద్రా : ఈమెను
శ్రీమముగా వెడలిపొమ్మని తెలపుడని 99

నంతనే పద్మావతితో వచ్చిన అగస్త్యమహర్షి శ్రీనివాసునితో — 100

అగస్త్యుడు —

“శ్రీనివాసా : ప్రస్తుతము తొండమానువకు పసుదానువకును వంధి చేయుచు
ఉయే యావశ్యకము. నీవు లేచి నీ బావమరదిచి, రాజును తోడ్కొనిరమ్ము. 101

నీ కావద వాటిల్లినదనియు, తన పోదరుడు తనిపోవునను భయమునను
దుఃఖించుడు తొండమానుని, నీ కపరాధ మొనర్చి 102

- సమాధానం కర్తు కామా । సమ్ప్రాప్తైషా రణాక్షణే ।
 బోధన్తీ తవ దుఃఖేన । బ్రాతు శ్చ మరణం వ్రతీ ॥ 103
- అగస్త్యవచనం శ్రుత్వా । కిచ్చీత్ క్రోధసమన్వితః ।
 భర్తృయస్ పద్మనయనాం । సత్కామస్తథ మాగతామ్ ॥ 104
- అయుత్రం యోషితాం ధీమన్ : । సత్కామాగమనం మునేః ।
 అథాహం తొడ్డిమానస్య । శిరఃకాయా ద్ధరామ్యహమ్ ॥ 105
- తస్మిన్ తం మహాభాగం । శ్రీనివాసం మహాబలమ్ ।
 హత్వా రాజ్యం ప్రదాస్యామి । విష్యత్సేనాయ ధీమతే ॥ 106
- వాసుదేవవచః శ్రుత్వా । సాష్టాంగం ప్రణీపత్య సా ।
 కృతాజ్ఞలిపుటా భూత్వా । దేవం వాక్య మభాషత ॥ 107

పద్మావతీప్రార్థనయా శ్రీనివాసకృతతొడ్డిమానఫసుదానసన్ధిక్రమః

శ్రీ పద్మావతీ —

- స్వామిన్ : నాథా రవిస్తాక్షః । శ్రీనివాసః కృపానిధేః ।
 దయాం కురు దయాసిన్ధోః । భక్తానా ముదయం కురు ॥ 108
- కి మనేన జగన్నాథః । లోకనాశనకారిణా ।
 ఉభౌ రాజ్యస్య కర్తారౌ । భవతాం రాజసత్తమౌ ॥ 109
- విభజ్య రాజ్యం సర్వ ఇన్ధ్ర । కోశం క్షేమా భమాభతే ।
 స్వస్య స్తు సర్వలోకేభ్యః । పిత్రే వా పి కసియసే ॥ 110
- ప్రసాదా త్వవ గోవిందః । వివర్తన్య రణాక్షణాత్ ।
 ఇతి ప్రియావచః శ్రుత్వా । శ్రీనివాస ఉవాచ తామ్ ॥ 111

శ్రీనివాసః —

- క్షేత్రధర్మం న జానాసి । త్వం గచ్ఛా ద్య రణాక్షణాత్ ।
 అథా హం తొడ్డిమానస్య । వపుత్రస్య రణే శిరః ॥ 112

కోపమును తెప్పించిన యాతవి పుత్రుడగు శ్రీనివాసుని వసూదాన పరచుటకే
ఘోషె యుద్ధభూమి కరుణించినద'వి 103

పరికినంతనే శ్రీనివాసుడు కొంచెము కోపించి యుద్ధభూమికి వచ్చిన పద్మా
వతిని బెదిర్చించు 104

స్త్రీలు రక్షణభూమి కేతెంచుట తగదు. నేను. తొండమానుని శిరమును
తెగిచేసి 105

బలశాలియుగు నాతవి పుత్రుడగు శ్రీనివాసుని జంపి బుద్ధిమంతుడగు విష్ణు
త్పేనునకు (వసుదానునకు) రాజ్యము విచ్చెదన'వి 106

కఠినముగా నల్కుచుండ వివి పద్మావతి యాతవికి పాష్టాంగముగ ప్రణమిల్లి
చేతులు జోడించి 107

పద్మావతి ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు తొండమాను వసుదానులకు
సంధిని గూర్చుట

పద్మావతి —

స్వామీ : పుండరీకాక్ష : శ్రీనివాసా : కరుణావిదే : దయానమూద్రా : దయా
దేయుము. భక్తుల కథయును నొనంగుము. 108

శ్రీనివాసా : లోకమును వశింపజేయు నీ యుద్ధముచే నేమి ప్రయోజన
మున్నది : తొండమాన వసుదాను భిరువురును రాజ్యమును పాలింపవచ్చును కదా : 109

రాజ్యమును ధనాగారమునంత విరువురకును పంచియుమ్ము. లోకులు ముఖింతురు
గాక : పివతండ్రికిని, సోదరునకును 110

నీ యనుగ్రహముచే కుట్రము చేకూరుముగాక : నీవు యుద్ధభూమినుండి మరలి
రమ్మ'వి ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు — 111

శ్రీనివాసుడు —

నీవు క్షత్రియ ధర్మముల నెఱుంగజాలవు. యుద్ధభూమినుండి మరలి పొమ్ము.
నేను తొండమానుని యాతవి పుత్రుని చంపి 112

పాతయ్యే మహాసభ్యే । వశ్యతాం సర్వదేహినామ్ ।
 స్యాలకార్థం మ్రియే చా పి । నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ 113
 ఇత్యుక్తా సా కమృమానా । ముని మాహ కృపావిధిమ్ ।

సద్వాఃతీ —

వివర్తయ రతా త్త్వం చా । వేంకటేశం మునీశ్వరః ॥ 114
 ఇతి విజ్ఞాపితో దేవ్యా । లోపాముద్రాపతి స్తదా ।
 మునిః ప్రోవాచ రాజేంద్రః । శ్రీనివాసం రణప్రియమ్ ॥ 115
 సాన్తయిత్వా శ్రీనివాసం । విష్వక్సేనం మహీపతిమ్ ।
 విధత్తం కురు గోవిందః । రాజ్యం కోశం తయో రితి ॥ 116
 అగస్త్యవచనం శ్రుత్వా । తొణ్ణమానం నృపాత్మజమ్ ।
 సమాహూయా ఓహ వచనం । సద్ధికారో జనార్దనః ॥ 117

కిం తే మనోగతం రాజన్ । ఇత్యుక్తో వాక్య మబ్రవీత్ ।

తొణ్ణమానః —

త్వ మేవ గతి రస్మారం । త్వయ్యే వ రమతే మనః ॥ 118
 ఉచ్చ్రుత్వా తం సమాహూయ । స్యాలకం వాక్య మబ్రవీత్ ।

శ్రీ భగవాన్ —

భగినీ తవ కల్యాణీ । నన్దిం స్యాలకః వాఙ్మతి ॥ 119
 హృద్గతం తవ య ద్భూహి । సత్యం త త్పుణివితే ।
 వాసుదేవవచః శ్రుత్వా । విష్వక్సేనో ఓభ్యభాషత ॥ 120

రాజపుత్రః —

శాననే తవ గోవిందః । స్థితో ఓహం సర్వదా హరేః ।
 యథైవే చ్ఛా తవ హరేః । తదైవ కురు కేశవ ॥ 121
 ఇతి విజ్ఞాపిత ప్రాభ్యాం । ఉభాభ్యాం వేంకటేశ్వరః ।
 నన్దిం చకార రాజేంద్రః । శ్రీనివాస స్తయో ముద్రా ॥ 122

యందరు చూచుచుండగా పడవేయుదును. నేను నా బావమరది కొఱకు భవిష్యోత్తర పురాణము విచారించవలసిన పనిలేద'ని పదకొండవ అధ్యాయము

113

పద్మావతి వదంతుడు వగస్త్యునితో మోసింద్రా : మీరైనను శ్రీవివాసుని యుక్తమునుండి విరమింప జేయుద'ని వేదాంతము.

114

ఇట్లామెచే ప్రార్థించబడి అగస్త్యముని యంత యుద్ధమునే కోరుచున్న శ్రీవివాసుని

115

శాంతవచనములతో శాంతపరచి గోవిందా విష్ణుశ్లేషముని, రాజాను రావింది రాజ్యమును, ధనాగరమును సమానముగా వారికి పంచియున్న'ని తెలుపగా

116

శ్రీవివాసుడండుల కంగీకరించి పినకండ్రికిని, కుచూరునకును పంపిచేయగోరి తొండమానుని పిలిచి

117

రాజా : నీ యభిప్రాయమేమ'ని యడిగెను. తొండమానుడు - జగన్నాథా : నీవే మాకు శరణ్యుడవు. నా మనసు నీ యందే లగ్నమై యున్నద'ని పలికెను.

118

అంత శ్రీవివాసుడు బావమరది పిలువనంపి — బావా : మీ చెల్లెలు మీ కిరువురకును సంతినే కోరుచున్నది.

119

నీ యభిప్రాయమును చిక్కముగా నెఱింగింపుచు'ని యడుగుగా వాతడు

120

రాజపుత్రుడు —

గోవిందా : నే నెప్పుడును నీ యాజ్ఞ వనునర్తించువాడనే. నీ యష్టానుష్ఠాన మొనర్చు మనెను.

121

ఇట్లీరువురును విన్నవించిన పిమ్మట శ్రీవివాసుడు వారి కిరువురకును పంపి నొపర్చెను.

122

- తదా రాజ్యం విభజ్యా త । హస్త్యశ్చరథనయతమ్ ।
 ధను కోశం తథా గ్రామాన్ । మర్గాణి నగరాణి చ ॥ 123
- వివిచ్య సర్వరాజ్య ఇన్ధ్ర । వస్త్ర మాస్త్రీర్య దేవరాట్ ।
 యయాచే షోడశం వాగు । రాజానం రాజనన్దనమ్ ॥ 124
- భవద్భి స్తు రణం ప్రిత్వా । వృథా మరణ మిచ్ఛతః ।
 దాతవ్యో రాజ్యవాగ స్తుః మమ వా దుహితృ స్తువా ॥ 125
- ఇత్యే వం శ్రీవివాసేన్ । పృష్టౌ రాజనృపాత్మజౌ ।
 దదతు స్తా మహారాజ । గ్రామాన్ ద్వాత్రింశతం హరే ॥ 126
- తౌజ్ఞమానం ప్రతిష్ఠాప్య । తౌజ్ఞరాజ్యే తథా హరిః ।
 విష్వక్సేనం ప్రతిష్ఠాప్య । నారాయణపురే నృప ॥ 127
- తద్గుహే భోజనం కృత్వా । స్యాలరస్య గృహే తథా ।
 భుక్త్వా స్వయం భోజయిత్వా । పద్మావత్యసుగో యయా ॥ 128
- అగస్త్య విరియం రాజన్ ! । శ్రీవివాసః సతాం గతిః ।
 ముముదే రమయా సార్థం । భగవాన్ శుభదర్శనః ॥ 129
- య ఇదం పుణ్య మాఖ్యానం । శృణుయాత్ శ్రావయే చస్త్ర యః ।
 శ్రీవివాసప్రసాదాత్ సః । సర్వమర్గశవాన్ భవేత్ ॥ 130

ఇతి శ్రీవిష్ణోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటమాహాత్మ్యే తౌజ్ఞమానవసుదనయుద్ధ
 పంచదశాంశం వాచా ద్వాదశోఽధ్యాయః

ఏనుగులు, గుట్టములు, రథములతోకూడిన రాజ్యమునంతను విభాగముగా
సొసర్చి ధనాగారమును, గ్రామములను, దుర్గములను నగరములను 123

రాజ్యమునంతను వా రిరువురకును పంచి యిచ్చి రాజుతోను, వసుదానుని
తోను, 124

ఓతో యిద్దము నొసర్చి మరణింప సంసిద్ధముగానున్న నాకు రాజ్యరాగము
నీయవలెన'ని వారి భాగములలో వడునారవనంతు నీయవలెన'ని తన పై వత్తమును వరచి
వేడుకొనగా 125

వారండుల కంగీకరించి శ్రీనివాసునకు ముప్పదిరెండు గ్రామముల నిచ్చిరి. 126

తొండమానుని తొండరాజ్యమునను, విష్వక్సేనుని నారాయణపురమునను అని
వేడించి 127

రాజగృహమునను తన బావమరది గృహమునను భుజించి శాను వారిని
తన యింట భుజింపజేసి వద్దావతితోగూడ 128

అగస్త్యాశ్రమమునకేగి వద్దావతితో సంతనమున విశ్రమించెను. 129

ఈ పుణ్య దరితమును వినువారును, వినుపించువారును శ్రీనివాసుని యను
గ్రహమున నకల శుభముల నందుదురు. 130

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున తొండమాన వసుదాన
యిద్దము, మరల పంథి నొవర్చుకొనుట యిచ్చెడు పల్లెదెంతవ అధ్యాయము సంపూర్ణము.

అథ త్రయోదశో ఒధ్యాయః

సౌందర్యమానకృత దివ్యస్వరూపజ్ఞాపన పూర్వక శ్రీనివాస స్తుతిః

జనకః —

తతః ॥ మకరో త్కృష్టః । శతాన్తః సృప శ్చ వా ।

త సృమా చక్ష్య యోగీన్ద్రః । రాజ్య స్తవ్పరితం మహత్ ॥

1

శతాన్తః —

కదాచి ద్వేష్కచేకస్యః । దర్శనార్థం నరాధిపః ।

ఏక ఏవాదిగమ్యా థ । ననామ చరణౌ హరేః ॥

2

తం చృష్ట్యా రాజశాస్త్రం । ఆలిక్ష్్యా ఒహ వచో హరిః ।

శ్రీనివాసః —

కి మాగమనకార్యం తే । త సృమా చక్ష్య భూపతేః ॥

3

స దేవవచనం శృత్వా । వాసుదేవ మభాషత ।

దర్శనా త్తవ గోవిన్దః । నా ధికం వర్తతే హరే ॥

4

త్వాం వదన్తి సురాధ్యక్షం । వేదవేద్యం పురాతనమ్ ।

మునయో మనుజశ్రేష్ఠాః । త చ్చృత్వా ఒహ మిహాగతః ॥

5

స్వామిన్ ఆచ్యుత గోవిన్ద । పురాణపురుషోత్తమః ।

అప్రాకృతశరీరో ఒసి । లీలామానుషవిగ్రహః ॥

6

త్వా మేవ వృష్టికరణేః పాలనే హరణే హరేః ।

కారణం వ్రత్యతే ర్యోవిం । వదన్తి చ మనీషిణః ॥

7

జగ దేకార్థవం కృత్వా । భవా నేకత్వ మాప్య చః

జీవకోటిసనం దేవః । జతరే పరిపూరయన్ ॥

8

క్రీడతే రమయాసార్థం । రమణీయాన్ విశ్రమః ।

సహస్రశీర్షాపురుషః సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ ॥

9

పదమూడవ అధ్యాయము

కొంతమానినను శ్రీనివాసుని దివ్యస్వరూపమును తెలుపుచు
నాతనిని స్తుతించుట

జనకుడు —

అనంతరము శ్రీనివాసు దేమొనరించెనో కొండమాను దేమామెనో యా
చరితమును నాకు తెలుపుమని జనకమహారాజు శతానందు నడుగగా శతానందు డిట్లు చెప్ప
నారంభించెను. 1

శతానందుడు —

ఒకానొకప్పుడు శ్రీ వేంకటేశుని పేరించుటకై కొండమాను మొటిగనే వచ్చి
శ్రీనివాసుని పాదారవిందములకు నమస్కరించెను. 2

ఆ రాజేంద్రుని గాంచి శ్రీనివాసు రాతని నారంగనము చేసికొని "నీ వెం
లకు వచ్చితివ"ని యడిగెను. 3

ఆ మాటను విని కొండమాను రాతనితో "శ్రీనివాసా! నీ దర్శనభాగ్యము
కంటె నాకేదియు మిన్నయగునదిలేదు. 4

మునీంద్రులను, వరోత్తములను, విష్ణు దేవాధిపతివనియు, వేదములచే
నెఱుంగఁగినవాడవనియు, అనాదిపురుషుడవనియు స్తుతించుచుండుటను విని నీవర్త
కేతెంచితివి. 5

స్వామీ! అచ్యుతా! గోవిందా! పురాణపురుషా! నీవు దివ్యమంగళవిగ్రహ
చారివి! విలాసగా మనుజులకరీరము ధరించిన స్వామీ! 6

నిన్నే నృప్తియైతిమను, రక్షించుటకును, వశంపజేయుటకును కారణమౌతుడ
వనియు, మూలప్రకృతికివి మూలకారణుడవని ప్రాజ్ఞులు వచింతురు. 7

నీవు ప్రపంచమునంతను ఒకే వస్తువ్రముగా నొనరించి నీవు నంటరిగనే
యుండి ప్రాణకోటివి నీ గర్భమున నుండుకొవి 8

సుందరాంగుడవై శ్రీదేవితో విహరింతువు, వేయి కలలుగల పురుషుడవు.
వానికి తగిన కమలము, పాదములను కలవాడవు. 9

తే నృణాం ద్విప్రవిచయో । బాహుభ్యాం క్షత్రమణ్డలమ్ ।

హస్తాభ్యాం మథవన్ వైశ్యాః । పద్భ్యాం శూద్రాః ప్రకీర్తితాః ॥

10

ప్రసన్నస్మి సర్వలోకానాం । దేవానాం మపి యోగినామ్ ।

అస్త్రః సృష్టికర స్త్వం హి । బహిః సృష్టికరో భవాన్ ॥

11

నమః శ్రీవేంకటేశాయ । నమో బ్రహ్మాదరాయ చ ।

నమో నాథాయ కాంతాయ । రమాయాః పుణ్యమూర్తయే ॥

12

నమః కాంతాయ కృష్ణాయ । నమస్తే ఒద్భుతకర్మణే ।

అప్రాకృతశరీరాయ । శ్రీనివాసాయ తే నమః ॥

13

అపస్తమూర్తయే నిత్యం । అనస్తశిరసే నమః ।

అనస్తబాహవే శ్రీమన్ : । అనస్తాయ నమో నమః ॥

14

సరీసృపగిరీశాయ । పరబ్రహ్మాన్ : నమో నమః ।

ఇతి స్తుత్వా శ్రీనివాసం । కమరియకలేజరమ్ ॥

15

విరరామ మహారాజః । రాజేంద్రో రణకోవిదః ।

స్తోత్రేణ నేప మప్రీతః । తొడ్డిమానకృతేన చ ॥

16

సస్తుప్తః ప్రాహు గోవిందః । శ్రీమన్తం రాజసత్తమమ్ :

శ్రీనివాసః —

రాజన్ ఇలి మలిం ప్లోత్రం । కృతం పరమపావనమ్ ॥

17

అనేన ప్రవరాజేన । మా మర్చన్తి చ యే జనాః ।

తేషాం తు మమ సాలోక్యం । తవిష్యతి న సంశయః ॥

18

అకాశరాజో ధర్మాత్మా । ప్రాప ముక్తిపథం నృప ।

తేన రాజ్ఞా ప్రసిద్ధో ఒహం । భూలోకే భూమిపాలకః ॥

19

కృత్వా వివాహవిభవం । దృష్ట్వా మా మాగళం గృహమ్ ।

సస్తోష మతులం లేభే । రాజా పరమధార్మికః ॥

20

నీ ముఖమునుండి బ్రాహ్మణులను, బాహువులనుండి క్షత్రియులను, తొడల నుండి వైశ్యులను, పాదములనుండి కూర్మములను పుట్టించి స్తుతించిండునన్నారు. 10

నీవు పకలలోకములను ప్రభువువు, దేవతలకును, యోగులకు నభివతివి. కనులకు గోచరించవివియు, గోచరించనివియగు నాచికి వృష్టికర్తవు నీవే. 11

శ్రీ వేంకటాచలపతివగు నీకు నమస్కారము. బ్రహ్మ నాభికమలమున కం నీకు నమస్కారము. లక్ష్మికి మనోహరుడైన భర్తవగు నీకు నమస్కారము. 12

కాంతమూర్తియగు కృష్ణునకు నమస్కారము. ఆశ్వర్యచేష్టికునకు నమస్కారము. దివ్యమంగళవిగ్రహునకు నమస్కారము. 13

ఆనంతరూపములు గలిగి, పెక్కు శరములు కలిగి, పెక్కు బాహువులు కలిగిన ఆనందకువగు నీకు నమస్కారము. 14

శ్రీ శేషాచల వివాసుడగు పరబ్రహ్మ స్వరూపుడవగు నీకు నమస్కారము. ఇట్లు దివ్యమంగళ విగ్రహుడగు శ్రీవివాసుని స్తుతించి 15

రాజా మిన్నకుండిన పిమ్మట శ్రీవివాసుడా ప్రోతమును విని చాల సంతసించి 16

తొండమానునితో - రాజా : నీ సవిక్రమగు ప్రోతమిక చాచును. 17

ఈ ప్రోతరాజముచే నన్ను మ్రతించు జనులకు నా పాయజ్యము సిద్ధించు ననుటలో సందియములేదు. 18

ధర్మాత్ముడగు నాకాళరాజా మోక్షమువందెను. ఆశనివలననే నేను భూలోకమున ప్రసిద్ధికెక్కితిని. 19

ఆ ఆకాళరాజా వైభవముగా వివాహము నొనరించి యింటికివచ్చిన నన్ను గాంచి మిక్కిలి సంతసించెను. 20

- చైవ మేవ పరం మన్యే । మమ భగ్యఫలోదయమ్ ।
 కృతం కర్మ సుఖం దుఃఖం । అనుభోత్తవ్య మజ్జిసా ॥ 21
- కా గతిః పురతో రాజన్ । విన రాజ్ఞా మహాత్మనా ।
 శ్రీపరస్య వచః శృత్వా । తోఽజ్ఞమా నాహ మాధవమ్ ॥ 22

తోఽజ్ఞమాన్ —

- ప్రారబ్ధకర్మణః పుంసః । కళం సౌఖ్యం భవే ద్ధరేః ।
 క్షుద్ధం రోదిషి కృశం । హతం బిస్తుం స్మరన్ హరేః ॥ 23
- మా శోకం కుయ్యో విర్తః । రాజానం స్వర్గం ప్రతి ।
 పశ్య మాం పుణ్డరీకాక్షః । విశ్వాన్నేన చా బాలకమ్ ॥ 24
- సాన్న్విత ప్రేన రాజ్ఞేత్థం । శ్రీనివాస స్సతాం గతిః ।
 ప్రాహ వాణీ జగన్నాథః । తోఽజ్ఞమానం ప్రజాపతిమ్ ॥ 25

తోఽజ్ఞమానం ప్రతి దివ్యాలయకరణాయ శ్రీనివాసచోదనా

శ్రీనివాసః —

- కుటుమ్బం స్థాపితం తేన । రాజ్ఞా బ్రాతా గరీయసా ।
 నా ప్తి మే భవనం తాతః । వాసార్థం దుహితు స్తవ ॥ 26
- వియస్నృపశ్య జామాతా । వర్తతే పరమన్దిరే ।
 ఏషా ఒకీర్తి ర్మమా నస్త- : దుఃఖదా దుఃఖనాశనః ॥ 27
- పారతప్ర్యం మహాత్క-ష్టం । మనుష్యాణా స్తు కా కథా ।
 తస్మా స్మే భవన్ కార్యం । త్వయా రాజకులోద్భవ ॥ 28
- త్వాం విన రాజశాద్ధూరి । కీర్తి స్థావయతుం స్థిరామ్ ।
 కః సమర్థో ధరాపుష్పే । నాకే నాగాలయే ఒపి వా ॥ 29
- వదత్యేవం వాసుదేవే । “తథా ఒస్త్వి త్యవద స్మృషః ।
 మముహూర్తే సురిగ్నై చ । సునక్షత్రే సుభే తిధౌ ॥ 30

నా యశ్శక్తియు ఫలించుటకు దైత్యుల గొప్ప వహాయుని తలంతును ఎవరి
త్రేనను తామెన్నిన పుణ్య పాపకర్మల ఫలితమగు సుఖదుఃఖము లనుభవించియే
తీరవెను. 21

ఆ మహాత్ముడగు నాకాళరాజు లేచి నా ముందుగతియేమి ? యని పలుకగా
తొండమానుడు శ్రీనివాసునితో — 22

ప్రాచ్యము ననుభవించుచున్న పురుషునకు సుఖమెట్లు చేకూరును ? భవిష్యో
యన ఆకాళరాజును తలంచుకొనుచు దుఃఖించెదవేల ? 23

స్వర్గమునందిన రాజును గూర్చి దుఃఖింపకుము. నన్నును, బాబుడగు విషన్
కేసుని (వసుదాసుని) గాంచును 'ని 24

యెట్లరాజు యూరడించిన ఏమృత సజ్జనులకు ప్రాప్యదైవ శ్రీనివాసు
దాతనితో 25

శ్రీనివాసుడు తొండమానుని తనకు చక్కని మందిరమును
కట్టించమని ప్రేరేపించుట

శ్రీనివాసుడు —

రాజా : నీ సోదరుడును, మహాత్ముడునగు ఆకాళరాజుచే మా కుటుంబి పేర్పు
దానబడినది. కాని నీ కుమార్తెకును, నాకును వివసిండుటకు భవవములేదు. 26

దుఃఖినివర్తక తొండమానరాజా : ఆకాళరాజు నల్లరు వివసించు భవవములేక
యితరుల గృహములలో వివసించుచున్నాడను వచకీర్తి నాకు దుఃఖమును కలిగించుచున్నది.

ఎట్టివారికిని పరాధీనత భరింపరానిదనగా మమస్యులు భరింపలేరని మరల
చెప్పవలెవా : కావున నో రాజా : నాకొక భవవమును విర్మించియిమ్ము. 28

రాజేంద్రా : నీవుకాక నాకు స్థిరమగు కీర్తిని విలుపులకు తూలోకమునగాని
స్వర్గలోకమునగాని వచుర్ము లేర 'ని 29

సంభాషించుచుండగా తొండమానుడట్లే యొనర్చెదవనెను, ఆనంతరము మంచి
మహాగ్రామము, మంచి లగ్నము, మంచి వక్షత్రము, శుభతిథియందు 30

- భోగిరాజగిరిం రాజన్ : । ఆరురోహ భగద్వజః ।
సహితః కమలాదేవ్యా । రాజయుక్తః స దేవరాజ్ ॥ 31
- వివేకం దర్శయామాస । వరాహానుతేన చ ।
స్వామిపుష్కరిణీ తీరే । దక్షిణే పక్షివాహనః ॥ 32
- అత్తై వ కార్యం రాజేంద్రే । చైత్యం పూర్వముఖం శుభమ్ ।
గోపురద్వయసంయుక్తం । ప్రాకారత్రయ మవ్యయమ్ ॥ 33
- న ప్రద్వారవరోపేతం । దేహలీతోరణాన్వితమ్ ।
ధ్వజస్తమ్భవరోపేత । సర్వలక్షణసంయుతమ్ ॥ 34
- అష్టాసమణ్ణపం దివ్యం । అమృతం యాగమణ్ణపమ్ ।
గోళాలాం ధాన్యభవనం । తతో మాలాకరం గృహమ్ ॥ 35
- వస్తుగేహం తైలశాలాం । పృథార్థభవనం పృథక్ ।
భక్ష్యశాలాం విశాలాన్చ । భూషణానాంగృహంతథా ॥ 36
- కర్పూరగన్ధమార్జాల- । తైలకస్తురికాగృహమ్ ।
కల్పయా ఒశు చ రాజేంద్రే । గణాశ్వభవనం పృథక్ ॥ 37
- శామ్రవత్తైః సుసమ్మద్ధం । స్వర్ణాలంకారమణ్డితమ్ ।
శ్రీతీర్థ మన్నశాలాగ్రే । భూతీర్థం భూమిపాలకః ॥ 38
- త్వయావివిర్మితంపూర్వం । తోజ్జమానమహీపతే ।
తదద్యక్షురుశోభాధ్యం । శిలాబద్ధనపూర్వకమ్ ॥ 39
- ఇత్యుక్తో వాసుదేవేన । రాజా వచన మబ్రవీత్ ।

భగవత్కథిత తోజ్జమాననృపపూర్వోదంతః

తోజ్జమానః —

కథం పూర్వం మయా కూపః । కృత వ్రే కేన జన్మనా ॥

దేవాదిదేవుడు శ్రీనివాసుడు వద్మానతితోను, తొండమానునితోను శేషాచలము నదిలోహించెను. 31

శ్రీనివాసుడు వరాహస్వామి యనుమతినిబడసి స్వామిపుష్పరిణికి దక్షిణ తీరమున స్థలమును జూపి 32

రాజా! తెందు గోపురములు కలిగినదియు, మూడు ప్రాకారములు కలిగినదియు సుద్ధిభముగానుండునదియు 33

ఏడు ద్వారములు కలిగి, గడవలకు తోరణములు కలిగి, శ్రేష్ఠములగు ధ్వజ స్తంభములు కలిగి నర్విరక్షణములతో కూడినదియు 34

దివ్యమగు ఆస్థానమంటనమును, ఆశ్చర్యకరమగు యాగమంటనమును, గోళాల, వాన్యాగములు పుష్పమాలికలను నమకూర్చు గృహమును. 35

పత్రములుదాచు గృహమును, మూసెలను జాగ్రత్తవరకు మందిరములను, నేతులను భద్రపరచు గృహమును, పెద్ద భోజనశాలయు, ఆభరణములను సంరక్షించు గృహమును. 36

వచ్చకహూరము, చందనము, పుసుగు, కస్తూరి మొదలగు పరిమళద్రవ్యము లను జాగ్రత్తవరకు గృహమును, ఏనుగుశాలయు, గుఱ్ఱపుశాలయు వేరువేరుగా 37

పాకశాల తెమరుగా రాగిలేకులతో నమర్చబడి బంగారు అలంకారములచే నలంకరింపబడిన పవిత్ర తీర్థముగల టూత్తీర్థమును (హిందలేక జలగావచ్చు నీరుగల మాతలి) విర్మింపజేయుము. 38

రాజా! అది వెనుక పూర్వజన్మలో నీ చావచ్చినదే దానివే యప్పుడంతకంటె సుందరముగా రాతితో కట్టించుచు 'వి 39

కోరగా రాజు శ్రీనివాసునితో —

శ్రీనివాసుడు తొండమానుని పూర్వజన్మ వృత్తాంతమును తెలుపుట

శ్రీనివాసా! నేను పూర్వజన్మమున నెట్టివాడను; నేను నీ కొరకై బావి నేం త్రవ్వించితివి; 40

కో లహం పూర్వం రాజాతిః । తస్మాత్తా చక్షు విస్తరాత్ ।

రాష్ట్రే బృహత్తై లబ్రహ్మద్రాక్షిణిః । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ॥ 41

శ్రీనివాసః —

పురా వైభానసో నామ । ఋషి రత్యంతశుద్ధచీః ।

ఛావి కృష్ణావతారస్య । కథాం శ్రుత్వా పురాతనీమ్ ॥ 42

కాలానాం చరణా చౌచిత్రవ । శరీరాణాం చ సంస్థితిః ।

జనానా మితి నిర్భీత్య । తప స్తప్తం ప్రపక్రమే ॥ 43

ద్రావిడే చోదేశే తు । ప్రకృష్టే కుశవిస్తృతే ।

కృష్ణరూపం ప్రపశ్యామి । విరాహో జితేంద్రియః ॥ 44

తపసా దుష్కరేణే 'తి । సుదృఢం కృతవిశ్చయః ।

తపసా తస్య మానస్య । తస్య వై భక్తవత్సలః ॥ 45

ప్రాదుర్బటావ భగవాన్ । పురా గోపాలవేషభాత్ ।

ప్రాదుర్భూతం హరిం దృష్ట్వా । తుష్టాన స ముని స్తదా ॥ 46

శ్రీ వైభావసః —

పూజాం కరోమి పురుషోత్తమః పుణ్యమూర్తే ।

గోపాలదేవః కరుణాకరః దేవదేవః ।

ఇత్థం సమీరిత ఉవాచ మునీశ్వరం తం ।

తస్యో చిత్తం వచన మేష మహానుభావః ॥ 47

శ్రీ కృష్ణః —

త్వయా ద్యేయః శ్రీనివాసో । నా హం ద్యేయో మునీశ్వరః ।

గచ్ఛ శేషగిరిం తత్ర । వల్మీకే వర్తతే కుభా ॥ 48

ప్రతిమా శ్రీనివాసస్య । తత్పూజాం కురు సంతతమ్ ।

సజ్జమిష్యతి తే మార్గే । కూడ్రః శ్రీరఙ్గాదానకః ॥ 49

పూజకస్య భవే చ్ఛూడ్రః । నేవక స్తే మహామునేః ।

ఏవ ముక్తో లభ హరిణా । సప్రమ్నాప్తో వేంకటాచలమ్ ॥ 50

పూర్వజన్మమున నేనెవరను, నా జాతియేమి : దానిని నాకు వివరముగా నెఱింగింపును 'ని యడుగగా శ్రీనివాసుడిట్లు తెలిపెను. 41

పూర్వము వైఖానసముడను మునీంద్రు డత్యంతవిర్యలాంతకరణుడై యుండి రాజోపు కృష్ణానకారి చరిత్రను విని 42

కాలముయొక్కయు, కర్మలయొక్కయు, శరీరములయొక్కయు, జనుల యొక్కయు నప్వితృత్వమును విశ్వయందుకొని తపస్సు చేయుటకు ప్రారంభించెను. 43

ద్రవిడదేశము నందలి చోళదేశమునందు కుశంకో విండియున్న నొక వ్రషిర్ద న్నమున ఆహారమును పీడి ఇంద్రియములను జయించి 44

అచరించ శక్యముకాని వియమములబాని తపమాచరించి శ్రీకృష్ణపరమాత్మను నందరింగుతునవి తపమాచరించుచుండగా 45

గొల్లపిల్లనాని రూపమున భగవంతుడు వ్రత్యక్షమాయెను. అట్టి భగవంతుని గాంచి వైఖానసముని యట్లు స్తుతించెను 46

శ్రీ వైఖానసముని .--

పురుషోత్తమ : పుణ్యమూర్తి : గోపాలదేవా : దయావిధే : దేవాదిదేవా : నీకు పూజనీయరీతున 'ని ప్రార్థించ నా మునీంద్రునకు తగునట్లు భగవంతు డాతనితో 47

శ్రీకృష్ణుడు --

మునీంద్రా : నీవు శ్రీనివాసుని ద్యానింపుము. ఈ నా రూపమును వలదు. నీవు శేషాచలమునకేగి యచ్చట పుట్టిలోనున్న 48

శ్రీనివాసుని ప్రతిమను గొనితెచ్చి దానినెల్లపుడు పూజింపుము. నీవు శ్రీ వేంకటాచలమున కేగునపుడు నీ మార్గములో కూడ్రుడగు శ్రీరంగదాసుడు నీతో కలియును. 49

అతడు కూడ్రుడు. నీకు దేవార్చనమున పేవకుడుగా నుండున 'ని తెలువగా నా ముని వేంకటాచలమున కేగుడు 50

- సక్షమ స్తు బభూవా న్య । మునేః శూదేణ వర్తమి ।
తత స్తు తేన సహితో గత్వా శ్రీవేంకటాచలమ్ ॥ 51
- వర్మకన్ఠం హరిం దృష్ట్వా । పూజయామాస వై మునిః ।
పుష్పా జ్ఞాహారయామాస । రక్షదాసో మహాయశాః ॥ 52
- అతస్మా దైవయోగేన । గన్ధర్వఃకుణ్డలాహ్వాయః ।
స్నానార్థ మగమ చ్ఛీఘ్రం । స్వాభిః స్త్రీభి ర్జలాశయమ్ ॥ 53
- వనస్తే విజనే తత్ర । స్వామిపుష్కరిణీజలే ।
జలక్రీడాపరా స్తత్ర । దృష్ట్వా తా రక్షదాసకః ॥ 54
- ముదోద్రిక్తమనా భూత్వా । రేతో ఒత్థ్యాక్షీ ధరాకలే ।
పునః స్నాత్వా కుచి ద్భూత్వా । పశ్చాత్తాపేన విన్దితః ॥ 55
- ఒద్ధం మాలాకులం సర్వం । పరికృజ్య పున స్తదా ।
పున రాహృత్య పుష్పాణి । శ్రీఘ మాదాయ పాదజః ॥ 56
- దేవాగరం సమాసాద్య । స్థితవా నగ్రతో హరేః ।
రక్షదాసం మునిర్ దృష్ట్వా । ఒగర్హయ ద్రజసా ముహూః ॥ 57
- పూజాకాలో హ్య తిత్రాంతః । చక్రపాణే ర్మహాత్మనః ।
కిమర్థం కృతవాన్ బలః । వింఘ్నం శూద్రనన్దన ॥ 58
- విన్దిత్వా మునిశార్కలే । శూద్రం పూజవిలోపినమ్ ।
తూష్ణీం స్థితే తు విప్రేన్ద్రే । స్థితే తూష్ణీ ఇన్ద్ర పాదజే ॥ 59
- శక్తవక్రదరః శూద్రం । ఉవాచ పరయా గిరా ।
శ్రీవివాసః —
- మా బైషిః పుత్రః భద్రం తే । రక్షదాన మహామతేః ॥ 60
- మాయయా విహితం విశ్వం । ససురాసురమానుషమ్ ।
తత్రా పి తవ బుద్ధి స్తు । పశ్చాత్తాపేన యోజితా ॥ 61

మార్గములో క్షూద్రుడగు రంగదాసుని కలసికొని యాతనితో కూడి శేషా
చలమున కేగి 51

పుట్టలోనున్న శ్రీవివాసునిగాంచి పూజించెను. శ్రీర్థికారియగు రంగదాసు డను
దినము పూజకు పుష్పములను తెచ్చుచుండెను. 52

ఒకానొక దినమున కుండలుడను గంధర్వుడు తన స్త్రీలతోగూడ 53

వనంత ఋతువులో మనుష్యసంచారములేని సమయమున స్వామి పుష్క-
రిణిలో స్నానమాచరింపుచుండెను. దైవసంకల్పమున తలవని తలంపుగా రంగదాసా
గంధర్వుని స్త్రీలనుజూచి 54

మనస్సునందు కామవికారము కలిగి టూమిపై రేకెక్కుచు నిడచెను. మరల తన
చిత్తవికారమునకు విందిండుకొనుచు నశ్వాత్తాసము వందుచు స్నానమాచరించి నిర్ములదై

తాను కట్టిన పుష్పమాలికల నన్నిటిని పారవైచి మరల త్వరగా పుష్పలమ
తెచ్చి 55

దేవాలయమున కేగి శ్రీవివాసుని తెడురుగా నించెను. వైఖానసముని రజః
వ్రకోపమున ఓట్లు కోసిండ్చెను. 57

“శ్రీమన్నారాయణుని పూజానమయము మించిపోయినది. నీ వాలసిండుటకు
కారణమేమి ? 58

అని యిట్లు పూజకు విఘ్నమొనర్చిన రంగదాసుని మాటిమాటికి విందించి
మానము వహించి వంతలో రంగదాసును మరుమాటాడక నిలచియుండ 59

శంఖవక్రదారియగు శ్రీమన్నారాయణు డాకాశవాణిగా “పుత్రా ! రంగదాసా !
నీవు భయపడినవలదు. 60

నా మాయచే నీ జంగమ స్థావరాత్మక ప్రపంచమంతయు మోహింపబడి
యున్నది. అందులో నీవు మానసికముగా చాల నశ్వాత్తాసము నందితివి. 61

- తస్మాత్త్వ మకురు హుద్రః । సన్యజేతత్ కలేబరమ్ ।
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే । నర్వపాపనివారిజే ॥ 62
- మరణా త్సుఖ్యదేశే లిప్తిన్ । శుద్ధో జన్మాంతరే పునః ।
సుఖర్మతనయో భూత్వా । తౌష్ఠదేశాధిపో భవ ॥ 63
- ‘తౌష్ఠమాని’ తి విద్యాతో । లోకే క్షేర్తిం గమిష్యసి ।
శతస్త్రీవల్లభో భూత్వా । మమ భక్త శ్చ కేవలమ్ ॥ 64
- తత స్త్వం సార్వభౌమ పున్ । రాజ్యభోగ ముపైష్యసి ।
కన్యాదానప్రసక్త శ్చ । భవిష్యతి న సంశయః ॥ 65
- తస్మాద్దేహం త్యజా త్రై వ । నిరాహారో లితినిర్మలః ।
సుఖర్మరాజతనయో । రాజా లితికాశానుజో భవ ॥ 66
- ఇత్యుక్తో వాసుదేవేన । తనుం తత్రైవ సో లితిజిత్ ।
సత్వ మద్యా కాశరాజా నుజో లితి భూ ర్ధార్మికో నృపః ॥ 67
- తదా త్వయా కృత స్తేషః । కూప ఆరామకారణాత్ ।
ఇతి తే కథితం పూర్వ । జన్మకర్మనముచ్చయమ్ ॥ 68

తౌష్ఠమానన్మపప్రార్థనయాభగవత్కృతనవీనమద్విరప్రవేశః

- గోవిన్దవచనం శ్రుత్వా । తౌష్ఠమాన్ రాజసత్తమః ।
కూపం సంశోభయామాస । స్వకృతం పూర్వజన్మని ॥ 69
- విమానం కారయామాస । రత్నచిత్రం మహోన్నతమ్ ।
చతుర్మూర్తివరోపేతం । వై నతేయవిభూషితమ్ ॥ 70
- కలశేన సమోపేతం । సౌవర్ణేన ద్యుతేన వై ।
అగతానాం జనానాం చ । సమారో హోవరో హయోః ॥ 71
- మార్గం యోజనవిప్రీర్ణం । ససోపానం చకార హ ।
మధ్యే మధ్యే మణ్డపాని । ప్రపాకూపాం శ్చకారచ ॥ 72

నీవు నీ చిత్తవికారమునలన నవవిక్రమగు శక్తిమును నకలకల్మషహరమగు స్వామి పుష్కరిణిలో విడచి వేయము. 62

ఈ పవిత్ర ప్రదేశమున చవిపోవుటనలన మరియొక జన్మలో పవిత్రుడవై సుధర్మవి పుత్రుడవై తొడదేశమునకు రాజు వగుదువు 63

అప్పుడు నీవు "తొండమానుడు" ను పేరుతో ప్రక్యాతివి గాంచగలవు. మార్గదు స్త్రీలకు ప్రయోగవై నా కవన్య భక్తుడవై 64

ఏకచ్ఛత్రాధిపతివై రాజ్యభోగముల పనుభవించువు. ఆ జన్మమున నీకు కన్యా దానమునకూడ కొంత స్థానము లభించును. నందియములేదు. 65

కావున నీ వాహరమును వీడి వియమములచే పరిశుద్ధుడవై యిచ్చటనే దేహ మునువీడి మరుజన్మమున సుధర్మరాజపుత్రుడవు. ఆశాశరాజసోదరుడవై విరాజిల్లుము. 66

అవి యాజ్ఞాపించినంతనే రంగదా నచ్చటనే శక్తికమును విడచెను. ఆ జన్మ మున రంగదానుడవగు నీవే యీ జన్మమున నాకాశరాజ సోదరుడవు. ధర్మపరిపాలకుడగు రాజువైతివి. 67

ఆ జన్మమున ఉద్యానవనపోషణమునకై నీ నీ బావిని విర్మించితివి. ఇదియే నీ పూర్వజన్మచరితము. 68

తొండమానుడు ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు నూతన భవనమున ప్రవేశించుట

అవి యిట్లు శ్రీనివాసుడు తన పూర్వజన్మ చరితమును తెలుపగా తొండమానుడు తాను పూర్వజన్మమున విర్మించిన బావిని శుభ్రపరచెను. 69

మఱియు రత్నములతో చెక్కబడి కూర్చబడి విచిత్రముగాను మిక్కిలి యెత్తుగా నుండి, నాలుగు చక్కని విగ్రహములు కలిగి గరుత్మంతునిచే వింపొందుచుండు విమా నమును విర్మింపజేసెను. 70

అద్భుతమగు బంగారు కలశముచే కూడినదై, కొండకవచ్చు జనుల రాకపోకల కనువగునట్లు 71

ఒక యోజనదూరము వెడల్పు కలిగిన మార్గమున పెట్టు కట్టించెను, మధ్య మధ్య మందిరములను, చరిత్రేంద్రములను, బావులను విర్మింపజేసిన విష్ణుడు 72

శ్రీనివాసం సమాగమ్య । తొణ్ణమా నబ్రవీ త్తతః ।

రాజా —

త్వయా వియమితం దేవః । సర్వం సమూర్హతాం గతమ్ ॥ 73

అగచ్ఛా ద్య జగన్నాథః । చైత్యం తవ జనార్దనః ।

ఇతి రాజవచః శ్రుత్వా । భగవా నాహ భూపతిమ్ ॥ 74

అవశ్య మనుగచ్ఛామి । తవ భద్రైః ప్రతోషితః ।

ఇత్యు క్త్వా ప్రస్థితం దేవం । దేవై శ్చే స్థ్విపురోగమైః ॥ 75

వైభానముషిశ్రేష్ఠైః । బ్రాహ్మణైః బ్రహ్మవిత్తమైః ।

ఋక్సామగాయత్రై తైః వ । మన్తైః శ్చ విశిషార్యకమ్ ॥ 76

వాదితై ర్వాక్యమనై శ్చ । ఘోషయద్భి ర్దిశోదశః ।

దేవై శ్రుత్వాపురోగై శ్చ । మ్రువద్భి మ్మతిథి ర్వరిమ్ ॥ 77

ప్రవేశయామాస ఎరం సుమన్దిరం । శ్రీశ్రీనివాసం పురుషం పురాణమ్ ।

సద్మావతీ ఛా పి ముదా మహీపతిః । సమ స్తతోక్తై ర్మువిధి ర్మహోత్సవైః ॥

పుష్పాణ్య వర్షం శ్చ సురాసురాద్యాః । సయక్షగన్ధర్వనరోరగా శ్చ ।

దేవస్య మూర్ధ్నా శ్చ విమానవర్యేతం పూజయ స్త స్త్వీషయ శ్చ హర్షాత్ ॥

తత ఆనన్దనిలయే । తొణ్ణమా న్నువసన్మితే ।

విమానాగ్రే శ్రీనివాసో । రరాజ భగవాన్ హరిః ॥ 80

ఆనన్దజనకత్వా త్తం । ఆనన్దనిలయం విదుః ।

వరసద్మాననే సుస్థాం । విదాయ కమలాలయామ్ ॥ 81

సద్మావతీం విశాలాక్షీం । భగవా నాత్మవక్షసి ।

అరిశ్శ్చవిహీనో ఒసౌ । కటిన్యస్తకరోత్తమః ॥ 82

దర్శయన్ పాణినై కేన । దక్షిణేన వృషాకపిః ।

పదపద్మంసురారాధ్యం । గతి ఛా పరమాం నృణామ్ ॥ 83

శ్రీనివాసాద్ధుఁ ఁచ్చి "దేవా! నీ వాజ్ఞాపించినట్లే యంతయు పూర్తి
అయినది. 73

శ్రీనివాసా! నేడు నీవు నీ దివ్యమందిరమునకు విచ్చేయుచు"ని ప్రార్థించగా
శ్రీనివాసాదు రాజుతో. 74

నీ లక్ష్మి సంతసించితివి. తప్పక రాగలన"ని బయలుదేరిన శ్రీనివాసుని నవ్వా
నతి నమేతునిజేసి యింద్రుని దేవతలతోను, 75

వైభావసాది ముష్టిండులతోను. నేదకాత్మ పాదంగతులగు బ్రాహ్మణులతోను,
ఋగ్వేదమును, సామవేదము నధ్యయనము చేయవారితోను, శాస్త్రవిహిత మంత్రముల
తోను, 76

మంగళ వాయువ్యములు, పతి దిక్కులయందును ప్రతిష్ఠించుచుండ బ్రహ్మాది
దేవతలు స్తుతించు స్తోత్రపాఠములతోను, 77

నకలలోక వివాసులొనరించు యుత్సవములతో సంతనమున మాతన గృహ
మున నవ్వానతితో శ్రీనివాసుని తొండమానురాజు ప్రవేశింపజేసెను. 78

యక్ష, గంధర్వ, మనుజు, నాగలోక వివాసులతో దేవదానపులందరును శ్రీని
వాసుని తలపై పుష్పవర్షమును కురిపించిరి. ఋషీంధ్రులును విమానోత్తమమున నున్న
శ్రీనివాసుని సంతనమున పూజించి పుష్పవర్షమును కురిపించిరి. 79

తొండమానుడు కిట్టించిన ఆనందనిలయమునందలి విమానరాజమున శ్రీని
వాసుడు విరాజిల్లెను. 80

ఆ భవనమానందము విచ్చునదగుటచే దాని కానందనిలయమును పేరుకలిగెను.
లక్ష్మీదేవిని నవ్వాననమున చక్కగా నిలపి 81

కామరదేశులనంటి కనులుగల నవ్వానతిని తన వక్షస్థలమున నుంచుకొని
శ్రుతయుములనినాడై, నడుమునం దెడమచేతినుంచుకొని, 82

కుడిచేతితో దేవతలకు తన పాదనద్భుములు పూజింపతగినవియు, మనుజుల
కుక్కుర్పగతియునువి తెల్పుచు, 83

కటిన్యస్తరేణా పి । విజపాదాబ్జగామినామ్ ।

స్మృతాం భవవయోరాశిం । కటిదమ్నం ప్రదర్శయన్ ॥

84

విరాజతే వేంకటేశః । సప్రమృత్య పి రమావతిః ।

ఇతితే కఢితం రాజన్ : । మాహాత్మ్యం వేంకటేశీతుః ।

పవిత్రం పరమం పుణ్యం । మణ్ణానా ఇచ్చ మణ్ణకమ్ ॥

85

ఇతి శ్రీవిష్ణోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటమాహాత్మ్యే శ్రీభగవత్కృతౌజ్జమాన్మృప
ఽర్చితవపీనమద్విప్రవేశః పర్వతం నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః

అథ చతుర్దశోఽధ్యాయః

బ్రహ్మకారితదీపారోపణభగవదుత్సవస్రవశంసా

కథానః —

స్వామ్యుదయకామో ఒథ । భూతానాం హితకామ్యయా ।

తదా వై భగవాన్ బ్రహ్మ । దీపద్యయ మకల్పయత్ ॥

1

ప్రార్థయామాస గోవిందం । వర మేక మనామయమ్ ।

యావ త్కలియుగం తిష్ఠేత్ । తావ ద్దీపో ఒభివర్ధతామ్ ॥

2

యదా విమానపతనం । యదా దీపవిनाశనమ్ ।

తదా ఒవతారః సంపూర్ణః । ఇది మే విశ్చితో ఒవధిః ॥

3

ఇతి తస్మై వరం దత్వా । బ్రహ్మణ మవద ధ్ధరిః ।

శ్రీవివాసః —

శ్రూయతాం వచనం శాతః । భుజ ముద్భృత్య చోచ్యతే ॥

4

ఉత్పనం కురు మే పుణ్యం । బ్రహ్మన్ లోకపితామహ ।

ధ్వజారోహణ మారభ్య । రథా న్త ఇచ్చ నవాహనమ్ ॥

5

నడుమున నుంచుకొనిన చేతితో తన పాదరవిందముల నాశ్రయించిన మనుజు
లకు సంపాదనము ద్రము మొలదింటిలోతుగా మాత్రమే యుండునని చూపును 84

నేటికిని శ్రీవివాసుడు ప్రకాశించుచున్నాడు. జనకమహారాజా! ఇట్లు పవిత్ర
మను మిక్కిలి పుణ్యప్రదమును, మంగళవస్తువులకును మంగళమొసంగునట్టి శ్రీ శ్రీని
వాసుని మాహాత్మ్యమును నీకు తెలిపితి 'నని శతానందుడు వలికెను. 85

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమున శ్రీవివాసుడు రొండమానుడే
విష్ణునిబలిగ నూతన భవనమున ప్రవేశించుట యనెను విదమూడవ అధ్యాయము సంపూర్ణము

పదునాల్గవ అధ్యాయము

బ్రహ్మయొనరించిన దీపారోపణమును శ్రీవివాసోత్సవమును వర్ణించుట
శతానందుడు —

మరల శతానందుడు చెప్పనారంభించెను. మునురా! చతుర్ముఖుడు జను
లందరి యభివృద్ధిని కోరుచున్నవాడై ప్రాణికోటికి మేలును కాంక్షించుచు రెండు దీపముల
వేర్వరచి 1

“ కలియుగమున్నంతవరకీ దీపమభివృద్ధి చెందవలె ”నని శ్రీవివాసుని ప్రార్థిం
చుచు వరమును వేడెను. 2

నా విమానము పడిపోయినపుడు, నాకు నీవుంచిన దీపమారిపోయినపుడు నా
ఆనందము ముగిసినదని నేను నా యనతారమున కవధిచి 3

నిశ్చయించితి 'నని శ్రీవివాసుడు చతుర్ముఖునకు వరమునొసంగి యాశచితో —
నాయనా! నేను చేతినెత్తి (ప్రమాణమునుచేసి) దృఢముగా చెప్పుచున్నాను. వినుము. 4

చతురవనా! కొడినెత్తుట (జండాను ఎత్తుట) మొదలుకొని రథోత్సవము
వరకు దీపమున కొనవిధిమగు నాహవముదై వన్ను మారేగింతుటయను పవిత్రమగు
మత్స్యవమును నా కొనరింపుము. 5

నైవేద్యం బహుచిత్రం । బ్రాహ్మణై ర్వేదపారగైః
కర్తవ్యం మమ కల్యాణం । త్రికాలే భయభక్తితః ॥

6

త దేత ద్వచనం శ్రుత్వా పితుః స చ పితామహః ।
తౌజ్ఞమానం సమాహూయ । వచసం వ్యాహర త్తవా ॥

7

బ్రహ్మ —

వాహనాని విచిత్రాణి కురు శీఘ్రం రమావతేః ।
రచో దారుమయ స్తాతః । బహుచిత్రవిచిత్రతః ॥

8

అతస్త్రైణ మహీపాలః । సర్తవ్యో విశ్వకర్మణా ।
చత్రాణి చామరే పుజ్యే । వ్యజనం రాజసత్తమ ॥

9

ఇత్యుత్త్వా విశ్వకర్మాణం ఆహూయ నృపతే ర్వశమ్ ।
విధాతా విరధే సోఽపి । యథా రాజానుశాసనమ్ ॥

10

వాహనాని రథచ్చత్ర । చామరవ్యజనాని చ ।
కృతవాన్ క్షణమాత్రేణ । ప్రీతయే మధుఘాతినః ॥

11

మహాత్మవార్ధం వేంకటాద్రిం ప్రతి నానాదేశీయనృపాగమనమ్

ఉవాచ వచనం దేవో । రాజానం సపితామహమ్ ।
సర్వదేశజనాకీర్ణం । ఉత్సవం చో త్తమం విదుః ॥

12

అసయస్వ సృపాన్ సర్వాన్ । నానాదేశాగతా నితి ।
శానితో వాసుదేవేన । భృత్యాన్ సప్రేక్షయ స్పృహః ॥

13

అజ్వలకళింగాద్యాః । పౌగణ్డాః కాశికా స్తతః ।
కామోజాః కేరళద్వీపా । విరాటకురుజాగ్గలాః ॥

14

బర్హరాః పాణ్డ్యదేశీయాః । చైద్యా మాత్యాః పనైన్దవాః ।
అగతాస్తే మహీపాలాః । సకుటుమ్భాః సవాహనాః ॥

15

దేవీశాస్త్రముల నాసాంతముగ నవ్యయన మొనరించిన బ్రాహ్మణులచే ననేక రకముల నైవేద్యము మూడుదేశం బొనరింపజేయుము. మూడు నమయనులయందును భయపట్టెలతో నా కిర్వాణము చేయింపవలెను. 6

ఇట్లు శ్రీనివాసు యజ్ఞాపించినంతనే చతుర్ముఖుడు తొండమానరాజును పిలిచి 7

ప్రహ్లా —

నీవు శ్రీనివాసునకు కీర్తనముగా ననేక విచిత్రములగు వాహనములను, అనేక విచిత్రవిచిత్రములతో చెక్కబడిన కర్పద్రే చేయబడిన రథమును, 8

చక్కిని చక్రములను, చామరములను, విసవికద్రను, విశ్వకర్మచే జాగ చూరతతో చేయింపును 'ని తెలిసి 9

విశ్వకర్మను రావించి రాజున కప్పగించెను. విశ్వకర్మయు తొండమానుని యాజ్ఞానుసారము 10

వాహనములను, రథమును, చక్రమును, చామరములను, విసవికట్టలను శ్రీనివాసునికి సంతోషము కలుగునట్లుకొక్క క్షణముతో నిర్మించెను. 11

శ్రీనివాసుని మహోత్సవమును సేవించుటకై వేంకటాచలమున

కనేక దేశములనుండి రాజులు వచ్చుట

శ్రీనివాసుడు చతుర్ముఖునితో గూడిన రాజునగాంచి “నానా దేశములనుండి వచ్చిన జనులతో నిండిన యుత్సవమే గొప్ప యుత్సవముగా భావింపబడుచున్నది. 12

కావున నీవు దేశదేశములనుండి రాజులనుదరింపు రప్పింపును”ని యాజ్ఞా పింపగా రాజు తన సేవకులను పంపించెను. 13

అంగదేశీయులు, పంగదేశీయులు, కళింగదేశీయులు, కాశీదేశీయులు, కాంభోజులు, కేంశదేశీయులు, విరాట, కురు, జాంగలదేశీయులను, (పొంగందులనగా అవ కృష్ణులుగా లెక్కింపబడువారు అనగా కిరాతులు మొదలగువారు) 14

బర్హర, పాండ్య, చేది, మత్య, సింధు దేశీయులగు రాజులు కుటుంబములతో, వాహనములతో వచ్చేరిరి. 15

- కేచి ద్యావగతాః కేచిత్ । గజస్థాః కేచి దశ్వగాః ।
 కేచి చ్చ శబిదారూఢాః । కేచి త్పద్భ్యాం సమాయముః ॥ 16
- చత్రైః సదామరై ర్దివ్యైః । మయూరశుకపింజళైః ।
 ఆరాధనం ప్రకుర్వాణా । విప్రాణా వైష్ణవ భోజనైః ॥ 17
- బ్రహ్మక్షత్రియవిట్పూదాః । యే చా న్యే నవజాతిజాః ।
 చణ్డాలయవనాం స్త్యక్త్వా । సర్వ ఏవ సమాగతాః ॥ 18
- సమాగమే మార్గమధ్యే । సక్కిర్ణజనమణ్డలే ।
 అశ్నంతః కేచి దాయాన్తి । కేచి దన్నవివర్జితాః ॥ 19
- కేచిత్ క్షీరప్రపానా శ్చ । కేచి ద్ధారణపారతైః ।
 సర్వే ఒథవన్ హరే ర్భక్తాః । శ్రీనివాసస్య భూమిపః ॥ 20
- ధనాని వస్త్రాణి చ భూషణాని । కాయాస్త్రజీవాంశ్చ సుఖాని సర్వే ।
 శ్రీవేంకటేశస్య పదార్పితాని । చక్ర ర్జన భాగవతాః కలాయుగే ॥ 21
- తత్రా ఒహరాయ మునీన్ సర్వాన్ । మహీపాలాన్ యథాక్రమమ్ ।
 కన్యామానం గతే భానౌ । ద్వితీయాయాం జగత్పతేః ॥ 22
- ద్యౌజారోహణ మాదాయ । సాంకరార్పణ మేవ చ ।
 వైఖానసమువిశ్రేష్ఠైః । పూజామనైః ప్రకర్పితా ॥ 23
- సరయానం రత్నమయం । విధాయ పురతో హరేః ।
 వాసుదేవం బభాషే ఒథ । బ్రహ్మ లోకపితామహాః ॥ 24
- “ సరయానం సమారహ్యః । కురు చై త్యప్రదక్షిణమ్ ” ।
 ఏవ ముక్తః ప్రత్యువాచ । శ్రీనివాసః పితామహమ్ ॥ 25

భగవదాజ్ఞయా బ్రహ్మకృతభగవన్మూర్తిచతుష్టయనిర్మాణప్రకారః

శ్రీనివాసః —

కొందరు వాహనములపై నను, కొందరేనుగలపై నను, కొందరు గుఱ్ఱముల
పై నను, కొందరు వల్లరీలలో నను, కొందరు నడచుచును. 16

మరికొందరు భక్తములతోను, కొందరు నెనుక్లు చియకల మొదలగువాని పించ
ములతో చేయబడిన బాహురములతోను మధ్యేమార్గమున బ్రాహ్మణుల కన్ననంతర్వణము
లచే వారి నాదించును 17

బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, కూడ్రులు మొదలగు చందాలు, తురకయను
తక్క తక్కిన తొమ్మిది జాతులవారు నడుదెంచిరి. 18

జనులందరును కలసి గుంపులుగాజేరిన మధ్యమార్గముతో కొందరన్నమును
తినుచును, కొందరన్నమును విడచియు. 19

కొందరు పాలను త్రాగుచును, కొందరు ఓగవచ్చానముతోను, కొందరుపనపించి
మరుచటి దినమున భుజించుటలతోను, శ్రీనివాస చరణారవింద లగ్నచిత్తులై విలపిల్లిరి. 20

కలియుగమున జనులందరు తమ ధనములను, వస్త్రములను, భూషణములను శరీ
రములను అత్మలను సుఖములనన్నిటిని శ్రీనివాస చరణకమలములయందరించివైచిరి.

సూర్యుడు కన్యారాయందు ప్రవేశించియుండగా (రాత్రవర మానమున
నుండగా) విదియ రోజున శ్రీనివాసునకు 22

ధ్వజారోహణము అంకురార్పణము మొదలగు వత్సవమునకు ముందుగా
నారంభింపజేసి 23

రత్నములచే కూర్చబడిన మనుజుల భుజములచే మోయబడు వాహనమును
శ్రీనివాసున కెదురుగానుంచి బ్రహ్మ శ్రీనివాసునితో — 24

స్వామీ! ఈ వాహనముపై వదిష్ఠించి యీ మందీరము చుట్టును ప్రదక్షిణ
మాచరింపును 'వి ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసు దాకనితో — 25

శ్రీనివాసుని యజ్ఞచే చతుర్ముఖుడు భగవద్విగ్రహములను
నాలిగింటిని విర్మించుట

శ్రీనివాసుడు —

- భోఃపుత్రః బాలభావోఽసి । శాసితో వేదనిర్ణయః ।
స చాద్భి విస్తృతస్తాతః । పరీక్షాదీయతాం మమ ॥ 26
- స తద్వచన మార్జ్యః । కిచ్చిచ్చిస్తానమాకులః ।
పరీక్షాద్భద్రవాదిష్టోః । వేదానాంవేదవిత్తమః ॥ 27
- స్థానిత్య మభవ త్కిచ్చిత్ । పరీక్షయాం విధే స్తదా ।
తతోఽవదోధితః సమ్యక్ । వేదాః వేదానుశాసనమ్ ॥ 28
- నిర్మమే క్షణమాత్రేణ । శ్రీనివాసాత్మికా శుభాః ।
మూర్తీ క్షుద్రస్యో మస్త్రై స్తు । చతుర్వేదసముద్భవైః ॥ 29
- పృథక్త్వామాని తాసాం వై । చకార స మహామతిః ।
ఉత్సవః శ్రీనివాసాభ్యాః । త్వా ద్యాః అన్యా చోగ్రనామికా ॥ 30
- సర్వాధికసమాభ్యాః అన్యాః । లేఖకాభ్యాః తథా అపరా ।
మూలమూర్తి డభూ త్తాసాం । మూర్తీనాం రతురాత్మనామ్ ॥ 31
- స్వయం శ్రీవేంకటాచీశః । సర్వాత్మా జగదీశ్వరః ।
దేవానాం కల్పయామాస । తత్తస్మా ర్మృణిమానినామ్ ॥ 32
- చతుర్ముఖేషుచతురోః । మనస్యే కం విధి స్తతః ।
ఆనుకర్యా తదా తేన । సర్వకర్మమహోత్సవే ॥ 33
- ఉత్సవే శ్రీనివాసస్య । యాత్రాకర్మణి దీక్షితః ।
తేన నిర్వర్తయామాస । యాత్రా కర్మోత్సవం విధిః ॥ 34
- నై వేద్యం బ్రహ్మణా చిత్రం । చక్రే బ్రహ్మోత్సవే శుభే ।
గుడోదనం తిలాన్న ఇచ్చి । పరమాన్నం పయశ్రుతమ్ ॥ 35
- ముద్గాన్నం మాషకాన్న ఇచ్చి । దధ్యోదన మతః పరమ్ ।
షడ్విధాన్నఇచ్చిసామ్రాజం । సపాయనమశర్కరమ్ ॥ 36
- గుడాపూపాం స్థిలాపూపాన్ । మాషాపూపాన్ మనోహరాన్ ।
మోదకాంశ్చకతచ్చిద్ర । ప్రముఖాన్కారయన్ విధిః ॥ 37

నాయాః పితృకృతాః పీకు నేమ వేదములను ప్రసాదించినపుడు పీపు
దాల్చునునుంటి. ఆ వేదముల విడుదలప్పుడు విస్తారముగ పెరిగినవి. పీపు ముందుగా
నాకు పరీక్షింపబ్బు' అని చెప్పెను. 26

ఆ మాటలకు వేదవిజ్ఞుడైన బ్రహ్మ కొంచెము చింతించి శ్రీనివాసునకు వేదము
లలో పరీక్షింపెను. 27

ఆ పరీక్షలో పితృకృతమునకు కొంచెము ప్రమాదము సంభవించగా పురం
శ్రీనివాసునిచే తెలుపుదుడేమంటి వేదవిధిని 28

క్షణమాత్రముననే చక్కదిద్ది శ్రీనివాసుని యంశములతో నాలుగు మూర్తులను
చతుర్వేదముల యందలి మంత్రములతో పరిపూరించెను. 29

ఆ విగ్రహములలో నుత్పన్నవిగ్రహములకు శ్రీనివాసులను పేరుండుటజేసి
తొందర విగ్రహమునకు గ్రహవియ్య. 30

మూడవ విగ్రహమునకు "సర్వాధికరణ" యనియు నాల్గవదానికి 'లేఖకా'
యనియు పేరు పేరు నామముల నుంచెను. ఆ నాల్గ విగ్రహములకు 31

సర్వవ్యాపియు జగదీశ్వరుడునునగు శ్రీ వేంకటాచలవతి మూల విగ్రహముగా
నుంచెను. యేమే దేవత లేమే విగ్రహముల వర్ణనానింతలో వారి కాయా విగ్రహములను
కల్పించెను. 32

నాల్గ ముఖములయందును నేర్పుగల బ్రహ్మ తన మనమున నొక విగ్రహ
మును ర్థానించి యనేక విధములుగ నొనరించు శ్రీనివాసుమహాత్మ్యము 33

నందలి యూరేగింపు విషయమున నొనరించు దీక్షనుకపించి యత్రాయుత్సవ
మును ఆ విగ్రహముతో విర్వహించెను. 34

ఆ బ్రహ్మాత్మనమున వనేకవిధములుగ నై వేద్యముల నర్పించెను. బెల్లముతో
తయారచేసిన యన్నమును, మిన్నము యన్నమును (పుణిహారము) పాలతో మడికిన
క్షీరాన్నమును. 35

పెనరవప్పుతో వండిన పులగమును, మినవవప్పుతోకూడిన యన్నమును, పెరు
గన్నమును (దధ్యోదనం) అన్నములతోగూడి యారుదురులు కలిగిన యన్నమును మంచి
చక్కెరచేర్చి వండిన సరమాన్నమును. 36

బెల్లముతో వండిన యన్నములను మిన్నము వప్పుతోకూడిన యన్నములను
(అరిపెంను), (తక్కురములు) మిక్కిలి రుచిగల మినవగరెంను, మైసూరపాకము;
మొదలగు వానిని చేయించును 37

బ్రహ్మకారిత శ్రీనివాస మహాత్మ్యవ వైభవ ప్రకార వర్ణనమ్.

- ఆర్చయామాస దేవయ । శ్రీనివాసాయ విష్ణవే ।
ఉత్సవం శ్రీనివాసస్య । విధి ర్యాత్రాం మహాత్మవే ॥ 38
- కాయామాస వై వేదాః । ధ్వజారోహణ పూర్వకమ్ ।
సాయద్కారేచ పూర్వేద్యుః । ధ్వజారోహణ వాసరాత్ ॥ 39
- అనన్తగరుదాద్యాశ్చ । బ్రహ్మద్యాశ్చతథాఽమరాః ।
సర్వేచాన్యేమహర్వాద్యాః । ఐష్యత్సేనపురస్సరాః ॥ 40
- వర్మికాదిభవాం మృత్సాం । పవిత్రాం నగరా చ్చహః ।
ఖాదితాంవిధివన్మన్తైః । హస్తీమన్తకరోపితామ్ ॥ 41
- సర్వమగ్గళవాద్యై శ్చ । సహ సర్వపరిచ్ఛ దైః ।
సర్వమృమం సమానీయ । ప్రాఽఽక్షిణ్యేన వీధిషు ॥ 42
- అఙ్కరార్పణ మాతేనుః । సహర్షపులకాఙ్కరాః ।
తతోఽపరేద్యుదుషసి । ధ్వజారోహమహాత్మవమ్ ॥ 43
- అరభ్య వత్సథాన్త ఇచ్చ । పుష్పయాగాన్త మేవ చ ।
ఉత్సవం శ్రీనివాసస్య । చకార విధివ ద్విధిః ॥ 44
- తస్మిన్ మహాత్మవే విష్ణోః । ధ్వజారోహణవాసరే ।
ప్రథమే ప్రథమం యానం । మనుష్యాన్దోళికాఽభవత్ ॥ 45
- ద్వితీయ ఇచ్చ తథా రాత్రౌ । అభవ చ్చేషవాహనమ్ ।
శేషే శయనశీలస్య । శేషాచలనివాసినః ॥ 46
- సదా శేషప్రియస్య స్య । శ్రీనివాసస్య శార్దూలః ।
ద్వితీయదివసే చా ద్యం । భూయోఽభూ చేషవాహనమ్ ॥ 47
- ద్వితీయ ఇచ్చ తథా రాత్రౌ । అభవ ద్దంసవాహనమ్ ।
త్వితీయదివసే చా ద్యం । అభవ త్సింహవాహనమ్ ॥ 48

బ్రహ్మచే నొనరింపబడిన శ్రీనివాసమహోత్సవ విశేషములను వర్ణించుట

శ్రీమన్నారాయణావతారుడగు శ్రీనివాసునకు వివేదించెను మరియు నా బ్రహ్మోత్సవములో బ్రహ్మ ఊరేగింపు ఉత్సవము నేర్పాటు గావించెను. 38

ధ్వజమునెత్తు రోజునకు ముందురోజున పాయంతాలమున 39

శేష గరుడుడును, బ్రహ్మాదిదేవతలును, సకల మునీంద్రులును, విష్ణుకృత నాడలును, 40

పద్మజమునకు వెలువరి అంకురార్పణకై పుట్టిరోమన్న వనిత్రులుగు మట్టివి మంత్రములను పఠించుచు యథాప్రమాణగా త్రవ్వి యేనుగు తలపై నుంచి 41

సర్వమంగళ వాద్యములతోను, సకలోపకరణములతోను, వీరులలో ప్రదక్షిణమున నొనరించుచు త్వరితముగా గొనివచ్చి 42

సంకోషాశయమున నొడలు పులికరించుచుండ సంకురార్పణము నొనరించిరి. ఆ మరునటిదినమున ప్రాతఃకాలమున కొడినెత్తు మహోత్సవము 43

మొదలుకొని యచభృత స్నానమువరకు శ్రీ పుష్పయాగ మాఖ్యవరకును యథావిధిగా శ్రీనివాసున కుత్సవమును బ్రహ్మ చేయించెను. 44

ఆ మహోత్సవ సమయమున ధ్వజారోహణము రోజున మనుష్యులచే మోయబడు పల్లకి మొదటి వాహన మయ్యెను. (చరిత చప్పరము) 45

రెండవ దినమున రాత్రి శేషవాహనము, అనవరతము శేషునిపై వసకించి యుండి శేషాద్రియందే వివసించియుండి 46

శేషునియందే ప్రీతికలిగిన శ్రీనివాసునకు రెండవ దినమున తిరిగి మొదటి శేషవాహన మాయెను. 47

ఆ దినముననే రాత్రియందు హంసవాహనము రెండవదాయెను, మూడవ రోజున పింహవాహనము మొదటిదియు 48

- ద్వితీయ ఇచ్చ తథా యానం । రాత్రౌ మౌక్తిక మజ్జపమ్ ।
చతుర్థదివసే యానం । ఆదిమం కల్పభూరుహః ॥ 49
- ద్వితీయ మధవ ద్రాతౌ । సర్వభూపాలవాహనమ్ ।
ఐష్టమే దివసే చాద్యం । యాన మాన్దోళికా ఒభవత్ ॥ 50
- హరే రమృతసన్ధ్యయి । మోహినీవేషధారిణః ।
ద్వితీయం రజనౌ యానం । వేదవేద్యస్యవై హరేః ॥ 51
- బిభూవచస్పయంసాక్షిత్ । ఛన్దోమూర్తిఃఖగేశ్వరః ।
అద్యం యానం షష్ఠదినే । హనుమా నభవ ద్ధరేః ॥ 52
- ద్వితీయం మణ్మళగిరిః । సాయం యాన మభూ ద్ధరేః ।
మహిషీసంయుతస్యా స్య । వసన్తోత్సవరాగిణః ॥ 53
- తృతీయం రజనౌ యానం । ఆసీ దైరావతో గజః ।
సప్తమే ఒభూ ద్దినే యానం । అద్యం భాస్కరమజ్జలమ్ ॥ 54
- ద్వితీయం మణ్మళగిరిః । సాయమాసీద్రమాపతేః ।
రమణీయతమోద్యాన । విహారోత్సవరాగిణః ॥ 55
- కుసుమాపచయవ్యగ్ర । మహిషీజనశాలినః ।
తృతీయం రజనౌ యానం । అభవ చ్చన్ద్రామృతమ్ ॥ 56
- అష్టమే దివసే చాద్యం । అభవ ద్వాహనం హరేః ।
నానావిధై రలంకారైః । మణ్మతః సుమహాన్ రభః ॥ 57
- ద్వితీయం రజనౌ యానం । అభూ దుచ్చైఃశ్రవాహయః ।
సప్తమే దివసే చాద్యం । యాన మాన్దోళికా ఒభవత్ ॥ 58
- ద్వితీయం మణ్మళగిరిః । యాన మాసీ ద్రమాపతేః ।
హరిద్రైః పింగ్లై హృత్తైః । అభిషిక్తస్య మణ్మతేః ॥ 59
- సముద్యుక్తస్యా వభృథ । స్నానమాజలికోత్సవే ।
స షష్ఠం మణ్మతై హృత్తైః । హరిద్రై రభిషేచితః ॥ 60

మత్స్యం సర్లకి రెండవ వాహనము నాయెను. నాల్గవరోజున మొదటి వాహనము కల్పకృతమును 48

సర్వరూపాల వాహనము రెండవదిగా వసురెను. అయిన రోజున మొదటిది సర్లకి వాహనము. 50

అందు శ్రీవివాసున కన్మృతమును వంచియిచ్చు మోహినీ యలంకార మమర్చి యుండెను. రాత్రి రెండవ వాహనము ఆ పేదపేద్యుడగు శ్రీవివాసునకు 51

పేదన్నరూపుడగు గరుత్మంథవాహనము చక్కగా నమరెను. అరవ దినమున మొదటి వాహనము హనుమద్వాహనము 52

రెండవది మంగళగిరి వాహనము. తన భార్యలగు రమాదేవి పద్మావతీలతో వసంతోత్సవమున క్రితిగల శ్రీవివాసునకు 53

మూడవది యైరావతమును పేరుగల యేనుగు వాహనము. ఏడవ దినమున మొదటిది సూర్యవ్రథయు 54

పాయంకాలము రెండవవాహనము మంగళగిరి వాహనమాయెను. సుందరోద్ధానమున విహరణ శీలియు 55

పుష్పములను కోయుటయం దానక్తి గలిగిన తన భార్యలతో కూడియుండు శ్రీవివాసునకు మూడవ రాత్రి వాహనము చంద్రవ్రథయు 56

నేనిమిదవ రోజున వనేక విధములగు వలంకారములచే వలంకరింపబడిన గొప్ప రథము మొదటి వాహనమును. 57

రెండవ వాహన ముచ్చైశ్రవణును గుఱ్ఱపువాహనమును తొమ్మిదవ దినమున మొదటి వాహనము సర్లకియు 58

రెండవవాహనము మంగళగిరియు నయ్యెను. 59

దీక్షానింతర స్నానమాచరించు మంగళోత్సవమున వసుపురంగు, గోరోచన వర్ణముగల విశిష్టచూర్ణములతో నభిషేకింపబడి 60

- ముద్దరం ముక్లగిరిం । సమాయూః సతాంగతిః ।
 చైత్యం ప్రవక్షిణీకృత్య । పహ సర్వై ర్మహాజనైః ॥ 61
- జపద్వి రై వ్విదిహన్ మస్త్రాన్ । సహిత శ్చ ద్విజోత్తమైః ।
 చకారా వభృథస్నానం । భగవా నాచిపూరుషః ॥ 62
- స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే । సర్వలోకై కపావనే ।
 అవతారదినే తస్మిన్ । నక్షత్రే శ్రవణే ప్రగే ॥ 62
- తృతీయం ముక్లగిరిః । యానం రాత్రా వభూ త్తతః ।
 ధ్వజావరోహణాభిష్యః । ఉత్సవో ఒభూ త్తదా హర్యే ॥ 64
- తతో ఒపరేద్యు రభవత్ । పుష్పయాగ మహోత్సవః ।
 దేశాన్తరా వాగతానాం । సపర్యా ఒసీ త్తతో నృణామ్ ॥ 65
- దేవాజగ్ముః స్వకం ధామ । రాజానో రాజసత్తమ ।
 జగ్ముః స్వనగరండివ్యం । దృష్ట్వా దేవమహోత్సవమ్ ॥ 66
- బ్రహ్మ జగమ స్వం లోకం । నత్వా వేంకటవల్లభమ్ ।
 సమాప్య చోత్సవం సర్వం । స రాజా తౌణ్డమాన్ నృపః ॥ 67
- వాసుదేవం నమస్కృత్య । చా ఒజ్ఞా మదాయ మౌలినా ।
 స్వపురం ప్రాప్య ధర్మాత్మా । కృత్వా ఒర్చాం వేంకటేశీతుః ॥ 68
- సంస్థాప్య పూజయామాస । స్వపురే విజమన్దిరే ।
 రాజ్యం చకార ధర్మాత్మా । సత్యేన పృథివీపతిః ॥ 69
- గోబ్రాహ్మణహితార్థాయ । చా తిథీనాం హితాయ చ ।
 సద్ధర్మవిరత శ్శాన్తో । జితమన్యు ర్జితేన్ద్రియః ॥ 70
- విత్య మారాధయన్ కృష్ణం । బిలిమార్గేణ చాగతః ।
 ఇత్థం కుర్వతి రాజేన్ద్రీః । రాజరాజకులోద్భవే ॥ 71

అందఱును మంగళగిరి వాహనమునై నదిష్ఠించి మహాత్ములందరితోగూడ యా
దివ్యమందిరమునకు ప్రవక్షింప మాచరించి 61

వేదమంత్రములను జపించుచున్న బ్రాహ్మణోత్తములతోగూడి 62

నకలలోక పావనియగు స్వామి పుష్కరిణీతీర్థమున తన జన్మదివమున శ్రవణా
నక్షత్రమున సుషాంతాలమున నాచి పురుషుడగు శ్రీనివాసు దశబృథస్నానము నాచరించెను.

ఆ రాత్రి చూడవ వాహనము మంగళగిరి వాహనము అనంతరము కొడిచి
పించుట యదెడు సుత్యవము జరిగెను. 63

ఆ సుత్యవటి దినమున పుష్పయాగ మహోత్సవము చక్కగా నిర్వహింప
బడెను. అటు పిమ్మట నితరదేశములనుండి వచ్చిన మహాజ్ఞా శ్రీనివాసున కర్చన లొన
రించెరి. 64

వచ్చిన దేవతలును, రాజులును, శ్రీనివాసుని మహోత్సవమును పేనించి తమ
తమ నివాసముల కేగిరి. 65

చతుర్ముఖుడును శ్రీ వేంకటాచలపతికి సమన్వరించి యుత్సవమువంతము
ముగింపజేసి తన లోకమున కేగెను. తొందమాన్ రాజును 67

శ్రీనివాసునకు సమన్వరించి యాతని యజ్ఞము శిరసావహించి తన నగరమున
కేగి శ్రీ వేంకటాచలపతి కర్చన మొనరించి 68

యా విగ్రహమును తన మందిరమున ప్రతిష్ఠించుకొని పూజించుచుండెను. 69

గోవులకును, బ్రాహ్మణులకును మేలునుకోరి తన గృహమున కేతెంచు నతిథుల
మేలును కోరుడు. సత్కర్మలయందు దానక్రి కలిగి శాంతముకలవాడై, కోపమునువీడి
యంద్రియములను జయించి, 70

చక్కగా పత్యముతో రాజ్యపాలనము నొనర్చుచు ఖారంగమార్గమున వచ్చి
శ్రీనివాసు నారాదించుచుండెను. 71

గడ్గొన్నానగ నృకూర్మాఖ్యద్విజవృత్తాస్త్రః

కార్తీకే మాసి సప్రమాప్తే । దైవయోగేన భూవతే ।

సమాయయా ద్విజశ్రేష్ఠః । కూర్మా వాసిష్ఠగోత్రజః ॥

72

పితు రస్థి సమాగృహ్య । గడ్గొన్నానసముత్సుకః ।

అశస్మా ద్రాజనగరం । విప్రక్షత్రియసజ్కులమ్ ॥

73

సమస్తతః సమాకర్ణ్య । తొణ్ణమాన్ కీర్తిసప్రమమమ్ ।

రాఘవాఖ్యసుతేనై వ । మహాలక్ష్మ్యేఖ్యభార్యయా ॥

74

పురా ద్భూహి ద్వినిక్షిప్య । దార్ధ్యాం పుత్ర ఇచ్చ సద్విజః ।

సమాసద ద్రాజగృహం । రాజదర్శనలాలసః ॥

సింహాసనగతం కాంతం । విద్యన్మణ్డలమణ్డితమ్ ।

త మాశీర్షి ర్విశేషేణ । సంస్తుత్య పృథివీపతిమ్ ॥

76

రాజాన మబ్రవీ ద్విప్రః । కూర్మో వేదాంతపారగః ।

కూర్మః —

శ్రుతా బహుముఖాత్ కీర్తిః । కవ భూపః విశంపతే ॥

77

త చ్చుత్వాఽన్య సమీపం తే । సమ్ప్రీప్తోఽహం సృపోత్తమః ।

ఇతి విప్రవచః శ్రుత్వా । పూజాయామాస సద్యజమ్ ॥

78

తొణ్ణమానః —

కి మాగమనకార్యం తే । త నృమా చక్ష్య భో ద్విజః ।

ఇథ హక్తో బ్రహ్మద్రాజన్ । కూర్మో వేదవిదాం వరః ॥

79

కూర్మః —

మత్పితా ప్రేతతాం ప్రాప్తః । కాలేన పృథివీపతేః ।

తస్యా స్థివిచయం నీత్వా । గడ్గొ మజ్జనహేతవే ॥

80

కాశీం గచ్ఛామి రాజేంద్రః । మవసా కృతవిశ్చయః ।

తైవా చ్చ గర్భిణీ జాతా । మమ భార్యా పతివ్రతా ॥

81

గంగాస్నానమున కరుగు కూర్మద్విజుని వృత్తాంతము

కాశీమానము నమీపింపగా వద్యవృక్షమున వసిష్ఠగోత్ర సంభూతుడగు కూర్మద్విజుడు 72

తండ్రిగారి అస్థికలను తీసికొని గంగాస్నానమును చేయు వేరుకతో బ్రాహ్మణ శ్మశ్రియంతో కూడిన రాజదానికి వచ్చి 73

తొండమానుని కీర్తివంశటను వివి రాఘవుడను పుత్రునితోను మహాలక్ష్మి యను భార్యతోను వచ్చి 74

నగరమునకు వెలువలనే భార్యపుత్రులనుంచి తా నొంటరిగ రాజును జూడ నలయుననెడు కోరికతో రాజగృహమును నమీపించెను. 75

పండిత ప్రకాంధులతో నలంకరింపబడి పింహాననమున కూర్చుండియున్న రాజా నాకేర్యారములతో నధికముగ స్తుతించి కూర్మద్విజుడు — 76

రాజా : నీ కీర్తి వనేకులవలన వివి నీ వద్దకు నే దేతెంచిరినని వరుకగా రాజా తనని పూజించి 77

78

తొండమానుడు —

‘బ్రాహ్మణోత్తమా : మీ రాకకుగల కారణమేమియో తెలుపుడని యడిగెను. అంత బ్రాహ్మణుడు 79

కూర్మద్విజుడు —

‘అండ్రీ నమయానసారముగ మరణించెను. అతని అస్థికలను తీసికొని గంగలో ను లెవని 80

మున వికృయించుకొని కాకి పోవుచున్నాను. కాని దైవానుగ్రహమున పతివ్రతయగు నా భార్య గర్భవతియై యున్నది. 81

- పచ్చవర్ష శ్చ మే పుత్రో । న శక్తో గన్తు మాత్మనా ।
తస్మా త్వయా మహారాజః । రక్షణీయో చ తా వుభౌ ॥ 82
- అశక్తో ఒహం తయా గన్తుం । గర్భిణ్యా తు ద్విజప్రియః ।
శ్రీణాం పత్యుర్గృహే వాసో । నియత శ్చోదితో ఒన్యథా ॥ 83
- పితోః సమీపే వా సన్తు । తదహవే స్వసుర్గృహే ।
అశవా మాతులగృహే । త్వ థవా రాజమద్దిరే ॥ 84
- పదే తే పితరః శ్రీణాం । ఇతి జానామి తత్ప్రితిమ్ ।
తస్మా త్వం రక్ష రాజేన్ద్ర । సుతం ఛార్యా శ్చ గర్భిణీమ్ ॥ 85
- ఇత్యేవ ముక్తో విప్రేణః । కూర్మసంక్షేన తౌణ్డమాన్ ।
“బాధ” మిక్యక్తవాన్ రాజన్ । తస్య దత్వా ధనం బహు ॥ 86
- తత్ర సంస్థాప్య తౌ విప్రో । బాష్పసందిగ్ధలోచనః ।
అబ్రవీ త్సుతాం పత్నీం బాష్పపర్యాకులేక్షణామ్ ॥ 87
- ‘గచ్ఛామ్య హం వరారోహేః । గజ్ఞాం భాగీరథీం ప్రియేః ।
మారోదీ స్త్వం వరారోహే । పశ్య పుత్రం భయాఒకులమ్ ॥ 88
- ఇత్యే వ ముక్తా సా విప్ర । పత్నీ భర్తార మబ్రవీత్ ।
విజనాథస్య వదనం । పశ్యన్తీ దుఃఖభాగినీ ॥ 89
- శీఘ్ర మాగచ్ఛ భోః స్వామిన్ । కృత్వా గజ్ఞావగాహనమ్ ।
పుత్రో ఒపి తే మహాప్రాజ్ఞః । త్వా మేవ మనుమన్యతే ॥ 90
- ఇత్థం వదన్తిం స్వాం భార్యాం । పశ్య న్నా లిక్ష్మ్య చాత్మజమ్ ।
జగమ విప్రో రాజేన్ద్ర । పశ్య నైవ పృథతః పునః ॥ 91
- సా జగా మ గృహం రాజ్ఞః । పశ్యన్తీ పతి మాత్మనః ।
పరిమృణ్యా క్షిజం తోయం । సా స్త్వయిత్యా సుతం తథా ॥ 92
- రాజపత్నీం నమాసాద్య । పుత్రేణ సహ సా స్థితా ।
గతే విప్రే స రాజర్షిః । తస్య భార్యా శ్చ సువర్ణీమ్ ॥ 93

అయిదు సంవత్సరములుగల నా పుత్రుడు నా వెంట రాజుండు, రావున నాది
విరుపున నాపాపవలెను. 82

నేను గర్భిణియగు నా భార్యను తోడ్కొని పోకాలను. స్త్రీలకు భర్తవెంత
నుండుట భార్యయు. లేకున్నచో 83

పట్టివెంటగాని అపిలేకున్న అత్తనానింటగాని లేక మేనమామల యెంటగాని
లేకున్న రాజునుండినునెకాని యుండుట భార్యమైయున్నది. 84

తల్లివంక్షులు, అత్తమామలు, మేనమామ, రాజు పియ్యరుడు స్త్రీలకు సమాన
ముగా గౌరవించవలెననారు. కావున పీపు నా పుత్రుని, గర్భిణియగు భార్యను నాపాపము'ని

ప్రార్థించగా రాజు బ్రాహ్మణులకు భార ధనము నొసంగి యంగీకరించెను. 85

అంత నా బ్రాహ్మణుడు భార్యపుత్రుల వచ్చటనే యుంచి తాను కన్నుల పీచు
నింపుకొనుచు దుఃఖించుచున్న భార్యను గాంచి 87

నుందరి : నేను భగీరథునిచే కొనిరాబడి భాగీరథియని పేరుగాంచిన గంగతో
స్నానముచేయ నేగుచున్నాను. పీపు దుఃఖించవలెను. భయశ్రాంతుడగు పుత్రుని గాంచును'ని

యూరదించెను. ఆమెయు దుఃఖించుచు భర్త ముఖమునుగాంచి 88

స్నాపి : గంగతో స్నానమాచరించి త్వరలో వచ్చివేయుడు. మీ బుద్ధిశాలి
యగు పుత్రుడును మిమ్ముల కిట్లే నమ్మకించుచున్నాడ'ని 89

వజ్రకగా పిట్టు మాటాడుచున్న భార్యను, పుత్రుని కౌగలించుకొని మరల మరల
వెనుకకు తిరిగి జూచుచు వెడలిపోయెను. 91

ఆమెయు తన భర్తను వెనుదిరిగి చూచుచునే రాజునుండిరమునకేగి కండ్లపీరును
తుడిచికొని పిల్లవాని నోదార్చి 92

రాజేంద్రుడేగి పిల్లవానితో కూడ నిలచెను. తొండమానుడు బ్రాహ్మణుడు వెడలి
వంతనే యాతని భార్యను ఆమె పొందర్యమునుగాంచి 93

- చుష్టా చివ్రాకలో భూత్వా । మనః త్థ మచి న్తయత్ ।
 త్రివిధాః పురుషాః ప్రోక్తాః । ద్వియ స్తేషాం పుత్ర గ్విధాః ॥ 94
- తస్మా స్మయా లతియత్నేన । స్థాపనీయా ద్విజప్రియా ।
 ఇతి సచ్చిన్త్య ధర్మాత్మా । తౌజ్ఞమాన్ రాజస త్తమః ॥ 95
- ఏకా న్తే భవనం కృత్వా । స్థాపయామాస తత్ర తామ్ ।
 అన్నంషణ్మాససర్యాప్తం । సకృ తోస్సవస్కరం దదౌ ॥ 96
- తణ్ణులాద్యై శ్చ కాష్టానైః । సర్వోపకరణై స్సమమ్ ।
 తద్గృహం శృజితై ర్మధ్యైః । స రాజా తౌజ్ఞమా న్మృహః ॥ 97
- సూతాన్ విదాయ వై దూరే । చా ర్థక్రోశాయతే నిజే ।
 గృహ ఏవ క్వచి త్కోణే । నిగూఢం తాం దదా న్యధాత్ ॥ 98
- దూర్తానా స్తు యదా సే యం । న గచ్ఛే ద్గోచరం దృశామ్ ।
 తతో రాజ్యే సమాసక్తో । రాజా కార్యవశం గతః ॥ 99
- రాజ్యభారేణ రాజేంద్రః । వ్యస్మర ద్రాహ్మణప్రియామ్ ।
 ద్వివత్సరా న్తే విప్రేంద్రః । కృత్వా గజ్గావగాహనమ్ ॥ 100
- గయాం గత్వా గయాశ్రాద్ధం । కృత్వా విజపితు స్తథా ।
 గజ్గాయా వివధం చో థా । స్కన్ధదేశే ద్విజోత్తమః ॥ 101
- తౌజ్ఞమానపురం ప్రాప్య । ప్రవివేశ స్పసారియమ్ ।
 రాజాన మబ్రవీ ద్రాజన్ ! । ఆశీర్భి రభిసన్య చ ॥ 102
- దీర్ఘాయు ర్భవ రాజేంద్రః । పుత్రవాన్ జ్ఞానవాన్ భవ ।
 త్వత్ప్రసాదేన రాజేంద్రః । కృతం గజ్గావగాహనమ్ ॥ 103
- గజ్గావగాహనం రాజన్ ! । కురుష్వై తజ్జలైః కుభైః ।
 ఏవ ముక్త స్స రాజర్షిః । విస్మృతాం బ్రాహ్మణీం స్మరన్ ॥ 104
- వృద్ధో బహువ చా కస్మాత్ । దణ్డాహతవిరగః ।
 న్ద్యుత్యూహే షడ్రథితైః । ద్రోణకర్ణ పురోగమైః ॥ 105

కౌత్యచెందుచు తన మనమున నిట్లు తలపోయసాగెను. “పురుషుల తమ మధ్యమాధములని మూడు విధములుగా నుండురు. వారి బుద్ధులను వారి వారి శ్రేణుల ననుసరించియే యుండును. 94

కావున నే నతిజాగరూకతతో నీ బ్రాహ్మణ పత్నిని కాపాడవలయును.” ఇట్లు తలంచి యా ధర్మప్రవర్తనదగు తొండమాను 95

చొక రహస్య స్థలమున గృహమును నిర్మించి యం దారు మానములవరకు సంభారములతో తోజనపామగ్ని నేర్పరచి 96

నియ్యము మొదలు కత్తెలవరకు ఇతరవరికరములను ఒసంగి యా గృహ ద్వారము వినుప గొలుసులతో బంధించి 97

తన గృహముననే యొక మూలనొక మైదూరమున తన పేవకులను కాపు దలగా నుంచి యందా విప్రపత్నిని కుమారునితో గూడ 98

దుర్మార్గుల కంఠబడికుండునట్లు రహస్యముగా నుంచెను. ఏమృత రాజా తన రాజ్యపరిపాలనా ధర్మముననకుదై యుండి 99

విప్రపత్నినే మరచెను. రెండు సంవత్సరములు గడచిన ఏమృత బ్రాహ్మ ణుడు గంగాస్నానము నాచరించి 100

గయకేగి తన తండ్రికి గయాశ్రాద్ధము నాచరించి గంగకావడిని భజిమున మంచుకొని మోయుచు 101

తొండమానుని నగరములో రాజమందిరమునకేగి 102

రాజును ‘దీప్తాయుష్మంతుడవగుము. సంశాసనంతుడవగుము. జ్ఞానము నార్జిం పును’ని దీవిం రాజా! నీ యనుగ్రహముచే గంగాస్నానము నాచరించితిని. 103

ః నీ గంగాజలముతో గంగాస్నానము నాచరించిన పరితమునందును’ని శలికినంతనే తొండమానుడు తాను మరచిన బ్రాహ్మణుని భార్యను హతాత్తుగా తలంచుకొని 104

కొట్టిన పామువలెను, నదృవ్యూహమున ద్రోణ, కర్ణ మొదలగు మహారథికుల 105

- విరుద్ధానాం సై చరవేన । బాల మర్జుననందనమ్ ।
విహతం పశ్యతాం రాజన్ । పాణ్డవానాం మహాత్మనామ్ ॥ 106
- వాసుదేవముఖా చ్చుత్వా । చా ర్జునస్య మనో యథా ।
రామదాజేన విద్వస్య । రావణస్య మనో యథా ॥ 107
- తదైవ తొణ్ణమానస్య । హృదయం పర్యకమ్పుత ।
దైర్యేణ మనసః సాస్థ్యం । ప్రాప్తవాన్ సః ప్రజాపతిః ॥ 108
- తదాఽహ ధారతీం విప్రః । కిష్కత్ దుఃఖసమన్వితః ।
రాజానం రాజశార్దూలం । పప్రచ్ఛ కుశలం తదా ॥ 109
- “భార్యా మే గర్భిణీ పూర్వం । ప్రసూతా కిం సుతం సుతమ్ ।
న శ్రూయతే తయో ర్వార్తా । మమ చిత్తప్రతోషితే ॥ 110
- పుత్రో మే నిర్గుణో రాజన్ ! । నర్వదా క్రిడనే రతః ।
తటాతే పుష్కరిణ్యాం వా । కూపే వా విపులామ్బుసి ॥ 111
- తస్మా న్మే మనసో దుఃఖం । నదా భావి విశాంపతే ।
భార్యా మే రాజశార్దూల । మమ దర్శనకారణాత్ ॥ 112
- న చా ఽగతా వరారోహా । కుతో మే భ్రమతే మనః ।
సుతం భార్యాం చిన్తయామి । దివా న క్త ఇచ్చ గర్భిణీమ్ ॥ 113
- తస్య విప్రస్య స శ్రుత్వా । రాజా దైర్యేణ భారతీమ్ ।
వ్యాహర తొణ్ణమానో ఽపి । యథా ధీరో హ్యవర్తత ॥ 114
- కొణ్ణమానః —
- భో భూమరకులోత్పన్నః । మా భైషీః పుత్రకారణాత్ ।
క్షేమం ప్రసూతా తే భార్యా । పుత్రాః పుత్రేణ తిష్ఠతి ॥ 115
- బహవో యోషితో విప్ర మమా దృష్టా ఇతః పురా ।
న మతో న చ తే భార్యా । మమ దృష్టిపదం గతా ॥ 116

పాండవులు లోనికి చొరకుండునట్లు సైంధవదర్శిసంతనే వారందరు చూచు
చుండగా బాదగారు నడిచువారు చంపబడినట్లు 106

శ్రీకృష్ణుని వలన వివి చింతాకాంతుడయిన యర్జునునివలెను, శ్రీరామచంద్రుని
బాణముచే గాయపరుపబడిన రావణుని మనస్సువలెను 107

తొండమానుని మనము భయాందోళనచే చలించెను. కాని దైర్యముచే
మనస్సును స్థిమితపరచుకొనెను. 108

బ్రాహ్మణుడు కొంచెము దుఃఖించుచు రాజును కుశలమడిగిన ఏమ్మట మాట
లాడుటయందాన క్రి కలిగియుండును. 109

నేను కాకిపోవు పమయమున నా భార్య గర్భవతిగా మందెమకవా! ఆమె
కిష్టు పుత్రుడు కలిగెనో, పుత్రిక కలిగెనో? వారి సంగతి తెలియకుండుటంచేసియు 110

నా పుత్రుడు తెలివిలేనివాడు. ఎల్లజేళయందు నాటంతోనే పొద్దుపుచ్చును.
చెరువులోగాని, పుష్కరిణిలోగాని, నీటితోవిండియున్న మాతిలోగాని 111

ప్రమాదమేమైన జరుగునేమోయనియు నా మనమాలోచనమున కలకచెందు
చున్నది. నా భార్య నన్ను చూడవలయునని 112

ఇంకను రాకుండుటవలన నా మనసు బ్రాంతిపొందుచున్నది. రాత్రి పవలు
గర్భవతియగు భార్యపుత్రుల విచారముతోనే గడచుచున్నది. 113

అవి పలుకగా రాజు దీరపురుషునివలె దైర్యము వహించించి 114

తొండమానుడు —

బ్రాహ్మణవంశ సంజాతా! పుత్రుని గురించిన దుఃఖమువలదు. నీ భార్య సుఖ
ముగా ప్రసవించి పుత్రికతోను, పుత్రునితోను సుఖముగానున్నది. 115

చాలమంది శ్రీలంకికమున్ను గాంచితినిగాని నీ పుత్రునిగాని, నీ భార్యను
గాని నేనెన్నడును గాంచలేదు. 116

- అథ తద్వృత్త మఖిలం । హ్రూయతాం భూసురోత్తమ ।
పూర్వదేవగురో ర్వారాః । సప్రమాప్త స్తు గతే దినే ॥ 117
- తద్దినే వేంకటేశస్య । ప్రసక్త మభిషేచనమ్ ।
తద్దర్శనార్థం మే కన్యాః । సర్వా జగ్ము ర్మహీసురః ॥ 118
- తాభిః సమేతా తే భార్యాః । పుత్రీ పుత్రసమన్వితా ।
జగము వేంకటం శైలం । దేవదర్శనకారణాత్ ॥ 119
- అద్య శ్వో వా పరశ్వోవా । సా లలగమిష్యతి తే లలైకమ్ ।
ఇతి తం సా నైయత్వా సః । గూఢం పుత్ర మభిషత ॥ 120
- గచ్ఛా ద్య పుత్రః భవనం । విప్రపత్న్యా స్తు శోభనమ్ ।
అవ్యగ్రః శృంఖలాం చిన్ది । ప్రవిశ్యా న్నర్మహం పునః ॥ 121
- తాం దృష్ట్వా పుత్రసహితాం । శ్రీఘ మానయ భూసురీమ్ ।
స చ గత్వా లలితేగేన । కృతవాన్ జనకేరితమ్ ॥ 122
- దదర్శ తత్రా స్థిమాత్రం । రుదన్ దదగ్ధకణ్ఠవాన్ ।
ధ్రువం నో వంశనాల స్తు । చిన్నమూలం భవిష్యతి ॥ 123
- ఇతి సజ్జీవైర్య న్నేత్య । పితరం వాక్య మబ్రవీత్ ।
భోస్తాతః రాజవంశస్య । నాశకాలః సమాగతః ॥ 124
- యతః సా బ్రాహ్మణీ పూర్ణ । గర్భా సహమతా మృతా ।
అస్థిభూతా విజే గేహే । తదన్నాద్యవిచారణాత్ ॥ 125
- ఇక్ష్మ్య క్తో విప్రవర్యాయ । పాకార్థం తణ్ణులాదింమ్ ।
దదౌ దై ర్యేణ రాజేన్ద్రః । స జగము జలాన్తికమ్ ॥ 126
- తస్మిన్ గతే విప్రముఖ్యే । రాజా శేషాచలం యయా ।
పుత్రేణ సహితో రాజా । శరణార్థం రామాపతే ॥ 127

నారి చరిత్రవంతిను తెలిపెదను. విషము, భృగువాసరము (ఋతవారము) నకు ప్రసాది పిసమున (లక్ష్మీవారమున) వగలంతయు గణచిన పిమ్మట 117

శ్రీ వెంకటాచలవతి కభిషేకము జరుగును. నానిది పేనియటై నా పుత్రుల రంధరును వెల్లుడుండగా 118

వారితో నీ భార్యయు తన యిరువురు విద్దలను తోడ్కొని దేవదర్శనముకై వెంకటాచలమున కేగినది. 119

నేడగాని రేవుగాని ఎల్లుండిగాని నీ వద్దకు రాగలదని యాతని నోచార్చి తన పుత్రులతో రహస్యముగా 120

శ్రీనివాసా : నీవిప్పుడే బ్రాహ్మణుని భార్యయనిన గృహమునకు జని ముండు వెనుక చాలించినక గొలుసులను చేపించి లోన ప్రవేశించి 121

విద్దలతోనున్న యా బ్రాహ్మణుని భార్యను తోడ్కొనిరమ్మని యాజ్ఞాపించెను. ఆతడట్లే తండ్రి యజ్ఞప్రకారము జని 122

అప్పుట యస్థికలను మాత్రముండుటనుగది దుఃఖించుట వలుకుటన్న కంఠ స్వరముతో 'మా వంశము నేటితో నమూలముగా నశించున'ని 123

విచారించుట తండ్రివద్దకేగుదెంచి 'జాయనా : రాజవంశము నశించిపోవు ననుయము వచ్చినది. 124

ఆ బ్రాహ్మణుని భార్య పూర్వగర్భవతియై బాణునితోగూడ మృతినందినది. వారికి అన్నసానాదులన్నది లేదని మనము తెలిసికొనుటందులవలసిన నా గృహముననే మృతి నొంది యస్థికలు మాత్రము మిగిలినవ'ని తెలిసెను. 125

రాజా బ్రాహ్మణోత్తమునకు వంటచేసికొనుటకై నియ్యమం మొదలగునానిని దైర్యముతో నొనంగెను. ఆ బ్రాహ్మణుడు వంటచేసికొనుటకై తటాకమువద్ద కేగెను. 126

ఆ బ్రాహ్మణుడు వెదలివంతనే రాజా శేషాద్రికి తన పుత్రునితోగూడ శ్రీనివాసుని శరణుజేరుటకై వెదలెను. 127

పాదద్వయం ప్రపన్న స్తు । రుద న్నాసీ న్మహీపతిః ।

రుదన్త ఇన్ద్ర సృపం దృష్ట్వా । శ్రీనివాస స్తదా బ్రహ్మిన్ ॥ 128

లొజ్జమాన ప్రార్థనయా భగవత్కృత కూర్మద్విజపుత్రాద్యుజ్జీవనక్రమః

శ్రీ భగవాన్ —

అకాలే చ కిమర్థం త్వం । ఆగతో నృపస త్తమః ।

రాజరాజః కిమర్థం త్వం । రోదనం కురుషే ధునా ॥ 129

ఘోరత్వ ఇన్ద్ర ధనుష్కత్వం । ప్రసిద్ధం భూతలే తవ ।

అద్య కిం కారణం తాతః । రోదనే వద త న్మమ ॥ 130

ఇత్యుక్త శ్రీనివాసేన । నా బ్రహ్మిన్ స చ కిన్ద్రాన ।

విదిత్వా హృదయం తస్య । జగాద వచనం తతః ॥ 131

విచిత్రం హృదయం రాజన్ । ఆశురస్య తవా ధునా ।

త్వయా కృత మిదం పాపం । మయైవా చరితం నృపః ॥ 132

నివర్తస్వ చ పాపాత్మన్ । కిం కరోమి నృపాత్మజః ।

అకార్యం కర్మ భూపాలః । త్వయా కృత మరిన్దమ ॥ 133

అహం పాపో దురాచారో । నిత్యదుఃఖనమన్వితః ।

హం ఒకాతే కాల మేష్యామి । కృరం వా నరకం నృపః ॥ 134

అదాతవ్యం హి దౌర్భాగ్యం । స్వభక్తస్య దురాత్మనః ।

దరిద్రత్వం తథా భక్త । నైవ వం ధర్మవిదో విదుః ॥ 135

మయి తే భక్తిభావే చ । లోపో నైవ త్వయా కృతః

కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి । కృరం పాపం త్వయాకృతమ్ ॥ 136

తథాఽపి తవ సాహృదాత్ । కరిష్యే జీవితాన్ మృతాన్ ।

కలౌ లేఙ్కటాదేన । నృపస్యా స్య విమోక్షణమ్ ॥ 137

కృతం మహాపాతేన । ఇతి కీర్తి ర్భవిష్యతి ।

పుత్రం ప్రేషయ భూపాలః । శాపభీరు మరిన్దమః ॥ 138

అచట శ్రీనివాసుని పాదపద్మముల నాశ్రయించి బిగ్గరగా నేర్చుచుండెను.
అట్లు విలపించుచున్న రాజానుగంచి శ్రీనివాసుడు 1.8

తొండమానుడు ప్రార్థింపగా శ్రీనివాసుడు కూర్మద్విజ్ఞాని
సంతానమును భార్యను బ్రతికీంచిన విధము

శ్రీ భగవానుడు —

రాజరాజా : నీ పెండులకు నేకానినేక వచ్చితివి : నీ పెండుల కిట్లు విచారించు
చున్నావు : 129

ఊలోకమున నీవు కీమదవనియు గొప్ప విజృంభణవనియు వ్యాధినార్జించితివి
నీ విపు కిష్టమ్ముల చేమి హేతుచరి 130

యడిగినను రాజా ప్రత్యుత్తర మీయకుండుటచే నాకని మనస్సును తెలిపిరావి
131

రాజా : విచారగ్రస్తుడవగు నీ చిత్తము నెఱింగితివి. నీవు చేసిన యీ పాపము
నే నాచరించినట్లే. 132

పాపాత్ముడా : మరలిపోమ్ము. నేనేమి చేయుదును : చేయరాని దుష్కృత్యము
నొనరించితివి. 133

పాపాత్ముడను, దుర్మార్గస్వరత్తుడను, అన్ని పనులయందు దుఃఖార్తుడ
వగు నేను వయసు మళ్ళికమున్నే చనిపోవుటయో, ఘోరమరకము నొందుటయో తప్పదు.

నా భక్తు డెంత దురాత్ముడైనను దురదృష్టమునుకాని, దరిద్రమునుకాని,
యాకని కొనంగరాదని ధర్మశాస్త్రము నెఱింగినవారు వచింతురు. 135

నా యందు నీకుగల భక్తిలో నెప్పటికిని లోపములేదు. నేనేమి చేయుదును :
ఎవటి కేగుదును : నీవు చేయరాని పాపము నాచరించితివి. 136

కాని నీ యందలి ప్రియభావముచే చనిపోయిన నీరిని బ్రతికింతును. కలియుగ
మున శ్రీ వేంకటాచలవతిచే 137

మహాపాపాత్ముడైన తొండమానుని ఘోరపాపము నశింపజేయ బడెనను
కీర్తి నాకు కలుగగలదు. కావమువలన భయపడుచున్న నీ పుత్రుని 138

తేషాం మృతానా మానేతుం । సర్వాణ్యస్థీని సమృత్తి ।
ఇతి శ్రీవేంకటపతేః । వాక్యం శ్రుత్వా స చా ఒతురః ॥ 139

ప్రేషయామాస పుత్రం తా । న్యస్థీ న్యానేతు మాత్మనః ।
స జగమా తివేగేన । మృతానాం భవనం నృప ॥ 140

బద్ధ్వా తదస్థినిచయం । వస్త్రేణా చ్ఛాద్య భూపతేః ।
సరయానే వినిశీప్య । స్వాచ్ఛాద్య సృపనన్దనః ॥ 141

తదా శేషగిరిం ప్రాప్య । పితరుం వాక్య మబ్రవీత్ ।
“త దస్థి మణ్డలం తాతః । సమ్రూప్తం విద్ధి భూపతే ॥ 142

శ్రీనివాసాయ శాస్త్రాయ । తదా ఒఒనీతిం వదా దునా ” ।
స పుత్రవచనం శ్రుత్వా । శ్రీనివాస మథాషత ॥ 143

రాజా —

సమానీతః పుత్రకేణ । మృతాస్థినిచయో హరేః ।
యథా తే జీవితం కృష్ణః । ప్రాప్నువన్తి శథా కురు ॥ 144

షణ్ణ ముక్తః శ్రీనివాసః । తదస్థినిచయం నృపః ।
కరాభ్యాం ప్రతిగృహ్య ధ । స్వోత్తరీయే బిభన్ధ హ ॥ 145

స్వామిపుష్కరిణీ యత్ర । తస్య పూర్వదిశి స్థితమ్ ।
పాణ్డూతీర్థం సమాసాద్య । తస్య తీర ముపాగతః ॥ 146

తత్ర కిచ్ఛి ద్వేవఖాతం । ఆసాద్య మధుసూదనః ।
తాంజూహస ఇచ్చ తత్పుత్రం । త్యక్త్వా తీర్థ ముపాగతః ॥ 147

ఆకణ్ఠజలమధ్యే చ । నిమమజ్జ్య జనార్దనః ।
అస్థిని తత్ర విశీప్య । శిలాయాం తీర్థనన్నిధౌ ॥ 148

ప్రజ్వల్య విష్ణుః పస్పర్య । స్వాజ్ఞలిక్షి స్తవారిణా ।
జీవనం పన్నివతితం । తదస్థినిచయే తదా ॥ 149

ఆ భవిష్యోత్తర పురాణము యస్థికలను గొవితెచ్చుటకు సంపించును'ని యాజ్ఞాపింపగా
వ్యాధిగ్రస్తనివలెనున్నరాజు 139

యస్థికలను గొవితెచ్చుటకై తన పుత్రుని సంపించెను, అతడా బ్రాహ్మణ
పత్ని పుత్రులు భవిష్యోత్తర గృహమున కేగి 140

ఆ యస్థికలను మూటకట్టి పై న కవచదకుండునటుల వస్త్రముతో కప్పి వల్లకిలో
మంచుకొని వల్లకి చుట్టును బట్టను కప్పి 141

శేషాద్రిని నమీపించి తండ్రితో 'నాయనా : అస్థికల నన్నిటిని గొవి తెచ్చితివి.
142

శ్రీనివాసుని కీ వార్త నెఱింగింపు'మని తెలుపగా పుత్రుని పదకు లాలకించి
రాజు శ్రీనివాసునితో — 143

రాజు —

శ్రీనివాసా : నా పుత్రుడు భవిష్యోత్తర పురాణము యస్థికలను తెచ్చి యున్నాడు.
వానిని బ్రతికింపును'ని 144

ప్రార్థింపగనే శ్రీనివాసుడూ యస్థికలను తన చేతులతో తీసికొని తన పైబల్లిలో
ముడివేసి 145

స్వామిపుష్కరిణికి తూర్పుననున్న పాండుశీర్ధమును నమీపించి దాని తీరము
వందలి ఒక పుణ్య తీర్థస్థానమునకు 146

దేవతలచే శ్రవ్యబింబ పుణ్యతీర్థమునకు తొండమాన్ రాజును అతని కుమారుని
విడిచి వెళ్ళి 147

తీరమునందలి రాతిపై యస్థికలనుంచి కంఠమువరకు తోడుగా పిళ్ళలోదిగి
స్నానమాచరించి 148

తన దోపిటిలోనున్న యుదకముతో వాటిని చక్కగా కడిగినంతనే యా యస్థికలకు
ప్రాణము వచ్చెను. 149

ఇతి తే జీవితా విష్ణోః । పాణిస్సర్వప్రవావతః ।

వపుషుః పుష్పవర్షాణి । తత్తీర్థే వానవాదయః ॥

150

విస్తేరచిత్తాః సర్వే ఒపి । దృష్టతత్తీర్థవైభవాః ।

యదా తీర్థప్రభావేణ । జీవితా మృతకా శ్చ తే ॥

151

తదా సర్వే సునా రాజన్ : । బ్రహ్మరుద్రేన్ద్రాహర్వకాః ।

“అస్థితీర్థ మితి ఖ్యాతం । తస్య నాతు దదు ర్ముదా ॥

152

“యేషా మత్రాస్థి నిపతేత్ । సరకే వసతా మపి ।

తే సర్వే స్వర్గ మృచ్చన్తు । సద్యః” ఇత్యపి తే ఒవదన్ ॥

153

ఉజ్జీవయన్ సో ఒథ మృతాం సపుత్రాం । తాం కూర్మభాగ్యాం నిజగర్భవాసితామ్ ।

దదౌ స్మృపాయాతి విమూఢచేతసే । దత్త్వా ఒథ తం పార్థివ మాబిభాషే ॥ 154

శ్రీ గణాన్ —

కృతోపకారస్య కృతా హ్య పక్రియా । శతాధికా తే నృపతే మయా ఒధునా ।

తవా గ్రజస్యా ప్రతయా కృతా మయా । హ్యపక్రియే యా ధరణీపతేః తవ ॥

ఇతః పరం మోస మహం ప్రపద్యే । నాత్యన్త మేకాన్తిజనా త్పరేణ ।

తేనా పి కుర్వే సహ వాగ్విలాసం । సాక్షాత్ కలా వన్యముఖా ద్భిభాషే ॥ 156

గచ్ఛ త్వదీయం పుర మద్య రాజన్ । తస్మై ద్విజాయా ఖిలలోకసాక్షిణీమ్ ।

భార్యాం సపుత్రా మతిభక్తియుక్తాం । ప్రదాయ రాజ్యం త్వ మకణ్ఠకం కురు ॥

తౌణ్డమానాజ్ఞయా స్వావాసం ప్రతి సకటుమ్మకూర్మద్విజాగమనమ్ ।

ఇత్యుక్తో వానుదేవేన । తత్పత్నీసహితో నృపః ।

గత్వా చ నగరం పుత్ర । సహితః కూర్మ మబ్రవీత్ ॥

158

భూదేవః తవ భార్యే యం । సుపుత్రీ పుత్రసంయుతా ।

సప్రమ్నస్తా దైవయోగేన । తాం గృహ్స్థీష్య ద్విజోత్తమ ॥

159

ఇట్లు బ్రాహ్మణపత్నియు, పుత్రుడును, పుత్రికయు శ్రీవివాసుడు చేతితో స్పృశించినంతనే పునర్జన్మములేరి. అతీర్థమున దేవేంద్రులు పుష్పచర్మమును కురిపించిరి.

దేవతలందఱు నాశ్చర్యభరిత మానసులై యా తీర్థవైభవమును గాంచి తీర్థ భావముచే చవిపోయినవా రుజ్జీవించుటంజేసి

61

దీవి "కష్టితీర్థ" మని బ్రాహ్మరుద్రేంద్రుని దేవత లందఱును పేరుంచిరి. 112

మరియు బ్రాహ్మవిదేవత లందఱును "వరకములో" వివసించువారి యష్టికలిందు వదినను నా రందరు వెంటనే స్వర్గమునే పొందుదుర"వియు పలికిరి

153

అంత శ్రీవివాసుడు చవిపోయి తన గర్భముననున్న బ్రాహ్మణ పత్నిని సంతానముతో నుజ్జీవించజేసి దిక్కుతోచక చెంగగొనియున్న రాజుని కప్పగించి యాతఁడతో

114

రాజు : నీ వలన దారి నుపకారమును పొందియున్నవాడ నగుటచే నే నిపుడు నీకు నూరురెట్టికముగా నుపకార మొనర్చియున్నాను. నీ యన్నయగు నారాళరాజు నాకు అప్పదగుటంజేసి నీ కీ యుపకారము నొనర్పించితిని.

155

నే నీ నాటినుండియు మౌనమును వహించి నా కత్యంత ప్రయతములగు జను వితో తప్ప వితరులెవ్వరితోడను పాక్షాత్తుగా మాట్లాడజాలను. కలియుగమున వితరులవలననే ఒకరియం దావేించి నా యభిప్రాయము నెఱింగింతును.

156

రాజు : నీవు నీ వగరమునకేగి పతిభక్తిగల యా బ్రాహ్మణపత్నిని సంతానముతోగూడ నెల్లరు జూచుచుండ బ్రాహ్మణున కర్పించి నీవు రాజ్యమును విరాజించుముగ పాలింపుమని యానతిచ్చెను.

157

తొండమానుని యాజ్ఞనుగొని కూర్మద్విజుడు సకుటుంబముగా

తన నివాసమున కరుగుట

అంత రాజు బ్రాహ్మణుని భార్యను వెంట విడికొని తన పుత్రునితో తన పురమున కరిగి బ్రాహ్మణునితో -

158

కూర్మద్విజుః : అదృష్టవశమున లభించిన నీ భార్యను పుత్ర, పుత్రికలు సంతానముతో గ్రహింపుమని పలికి

159

ఇత్యుక్తా ననుతాం పత్నీం । న విప్రాయ స్యవేదయత్ ।

వృత్తాస్త మఖిలం జ్ఞాత్వా । పత్యై రాజముఖా ద్విజః ॥ 160

రాజః సమక్షం ప్రపచ్ఛ । పత్నీం శిశుసమన్వితామ్ ।

క్వ గతా ఓసి మహావదేః । యథావ త్కశ్యతా మితి ” ॥ 161

మహాంక్షీః —

కిం వదిష్యామి హే స్వామిన్ : । దేవమాయాం దురత్యయామ్ ।

తపోదరే మయా దృష్టో । విచిత్రో లోకవిస్తరః ॥ 162

లోకాలోకా మయా దృష్టా । దృష్టో బ్రహ్మముఖా స్సురాః ।

సాత్త్వికా రాజసా తైషవ । తమః ప్రకృతయ స్తథా ॥ 163

రాముః —

తాతా ద్దుతం మయా దృష్టం । త్రినేత్రాణాం గణ స్తథా ” ।

శకుః —

సాగరాః సప్త మే తాతః । దృష్టిమార్గముపాగతాః ॥

164

గుహాగిర్యుభవీవృక్షః । దేవదానవరాక్షసాః ।

ఇత్యుక్తో లజ్జితో ఓవాదీత్ । పత్నీమతశిశూన్ ద్విజః ॥

165

ది జ్యే జన్మ తపో ఘోరం । ది గ్వేదాధ్యయనం తథా ॥

166

నారాయణస్యా ఖిలలోకధామాం । నివాసభూతస్య చరాచరాణామ్ ।

దృష్టం భవద్భి ర్జతరే విచిత్రం । భూగోళముఖ్యాఖిలలోకజాలమ్ ।

త్రినేత్రముఖ్యైః సహ చీర్ణపూర్ణ । పుణ్యై రపీ దం మనుజై ర్నలభ్యమ్ ॥ 167

ఇత్యే నం సంస్తువన్ స్వీయాన్ । పత్నీసుతశిశూన్ ద్విజః ।

రాజావ జ్ఞాపి సంస్తుత్య । దేశం దస్తుం ప్రచక్రమే ॥ 168

రాజా —

అహో భాగ్య మహో భాగ్యం । శ్వత్పత్నీమతయోః శిశోః ।

తే దృష్టం శ్రీనివాసస్య । జతరే నర్వమద్భుతమ్ ॥

169

సంతానముతో నామెను బ్రాహ్మణున కప్పగించెను. జరిగిన తన భార్యయొక్క
వృత్తాంతమునంతను రాజునంద విని 160

రాజునకెదురుగనే బ్రాహ్మణుడు నిర్దలతోకూడియున్న భార్యను "కల్యాణీ :
నీవెరచి తేగితివో విజముగా తెలుపును"ని యడిగెను. 161

మహాలక్ష్మి —

ఆ మాటలకామె "స్వామీ : దాదళక్యముగాని దేవమాయ నేనువి నక్కాణిం
తును. ఆ భగవంతుని గర్భమున విచిత్రమగు విస్తరించిన లోకమునంతను గాంచితిని. " 162

లోకాలోకపర్వతములను గాంచితిని, బ్రహ్మాదిదేవతలను గంటిని. నక్షత్రుల
స్వభావము కలవారిని, రక్షోగుణ స్వభావితులను, తమోగుణవరులగువారిని పాక్షాత్క
రించితిని"ని తెలిపెను. 163

రాఘవుడు —

పుత్రుడగు రాఘవుడు—నాయనా : నేను శ్రీవివాసుని గర్భమున పొందేతుని
గణములను గాంచితినియు, చంటిపాప 'తంద్రీ' : నముద్రముల వేడించితిని 164

గుహలను, పర్వతములను, వివివములను, వృక్షములను, దేవ, దానవ,
రాక్షసులను శ్రీవివాసుని గర్భమున వీక్షించితిని"ని తెలిసిరి. ఆ వృత్తాంతమును విని
బ్రాహ్మణుడు మిక్కిలి సిగ్గుచెంది నారితో— 165

నా జన్మ వ్యర్థము నా ఘోరతనము వ్యర్థము. వేదార్థయనము విషయము. 166

నకల చరాచరముల కాశ్రయమైనవాడును ననున్న లోకములకానానమైన
శ్రీమన్నారాయణుని గర్భమున మీరు భాగోమాదిగా నకలలోకములను గాంచగలిగితిరి.
ఏన్ని పుణ్యముల నాచరించినను పరిపూర్ణ పుణ్యకారియైన మనుజునికై నను, రుద్రుడి దేవ
తలకైన విట్టి దర్శన మంభ్యముకదా : 167

అని తన భార్యపుత్ర పుత్రులకా యదృష్టమును మ్రుశ్చించుచు రాజును కీర్తింది
తన దేశమునకు వెడలి మధ్యక్షుడాయెను. 168

రాజు —

రాజునవితో - బ్రాహ్మణోత్తమా : నీ భార్యపుత్ర పుత్రులకా యదృష్టమే
యదృష్టము. శ్రీవివాసుని గర్భమున నకలాశ్చర్యముల గాంచగలిగినవారి యదృష్ట
మపారమని 169

- ఇత్యుక్తో నృపవర్యేణ । సహచార్యః సుతాన్వితః ।
 జగము విప్రముఖ్యోఽసౌ । రజజ్జీత్రం స్వకాశ్రమమ్ ॥ 170
- శ్రీనివాసప్రసాదేన । తౌజ్జమాన్ భక్తిసమృద్ధాత్ ।
 సవిప్రః సహితః పుత్ర । భార్యాభ్యాం భవనం యయా ॥ 171
- విన్యజ్య విప్రం భూపాలః । సకుటుమ్బం సపుత్రకమ్ ।
 దధ్యా చిత్రం హరేః కర్మ । నిగ్రహం తస్య చాత్మని ॥ 172
- వ్యచింతయ ద్వేష్కటనాథవైభవం । తీర్థానుభావం ద్విజదేవభక్తః ।
 కరోమి కిం వేష్కటనాథ తుష్టయే । దాస్యామి కిం తస్య హరేః ప్రపత్తయే ॥ 173

అజ్గిరసోక్త్యా శ్రీనివాసాయ తులసీ మర్పయన్తం తౌజ్జమానం
 ప్రతి భగవదుక్తిః

ఇతి చిన్తాపరారో భూత్వా । విప్రాన్ వేదవిదోఽబ్రవీత్ ।

తౌజ్జమానః —

- భూదేవః దేవతుష్ట్యర్థే । క ఉపాయో హ్య నామయః ।
 కథం తుష్యతి గోవిన్దో । వద మే గురుసత్తమః ॥ 174
- రాజ్ఞ స్తు వచనం శ్రుత్వా । నృప మాజ్గిరసో గురుః ।
 అబ్రవీ చ్చీనివాసస్య । నిగ్రహో ద్భీత మాతురమ్ ॥ 175

గురుః —

- తదనుగ్రహసిద్ధ్యర్థం । తత్పుజాం కురు భోనృపః ।
 సహస్రనామభి ర్దివ్యైః । సహస్రై స్తులసీ దళైః ॥ 176
- తత్ప్రీతిహేతు స్తుతసీ । తస్మా త్త్వం పూజయా చ్యుతమ్ ।
 తేనా పరోక్ష మాయాతి । తవ వేష్కటవల్లభః ॥ 177
- ఇత స్తద్వచనం శ్రుత్వా । త చ్చకార తథా నృపః ।
 తులసీదళసాహస్రం । స్వర్ణరత్నం వినిర్మితమ్ ॥ 178

సంకుమండగా తన భార్యాపుత్రులను వెంట విడుకొని తన యాశ్రమమున్న శ్రీరంగక్షేత్రమునకు బ్రాహ్మణుడు వెడలిపోయెను. 170

తొండమానుని భక్తి తాత్పర్యమునను శ్రీనివాసుని యనుగ్రహమునను ఆ బ్రాహ్మణుడు తన భార్యానిధ్యంతో తన వినాసమున కదిగినంతనే 171

తొండమానుడు బ్రాహ్మణుని కుటుంబముతో వంపి శ్రీమన్నారాయణుని విచిత్ర కృత్యమును, తనయం దాకరికిగల కోపమును తలంచి 172

బ్రాహ్మణులయందును, దైవమునందును భక్తిగల రాజు శ్రీ వెంకటాచలనతి వైభవమును పొందుతీర్థ మాహాత్మ్యమును తలంచుకొనుచు శ్రీ వెంకటాచలనతికి తన యం దనుగ్రహము కలుగుట కేమి చేయెదను : ఏ మొనంగురువని 173

అంగిరస మహర్షి చెప్పగా శ్రీనివాసునకు తులసీ దళముల నర్పించు చున్న తొండమానునితో శ్రీనివాసుడు మాట్లాడుట

విచారించుచు పేదవేత్తలగు బ్రాహ్మణులను రప్పించి "బ్రాహ్మణోత్తమా : ఆచార్యవర్యా : శ్రీనివాసుని వంతపింపజేయుట తుపాయమేమి : గోవిందు డెట్లనుగ్రహించునో తెలుపుడని ప్రార్థించెను. 174

శ్రీనివాసునికి తననైగం కోపమును తలంచుకొని భయపడుచు దైవ్యకవౌండి యున్న రాజును గాంచి గురువగు పంగిరనుడు — 175

గురువు — శ్రీనివాసుని యనుగ్రహము లభింపవలెననిన ఆయనయొక్క దివ్యమైన నహస్రవాచుముల ననుసందించుచు నహస్ర (వేయి) తులసీ దళములచే నాతని నర్పింపుము. 176

శ్రీనివాసునకు తుంపి ప్రియమైనది. కావున ఏమి దానితో నాకవిని పూజింపుము. దానిచే శ్రీనివాసుడు ఏమి ప్రకృక్షమగు 177

నని తెలివగా రాజధేయిని రక్షణభవనమైన వేయి బంగరు తులసీ దళములను చేయించి 178

వేంకటేశాత్మకై ర్నామ । నహస్మై స్తత్పదే ల్లర్యయన్ ।

క్రమేణ మానత్రికయం । పూజాం తస్య చకార నః ॥

179

ఏనం పూజాం కృతవతి । భూపాలే భూవిక్రమే ।

త్యక్తవాన్ న చ వైముఖ్యం । నారాయణగిరీశ్వరః ॥

180

తదా స రాజా దుఃఖేన । స్వజ్ఞం వాక్య మబ్రవీత్ ।

తౌజమానః —

భక్తానా మపరాధాన్ న । గణయన్తి గుణాధికాః ॥

181

శేషస్య మమ దౌరాత్మ్యం । భక్తస్య పురుషోత్తమః ।

పరదానే వాసుదేవః । భవాన్ శ్రేష్ఠతమో మతః ॥

182

దయాం కురు దయాసిన్ధోః । భక్తోపరి భయాపహః ।

ఇత్యుక్త స్తౌజమానేన । భగవాన్ వేంకటేశ్వరః ॥

183

తదా లహ భరతీం రాజన్ । ఆకాశపథ మాశ్రితః ।

భక్తా శ్చ బహవః సన్తి । నా స్తి త్వత్పద్మశో భువి ॥

184

కర్మ కృత్వా సుహౌర స్తు । బ్రహ్మ స్త్రీపుత్రమాశ్రయమ్ ।

ప్రసిత్పసి కథం పారం । దుఃఖా ద్రాజకుమారకః ॥

185

తవా గ్రజోపకారేణ । జీవిత స్తు మయా కృతమ్ ।

ఏవ మాకాశగాం వాణిం । శ్రుతవాన్ రాజనత్తమః ॥

186

తదా లహ దేవదేవేశం । రాజా మోహవశం గతః ।

తా —

కృతోపకారాః పురుషాః । న వదన్తి కృతం హరేః ॥

187

కౌవలే వద్ధే ద్ధి కృతాం నేవాం । మూఢో లసి గుణవర్జితః ।

మూం వినా న హి తే భక్తః త్రిపుతోజేషు విద్యతే ।

188

కౌన్తీయా పురాణపురుషః । త్వయ్యే కాన్తరతః పరా ।

భక్తానా మగ్రణీ శ్చాహం । దయాళునాం క్వ మగ్రణీః ॥

189

శ్రీ వెంకటేశుని వేయి వామనముతో వాచని పాదపద్మములయందు దర్శింపును
మూడు మాసములట్లు పూజించెను. 179

ఇట్లు వ్రదిల వ్రతావసంతుడగు తొండమానుడు పూజించినను శ్రీనివాసురాకని
యందు కోపమును వీడకుండెను. 180

అప్పుడు రాజుతిరుగుముతో నకల మనోగతముల వెలింగిన శ్రీనివాసునితో -
ప్రభూ : గుణవంతులు భక్తుల యవరాధముల లెక్కింపకు. 181

పురుషోత్తమా : —

నా దుర్మార్గ ప్రవర్తనమును క్షమింపుము. నీ భక్తుడను. వరము లిచ్చుటలో
నీవు చాల గొప్పవాడవు. 182

కరుణాసముద్రా : భయపారా : నీ భక్తుడవగు నాపై దయజూపుమని ప్రార్థిం
పగా శ్రీ వెంకటాచలపతి — 183

అశరీరశాశితో — 'రాజా : భూలోకమున నా భక్తులు చాలమంది కలరు.
కాని నీ వంటివారు లేరు. 184

బ్రాహ్మణ శ్రీ పుత్రుల చంపిత మనోహరపాపము వానరించి యా దోషము
మండి విముక్తి నెట్లు కోరుతున్నావు : 185

నీ యన్నయగు యాకాశరాజోపార్జన యవకారమును కలంచి వారిని బ్రతికిం
చితివని వరుకగా నా మాటలను చిది 186

తొండమానుడు మూర్ఖునాది మరల శ్రీనివాసునితో ఉపకారము నొనరించిన
నజ్జనులు తా మెవర్జిన యవకారమును చెప్పకొనరు. 187

గుణములులేని మూర్ఖుడును తా వేలర్జిన పేరును తెలియకొనరు. మల్లోక
ములయందును నెన్నుమించిన భక్తుడు నీకు లేడు. 188

నీ యందే యెల్లప్పుడును వ్యూత భక్తయుక్తు డెవరు : నేను నీ భక్తులలో
ముఖ్యుడను. దయగలవారలతో నీవు ముఖ్యుడైనవాడనివి 189

ఏవం గర్వోక్తి మాకర్ణ్య । తూష్టి మాసీ ద్రమాపతిః ।
తతో భూయో లతిభక్త్యా లయం । పూజయామాసమాధవమ్ ।
సౌవర్ణ రత్నఖచిత । తుళసీకుసుమవ్రజైః ॥

190

కుర్వగ్రామస్థభీమాఖ్యకులాలోదన్తః

తతః కదాచి దద్రాక్షీత్ । తొణ్ణమాన్ నృపనత్తమః ।
సౌవర్ణ రత్నఖచిత । తుళసీకుసుమోపరి ॥

191

సంస్థితాం మృణ్మయీం శ్యామాం । తుళసీకుసుమావళిమ్ ।
తతః కదాచి స్మృపతిః । విరస్తా ఇృ సుదూరతః ॥

192

సౌవర్ణ రత్నఖచిత । తుళసీకుసుమావళిమ్ ।
దదర్శ మృణ్మయీ శ్చైవ । సులగ్నం హరిపాదయోః ॥

193

శ్యామాం సురుచిరా మార్ద్రాం తుళసీకుసుమావళిమ్ ।
దృష్టైవ శ్రీపతేః స్వస్మిన్ । నిగ్రహం చింతయ స్మృపః ॥

194

ముక్తకణ్ఠ తుద మ్నూచే । తొణ్ణమాన్ భృశదుఃఖితః ।
భగవన్ ! క్రూరపాపం మాం । అనాథం కి ముపేక్షసే ॥

195

కేవ భక్తాగ్రగణ్యేవ । స్వీకరోషి సమర్పితమ్ ।
మృణ్మయీ మేవ సప్రీత్యా । తుళసీకుసుమావళిమ్ ॥

196

ఇత్యేవ ముక్తో భగవాన్ । తొణ్ణమానేన వైహరిః ।
రాజానం రమణీయాన్గం । ప్రత్యభాషత భూపతేః ॥

197

తొణ్ణమావం ప్రతి భగవత్ జ్ఞాపితభీమాఖ్యకులాలోదన్తః

భగవాన్ —

భక్తా శ్చ బహవ స్సప్తి । త్రిగుణా ప్రవిరాత్మకాః ।
తేషాం హర్యే దరిద్రో లప్తి । కులాలో భీమనామకః ॥

198

గర్వముగా పలికిన రాజా మాటల నాకించి శ్రీనివాసుడు మిన్నకుండెను. మరల తొండమాను దత్తంత భక్తిరావముతో రత్నములచే చెక్కబడిన బంగారు తులసీ దళము లనేకములచే శ్రీనివాసు పరిపించెను. 190

కుర్వ గ్రామముననున్న భీముడను కుమ్మరి వృత్తాంతము

అంత కొంతకాలము పిమ్మట తొండమానుడు రత్నములచే చెక్కబడిన బంగారు తులసీ పుష్పములపై 191

మట్టితో చేయబడి నల్లవిగానున్న తులసీపుష్పము ఇందుటను గాంచెను. మరియు నింక కొంటి దీపముల తరువాత 192

రత్నస్థగిత బంగారు తులసీ దళములను దూరముగా త్రోపివేసి మట్టితో చేయ బడిన తులసీదళములే శ్రీమన్నారాయణుని పాదరవిందములయందు చక్కగా నమరి యుండి టను తిలకించెను. 193

నల్లగను, చాల అందముగను, తడిగనున్న తులసీ దళముల పన్నిటివి గాంచి వంతనే తవయందు శ్రీనివాసునకుగల కోపమును తలంచుచు 194

మిక్కిలి దుఃఖించుచు మచ్చైఁసవ్వరమున నేర్చుచు శ్రీనివాసా ! ఘోరపాపము నొసర్చిన దీనుడవగు నన్ను నా పాపమువకే పదలిపై తువా : 195

ఏ భక్తశ్రేష్ఠు ధర్పించిన మట్టితో చేసిన తులసీ దళములనే పిన్న పంకోషముతో స్వీకరించుచున్నావని 196

ప్రాంతింపగా నుండరుడగు తొండమానునితో శ్రీనివాసుడు — 197

శ్రీనివాసుడు తొండమానునకు భీముడను కుమ్మరి వృత్తాంతము
నెఱింగించుట

శ్రీ భగవానుడు —

రాజా : నత్వరజ వ్రతానుష్ఠానములచే నేరునేరు బుద్ధులగల భక్తులు నాకు చాం మంది కలరు, వారిలో పతి దర్శింపగల భీముడను కుమ్మరివా 198

అత్తై వోత్తర దిగ్గాగే । రాజన్ : యోజనదూరతః ।

స కులలోఁ ౭తిభక్త్యై వ । భిత్తికాబిలమధ్యతః ॥

199

దారుభూత ఇన్ద్ర మాం శూద్రః । ప్రత్యహం పూజయత్య సౌ ।

స్వస్థః శాస్త్రః స్వకృత్య ఇన్ద్ర । ప్రసమాప్య హరిప్రియః ॥

200

స్వాత్మా విదివ దాత్మజ్ఞో । మృణ్మయై స్తతసీ సుమైః ।

తద్భక్త్యా పరితుష్టేన । తదగ్గీక్రియతే మయా ॥

201

తత్ర గత్వా ప్రతిధిసం తం దృష్ట్వా తత్ప్రియాం తథా ।

రాజన్ బహువిధా స్సన్తి । మద్భక్తా శ్చ విరాగిణః ॥

202

యదుక్త స్తు త్వయా పూర్వం । ఏవోఽహం భక్తిమానితి ।

తద్వచ స్త్వదహజ్ఞాగర । మహోద్భ్రాంతయవిష్టంబ్వికమ్ ॥

203

తదుక్త మాకర్ణ్య విసమ్రమస్తకః । సస్త్వజ్య చైత్యం తదను ప్రజాపతిః ।

పద్భ్యాం జగమో జ్ఞితరాజగౌరవః । తదాన్య మార్గం ప్రణమన్ ముహూర్ముహూః

భీమాఖ్యకులాలనగరం ప్రతి తొడ్డమానగమనమ్

తం చక్రవర్తినం దృష్ట్వా । పద్భ్యాం దావస్త మాతురమ్ ।

పుచ్చస్తం తన్య భవనం । పరితో ఘటకారిణః ॥

205

ప్రాహ స్తం భగవద్భక్తం । కులాలం మార్గవర్తినః ।

వసత్య త్రైవ రాజన్ : స । కులలోఁ భీమనామకః ॥

206

భక్తిర్యన్య హరౌ కృష్ణః । నేషాం విత్త్యం కదోతి యః ।

ఏవ ముక్త స్సలోకై శ్చ । పథితైః పృథివీపతిః ॥

207

జగమ తన్య భవనం । తొడ్డమానో రాజసత్తమః ।

తద్గృహం దృషి రాస్థాయ । స్తుతవాన్తదేగృహం నృపః ॥

208

ద్వారతోరణ మాసాద్య । వపాత గతవిభ్రమః ।

తత్కులలోఁ ప్రమితేః । జన్మైర్విజ్ఞానతతస్తతామ్ ।

దదృశు రాజార్ధం । పరితాపప్రాగ్భవేనమామ్ ॥

209

చిహ్నజిహ్వి యుత్తరదిశలో నొక యోజనమూత్ర మారమున నున్నాడు. అత
డతి భక్తితో గోడయందున్న సౌరంగ ద్వారమున వచ్చి 119

బిల్వతో చేసిన నా విగ్రహమును ప్రతిదినమును పూజించును. నిర్మలమైన
మనస్సు కలిగి శాంతము కలవాడై తన పూజన యచాచిదిగా నిర్వహించి 200

యథాశాస్త్రముగా స్నానమాచరించి యాత్మజ్ఞానముకలవాడై. మట్టితో నిర్మిం
చిన కలశపీఠములతో నవ్వర్చించును. అతని భక్తికి నంతఃపించి యా పూజను నే నంగీక
రించుచున్నాను. 201

ప్రతిదిన మచ్చటికేగి యాతనిని, యాతని భార్యనుగాంచి వచ్చెదను. రాజా
వాకు వైరాగ్య భవనంబులగు చాంచుండి భక్తులు కలరు. 202

పీఠ మున్న 'నే నొకడనే పీఠక్రూర' నని పేర్కొంటివి. ఆ మాట పీ
ఠపాదహంకార గర్వితూహుష్యమైనద'ని పలికెను. 203

ఆ మాటలను విని తొండమానుడు విషయముతో తలమచించి యా శేషాద్రిని
వీడి, రాజమర్కాదలను వీడి యా కులాల గ్రామ మార్గమునకు మాటి మాటికి నవన్వ
రించుచు నడచిపోయెను. 204

భీముడను కుమ్మరివాని పురమునకు తొండమానుడు వెళ్ళుట

కాళ్ళతో నడుగులిడుచు చూడవలెనను నాశురతతో నచ్చుచున్నట్టియు, భీముని
గృహమును గూర్చి చట్టమన్న కుమ్మరివారి నడుగుచున్న చక్రవర్తిని గాంచి 205

"రాజా! భీముడను నా కుమ్మరివల్లబనే యున్నాడు. అతడు శ్రీమన్నారాయ
ణున కత్యంత భక్తుడు. నిత్యము శ్రీమన్నారాయణ పూజానిరతుడ'ని చారిలోని జను
లందరు తెలుపుచుండగా 206

207

రాజాతని గృహమునకు జని యాతని యింటిబయటనే యుండి యాతని
గృహమును పోతమొనరించి 208

ద్వారమువద్ద తేగి చైతన్యరహితుడై నడిపోయెను. అంత జనులందరును
చెప్పగా కులాల దశినలైలుమున వచ్చి తన ముంగిలి నాకిరిలో నడియున్న రాజును
గాంచెను. 209

- కి మిదం భోః మహాత్కష్టం । రాజా ఽసౌ పతితః కుతః ।
మమా పరాభో నా స్త్యక్తః । తథా ఽపి యమదృష్టినే ॥ 210
- శక్తో ఽసౌ రాజశార్దూలః । సద్యో ఽహం తస్య కర్మణీ ।
నైవేద్యార్థం హరే స్తస్య । ఘటానాం శతకం మమ ॥ 211
- తథితం తేన భూషేన । త దద్య ప్రదదామి తాన్ ।
ఏవం కూద్రే చో క్తవతి । రాజా సంజ్ఞా ముపేయివాన్ ॥ 212
- కో ఽసౌ భీమో హరే ర్భక్తః । కులాలః కృష్ణతోషణః
తత్పాదయుగళం వస్తే । సతతం సాధు సమృతమ్ ॥ 213
- ఏవం వదతి రాజదౌ । భగవాన్ భక్తవత్సలః ।
అవిర్భూతాన పురతః । కులాలస్య మహాత్మనః ॥ 214
- అవిర్భూతం హరిం దృష్ట్వా । కులాలో భక్తిసంయుతః ।
తుష్టాన హర్ష సుష్టాజ్ఞః । శ్రీనివాసం నిరామయమ్ ॥ 215

స్వపురస్తాత్ ప్రాదుర్భూతం భగవంతం ప్రతి కులాలస్తుతిః

- త్వద్దామ వై కుణ్ఠపురం మహాత్మాన్ । త్వద్వల్లభా సాగరనద్దినీ చ ।
త్వర్నాభిజాతో హి పితామహో ఽపి । కిం త్వాం స్మరామీశః కులాలజన్మా ॥
- త్వత్పాదసమ్భవా దేవీ । సాక్షి ద్వాగీరధీ శుభా ।
తవ పుత్రీం వదతి తాం । చతుర్వేదమయో విధిః ॥ 217
- తవా ననం నదా దేవాః । యదన్తి ఫణీనం విభో ।
నహస్రవదనం శేషం । సుచర్ణం వాహనం విదుః ॥ 218
- నక్షత్రమాలా తవ దంతపక్షిః । విద్యుత్ప్రకాశ స్తవ దేహకాన్తిః ।
మహాధరా మేరుహిమాద్రిముఖ్యాః । త్వద్ధన్వికూటాః పురుషోత్తమాః ద్యౌః ॥
- తవా కీటీ బానువిధూ చ విష్ణోః । విరాట్పదం త్వాం శరణం ప్రపద్యే ॥ 219

అయ్యో! ఈ కష్టమే! ప్రాప్తించినది! ఈ రాజిట్లు పరిహాసనం : వన్ను
యమవర్మరాజు దండించుటలో నా యనరాధము లేకుకదా! 210

ఈ రాజు శక్తిమంతుడయినచో నే నాతడు నియమించిన పనిచేయుటకు సిద్ధ
మగు చున్నాను. శ్రీమన్నారాయణునకు నైవేద్యమొనరించు వంటకములకై యీ రాజు
వన్ను మారు కందరి విమ్మ' వి 211

యరిగియున్నాడు. వాటినిపు డొసంగగలవ' వి కూర్చుడగు భీముడు పలుకు
చుండగా రాజు ధైర్యమువొంది 212

విష్టభక్తుడు, శ్రీమన్నారాయణుని యనుగ్రహపాత్రుడు. కుమ్మరివాడుగు
భీముడనువాడెవడు? సజ్జన పూజితములగు వాకవి పాదస్పృశ్యమును నేను వసుస్కరించు
చున్నాన' వి 213

రాజు పలుకుచుండగనే ధక్తులయందు వాత్సల్యముగల శ్రీనివాసుడు సజ్జనుడగు
కులాలని యెదుట సత్కృత్యమాయెను. 214

ఆట్లు సాక్షాత్కరించిన శ్రీమన్నారాయణుని గాంచి కుమ్మరివాడగు భీము
దత్తకంఠ భక్తియుక్తుడై సంతోషముతో బరిసిన యనయవములుకలవాడై కేజోమూర్తి
యగు శ్రీనివాసుని — 215

కుమ్మరి తన యెదుట సాక్షాత్కరించిన శ్రీనివాసుని స్తుతించుట

“మహాత్మా! నీ స్థానము వైకుంఠవగరము. నీ భార్య సముద్రుని ముద్దుల
పుత్రిక. బ్రహ్మ నీ నాభికమలముమండి పుట్టినవాడు. కుమ్మరి కులమున పుట్టిన నే నేమని
విమ్మ తలంచగలను? 216

గంగానది నీ పాదపద్మములయందు పుట్టినదగుటచే నామెను నీ పుత్రికయని
నాల్గవేదముల వక్రగా నెఱింగిన బ్రహ్మ తెలుపుచున్నాడు. 217

వేయివడగలగల అదిశేషుడు నీ పాపుని దేవతలు చెప్పుచున్నారు. గరుత్మం
తుని నీ నాహననుచి చెప్పుచుడు. 218

వక్షత్రపంక్తులే నీ పలువరసలు. మెరపులకాంతియే నీ శరీరకాంతి. మేరువర్ష
తము. హిమవత్సర్వతము మున్నగు వర్షతరాజులే నీ యెఱుకలు. చంద్ర సూర్యులు
నీ నేత్రములు. ఇట్టి విరాటపురుషుడవగు (విశ్వరూపుడవగు) విమ్మ శరణువేడుచున్నాన' వి
స్తుతించెను. 219

ఏవం స్తువతి శూదే తం । ప్రపన్నా కమలాలయా ।

జగద్ధాత్రీ జగదైవం । పురుషం పరమేశ్వరమ్ ॥ 220

క్యాయం కలాలః పురుషోత్తమా న్యః । కథం బభూవ త్వయి భక్తి రీదృక్ ।

కాణాతిరన్య క్వచ సద్గుణా నై । కి మద్భుతం భోః కరుణామ్బుజాశేః ॥ 221

ఇత్యుక్త స్తు జగద్ధాత్ర్యాః । గరుడం ప్రత్య భాషత ।

శ్రీ భగవాన్ —

వ మానయా తివేగేన । మత్సమీపం కలాలజమ్ ।

ఇత్యుక్తో గరుడో వేగా । దానినాయ చ శూద్రజమ్ ॥ 222

‘ఇత ఏహీ’ తి సమ్భాష్యః । సమీపం పరమాత్మనః ।

స నత్వా శిరసా దేవం । ప్రత్యభాషత మాధవమ్ ॥ 223

కలాలః —

కి మర్థ మాగమో దేవః । గృహం మే శూద్రజన్మనః ।

న చా హం విదురో దేవో । న చా హం శబరీ ప్రభో ॥ 224

న చా హం గజరాజేష్టో । న చోద్ధవ విభీషణౌ ।

కిం దేయ మస్తి మద్గేహే । త్వదర్థం పురుషోత్తమ ॥ 225

వదత్యే వం కలాలే తు । తన్య పత్ని తమాలినీ ।

ప్రాసాద యచ్చ గోవిందం । ద్రౌపదీ వ జనార్దనమ్ ॥ 226

తమాలినీ —

అనాథనాథ గోవిందః । బుద్ధి స్త్వయ్యే వ వర్తతే ।

నజానేమ స్త్రీమార్గ మ్తు । న జానే కర్మనిర్ణయమ్ ॥ 227

అశౌచకలజాతానాం । కుతో వేదః కుత స్తవః ।

భక్త్యా మేపరితుష్టః సన్ । మద్భర్తా శ్చ విశేషతః ॥ 228

మయా పాచిత మన్న ఇన్ధ్ర । యావనాలకులోద్భవమ్ ।

యథేష్టం భువ్య మద్భర్తం । సహ మోదరసాదరమ్ ॥ 229

ఇట్లు కుమ్మరి భక్తుడు శ్రీవివాసుని స్తుతించినంతనే లోకజననియగు శ్రీదేవి
యనుగ్రహించినదై శ్రీవివాసునితో 221

పురుషోత్తమా : దయాపముద్రా : ఈ కుమ్మరి యెచ్చుట : ఈతనికి నీ యందిట్టి
భక్తి యెట్లు కదిలినది : ఈతని జాతియేమి : ఈ మంచి గుణము వీకవికెల్లబ్బినవి. ఏమి
యీ యాశ్చర్యమ'ని 221

సంతపించుచుండ, శ్రీవివాసుడు గరుడునితో - ఆ కుమ్మరినాని పతిరయమున
నానద్దకు గొవిరమ్మ'ని తెలుపగా గరుత్మంతు డాతనిని గొనివచ్చెను. 222

శ్రీవివాసు డాతని విఠురమ్మ'ని ప్రేమతో పిలిచినంతనే కులాలడు శ్రీవివాసు
నకు తలమనంచి నమస్కరించి 223

కులాలడు —

దేవా : కుండ్రదనగు నా యింటికేల చమదెంచితిరి : నేను విదురుదను కాను.
శనిని సంతకంబె కాజాను. 224

నేను గజేంద్రదమకాను. ఉద్ధవ, విభీషణుండు పాటి రాజాను, నాయుండు మీ
కిడుటకేమున్నది : 225

అని వాపోవుచుండ యాతని భార్య తమాలిని ద్రౌపది కృష్ణుని యనుగ్రహింప
జేసికొనినట్లు 226

తమాలిని —

దీక్షణావనా : నా బుద్ధి పీయందే లగ్నమైయున్నది. మంత్రములుచచ్చరింపజాలని
దానను. నీకు ప్రీతివి కలిగించు కర్మలవెఱుంగను. 227

కుండ్రకులమున వుట్టినవారికి నేదములెట్లు వచ్చును : స్తోత్రములెట్లు నేర్తురు :
మా దంపతుల ముఖ్యముగా వా భర్త భక్తికి సంతసించి 228

నేను వండిన జొన్నన్నమును నాచే సంతనమున నీయబడిన దానిని నీ యిష్టాను
సారము భుజింపుము. 229

భగవత్కృతభీమాఖ్య భక్తోపచారాభ్యుపగమః

ఇత్థ ముక్తో జగద్యోనిః । తయా భక్త్యా తమాలయా ।

కమలాముఖ మారోక్యః । జహాన జగదీశ్వరః ॥ 230

సుప్రసన్నో ఒథ భగవాన్ । తా మువాచ తమాలినీమ్ ।

అవశ్య మన్నం ధోజ్యం తే భక్త్యా దత్తం తమాలినీ ॥ 231

రమాసమేతో రమణీయవిగ్రహః । కులాలవర్షేణ కులాలజాయయా ।

అభుజ్జదత్త ఇచ్చి కదన్న ముత్తమమ్ । దుక్త్వా శయో శ్చ ప్రదదౌపదంస్వకమ్ ॥

ఏత త్కృతుక మారోక్యః । బ్రహ్మేశానపురోగమాః ।

తుష్టువు ర్హృష్టమనసః । సప్తారం సర్వదేహినామ్ ॥ 232

దేవదుష్టభయో నేదుః । ఖా త్పేతుః పుష్పవృష్టయః ।

ఏకస్మి న్నేవ సమయే । విమానం ప్రాప్త ముత్తమమ్ ॥ 233

విమానం ప్రాప్త మారోక్యః । శ్రీనివాసః సతాం గతిః ।

స్వకిరీటం దదౌ తస్య । శఙ్ఖచక్రే చ కౌస్తుభమ్ ॥

పీతామృత మలక్కారం । కులాలస్య మహాత్మనః ॥ 234

భగవదనుగ్రహేణ కులాలదప్పతోః సారూప్యప్రాప్తిః

రమాయా భూషణం తావత్ । తమాలాయా శ్చ సన్దదౌ ।

దివ్యం విమానమారూఢౌ । విష్ణునా దత్తవై భవౌ ॥ 235

కులాలతమృతీ భక్తౌ । పశ్యత సస్య భూషణేః ।

జగ్ముతు ర్విష్ణుభవనం । పాయుజ్యపదవీం గతౌ ॥ 236

కులాలపదవీం దృష్ట్వా । తౌజ్ఞమాన్ నృపసత్తమః ।

ప్రీడితః పుణ్డరీకాక్షం । శ్రీనివాస మభాషత ॥ 237

భీముడను భర్తృకు శ్రీనివాసున కుపచారముల నొనరించుట

ఇట్లు తమలివి ప్రార్థింపగనే జగత్కారణుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు శ్రీదేవి
మాయను గాంచి నవ్వి 231

తమల దంపతుల యం దనుద్రహించినవారై “ తమలివి: తప్పక వీవు
భక్తితో నొనంగిన యన్నమును భుజింతున”ని తెలిపి 231

శ్రీదేవితో గూడ ఆ కుమ్మరిదంపతు లొనంగిన పవిత్రాన్నము నారగించి
నారికి తన స్థానమగు పరమపదము నొనంగెను. 232

ఈ కుమారులమును కలిగించు కార్యమును జూచి చతుర్ముఖుని దేవతలందఱు
చరాచరాత్మక ప్రకృతికర్తయగు శ్రీమన్నారాయణుని సంకోపచిత్తులై ప్రస్తుతించిరి. 233

దేవదండధులు మ్రోగెను. ఆకాశమునుండి పుష్పవర్షములు కురిసెను. ఈ
నమయముననే గొప్ప విమానము రాగా 234

శ్రీనివాసు రా భీముడను కుమ్మరివానికి తన కిరీటమును, శంఖచక్రములను,
కౌస్తుభమణిని, పీఠాంబరమును వట్టువత్తమును, తన రూపముల నొనంగెను. 235

భగవంతుని యనుగ్రహమున కుమ్మరిదంపతులకు

సారూప్యము సిద్ధించుట

అట్లే శ్రీదేవి యాభరణములను తమలివి కొనంగెను. ఇట్లు శ్రీమన్నారాయ
ణునిదే దివ్యవికాశి నొందినవారై దివ్యమగు విమానము వదిరోహించి. 236

కుమ్మరిదంపతు లా తొండమానరాజు యాచుచండగా పరమపదమున కేగి
శ్రీమన్నారాయణుని సాయుజ్యము వందిరి. 237

కుమ్మరివారట్లు మోక్షపాపప్రాజ్ఞము వలంకరించుటను గాంచి తొండమానుడు
సిగ్గుజెంది శ్రీనివాసుని 238

తొణ్ణమానస్య భగవదత్తసామాప్య ప్రాప్తిః పకార

మద్రాష్ట్రగతకూద్రస్య । సర్వదా పాపకారిణః ।

వద్గతి స్తు త్వయా తత్తా । కా గతి ర్మమ బాన్ధవః ।

299

శ్రీనివాసః —

ఏత ద్దేహం పరిత్యజ్య । చా న్యం దేహ ముపాశ్రయ ।

తత్రా రాధ్య హృషీకేశం । గచ్ఛ సారూప్య ముత్తమమ్ ॥

340

శతావస్థః —

ఇత్యుక్తో నృపతి స్సద్యః । స్నాత్వా స్వామినరోజితే ।

కరేవరం పరిత్యజ్య । పున ర్దేహోన్తరం గతః ॥

241

తత్రా రాధ్య హృషీకేశం । శ్రీనివాసం నిరామయమ్

సారూప్యం గతవాన్ రాజా । స్వామినా పూర్వకల్పితమ్ ॥

242

ఏవం హరి స్తత్ర చరిత్ర మద్భుతం । కుర్వన్ జగన్మాతృసమన్వితౌ గిరౌ ।

అస్తే జగత్యా ఇన్ద్ర సురౌఘపూజితౌ । దద ద్యరేష్ట ఇన్ద్ర మనోరథా న్నైతామ్ ॥ 243

ఇత్యే వం కథితం రాజన్ : । మాహాత్మ్యం వేంకటేశితు'

యః శృణోతీ ద మాఖ్యానం । మనో రథఫలప్రదమ్ ।

ఇహ లోకే సుఖం భుక్త్వా : సో లభ యాతి హరేః పదమ్ ॥

264

ఇతి శ్రీ భవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే కులాలప్రశంసనం

నామ చతుర్దశో ల ద్యాయః

శ్రీమన్నారాయణుడు తొండమానునకును సారూప్యము నొసంగుట

నా రాష్ట్రమునకుంచి వర్షకాలములయందు పావదరితుడగు కులాదేశకు మోక్షము నొసంగితివి. నా గతి యేమి ప్రతూ' యని ప్రార్థించెను. 239

శ్రీనివాసుడు —

అంత శ్రీనివాసుడు — రాజా : నీ పీ డేహమును విడచి మరియొక డేహమును పొంది యా జన్మమున శ్రీమన్నారాయణు వారాధించి యాతని సారూప్యము వందగలవ'ని వర మొసంగెను. 240

శతావంతుడు —

జనక మహారాజా : ఇట్లు శ్రీనివాసునివలన వరమునొంది తొండమానుడు వెంటనే స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానమునరించి శరీరమును విడచి మరియొక శరీరమును దరించి 241

ఆ జన్మమున చిదావందస్వరూపుడగు శ్రీనివాసుని ర్యావించి యాతని యను గ్రహముచే క్రిందటి జన్మముననే విశ్వయింపబడిన శ్రీమన్నారాయణ సారూప్యమును పొందెను. 242

ఇట్లు శ్రీనివాసు డద్భుతకార్యముల నావరించుచు శ్రీదేవితో నా వెంకటాచల' మున విహరించుచు దేవతలచే పూజింపబడుచు వజ్రమలకు కామితార్థముల నొసంగుచు తూలోకమున విరాజిల్లుచుండెను. 243

రాజా : ఇట్లు పీకు శ్రీ వేంకటాచలవతి మాహాత్మ్యమును తెలిపితివి. దీనిని వినివారికి కామితార్థము లీడేరును. ఈ లోకమున మఱియుల నమభవించి పిమ్మట వరము పదము వందగలరు. అవి శతావంతుడు జనకమహారాజున కీ చరిత్రమును వివరించెను.

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున కుత్సరినానిది ముగించుట యివేడు పదునాల్గవ అధ్యాయము.

అశీతితమో ఽధ్యాయః

శ్రీభవిష్యోత్తర పురాణా న్నగ్త రహస్యాధ్యాయః.

శ్రీసూతః —

- కృణుధ్వం మునయ స్సర్వే । శౌనకాద్యా స్తపోధనాః ।
తద్విష్ణో ర్వేంకటేశస్య । రహస్యానుభవం పరమ్ ॥ 1
- బ్రహ్మజ్ఞే యోని తీర్థాని । స్వయం వ్యక్తాని యాని చ ।
చిరన్తనాని క్షేత్రాణి । పుణ్యారణ్యాని పర్వతాః ॥ 2
- పూర్వం శ్రుతాని సర్వాణి । పురాణాని ద్విజోత్తమాః ।
సామాన్యాని చ ముఖ్యాని । రహస్యం ముఖ్య ముత్తమమ్ ॥ 3
- ఆష్టాదశపురాణానాం । సార జ్ఞాన్తే మయా శ్రుతమ్ ।
వ్యాసప్రసాదా త్కారుణ్యాత్ । పరిప్రశ్నేన నేవయా ॥ 4
- వైకుంఠపదసాయుజ్యం । పరమానందరం పరమ్ ।
భవిష్యోత్తరసారాంశః । సర్వవేదాన్తసంగ్రహః ॥ 5
- తత్రా పి చోత్తరే ఖణ్డే । సాక్షి త్సంసారమోచకః ।
ఉమామహేశనంబదే । రహస్యానుభవో ద్విజాః ॥ 6
- అనన్దవిలయస్యైవ । క్షేత్రమాహాత్మ్య ముత్తమమ్ ।
మన్త్రాణాం మన్త్రరత్నే ద్వే । ద్వివిధం ద్యావ ముత్తమమ్ ॥ 7
- కృణుధ్వం పరమానంద- । పదానాన్యై చ దుర్లభమ్ ।
దేవానా మపి సిద్ధానాం । మహతాం యోగిణాం నృణామ్ ॥ 8
- అచికిత్స్యగ్రహగ్రన్త- । వికలాజ్జవిరూపిణామ్ ।
రోగిణా మచికిత్స్యానాం । దుష్కర్మపరిపాకినామ్ ॥ 9

ఎనుబదియవ అధ్యాయము

శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణము నందలి రహస్యాధ్యాయము

శ్రీ సూతుడు —

శౌకాది మునీంద్రులారా : శ్రీమన్నారాయణావతారుడగు శ్రీ వెంకటేశ్వరుని గొప్పదగు రహస్యానుభవమును వినుడు. 1

బ్రహ్మాండమునందున్న తీర్థములను గురించియు స్వయముగా నావిర్కవించిన అనాదిక్షేత్రములు, వచిత్ర ఆరిణ్యములు, పర్వతముల చరిత్రమును 2

పారావణ, అతిముఖ్యములగు పురాణముల నన్నిటిని వినియున్నారు. మిక్కిలి ప్రవానరహస్యమును 3

పదునెనిమిది పురాణముల పారమును, నగు యీ రహస్యము వ్యాసుని యను గ్రహమున వాత్సల్యమువలన, అడుగడుగున తెలిపికొనవలెనను కోర్కెతో నవినయముగ నొనరించు ప్రశ్నలవలన, శుశ్రూషవలన నేను వింటివి. 4

మోక్షసామ్రాజ్యము లభించుట మిక్కిలి యానందదాయకము. భవిష్యోత్తర పురాణ పారాంశమైనదియు, సకల వేదాంతవిషయములను క్రోడీకరించినదియు 5

మత్తర ఖండమునందలి పార్వతీ వరమేశ్వర సంవాదమునందలి యీ రహస్యానుభవము సంసారబంధమును తొలగించును. 6

అనందనిలయ క్షేత్రమాహాత్మ్య మత్యుత్కృష్టమైనది. మంత్రములలో ముఖ్య మంత్రములు రెండు. వాటిని ద్యానించు విధములు రెండు. 7

దేవతలకును, పిద్దులకును, గొప్ప యోగీంద్రులకును, మనుజులకును పొంద శక్త్యముగ నెదియు, నిత్యానంద స్థానమగు వరమవదమును పొందించునదియునగు రహస్యానుభవమును వినుడు. 8

ఇది మందులచేగాని, మంత్రములచేగాని, శస్త్రచికిత్సలచేగాని వివారించబడని గ్రహములు పట్టకొనుట, ఆనయనములు శిథిలములగుట, అంగభోసముచే కురూపులగు వారికివి, మందులకు శస్త్రములకు లొంగని రోగములకును, ఘోరపాపాత్ములకును, 9

- ఆపద్వి రనివార్యాభి । ఆవృతానా ఇన్ దుఃఖినామ్ ।
మహాపాతకసన్ముత । కుప్తరోగకరూపిణామ్ ॥ 10
- కాణాన్ధవిధిరాణా ఇన్ । మూకానాం పజ్జకుబ్జయోః ।
ప్రాయశ్చిత్త విహీనానాం । పాపినాం దుఃఖినుఃణినామ్ ॥ 11
- హ్వా ప్యవిర్గతకానా ఇన్ । సర్వదా కృతకర్మణామ్ ।
భవే త్పతినిధిః సద్యః । ప్రత్యక్షో వేంకటాచలాత్ ॥ 12
- భక్తానాం భవలప్తానాం । గతిశ్చాన్య త్ర నాస్తి భోః ।
స పరః సర్వలోకానాం । సర్వవ్యాధీన్ కృపానిధిః ॥ 13
- వికృత స్తుస్తి చక్రేణ । యత్ర తస్మా ద్ధి వేంకటాత్ ।
తస్మా త్స ఏవ గన్తవ్యో । భోగమోక్షరత్నై ర్జనైః ॥ 14
- విశేషతః కృతకలౌ సరాణాం । పాపాకర్మాణాం పరిపీడితామ్ ।
భూగోళమధ్యే ద్రవిణే చ పుణ్యే । శ్రీవేంకటాద్ధి ర్గతి రేవ నన్యా ॥ 15
- కలౌ యుగే మనుష్యాణాం । సజ్జీర్ణానాం చ రక్షితా ।
శ్రీవేంకటేశా న్నా న్యో ఽస్తి । సర్వానిష్ఠనివారణాత్ ॥ 16
- యం దృష్ట్వా నా పరం స్థానం । యం దృష్ట్వా నా పరో గిరిః ।
యం దృష్ట్వా నా పరం తీర్థం । యం దృష్ట్వా నాపరం తపః ॥ 17
- యం దృష్ట్వా నా పరో దేవో । యం దృష్ట్వా నా పరో మనుః ।
యం దృష్ట్వా నా పరా భక్తిః । యం దృష్ట్వా నా పరా గతిః ॥ 18
- యం దృష్ట్వా నా పరం జ్ఞానం । యం దృష్ట్వా నా పరం పదమ్ ।
యం దృష్ట్వా నా పరో లాభో । యం దృష్ట్వా నా పరః ప్రియః ॥ 19
- యం దృష్ట్వా నా పరం దామ । పాషా దావస్థస్వాస్థికమ్ ।
యం దృష్ట్వా నా పరం ధ్యానం । సమాధి రపి నా పరః ॥ 20
- యం దృష్ట్వా నా పరా ముక్తిః । సర్వేష్ట్రీయమనోహరా ।
యం దృష్ట్వా నా పరో నిత్యః । యస్య కాలభయం న హి ॥ 21

అట్లుకొనుటకు శక్యముకాని యావదలచే చట్టకొని దుఃఖించువారికిని, హెర
పావముచే కలిగిన కష్టరొగముచే వికృతరూపము వందినవారికిని 10

ఒంటికంటివాడ, గ్రుడ్డి, చెవిటి, మూగ, కుంటి, గూచివారికిని, ప్రాయశ్చిత్తము
లేక కర్మలనుచేసిన పాపాత్ములకును, కష్టముచే దుఃఖించువారికిని 11

ఎచ్చటను గతిలేవివారికిని, ఎల్లప్పుడు మాతుక కృత్యముల నొనరించినవారికిని
శ్రీ వేంకటాచలమునుండి వెంటనే బాధావివారకము మహాయము గోచరించును. 12

నంపారపాగరమున తపించు భక్తులకు వేరుపాయ మెచ్చటను కావరాదు.
నకల లోకములకు నా శ్రీవివాసుచే పరాత్పరుడై విలసిల్లుచున్నాడు. కరుణావముద్రుడై 13

తన భక్తముచే నకల న్యాదులను చేపిండుచుండుటంజేసి ఇహ, పరలోకముల
నక్షులగు జను లా శ్రీవివాసునే శరణుకొచ్చునలెను. 14

ముఖ్యముగా వీ భయంకరమగు కలియుగమున పాపాత్ములకును, పాపకర్మచే
పీడింపబడుచున్నవారికిని, ఈ ప్రపంచములో ఎవిత్ర దక్షిణదేశమున శ్రీ వేంకటాచలమే
శరణ్యముతక్కు వేరెద్దియునులేదు. 15

కలియుగమున వర్తనంకరము వందినవారిని వివిధములగు నావదలనుండి బ్రోచు
దైవము శ్రీ వేంకటాచలవతియే కాని ఇతర దైవమెరును లేదు. 16

వెంకటాచల తేత్రముకంటె మత్స్యస్త తేత్రమును, వెంకటాచికంటె శ్రేష్ఠ
వర్మతమును, స్వామి పుష్కరిణికంటె తీర్థరాజమును, శ్రీ వెంకటేశుని ధ్యానముకంటె
మిన్నయగు తపమును, 17

శ్రీ శ్రీవివాసుని మించిన దైవమును, శ్రీ వెంకటేశమంత్రమును మించిన
మంత్రమును, శ్రీవివాన దర్శనముకంటె భక్తియు, శ్రీవివాసుని పొందుటకంటె మత్తము
గతియు 18

శ్రీవివాసుని గుఱించిన జ్ఞానముకంటె జ్ఞానమును, శ్రీ వెంకటాచికి మిన్న
జగు స్థానమును శ్రీవివాన సందర్శనముకంటె లాభమును, శ్రీవివాన సంపేదనము
కంటె ఏయిమైనది. 19

శ్రీ వెంకటాచికంటె పాక్షిత్తుగా వానందప్రదమగు స్థానమును, శ్రీవివాసుని
గురించిన ధ్యానమును మి. చిన ధ్యానమును, యోగమును 20

శ్రీవివాసుని దర్శనమును మించిన వకలేంద్రియములకు వాష్టోదకరమగు మోక్ష
మును, శ్రీవివాసుని దర్శనమునకు మించిన మృత్యుభయమును పారద్రోలు నిత్యవస్తువును

- యం దృష్ట్వా నా పరో విష్ణుః । భక్త్యా సర్వజగన్మయః ।
 యం దృష్ట్వా త్రివిధం కృత్యం । కృతవాన్ నా శ్ర సంతయః ॥ 22
- యం దృష్ట్వా నాప రో దాతా । రమేశా న్నా స్తి కామదః ।
 యందృష్ట్వానాపరఃప్రహ్లా । సచ్చిదానందవిగ్రహాత్ ॥ 23
- యం దృష్ట్వా నా పరో యోగః । సాక్షాజ్ఞః సర్వసిద్ధదాత్ ।
 యం దృష్ట్వా నా పరః పూర్ణః । సర్వగో వేంకటేశ్వరాత్ ॥ 24
- స వేదాంతా త్పరుం శాస్త్రం । న దేవో వేంకటేశ్వరాత్ ।
 స వైకట్యా త్పరుం దామ । న గిరి ర్వేంకటాక్షరః ॥ 25
- సత్యం సత్యం పున సుత్యం । న దేవో వేంకటేశ్వరాత్ ।
 బ్రహ్మాణ్డే నా స్తి య త్కించీత్ । న భూతం న భవిష్యతి ॥ 26
- వేంకటేశసమో దేవో । నే తి వేదాన్తవిర్ణయః ।
 తద్రహస్యసుసంవాదం । స్వచిత్తస్థ ముమేశయోః ॥ 27
- శృణుధ్వ మవరానేన । సిద్ధాన్త మునిపుణ్ణవాః ।
 శ్రీసూతః —
- తైలానే ఒన న్తశిఖరే । పర్వతే నిర్మలోజ్జ్వలే ॥ 28
- జ్ఞానవిర్మలచిత్తాధ్య । యోగిమణ్డలనేవితమ్ ।
 సుఖాసీనం మహాదేవం । రత్నసింహాసనోత్తమే ॥ 29
- ప్రణీపత్య కృపాసిన్ధుం । పార్వతీ పృచ్ఛత ।
 పార్వతీ —
- దేవదేవః పరూపాక్ష । త్రైలోక్యతిమిరావహా ॥ 30
- తవా ప్రాకరణా నన్ద । రహస్యానుభవం పరమ్ ।
 ముక్తిక్షేత్రేషు సిద్ధానాం । ముక్తానాం । కర్మబద్ధనాత్ ॥ 31
- శేషా మాపన్నపాన్ద్రాభ్యేః । అవాప్తి ర్యశ్ర కఙ్కర ।
 త ద్దామ గోవ్యం త్వద్ధ్యాన । వైభవానన్దమీశ్వరః ॥ 32

శ్రీవివాసునకు మిన్నయగు ప్రాజ్ఞకోటి లన్నిటియందు వ్యాపించిన దైవమును లేడు. శ్రీవివాసుని సంపర్శన భాగ్యమున మనోవాక్కాయములతో చేయవలసినవి చేసి నెరిపేర్చిన వాడనుటలో నందియములేదు. 22

శ్రీవివాసునికంటె యభీష్టముల నొసంగు దాకలేడు. వచ్చిరావంద స్వరూపు డగు శ్రీవివాసునికంటె వరద్రహ్మ కావరాదు. 23

శ్రీవివాసుని దర్శనముకంటె వకలసిద్ధుల నొసంగునదియు యమ, వియమ, ఆనన, ప్రాణాయామ, ప్రత్యాహార, వ్యాస, యోగ, నమోదలనెడు యోగిమిది యంగము లతో కూడిన యోగములేదు. శ్రీవివాసునికంటె షూర్ధుడు లేడు. 24

పేదాంతమును మించిన కాత్తముకాని, శ్రీ వెంకటేశ్వరునికంటె దైవముగాని. వైకుంఠముకంటె సుత్కృష్ట పదవిగాని, శ్రీ వెంకటాద్రికంటె మిన్నయగు పరవ్రతమును లేదు. 25

శ్రీ వెంకటేశ్వరుని మించిన దైవ మీ ప్రపంచమున భూత భవిష్యత్కాలముల యందు లేనేలేడు. ఇది ముమ్మాటికిని సత్యము. 26

శ్రీ వెంకటాచలంపతిని మించిన దైవము లేడని పేదాంతములచే విర్ణయించ బడినది. పార్వతీ వరపేశ్వరుల మనస్సునందున్న రహస్య సంవాదము వా మనస్సున నున్నది. 27

ఆ సిద్ధాంతమును మువిశ్రేష్ఠులగు మీరు పాపరావముగా వినుడు. అనేక రములు కలిగి విర్మలమై ప్రకాశించు కైలాసపరవ్రతమున 28

జ్ఞానముచే విర్మల మనస్కులైన యోగీంద్రుల నమూహములచే నేవినవలయును రత్నసింహాసనమున సుఖముగా కూర్చునియున్న 29

కరుణా సముద్రుడగు నీశ్వరునకు వమస్కరించి పార్వతీ "దేవాది దేవా : పాలలోచనా : మల్లోకముల యందకారమును పోగొట్టస్వామీ : 30

నీ మనస్సున కానందమును చేకూర్చు రహస్యావభవమైవదియు. ముక్తులకు మోక్షము నొసంగు పుణ్యక్షేత్రములలో కర్మబంధమునుండి విముక్తులకు పిద్ధులకు 31

అత్యధికానంద మెవ్వరి లభించునో యా స్థానము రహస్యమైనదై నీ ద్వాన వైభవమున కానందము నొనగూర్చునదై యున్నదో 32

పూర్ణానందకృపా దృష్టిః । అస్తి చే త్తవ మే వద ।

ఈశ్వరః —

సాధు పృష్టం త్వయా దేవి । భక్తానాం హితకామ్యయా ॥ 33

ప్రియా త్ప్రియతరం మే లస్తి । త ద్రహస్యం వదామి తే ।
బ్రహ్మజ్ఞమణ్డలే పుణ్యే । ద్రవిదే వేంకటాచలే ॥ 34

రహస్యం సర్వలోకానాం । పావనం పరమద్భుతమ్ ।
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థం । భక్తిజ్ఞానసుఖప్రదమ్ ॥ 35

దర్శనా త్సర్వజన్తూనాం । ఆశ్చర్యం భువి రాజతే ।
అజన్మ సజ్చేతం పాపం । దర్శనా దేవ సశ్యతి ॥ 36

తత్తవాత్ జ్ఞానసమ్పన్నాః । ముక్తాః సంసారబన్ధనాత్ ।
పరానందపదే స్థిత్యా । మోదంతే వేంకటాచలే ॥ 37

స్నానపానస్పర్శనై స్తు । కిము వక్తవ్య మీశ్వరిః ।
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థం । మహిమా కేన వర్ణ్యతే ॥ 38

మయా వక్తుం విరిఞ్చాద్యైః । న శక్యో లోకదుర్లభః ।
కిం పునఃసిద్ధయోగీనైః । సమరాసురమానవైః ॥ 39

సార్థత్రికోటితీర్థానాం । పాతకఘ్నీనుపావనీ ।
వేంకటేశ్వరసద్దామ్నః । సమన్తా ద్యోజనత్రయమ్ ॥ 40

ముక్తిభూమి శ్చిదానంద । పున సన్దోహమణ్డలిమ్ ।
తత్ర స్థితానాం జన్తూనాం । భాగ్యంభాగ్య మహోన్మదామ్ ॥ 41

య ద్దర్శనం నదో హ్లాది । సచ్చిదానందసమ్మతమ్ ।
అహో చిత్ర మహో చిత్రం । అస్మిన్ వైకుణ్ఠమణ్డలే ॥ 42

విద్రాగమాధినమ్మత్తిః । వివాహః కేవలం తపః ।
కృతకృత్య మభూ జన్మ । కేషాచలవివాహిణః ॥ 43

నీకు నా యందు పరిపూర్ణ కరుణా కటాక్షమున్నదో దానిని నాకు తెలుపుమని ప్రార్థించెను. ఆ ప్రార్థనను విని యాత్మకుడు - దేవీ : నీవు భక్తులకు హితము నొసరించు కోరికతో చక్కగా నడిగితివి. అది నా కత్యంత ప్రിയమైనది. 33

ఆ రహస్యమును నీకు తెలిపెదను. వినుము. ఈ చరాచర ప్రపంచమున పవిత్ర బ్రాహ్మదేశమున శ్రీ వెంకటాద్రియందు 34

నకల లోకములను పవిత్ర మొనరించు పరమాశ్చర్యకరమైన తనను పేరించిన మాత్రముననే నర్వప్రాణులకు నొనంగు స్వామి పుష్కరిణి 35

భూలోకమున నాశ్చర్యకరమైనదైన ప్రకాశించుచున్నది. ఎన్నిజన్మములనుండియో అర్జించిన పాపముంతయు నీ స్వామి పుష్కరిణి సందర్శనమున నశించి పోవుచున్నది. 36

ఈ పుష్కరిణి సందర్శనముననే జనులు జ్ఞానమునుపొంది సంసారబంధమునుండి విడిగడిచినవారై యుత్కృష్టస్థానంద పదవియగు శ్రీ వెంకటాచలమున నానందమును వింతురు. 37

స్వామిపుష్కరిణి దర్శనభాగ్యమే యంత యుత్కృష్ట ఫలప్రదమైయుండ స్వామిపుష్కరిణి తీర్థమున స్నానముచేసిన, ఆ తీర్థమును త్రావిన, ఆ తీర్థమును స్పృశించిన దానివలన లభించు మహిమ వర్ణించ నెవరితరము : 38

నేను కావి, బ్రహ్మడుకావి దీనిని వర్ణింపజాలరు, ఇక సిద్ధులు, యోగీశ్వరులు, దేవతలు, రాక్షసులు, మానవులు వర్ణింపజాలదురా : ఇది లోకులకు దుర్లభమైనది. 39

మూడున్నరకోట్ల తీర్థముల - పాపములను పోగొట్టి, పవిత్రమొనరించునది యైన స్వామిపుష్కరిణి విలసిల్లుచున్నది. శ్రీ వెంకటాచలమున కన్నిప్రక్కలయందు మూడు యోజనముల వరకునున్న ప్రదేశము 40

ముక్తి నొనంగునది. ఆనందజ్ఞానానంద పముదాయపుంజము. ఆచ్ఛది వివసించు జంతువుల, మానవుల యదృష్టమే యదృష్టమా. 41

శ్రీ వెంకటాచల దర్శనము మనోహరమైనది. పరమానంద సంధాయకమైనది. ఈ వర్వత మెంత యాశ్చర్యకరమైనదో కదా : ఈ వైకుంఠమున 42

విద్రించుట - నమాదినంపదయవియే చెప్పవచ్చును. వివసించుట - కేవలము తపమొనరించుటయే శేషాద్రియందు వివసించువారి జన్మ ఫలమైనది. 43

- ప్రార్థయామో వయం నిత్యం । తం వివాసం నృణాం కిము ।
తథాఽపి భక్తిసంయుక్తం । కర్మాచారప్రతాదికమ్ ॥ 44
- మనః ప్రసాదనం శక్త్యా । స్వామిప్రీతికరం చరేత్ ।
అన్నదానం మహాపూజా- । తృప్తవై భవముత్తమమ్ ॥ 45
- స్వామిప్రసాదతైంకర్యం । అనన్తాయో పకల్ప్యరే ।
యత్కించ త్వర్ణదానాన్న- । పితృశ్రాద్ధాదికర్మ చ ॥ 46
- అత్ర స్థానే కృతం సర్వం । ఆనన్తఫలదం స్మృతమ్ ।
జ్ఞానినో ఽజ్ఞానినో వా పి । సమానం భక్తిపూర్వకమ్ ॥ 47
- కాలక్షేపార్థ ముత్సాహే । కర్మణా బంధనం న హి ।
చిరన్తనేషు క్షేత్రేషు । ముక్తిపాత్ర ముదాహృతమ్ ॥ 48
- సాయుజ్యముక్తి రానన్ద । ప్రాప్తిః శ్రీశైలమస్తకే ।
ముక్తిక్షేత్రేషుముత్తానాం । స్వానన్దానుభవాగమః ॥ 49
- తద్విష్ణో ర్వేంకటేశస్య । పరానన్దపదే స్థితిః ।
ఏత ద్విచిత్ర మత్రైవ । వేంకటేశ్వరమణ్డరే ॥ 50
- వస్తుస్వభావవైచిత్ర్యాత్ । పరమానన్దకారణమ్ ।
ముక్తానాంయోగినాంమధ్యే । కశ్చిత్పరమయోగిరాట్ ॥ 51
- ఏత త్పురు రహస్య స్తు । లోకే జానాతి నా పరః ।
సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్త । సారస్యానుభవం ప్రియే ॥ 52
- బ్రహ్మానన్దపదప్రాప్తి । కారణత్వాత్ మమ ప్రియమ్ ।
నై త ద్రహస్య మాఖ్యానం । వక్తవ్యం యస్య కస్య చిత్ ॥ 53
- భక్తియుక్తాయ శాన్తాయ । వక్తవ్యం వేంకటేశ్వరే : ।
సచ్చిదానన్దసన్మూర్తేః । కల్యాణగుణవారిధేః ॥ 54

మేము ప్రతినమి వెంకటాద్రియందు వివసింతు భాగ్యమునకై ప్రార్థించు
చుండ మనుజుల మాట చెప్పినేరి : ఆయినను భక్తితో కర్మలను, అచారములను, వ్రత
ములను 44

మనస్సును మహాశక్తిగ విర్మలముగా నుండుకొని శ్రీమన్నారాయణునికి ప్రీతి
కలుగునట్లు నరింపవలెను, అన్నదానము, మహాశక్తుష్ట పూజలనొనరించు సుత్సవ
వైడమము 45

శ్రీనివాసునకు ప్రసాదములను చేయుట తైంకర్యమొనరించుట యనునవి
యనేక రెట్లు పరివ్రతములై యున్నవి. ఏ కొంచెము బంగారమును కాని, అన్నమును కాని
దానమొనరించినను, పితృశ్రాద్ధాది కర్మలను భక్తితో నొనరించినవారు 46

జ్ఞానులైనను, అజ్ఞానులైనను ఒకే విధముగ ఈ స్థితివిశేషమున నవి యత్య
దికఫలితము విచ్చునవై యుండును. 47

ఇచ్చట నే కర్మలను గాని కాలక్షేపము కొంతవరించినను, వేడుకకై చేసినను
నవి బంధహేతువులు కానేరవు. ప్రాచీన క్షేత్రములలో విది మోక్షము నొనంగునదిగా
జెప్పబడినది. 48

తిరువతికొండపైన సాయుజ్య ముక్తియు, ఆనందలాభమును పిద్ధించును.
మోక్షమువిచ్చు పుణ్యదేశములలో మరణించి ముక్తిని చెందువారికి న్యన్యరూపానందము
పిద్ధించును. కాని శ్రీనివాసుని కొండపై మరణించువారికి విరతిమానంద స్థానముగు పరమ
పదమున కాశ్వరవానమే పిద్ధించును. ఇదియే యీ క్షేత్రమునకు వైలక్షణ్యము. 49, 50

ఇట్టి వైలక్షణ్యమునకు ముఖ్యకారణము వస్తువుయొక్క స్వాభావికమైన
మాహాత్మ్యమే. అదియే నర్యోక్తృష్టమైన ఆనందమూలము. మోక్షేచ్ఛగల యోగులలో
నొక మహాయోగి మాత్రమే. 51

ఈ పరమ రహస్యము నెఱుంగజాలియున్నాడు. ఇతరులెఱుంగజాలరు. నకల
వేదాంతముచే ప్రికరింపబడిన యీ రహస్యానుభవము 52

బ్రహ్మానంద పదవి నొనంగునదగుటచే నాకు మిక్కిలి యిష్టమైనది. ఈ రహస్య
చరిత మెవరికి చెప్పరాదు. 53

శ్రీ వేంకటేశ్వరునియందు భక్తికలిగి శాంతుడై యున్న వానికే నీ రహస్యము
చెప్పదగియున్నది. ఆనందస్వరూపుడును, కల్యాణగుణ సమృద్ధుడునగు 54

- వేంకటేశహరే ధ్యాన . వైభవం శృణు పార్వతి .
అనంతకల్పసజ్జాత . పాపహారి నాశనమ్ ॥ 55
- వాఙ్మనఃశ్రవణానన్త . మకరన్దపరిప్రవమ్ .
ధ్యానశ్రవణమాత్రేణ . బ్రహ్మానన్దపదప్రవమ్ ॥ 56
- న శక్యతే మయా వత్తు . తద్దామధ్యానజం ఫలమ్ ,
తద్దామ స్వామిన శ్చిత్రం . అవాఙ్మనసగోచరమ్ ॥ 57
- కిము గీర్వాణసిద్ధేస్తే . బ్రహ్మద్వై యునిమణ్డలే .
అత ఏవ రహస్యాఘోష . ధ్యానానుభవకీర్తనః ॥ 58
- క్షేత్రే చాదివరాహస్య . సాక్షిత్ జ్ఞానమయే శుభే .
స్వామిపుష్కరిణీతీరే . నిర్మలాత్మభి రీడితే ॥ 59
- సార్థత్రికోటిసంస్తానై . పుణ్యతీర్థైః సమాదృతే .
పుణ్యవృక్షలసత్పుష్ప . శ్రీగన్ధలరువాసితే ॥ 60
- పారిజాతవనోద్యాన . రత్నమణ్డలమణ్డితే .
నానాద్రుమలతాగమ . పుష్పవాటిభిరావృతే ॥ 61
- నిర్ఘరీదేశతాపక్షి . మృగాణాం ధ్వనిపూరితే .
సమస్తదేవతాసిద్ధ . యోగిమణ్డలసేవితే ॥ 62
- రమ్యే మనోహరా నన్దే . భక్తిసారమహాత్మవే .
వైకుణ్ఠేవిరజానద్యా . తపేభాదావివర్జితే ॥ 63
- నవరత్నమయోద్భూత . సహస్రస్తమ్భమణ్డపే .
జాబ్బానదభరాత్కప్త . రత్నప్రాకారభాస్వరే ॥ 64
- రత్నప్రభాసద్యేమ . వైచిత్ర్యవివిరోజ్యరే .
చతుర్విక్షచతుర్దామ . చతుర్ముక్తిఫలప్రదమ్ ॥ 65

శ్రీ వేంకటాచలవతిని ద్యానము మొక్క వైభవమును చెప్పెదను వినుము.
శ్రీ వేంకటేశ్వరుని ద్యావించిన ననేక కల్పములనుండి పుట్టిన పాపరాశిని నశింపజేయును.

వాక్కునకు, మనస్సునకు, చెవులకు నానందమాధుర్య ఫలము నొసంగును.
ద్యానమువలనను, వీనులవిందుగ వినుటవలనను బ్రహ్మనందము లభించును. 66

ఆ స్థానమును ద్యావించుటవలన కలుగు ఫలితమును చెప్పటకు నాకు శక్తి
చాలదు. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని యా స్థానము 67

దేవతలకైనను, పరమసిద్ధులకైనను, బ్రహ్మాదులకైనను, మునీంద్రులకైనను
మనస్సునకు వాక్కునకు గోచరింపవిడి. అందువలననే యీ విరమరహస్యముగు ద్యానానుభ
వము మిక్కిలి యుత్కృష్టమైయున్నది. 68

జ్ఞానస్వరూపమును, మంగళకరమును, విర్యలనుగు మనస్సుకలవారలచే స్తుతింప
బడునదియునగు స్వామిపుష్కరిణీతీర్థము నందలి యాదివరాహస్వామి క్షేత్రమున 69

మూడున్నర కోట్ల పుణ్యతీర్థములతో నాదరింపబడునట్టియు పవిత్రములగు
వృక్షములయందు ప్రకాశించు పుష్పములు కలిగినట్టియు, చందన వృక్షములచే పరిమళించు
చున్నట్టియు 60

పారిజాతవృక్షములు కల ఉద్యానవనములలో రత్నపుంజములచే నలంకరింప
బడినట్టియు, అనేక రకములైన చెట్లు, తీగెలు, తోటలు, పుష్పవాటికలచే నాచరింపబడి
యున్నట్టియు. 61

సెలయేళ్ళ, దేవతల, పక్షుల, మృగముల ధ్వజులచే విండినట్టియు, సకల
దేవతలచేతను, సిద్ధులచేతను, యోగులచేత సేవింపబడునట్టియు 62

సుందరమగు, మనస్సున కాహ్లాదకరమగు నానందమును కలిగించు భక్తికి ఫల
మగు మహదానందప్రదమైన వైకుంఠమున బాధారహితమగు విరజానదీతీర్థమున 63

నవరత్నములచే కూర్చబడిన వేయిస్తంభములకల మండపమున బంగారు
మయమగు రత్నప్రాకారములచే ప్రకాశించుచున్నట్టియు 64

రత్నకాంతులచే ప్రకాశించు బంగారు కాంతులు పలువిధములై విరాజిల్లుచుండ
నాల్గు దిక్కులయందలి ప్రదేశము ధర్మార్థకామమోక్షముల నిచ్చునదై 65

అనన్తార్కతటిచ్చన్త్రు । మన్దాలోపరిమణ్డలమ్ ।
దుర్నిరీక్షం దురాధర్షం । దుఃస్సహందేవతావృణామ్ ॥ 66

అచిన్త్యంతేజసావ్యాప్తం । అనమేయ మగోచరమ్ ।
చాదితంమాయయావిష్టోః । జ్వలితంసర్వతోముఖమ్ ॥ 67

మద్యేతురీయబ్రహ్మఖ్యం । స్వప్రకాశం తదేవసత్ ।
స్వశక్తిగుణవైచిత్ర్యాత్ । వ్యసృజన్విశ్వ మవ్యయమ్ ॥ 68

ఉపాదానంవిమిత్రజ్ఞ । కారణం జగతః సతః ।
ఊర్జనాభే స్తస్మనేవ । విస్తార స్తస్య మాయయా ॥ 69

మూల ప్రకృతి సజ్జాత్ తత్ । కార్యత్వేనాపి సజ్జతమ్ ।
తత్తద్వారా ఐహిర్వ్యక్తం । తతస్త త్త్రివిధం కృతమ్ ॥ 70

తత్తత్కర్మానుగుణ్యేన । భాతిస్థూలం మహాత్మకమ్ ।
విషయగ్రహణే పూర్వం । దృశ్యతేహి తదేవ సత్ ॥ 71

విదుషా మహా ముల్లేఖ । పరామర్శావభాసకమ్ ।
తదుపాదిభి రచ్చినం । మహత్స్థూలం తథాకృతమ్ ॥ 72

స్థూలసూక్ష్మశ్చద్రుఘటాత్ । యదోద్గచ్ఛతి దీపభాః ।
తదైవబ్రహ్మణ స్తేజోః । భాతి భిన్నముపాదిభిః ॥ 73

ఉపాధిత్రయమేతత్తు । చ్చిత్త్వా భక్తిమతాం నృణామ్ ।
ఏకమేవాద్వితీయం తత్ । త్రిశున్యం భాతి జృమ్భితమ్ ॥ 74

మేఘచ్చిద్రాణి సజ్చంద్ర్య । భాసు తేజ ఇవో త్థితమ్ ।
నానాత్వకల్పనాయుక్తం । విశ్వప్రకృతి వర్ణితమ్ ॥ 75

అంతములేని సూర్య విద్యుత్ చంద్రమండలముపై నున్నదియు, చూడ శక్యముకానిదియు, ఎదుర్కొన శక్యముకానిదియు, దేశతలకై నను పహంపరావి ప్రభావము కలదియు 66

ఉహింప శక్యముకానిదియు, తేజస్సుచే వ్యాపింపబడినదియు, ప్రమాణములే తెలియరానిదియు, మనస్సునకు వాక్కునకు గోచరము కానిదియు, విష్ణుమాయచే నానరింప బడినదియు, అంతటను ప్రకాశించునదియు 67

మద్యభాగమున విరాజిల్లుచున్న స్వప్రకాశస్వరూపముగల పరంబ్రహ్మ తన స్వార్థావికేశక్తి కల్యాణగుణముల విచిత్రములతో నీ ప్రవాహవిత్వమైన ప్రపంచమును సృజించెను. 68

కంటికి గోచరించు నీ నమస్త ప్రపంచమునకు సాలిపురుగు తన గూడునకువలె ఉపాదాన కారణమున్ను, విమిత్త కారణమున్ను ఆ నారాయణుడే. ఆతని సంకల్పము చేతనే యీ ప్రపంచమింతగ వ్యాపించియున్నది. 69

అతడు విత్వమైనను తనకు శరీరమువలె పరతంత్రమైన మూల ప్రకృతి సంకల్పమువలన ప్రపంచరూపముగా వ్యాపించుచున్నాడు, అందువలనే ప్రపంచమొక్కరీతిగ నుండక సత్త్వరజస్తమోగుణ కార్యములగు ప్రకాశప్రవృత్తి మోహములతో గోచరించుచున్నది. 70

చేతనులు చేసుకొనిన పుణ్య పాప కర్మలచే స్థూలసూక్ష్మైది పరిణామ విశేషములను పొందుచున్నది ఇంద్రియములచే విషయములను గ్రహించువపుడు మనుషుండా వికారజితమే గావించుచున్నది. 71

కాని పండితులు (అత్య పరమాత్మ వివేకముకలవారు) 'అహం' అను శబ్ద ప్రయోగమును స్థూల సూక్ష్మ ఉపాధులతో కూడిన పరమాత్మపరమగునే గావించుదురు. 72

పెద్ద చిన్న మిక్కిలి చిన్న కుండలనుండి దీపపుకాంతి బయటకు వచ్చునట్లే వివిధరూపముల ప్రకాశించుచున్నది. 73

పరివిన్నున్న భక్తియోగులకి యుపాధులను విడిచి సత్స్వరజస్తమోవికార విదూరమైన పరంబ్రహ్మము స్వచ్ఛముగా గోచరించును. 74

సూర్యుడెట్లు మేఘఖండముల మధ్యనుండి వానివి భేదించుకొని బయటకు ప్రకాశించునో అట్లే నారాయణుడు భిన్నభిన్న ఆకారములతోనున్న ప్రాకృతిక పదార్థములను తొలగించి భక్తులకు తన స్వార్థావిక తేజస్సుతో గోచరించును. 75

- నేతి నేతీతి చ క్రతుః । బోధితం యత్పరం పదమ్ ।
 ఫరిచ్చేత్తు మశక్యత్వాత్ । స్వప్రకాశం తదేవ సత్ ॥ 76
- సత్య జ్ఞానమనాద్యంతం । ఆనన్త మమృతోత్థితమ్ ।
 విత్య కుద్ధ ప్రభుద్ధాత్మ । స్వరూపం వాగగోచరమ్ ॥ 77
- సర్వతో వ్యాప్త మాత్మానం । నిర్మలం నిష్కలం శివమ్ ।
 కూన్యా క్యూన్య ఫలం హితా । ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ జృమ్భితమ్ ॥ 78
- భావాభావ వివిర్ముక్తం । ద్వైతాద్వైత వివర్జితమ్ ।
 సచ్చిదానన్త సాన్ద్రాబ్ధి । పరిపూర్ణమనామయమ్ ॥ 79
- సత్యచిద్ధనసూక్ష్మగ్ర్యం । అఖణ్డా మకుతో భయమ్ ।
 తైవల్య పదసాయుజ్య । పరానన్త పద ప్రదమ్ ॥ 80
- విర్గుణం చేన్ద్రియాతీతం । నిరాకారం నిరజ్ఞానమ్ ।
 స్వభక్తదర్శనార్థాయ । లోకానాం రక్షణాయ చ ॥ 81
- కృపయా సర్వదేవానాం । సిద్ధానాం యోగినాం హితమ్ ।
 కాలప్రవాహ గమ్భీర : మాయావర్త భవామ్బుధే ॥ 82
- తారణాయ వరం దాతుం । భక్తి జ్ఞానపురస్సరమ్ ।
 భజతాం వాఙ్మతాం సమ్మ । దాయురారోగ్య వర్ధనమ్ ॥ 83
- అణిమాద్యష్ట సిద్ధి ఇన్చ । యోగసిద్ధిఇన్చ సన్నిశత్ ।
 అష్టాంగియక్తౌ నద్విద్యా । సిద్ధిఇన్చ విజయాన్వితమ్ ॥ 84
- మన్తయన్తమహాతన్త । దేవతాసిద్ధి కారణమ్ ।
 స్వాం శావతార మూర్తీనాం । సర్వశక్తి ఫలప్రదమ్ ॥ 85
- త్రికాలయోగ్యం రక్షర్థం । స్వప్రసిద్ధ్యర్థ కారణమ్ ।
 స్వీకుర్వత్స్యగుణం బ్రహ్మ । మూర్తి మత్తదనామయమ్ ॥ 86

పరమాత్మను దోచిండు శ్రుతి పరమాత్మ ఇది కాదు అది కాద 'వి చెప్పుట
యీ పరివృత్తమాన పద్ధానులనలె పరిచ్ఛిన్నముగ నెఱుంగరావి అనింద స్వప్రకాశ
స్వరూపమని తెలుపుటకే. 76

సత్యస్వరూపమును, జ్ఞానస్వరూపమును అద్యంతము లేనిదియును, ఆనంద
స్వరూపమైనదియు, అమృతరూపమైనదియు పెగు విత్యకుద్ధాత్మ స్వరూపము వాక్కుల
కందనిది. 77

పరంబ్రహ్మ కర్మవలంబిందరహితము, ఇంద్రియ శూన్యము, మంగళావహము
ఇట్టి స్వాభావిక రూపముతోనే యంతటను వ్యాపించియుండును. నశ్వరమైనట్టియు, అంత
కంటెను కొంత స్థిరమైనట్టియు ఫలస్వరూపమైనదికాదు. తేవలజ్ఞానమునమైనది మాత్రమే.

ప్రాసంచిక పద్ధానులనలె నొకప్పుడుండుట, ఒకప్పుడు లేకుండుట, ఒకప్పు
దొక్కటివలెనే గోచరిండుట (మట్టిమొద్ద మొ॥ వానివలె) మఱియొకప్పుడు నానారూపములు
(కుండమూకుడు) గ గోచరించుటనైనది. విరంతరము స్వాభావిక సత్, చిత్, ఆనందము
లతో నాశరహితమై పరిపూర్ణముగా ప్రకాశించుచుండును. 78

సత్యమైనది, జ్ఞానమయమైనది, అన్నిటిలోను ప్రవేశించునంత సూక్ష్మమైనది,
శ్రేష్ఠమైనది. దేనివలనను మార్పుచెందనిది. కొందరకు తెవల్యమును, కొందరకు సాయుజ్య
మును, మరికొందరకు పరమానందమగు పరమపదమును ప్రసాదించునది. 80

హేయగుణరహితమును, ఇంద్రియములకు గోచరముకానిదియు, తన భక్తులకు
గోచరిండుటకును లోకములను రక్షిండుటకును 81

సకల దేవతలకును పిఠ్ఠులకును యోగులకును హితము నొసగూర్చవలెనను
దయతోడను, కాలమును ప్రవాహముచే గంభీరమై మాయయను సుడిగుండములచే నిండి
యున్న సంసారవముద్రమునుండి 82

తరించు పరము నొనంగుటకు భక్తి జ్ఞాన పూర్వకముగా భజించువారిని కోరు
వారికి సంపదలను, ఆయుధారోగ్యములను వృద్ధిపొందించునదియు 83

అజమాది పిఠ్ఠుల నెఱిమిదింటి నొనంగునదియు (అజమా, మహిమా, గరిమా,
ఽఘిమా, ప్రాప్తి, ప్రాకామ్యము, ఈశత్వము, విశిష్టత్వము) అష్టాంగములతో గూడిన
వద్విద్య నొనంగునదియు 84

మంత్ర, యంత్ర, మహాతంత్ర, దేవత్యములను సిద్ధింపజేయునదియు, తనఅంశ
ముననుండిన విగ్రహములకు సకలవిధ శక్తులనొనంగి పలము నొనంగునట్లు చేయుటకును,

భూతభవిష్యద్వర్తమానములలో రక్షిండుటకు తగినదియు, తన ప్రఖ్యాతికి తానే
కారణమైనదియు (స్వాభావికఖ్యాతికఁది) ఎచ్చటనున్నను తన స్వరూప రూపగుణములతోనే
యుండునదియు, నానా రూపములను ధరించునదియు, నశ్వరము కానిదియు నై యున్నది.

- వైచక్షేన సహాగతం పరమిదం శ్రీవేంకటాద్రిస్థలం ।
 పూర్వం జ్ఞానవరాహమూర్తి హరినాభూమ్యాసహాధిష్ఠితమ్ ।
 లక్ష్మ్యైః లలితరూపమద్య సుగుణం కల్యాణ మప్రేదధత్ ।
 శుద్ధాబ్రహ్మ తదేవవిశ్వ జననస్తేమ వ్యయానాం ప్రభుమ్ ॥ 87
- సర్వావ్య క్షం మహావిష్ణుం । సర్వలోకై క నాయకమ్ ।
 కారుణ్యానన్ద బహుళ్యాత్ । సర్వాశ్చర్య మయం విభుమ్ ॥ 88
- ఆనన్దమూర్తిమానన్దం । అచిన్త్యేశ్వరస్సంయుతమ్ ।
 కోటి బాలార్క సజ్కాశం । తడితోటిసమప్రభమ్ ॥ 89
- చన్ద్రోక్తిప్రభం రత్న । జామ్బూనదపరిష్కృతమ్ ।
 విమానదేవతామూర్తి । తేజోమణ్డలసంయుతమ్ ॥ 90
- దివ్యంవిమానమారాధం । స్థితంపరమశోభనమ్ ।
 సర్వోత్తమం మహాప్రఖ్యం । సర్వాలంకారభూషితమ్ ॥ 91
- సీలజీమూతసజ్కాశం । పీతామృరతటిద్వృతమ్ ।
 రత్నతోరణవిద్యోతమాన । ద్వారప్రవాన్వితమ్ ॥ 92
- పంచాయుధవరైర్దివ్యైః । మూర్తిమద్విరుపాసితమ్ ।
 చన్ద్రప్రపత్తప్రముఖైః । ద్వారపాలై రభిష్టుతమ్ ॥ 93
- సునన్దనన్దప్రముఖైః । పారిషద్యైః సమన్వితమ్ ।
 రవికోటిప్రకాశాధ్యం । చన్ద్రోక్తిసుశీతలమ్ ॥ 94
- ఆనర్హరత్నఖచిత । దివ్యాభరణభూషితమ్ ।
 అచ్యుతానన్తగోపన్ద । ప్రముఖానన్తవిగ్రహమ్ ॥ 95
- పూర్ణాబ్రహ్మతమప్రఖ్య । కృష్ణరామావతారకమ్ ।
 ఆద్యస్తరహితంపత్య । జ్ఞానవిజ్ఞానవిగ్రహమ్ ॥ 96
- విఖిలోపవిషత్పారమన । సంవేద్యవిగ్రహమ్ ।
 శ్రీభూమినహితంశ్యామం । మన్దరం వేంకటేశ్వరమ్ ॥ 97

శ్రేష్ఠుడు శ్రీ వేంకటాచలము వైకుంఠముతో నహః పీ ధాలోకమునకు వచ్చినది. పూర్వము జ్ఞానరామామూర్తి భూదేవతతో నవతరించియుండెను నేడు లక్ష్మీ దేవితో కూడిన రూపము లభకరమైయున్నది. శుద్ధబ్రహ్మ స్వరూపమే లోకమున సృష్టి స్థితి సంహరకారణమైయున్నది. 87

సకల జగమున కదిదేవతయు, వర్వన్యాపియు, సకల ప్రపంచ నామకరును' దయ, ఆనందముల యాభిక్యతచే నందర కాశ్చర్యభూతుడును, సర్వన్యాపియు 88

అవందరూపుడును, పూహించకక్యముగావి యైశ్వర్యోపేక్షుడును, కోటి లేత సూర్యుల బోలినవాడును, కోటి విద్యుత్కాంతులను బోలినవాడును, 89

కోటి చంద్రులవంటి కాంతిగలవాడును, రత్నములతోను, బంగారముతోను మలచబడి లేజుఃపుంజముగు 90

దివ్యుడుగు విమానమున వర్ధిష్ఠించియున్నట్టియు, అందరిలో మత్తముడును. గొప్ప ప్రఖ్యాతిగలవాడును, నవ్యవిచారకారభూషితుడును, 91

నల్లని పేనుమునుబోలి పీతాంబరముచే నలంకరింపబడినవాడును, రత్నతోరణములతో ప్రకాశించు ద్వారకాంతులచే విరిసియైనవాడును, 92

శరీరధారులు పంచాయుధములచే పూజింపబడువాడును, చంద, ప్రపంచ మొదలగు ద్వారపాలకచే స్తుతింపబడువాడును, 93

సునందనుడొది ప్రపదులతో కూడినవాడును, కోటి సూర్యులవలె ప్రకాశించు వాడును, కోటి చంద్రులవలె చల్లనగువాడును, 94

అమూల్యములగు రత్నములచే చెక్కబడిన దివ్యములగు నాభరణములచే నలంకరింపబడినవాడును, అచ్యుత, ఆనంత, గోవింద మొదలగు నామములచే ప్రకాశించు శరీరము కలవాడును, 95

పూర్ణబ్రహ్మయను శరీరముతో ప్రసీద్ధిని గవిన కృష్ణ, రామావతారములను ధరించినవాడును, అది అంతములు లేనివాడును, సత్య, జ్ఞాన, విజ్ఞానరూపుడును, 96

సకలోపదేశక్షులకు సారముగు శరీరము కలవాడును, శ్రీ భూదేవులతో కూడిన వాడును, సుందరుడును, 97

- అనేకతోటికందర్ప . లావణ్యమథనోత్థితమ్ ।
జగన్నోహనగోపాల । లీలావైచిత్ర్యకారణమ్ ॥ 98
- నానాగమరసాభిజ్ఞైః । వైఖానసమహర్షిభిః ।
బ్రహ్మగస్త్యభరద్వాజ । సనకవ్యాసనందనైః ॥ 99
- వామదేవకతానంద । భృగ్వచ్చైశ్చప్రహజితమ్ ।
జనకాద్యైఃస్యవశేష్టైః । అర్చితంపురుషోత్తమమ్ ॥ 100
- మయాప్యజ్గిరసాదేవి । లోకపాలైః సమర్చితమ్ ।
చిహ్వవర్షసహస్రాణి । స్వామిపుష్కరిణీతతే ॥ 101
- మత్కుమారతపోద్యాన । సమాధికుసుమార్చితమ్ ।
కుమారంపరమానంద । పరం విశ్వాభిషేచితమ్ ॥ 102
- మామస్త్రైః కరుణానంద । స్వానభూతిరసాలయమ్ ।
శబ్దచక్రారయోద్యుత్త । నితమృత్యుచతుర్ముఖమ్ ॥ 103
- దర్శనీయతమం లోకే । ప్రసన్నవదనామృతమ్ ।
అకర్ణాంతవిశాలాక్షి । కటాక్షభిర్రేణ్ణితమ్ ॥ 104
- మందస్మితంసునాసాగ్రం । సుభ్రువంపాలశోభితమ్ ।
జామ్బూనదేస్తుకస్తూరీ । కుంజుమామ్యూర్ధ్వపుష్పాకమ్ ॥ 105
- పాదనూపురమారభ్య । కిరీటానైస్సమర్చితమ్ ।
వక్త్రాంశుశధ్వజాబ్జాది । రేఖపాదలలాఘయైః ॥ 106
- నఖమణ్డలచంద్రికాం । జ్యోత్స్నయా జితమాయయైః ।
విలసత్కుచకాతన్య । కుంజుమాజ్జీతరేఖయైః ॥ 107
- కేమలాకరకాతన్య । భావిమ్రదిమళానినోః ॥
భజతాం పరమానంద । మకరవందనన్యయైః ।
లనన్మాణిక్యమజ్జేర । విద్యుత్పుష్పప్రభారురైః ॥ 108

- మణికిక్కిణికాజాల । ఘోషైః వేదాంతరూపిభిః ।
పాదారవింద సౌందర్య । యోగ్యానర్హ సుభూషణైః ॥ 109
- చారుణానూరులావణ్య ప్రభారజ్ఞేత భూషణైః ।
నితమ్పనిలసత్పిత । కౌశేయామ్బర మేఖలైః ॥ 110
- అనర్హ రత్నఖచితైః । కామూనద పరిష్కృతైః ।
విచిత్రతేజసాం పుష్పైః । కాంచీవై ధూర్యమణ్డలైః ॥ 111
- నాభీపుటలసత్పిత । పద్మకోశ శ్రీయోజ్జ్వలైః ।
ఊర్ధ్వరోమావళీభాభిః । జితేంద్రిమణి కాన్తిభిః ॥ 112
- ముక్తాదామలసద్వక్షః । స్థలపద్మాతదీతకరైః ।
జ్యోతిర్మయైర్పృహ్మసూత్రైః । తపనీయమయోజ్జ్వలైః ॥ 113
- కమ్పుగ్రీవాలసత్కణ్ఠ । మాలారత్న ప్రభాఙ్కరైః ।
పదకేసు లసన్నానా । మణిదీపావళీవరైః ॥ 114
- సురత్నాజ్గదకేయూర । కంజైరంగ్గోయతైః ।
ఇంద్రనీలమణీశ్యామ । రమణీయాహి భూషణైః ॥ 115
- శఙ్ఖచక్రారయాది । శ్రీభూషితైశ్చ భుజోత్తమైః ।
సుచారుచురుకోల్లాసి । పల్లివారర పాటలైః ॥ 116
- వజ్రపక్ష్మిలసద్దంత । కాన్తిచంద్రితపస్మితైః ।
పూర్ణచంద్రిముఖామృత । రమ్యనానాసమోన్నతైః ॥ 117
- మవర్ణమకరప్రఖ్య । కుణ్డలాభ్యాం కపోలయోః ।
జితబాలార్కబిమ్బాభ్యాం । సౌందర్యాకరసీమయోః ॥ 118
- దయామ్బుధి సుధాస్నాన । కమలాక్షిద్వయోత్పలైః ।
మణిచానలతాచారు । ఖూల్లనద్బలపట్టతైః ॥ 119

సేదాంతస్సూరూపములై మణులచే గ్రుచ్చబడిన చిరుగంటల శబ్దములు కలవియు,
పాదారవిందముల సౌందర్యమునకు తగిన వెలలేవి యాభరణములు కలవాడును. 169

అంపిమగు మోకాళ్లు తొడలయందల లావణ్యముచే ప్రకాశించు నాభరణములు
కలవాడును, మొలయందు ప్రకాశించుచున్న వట్టు వత్తమును. మొలనూలు కలవాడును,

వెలలేవి రత్నములచే చెక్కబడి, బంగారముచే సంకోచింపబడినట్టియు, విచిత్ర
మగు శేఖోరాకులుగల మొలనూలునందలి వైడూర్యములు కలిగినట్టియు, 111

దొడ్డునందు ప్రకాశించుచున్న వచ్చని పద్మగర్భమువందలి కాంతులచే ప్రకాశించు
చున్నట్టియు, ఇంద్రనీలమాణిక్యములను మించిన నూగరుచే విలసిల్లువాడును, 112

మృశ్యాకహారములచే ప్రకాశించు చక్షుస్థలమున మెరపుతీగలవలె కాంతివంత
ములై బంగారువలె రాజిల్లు యజ్ఞోపవీతములు కలవాడును, 113

శంఖమునంటి మెడయందు ప్రకాశించు కంఠమాలయందలి రత్నకాంతులును,
ఆ హారములయందు వ్రేలాడు వతకములయందలి దీపములవంటి మణులు కలవాడును 114

మేలు రత్నములచే బటికములగు భుజీర్తులును, దండకడియములు, కంఠా
ములు, ఉంగరములు కలవాడును, ఇంద్రనీలమణులవలె నల్లనగు సుందర సర్పముల
చేతను. 115

శంఖము, చక్రము, ఆభయముద్ర కాంతులచే వలంకరింపబడిన భుజములు
కలవాడును, మిక్కిలి అందమగు గద్దము కలిగి ప్రకాశించు లేతచిగురువంటి పెదవులు
కలవాడును. 116

వజ్రముల వడసలవలె కాంతివంతములగు దంతకాంతులచే వెన్నెలలవంటి
చిరునవ్వు లొలికించువాడును. పూర్ణచంద్రునివంటి ముఖపద్మమునందలి సుందరమై
యెత్తగు ముక్కు గలవాడును. 117

బంగారు మకరకుండనములు కలిగి లేత చంద్రబింబమువలెనుండి సౌందర్యము
వకు హద్దువలెనున్న గండస్థలములు కలవాడును, 118

కృపయనెడు యమృతపాగమున స్నానమొనరించు శ్రీదేవి కటాక్షముకలిగి,
మణుల కదలికచే నందమగు కనుబొమ్మలపై ప్రకాశించు పాలప్రదేశము కలవాడును, 119

అనీలవికురాస్తఃస్థః । ముక్తారాజివిరాజితైః
రమణీయసుకర్ణాక్షి । విచిత్రాలక కుస్తలైః ॥

120

రాజత్కిరీట సౌందర్య చితకన్దర్పకోటిభిః ।
త్రితేజోఽధిక సజ్జాతైః । నానారత్నైర్మహాశ్రయైః ॥

121

తప్తహాటకసంలగ్నైః । నానావైచిత్ర్యరశ్మిభిః ।
అలంకృతం కిరీటేన । సృష్టదత్తేన తేన చ ॥

122

రాజమానందయామోర్ధిం । సుధారాధివర్షిణమ్ ।
సర్వాజ్ఞభూషణైస్సర్వ । జగన్మోహనవిగ్రహమ్ ।
రూపలావణ్యసర్వాజ్ఞ । భూషణాద్యైరతిప్రియమ్ ॥

123

అపాదకేశవిలసన్మణీమన్మహార్హః । నేపథ్యజాలమణికాన్తితడిత్కులానామ్ ।
జామ్బూనదాగ్ర్యచుచితామలరమ్యచాసాం । సౌపానపాలిభిరతీవ భృశాభిరామమ్ ।
తారాగణేష్టరవిమణ్డలమణ్డితోఽద్యుః । తౌందామినీత్రిపథగాగ్రహరాశియుక్తమ్ ॥
తార్క్ష్యదయాద్రుకనకాచలశృంగనిష్ఠం । కాలాభ్రబృన్దమివ కాన్తికులాభిరామమ్ ॥
శ్రీవేంకటేశమతిసుందరమోహనాజ్ఞం । శ్రీభూమికాన్దమరవిన్దదలాయతాక్షమ్ ।
ప్రాణప్రియం ప్రవిలసత్కరుణామ్బురాశిం । బ్రహ్మేశవన్ద్యమమృతం వరదం
భజామి ॥ 126

సకతం హృదయామౌజ । మధ్యే శ్రీవేంకటేశ్వరమ్ ।
ప్రణవార్ధస్వరూపం తం । త్రిమణ్డలసుసంస్థితమ్ ॥

127

చన్ద్రసూర్యాగ్నిబిమ్బానాం । ప్రకాశకరమచ్యుతమ్ ।
ధ్యానస్వరూపం దేవేశం । నర్వదానన్దదం మమ ॥

128

అపారమ సకాన్తం వై । శ్రీమద్భూషణభూషితమ్ ।
చన్ద్రాగ్రదుకర్పూర । కన్తూరీమృగలాక్షణైః ॥

129

మిక్కిలి వల్లెగు ముంగురులక్రింద దాగియున్న ముత్యములచే ప్రకాశించును. సుందరముగు చెవులు, నేత్రములు, పాలవ్రదేశమునందలి ముంగురులు కలవాడును, 120

ప్రకాశించు కీట సౌందర్యముచే కోటి మన్మథులను జయింపజాలినవాడును, చంద్రసూర్యులను మించిన కాంతిగలిగినట్టియు, గొప్ప అకరములతో (గమలతో) బుట్టిన అనేక విధములగు రత్నములతో 121

మేలిమి బంగారమునందలి విచిత్రకాంతులు కలిగి కుమారస్వామిచే నీయబడిన కీటముచే నలంకరింపబడి 122

ప్రకాశించువాడును, దయానముద్రుడును, అమృతధారలను కురిపించువాడును, నరలాంగములయందలి భూషణములచే నకల జగన్మోహనహృదైవవాడును రూప, లావణ్యము, అన్ని యవయవములయందలి భూషణములచే ముక్కిలి ప్రియమైనవాడును, 123

పాదములనుండి తలవరకును నమూర్త్యులగు మణిమయ వస్త్రాద్యలంకారముల కాంతి మెరపులు కలిగి, మంచి బంగారు చెక్కడములయందలి కాంతులకలిగిన మిక్కిలి సుందరుడును, 124

నక్షత్రనముదాయము, సూర్యమంతలములచే నలంకరింపబడినవాడును, మెరపులు, గంగ, గ్రహరాశులచే కూడినవాడును, గరుడ, ఉదయాదలము, మేరువర్షత శిఖరమున నుండువాడును, నీతిమేఘమునంటి కాంతితో సుందరమైనవాడును, 125

మిక్కిలి మనోహరముగు శరీరముగలవాడును, శ్రీ భూదేవుల ప్రాణనాథుడును, తామరరేకులవలె విశాలముగు నేత్రములు కలవాడును, ప్రాణములకంటె ప్రియమైనవాడును, దయాననుచే ప్రకాశించువాడును, బ్రహ్మరుద్రులచే నమస్కరింపబడువాడును, అమృత స్వరూపుడును, కామికార్థప్రదాయుడునగు శ్రీ వేంకటాచలవతిని పేవించుచున్నాను. 126

ఓంకారార్థముగు స్వరూపముగలవాడును, సూర్యయోగి హృదయ వరమవదముల యందు స్థిరముగ నుండునట్టియు ఖిత్తుల హృదయ పుండరీకమధ్య విరాజిల్లు శ్రీ వేంకటేశ్వర్లును. 127

చంద్ర, సూర్య, అగ్నులను ప్రకాశింపజేయువాడును, ద్యావమునకు తగిన స్వరూపముగలవాడును, దేవతలకు ప్రభువును, ఎల్లపుడు నానందమొనంగువాడును, 128

పాదములనుండి శిరమువరకు కాంతివంతములగు భూషణములచే నలంకరింపబడినవాడును, చందన, అగరు, కర్పూరము, కస్తూరి, పుషుగు, 129

- కుంకుమైర్ల ససారభ్యః । సువాసితదిగన్తరైః ।
మిశ్రితైర్దివ్యగన్తైశ్చ । సులిప్తాఙ్గం మనోహరైః ॥ 130
- నానావర్ణలసత్పుష్ప । దివ్యసౌరభ్యమాలయా ।
హిమామ్బుసిక్తయాదివ్య । వైజయన్త్యా విరాజితమ్ ॥ 131
- కుమారస్వామినా నిత్యం । భక్త్యా విర్మలచేతసా ।
దివ్యోత్పవైర్దివ్యరస । ప్రవాహోమృతపాయనైః ॥ 132
- దదిక్షీరఘృతైర్దివ్యః । సూపాన్నమధుశర్కరైః ।
దివ్యసౌరభనైవేద్యైః । షడ్రసామృతపాయనైః ॥ 133
- దివ్యోపచారైః కల్యాణ । వైభవైః షోడశాభిదైః ।
దివ్యసౌరభతామ్బులైః । ముక్తాచూర్ణవిమిశ్రితైః ॥ 134
- కర్పూరపీఠికాభిశ్చ । దివ్యభోగైః సుపూజితమ్ ।
సర్వాఙ్గభూషణాదిక్య । లసత్కమలయా సహ ॥ 135
- ధూపదీపమహాదీప । రాజన్మిరాజనోత్తమైః ।
సున్దరైశ్చామరైశ్చత్రైః । వ్యజనైర్దర్పణోత్తమైః ॥ 136
- గీతవాదిత్రసృత్యైశ్చ । మృదఙ్గపటహానకైః ।
వీణావేణుసుతాలాద్యైః । గోముఖస్వరమణ్డలైః ॥ 137
- తూర్యభేరీమృశణ్డైశ్చ । దివ్యఘోషైర్దివోకసామ్ ।
సిద్ధకిన్నరగన్ధర్వా । స్పరశీమ్బురుషవ్రజైః ॥ 138
- పశుమ్బురుహోహమా । హలా, నారదాదిసురర్షిభిః ।
గరుడోరగయక్షణాం । విద్యాధరవినోదినామ్ ॥ 139
- వల్గీకమధురాలాపైః । స్కన్ధస్తోత్రైః మతోషితమ్ ।
శుద్ధసత్త్వమయాకారం । అపి స్వామిసరవ్రతే ॥ 140

సుకుమర పరిమళాదికముచే పరిమళించుచున్న దిక్కుల చివరలుకలిగి యన్ని పరిమళములతో కలసిన దివ్యగంధమును నర్వాంగములయందలంచినవాడును, 131

అనేక రంగుల పుష్పముల పరిమళముచే పరిమళించుచు, మంచునీటితో తడసిన దివ్య వైజయంతీమాలతో స్రవణించువాడును, 132

విర్మలమైన మనస్సుగల కుమారస్వామిచే భక్తితో పేవించబడువాడును, దివ్యోత్సవములతోను, దివ్యరుచులగల అమృతమువంటి పాయసము 133

పెరుగు, పాలు, నేయి మొదలగువాటితో పప్పున్నము, తేనె, చక్కెరలతో నొపరించిన ఆరు రుచులుగల (తీపి, పులుపు, ఉప్పు, కారము, వగరు, చేదు) పంటకములతోను 134

కల్యాణ వైభవములతోను, పదునారు విధములగు సుపచారములతోను, మిక్కిలి పరిమళించు శాంబాలమును, ముత్యపుబొడితో కలసిన 135

కర్పూర శాంబాలముతోను, దివ్యభోగములతోను చక్కగా పూజింపబడు వాడును, ఆనయనము లన్నిటియందలి టూషణముచే స్రవణించు లక్ష్మీదేవితో 136

ధూపదీప మహాదీపముతో నొప్పు హారతులతోను, సుందరములగు బామరముల తోను, గొడుగులతోను, వినవిక్షణ్ణులతోను, అర్ధములతోను, 137

పాటలు, వాయిద్యములు, నృత్యములతోను, మృదంగ, వీణ, పిల్లనగ్రోవి, తాళములు, బూరాలు మొదలగు వాయిద్యములతోను, 138

దేవతల శాయద్వవిశేషము, భేరి, మంచి శంఖముల దివ్యధ్వనులతోను, సిద్ధాకిప్పర, గంధర్వ, అప్పర, కింపురుష నమూనాములతోను 139

కుమ్మర, గంధర్వ, నారదాది దేవతాశ్రేష్ఠులతోను, గరుడ, శేష, యక్షలకును విద్యాధరులకును పినోదమును కలిగించు 140

సంగీత మధురగానములతోను, కుమారస్వామి స్తోత్రములతో సంతోషపెట్ట బడినవాడును, శుద్ధ నత్వగుణ సంపూర్ణుడును 141

- రమన్తం రమయాసార్థం । ఆనన్దకరమాననమ్ ।
 వసన్తమమలానన్తం । ఆత్మారామం ముదాన్వితమ్ ॥ 141
- సమన్తదేవతావన్ద్యం । సార్వభౌమశిఖామణిమ్ ।
 కర్తారం సృష్టికాలే చ । భర్తారం పాలినే జగత్ ॥ 142
- హర్తారం ప్రళయే కాలే । వేంకటేశ్వరమవ్యయమ్ ।
 సర్వదేవనియన్తారం । సర్వదేవేశ్వరేశ్వరమ్ ॥ 143
- చరాచరాత్మకం విశ్వం । రక్షితారం కృపానిధిమ్ ।
 కిరీటాగ్గదనంరాజ । ద్విర్భుటాహమరిన్దమమ్ ॥ 144
- సర్వాజ్ఞాక్షణానన్తం । దర్శయన్తం పదామ్బుజమ్ ।
 సత్యం విశుద్ధవిజ్ఞానం । మనప్రజ్ఞావ్రవం హరిమ్ ॥ 145
- కారుణ్యవిగ్రహం దేవం । సర్వజీవదయాపరమ్ ।
 ఉపాస్మహే వయం నిత్యం । హృదయేఽష్టదశామ్బుజే ॥ 146
- అష్టాక్షరపదానన్తం । రమేశం కర్ణికోపరి ।
 వేదం దేవ్యం పురస్కృత్య । పశ్చాద్ధ్యానమిదం వరేత్ ॥ 147
- యస్మామశ్రుతిపారసాన్ద్రజలధిష్ఠానే లవత్కౌస్తుభం ।
 స్వాక్షానానన్దతమిన్రదుఃఖహరణం మత్పుత్రసజ్జీవనమ్ ।
 విశ్వాభీష్టవరప్రదానఫలదం ధోగీన్ద్రసద్భూషణం ।
 సర్వైశ్వరవిదానమాత్మవరదం శ్రీవేంకటేశం భజే ॥ 148
- సప్తాక్షో మమ వేంకటేశవికటే శ్రీస్వర్ణముఖ్యాన్తతే ।
 స్వావాసో భవతీతి దివ్యసరితః స్వర్గాపవర్గప్రదే ।
 కైలాసే విధికుమ్భనమ్మవనుతే శ్రీకాళహస్తిన్ధరే ।
 కైవల్యే వసతామనన్తమహిమా యోగీశ్వరో దుర్గళః ॥ 149

శ్రీదేవితో స్వామిస్సృజితీ తీరమున విహరించువాడును, అనందము నొన గూర్చు మనస్సుకలవాడును, నిర్మలానంద స్వరూపుడును, తన స్వరూపమే తనకు ఉద్యావ వనమున నానందించువాడును, అనందస్వరూపుడును, 141

సకల దేవతలచే నమస్కరింపబడువాడును చక్రవర్తులలో నగ్గగణ్యుడును, సృష్టికాలమున సృష్టించువాడును, పాలించుకాలమున భరించువాడును 142

ప్రళయకాలమున సంహరించువాడును, నాశరహితుడును, సకల దేవతలను వియమించువాడును, సకల దేవతలకు ప్రభువును 143

ఇటునటు సందరింపజాల మనుష్య మృగ పక్షి జాతులను, సంచరింపజాలని కొండలు, వృక్షములు, రాయి, రప్ప మొదలగు ప్రపంచమును రక్షించువాడును, కరుణా నముద్రుడును, కిరీటము, భుజకీర్తంతో ప్రకాశించి పౌడఁగు చేతులుకలవాడును, 144

సర్వానయనములందు చక్కని లక్షణములచే నానందమైనవాడును, తన పాదపద్మములే శరణమవి చూపుచున్నవాడును, సత్యస్వరూపుడును, శుద్ధ సత్యగుణో పేతుడును, జ్ఞానరూపుడును, గొప్ప జ్ఞానము నొసంగువాడును, కరుణాస్వరూపుడును, సకల జీవులను దయతో చూచువాడును, 145, 146

'ఓం నమో వేంకటేశాయ' యను నెవిమిది అక్షరములుగల సదముచే వెలుంగు శ్రీ వేంకటేశ్వరుని మనస్సునందలి యష్టదశకమలములోని మధ్యభాగముపై నుండికొని విత్తము నుపాసించున్నాము. ద్యావము విట్లు చేసిన తరువాత ద్యావము విద్భోవర్చనలయను. 147

పార్వతీ : ఎవని పేరుఁడెవత్తులసారమును నగధనముద్రమున మెరయుచున్న తొన్నభరత్తుమో, అజ్ఞానమును సంధికామిస నరకరూపదూతమును పోగొట్టునదియో, ఏ నామము నా పుత్రుని బ్రతికించినదో, ఏ నామము ప్రపంచమున నందరకు కామితార్థముల నొసంగునదియో, ఎవడాదిశేషునకు భూషణమువంటివాడో, సకలైశ్వర్యము లెవనిదయచే సిద్ధించుచున్నవో, నాకు నరముల నెవదొసంగునో యట్టి శ్రీ వేంకటేశుని సేవింతును. 148

నాకు శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సన్నిహితమున నుండుటయు, స్వర్ణముఖీనదీతీర వివాసమును, స్వర్ణమోక్షముల నొసంగు స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున సేవితీయు, కైలాస మునను, బ్రహ్మ, అగస్త్యులచే స్తుతించబడు కాళహస్తి క్షేత్రమున విత్కవినాసమును, నాకు ప్రీతికరములు, కైవల్యమున విసించువారికిని గొప్ప మహిమగల శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు పొందశక్యముకావినాడు. 14

తారం నతీం సముద్భవ్యః । శ్రీపూర్వం మస్త్రముచ్చరేత్ ।
 నవాక్షరమిదం దేవి । సర్వగోప్యం హృది స్థితమ్ ।
 త్వయి స్నేహాత్సమాఖ్యాతం । పరానందప్రదమ్ ॥ 150

సమః శ్రీవేంకటేశాయ । శుద్ధజ్ఞానస్వరూపిణే ।
 వాసుదేవాయ శాస్త్రాయ । శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥ 151

మస్త్రధ్యానమిదం కృత్వా । పశ్యాన్మస్త్రమిదం వదేత్ ।
 సమః శ్రీవేంకటేశాయ । నమోఽస్తు వా సముచ్చరేత్ ॥ 152

అష్టాక్షరమిదం ఖ్యాతం । బుక్తిముక్తిఫలప్రదమ్ ।
 రహస్యం సర్వమస్త్రజ్ఞాం । గోపనీయం ప్రయత్నతః ॥ 153

స్వామిపుష్కరిణీస్నానం । వేంకటేశ్వరదర్శనమ్ ।
 మహాప్రసాదస్వీకారః । త్రయః త్రైలోక్యదుర్లభమ్ ॥ 154

సర్వత్ర కీర్తయేత్ప్రాజ్ఞః । స్వామిపుష్కరిణీం పరామ్ ।
 సువర్ణముఖరీం దివ్యాం । వేంకటేశ్వరమవ్యయమ్ ॥ 155

అజ్ఞానాన్ధతమఃసూర్యం । పాపినాస్తు న రోచతే ।
 ఏతత్సూక్ష్మతరం పుణ్యం । యోగినామపి దుర్లభమ్ ॥ 156

స్వామిపుష్కరిణీం గజ్ఞాం । సువర్ణముఖరీం పరామ్ ।
 వేంకటేశం హరిం వేతుం । సర్వతీర్థేషు సంస్మరన్ ॥ 157

మహాపాతకనష్టేభ్యోః । ముక్తః ప్రజ్ఞానవాన్ భవేత్ ।
 ఏతత్ స్థూలం మహాపుణ్యం । పాపినాస్తు న రోచతే ॥ 158

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థం । దివ్యాషధరపాయనమ్ ।
 వైద్యః శ్రీవేంకటేశోఽయం । మృత్యురోగనికృంతనః ॥ 159

“ఓం” అను అక్షరమును, “నమః” అను అక్షరములనుజేర్చి శ్రీకారపూర్వకముగా మంత్రము నుచ్చరించవలెను. ఇది తొమ్మిది యక్షరముల మంత్రము. అతి రహస్యముగా నా మనమున నుంచుకొనబడినది. ఇది మహావందస్థానమగు మోక్షము నొనంగునది. నీ యందలి ప్రీతిచే నీకు తెలిపితిని. 150

విర్మల జ్ఞానస్వరూపుడగు శ్రీ వేంకటేశ్వరునకు వమస్కారము. సర్వ వ్యాపియ, శాస్త్రస్వరూపుడగు శ్రీనివాసునకు మంగళమగుగాక : 151

అవి మంత్రమును చ్ఛావించి ఏమృత “నమః శ్రీ వేంకటేశాయ” యని కావి “శ్రీ వేంకటేశాయ నమః” యని కావి మంత్రము నుచ్చరించవలెను. 152

ఈ అష్టాక్షరి మంత్ర మిహలోకమున నున్నంతకాలము ముక్తివి, చవిపోయిన ఏమృత మోక్షము నొనంగును. ఇది వకల మంత్రములలో రహస్యమైనది. అతి ప్రయత్నముననైనను రహస్యముగా నుంచకనినది. 153

స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానమును, శ్రీ వేంకటేశ్వరుని దర్శించుటయు, శ్రీ వేంకటేశ్వరుని ప్రసాదమును భుజించుటయును నీ మూడును ముల్లోకములయందు పొందక కష్టముకానివి. 154

బుద్ధిమంతుడగువాడు గొప్పదగు స్వామిపుష్కరిణిని దివ్యమగు సువర్ణముఖిరీ నదిని నాశరహితుడును 155

అజ్ఞానమును వంధకారమునకు సూర్యునివంటివాడునగు శ్రీ వేంకటేశ్వరు నన్నిస్థలములయందును స్తుతించుచుండవలెను. పాపాత్ముల దీని కిష్టపడరు. మిక్కిలి సులభమగు నీ పుణ్యము యోగింద్రులకైనను పొందక కష్టముకానిది. 156

స్వామిపుష్కరిణిని, గంగను, గొప్పదగు సువర్ణముఖిని, వేంకటేశ్వరుని, శ్రీమన్నారాయణుని, పేతువును, వకల తీర్థములయందును తలంచుకొనువాడు 157

మోరపావ సంఘములమండి విడివడి జ్ఞానవంతుడగును. ఈ సున్నప్తముగా మండు మహాపుణ్యము పాపాత్ములకు మాత్రము రుచింపదు. 158

స్వామిపుష్కరిణి తీర్థము దివ్యమగు నొషధవిశేషము. వైద్యుడు శ్రీ శ్రీనివాసుడు మృత్యువనెడు రోగమును చేదించువాడు. 159

యావద్వేంకటనాయకస్య శిఖరప్రాప్తిర్న పై యోగినామ్ ।

తావజ్జన్మజరాదిదుఃఖనిలయః సంసారకోలాహలః ।

బ్రహ్మాణ్డాంతపరిత్రమత్కృతమహాపుణ్యమచన్ద్రోదయే ।

సత్సంక్షామృత సేవనార్ధరిమయే ప్రీతిర్భవేద్వేంకటే ॥ 160

యావన్నాస్తి సమస్తకోకరమణః శ్రీవేంకటేశాభిధః ।

స్వానన్దానుభవస్థిరోఽమలధియాం యోగీశ్వరాణాం నృణామ్ ।

నానాయోనిషు గర్భనాసమసుఖం విజ్ఞాత్రణోకాకులం ।

సప్రమాప్యాఽశువినాశదుఃఖసరకాస్తావద్భవాభౌ స్థితిః ॥ 161

అఖ్యానం దేవతాగోప్యం । బ్రహ్మగోప్యం సమాసతః ।

ఇదమేవ మమానన్దం । ద్యానం హృదయగోచరమ్ ॥ 162

అస్య శ్రీవేంకటేశస్య । సీమాయాం యాత్రికే జనే ।

వాఙ్మనఃకాయవర్గేణ । యే కుర్వన్తి సరాధమాః ॥ 163

ఉపద్రవశ్చుఘాతశ్చ । దివ్యశ్చాపహరన్తితే ।

రౌరవాదిషు సర్వేషు । నరకేషు చ దారుణమ్ ॥ 164

బ్రహ్మకల్పసహస్రాంతం । పచ్యంతే నాత్ర సంశయః ।

తత్త్వా శ్రీవేంకటేశస్య । సీమారంజం కరోతియః ॥ 165

ప ఏవ రాజ్యకర్తా స్యాత్ । దేహాంతే ముక్తిమాప్నుయాత్ ।

ప్రరమానన్దదం ద్యానం । కృత్వాఽన్నం భుజ్యతే మయా ॥ 166

తస్యయా సమో నైవ నైవ । ద్యేయో బ్రహ్మాణ్డగోలకే ।

ఫక్యం శ్రీవేంకటేశస్య । నమః కాలత్రయేఽపి వా ॥ 167

ఏకం రహస్యమద్భూతం । శ్రీవేంకటాభిషేకే ప్రియమ్ ।

జపిత్వా భుజ్యతే యేన । ప్రత్యహం పరమాత్మవః ॥ 168

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వివాసమునకు వేంకటాచల శిఖరమును యాదనంతవరకు యోగులైనను జన్మ, మువలికనము మొదలగు దుఃఖముల కాలవలదుగు సంసార మోష తప్పదు. ప్రపంచ పర్యటనలో తావించిన గొప్ప పుణ్యరాయను చంద్రోదయమున నజ్జనసాంగత్యమును నను తమును పేవించిన శ్రీమన్నారాయణుని వివాసమున శ్రీ వేంకటాచలమున శ్రీతి సంభవించును. 160

విర్మలాంతఃకరణులగు యోగీంద్రులకును, మనుజులకును నకలలోక సంతోష కరుడగు శ్రీ వేంకటేశ్వరు డెంతకాలము యానందానుభవమున ప్రియముగానుండవో అంత వరకును మలమూత్ర కష్టములచే కలుషితముగు గర్భవాన దుఃఖ మనేకజన్మలవరకును పొంది నశించుట, దుఃఖించుట మొదలగు వరకములను పొందుచు సంసారసాగరమున పడియుండును. 161

ఈ చరిత్ర దేవతలకును, తుదకు బ్రహ్మకై నను చెప్పక రహస్యముగా నుంచ దగినది. ఇదియే నా మనస్సువందలి యానందధ్యానము. 162

ఈ శ్రీ వేంకటేశుని వివాసమునకు హద్దుగానుండు స్థలమున యాత్రలకై వచ్చు జనుల విషయమై నాక్కుతోగాని, శరీరముతోగాని 163

విప్లవమునుకాని, హత్యనుకాని, ధనమును దొంగిలించుటనుకాని మొనరించిన నీవ మావపులు రొరవాది మహావరకములయందు 164

వేయి బ్రహ్మకల్పముల చివరవరకు యాతనల ననుభవించుదురు. భక్తితో శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వివాసమునకు హద్దుగానుండు స్థలమును కాపాడువో 165

అతడే రాజ్యమున కధిపతియై శరీరాంతమున ముక్తిఃపొందెను. వరమానం దము నొనంగు శ్రీ వేంకటేశుని ధ్యానముచేసిన తరువాతనే నేను వీతో వన్నమును భుజించుచున్నాను. 166

శ్రీ వేంకటేశునితో పరిపోల్చిదగిన దైవమే ప్రపంచమున లేనేలేదు. శ్రీ వేంకటేశునకు తూతభవిష్యత్ వర్తమాన కాలములియందు నమస్కారము. 167

ఈ రహస్యధ్యాయము శ్రీ వేంకటాచలపతికి మిక్కిలి ప్రీయమైనది. ప్రతి దినము దీనిని జపించి భుజించువారికి 168

నృత్యన్తి పితరః సర్వే । సన్తుష్టాస్తస్య వంశజాః ।
దేవాశ్చ ఋషయస్తప్తప్తాః । ప్రయాన్తి పరమం పదమ్ ॥

169

ఋషయః —

అశ్చర్యమతులం శ్రుత్వా । పరమానందనిర్వృతాః ।

అనన్దశ్రుపరిక్లిన్నా । రోమాఞ్చితవపుర్ధరాః ॥

170

విస్మితాః శౌనకాద్యాస్తు । భక్త్యాఽనందంపునర్గతాః ।

పునర్ధ్యానం సమాసాద్య । పునర్గర్గదయా గిరా ॥

171

హిమః శనైర్మహాత్మానం । సూతం పౌరాణికోత్తమమ్ ।

వ్యాసశిష్యం మహాభాగం । శాస్త్రసిద్ధాంతకోవిదమ్ ॥

172

అద్య శ్రుతం శ్రుతం ముఖ్యం । అద్యానందం గతా వయమ్ ।

అదైవ్యత జన్మ సఫలం । సాక్షాత్సంసారమోచకమ్ ॥

173

తప్తప్రసాదాద్గమిష్యామో । వయం శేషాచలం వ్రతి ।

శ్రీసూతః —

అష్టాదశపురాణేతి । హాసానాముపధర్మినామ్ ॥

174

పురాణానాం స్మృతీనాశ్చ । సర్వేషాం శ్రుతిసారిణామ్ ।

అఖిలోపనిషత్పార । వేదాంతానాం మునీశ్వరాః ॥

175

శ్రవణైశ్చ కృతైర్మోగైః । భక్తిజ్ఞానవిరాగదైః ।

యజ్ఞదానతపఃకర్మ । వ్రతమన్తజపార్చనైః ॥

176

ఆజన్మ నైమిశారణ్య । కృతపుణ్యైరనేకశః ।

భవతామాగతం హస్తే । సాక్షాత్సంసారమోచకమ్ ॥

177

వైకుంఠసానశేషాద్రి । ప్రాప్తిరూపం మహాత్ఫలమ్ ।

అహం గోప్యమిదం వేద్మి । శుకో వేత్తినఃపరః ॥

178

ఘడ్గురోః కృపయాఽధీతం । ఉక్తాశ్చ భవతాం ద్విజాః ।

గచ్ఛద్ధ్వం మనయః సర్వే । సప్తీవృద్ధాః సదాచితాః ॥

179

వింశమున పట్టిన పితృదేవతలందఱును, సంతోషముతో నాట్యమొనరింతురు.
దేవతలను, యునులను తృప్తులై నిరమనము నందుదురు. 169

యిప్పుడు —

ఇట్లు సూతుడీ చరిత్రమును చెప్పగా వివి అవరిమితానందము ననుభవించిన
వారై ఆశ్చర్యమును చెందుచు కనులలో యావందాశ్రువులు విండియుండ పుణ్యకథాత్రులై

భక్తితో పరమశుభై మరల చానమునుపొంది పఠకుడున్న మాదిరితో 171

మహాత్ముడును, పురాణమును చెప్పువారలలో నుత్తముడును, వ్యాసుని స్మృ
తును, పూజ్యుడనగు సూతునితో 17

నేడు ముఖ్యముగా వివరింపినదానిని వింటిమి. మాకు చాలనానందము కలిగి
నది. నేడే మా జన్మ నవలమైనది. మా కిప్పుడే సంపారబంధము వీరిపోయినది. 173

నీ యనుగ్రహమువలన మేము శేషాద్రికేగదను"ని పరికినంతనే సూతుడు
వారితో — పదునెనిమిది పురాణములను రామాయణ భారత యతిహాసములను, ధర్మశాస్త్ర
ములను, 174

ఉపపురాణములను, వేదసారములన్నిటిని, ఉపవిషణ్ణారములగు వేదాంతములను
175

వినుటవలన, యోగసాధనములవలన, భక్తి, జ్ఞాన, నైరాగ్యముల నొనంగు
యజ్ఞ, దాన, తప, కర్మ, వ్రత, మంత్ర, జప, అర్చనల వలన 176

బ్రతికియున్నంతకాలము నైమిశారణ్యమున నొవర్చిన అనేక విధములగు
ఘణ్యములచేతను, సాక్షాత్తుగా సంపారము బంధమును పారద్రోలు 177

రెండవ వైకుంఠమనదగు శేషాచలమును పొందగలుగుటయును గొప్ప ఫలము
మీకు కైవళమైవది (లభించినది). నేనే దీని నతి రహస్యముగా నెందుచున్నాను. శుక
యోగీంద్రుడు తప్ప అన్య ధీరహస్యము వెలుంగరు. 178

మునీంద్రులారా : నా గురువగు వ్యాసుని దయచే నర్యయనము చేయబడినది.
మీకు తెలుపబడినది. మీరు వెళ్ళి స్త్రీలతోను, వృద్ధులతోను, బాలరతోను 179

- సమాప్య సత్రం సకలం । విలమో మాస్తు శీఘ్రతః ।
తత్ర గత్వావవాసేన । స్నాత్వా స్వామినరోవరో ॥ 180
- సత్వాఽద్యం భూమివారోహం । జ్ఞానక్షేత్రనివాసినమ్ ।
దివ్యం విమానమాశ్చర్యం । నత్వా శ్రీవేంకటేశ్వరమ్ ॥ 181
- ప్రదక్షిణనమస్కారైః । స్తుత్వా స్తోత్రైః ప్రణమ్య చః ।
నైవేద్యదానభర్తృకృచ్ఛ । పూజాం కృత్వా చ భక్తితః ॥ 182
- మౌనవ్రతమథ త్యక్త్వా । క్షమాపూర్వం వరప్రదమ్ ।
సప్రమృద్ధ్య నివసామోఽత్ర । భూయాత్తేఽనుగ్రహో మహాన్ ॥ 183
- ఇత్యేవం కాయవాక్చిత్తైః । నివాసం సత్యమీరితమ్ ।
కురుధ్వం త్వరయా భక్త్యా । యాయం నై కుణ్ఠవేంకటే ॥ 184
- పరమానందసాంద్రాభౌ । క్రిడధ్వం మునిపుష్పవాః ।
సమస్తదేవతానిధౌ । సన్నిధావాత్మవేంకటే ॥ 185
- స్వామినా క్షేత్రపాలేన । సుప్రసన్నేన రక్షితే ।
భిభాసమపి నిర్విఘ్నం । కురుధ్వమవిశంకయా ॥ 186
- తయోదనుగ్రహేణైవ । నై కుణ్ఠక్షేత్రపాలయోః ।
భద్రం వో వసతాం నిత్యం । కాశ్యకం భవతి ద్విజాః ॥ 187
- అష్టినో క్షేత్రే కృతానాశ్చ మహతాం పాపకర్మణామ్ ।
క్షేత్రపాంస్య కూలాగ్రే । యతరా చక్రవర్తువేత్ ॥ 188
- యుగాత్తం క్షణమాత్రేణ । తేషాం కాలస్తు గచ్ఛతి ।
పాపాస్తే ముక్తిరస్త్యేవ । వేంకటాద్దౌ న సంశయః ॥ 189
- సత్యం వ్రత్యం పునః సత్యం । మద్గురోర్వచనం ధ్విజాః ।
భవితాం పుణ్యశీలానాం । నై మికారణ్యవాసినామ్ ॥ 190

యాగమునంతను పూర్తిగావించుడు. ఆలసింపవలదు. శేషాచలమువకేగి యువ
వానముతో స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానమొనరించి 180

జ్ఞానక్షేత్రముననున్న ఆదివరాహస్వామిని సేవించి, ఆశ్వర్థకరమగు నా దివ్య
విమానమునకు నమస్కరించి శ్రీ వేంకటేశ్వరుని 181

ప్రదక్షిణ నమస్కారములతోను, ప్రోక్షణములతోను నుండించి, నమస్కరించి
భక్తితో నైవేద్యమును, దాన, దర్శనముల నొనరించి పూజించి 182

మానవతమము మీడి వరప్రదుడగు శ్రీవివాసుని మిమ్ములను క్షమింపుమని
ప్రార్థించుచు “స్వామీ! మేమిచ్చుట వివసించెదము. నీ యనమానానుగ్రహము మాకు
కలుగునగాక” యని 183

మనోవాక్యాయముచే వేరుకొని యచ్చట వివసించుడు. నేను భజమునే చెప్పు
చున్నాను, మీరు కీచ్రుముగా భక్తితో శ్రీ వేంకటాద్రియను 184

మహానందసాగరమున క్రిడించుడు. నకల దేవతలకును సిద్ధులకును వివాసమై,
185

విర్మలానుగ్రహముగల క్షేత్ర సంగక్షకుడగు స్వామిచే సంగక్షింపబడుచున్న
శేషాద్రియందు శత్రుభయములేక నందేహింపక స్వేచ్ఛగా నుపసంపుడు. 186

శ్రీవివాసుని, క్షేత్రపాలర యనుగ్రహముచే నచ్చట వివసించు మీకు స్థిరమగు
సంగక్షణ జరుగగలదు. 187

ఈ క్షేత్రమున నొనరించిన గొప్పపాపాత్ములకు క్షేత్రరక్షకుని శూలపుకొనలతో
యమదావలు చిన్నాభిన్నములై పోవునట్లు నశించును. 188

శ్రీ వేంకటాచలమున వివసించువారికి యుగముకూడ క్షణముతో గడచిపోవును.
పాపముల ననుభవించిన పిమ్మట శ్రీ వేంకటాచలమున వివసించువారికి మోక్షము తప్పక
సిద్ధించును. 189

ముచిత్తంగపులారా! నా గురువు మాటలు ముమ్మాటికిని నత్యము. నైమిశా
రణ్యమున వివసించు పుణ్యాత్ములగు 190

- కృపయాఽనుగ్రహం । లభ్యాః । కాశీం గత్వా ప్రణమ్య చ ।
మధురః పాదమూలఞ్చ । వ్యాసస్యామిత తేజసః ॥ 191
- అనుజ్ఞయా గమిష్యామిం । వేంకటాద్రిం ద్విజోత్తమాః ।
సూతవాక్యం తదా శ్రుత్వాం । శౌనకాద్యా ఋషీశ్వరాః ॥ 192
- సమాప్య సత్రమాగత్య । వేంకటాద్రిమనూష్య చ ।
సూతవాక్యప్రమాణేన । తత్రానన్దపదామ్బుధౌ ॥ 193
- దేహాన్తం ప్రాప్య మోదన్తే । ససూతాః శౌనకాదయః ।
ఇమం పవిత్రమధ్యాయం । సాక్షాత్సంసారమోచకమ్ ॥ 194
- సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తం । యః శ్రావయతి నిత్యశః ।
వేంకటేశ్వరభక్తేభ్యో । బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ యోగినామ్ ॥ 195
- యః శృణోతి సదా భక్త్యా । రహస్యానుభవోత్తమమ్ ।
యః స్థాపయతి లోకేఽస్మిన్ । సిద్ధాన్తమిమమద్భుతమ్ ॥ 196
- విద్యార్థీ లభతే విద్యాం । ధనార్థీ లభతే ధనమ్ ।
పుత్రార్థీ లభతే పుత్రాన్ । కన్యాార్థీ లభతే వధూమ్ ॥ 197
- వశ్యార్థీ వశ్యమాప్నోతి । జయార్థీ జయమాప్నుయాత్ ।
మోక్షార్థీ మోక్షమాప్నోతి । జ్ఞానార్థీ జ్ఞానమాప్నుయాత్ ॥ 198
- యాం యాం కామయతే సిద్ధిం । తాం తామాప్నోతి స ద్విజః ।
వేంకటేశే పరాం ప్రీతిం । లభతే పోఽభిభక్తి మాన్ ॥ 199

ఇతి శ్రీభవిష్యోత్తరపురాణే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే ఉమామహేశ్వర సంవాదే
సకలోపవివర్ణితాన్త శ్రీవేంకటేశ్వర రహస్యానుభవోనామ
లీలితమోఽధ్యాయ స్పష్కర్తృః

మీ కయచే ననుగ్రహింపబడి కాశేగి నాకు గురువును నపరిమిత తేజశ్శాలి
యగు వ్యాసమహర్షి పాదపద్మములకు నమస్కరించి 191

నారి అనుగ్రహముచే వేంకటాచలమున శేగెనవని తెలువగా శౌనకాది
మహర్షులు 192

యాగమును పూర్తిచేసి శ్రీ వేంకటాచలమున విడిపించి నూతుడు చెప్పిన
ప్రకారము వేంకటాచలమును ఆనందపాగుమున 193

శరీరములను విడచి సంతపించిరి. ఈ పవిత్రమగు అధ్యాయము తప్పక
సంసార బంధమును నిర్మూలించజేయును. 194

సకల వేదాంతములచే స్థిరీకరింపబడిన యీ చరిత్ర నెవడు ప్రతిదివము శ్రీ
వేంకటాచలపతి భక్తులగు బ్రాహ్మణులకును, యోగీంద్రులకును వినిపించునో నాతడును 195

ఎవడీ రహస్యానుభవమును భక్తితో నెల్లప్పుడు వినుచుండునో, ఎవడీ లోక
మున వీ యాశ్చర్యకరమగు సిద్ధాంతమును వ్యాపింపజేయునో యాతడు సంసారబంధమును
వీడి పరమపదమునందును. 196

విద్యార్థి యీ యధ్యాయమును వినిపించుట, వినుట, సిద్ధాంతమును వ్యాపింప
జేయుట నొనరించిన విద్యుషపొందును. ధనము కోరినవాడు ధనమును బడయును. పుత్రు
లను కోరువారు పుత్రులను, భార్యను కోరువారు భార్యను 197

ఇతరులను వశపరచకొన గోరువారు వానిని, జయమును కోరువారు జయమును
మోక్షేచ్ఛగలవారు మోక్షమును, జ్ఞానాభిలాషులు జ్ఞానమును పొందగలరు. 198

బ్రాహ్మణుడు కానట్టి కోరికతో వీ యధ్యాయమును పఠించిన నా కోరికల నంద
గలుగును. అత డత్యధిక భక్తికలవాడై శ్రీ వేంకటాచలపతియందు మిక్కిలి ప్రీతి
కలవాడు కాగలడు. 199

ఇది శ్రీ భవిష్యోత్తర పురాణమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమున పార్వతీపరమేశ్వర సంవాద
మున నువనిషత్తుల సిద్ధాంతమగు శ్రీ వేంకటేశ్వర రహస్యానుభవమును ఎనుబదియవ
అధ్యాయము సంపూర్ణము

చతుర్వింశో ఓధ్యాయః

మేరుశిఖరా చ్చుకబ్రహ్మార్షేః వేంకటాచలాగమనమ్

దేవతాః —

దేవదర్శనః దేవస్తే : । బ్రహ్మభూయకరం వసమ్ ।

మతుద్దానస్తనం బ్రాహ్మి । ధర్మ కర్మవిమోచనమ్ ॥

1

దేవదర్శనః —

సాధు దేవతా భూదేవః । యత్పుష్టోఽహ మిహ త్వయా ।

శృణు విద్యన్ । విశేషేణ । వక్ష్యేమి తవ సువ్రత ॥

2

ఇతిహాస మిమం పుణ్యం । చతుర్వర్గఫలప్రదమ్ ।

యశస్కరం రక్షణకం । ఆయురారోగ్యభూతివమ్ ॥

3

పురా సుమేరుశిఖరే । నానారత్నవిచిత్రితే ।

ఖచితానేకమాణికేయే । సౌవర్ణే కుట్టిమస్తరే ॥

4

అనుష్యాతప్రవద్దేవ- । ప్రవస్తీ నిర్ఘరాప్లుతే ।

మయాభోద్ధామరత్నైశ్చ । ఖడ్గితద్వాస్తకుష్ణకే ॥

5

సౌప్త్యస్నిగ్ధ తరుచ్ఛాయ । సురద్రుమవనోదరే ।

మకరందం ప్రవస్తీభిః । నగ్నిస్తు పరిలమ్పితే ॥

6

ఘోణిక్యస్తమ్బమహితే । మకరాశన తోరణే ।

విచిత్రతర్క ప్రత్యుప్త । స్వర్ణస్తమ్బచతుష్కరే ॥

7

సింహాసనే మహారత్న । విచిత్రాంకువిరాజితే ।

సావిత్రిత్యా క సరస్వత్యా । సదా ఓంనమః పితామహాః ॥

8

గన్ధర్వై ర్గర్వనిర్వాహైః । గోపవిద్యావిచక్షణైః ।

గాయత్రిః కిష్కరగణైః । గీయమాన శ్చ వీణయా ॥

9

ఇరువదినాల్గవ అధ్యాయము

మేరుశివరమునుండి శుకయోగీంద్రుడు మేకటాచలమునకు వచ్చుట
చేవలుడు —

దేవదర్శనా : దేవర్షి : బ్రహ్మతో నమానమగు రూపమును లలింపజేయునదియు
శుభకరమును. శ్రీమన్నారాయణునకు ప్రీతినొనంగునదియు, ప్రారబ్ధకర్మమును పార
క్రొంచనవిముక్తిగను దర్శమును తెలుపుచు వి దేవలుడు దేవదర్శను నడిగెను. 1

దేవదర్శనుడు —

దేవరా : బ్రాహ్మణోత్తమా : చక్కగా నడిగితివి. నీకు దానిని విస్తారముగా
తెలిపెదను. వినుము. 2

చతుర్విధ పురుషార్థముల నొనంగునదియు, కీర్తిదాయకమును. మనోహర
మును. ఆయురారోగ్యైశ్వర్యైవదమును నగు నీ పవిత్ర చరిత్రము 3

పూర్వము వివిధ రత్నాలంకృతమును, అనేక మాణిక్యలలితమును. బంగారు
చదునైన స్థలమున 4

అపిచ్ఛిన్నముగ ప్రవహించు గంగానదీనుండి ప్రవహించు నెలయేరులచే తడుప
బడుచున్నదియు, సూర్యకాంతమణి నముదాయములచే వెలుగొందుచున్న పొదరిండ్లను
కలిగినట్టియు 5

దట్టమగు చల్లని వృక్షచ్ఛాయలుగల కల్పవృక్షములు కలదియు, మకరందమును
ప్రసరించుచున్న పూదీవియులు వేలాడుచున్నదియు 6

మాణిక్య స్తంభములచే సుశోభితమును, మకరతోరణము కలదియు, విచిత్ర
రత్నగుంభిత బంగారు స్తంభములు నాల్గు కలదియు 7

మహారత్నముల విచిత్రకాంతులచే ప్రకాశించునదియునగు సింహాసనమున
పావిత్ర సరస్వతులతో కూడి బ్రహ్మ ఆసీనుడై 8

దర్శోద్దేశులును గాన విద్యాపారంగతులగు గంధర్వులచేత సుతంసబడుచు,
కిన్నరగణముల వీణలచే పాడబడుచు 9

- స్తూయమాన స్తుమ్భురుణా । హాహాహాహాత్థతేజసా ।
 సేవ్యమానః సహస్రాక్ష । ప్రముఖైః సురస త్రయైః ॥ 10
- ద్రాపీభిః శక్తిభి ర్భహ్మ । భాషాభాషాభి రాత్మహుః ।
 అంకుకాభరణాలేపా । కల్పహస్తాభి రన్తికే ॥ 11
- వసిష్ఠప్రముఖైః బ్రహ్మ । మునిభి నిద్ధచారణైః ।
 మార్కండేయమరీచ్యత్రి । భృగుపూర్వై ర్మహర్షిభిః ॥ 12
- శాపానుగ్రహసామర్థ్య । సాధనై శ్చ తపోధనైః ।
 మాహాత్మ్యం పుణ్యదేశానాం । ఊచివద్భిః పరస్పరమ్ ॥ 13
- సమన్తతః సేవ్యమానః । సేవారసవిశారదైః ।
 నిషద్గిణైః ఉపనిషద్గణైః । శ్రుతిగణై రపి ॥ 14
- సాక్షైః సంశీతమనా । విశ్వసర్గవిలాసభూః ।
 ఆస్తే సమాలవన్ బ్రహ్మ । స్వపదాహ్లాదవిర్భరః ॥ 15
- కథాప్రసక్తా దత్తైవ । నారాయణగిరే ర్మహత్ ।
 మాహాత్మ్య మావిర్భావజ్ఞు । శ్రీనివాసస్య శార్ఙ్గిణః ॥ 16
- శ్రుత్వా శుకః పరమ ఋషిః । సభాయాం సముపస్థితః ।
 స దేశం తం దిదృక్షు స్సన్ । కౌతూహల సమన్వితః ॥ 17
- విజ్ఞాపయన్ బ్రహ్మణే తం । నమస్కృత్య చ సర్వతః ।
 జగమ తస్మా ద్దేశా ద్వై । దక్షిణాభిముఖః ముఖీః ॥ 18
- వాసుదేవే వహన్ భక్తిం । పురాణ పురుషోత్తమే ।
 తత్కాథాఽఽలాప కుతుకః । స్మయమాన ముఖో మునిః ।
 దదర్శ నారాయణాద్రిం । తత్ర నారాయణాశ్రమమ్ ॥ 19

హాహ హూహూ యను గానముచేయు గంధర్వులచేతను, తుంబురుపిఠేతను
స్తుతింపబడు దేవేంద్రుని దేవతా ప్రముఖులచే సేవింపబడుదు 10

దేవదాక్షిణ్యే ఆపరణముగాకలిగి వస్త్రములు, ఆభరణములు, చందనాదులు మొద
లగు ఆలంకార ద్రవ్యములను చేతులలో ధరించియున్న బ్రహ్మ సంబంధమైన శక్తి
యనబడు శ్రీలదే (సేవింపబడుచున్న చతుర్ముఖబ్రహ్మ) 11

పసిపుడు మున్నగు బ్రహ్మర్షులచేతను, పిద్ద చారణాలచేతను, మార్కండేయు,
మఝీనీ, ఆశ్రి, భృగువు మొదలగు యోగిపుంగవులచేతను, 12

శపిండుటకును, కాపములను పోగొట్టి యనుగ్రహింపబడును సామర్థ్యమునకు
వలయు సాధనములు కలిగివర్తియు, పుణ్యదేశముల మాహాత్యము నొందొరులతో భాషించు
కొనెనట్టి కైంకర్య రసమును బాగుగ నెఱింగిన మునీంద్రులచే సంకటను సేవింపబడుదు,

అంగములతో కూడియున్న శాస్త్రసముదాయములు, ఉపనిషత్తులు సేదూకుల
చేత లెన్నగా శిక్షింపబడిన మనస్సుగలవారై ప్రపంచ వృష్టియను లీలకు కారణబౌతుడైన
(బ్రహ్మ) తన పదవివలన కలిగిన యానందముచే పరిపూర్ణుడగుచు యా మునీంద్రులతో
భాషించుచుండ 14, 15

సంభాషణ మధ్యమున నారాయణవర్సితము యొక్కయు, శార్దూపను ధనువును
ధరించిన శ్రీవివాసుని మాహాత్యము, అవకారమును గురించి 16

సభలోనున్న మహాయోగియగు శ్రీ శుకుడు వివి యా నారాయణాద్రివి చూచు
వేద్యతో కూడినవారై 17

బ్రహ్మకు నమస్కరించి తన కోర్కెను విజ్ఞాపన మొనరించి యచ్చటనుండి
నుండి దక్షిణ దిక్కున కేగెను, 18

అదిమర్యాంకరహితడును, పురుషోత్తముడనగు శ్రీమన్నారాయణునియందు
లక్ష్మీకలిగి యాశవి కథలను కీర్తించుటయందే శుతూహలము కలిగి మందస్మితవదనార
విందుడై శుకమహర్షి నారాయణాద్రివి యప్పటి నారాయణాశ్రమమును గాంచెను. 19

శ్రీవేంకటాచల వర్ణనమ్

- నీల జీమూత ముదిత । నీలకణ్ఠ విడమ్బనమ్ ।
శృంగకోటి రవి క్రాంత । వారిఖిల్య కులాకులమ్ ॥ 20
- తిగ్మంశ్వశ్వభురక్షణ్ణ । శృంగమాణిక్యమణ్డలమ్ । /
అమృతాంశు కరస్పర్శ । నిర్యదిస్తుద్భుషద్భ్రవమ్ ॥ 21
- కుజ శృంగ సుభద్రదత్న । శరశీకృత తారకమ్ ।
మాణిక్య మణ్డల మహా । మాద్యద్భుత మణి మణ్డలమ్ । 22
- వియల్లిహోత్తుజశృంగ । విశజ్జట విటజ్జ కమ్ ।
చన్ద్రీకౌన్తనసవాస్వాది । చకోరకులసజ్జలమ్ ॥ 23
- స్ఫూటికాశ్మదరీశృంగ । నిర్వన్నిర్మల నిర్దురమ్ ।
అధికృతాదాకపుల్ల । లోద్ర సింహవిడమ్బనమ్ ॥ 24
- మాతన్త కుసుమా మన్త । మకరన్త సముక్షితమ్ ।
దన్తావల ఘటాఘాత । దద్దుర ప్రస్థ కన్దరమ్ ॥ 25
- వ్యుత్క్రమక్రమణాక్రాంత । శరభప్రస్థదు స్థలమ్ ।
మహాన్ధకారమహిమ । దుర్నిరీక్ష్యమహార్ష భమ్ ॥ 26
- అఘాతవ్యాకులప్రాణి । వ్యాఘ్రభీమభృగుస్థలమ్ ।
విర్దురాపాతపర్యన్త । గ్రన్తముస్తార్థసూకరమ్ ॥ 27
- యమవాహన దుర్దర్శ । నినదన్య హిషాకులమ్ ।
శాఖా శిఖాక్ర మచ్ఛాఖా । మృగసాను మహీరుహమ్ ॥ 28
- వికీర్ణ శ్వాపదానీకా । ధిత్యకోపత్యకాత్యఘమ్ ।
అభ్రజ్జషాగ్రవివిధ । విటపాటవిపాటనమ్ ॥ 29

శ్రీ వేంకటాచలమును వర్ణించుట

జలగర్భితమైన వల్లవి పేమును చూచి యానందించు నెవరివలె మన్నట్టియు
భాగములయందు విశ్రమించిన వాలికిలాది ఋషి సంఘములచే నిందినదియు 20

సూర్యుని రథ గుట్టమలయుక్కు దెక్కలచే నలుగగొట్టబడిన శిఖరముల
యందలి మణులరాసులు కలిగినట్టియు, చంద్రకీణముల తాకుడుచే తారుచున్న చంద్ర
కాంతమణుల ద్రవము కలిగినట్టియు, 21

ఎత్తగు శిఖరములయందు ప్రకాశించు రత్నములచే కనులను మిరుమిట్లు గొలు
పుచున్నట్టియు, మాడికృకుండలముల కాంతులచే వినుచుడింపబడిన సూర్యమండలమును
కలిగినట్టియు, 22

ఆకాశమును చుంబించుచున్న ఎత్తైన శిఖరములయందు విశాలమైన సమప్రదేశ
ములు కలిగియున్నట్టియు, చంద్రుని కిరణములుపడి కరుగుచున్న చంద్రకాంతరాళ్ళ ద్రవ
మును త్రాగుచున్న చకోరగుంపులచే విబిడమైనట్టియు 23

స్పటికమణి శిలామయ చరియలనుండియు శిఖరములనుండియు స్రవించుచున్న
విర్మల నెలయేరులు కలిగియున్నట్టియు, కొండ పైభాగమునందంతటను మొలచి సింహ
ముల ననుకరించు పూచిన లొద్దుగవృక్షములు కలిగినట్టియు, 24

మామిడిపూతల యందలి విక్కుటమగు తేనెచే తడుపబడినదియు, మనగఱ
యాధముల దెబ్బలచే ఘూర్జిల్లిన పర్వతచరియలు కలదియు, 25

తలక్రిందుగా నెక్కుచు నాక్రమించిన శరభ మృగములుగల చరియలచే
నంచారయోగ్యమకాని ప్రదేశములు కలిగియున్నట్టియు, 26

వానః తగిలినంతనే ప్రాణులను కలతనొందింపజేయు పెద్దపులులచే భయంకర
మగు చరియలు కలిగినట్టియు, నెలమేళ్లు పైనుండి క్రిందికిపడుటచే తడవినప్రాంత దేశ
ములయందు మొలచిన తుంగముస్తలను భక్షించు నడవిపందులు కలిగినట్టియు, 27

యమధర్మరాజు యొక్క వాహనమువలె చూడశక్యమకానివై అంతెలువేయు
చున్న చున్నపోతులు కలదియు, కొమ్మలచివరల నాక్రమించియున్న కోతులుగల వృక్షములు
చరియలయందు కలిగినట్టియు, 28

యధేష్టముగా తిరుగుచున్న అడవిమృగముల గుంపులుగల పర్వతోర్వస్వసమీప
భూభాగములు కలిగినట్టియు, ఆకనమును పరయునట్టి కొనలుగల నానావిధ వృక్షములుగల
అడవులచే నలంకరింపబడినట్టియు, 29

దాతుః సప్తపదీం ర్యమహో । ప్రసవణాకులమ్ ।
అన్తకాన్యప్రతీకాశ । గుహగేహోషితార్జకమ్ ॥ 30

మిల్లికానాదవిధిరీ । భూతదిచ్ఛక్రవాలకమ్ ।
దివ్యం విభూత్యుపాదానం । గాయద్భిరుషితాన్తరమ్ ॥ 31

నానామణిమయాభౌషు । మహేంద్రాయుధ వర్చసమ్ ।
కృష్ణసారవరోద్రిక్త । హరిణీకలసజ్కులమ్ ॥ 32

విదున్యద్వాల విమల । చమరీచక్రమోత్కటమ్ ।
లాఙ్గాలవేల్లితల స । ద్ధోలాఙ్గా కులాకులమ్ ॥ 33

ప్రవాలకాఙ్గా ప్రస్తార । మణితాన్తరకన్దరమ్ ।
ఇత స్తత స్తపన్యద్భిః । ఋషిభిః నిర్ఘరాన్తికే ॥ 34

ఆస్థాతవ్య ప్రస్తదేశం । బ్రహ్మద్యాన పరాయణైః ।
ఆశ్రితార్తిహరచ్ఛాయ । విశాలవనపాదపమ్ ।
తస్యసానుమత స్సాఽపి । పాదానాశ్రిత్య సత్వరః ॥ 35

కుకన్య శ్రీవేంకటాచలస్త పుణ్యతీర్థావగాహనమ్

విర్ఘరేష్యా స్లవం కుర్వన్ । విమలో దే వ్యనన్యకీః ।
హ్రదేషు దేవఖాతేషు । నదీ ప్రసవణీషు చ ॥ 36

ఆన్యేష్య మలతీర్థేషు । త్రివృచ్ఛహ్మ జపన్ మునిః ।
సంసారమోచినీం బ్రహ్మ । విద్యాం విద్యా విజృమ్భణీమ్ ॥ 37

జపమ్నపాంశు మనసాఽ । వద్యావిద్యావిబద్ధిణీమ్ ।
వివసన్ రజసి యేకాం । తత్ర తత్ర సమాహతః ॥ 38

గైరికాపి చాతుర్యము శిలాప్రదేశములనుండి ప్రవహించు పెరియేళ్ళచే నిండి యున్నట్టియు, మృత్యువు ముఖమువలె భయంకరమైన గుహలనెడు యింద్లతో నిలవయున్న పీఠ కలిగినట్టియు, 30

కీచరాళ్ల ద్భ్రమలచే చెవిటివిగావయిన దిక్కులు కలదియు, జగత్తున కుపాదాన కారణభూతుడగు దివ్యుడగు భగవంతుని గూర్చి పాడుచున్న గాయకులలోపల ప్రాంతమున గలదియు. 31

అనేక చుటిరిరణజాలములచే వింద్రభ్రమవును బోలిన కాంతిగలదియు, శ్రేష్ఠము లగు జింకలచే నుర్రేజితములగు లేళ్లగుంపులచే విండినదియు, 32

ఊపుచున్న తోకలుగల తెల్లనైన చమరీమృగముల సంభారముచే గొప్పదైనటు వంటివ్వి, తోకలనాడించుచు సంఘరించుచున్న కొండముచ్చుల గుంపులచే విండి యున్నట్టియు, 33

పొగడముల కొమ్మలు వ్యాపించుటచే వలంకరింపబడిన లోపలిభాగములు కల చరియలు కలదియు, పెరియేరుల నమీవమున నటు నటు నున్న స్థలములయందు తవమావ రించుచున్న ఋషులు కలదియు, 34

బ్రహ్మద్యానము నాచరింపబడుచుండాన క్రిగల మునీంద్రులకు వివాసయోగ్యమైన ప్రక్కప్రదేశములు కలదియు, ఆశ్రయించినవారి యలనఁజను పారద్రోలు పీఠలకం విఘో వనములు వృక్షములకల చరియలుగల నా వేంకటాచలము యొక్క చరియల నాశ్రయించి శుకయోగీంద్రుడు త్వరపడుచు 35

శ్రీ శుకమహర్షి తిరుపతికొండపైనున్న పుణ్యనదులలో
స్నానమాచరించుట

వనిత్రకోయములు కల పెరియేరులలో విశ్వలమానసుడై స్నానము నాచరించుచు, దేవతలచే త్రవ్వబడిన (నహజములైన) చిన్న చిన్న మడుగులయందు, నదులనుండి వచ్చిన ప్రవాహములయందు 36

ఇతర విద్యురోదకములయందు మూడావృత్తులు గాయత్రీ మంత్రమును జపించుచు, సంపారబంధమును బావునట్టియు, పరమాత్మును పొందుటకు సాధనములగు విద్యలను వృద్ధిపరచునట్టియు, నీడమైన యవిద్యను తలనెత్తనీయనట్టియు 37

బ్రహ్మవిద్యను మనస్సులలో పైకి వినిపించనటుల జపించుచు, ఆ యా ప్రదేశములలో నొక్కొక్క రాత్రి స్వస్థచిత్తుడై వివసించుచు 38

అకన్దితోఽజ్ఞానగిరిం । ప్రాప విప్రోపవేశనమ్ ।

తత్ర తత్ర గుహాగేహే । ష్టాసీనైః మునిపుష్కలైః ।

యోగిభి స్సిద్ధసజ్జైశ్చ । విశుద్ధజ్ఞానశాలిభిః ।

వైఖానసై శ్చ మునిభిః । కృతాతిథ్యసపర్యకమ్ ॥

శిలాతలేషు నివసన్ । విపులేషు శనైః శనైః ।

కుమారధారాం ధారాల । చ్యవమానామలోదకామ్ ।

అసనదా స్లవం చా త్ర । చక్రే వ్యాసారసో మునిః ॥

స్కందస్య కుమారధారాస్నానేన శక్త్యాయుథ పాప్తిః

అస్యా మాహాత్మ్య మతులం । తులితానన్యతీర్థకమ్ ।

శక్తిప్రదం శక్తిపాణేః । శరణ్యం శరణార్థినామ్ ॥

పురా ఽమరైః ప్రార్థితేన । శజ్కరేణ పురారిణా ।

ఔమావత్యో బాహులేయః । నై నావత్యే నియోజితః ।

తద్వోధు మసహన్ సో ఽపి । నైన్యావత్యే ఽనివిష్టభీః ॥

అనేకా పాయసదనం । ఉపాయరహితో గుహః ।

దైత్యారేః ప్రాప్తకామ స్సన్ । తత్రప్రతీకార మాప్తవాన్ ॥

త్రినన్ద్య మాస్లవం కుర్వన్ । త్రివృద్భుక్తా జపన్ సుఖీః ॥

త్రినన్ద్య మర్చయన్ విష్ణుం । దివ్యైః పుష్పై రనన్యభీః ॥

అస్యా విర్హురధారాయాః । తప స్తేపే సమీపతః ।

తపసా తన్య సన్తుష్టో । భగవాన్ విష్టరశ్రవా ॥

అవిర్భూయ దదౌ శక్తిం । తస్మై సో ఽపి తిరోదదే ।

కుమార స్తం ప్రణమ్యాథ । దేవం న్వర్గం జగమ సః ॥

జాగ్రూకతతో బ్రాహ్మణులు వివసిండునట్టి అంజనగిరిని నమిపించెను. అచ్చట
చ్చట గృహములవంటి గుహలలో కూర్చునియున్నట్టి మువ్వేశ్వరుడేతను 39

యోగులచేతను. పద్దనంపుములచేతను విర్మల జ్ఞానశీయరగు వైచాన వ్రత
శీలైన మునులచేత నతీతిరుర్యదలు శుక్రాషణ చేయబడినవాడై 40

విశాలముఁగు బండరాళ్ళపై మెల్లమెల్లగా కూర్చొనుచు వేగముగా ప్రవహించు
విర్మలోదకముగల కుమారదాసు నమీపించి యందు శ్రీకృతుడు స్నానమాచరించెను. 41

కుమారస్వామికి కుమారధారలో స్నానమాచరించుటచే

శక్తియను ఆయుధము లభించుట

కుమారధార మొక్క మాహత్యము సాటిలేవిది. దీనితో సాటియగు తీర్థములు
లేవిది. కుమారస్వామికి శక్తియను నాయుధము నొసంగినది. శంఖు కోరినవారికి శరణము
విచ్చునది. 42

పూర్వము దేవతలచే ప్రార్థింపబడి త్రిపురనంహరియగు శంకరుడు పార్వతి
ప్రత్యుదగు కుమారస్వామిని పేనాపతిగా వియమించగా నాకడు దానిని నహించక పేనాధ్యక్ష
పదవియందు మనస్సులేచినాడై 43

అనేక అపాయములకు స్థానమగు పేనాధ్యక్ష పదవిని విర్వహింపజాలక ఉపా
యముతోచని కుమారస్వామి శ్రీమన్నారాయణునుండి యుపాయమును పొందగోరి దానికి
తగిన (వ్రతక్రియ) ఉపాయమును బడపెను. 44

మూడు సంవత్సరములందు స్నానము నాచరించుచు ముమ్మారు మంత్ర
మును జపించుచు శ్రీమన్నారాయణుని మూడు సంవత్సరయందు దివ్యపుష్పములచే వితర
తలంపులలేచి మనస్సుకలవాడై పూజించుచు 45

కుమారదారా పమీపమున తపము నొనరించెను. శ్రీమన్నారాయణు డాతని తప
మునకు నంతపించి 46

వ్రత్యక్షమై యాతనికి శక్త్యాయుధము నొసంగి యంతర్ధానము నొందెను.
కుమారస్వామియు శ్రీమన్నారాయణునకు నమస్కరించి స్వర్గమునకేగెను. 47

తస్మా త్కు మారథారే తి । విభ్యాతా విమలోదకా ।

ప్రళమాన ప్రళంసా ఓభూత్ । అప్రమేయఫలప్రవా ॥

48

ఇన్ద్రస్య పాపనాశనస్నానేన వృత్రవధజనిత పాపనిర్ముక్తిః

తతో గతః పాపనాశం । కృత్వా స్నానాదికం వశీ ।

ఉవాస త్రిదినం తస్య । తీర్థస్య నికటే తపే ॥

49

యత్ర తీర్థే సకృత్ స్నాత్వా మనవా వృత్రహః పునా ।

బ్రహ్మహత్యా విముక్తః సః । ప్రాప చైన్ద్రం పునః పదమ్ ॥

50

పాపనాశః స విభ్యాతో । నిర్ద్వరో జర్ద్ధరై నసామ్ ।

దేవతిర్యజ్మనుష్యాణాం । అవగాహః స్మలాపహమ్ ॥

51

అకాశగజ్ఞా మాహాత్మ్యమ్

అకాశగజ్ఞా మన్వాస్య । సమ స్తఫలదాయికామ్ ।

అసాద్యా స్యా మాప్లవ ఇన్ధ్ర । చకార నిరుపప్లవః ॥

52

యస్యాః సంసారార్థవస్య । కర్ణధారే ఓమలే ఓమ్పసి ।

దేవప్రియో నాగకన్యాః । గన్ధర్వ్యః కిన్నరాజ్ఞనాః ॥

53

సిద్ధాజ్ఞానా శ్చ కుర్వన్తి । స్నానం వై ఖానసాజ్ఞనాః ।

నారాయణగిరేః శౌరేః । తదీశస్య ప్రభావకమ్ ।

ప్రథయన్ మనసాఽతీవ । స్మయమానో మహామునిః ॥

54

ప్రతతీవ ర్తనీతీర్థస్నానకాలేశుకబ్రహ్మర్షింప్రతిఅశరీరోక్తిః

ప్రతతీవ ర్తనీతీర్థ । మాససాద మహామునిః ।

తత్రా మమర్షణం చక్రే । సూక్తం వైష్ణావ ముచ్చరన్ ॥

55

కావున విద్యలోచకములకల యాచార కుమారచారయని ప్రసిద్ధికెక్కినదై
యూహించినలవికాని ఫలముల నొనంగునదై బ్రహ్మింపబడుచుండెను. 48

ఇంద్రునకు పాపనాశనియందు స్నానమాచరించుటచే వృత్రాసురుని
చంపిన పాపముపోవుట

అనంతరము కుకయోగిండుడు పాపనాశివేగి యంద్రియ విగ్రహముకలిగిన
వాడై స్నానాచకముల నాచరించి యా తీర్థవమీవముననున్న తీరమున మూడు దినములు
వివసించెను. 49

పూర్వము వృత్రాసురుని వధించిన యంద్రుడీ తీర్థమున నొకమారు స్నాన
మాచరించిన మాత్రముననే బ్రహ్మహత్య పాపమునుండి విడువడి తిరిగి యంద్రపదవి
నందెనో 50

యట్టి పాపములను నశింపజేయు నా ప్రవాహము పాపనాశినియని ప్రసిద్ధి
కెక్కినది. ఆ నది కిందిసాక్షులగు దేవతలకును, వశువశ్యులకును, మనుష్యులకును
స్నానము నాచరించుటచే పాపమును హరించునదై యున్నది. 51

ఆకాశగంగ మాహాత్యము

నకల ఫలముల నొనంగు నాకాశగంగను నమీపించి 52

ఏ యాకాశగంగానది యొక్క తీర్థము సంసారపాగరమునకు చుక్కావివంటిదో
యే విద్యలోదకమున దేవతాత్మీలు నాగకన్యలు గంధర్వ కిన్నరాంగనలు 53

సిద్ధులయొక్క ప్రీతి, వైఖానసుల కులసత్తులు స్నానమాడుదురో యట్టి గంగా
నదియందు ప్రవహములు లేవివాడై స్నానము నాచరించి నారాయణాద్రి యొక్కయు నా
పర్వతమున వదిపించియున్న శ్రీమన్నారాయణుని ప్రభావమును మనమున మిక్కిలి
కీర్తించుచు నాశ్చర్యమును చెందుచు 54

వ్రతతీవర్తనీతీర్థమున స్నానమాచరించునపుడు బ్రహ్మార్షినిగూర్చి
యశరీరవాణి పలుకుట

వ్రతతీవర్తనీ తీర్థమును నమీపించి విష్ణుసూక్తమును జపించుచు పాపపరిహా
రము నొనరించు స్నానము నాచరించెను. 55

స్మరన్ భగవతో విష్ణోః । ఉష్ణోః ద్వైపాయనాత్మజః ।

జలే మగ్నతనో వ్రస్య । ఉదభూ ద్వా గళరీరిణీ ॥

56

అమృతోదన్వదుత్తుక్ల । తరజ్జమహిమావలీ ।

శ్రీవత్సవక్ష నిత్యశ్రీ । అదృశ్య శ్చ మలాత్మనామ్ ॥

57

అనస్తభోగాయతనోఽ । నస్తోఽనస్తఫలప్రదః ।

అతోఽస్మా దగ్నిదిగ్భాగే । సార్థయోజనమాత్రకే ॥

58

అన్య సానుమతః పాద । మూలే కూలజ్కషద్రుమే ।

నద్యాః సవ్యోఽభునాశ్యాః । స్వర్ణముఖ్యా స్తపే శుభే ॥

59

పద్మ మిత్కుత్తరే ఖ్యాతం । పవిత్రం పరమం సరః ।

తస్య గత్వా తపే తూర్ణం । అత్యుగ్రం తప ఆచర ॥

60

ఽచ్చా దచచ్ఛలత్వం తే । మనీషాయా భవిష్యతి ।

తదా స్యా ద్భగవాన్ విష్ణుః । ప్రత్యక్షః సర్వసాక్షిభూః ॥

ఏవం సాదర ముక్త్వా వాక్ । జనానాం శృణ్వతా మపి ॥

61

అశరీరోక్త్యా శుకస్య పద్మసరోవర గమనమ్.

ప్రక్షలయన్తీ శమలం । మునే న్యాతాఽశరీరిణీ ।

ఏవ మేతాం నశమ్యా సౌ । జలా దుత్తీర్య తీర్థతః ॥

62

అతిన్నేహో విస్మిత శ్చ । వైయాసిః ముని రత్వరః ।

ఏవ మాలోచయన్ బుద్ధ్యా । శరీరాత్మవిశోధనీమ్ ॥

63

ప్రసాదసూచినీం విష్ణోః । ప్రభవిష్ణోః ప్రశంసినీమ్ ।

జగామ వేగా త్తం దేశం । యత్ర పద్మసరోవరః ॥

64

పద్మసరోవర వర్ణనమ్.

ప్రసన్నం సన్మన ఇవ । వై ధూర్యవిమలోదకమ్ ।

ఉత్పల్లైః పుష్పరీకై శ్చ । కల్పారైః కనకామ్బుజైః ॥

65

జయోదను సకల కల్యాణగుణైక విదియనగు శ్రీమన్నారాయణుని చాచిం
చుచు నీటియందు మునిగిన శశీరముగల శుకయోగింద్రునకీ క్రిందివిధమైన ఆశరీరవాక్కు
జననదెను, 56

క్షీపాగరతరంగనీ కరాపారముల మహిమాన్నియడను, శ్రీవత్సము వక్షస్థం
మన కలవాడును, విత్వము శ్రీతో నుండువాడును, పాపాత్ములకు కనరానివాడును, 57

శేషణాయము, అంతములేని కోరికలనొనంగు శ్రీమన్నారాయణుడు వసించు
పర్వతమున కాగ్నేయదిశలో నుండెందు మైత్ల సూత్రమే దూరముగల 58

చరిషణగల యీ యంజనాద్రి క్రిందిభాగమున తీరము నొరముచున్న వృక్ష
మయ కలిగినట్టియు, వెంటనే పాపహరమునునగు శుభముగు స్వర్ణముఖీ వదీతీరమున 59

కుత్తర భాగమున వద్యవరముని ప్రసిద్ధికెక్కిన పవిత్రముగు గొప్ప పరన్ను
కలదు. శీఘ్రముగా దాని తీరమునకేగి మిక్కిలి మోతనము నాచరింపుము. 60

అట్లపై నీకు స్థిరబుద్ధి కలుగగలదు. అప్పుడు నీకు పర్వతాణి సాక్షిభూతు
డగు శ్రీమన్నారాయణుడు ప్రత్యక్షముకాగలడు " ఇట్లశరీరవాణి జనులందరుకూడ విను
చుండగా పాదరముగా చలికి 61

అశరీరవాణి చెప్పగా శుకయోగింద్రుడు పద్మసరోవరమున కేగుట

శుకయోగింద్రుని కల్మషమును కడిగివేయుచు వెడలిపోయెను. ఈ యశరీర
వాక్కును విని శుకయోగింద్రుడు వదీజలమునుండి లేచి 62

ప్రాణులయందు మిక్కిలి ప్రేమకలవాడగు శ్రీ శుకుడు ఆశ్చర్యపడుచు దేహ
మును ఆత్మను పవిత్రమొనరించు నట్టియు 63

సమర్థుడగు శ్రీమన్నారాయణుని యనుగ్రహమును సూచించునదియు శ్లాఘ్య
మునునైన ఆశరీరవాణిని సావకాశముగా తలందుకొనుచు పద్మవరన్నున్న ప్రదేశమునకు
త్వరగా నేగెను. 64

పద్మసరోవర వర్ణనము

సత్పురుషుల మనస్సువలె నిర్మలమైనదియు, వైదుర్యమువలె న్యచ్చముగు
నీరు కలదియు, చక్కగా వికపించిన పద్మములతోను, ఎరువును తెలుపును కలిగి మిక్కిలి
సరిష్కళించు కలువలతోను, బంగారు పద్మములతోను 65

- నీలోత్పలైః కవలయైః । రక్తాబ్జై రశ్చైతాస్తరమ్ ।
 మకరస్థమవోన్మత్త । మధురాలికులోజ్జ్వలమ్ ॥ 64
 కారజ్జవైః కలరవైః । వాచాబితదిగస్తరమ్ ।
 భ్రమద్రుమరబ్జునై శ్చ । మధుపానమదోద్ధతైః ॥ 67
 గృహీతగ్రాహధుర్గ్రాహం । పలమానసుమీనకమ్ ।
 వరాహసజ్జైరభితో । గ్రస్తమస్త్రైరలంకృతమ్ ॥ 68
 మృణాలకవలాఽక్షీర్ణ । కరైః కరికచమృతైః ।
 ఏతైః సశాబై రేజీభిః । ఉపాన్తే పరితో వృతమ్ ॥ 69
 మదోన్మత్తైః వనచరైః । పయోభి రభితో వృతమ్ ।
 తపస్యత్రాపనక్లేశ- । హరణం రమణం హరే ॥
 శ్రీమదేతత్ పద్మతీర్థం । మహాతర్థం శుకో మునిః ॥ 70

శుకస్య పద్మసరసి శ్రీనివాసధ్యాన పూర్వక స్నానాదికమ్

- దదర్శ స గతక్లేశః । స్నానపాననిషేవతైః ।
 స్మరన్ నారాయణం విష్ణుం । అభూత్ నిశ్చలచేతనః ॥ 71
 ముహూర్తం తత్ర విశ్రమ్య । సంయమీ నియమస్థితః ।
 వన్యై రపాతైః పత్యై శ్చ । పలైః స్వపతితై రపి ॥ 72
 దినస్య పంచకాలే వై । కృతాహారో ఒభవ స్మృనిః ।
 శిష్యే చ దర్శకయ్యాయాం । స వివర్త్య ఒహ్నికీం క్రియామ్ ॥ 73
 బ్రాహ్మ ముహూర్తే చా న్యేద్యుః । ఉత్థాయ ప్రయతో వశీ ।
 చిప్తయన్ పుణరీకాక్షం । శఙ్ఖచక్రగదాధరమ్ ॥ 74

నల్ల కణవలతోను, తెల్ల కణవలతోను, ఎఱ్ఱవి పద్మములతోను ప్రకాశించు
పద్మభాగము కలిగినట్టియు, తేనెను గ్రోలిన మదముచే మత్తెక్కిన తుమ్మెదపంతులతో
ప్రకాశించినట్టియు, 68

అన్యక్త మదురముగా కూయుచున్న సీటిపక్షం ద్వనులచే స్రవితధ్వనించుచున్న
చిక్కుల మధ్యభాగములు కలదియు, తేనెను త్రాగి మత్తిలి తిరుగుచున్న తుమ్మెదం
గుంపులు కలిగినట్టియు 67

మొనళ్ళచే నాక్రమింపబడి దిగుట కళక్యమైనదియు, పరిభ్రమించు శుద్ధ చేపలు
కిలదియు, ముస్తకిదుంపలను తినుచున్న పండులగుంపులచే వంకరింపబడినదియు 68

తామరిచూడుల గ్రహముచే విండియున్న తొండములుకల యేనుగు గుంపుల
చేతను, పిల్లలతోను ఆడ లేళ్ళతోను కూడిన లేళ్ళతో దగ్గరగా చుట్టుప్రక్కల వంతయు
వ్యాపింపబడినట్టియు 69

మదముచే మడిచిన కిరాతకులచేతను నీటిచేతను సంకటను వ్యాపింపబడి
నట్టియు, తపము నాచిరించుచున్న మనవుంగవుల శ్రమను పోగొట్టునదియు, శ్రీ మహా
విష్ణునకు ప్రీతిపాత్రమైనదియు, మహాతీర్థమగు నీ కోభాళి పద్మతీర్థమును శ్రీ కుక
యోగిండుడు 70

శుకుడు పద్మసరోవరమున శ్రీ నవానుని ధ్యానించుటద్వారా
స్నానాదుల నొనరించుట

గాంచి స్నానము, పానము, పేవలచే పోగొట్టబడిన శ్రమకలవారై శ్రీమన్నా
రాయణుని ధ్యానించుచు చలింపని మనస్సు కలవాడాయెను. 71

క్షణకాలమచ్చట విశ్రమించి యింద్రియవిగ్రహము కలిగి నియమముతోగూడిన
వ్యాపారములు కలవారై, పండవి కందమూలాదులు యడవియందలి యాహారములను
పండి, తమంతట తామే రాలిన ఫలములను 72

రోజులో నైదవకాలమున (రాత్రి సమయమున) భుజించుచుండెను. పగటి
విశ్వ విదులన్నిటిని విర్వహించి కుశళయ్యదై పరుండెను. 73

మకుషటి దీపమున విజ్ఞానియగు శుకుడు బ్రాహ్మీమహార్తమున లేచి నిర్మలదై
యింద్రియ విగ్రహము కలవారై శంఖచక్రగదలను ధరించినట్టియు 74

కరుణారసకల్లోల । తరజితకటాక్షకమ్ ।

శరత్పూర్ణేస్తువత్ప్రాభం । పితకౌశేయవాససమ్ ॥

75

మహోరస్క ముదారాజ్గం । శ్రీవివాసం మహామతిః ।

సన్ధ్యా ముపాస్య విదివత్ । స్నానపూర్వం సమాహితః ॥

76

పద్మసరోవర తీరస్థ దివ్యాఽరామ వర్ణనమ్.

దదర్శ సరస స్తస్య । తీరే త్వభినవమ్ వనమ్ ।

పుష్పాగనాగవనస । పాటలాశోకకింకుకైః ॥

77

కున్దమన్దారమాకన్ద । హరిచన్దనదన్దనైః ।

తాలచమ్పక హిన్తాల । హరితాంతమాలకైః ॥

78

న క్రమాలై శృ సరలైః । నారీకేళై శృ కేసరైః ।

పసనైః కేతకైః సాలైః । పాలాశైః పిప్పలైః వలైః ॥

79

ఖర్జూరైః ఖాదిరైః ప్లక్షీః । దుద్రాక్షైరసనై ర్దవైః ।

సక్కిర్ర మభితః సాన్ద్రం । మహేన్ద్రోపవనోపమమ్ ॥

80

మాధవీమల్లికాయాతీ । వనయాతీసుజాతిభిః ।

శతపత్రిభి రాకీర్ణం । సుమనోభిః సుగన్ధిభిః ॥

81

దమనీమరుశాఖాభిః । తులసీభిః విజృమ్భితమ్ ।

కున్ద మల్లికయోపేతం । కుశకాశప్రకాశితమ్ ॥

విశ్వామిత్రైః పవిత్రైశ్చ । ముజ్జైరవ్యభిజృమ్భితమ్ ?

82

ఇతి శ్రీసాధ్యపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే దేవల దేవదర్శన

సంవాదే సుమేధఃఖరాత్ శుకస్య శ్రీవేంకటాచలగమన పదచర్యః

ప్రాప్త్యాదివర్ణనం నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః

ఋషాకనము తరంగించుచున్న శ్రీగంధీరసారము కలవాడును, శరత్కాలము నందు ఖ్యాతండువిజ్ఞులు ముఖాంతి కలిగినట్టియు, పవన పట్టణమును ధరించినవాడును

విశాల వృక్షస్థలము నలిగినట్టియు, శరీరసౌష్ఠ్యము కలిగినట్టియు, శామరదేకుల చంటి నేతములుగల శ్రీనివాసుని స్పృహదీక్షై ర్యానించుడు స్నానము నాచరించి యథా శాస్త్రముగ సంధ్యావందనము నాచరించి

76

పద్మసరోవర తీరముననున్న సుందరోద్భావమును వర్ణించుట

ఆ సరోవర తీరముననున్న సురుపొన్న చెట్లతోను, పొన్నచెట్లతోను, పవన వృక్షములతోను, పాచరీ తరువులతోను, ఆశోక, మోదుగ వృక్షములతోను.

77

మల్లి, మందార, మామిడి, రక్తచందనము, పసుపువన్నె చందన వృక్షములతోను, తాపి, సంపెంగి, గిరికతాడి, అరిదళ, చీకటిచెట్లతోను,

78

కామకచెట్లు, సరళదేవదారు, కొబ్బరి, పొన్న, పవన, మొగలి, మోదుగ, రావి, మట్టిచెట్లతోను,

79

ఋక్షార, చంద్ర, రావి, రుద్రాక్ష, పన్నరాష్ట్రీ, ధవ వృక్షములతో దట్టమై వ్యాప్తమై దేవేంద్రుని ఉద్భావమువలె సున్నట్టియు,

80

మారవీ, మల్లె, మొల్లి, ఆదవిమొల్లి (గోపీచందన) మొదలగు మంచి జాతి లతలతోను, మారు దేకులుగల శామర వృక్షములతోను, అందమగు, పరిమళముగల

81

దమనము, మరునము, కులసీ శాఖలచే వ్యాపించబడినదియు, మల్లె, బొడ్డుమల్లె లతో కూడినదియు, దర్ప, రెల్లుపువ్వులతో ప్రకాశించునదియు, ఒక విధమగు దర్పణ, ముంజగడ్డితో నేవుగా పెరిగినదియు నగు క్రొత్తదగు ఉద్భావనమును గాంచెను,

82

ఇది శ్రీ వర్మపురాణమున కేతకాండమున శ్రీ వేంకటాచలమహాకృష్ణమున దేవని దేవదర్శనుల సంభాషణమున నుపేక్షితులమునందీ శ్రీ భువనాగ్నిదురు వేంకటాచలమును, వర్మసరోవరమును

గాంచుటను వర్ణించుట యిది ఇరువదివార్లవ అధ్యాయము.

పచ్చివింశో ఓధ్యాయః

దివ్యానామే శుకబ్రహ్మర్షేః మహావియమపూర్వక తపోనుష్ఠానమ్

దేవదర్శనః —

తతే శ్రీపద్మతీర్థస్య : పద్మవాటిసటియనః ।

వటాటవీజటాఽఽటోప । విశక్కుటవియ త్తతే ॥

1

అధితవేదవేదాన్త । తాపసాఘనిషేవితే ।

అనూదితద్రహ్మమోషైః । అన్వితేవయసాంగజైః ॥

2

పతజ్గాఽధ్యాపితాఽఽమూయ । ప్రమోదర్షి కుమారకే

హుతవై తానవహ్నుయత । హవిర్గన్తసుమోదితే ॥

3

మృగశావవిలీనాగ్ర । కుశగుల్మవిజృమ్భితే ।

మనఃసన్తోషకరణే । సర్వోపకరణాన్వితే ॥

4

విచిత్రవిపిధాఽఽమోదే । వనేచైత్రరథోపమే ।

లపః కరిష్యన్ దిష్ట్యా తు । సమాహితమనా మునిః ॥

5

విచిన్తయన్ వియద్వాక్యం । విమలాత్మా వ్యతిష్ఠతః ।

స్వాధ్యాయం సమకీయానో । విష్ణుమేవా గ్రతో యజన్ ॥

6

పర్జాశనో హితాచార । వియతో నియమస్థితః ।

మితభాషీ మితాహారః । శాన్తో దాన్తో గురుప్రియః ॥

7

సాత్త్వికః సత్త్వసమ్పన్నో । విష్ణుభక్తో బభూవ హ ।

శ్రీనివాసమనారాధ్య । కింఞ్చిన్నాశ్చాతి నిత్యకః ॥

8

శుదాకమో ఽవ్యవైషేద్యం । నో పజీవతి చై కదా ।

విష్ణుపాదోదకా దన్యత్ । తృష్ణార్తో ఽపి న బాపియత్ ॥

9

జరువదియైదవ అధ్యాయము

దివ్యోద్ధానమున కుకమహర్షి గొప్ప నియమముతో తపము నాచరించుట
దేవదర్శనము —.

శామరపుష్పం తోటతో దృఢమగునట్టియు, మట్టివృక్షముల యతవియందలి
మట్టియుదల విస్తారముచే గొప్పదియగు యాకాశము కలిగినట్టియు 1

వేడిములను, వేదాంతములను నభ్యసించిన తపోవిష్ణుల గుంపులచే సేవింపబడు
నట్టియు, వేదార్థయనము ననునరించు పక్షిగుంపులతో కూడియున్నట్టియు 2

చిరుకలచే వేదములను చదివించి నంతసించు ఋషి కుమారులు కలిగినట్టియు,
హోమముచేయబడిన వైశావికాగ్నిహోత్రమునుండి లేచిన హవిస్సుయొక్క పరిమళముచే
పరిమళించుచున్నట్టియు 3

లేడిపిల్లలచే కొరుకబడిన మొదళ్లుగల దర్శిబౌతలచే వ్యాపింపబడినట్టియు,
మనస్సునకు సంతోషమును కూర్చునట్టి సమస్త సాధనములతో కూడినట్టియు 4

విచిత్రములును, అనందజనకములునగు అనేక వదార్థముల పరిమళములతో
కూడి కుబేరుని యుద్ధానవనమును బోలిన వనములో నిశ్చలమగు మనస్సుకలిగి కుక
యోగింద్రుడు దైవజమున తపము నాచరించుడు 5

ఋగ్వేదాంతకరణుడై యశరీరవాక్కులనే కలంచుచు వేదార్థయనమును
చక్కగా నాచరించుచు యోధుడుగా శ్రీమన్నారాయణునే పూజించుడు 6

అకులను మాత్రమే భుజించుచు శాస్త్రములచే హితముగ చెప్పబడిన యాచార
ములయందు నియమముగా ప్రవర్తించువాడై, మితముగా మాట్లాడుచు, మితముగా భుజిం
చుచు, నంతరింద్రియ బహిరంద్రియ విగ్రహముకలిగి పూజ్యులకిష్టుడై 7

సత్సవర్తనకలిగి, శుద్ధ సత్వ గుణముతో కూడినవాడై విష్ణుభక్తుడై యుండెను,
ప్రతిదివసును శ్రీవివాసు నారాధింపక యేకొంచెమైనను భుజింపకుండెను, 8

ఒకప్పుడును మిక్కిలి యాకలిచే కృశించినను శ్రీమన్నారాయణునకు నివేదింప
బడని దానిని భుజింపకుండెను. దాహముకొనియున్నను శ్రీమన్నారాయణుని వరణ
తీర్థమునుతప్ప మరియొక నీటిని త్రాగకుండెను. 9

- నిర్దైవ్యో నిరహంకారో ధీరో విగతమత్సరః ।
కుశేళయా సనాసీనః । కుశాంతరణభూతలే ॥ 10
- కుశాగ్రజుద్ధి రచలః । కుశహస్తపవిత్రకః ।
కృష్ణాజినోత్తరాసజ్గః । కృష్ణవర్తమణిభాజిటః ॥ 11
- కృష్ణాజినామృరధరః । కృష్ణద్వైపాయనాత్మజః ।
అక్షమాలాధరకరో । విజితాక్ష క్షమాక్షమః ॥ 12
- నాసాగ్రన్యస్తనయనః । అర్జవోర్జితకాయకః ।
దస్తై రవంస్పృశన్ దస్తాన్ । జిహ్వగూహితతాయకః ॥ 13
- దారణర్యాననమ్పన్నః । ప్రాణాయామవిశుద్ధధీః ।
ఉపాశుమానసజప । గూఢోష్ఠస్ఫురణాననః ॥ 14
- వైకుణ్ఠే ఒకణ్ఠితమతిః । గాయత్రీం వైష్ణవీం జపన్ ।
వద్నాసు జలమధ్యస్థో । గ్రీష్మే పశ్చాన్నిమధ్యగః ॥ 15
- అద్యర్కదృ కృమద్వన్తో । పద్రవో వీతనిద్రకః ।
కాలానలప్రతిభట । కాయః కమలలోచనః ॥ 16

కుకమునితపోఽగ్ని జ్వాలాభిలోకో పద్రవోత్పత్తిః.

- ఏవం ప్రమృత్తో మోర ఇన్ధ్రా । తప శ్చర్తుం తపోధనః ।
తపసా తస్య సత్తప్తా । చచారి చ వసున్ధరా ॥ 17
- మూర్తజ్ఞ శ్చక్రకీరణో । న తతాప నభోఽత్తరే ।
అద్భయః క్షుభితా స్సర్వే । వవర్ష ర్షు బలాహకాః ॥ 18
- జాతవేదా స జజ్ఞాని । విమానాని దిహితనామ్ ।
సభో మధ్యే స చేరు శ్చ । బహువే శ్చ శక్రైః ॥ 19

శీతోష్ణాది ద్విబద్ధములను లెక్కింపక అహంకారమును వీరి శాస్త్రవిహిత
దర్శముల నాచరించుటయందు దైర్యముకలవాడై, అసూయలేక దర్శింపవలసిన భూమిపై
ఉద్వేగమున కూర్చుండి 10

దర్శమొనవలె తీక్షణుగు బుద్ధికలవాడై, చలించినవాడై, దర్శింప వలెత్రము
లను చేతయందు ధరించి, లేడిదర్శము నుత్తరీయముగా ధరించి, విష్ణువలె ఎర్రనైన
జడలుకలవాడై 11

లేడిదర్శమునే వస్త్రముగా కట్టుకొని, జనమాలను చేతిలోనుంచుకొని, ఇంద్రి
యములను జయించినవాడై భూమివలె ఓర్పుకలవాడై 12

ముక్కుయొక్క అగ్రభాగమున చూపును విలిపి సదాదారనంపదచే ప్రకాశించు
శరీరముకలవాడై, పండ్లతో పండ్లను పృథివీపక నాకచే దవడలను మూసికొనుచున్న
వాడై 13

దారణమును యోగముతోకూడిన చ్యాననంపదకలవాడై ప్రాణాయామముచే
విర్యులను బుద్ధికలవాడై పైకి విసబదకుండ ఏకాంతముగా మనస్సుతో జపించు యదరు
చున్న ముఖముకలవాడై 14

శ్రీమన్నారాయణవియందు దృఢమగు మనస్సుకలవాడై విష్ణుగాయత్రివి జపిం
చుచు వర్తములు తురియచుండగా నీటి మధ్యలోను, ఎండకాలమున పంచాగ్నిహోత్రముల
మధ్యలోను 15

సూర్యునివైపు దృష్టివి ప్రసరింపజేసి శీతోష్ణ సుఖదుఃఖాది ద్విబద్ధములచే
కలుగు బాధలయందు నమదృష్టికలవాడై (చురుకుతనము కలవాడై) విద్రునువీడి ప్రళయ
కాలాగ్నితో సమానమగు శరీరముకలవాడై, పద్మపత్రములవలె వికలములగు నేత్రములు
కలవాడై 16

శుకమహర్షియొక్క తపోగ్నిజ్వాలలచే లోకమున కుపద్రవము కలుగుట

తపస్పేధనముగా గల శుకయోగీంద్రుడు హేరమగు తపము నావరించుట
కారంభించగా నాతని తపస్సుచే తపింపజేయబడి భూమి వజరెను. 17

తీక్షణులగు కిరణములుగల సూర్యుడాకాశమధ్యమున ప్రజ్వరిల్లకుండెను. నము
ద్రములు జ్వలింపెను. మేఘములు వర్షించకుండెను. 18

అగ్నిహోత్రుడు హందలేడు. దేవతల విమానము లంతరిక్షమున విహరింప
లేడు. ఇంద్రుడు సంశయగ్రస్తమానసుడాయెను. 19

వృత్రవైరీ మహేంద్రోఽపి । కింకర్తవ్యవిమూఢః ।

చింతయన్నస్య తపసో విఘ్న మప్సరసస్తదా ।

సమాచూయాఽఽహ వచనం । సాదరం సాన్తస్వపూర్వకమ్ ॥

20

శుకతపోభగ్గాయమహేంద్రోక్తరమ్భాదిసాన్తస్వవచనాని

విస్మష్టా వేదసా యూయం । నిసర్గాత్ జగతో హితే ।

రూపయౌవనలావణ్య । శాలిన్యః పద్మలోచనాః ।

మత్తమాతజ్గగామినోఽః । మన్దమన్దరగీతయః ॥

21

సుభ్రువ శృ సుకేశాన్తాః । ఘనపీనపయోధరాః ।

శుచిస్మితాః పక్వబిమ్బాభ । రోష్ణా మదలాలసాః ॥

22

యుష్మాభి ర్మోహితం విశ్వం । ససురాసురమానుషమ్ ।

వీక్షణాద్వై ర్విలానై స్తు । నిర్జితాః మమశత్రవః ॥

23

కామినీః పురతో దృష్టాః । కః సమాధో ప్రవర్తతే ।

విర్యాతి మానసం తస్మాత్ । కార్యకాత్ సాయకో యథా ॥

24

యూయ మాపది సర్వత్ర । బల మస్మాక మేవ హి ।

నా శక్య మస్తి వః కిఞ్చిత్ । సర్వేషు భువనేష్వపి ॥

25

ఉపస్థిత మిదానీం నః । సకలానర్ధకం భువి ।

కర్తవ్యః ప్రళమస్తస్య । భవతీభిః యుటి త్యపి ॥

26

వాసవే నైవ ముక్తానాం । ప్రథానాప్సరసాం వరా ।

ప్రణమ్య ప్రాజ్ఞలిః ప్రాహ । రమ్భా మధురభాషిణీ ॥

27

మహేంద్రనికటే రమ్భాదికృతప్రతిజ్ఞా

య చ్ఛాససి సురేశానః । త దద్య విదధీమహి ।

భవత్కృతే జీవితం నః । త్రివశాధ్యక్షః కేవలమ్ ॥

28

వృక్షాసురుని సంహరించిన దేవేంద్రుడు కూడ యేమిచేయుటకును తోచని మనస్సులవారై ఒకయోగింద్రుని తపస్సును భంగముచేయుట కాలించించుచు నప్పరసలను పించి సాహసముగా నోదాత్తుతో

20

కుకయోగింద్రుని తపోవిష్ణుమునకై రంభాదులతో
దేవేంద్రుడూరటరే పలుకుట

ఆస్పృశలారా : మీరు (సహజముగ) లోకమునకు శుభము నొనరించుటకై బ్రహ్మచే నృప్తింపబడితిరి. రూపము, యౌవనము, లావణ్యము కలిగి తామరపుష్పముల వంటి నేత్రములుకలిగి మహించిన యేనగు గున్నవలె నడచుచు మెల్లగ వీణ పాటలను పాడుచున్నవారై

21

చక్కవి కనుబొమలుకలిగి, అందమగు శిరోజములుకలిగి, దృఢమగు బలసేన స్తనములు కలవారై, చిరునవ్వు తళుకులొత్తుచుండ, వండిన వొండవండువంటి పెదములు కలిగి, మనముచే వేరుక నొనగూర్చువారైన

22

మీచే దేవరాక్షసమనుష్యులతో గూడిన ప్రపంచము మోహింపబడినది. శ్రీగంటి ప్రసారాచి మీ విలాస చేష్టకములచే నా శత్రువులు జయింపబడిరి.

23

శ్రీల నెదురుగా గాంచిన పురుషుడెవ్వడు వ్యానమున ప్రవర్తించగలడు : ధనువునుండి బాణమువలె విశ్వరథ్యానమునుండి పురుషుని మనము వెడలిపోవును.

24

మాకు సంభవించిన ప్రతి యాపదలలోను బలము మీరే కదా : మీకు పకల లోకములయందును, చేయజాలనిదెద్దియును లేదు.

25

ఇప్పుడు భూలోకమున మనకందరి కన్నివిధముల ఆపద సంభవించినవి. దానిని మీరే వెంటనే యరికట్టవలెను.

26

అని తెలువగా నప్పరసశ్రీలలో ప్రధానురాలును, శ్రేష్ఠురాలునగు రంభ యంద్రునకు నమస్కరించి చేతులుజోడించి మధుర వచనములతో -

27

దేవేంద్రుని సన్నిధానమున రంభాదు లొనరించిన ప్రతిజ్ఞ

“దేవేంద్రా : మీ యజ్ఞానుసార మిప్పుడే చేయుదుము. సురలోకనాథా : మా జీవితము మీ కొఱకుమాత్రమే యైయున్నది.

28

- శ్వేతద్వీపం బ్రహ్మలోకం । తైలాసుం వా ఒన్య మూర్జితమ్ ।
ప్రవేష్యమో వయం దేశం । వర్తంతే యత్ర తే ఒరయః ॥ 29
- మోహితా శ్చ భవిష్యంతి । తే ఒన్మ ద్వీక్షణపీఠితాః ।
ఏకాకినః సదై కాంత । భవాః సాత్త్వికసత్తమాః ॥ 30
- ప్రణమంతి స్మన సః పాదాన్ । శురోభిః మోహితాః స్వయమ్ ।
ఏవ ముక్త స్తు దేవేశః । తయా మధురభాషయా ॥ 31
- ఏవ మాహ న సన్తుష్టో । రమ్భాం అప్పరసాం వరామ్ ।
సత్య ముక్తం శ్వయా రమ్భే । మునిమోహనరూపయా ॥ 32
- భూమౌ కశ్చి స్మనివరః । “కుర” ఇత్యేవ నామతః ।
సువర్ణముఖరీ తీరే । తప శ్చరతి దుశ్చరమ్ ॥ 33
- తత్ర గత్వా మునిశ్రేష్ఠం । మోహయధ్వం ఘరాణ్ణినాః ।
ఇత్యుక్తా దేవరాజేన । ప్రేషితాః సాదరం కిం ।
దేవప్రియః తం ప్రణమ్య । జగ్ము ర్యత్ర తపోదనః ॥ 34

కుకతపోవనం ప్రత్యా గతానాం రమ్భాదీనాం శృంగారలీలాః

- మునేః సమీపతో గత్వా । తాః ప్రియో మధురం జగుః ।
మదోద్ధతా శ్చ నన్మతుః । వేణువీణారవాన్వితమ్ ॥ 35
- కష్టర్పదర్పకలితాః । కథయన్త్యః కథా మిథః ।
వధంతి స్మ హసంతిస్మ । క్షీలయంతి మదాలసాః ॥ 36
- స్థిత్యా పురస్తాత్ తస్యే త్తం । మదాఢాః మరయోషితః ।
శృంగారచేష్టాః ధక్తు శ్చ । వివిధాః చాటుషార్షకమ్ ॥ 37
- శృంగారచేష్టాః స్తుత । తస్మాత్ తావ చ ।
తాయః కల్హారమరభిః । వచో మవ్యః సుఖాననాః ॥ 38

శ్రేష్ఠస్త్రివమునకావి, బ్రహ్మలోకమునకావి, తైలావమునకావి, గొప్పదగు
మరి ముఖ్యుల ప్రదేశములనుగావి నీ శత్రువులుందు నే దేశమునైనను మేము ప్రవేశి
ంతుము. 49

మేము కన్నెత్తిగాంచిన నొంటరివారై యిల్లవేశంబుందు వవిచ్చిస్సముగు భగవ
న్మానముచేయువారై, సత్వగుణసంపన్నులలో 50

శ్రేష్ఠులైనను మోహవిప్లులై తమ శిరస్సులతో మా పాదములకు నమస్కరిం
తుర " వి మధురమైన మాటలతో వయకగా 51

ఇంద్రుడు మిక్కిలి సంతసింది అప్పరసంలో శ్రేష్ఠులగు రంభతో " రంభాః
మునులను మోహింపజేయు పౌందర్యముగల నీవు విజమును పరికితివి. 52

భూలోకమున "భుకు" డను పేరుగల మునీంద్రుడొకడు సువర్ణముఖి వదీ
తీరమున మిక్కిలి కష్టమగు తపము నాచరించుచున్నాడు. 53

శ్రీ రత్నములగు మీ రచ్చటికేగి యా మునీంద్రుని మోహింపజేయుడ "ని
పలికి అచరముతో వారిని పంపగా దేవతాంగవలు దేవేంద్రునకు నమస్కరించి తపశ్శాళి
యగు భుకయోగీంద్రుని చెంతకేగిరి. 54

శ్రీ భుకయోగీంద్రుని తపోవనమునకు వచ్చి రంభాదులు
విలాసచేష్టల నొనరించుట

రంభాదులా మునీంద్రుని సన్నిధావమునకేగి మధురముగా గానముచేసిరి,
మిక్కిలి మత్తరినవారై పిల్లనగ్రహి, వీణావార్యములతో నృత్యము నొనరించిరి. 55

మన్మథమదోద్రేకులై యొందొరులతో సంలసిండుచు, నేవియో మాటలనాడ
దొడంగిరి; వవ్వసాగిరి; క్రీడించసాగిరి. 56

ఇట్లా ఒడలెఱుంగవి మదములో మగ్నమైన దేవాంగవలా మునిచంద్రుని
యెడట ననేక విధములగు ప్రయోక్తులతో ననేక శృంగారచేష్టల నొనరించిరి. 57

దేవేంద్రుని యాజ్ఞచే నచట సూర్యుడు ప్రజ్వరిల్లకుండెను. వాయువు కలువల
నుగంధముతో పెల్లగా సుఖముకలుగువట్లుగా వీచెను. 58

- సుధావిధి శ్చ వవృధే । మదయన్ సురసుద్ధరీః ।
 కాలః సర్వచక్రుసుమో । పేత స్తత్ర బభూవ హా ॥ 39
- ఏవం విధే మధూచ్చేగ । మహితే లస్మిం స్తపోవనే ।
 ఇత స్తతః శమ్భరారిః । విశల్కో-విచచార హా ॥ 40
- అత శ్చా న్గవివళాః । చేష్టయన్తో లమరాణ్ణనాః ।
 రా న శేకు స్తస్య నేత్రే । నివర్తయితు మగ్రతః ॥ 41

శ్రీనివాసధ్యానేన జితకామం కుకం ప్రతి రమ్భాద్విహాసో ద్రిః

- సో లపి ధ్యాయన్ శ్రీనివాసం । శఙ్ఖాద్యజ్జగదాచరమ్ ।
 వాసుదేవం హృషీకేశం । జగతాం కారణం వరమ్ ॥ 42
- సమాప్రితార్తిహరణం । సుహృదం సర్వదేహినామ్ ।
 నా చింతయ చ్చాన్తికస్థాః । తాః త్రియ స్తపనై ధితః ॥ 43
- సమీక్ష్య తాన్తం దుర్ధర్షం । ఊచు రప్పరస స్తవా ।
 లజ్జాక్రోధసమావిష్టా । త్వైవ మూచుః పరస్పరమ్ ॥ 44
- “కోవా హ్యే నై లత్ర దుర్బుద్ధిః । పూష్టి నిషీప్త వీక్షణః ।
 ఉపస్థిత ముపేక్ష్యే ము । గణ మప్పరసాం స్వయమ్ ॥ 45
- సమీపస్థ మసమ్ప్రేక్ష్య । సర్వస్య తపసః ఫలమ్ ।
 దురాత్మనా లతిమూడేన । అముత్ర కిం చిన్త్యతే లభనా ॥ 46
- దృష్ట్వా ముఖా న్యప్పరసాం । సహస్రాక్షః శచీపతిః ।
 సురాధీశః సహస్రాక్షం । సాఫల్యం సమ్యక్ గత్నుతే ॥ 47
- యాగాదికాక్రియాన్సర్వాః । కుర్వన్త్యస్మత్కృతేనరాః ।
 దదుశ్చ ధనదాన్యాని । తవ్యన్తిన్మ తపాని చ ॥ 48

దేవతాంగనలను మత్తల నొనరించుచు చంద్రవర్ణవృద్ధి గాంచెను. వతియొక్క బురుగునను ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగ పుష్పిండు పుష్పములొకే పర్యాయము వికసించుటచే కాలమధ్యాహ్నాదీకరముగ నుంచెను. 39

ఇట్టి వసంతర్తు విజృంభణముచే మనోహరముగు తపోవనమున ఎన్నఁకుడు విరాటంకముగా నుంచుకొనెను. 40

మదనాతురరై సురాంగన లనేకవిధములగు శృంగారచేష్టల నొనరించుచును శ్రీ శుకయోగీంద్రుని కనులను తమవైపు మరల్చుకొనజాలకపోయిరి. 41

శ్రీనివాసుని ఛాయనముచే కాముని జయించిన శ్రీ శుకుని

రంభామలు పరిహసించుచు

శ్రీ శుకయోగీంద్రుడును శంఖము, చక్రము, వద్యము, గదాదులను ధరించి నట్టియు, తీతేంద్రియుడును, జగత్తునకు ప్రధాన కారణమైనవాడును. 42

తన నాశయించినవారి దుఃఖములను పోగొట్టువాడును, సకల ప్రాణులకు స్నేహితుడనెవలె హితమును కోరువాడునునగు శ్రీమన్నారాయణుని ద్యావించుచు తపోవిష్ణా గరిష్ఠరై తన నమీపమున నున్న సురాంగనలను గూర్చి యాలోచించకుండెను. 43

అట్లు మిక్కిలి దుర్జయుడై యున్న శ్రీ శుకుని గాంచి యా దేవతాంతలు సిగ్గు కోవము ముప్పిరిగొనగా తమలోకము — 44

సూర్యభగవానునియందే దృష్టిని విల్పియుంచి యుటనున్న యీ మందబుద్ధి యెవడోకదా! తన పరిసరములకు న్నయముగా నేతెంచినట్టియు 45

తనస్మనకంఠకు ఫలమైనట్టి యీ యవ్వరసమూహమును లెక్కింపక వీక్షిం పక దుష్టబుద్ధికలిగి మిక్కిలి మూఁడుగు పితడెద్దానిని గురించి యిపుడిచ్చట ద్యావించు చుండెనోగదా: 46

వేయి కన్నులుకలిగి దేవతల కధిపతియై శబీరేవికి భర్తయగు దేవేంద్రుడవ్వ రసం ముఖసందర్శనముననే కదా తన వేయి కనులవలన ఫలితమును చక్కగా చిదయు చున్నాడు. 47

భూలోకమున మనుజులందరును మా కొఱకేగదా యజ్ఞయాగాదుల నొనర్చు చున్నాడు. ధనము దాన్యము మొదలగు దానముల నొనంగుచున్నాడు. తనస్మం నొనరించు చున్నాడు 48

- య స్తస్మాకం ప్రియాలాపాన్ । న శృణోతి మనోరమాన్ ।
అచేతనో వృధా జీవీ । ఓప త్యల్పమతి స్సహి ॥ 49
- విద్యానా మార్జనం ఖాల్యే । యోవనే విషయైషితా ।
వృద్ధత్వే తపసాం వృత్తిః । ఇ త్యుశన్తి మనీషిణః ॥ 50
- సుకుమారో యువా ఒత్కన్త । సుభగ స్తపసి స్థితః ।
శృణోరితీనాం శృణ్గారః । సుస్థరీజనసుస్థరః ॥ 51
- దేశకాలా వతీక్రమ్య । యక్కర్మ కురుతే నరః ।
త త్తస్య విష్ణుల మితి । ప్రవదన్తి మనీషిణః ॥ 52
- స్వవర్మాచారనిరతా । వేదశాస్త్రవిశారదాః ।
కరస్థం రత్న ముత్సృజ్య । మూఢభీః అన్య దిచ్ఛతి ॥ 53
- చివ్యాజ్ఞానాః పూజనీయాః మనుష్యాణాం విశేషతః ।
అయ మస్మాన్ ఆదృత్య । తిష్ఠత్య త్యన్తదుర్మతిః ॥ 54
- పూజ్యపూజావిపర్యాసః । శ్రేయో హ స్తీ త్యుశన్తి హి ।
తా స్విత్థం జల్పమానాసు । సురయోషిత్సు సువ్రతః ॥ 55

రమ్భాదీనాందుర్వ్యాపారాన్ విలోక్య శ్రీకుకట్రహ్మర్ష్యనుతాపః

- తపః కృశతరాకారాః । కృష్ణద్వైపాయనాత్మజః ।
నా చిన్తయత్ సమస్తా స్తాః । ముష్యన్తీ రివ గర్దభీః ॥ 56
- ఉపస్థితం తపోవిఘ్నం । చిన్తయామాస చ స్థిరః ।
తే నేమాః ప్రేషితాః హ్య స్మక్ । తపోభక్తచక్రీర్హుణా ॥ 57
- అవ్యాజ్యవైరిణా కశ్చిత్ । రోభోపహతచేతసాః ।
విదానం పాపచేష్టానాం । పాపీయస్యః స్వతః ప్రియ ॥ 58

మనస్సున రాక్షసులు నొవగూర్చు మన ప్రియభాషణముల వివరి మూడుడు చేష్టలుచిగి జడపై వ్యర్థముగ జీవించువాడేకా : 49

బాల్యమున పిల్లల వార్తించుటయు యౌవనమున విషయసుఖముల ననుభవించుటయు వృద్ధాప్యమున తపము నొనరించుటయు కర్తవ్యములని పండితులు వక్కాణింతురు.

సుకుమారుడును, యౌవనవంతుడును, మిక్కిలి యందగాడును, పింగరవతులకు పింగరమును, సుందరాంగనలను సైతము మైమరపింపజాలు సుందరుడగు 51

వీతడు తపము నాచరించుచున్నాడు, మనుష్యుడు దేశకాలముల ననుసరింపక వసుల నొనరించినచో నాచరించుచు వ్యర్థములని పండితులు ప్రబోధించుచున్నారు కదా !

తన వర్తమునకు తగిన యాచారమునందానక్తి కలిగి, పేదశాస్త్రములయందు చక్కని ప్రావీణ్యముకలిగియు చేతనున్న రత్నమును జూపిదచి యజ్ఞానియై యితర వస్తువుల నాశించుచున్నాడు. 53

మనుష్యులకు ముఖ్యముగా దేవతాంగవలు పూజింపదగినవారు. ఈతడు మిక్కిలి దుష్టబుద్ధి కలిగి మనల నవాదరించుచున్నాడు. 54

పూజింపతగినవారిని పూజింపకుండుట, పూజింపతగనివాడిని పూజించుట యవర్థ హేతునని పెద్దలు వక్కాణింతుర"ని యా దేవాంగన లిట్లు భాషించుకొనుచుండగా సదాచార సంపన్నుడును. 55

రంభాదుల దుష్టచేష్టితములను చూచి శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు పరితపించుట

తపస్సుచే మిక్కిలి కృశించిన శరీరము కలిగినట్టియు, శ్రీ వ్యాసమహర్షి పుత్రుడువగు శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు ఓండ్రపెట్టుచున్న యాదగాడిదలవలె పలువిధములుగ సంభాషించుచున్న యా దేవకాంతలను లక్ష్యపెట్టకుండెను. 56

మరియు తనకు తపోభంగము దాపురించెనుగదా : యని చింతించుచు స్థిర చిత్తముకలిగి "నా తపస్సును విఘ్నము చేయగోరుచున్నట్టియు 57

దురాశా మనిషమానసుడు కారణములేకయే శత్రుత్వమును సాధించు నెవని చేతనో నీ సురలోక వేళ్ళతాంతలు పంచబడియున్నారు. ప్రేలు పాపకృత్యములకు మూల కందములు. స్వభావముగనే పాపపరివృతజన్మచేష్టులు కలవారు. 58

అదేనానర్థసార్థా స్త్రాః । వ్యక్తముక్తామరీషిభిః ।

ప్రీతా విజ్ఞాన మాస్తిక్యం । పౌరుషం శ్రుతి రున్నతిః ॥

59

దర్శనా దేవ సశ్యన్తి । శ్రీణా మేతాని సర్వశః ।

దైర్యపారంగతః సర్వ । ధర్మశాస్త్రవిచారదః ॥

60

యోషిద్దర్శనమాత్రేణ । ముహ్యతి జువ్యతి స్వయమ్ ।

శ్రీయో హి నరకద్వారం । నిర్మితం పరమేష్టినా ॥

61

తస్మా త్తద్దర్శనం పాపం । నరాణా మ్మ తపస్వినామ్ ।

శ్రీపుంవిధాగో జగతాం । భూత్యై ధాత్రా వినిర్మితః ॥

62

తేన ప్రవర్తతే లోకః । పురుషార్థాత్మకేన తు

అజ్ఞానినో నరా ముహ్యః । న్యన్యోన్యప్రణయా దిహ ॥

63

పురుషా శ్చ శ్రీయో దృష్ట్యా । తాం శ్చ దృష్ట్యా చ తా స్తథా ।

తితీర్షు స్తపసా ఒజ్ఞాన । మయం సంసారసాగరమ్ ॥

64

వివృత్తవిషయోఒత్తైవ । స్థితోఒస్మిన్ విజనేవనే ।

విధినా ఒపాదిత శ్చైవ । స్తరాయ స్తపసో మమ ॥

65

ప్రియ స్తపోవిష్ణుకర్యః । పరిహార్యాః ప్రయత్నతః ।

తితీర్షుం దుస్తరం ఘోరం । మహాసంసారసాగరమ్ ॥

66

గృహ్ణాతి విషయగ్రాహో । మధ్యే పురుష మిత్కుతః ।

తపోలోభభయా దిత్థం । చింతయన్ సహసా మునిః ॥

67

నమదర్శి తు సర్వత్ర । జితక్రోధో జితేంద్రియః ।

కస్తర్పసాయకాన్ ఘోరాన్ । జిత్వా ఒక్షోభ్యో హి నిర్మమః ।

శ్రీనివాసం హృషీకేశం । సహసా శరణం యయా ॥

68

కమలవిభవలోభనై రనజ్జాభినవ । విభూతివిభాగభాగధేయైః ।

అధరిసమునిమానసామభావైః । అవమతి మాకంయన్ విలోకనై శ్చ ॥

69

నడచితి ఆనెత్తికారణభూతులాంధ్రుని పండితులు సుస్పృహగా నడకుదుండురు.
సిగు, మందిచెరుల నెఱుంగు జ్ఞానము, భగవంతుని యందలి విశ్వానందాద్రి, పౌరుషము,
దేహిభ్యయనము, నర్చించుకొనఁజూతుడనెడి యౌన్నత్యము 19

మొదలగునవి యన్నియును శ్రీలను గాంచినంతనే నశించుచున్నవి. దైర్య
మున పరాకాష్ఠనందినవాడైనను, కర్మకాత్తముల నామూలాగ్రముగ నిభ్యయనముచేసిన
వాడైనను 60

శ్రీల నవలోకించినంతనే మోహమును చెంచుచున్నారు. తనంతట తానే కలత
నొందుచున్నారు. విరాతచే శ్రీల వరకమునకేగు మార్గముగా నిష్ఠింపబడియున్నారు. 61

కావున తపశ్శాలిలగు మనుష్యులకు శ్రీలను వీక్షించుటయే పాపహేతుడగు
చున్నది. బ్రహ్మచే శ్రీలవియు, పురుషులనెదు విభజన జగదభివృద్ధికై నిష్ఠింపబడినది. 62

కర్మార్థకామమోక్షరూప పురుషార్థముల సాధించుటకై లోకము ప్రవర్తించు
చుండ అజ్ఞానులగు మనుష్యుల తుచ్చ కామవాంఛచే పరస్పర ప్రేమవలనను, 63

పురుషులను, శ్రీలను వరస్పరావలోకనములచేతను మోహము నందుచున్నారు.
కావున నజ్ఞానముచే న్యాపింపబడిన యీ సంపారసముద్రమును తపస్సుచే దాటగోరి 64

విషయములములను వీడి, జనులు సంపరించవి యీ యరణ్యమున వివసించు
చున్న నా తపస్సునకు బ్రహ్మచే విఘ్నమాపాదించబడెను. 65

తపస్సునకు విఘ్నము నొనరించు వీ శ్రీలను ఏ ప్రయత్నముననైనను దూర
ముగ పారద్రోలవలెను. దాటశక్యముగావి హెర సంపారసముద్రమును దాటగోరు 66

పురుషుని మధ్యగా విషయములనెదు మోసలి గట్టిగా బంధించుచున్నది. నేను
వీరివి శపింతుమనిన నా తపము తరగిపోవునుకదా : యను భయముతో నిట్లు
విచారించుచు 67

ప్రాణులన్నిటియందును నమదృష్టికలిగినట్టియు, కోపమును జయించినట్టి
శుకయోగీంద్రుడు భయంకర మన్మథబాణములను జయించి కలతచెందవి మనస్సుకలవాడై
మమకారములేక ఇంద్రియముల వియమించు ప్రభువగు శ్రీవివాసుని వెంటనే శరణువేడెను.

పద్మముల సంపదనకూడ లోభింపజేయునట్టియు, మన్మథుని నూతనైశ్వర్య
సంపదలలో యనునట్లున్నట్టియు, మువ్వీశ్వరుల నిశ్చల ద్యావనంపదలను రూపుమాపునట్టి
చిలిన చూపుంతో తపస్సునం దనాదరమును బుట్టించుచును. 68

శిఖరదళనదీధితి ప్రతాపప్రసవ । నిరస్తతమశ్చదైః ప్రహానైః ।

నటనవికటవిభ్రమైః చిక్చీర్షన్ । నయనవిలాసభరైః తపోఽన్తరాయమ్ ॥ 70

ఇతి విబుధవిలాసినిగణ స్తం । ముని మభితః పరివార్య చా వతస్తే ।

వ్యవసితమతి రచ్యుతప్రపత్తైః । స చ న శశాస తపోవిశాఖభీరుః ॥ 71

ఇతి శ్రీపాద్యపూజే క్షేతకాణ్డే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే దేవం దేవదర్శన

సంవాదే పాద్యనర ప్రీరన్దదివ్యరామే శుకబ్రహ్మర్షేః మహావియమపూర్వక

తపఃకరణాదివర్ణనం నామ పంచవింశోఽధ్యాయః

షడ్వింశోఽధ్యాయః

శ్రీనివాసముద్దిశ్యరమ్భాద్యస్సరసస్సంజ్ఞభీతశుకస్తుతిః

అథవిబుధవిలాసినిషు విష్వజ్ । ముని మభితః పరివార్య తస్థుషీషు ।

మదనవికృతివికత్తనప్రలాపా స్వ । వమతినిర్మితనై జచావలాసు ॥

త్రిభువనముదముద్యతానుకర్తుం । మధుసహసాఽగతిగర్వనిర్వహాసు ।

మధురసభరితాఖిలాత్మభావా । స్వగణితభీతిషు శాపతఃశుకర్య ॥ 2

అతివిమలమతి ర్మహానుభావో । ముని రపి శాన్తమనః విజాత్మగుప్త్యై ।

అఖిలభువనరక్షకస్య విష్టోః । స్తుతి మథ కర్తుమనా మనాన్ బభూవ ॥ 3

శ్రీయః శ్రీయం షడ్గుణపూర్వార్ణం । శ్రీవత్సచిహ్నం పురుషం పురాణమ్ ।

శ్రీకణ్ఠాహార్యామరకృష్ణవర్ణ్యం । శ్రీయః పతిం తం శరణంప్రవద్యే ॥ 4

విభుం హృద్విస్తం భువనేశ మీణ్యం । నిరాశ్రయం నిర్మలచిత్తచిన్త్యమ్ ।

చరాత్పరం పార మాపార మేనం । శ్రీవత్సమాత్రిం శరణంప్రమద్యే ॥ 5

అంతాగ్రదాగదాంతిపుంజ ప్రసారములచే చీకడులను మాటువలచు మందహాసములతోను, నేత్రపిటాసలతో విండియున్న నాట్యములోచూపు శృంగారచేష్టా విశేషములచేతను, అతని తపస్సును చెరిపగోరుదున్న

70

సురలోక వేళాంగనానముదాయ మా శుకయోగీంద్రుని వలచై పుల చుట్టుముట్టియుండెను. తపోభంగము కలుగునను భయమునుచెందుచు వారిని శపించక శుకయోగీంద్రుడు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుటయందే సుస్థిరమావస్థయై యుండెను. 71

ఇది శ్రీ వల్మీకీపురాణమున క్షేత్రకాండమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమున దేవర దేవదర్శనుల కువాషణమున వల్మీకీవర తీరమునందలి దివ్యోద్ఘాటమున శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు మహావిరుముతో తపము నొనరించుట యనెను ఇరువదియైవ యధ్యాయము.

ఇరువదియారవ అధ్యాయము

రంభాది అప్సరస సమూహమువలన భయపడిన శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు

శ్రీనివాసుని గురించి యొనరించిన స్తోత్రము

అనంతరము మన్మథవికారముచే గర్వముచేరించిన నాక్యములను వలకుచున్నట్టియు, దుష్టబుద్ధిచే చేయబడిన వృథానపిద్దమగు చావల్యము కలిగినట్టియు, 1

ముల్లోకముల కానందము నొనగూర్చుటలో ప్రయత్నించుచున్నట్టియు, తేనెవలె మధురమగు రసముతోవిండిన మనోభావములు కలిగినట్టియు, శుకమహర్షి కాపమువలన భయమును లక్ష్యముచేయనట్టియు నవ్వరాంగవలె శ్రీ శుకయోగీంద్రుని నాల్గవై పులనుండి చుట్టుముట్టి నిలువగా 2

మిక్కిలి నిర్మలచిత్తము కలవాడను. గొప్ప మాహాత్మ్యముకలవాడునునగు శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు కాంతిలోగూడిన మనస్సుకలవాడై తన ఆత్మను కాపాడుటకై నకలలోక వరితాతయగు శ్రీమన్నారాయణుని స్తోత్రముచేయ సంకల్పించెను. 3

అందరిచే పేరించబడు లక్ష్మికిని పేరించదగినవాడును, జ్ఞానశక్త్యాది ఆరు ప్రధానగుణములతో విండియున్నవాడును, శ్రీవత్సమను పృథ్వుమప్ప గురుగగలవాడును, ఆదిపురుషుడును, శంకరుడు మొదలగు దేవతాగణములచే నమస్కరింపబడువాడును, లక్ష్మీదేవి భర్తయగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 4

అంతఃకమ న్యాపించియుండువాడును, నర్యప్రాణుల హృదయకుహరముల మన్నవాడును, తన కితరాశ్రయములులేనివాడును, కాంతమగు మనస్సుతో ద్యావింపకగినవాడును, వరాత్పరుడును, సంసారమున కావలిగట్టు ఆయనవాడును, అంతులేనివాడును అగు నీ వామవమూర్తిని శరణుజొచ్చుచున్నాను. 5

స్మేరాతసీసూనసమానతాన్తిం । సుర క్తవద్మప్రభపాదహస్తమ్ ।
ఉన్నిద్రపక్ష్మిరుహచారునేత్రం । పవిత్రపాణిం శరణం ప్రపద్యే ॥ 6

సహస్రచానుప్రతిమోపలోభు । స్ఫురత్కిరీటప్రవరోత్తమాఙ్గమ్ ।
ప్రవాళముక్తాననరత్నతార । హరం హరిం తం శరణం ప్రపద్యే ॥ 7

తత్ర తత్కృత దశావతారస్తోత్రమ్

పురా రణోదుష్టధియో విదాతుః । అపాకృతాన్ యో మధుకైటభాఙ్గామ్ ।
వేదానుపాదాయ దదౌ చ తస్మై । తం మత్స్యరూపం శరణం ప్రపద్యే ॥ 8

పయోధిమధ్యే పృథుమన్దరాద్రిం । ధర్తుం చ యః కూర్మవపు ర్భూషావ ।
సుధాం సురాణా మవనార్దమిచ్ఛన్ । త మాదిదేవం శరణం ప్రపద్యే ॥ 9

చసున్దరాం దుర్భరదైత్యపీడితాం । రసాతలాన్తర్వివరాభివిష్టామ్ ।
ఉద్ధారణార్థం ఛా వరాహ ఆసీత్ । చతుర్భుజం తం శరణం ప్రపద్యే ॥ 10

నఖై రుర స్తీక్షణముఖై ర్హిరణ్యం । అరాతి మామర్దితసర్వసత్త్వమ్ ।
ఏదారయామాన హి యో నృసింహో । హిరణ్యగర్భం శరణం ప్రపద్యే ॥ 11

యో యజ్ఞవాట మఖిగమ్య పూర్వం । బలే ర్యయాచే త్రిపదీం భువశ్చ ।
పశ్చాద్దదౌ త త్పద మేవ తస్మై । శ్రీవామనం తం శరణం ప్రపద్యే ॥ 12

త్రిపుష్పకృత్వః షితిపాలలోకం । పరశ్వదేనా వి నిహత్య పిత్రే ।
దదౌ వివాహం తదనృగ్జలౌఘైః । తం భార్గవం రామ మహాం ప్రపద్యే ॥ 13

దశాననం రాశరదే పృథూయః । చిత్రాశిరాం వ్యేకకరణ వీరః ।
లంకాం దదౌ యశ్చ విభీషణాయ । తం రామరూపం శరణం ప్రపద్యే ॥ 14

వికసించిన తిరిగెఁజూపుతో నమానమగు కాంతికలిగినట్టియు, మిక్కిలి యెర్ర
వగు తామరపుష్పమును జోలిన పాదములు, చేతులుకలిగినట్టియు, చక్కగా వికసించిన
తామరపుష్పమును జోలిన సుందరములగు కనులు కలిగినట్టియు, చేలిలో జనితమును
(వక్రమును) ధరించిన శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను 6

వేయి సూర్యనమాన కాంతిగల మణినమదాయముచే ప్రవాళించుచున్న పేలి
కీటమును శిరస్సున ధరించినవారును, పగడములు ముత్యములు నవరత్నములు గూర్చిన
నక్షత్ర హారములు కలిగినట్టి శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నానని స్తుతించెను. 7

శ్రీ శుకమహర్షి యొనరించిన దశావతార స్తోత్రము

మమ్ము రక్షోగుణకృత్యమగు నహంకారముచే మందబుద్ధియగు చతుర్ముఖుని
వేదములను మధుకైటబులు హరింపగా వారినుండి వేదములను గొనితెచ్చి బ్రహ్మకొనంగు
టకై మతస్విరూపమును ధరించిన శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 8

పాలనముద్రమధ్యము నందలి మందరపర్వతమును తేలికగా ధరించుటకును
దేవతలకమ్మకము నొనంగి కాపాడుటకును కూర్మావతారమును ధరించిన పురాణపురుషు
డగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 9

రాక్షసులచే భరింపనలవికాని వివముగా పీడింపబడుచున్నట్టియు, పాతాళలోక
గుహయందుంచబడినట్టి బూదేవిని లేవనెత్తగోరి వరాహరూపమును ధరించిన నాల్గు భుజ
ములకల శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 10

నకల ప్రాణులను హింపించుచున్నట్టియు, తనకు శత్రువగు హిరణ్యకశిపుని
వాడిగోళ్ళచే చీల్చివేసిన వృసింహరూపియు, చతుర్ముఖున కంతర్యామియై సృష్టినినెరపు
శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 11

మమ్ము బలివక్రవర్తియొక్క యాగళాలను ప్రవేశించి మూడడుగుల భూమిని
యాచించి మరల బలివక్రవర్తి శిరముపై మూడవ యడుగునుంచిన వామనరూపియగు
శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 12

(ఒక రాజు తన తండ్రిని చంపెనను కోపముతో) గండ్రగొడ్డలిచే రాజు
పంశముల విరుచుదియొక్క మార్లు నడించి తన తండ్రికి వారి రక్తమునే జలతర్పణ
ములుగా వొనంగిన పరశురామవతారుడగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 13

దశరథుని పుత్రుడుగా నవతరించి యొకే బాణముచే రావణుని శిరములను
ద్రుంచిన పరాక్రమశాలియై విభీషణుఁడు రాజ్యము వొనంగిన శ్రీరామావతారుడగు శ్రీమ
న్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 14

హలాయుధో యో యదువంశదీపః । ప్రలమ్బపూర్వామరవై రిహన్తా ।
అభూ ద్భద్రాన్యో బలభద్రరామో । విరాట్పురం తం శరణంప్రపద్యే ॥ 15

వృష్ట్యన్వవాయప్రభవం ధరిత్రీ । ధారాపహారప్రథితప్రభావమ్ ।
కృష్ణం పరం పాణ్డవభాగదేయం । యోగీంద్రివన్ద్యం శరణం ప్రపద్యే ॥ 16

కలిం స్వతః కల్మషదుష్ప్రచర్షం : కలానువిద్ధం వికరాలవేషమ్ ।
సంహర్తుకామో భవితా చ కల్కిః । య స్తం ముకున్దం శరణంప్రపద్యే ॥ 17

అహం మహాత్మేన్ద్రియపాన్ధూభూత । తన్మాత్రమాత్రాప్రకృతేః పూణీ ।
యతః ప్రసూతా పురుషః తవాత్మా । త మాత్మనాథం శరణం ప్రపద్యే ॥ 18

పురా య ఏత త్సకలం బభూవ । యేనా పి త ద్యుత్ర చ లీన మేతత్ ।
ఆస్తాం యతో ఒనుగ్రహనిగ్రహౌ చ । తం శ్రీనివాసం శరణం ప్రపద్యే ॥ 19

నిరామయం నిశ్చలసీరరాశిః । నికాశ సద్భ్రావమయం మహస్తత్ ।
నియన్త్రై నిర్మాతృ నిహన్తృ నిత్యం । నిద్రాణ మేకం శరణం ప్రపద్యే ॥ 20

జగన్త్రియః స్థావరజగ్గమాని । సంహృత్య సర్వాణ్యు దరే శయాని ।
ఏకార్ణవా న్తర్వటప్రతతల్పే । స్వపిత్య నన్తం శరణం ప్రపద్యే ॥ 21

విరన్తదుఃఖౌమ మతీంద్రియం తం । విష్కారణం నిష్కల మప్రవమేయమ్ ।
అఙ్గోరణీయాఽవమనన్త మన్తః । ఆత్మానుభావం శరణం ప్రపద్యే ॥ 22

చేతిలో నాగదినే యాయుధముగా ధరించినట్టియు, యాదవకులమున నావిర్భవించి నట్టియు, సులంబుడు మొదలగు రాక్షసులను సంహరించినట్టియు, ఉదాకపురుషుడును, శ్రేష్ఠమైన విరాడ్రూపుడునునగు బిరామావతారుడగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను.

యదువలెఁబుచ్చుడును, భూతారమును తీర్చుటలో ప్రత్యాశిషిగించిన ప్రభావము కలవాడును, పాండవులొనరించిన పుణ్యఫలహుషుడును, మువీళ్ళరుచే నమస్కరింపబడువాడును శ్రీకృష్ణావతారునిగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 16

స్వభావముచేతనే సాపముల విద్యుల మొనరించువాడును, షోడశకళాపరిపూర్ణుడును, భయంకరహుషుడును, జనులను సంహరింపగోరి కలికావతారుడు కాబోవునట్టి శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 17

ప్రకృతియు దానియొక్క వికారములగు మహత్తత్వము, అహంకారము, ఎదు నొకండు యంద్రియములు. పంచతన్మాత్రలు. పంచభూతములు యవియన్నియు యెవ్వని నుండి పుట్టి ప్రవర్తించుచున్నవో పురుషుడెవ్వనికి పరతంత్రుడై ప్రవర్తించుచున్నాడో అట్టి సకలాత్మస్వరూపుడును, అనన్యాధిపతియునగు నారాయణుని దిక్కుని వమ్ముచున్నాను.

పూర్వము సృష్టియంతయు నెవనిచే సృజింపబడెనో, యెవనియందు లీనమా యెవో కనికరము, కోప మెవని యధీనముననుండినవో యట్టి శ్రీనివాసుని శరణువేడుచున్నాను. 18

ఎట్టి యువద్రవములలేనివాడును, చలించని పీలినముద్రమును బోలిన చక్కని రంగుకలిగినవాడును, తేజోవిరాజితుడును, సర్వమును వియమించువాడును, సృష్టించువాడును, సంహరించువాడును, నెల్లపుడును యోగవిద్రలోనుండు శ్రీమన్నారాయణునే శరణువేడుచున్నాను. 20

చరాచరాత్మకమగు ప్రాణివమూహమును సంహరించి దానినంతను తన గర్వమున విడుకొని పండుకొనియుండువాడును, ఒకే జలమయమగు సముద్రమున మర్రియాకుపై నిద్రించుచుండు పురాణపురుషుడగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 21

దుఃఖసముదాయమును పోగొట్టువాడును, ఇంద్రియములకు గోచరింపనివాడును, తపకు మరియొక కారణములేనివాడును, ఇంద్రియముల అవసరములేకయే వాని కార్యములను చేయువాడును, ప్రమాణములచే నూహింపతగవివాడును, అణువుకంటె నణువును, అదిమధ్యాంతరహీతుడును, స్వాధీనమైన మహిమకలవాడునునగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 22

సప్తామ్బుజీరజాకరాజహంసం । సప్తార్ణవీనఃసృతికర్ణదారమ్ ।
సప్తాశ్వబిమ్బస్థహిరణ్మయం తం । సప్తార్చిరజ్గం శరణం ప్రపద్యే ॥ 23

నిరాగసం నిర్మలపూర్ణ బిమ్బ । సిరీధరీనాథనిధాననాథమ్ ।
విరీతసీతం నిగమాస్తనిత్య । నిశేయసం తం శరణం ప్రపద్యే ॥ 24

ద్వితీయహీనం రచితాజదాత్మ । నికాస్తరాలోపితవిశ్వవిశ్వమ్ ।
విస్సేమకల్యాణగుణాత్మభూతమ్ । విధిం విధీనాం శరణం ప్రపద్యే ॥ 25

శ్రీనివాసముద్దిశ్య శుకబ్రహ్మర్షి ప్రార్థనా.

త్యక్చర్మమాంసాస్థ్యస్యగత్రమూత్ర । శ్లేష్మాత్త్రవిట్పుక్రసముచ్చయేషు ।
దేహేష్యసారేషు న మే స్పృహై షు । ధ్రువం ధ్రువం త్వం భగవన్ ప్రసీద ॥ 26

కారుణ్యపాథోవిధివర్గదూర్మి । మాలాంసచైవలకజ్జలాక్తైః ।
రాజీవరాజీరమజై రపాణైః । రూఢ మానస్తయ నాకనాథః ॥ 27

భక్తిః క్వ మే త్వచ్రరణారవిస్త । మధూదమాద్యన్మహిమా ఒప్యనన్యా ।
బుద్ధిః క్వ దుష్టేద్వియవాజిరూఢా । నై కత్రతేజస్తమిరస్థితి ర్హి ॥ 28

న విద్యతే త్వత్పదపద్మపీఠ । విషేషితాం క్వ ప్యుభయం నరాణామ్ ।
ఉపస్థితం మే భయ ముత్పలాక్షి । విలోకనై ర్గోపయ లోకనాథః ॥ 29

సప్తవీధిపాత్యక భూమండలమునంతను రంజింపజేయు రాజహంసయైనట్టియు, సప్తవిమలవృక్షమైన సంసారపాగరమును దాటించు చుక్కావివారైనట్టియు, సూర్య మండలాంతర్వర్తియగు స్పృహణీయ దివ్యమంగళ విగ్రహవిశిష్టుడైనట్టియు, అగ్ని కంతర్వాసిగానున్నట్టి శ్రీమన్నారాయణుని దిక్కువి నమ్ముచున్నాను. 23

దోషములలేదనివాడును, నిర్మలమగు పూర్ణవృక్షుడైబోలెన ముఖకాంతికల వాడును, ధర్మనిర్ణయము నొనరించువాడును, వేదాంతబోధితమై నిత్యమగు మోక్షము నొనంగువాడనగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 24

సాటిలేదనివాడును, జీవులకంతరాత్మగానున్న తనలో విమలద్యుకొని ప్రపంచము నంతను సృష్టించినవాడును, హద్దులేని కల్యాణగుణములు స్వరూపముగా కలవాడును, విదు లకు విధియనగు శ్రీమన్నారాయణుని శరణువేడుచున్నాను. 25

శ్రీనివాసునిగూర్చి శుకమహర్షి యొనరించిన ప్రార్థన

శరీరము, చర్మము, మాంసము, ఎముకలు, రక్తము, కొవ్వు, మూత్రము, శ్లేష్మము, మలము, శుక్రము మొదలగువాటిచే కూడిన సారములేవి దేహములయందు నాకు కోరికలేదు. హే దేవా ! ఇది విశ్వయము, విశ్వయము. నీవు వన్ననుగ్రహించుము. 26

స్వర్లోకాదిపా : దయాననుద్రమున తరంగించుచున్న కెరటములచేనొప్పు నాడు యను కాటుకచే పూయబడిన తామరపుష్పములవలె మనోహరములగు క్రీగంటి ప్రసార ములచే దీనుడనగు నెన్నానందింపజేయుము. 27

స్వామీ : నీ పాదారవిందములనుండి ప్రవించునట్టి మకరంద రసాస్వాదనముచే మైమరపింపజేయు వైభవముగల విశ్వరథక్రీ, అవిధేయములై దుర్విషయములవైపు లాగునట్టి దుష్ప్రేంద్రియములవలదు గుణములచే పీడ్యబడుచున్న బుద్ధిగల నా కెల్లు పుటించును, నీకటియున్నచోట వెలుగుండునా : 28

నకల లోకములకు ప్రభువైనవాడా ! నీ పాదపద్మములను సేవించు మనుజుల కశుభములే యుండవుకదా ! నాకు ప్రీతికల కటాక్షవీక్షణములచే భయము సంభవించినది, దానిని బోగొట్టుము. 29

సమాధిభక్తో య మిహ ప్రవృత్తో దురాత్మనా కేన దురస్తచిన్తః ।
త్వ మేవ మాం రక్ష భయాదముష్మాత్ త్వదన్యతో నాస్తి గతి మృతన్తః ॥

అనాథనాథ । దిషణా । మమ త్వయ్యేవ వర్తతే ।
సర్వథా సర్వకాలేషు । తదా యస్తాం త్వత్ప్రసాదతః ॥ 31

ప్రసన్నే త్వయి గోవిందే । లభ్యం సర్వత్ర కిం ప్రభో ।
స్వర్గాపవర్గౌ భగవన్ త్వద్భక్తానామదుర్గతౌ ॥ 32

భవతా వీక్ష్యతే య స్తు । తస్య త్వద్భక్తి రూర్జితా ।
ఉపేక్ష్యతే తు య స్తస్య । భోగేచ్ఛా చా భిజాయతే ॥ 33

అతః శృణ్వారయోగ్యస్త్రీ । భయవిహ్వల మత్ర మామ్ ।
రక్ష త్వ మేవ శరణం । అనన్యశరణో గతః ॥ 34

నమః సకలకల్యాణ । కానడే కరుణాత్మనే ।
శ్రీవత్సవక్షసే తస్మై । లక్ష్మీనారాయణాత్మనే ॥ 35

రమ్భాదీనాం స్వలావణ్యనిష్టాపూర్వకం యథాగతం గమనమ్.

పాతాళరే బ్రహ్మమునో పురాణం । పుమాంస మిత్థం శరణం ప్రపన్నే ।
దేవప్రియః కామశరేణ విద్ధా । యథాగతమ్ క్షీణధియః ప్రతీయుః ॥ 36

అథ మరవనితాభి రీక్షణాద్యైః । విజవికృతై రగృహీతవిత్తవృత్తిః ।
విదు రివ తమసా గృహీతముక్తో । ముని రపి విచ్ఛలదీః తపః ప్రపన్నః ॥ 37

ముకుందా : ఎవడో దుష్టబుద్ధికలవాడై నా తపోభంగము నొనరించుటకు పూను
కొనియున్నాడు. మిక్కిలి విచారముగానున్నది. ఈ భయమునుండి నీవే నన్ను కాపాడ
వలెను. నీకంటే వేరొకడు దిక్కులేదు. 30

దీవణఁదో : నా బుద్ధి యెల్లప్పుడు నీయందే యుండును. అన్నివిధముల, అన్ని
కాలములయందా బుద్ధి యిట్లే నీ యనుగ్రహమున నిలుచునుగాక : 31

ప్రతూ : గోవిందా : నీ వనుగ్రహించిన పౌంరథావిధేదియు మండదుకదా :
వ్యర్థము. మోక్షము నీ భక్తులకు మకరముగా పొందదగినవి. 32

నీ కటాక్షపాత్రుడగు వానికి నీయందు గొప్ప భక్తి కలుగుచున్నది. నీ వెవ్వని
విషయమున నుపేక్షింతువో వానికి విషయసుఖములయందానక్తి కలుగుచున్నది. 33

కావున కేవల శృంగారరసమునకే తగిన స్త్రీలవలన భయముచే క్రుంగుచున్న
నన్ను రక్షింపుము, నీవే శరణు. ఇతర దిక్కులేవివాదము. 34

నమస్త్ర శుభముల నొసగూర్చువాడును, దయావ్యథాపుడును, శ్రీవత్సమను
పుట్టచువచ్చు గుర్తుగాగలవాడును అగు లక్ష్మీనారాయణునకు నమస్కారము. 35

రంభాదులు తమ సౌందర్యమును నిందించుకొనుచు వచ్చిన
దారినే వెడలిపోవుట

సరాశరువి మమమధగు శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు ఆదివృధును విట్లు శరణు
పొందగా సురకాంతలు మమృతబాణపీడితులై ఘోరేవివారై నచ్చినదారినే వెడలిపోయిరి. 36

దేవకాంతల క్రీగంటి ప్రసారములచేతను, శృంగారచేష్టలచేతను తన మనో
వ్యాపారములను చలించినీక చీకటిచే కప్పబడి విడువబడిన చంద్రునివలె శ్రీ శుకయోగీం
ద్రుడు శృంగ మనస్సుకలిగి తపమొనరించుకొనసాగెను. 37

హస్తాంతరమానాను । తపోఽగ్నే మహామునేః ।

రూపవేషాభ్యసూయాను । నిర్గతాస్తపస్సరస్వి తః ॥

38

భగవత్కృపయా శుకకృతదృఢతర భక్తిహర్షకభగవదుపాసనమ్.

తతః స్మరన్ భగవతో । హృషీకేశస్య శార్దూలః ।

ఇన్ద్రియగ్రామ మఖిలం । సంయమ్యా నై సమర్పయన్ ॥

39

పరాం కాష్ఠాం సమాశ్లాజన్ । కాష్ఠాశ్మసమకాయకః ।

అతితపసచారిత్రం । కుర్వ స్సజ్జాప్తభూమిగః ॥

40

భక్తార్తిభంజనపరం । భక్త వత్సల మవ్యయమ్ ।

హృత్పుండ్రీకవిలయం । చిత్తయన్ పుష్కరేక్షణమ్ ॥

41

విజ్ఞానవైరాగ్యనిధిః । కార్ణద్వైపాయని ర్మునిః ।

అతిఘోరతరం క్రూరం । చకార సుమహా త్తపః ।

తపసా తస్య సర్వాత్మా । సస్తుప్తః పద్మలోచనః ॥

42

శుకమునిం వ్రతీ తపస్తుప్తశ్రీనివాసాగమన్.

సంహర్తా రక్షితా స్రష్టా । భువనాని చతుర్దశ ।

అనుగ్రహీతా ౭వ్రత్యామీ । విగ్రహీతా నిరస్తరః ॥

43

శక్లచక్రగదామౌఞి । రాజక్కరచతుష్టయః ।

మూర్తాతపత్రితానస్త । సహస్రఫణమణ్డలః ॥

44

నన్దై రభినవాకలైః । తపనీయమయాంశుకైః ।

సుమనోభిః దివ్యగన్దైః । దివ్యాలేపనచన్ద్రైః ॥

45

మహాయోగీంద్రుడగు శ్రీ శుభవి తపోఽష్టమున ఫలితము నొందనివాడై
తన నాందర్యమును, వేషమును విడిచివేశాడు. తన కౌశలమును చేపకాంతంబృత్యుండి చెడనింతనే

భగవంతుని దయచే శుభముని యొనరించిన గొప్పదగు

భక్తితోగూడిన భగవదుపాసనము

ఇంద్రియములకు వియంకయగు శ్రీమన్నారాయణుని ధ్యానించుచు తన
ఇంద్రియములవన్నిటిని వియమించి శ్రీమన్నారాయణునియందే సమర్పించుచు 39

భగవదుపాసనలో చివరి యనుభవమును కోరుచు, కర్రతోను, రాయితోను
నమానమగు శరీరముకలవాడై మిక్కిలి కఠినమగు తపశ్శాస్త్రము మించి కాలిబొటన
వ్రేలిపై భూమిమీద వించి 40

భక్తుల బాధలను పోగొట్టుటలో నానక్రికలవాడును, భక్తులయందు వాత్సల్యము
కలిగినవాడును, వాళరహితుడును, పజ్జనుల మనస్సనెడు పద్మము వివాసముగా కలవాడును
నగు తామరపద్మ పత్రములనుబోలిన నేత్రములుకల శ్రీమన్నారాయణుని ధ్యానించుచు 41

భగవదుపాసనవిక జ్ఞానముచే వైరాగ్యము మిక్కుటముగా కలిగినవాడై,
(పరాశర పుత్రుడైన) వ్యాసుని కుమారుడగు శ్రీ శుభయోగీంద్రుడు మిక్కిలి భయంకర
మును, తీక్షణమునగు తపమునానరించెను. చేతనాచేతనముల యం దంతర్యామిగనుండు
పుండరీకాక్షుడొకని తపముచే సంతసించి 42

శుభయోగీంద్రుని వద్దకు తపస్సుచే సంతసించిన శ్రీనివాసు డయదెంచుట

పదునాఱగు భువనములను సంహరించువాడు, రక్షించువాడు, నృశించువాడును,
పజ్జనులను దయచూచువాడును, ప్రాణులందరియందు ప్రవేశించియుండువాడును, దుష్టుల
రక్షించువాడును, విత్తమైవివాడును 43

శంఖము, చక్రము, గద, పద్మములచే ప్రకాశించు నాల్గు చేతులు కలవాడును,
ముత్యముల గొడుగువలెనున్న యాదిశేషుని నేయి వడగంక్రింద నున్నవాడును, 44

అప్పటికప్పుడు వికసించినవియు క్రొత్తవియు, బంగరుమయమైన కాంతులు
కలిగిన కంజలంఘలు కలిగినవియు, మంచి పరిమళముగల పుష్పములతోను, దివ్యమగు
అంగరాగములగు మంచిగంధముతోను 45

అలక్ష్మితాఞ్మహిమా । నృయమానముఖమ్ముజః ।

మకరన్ద్రస్రవత్పద్మ । ప్రభావగుణవీక్షణః ॥

44

అపాదమాదమాధుర్య । మహిమా మహతో మహాన్ ।

నేవావిశారదై స్సార్థం । గణై స్తు కుముదాదిభిః ॥

47

విచిత్రహేతిహస్తేన । విష్వక్సేనేన నేనితః ।

పఞ్చాయురైః మూర్తిమద్భిః । పరీక్షితసమేక్షణః ॥

48

మహర్షిభిః మరీచ్యత్రి । భృగుపూర్వైః మహాత్మభిః ।

ఇంద్రాదిభిః లోకపారైః । నేవానుగుణభూతిభిః ॥

49

త్రయస్త్రింశత్కౌటిక శ్చ । దేవద్యున్దైరభిఃపుతః ।

పఞ్చాత్మనఃసుపర్జస్య । పఞ్చోపనిషదాత్మనః ॥

50

పఞ్చవక్త్రప్రతికృతేః । పఞ్చాధర్వాణ్యనమ్మదః ।

ఋగ్యజుస్సామవపుషో । నాగభరణభూషణః ॥

51

అప్రమేయప్రభావస్య । స్కన్ధపీఠ మధిష్ఠితః ।

అహం ప్రథమపూర్వాభిః । ద్వాత్రింశత్కౌటిక క్తిభిః ॥

52

వైష్ణవీభి స్సేవ్యమానో । దేవః పద్మనరస్తతే ।

శ్రీభూమిరీలానహితః । ప్రాదురాసీ త్పురఃపుమాన్ ॥

53

భగవేంద్రం విలోక్య భక్తమునికృతనదినాదికమ్.

తతః ప్రసాదాత్కృతాఞ్లో । ముక్తః పరమపావనః ।

పురుషోత్తమశిష్యుః । పురుషోత్తమశిష్యుః ॥

పురుషాతానజం పూతం । పురుషం తం పురాతనమ్ ॥

54

అలంకరింపబడిన శరీరసౌందర్యము శరిగినట్టియు, చిరునవ్వు చిందులించు చున్న పద్మమునంటి ముఖము కలిగినవాడను, తేనెకొయ్యకుచున్న పద్మమునుబోలిన నేత్రములు కలవాడను 46

పాదముల నుండి శిరమువరకు మధురమగు మహిమచే గొప్పవాడై పూజనీయుడై యున్న వాడను, తనకు కైంకర్యము నొనరించుటలో నేర్పరులగు కుముదుడు మొదలగు గణ నాయకులతో కూడినవాడను 47

మిక్కిలి చిత్రముగానుండు ఆయుధమును చేతదరించిన విష్యక్తేనుచే పేవింప బడుడు, శరీరదాడులగు శంఖచక్రాది వంచాయుధములచే శ్రద్ధాభక్తులతో పేవింపబడుడు 48

షరీరి అత్రి భృగువు మొదలగు మహాత్ములగు లోకపాలనతోను, తనను పేవింపబడు తగిన యైశ్వర్యముకల 49

ముప్పది కోట్ల దేవతా నమూనాములచే స్తుతింపబడుడు, వంచాత్ముడును వంచోపవిషత్వరూపుడను 50

తఃకానము, తత్పురుషము, వామదేవము, వద్యోజాతము, ఆహారము అను నైదు ముఖములుగల శివునకు మాటు రూపగువాడను, వంచాధర్వాంగ వంశదశరిగినట్టియు, ఋగ్వేద యజుర్వేద సామవేద శరీరుడును, సాముల నాభరణముగా ధరించిన వాడను, 51

ఏ ప్రమాణములచేతను మాహింపశక్యముగాని ప్రభావముకలవాడను నగు గరుత్మంతుని బాహువుల మూలమున కూర్చువియుండువాడను, నేను ముందర, నేను ముందరయని విచ్చేయు ముప్పదిరెండు కోట్ల విష్ణునంబంధ శక్తులచే 52

పేవింపబడుడు పరాత్పరుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు పద్మనరవోవరశీరమున శ్రీ భూవీలాది దేవేదులతో ప్రత్యక్షమాయెను, 53

శ్రీమన్నారాయణుని గాంచి శుకముని యొనరించిన

నటనము మొదలగునవి

తననుచే కృశించిన శరీరము కలవాడను, ముక్తకుల్యుడును, మిక్కిలి పని శ్రుడును, వ్యాసమహర్షి పుత్రుడును, వరహ మౌసీంద్రుడును, తనమ్మచే నొనరిన సౌవ ఘ్నలకలవాడనగు శుకయోగీంద్రుడు గొప్పతగు ఆననమున నానీతుడును, దేవేంద్రుని కమ్ముడగు ఉపేంద్రుడును (వామనమూర్తియు), వరమపవిత్రుడును, అదిపురుషుడును 54

కటాక్షవిజృంభస్త . శ్రీతల్లేశభరం పరమ్ ।
ప్రసన్నవదనం దృష్ట్వా । విష్ణురశవసం విభుమ్ ॥ 55

వైయాపి ర్మనిశార్దూలః । తపోవిగతకల్మషః ।
ససమ్ప్రమం సముత్థాయ । నివిష్టః కుశవిష్టరాత్ ॥ 56

రోమాఞ్చకఞ్చకతనుః । హర్షోత్ఫుల్లవిలోచనః ।
స హసన్ ఉత్తరాసంగం । చిద్దన్ కృష్ణమృగత్వచమ్ ॥ 57

విశిషన్ అక్షమాలా ఞ్చ । తూర్ణం భిస్సన్ కమణ్డబమ్ ।
అనన్దాశ్రుపరీతాక్షో । గర్భదర్శకస్థరః ॥ 58

తత శ్చ నర్తనం కర్తుం । వికర్తన విభాస్వరః ।
వివృత్తిధర్మవిష్టాతో । మునిఃప్రవవృతేముదా ॥ 59

మతక్లజక్రమత్రమో బ్రహ్మన్మతక్లజక్రమః ।
సుధాభిలాషదేవభూః అమన్దమన్దవిక్రమః ।
వివాతదీపవిశ్చలః చలత్కరరవస్ఫుటత్ ।
దిగన్తరాశమణ్డలో ననర్త నన్దయన్ విభుమ్ ॥ 60

పరిత్రమన్ అదక్షిణం ప్రదక్షిణం పరిత్రమన్ ।
విభావయన్ విలోక్షయన్ అభావయన్ ఆలోకయన్ ।
శనైః శనై రసఞ్చరన్ సుసఞ్చరన్ శనైః శనైః ।
ముదావిలావలోకనో మదావిలావలోకనః ॥ 61

తతస్తుతోటకంవృత్తం । కరతాడనపూర్వకమ్ ।
రచయన్ దణ్డమాదాయ । కరాభ్యామవలమ్పయన్ ॥ 62

అస్పృహయన్ క్షేపయన్ శ్చ । వ్యవహర్యమస్తకః ।
ననర్తవరమానతో . వాచయన్ నామకారిణః ॥ 63

తన శ్రీగంజీ ప్రసారముచే తనను శరణుజొచ్చినవారి కష్టములను నశింప జేయువాడును, పరాత్పరుడును, అనుగ్రహపూర్ణమైన ముఖముకలవాడును, దర్శముడి అకారముగల వెంట్రుకల నుడి చెవియందుండుటచే విష్ణురశ్మిపుడనబడు సర్వవ్యాపియగు శ్రీమన్నారాయణుని తనస్సుచే పాపరహితుడగు వ్యాసుని పుత్రుడగు శ్రీ శుకుడను నా మునివర్యుడు గాంచి తొందరపాటుతో దర్శనమునుండి లేచి వింది 55, 56

గగన్పాటుచే గవ్వబడిన శరీరముకలవాడై సంకోషముచే మిక్కిలి వికసించిన నేత్రములుకలవాడై నవ్వుచు వైబిట్టగా కరించిన లేడివర్కము నెగురవేయుచు 57

జనమాలను పైకెగురవేయుచు, కమండలమును శ్రీఘ్రముగా పగులగొట్టుచు ఆనందబాష్పములతో విండిన నేత్రములుకలవాడై, ఆనందముచే తొట్టుపడుచున్న గొంతుకలవాడై 58

సూర్యునితో సమానమగు కాంతికలిగి మోక్షవర్కమునందారితేరినవాడై సంత సమున నాట్యమొనరింపసాగెను. 59

ఏనుగు నడకవలె నడచువాడును, తిరుగుచున్న గజమోయను భ్రమను కలి గించువాడును, అమృతమును గోరు దేవతల కాలవాచమగువాడును, ఒకప్పుడతివేగము గను, మరియొకప్పు డతిమందముగను సంవరించువాడును, గాలిలేచినచో మన్న దీపము వలె చలింపనివాడును, కదల్చుచున్న చేతులచప్పుడుచే తుత్తునియలగుచున్న డిక్కులను విదిక్కులను కలవాడును 60

ఏచ్చివానివలె తిరుగుచున్నవాడై భగవంతునకు ప్రరక్షిణముగా తిరుగుచు, భగవంతునే ద్యావించుచు, భగవంతునే దర్శించుచు, ఇతరములను చింతించక చూడక, ఒకప్పుడు వేగముగా నడచుచును, వేరొకప్పుడు మెల్లమెల్లగా నందముగా నడుచుచును, సంకోషముతో కలుషితమైన చూపుకలవాడును, గర్వముచే కలుషితమైన (ఎర్రనైన) కన్నులుకలవాడును 61

తప్పెటలతో తోటకప్పుత్రమును గావమొనరించుచు, దండమును రెండు చేతులతో నట్టుకొని 62

భుజములను కొట్టుచు, పెడబొబ్బలిడుచు, తన శరమును తన కాళ్ళకు తగులు నట్లుగా వంగుచు, మిక్కిలి సంతపించుచు శ్రీమన్నారాయణుని నామములనే యుచ్చ రించుచు 63

చరణం చటులం కలయన్ కలయన్ । కమలా రసికం సరసం రమయన్ ।
నటనం ఘటయన్ సుపదం సువదన్ । హరినామమునిః శుభవాయితకః ॥ 64

ఆరుణారుణపజ్జ-జస్రోదరదృక్ । కరుణారిణామికటాక్షచణమ్ ।
రథనేమిలసత్కరసిరరుహం । రమయ న్నతసీకుసుమాజ్గరుచిమ్ ॥ 65

సరసం విచరన్ పురతిః పరితో । విలస న్నసకృత్ మురవై రివిభోః ।
కరపజ్జ-జతాదనతాలసత్ । గమనం విగమా న్తవిలాసభువః ॥ 66

భుజబద్ధజటః కరయుగ్మభృతా । జ్వలితో మృగయాధపదృప్తవపుః ।
మృగయ స్నివ యూథపతిం పరితః । పున రవ్య సకృత్ వికృతః సుకృతః ॥ 67

అతికుణ్డలితాంగభుజజనమో । నటనస్ఫుటకుట్టితకుట్టిమభూః ।
రజసిముఖతాన్తావకుణ్డలిత । త్రిపురా న్తకరీతిపురశ్చరణః ॥ 68

ఇతి దృఢకృతభక్తిః వాసుదేవే పరస్మిన్ ।
ఆకలసకలమిశ్రశ్రేయసి శ్రీనివాసే ।
విగతకలింకాయో ఒపాయశూన్యాత్మభూతిః ।
విమలధిషణభూతః సంయమీ వ్యాససూనుః ॥ 69

హృదయకమలమద్యాద్యాపితం పజ్జ-జాక్షం ।
పరిజనపరిబర్హా భూషణాస్త్రాదిసేవ్యమ్ ।
బహి రివ పురత స్తం వీక్ష్య చక్షుఃపదస్థం ।
నియమితవిగమా న్తః పూర్ణకామో బభూవ ॥ 70

శ్రీనివాసకృపయా శుకబ్రహ్మర్షే ర్ముక్తిః.

ఈర్ష్యశో తాదృశ మృషిం । భక్తివిఘ్నాలచేతనమ్ ।
శక్తిర్నిభజ్జనకరో । రగవాం ప్రార్థనాహసః ॥ 71

అడుగుల సందముగా నుంచుచు, రమావల్లభుని సరసముగా రంజించేయుచు నటనమును హర్షుచు, శ్రీమన్నారాయణుని చక్కని పదములుగల నామములను చక్కగా నుచ్చరించుచు

(4

మిక్కిలి యైరవగు పద్మమువంటి నేత్రములుకలిగి, దయచొరికిండుచున్న క్రీగంటి ప్రసారములలో నేర్చుకలిగినట్టియు, చక్రముచే ప్రకాశించుచున్న పద్మమువంటి చేయి కలిగినట్టియు, దిరిశెనపుష్పమువంటి శరీరసౌందర్యము గల శ్రీమన్నారాయణుని సంతసపరచుచు

65

మరు డను రాక్షసుని సంహరించినట్టియు, వేదాంతములకు విహారస్థానమైనట్టి శ్రీమన్నారాయణుని యెరుటను, చుట్టును పద్మములవంటి చేతులను తట్టుటచే కలిగిన తాళముచే ప్రకాశించు గమనము కలుగునట్లుగా చక్కగా సంబరించుచు మాటిమాటికి

66

ఉత్పహించుచు బాహువులయందు వ్రేలాడుచున్న జడలుకలవాడై రెండు చేతులను జోడించినవాడై మృగరాజువంటి ఆనందపుష్పమైన శరీరమునుకలవాడై ఆపుణ్యకలుగ మృగనాథుని యన్వేషించుచున్నాడో యనునట్లంతటను మాటిమాటికిని వికారమునుచేయుచు

మిక్కిలి చుట్టులుగా చుట్టుకొనబడిన నాగుపామువలె నర్చనమొనరించుచు, నటనలో గట్టిగా త్రొక్కబడిన రాతికట్టదపు భూప్రదేశము కలవాడగుచు, దురుడు సంధ్యాసమయమున నొనరించు నాట్యము నప్రదానమొనరించు తాండవ పద్ధతికలవాడై నిర్మలమైన శరీరము కలవాడును

68

విరపాయమగు నాత్మైశ్వర్యము గలిగినట్టియు, విర్మల జ్ఞానస్వరూపుడును, జితేంద్రియుడును నగు నా శ్రీ శుకమహర్షి ఒక్కటియు తక్కువకాని సమస్త శ్రేయో వ్యరూపుడగు పరవాసుదేవుడగు శ్రీవివాసునియందీ విధమగు భక్తికలవాడై

69

తన మనస్సనెడు కమలము చుద్యమున విసేపించియున్నట్టియు, పద్మములవంటి నేత్రములు కలిగినట్టియు, పేనకాబ్బందముతోను, రాజులకు తగిన భూషణములతోను, అత్తములతోను నేపించబడుచున్నట్టియు, తనకెదురుగా నయనములకు గోచరించుచున్న శ్రీమన్నారాయణుని గాంచి స్వాదీనమైన వేదాంతార్థములుగల శ్రీ శుకమహర్షి కోర్కెలు పరిపూర్ణముగా పొందినవాడాయెను.

70

శ్రీవివాసుగ్రహమున శుకయోగీంద్రునకు మోక్షము సిద్ధించుట

ఇపుడిట్లు వృత్కము నొనరించుచు ముమ్మ దగవద్ద్యానైకవిత్తుడై, భక్తిచే మోహమునందుచున్న మనస్సుకల శుకయోగీంద్రుని భక్తుల కష్టములను పారద్రోలవాడును, గరుత్మంతు నధిష్ఠించినవాడు వగు శ్రీమన్నారాయణుడు

71

దయామితామౌఢితుజ్జ । లోలకల్లోలకేశినా ।

సమీక్షకమలాభోగ । రాగధేయేనచతుషా ॥

72

శద్విజ్రహ్మహ్యహగర్భం । సంస్కర్తుచ్ఛాసముద్యతః ।

స్తేహగర్భేణవచసా । బహుషేష్టోనయన్ హరిః ॥

73

శ్రీభగవాన్ —

మునేః తాపసశార్దూల । తప స్తప్తం సుదుశ్చరమ్ ।

ఆనందకన్దసద్గర్భ । నిశ్శేయసకరం పరమ్ ॥

74

ముక్తి ర్నత్రా ముదాకారా । సశరీరా ౭వి నశ్వరీ ।

కల్పితమే చ సాయుజ్య । మస్మన్మన్త్రాజ్ఞసమ్భవమ్ ॥

75

ఇత్యుక్త్వా భగవా విష్ణుః । కృష్ణదై వ్విపాయనాత్మజమ్ ।

భక్తప్రతారితో భక్తైః । శత్రైః సర్వధే స్వతః ॥

76

ముక్త శ్శుకో ముని రపి । ముకున్దగతచేతనః ।

అప్రాకృతాఙ్గప్రథయన్ । ప్రకృత్యా ప్రకృతిప్రభామ్ ॥

77

ప్రణమ్య దజ్జవ ద్భూయౌ । సాష్టాంగం తత్ర సత్వరః ।

అవాప్తాభీష్టకామ స్సన్ । తత్రా ౭స్తే సుఖ మాశ్రమే ॥

78

ఇతి శ్రీపార్వపురాణే క్షేత్రకాండే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్యే దేవలదేవదర్శన సంవాదే

శ్రీవివాస ముద్దిశ్య రమ్భాద్యపురిసజ్జితభీతశుక ముత్త్యాదివర్ణనం

నామ షడ్వింశో ఽధ్యాయః.

చయ యనెడు సముద్రమున నెత్తుగా తరంగిండుచున్న తరంగములనుబోలిన
శ్రీదేవి కానందకరమగు వద్వజ్జనహితమగు కటాక్షముతో పీడించి 72

ప్రేమ నిర్భరమైన శ్రీమాక్తితో శ్రీశకు నానందపరచుచు శ్రీహరి యట్లు
పట్టెను. 73

శ్రీమన్నారాయణుడు —

మునీంద్రా : శ్రీ శకా : మహదానందరూపమగు మోక్షమునొసగు గొప్పదగు
దుష్కరమైన తపము నాచరించితివి. 74

సంతోషరూపమును, అప్రాకృత పంచోపనిషత్ప్రాయమగు శరీరముతోగూడిన
పునరావృత్తిరహితమగు మోక్షము నీ కొనంగబడినది. ప్రళయకాలమున నా మంత్ర శరీరము
వలన కలుగునట్టి సాయుజ్యమును మదయగలవు. 75

అవి యట్లు శ్రీమన్నారాయణుడు శ్రీ శుకయోగీంద్రునితో పరికి భక్తుల భక్తికి
చళంపదుడగుచు నచ్చటనే యంతర్ధానము వందెను. 76

శుకయోగీంద్రుడును భగవదనుగ్రహముచే ప్రాప్తమైన ముక్తికలవాడై నారా
యణునే ద్యావించుచు అప్రాకృతమైన శరీరముకలవాడై యుండియు స్వాభావికమైన
ప్రాకృతిక శోభను జూపుచు 77

వెంటనే తొందరతో నెచ్చట భూమియందు సాష్టాంగపందనము నాచరించి,
నకల కోరికలను బడసి యాశ్రమమున సుఖముగా నుండెను. 78

ఇది శ్రీ వద్వపురాణమున క్షేత్రకాండమున శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యమున దేవల దేవవర్షన
సంవాదమున శ్రీనివాసునితో రంభ మొదలగు అవ్వరస సముదాయమువలన భయపడిన
శుకయోగీంద్రు డొనరించిన ఖైత్రము మొదలగునవి వర్ణించుట యనెడు
యిరువదియారవ అధ్యాయము.

సప్తవింశో ఒధ్యాయః

శుకమునికృత శుకపురాణోత్తరశత విప్రగృహ నిర్మాణాని.

దేవదర్శనః —

తత్ర శ్రీపద్మతీర్థస్య । తీరేఽస్మిన్ నివసన్ శుకః ।
ద్యానయోగపరో ఒధ్యాత్మ । బ్రహ్మవిద్యావిశుద్ధధీః ॥ 1

ఏకాన్తభావ మాతిష్ఠన్ । ఏకాయనవిదాం వరః ।
సాఙ్ఖ్యయోగపరో నిత్యం । సద్ధ్యానాధ్యయనాన్వితః ॥ 2

ద్వాదశాక్షరశిక్షకః । ప్రత్యక్షరనిరీక్షకః ।
పరాశరాత్మజసుతః । సుతరాం పరమో మునిః ॥ 3

ఉవాస సుచిరం కాలం । శ్రీనివాసపరాయణః ।
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థ । ముపగన్తుమనా స్తతః ॥ 4

చత్రే స్వనామ్నా ఒగ్రహార । మష్టోత్తరశతం ద్విజాన్ ।
నిత్యత్రయీకాన్ త్రయ్యస్త । ముఖాన్ మఖముఖక్రియాన్ ॥ 5

సువృత్తాన్ శుభ్రమనసో । వివృత్తాన్తైదికక్రియాన్ ।
నానాగోత్రా నబ్బిదత్తైః । నిర్మమే నమ సాదరాన్ ॥ 6

శుకపురే బలభద్రసహకృతకృష్ణప్రతిష్ఠా.

బలభద్రదేవ బలినా । మాయయా సహ మాయినమ్ ।
దేవక్యా వసు దేవస్య । యశోదానన్దగోపయోః ॥ 7

ఇరువదియేడవ అధ్యాయము

శుకయోగింద్రుడు శుకపురమునందు నూటయెనిమిది బ్రాహ్మణ
గృహములను నిర్మించుట

దేవదర్శనుడు —

శ్రీ శుకయోగింద్రుడు వద్దనరోవరముయొక్క గట్టున వివసించుచు, ద్వాన
యోగమున విష్ణుకలిగి బ్రహ్మకు సంబంధించిన యవ్యాత్మవిద్యచే పరిశుద్ధుడగు మనస్సు
కలవాడై 1

ఏకాగ్రచిత్తులలో శ్రేష్ఠుడై, అనన్యపరులలో నగ్రేనరుడై, జ్ఞానయోగమున
విష్ణుకలవాడై చక్కని భగవద్భావము వేదాధ్యయనము నొనరించుచు 2

వాసుదేవద్వాదకాక్షరీ మహామంత్రవిష్టాకయు, అందలి ప్రతి యక్షరమును
విమర్శగా పరిశీలించువాడును నగు పరాశరమహర్షి మనుమడగు శుకుడు మునులలో
రోమణియై 3

శ్రీమన్నారాయణ చరణారవింద సంసక్తమావసుడై చాలకాలమవల వివసించి
స్వామిపుష్కరిణీ తీర్థమునకేగుటకు సంకల్పించి 4

ఆ పద్మతీర్థ తీరమున తన పేరుతో నొక అగ్రహారమును విర్మించెను. అందు
ప్రతిదినము వేదపారాయణము నొనరించువారును, ఉపనిషత్తు ననుసరించువారును,
యజ్ఞయాగాది వైదికకర్మవిరతులును నగు నూటయెనిమిది బ్రాహ్మణ కుటుంబములను
నెలకొల్పెను. 5

వారు మంచి నరపడికలవారును, విర్మలమగు మనస్సుకలవారును. వేదముచే
విధింపబడని కర్మలనెన్నడును చేయనివారును, అనేక గోత్రములయందు పుట్టినవారు గను
మండిరి. 6

శ్రీ శుకులు నిర్మించిన పట్టణమున బలరామునితో కృష్ణుని ప్రతిష్ఠించుట

పరాశర పుత్రుడైన వ్యాసుని కుమారుడైన శ్రీ శుకుడు బలాభ్యుదగు బల
రామునితో ఆశ్చర్య శక్తితో కూడిన మాయను తన యధీనమున నుంచుకొనుటచే మాయ
యజ్ఞబడునట్టియు, దేవకీ పసుదేవ వంద యశోదలకు 7

అనన్తవర్ధకం కృష్ణం । తద్రం భువనహర్షకమ్ ।
భూధారం హర్తువామ ఇన్ధ్ర । తామరూపిణ మవ్యయమ్ ॥ 8

కుహనాగోపవపుషం । మేఘశ్యామం పురాతనమ్ ।
పారాశరిః పరమర్షిః । ప్రతిష్ఠాప్యే హ భూతలే ॥ 9

వ్యజ్ఞిపత్ సన్నిదానం । అత్ర బ్రహ్మమునిః శుకః ।
వైకుణ్ఠే తు యథా వాసః । క్షీరామ్బోధో యథా విభో ॥ 10

వాసో యథా లున్తరాదిత్యే । యోగినాం హృదయే యథా ।
తథా సదా కురుష్వా త్ర । సన్నిధిం కమలేక్షణః ॥ 11

ఇతి విజ్ఞాప్య దేవేశం । దణ్డవ త్రప్తణిపత్య చ ।
స్నిహ్యతా మనసా ధ్యాయన్ । వీక్షమాణః స్వచక్షుషా ॥ 12

శుకస్య స్వపురా చేష్ఠాచలగమనమ్

అజగమ ప్రసన్నాత్మా । స్వామిపుష్కరిణీం ప్రతి ।
ఉపాస్తే చో క్షణైలస్యోః । పేత్య నిర్మలనిర్మలమ్ ॥ 13

తత్ర త్రిషవణస్నానం । కృత్వా వ్యాసౌరసో మునిః ।
ఉపత్యకాయా మాసీనం । ఉదయాదిత్యవర్చసమ్ ॥ 14

ఉపాంసుమాననజపం । ఉదారం దారసంయుతమ్ ।
మహోత్పలనిభం త్ర్యక్షం । మహో పవిషదగ్ధకమ్ ॥ 15

అగ్నిశ్వానాజితాకాల । లనద్గజేష్ఠుభోగిపమ్ ।
వ్యాఘ్రాజినో త్తరాపజ । వాసపం కృత్తివాసపమ్ ॥ 16

అనందము నడివృద్ధి నొనరించువాడును, మంగళరూపుడును, లోకములను సంతసపరచువాడును, భూభారమును తీర్చువాడును, కోరిన రూపమును ధరించువాడును, నాశరహితుడును 8

కపటముగా ధరించిన గొల్ల శరీరము కలవాడును, పేఘమువలె మిక్కిలి నల్లనగు శరీరముకలవాడును, పురాణపురుషుడునునగు శ్రీకృష్ణుని, పరాశరమనుమడగు శ్రీ శుకమహర్షి భూలోకమున ప్రతిష్ఠింపజేసి 9

బ్రహ్మర్షియగు శ్రీ శుకయోగి యాతని నన్నిరానమున నిట్లు విన్నపము నొనరించెను. స్వామీ : పుండరీకాక్ష : తాము వైకుంఠమున నెట్లు వివసింతురో, పాలకదళిలో నెట్లు పవ్వళింతురో 10

సూర్యమండలమున నెట్లధివసింతురో మునీంద్రుల మానసములలో నెట్లావాసము నొనరింతురో యట్లే యీ పురమునను పేం చేసియుండుడు' ని 11

దేవతలకును ప్రభునగు శ్రీమన్నారాయణునికి విజ్ఞాపన మొనరించి, సాష్టాంగ వందనమాచరించి స్నేహార్ద్రమగు మనస్సుతో ద్యావించుచు తన నేత్రములతో స్వామిని దర్శించుచు 12

శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు తన పురమునుండి శేషాచలమున కేగుట

నిర్మలాంతఃకరణుడై స్వామిపుష్కరిణి కేతెంచెను. వృషభాద్రి నమీపమున మండు వివ్వలమగు పెరియేరుల నమీపించి 13

శ్రీ శుకమహర్షి అందు మూడు వేళలయందును మూడు స్నానముల నాచరించి కొండచరియయందు కూర్చుండియున్నట్టియు, బాలిశానువివంటి తేజోమూర్తియు 14

రహస్యముగా మనస్సుతో జవము నొనర్చుకొనుచున్నట్టియు, గొప్పవాడును, భార్య యగు పార్వతితో కూడియున్నవాడును, మంచి వీలకలువవంటి రంగుకలవాడును, మూడు నేత్రములు కలవాడును, గొప్ప ఉపనిషత్తులై శరీరముగా కలవాడును 15

అగ్నివలె యెఱ్ఱగా ప్రకాశించుచున్న జడంతో విరాజిల్లెడు గంగ, చంద్రకళ, వర్షములు కలవాడును, పులిచర్మమును పైబట్టగా ధరించియున్నట్టియు 16

కాలకూటస్ఫురత్కణ్ఠః । నాశం నణినవక్త్రకమ్ ।
పమీక్ష్య హృష్టమనసా । నమస్కృత్య చ తం హరమ్ ॥ 17

ఉషిత్వా త్రిదినం తత్రో । పాపకః పూర్ణమానసః ।
ద్రష్టుకామో ఒభిలాశ్చర్యమ్ । పున రప్య ఇనాచలే ॥ 18

పిదై ర్విద్యాధరై స్సార్ధం । యోగిభిః కన్దరస్థితైః ।
శనై శృనైః సచ్చారం శృ । నిర్హు రేషు కృతాఽష్టవః ॥ 19

ద్యాయన్ బ్రహ్మసభావృత్తం । వృత్తాంతం తస్య వై గిరేః ।
స్వామిపుష్కరిణీతీర । మానసాద సుభాస్పదమ్ ॥ 20

స్వామిపుష్కరిణీతీర వర్ణనమ్.

సుగన్ధపుష్పవల్లీభిః । వేల్లితై ర్వకుశై ర్యుతమ్ ।
ఖడ్గరైః నారికేళై శ్చ । కేతకైః స్వర్ణకేతకైః ॥ 21

వటీరపాటలాశోక । కింకుకాసనచమ్పకైః ।
న క్తమాలై శ్చ పననైః । మధుకైః సరళైః ధవైః ॥ 22

పున్నాగమరపున్నాగ । శిశుపున్నాగపూగకైః ।
కదళీకృష్ణకదళీ । మహాకదళికాగజైః ॥ 23

హరిద్రాభిః శృంగబేరైః । కస్తూరీరజనీకులైః ।
మల్లీకామాలతీభి శ్చ । మాధవీభిః మధుత్కలైః ॥ 24

యూథిభిః శతపత్రీభిః । జాతిభిః వనజాతిభిః ।
సద్వ్యావర్తాదిను మనః । కక్షైః కుక్షివధజలైః ॥ 25

భయంకర విషముచే ప్రాణిండుడున్న కంఠనాళములు కరిగినట్టియు, వద్దము వంటి ముఱము చరిగినట్టియు, పిన్నరువిగాంచి సంతోషించిన మనస్సుకలవాడై యాతనికి నమస్కరించి 17

మూడు దినము లచ్చటనుండి ధ్యానమొనరించుకొనుచు పరిపూర్ణుడుగు మనస్సు కలవాడై యవ్వుటి వింతల నన్నిటిని చూడగోరువాడై మరల యంజనాద్రియందు 18

సిద్ధ, విద్యాధరులతోను, గుహాయందు వివసించుచున్న మునిండ్రులతోను సంచ రించుచు సెలయేరులలో స్నానము నాచరించుచు 19

బ్రహ్మ నభియందు జరిగిన యంజనాద్రి వృత్తాంతమును తలంచుకొనుచు శుభములకు విలయముగు స్వామిపుష్కరిణీ తీరమును కేరెను. 20

స్వామిపుష్కరిణీ తీరమును వర్ణించుట

చక్కగా పరిచయించుచున్న పుష్పల తీగలతో చుట్టుకొనబడిన, వగడ చెట్లతో కూడినట్టియు, శుభ్రారములతోను, కొబ్బరి వృక్షములతోను మొగలి పొదలతోను, స్వర్ణ మొగలి పొదలతోను 21

చందన వృక్షములు, పున్నాగ వృక్షములు, అశోకములు, మోదుగలు, వేగిన చెట్లు, సంపంగి, తాపించ వృక్షములు, పనసలు, ఇప్పచెట్లు, దేవదారు, నారింజ వృక్షములు

కొండమల్లె, కొండమల్లెలో మరియొక జాతికించెందిన వృక్షములును, శిశుపున్నాగ చెట్లు, పోకవృక్షములును, అరటి, నల్ల అరటి, చక్కెరకేరీ అరటిచెట్ల నమూనాములతోను

పసుపువనము, అల్లపు మళ్ళు, కస్తూరి ఆళ్ళయోవి వృక్షములు, మల్లెలు. మాఱతీ, తేనెలను స్రవించజేయు మార్గవీ తలతోను 24

అడవి మొల్లలతోను, వర్షములతోను, అనేక శ్రేష్ఠ అడవిజాతి పుష్పవృక్ష ములతోను, పుష్పపేషములతోను, మధ్య భాగమునందున్న జాతి పొదలతోను 25

సమస్తతః సమాక్షీర్ణం । సాన్ద్ర్యాచ్యాయాసమజ్ఞానైః ।
సాగన్ధితైః సుగన్ధాద్యైః । తులసీభిః సుమోదితమ్ ॥ 26

వయసీభిః పుష్పగన్ధైః । గర్భపుష్పలతాశతైః ।
అతిమృష్టామోదపుష్పా । మోదితాశావకాశకమ్ ॥ 27

తాపనైః తరుణాదిత్యైః । వర్షోభిః అభితో వృతమ్ ।
వరాహసింహశార్దూలైః । మాతంగకులసంకూలమ్ ॥ 28

సీతాసితైః సారమేయైః । గజైః దుర్వారగర్వకైః ।
నేలితో నా తిభీమేన । క్షేత్రపాలేన పాలితమ్ ॥ 29

ఏచరన్నత్ర వివినే । మువిః విగతత్పత్తుచిః ।
పరమాం ముద మాపన్నో । ముకున్దానన్దకన్దదీః ॥ 30

స్వామిపుష్కరిణీ వర్ణనమ్.

స్వామిపుష్కరిణీం పుణ్యాం । దదర్శ విమలోదకామ్ ।
కాంచనామృజకల్పారైః । కమలైః శ్వేతపద్మకైః ॥ 31

నీలోత్పతైః ఉత్పలైశ్చ । పుల్లైః కువలయై రపి ।
కైరవై రపి కిర్ణాన్తాం । ఉద్గిరత్ పుణ్యాగన్ధకైః ॥ 32

తరజ్జానరసంకారైః । మత్తైః కారణ్యవై రపి ।
కారాభిశ్చ తరన్తీభిః । అన్యైః జలపత్రతిభిః ॥ 33

కలహంసకలాలాపైః । వాచాంతిదిగన్తరామ్ ।
కస్యా స్తీరసముల్లాసి । సమగ్రాభీష్టసన్తతేః ॥ 34

పిత్తుడుగు నీకలకానంగును సుందరముగానుండి వక్త్రవి పరిమళము కలిగి
యున్న కామంది చెట్లతోను, తమ మరిమళమును నలుచిక్కుల ప్రసరింపజేయు గొప్ప
పరిమళముగల తులసి వృక్షములతో పరిమళించుచున్నట్టియు 26

పుష్పపరిమళముచే విండిన మధ్య భాగములుగల అనేక పువ్వుల తీగలచే
విండినదియు, మిక్కిలి మధురముగా పరిమళించు పుష్పములచే పరిమళించుచున్న చిగంత
ములు కలదియు 27

బాల సూర్యునివలె ప్రబ్బరిల్లు కాంతులుకల యోగింద్రులచే నంతట వాసరింప
జడినదియు, అడవిపండులు, సింహములు, పెద్దపులులు, యేనుగుల గుంపులతో కూడి
నదియు 28

తెల్లని నల్లని రంగుకలిగి అద్భుతపెట్ట శక్యముగాని గర్వముగల కుక్కల గుంపు
లచే నేవించబడుచు, అంత భయంకరుడుకాని తోటమాలిచే సంరక్షింపబడుచున్నట్టి 29

యదవియందు శ్రీ శుకయోగింద్రు డాకలిదివ్వులు లేక గొప్ప ఆనందము
ననుభవించుచు, నందరిందు శ్రీమన్నారాయణ ర్యానరసానందమునకు మూలమగు
బుద్ధికలవాడై 30

స్వామిపుష్కరిణీ వర్ణనము

చిర్యలమగు వీరుకలిగి పవిత్రమైనదియు, బంగారు వద్యములచేతను, ఎర్ర
కామరలచేతను, తెల్ల కలువలచేతను 31

నల్లకలవలచేతను, కలువలచేతను, వికసించిన నల్ల కలువలచేతను, తెల్ల
కలువలచేతను వ్యాపింపబడిన భాగము కలదియు, వానియొక్క మంచి పరిమళమును
వెదజల్లుచున్నదియు 32

ఆ నదియందలి కెరటములలో నందరిందు ముదించిన హంసలు కలదియు,
వీటియందు తరంగించుచున్నటు లున్న నక్షత్రములు కలదియు, ఇతర జలపక్షులు
కలదియు 33

కలహంసల యవ్యక్త మధురకూజితములచే మారుమోగుచున్న దిక్కుల
యంతర్భాగములు కలదియు, తీరమున ప్రకాశించుచున్న పరిపూర్ణమగు కావలసిన నమస్త
నదార్థములుగల 34

తీర్థం తోయ ముపస్పృశ్య । లక్ష్మ్య సజ్జన్తయన్ విభుమ్ ।

ప్రసన్నమానసోల్లాసః । చక్రే తత్రా ఘమర్షణమ్ ॥

35

జన్మపన్మాసనాసీనో । ఒభితటం యోగ మేయివాన్ ।

పరమైకా వ్విభి స్సార్థం । బ్రహ్మవిత్ బ్రహ్మదర్శనః ॥

36

తత్రైవ సుచిరం కాలం । ఉవాస పరమర్షిభిః ।

రహస్యన్యోన్యసల్లాప । స్వాన్తాన్తే వానిపన్తతైః ॥

37

శ్రీనివాసావిర్భావః.

కదాచి దృగవాన్ విష్ణుః । కారుణ్యగణ్యపుణ్యభేః ।

ఓర్భయన్ సకలాం లోకాన్ । సాక్షి దక్షిపథం గతః ॥

38

దివ్యానన్దమయాకారైః । గరుత్మచ్ఛేషసై నితైః ।

పశ్చాయురైః పరికరైః । గణై స్తుకుముదాదిభిః ॥

39

పరిబర్హా భూషణాన్యః । జిన వస్త్రాంశుకాని చ ।

అయుధాన్యప్రమేయాని । దధానైః బ్రహ్మశక్తిభిః ॥

40

శక్తిభిః శాఙ్కరీభి శ్చ । నేవ్యమానో ముదాన్వితః ।

శ్రీభూమినీలాపూర్వాభిః । అపూర్వాకల్పభూతిభిః ॥

41

మహిషీభిః ముదా నన్దం । అపహన్తిభి రీశితుః ।

ముమోద స హి సర్వాత్మా । క్రీడాదమ్బరదామ్పికః ॥

42

లీలావిభూతివిహితః । వివిధానన్దవేషధాక్ ।

కాలికాదమ్పినీకాన్తా । కుశ్చేకాలకబన్ధనః ॥

43

శిఖ్యద్భ్యుమణిబిమ్బశ్రీః । శిఖామణిమహామహః ।

అష్టమిస్తుకకాకార । లలాటఘోర్ధ్వపుష్పికః ॥

44

స్వామిపుష్కరిణీ తీర్థమును ఆచమించి లక్ష్మీదేవితో గూడిన శ్రీమన్నారాయణుని చూచుచు విర్రవంజైన మానసికానందముకలవాడై పాపములను నశింపజేయు స్నానము నాచరించెను, 35

అనంతరము తీరమునందు పద్మానవములో కూర్చుండి, చాణములో మగ్గుచాచెను. బ్రహ్మజ్ఞానియు పరబ్రహ్మను సాక్షాత్కరించుకొను సామర్థ్యశాలియునగు శ్రీ శుకయోగీంద్రు డదప్పటనే మహాహాసించుటతోడను, రహస్యముగా నొకరితో నొకరు బాషించుకొను తన కిష్టగణములతో కూడ చాచకాలమదప్పటనే యుండెను 36, 37

శ్రీనివాసుని యవతారము

ఒకానొకప్పు డింతింతయనరాని దయచే పవిత్రమగు బుద్ధికాలియునగు (శ్రీవివాసుడు శ్రీ శుకయోగీంద్రున కప్పిలోకములను చూపించుచు ప్రత్యక్షమయ్యెను 38

ఆ శ్రీవివాసుడు దివ్యమగు నానందస్వరూపములతోను, గరుడ, అదిశేషాది వైవికలతోను, పరికరములగు శంఖచక్రాది పంచాయుధములతోను, పద్మము మొదలగు గణములతోను 39

రాజ చిహ్నలైన శ్వేతచ్ఛత్రము మొదలగు యోగ్యవస్తువులను, అభరణములు కృష్ణాజినము పీఠాంబరములను, ఊహించుటకై వసు నశక్యములగు నాయుధములను ధరించిన బ్రహ్మ శక్తులచేతను, శంకరునికి సంబంధించిన శక్తులతోను వేచింపబడుచు 40

చంద్రశక్తులచే వేచింపబడుచు సంతోషించుచున్నవాడై, నూతనాలంకార శోభాయుక్తులైన శ్రీదేవి, భూదేవి, వీణాదేవి మొదలగు 41

పట్టపురాణులు తన కానందమును కలుగజేయుచుండ విలాసార్థము క్రీడల వాచరించుచు కపటవేషముల ధరించువాడును, సమస్త చేతనాచేతనముల కంతరాత్మయగు వాడును (ఆ శ్రీయశవతి సంతోషించెనవి ముందు అన్వయము) 42

బీలావితూతిలో ననేకములగు నానందకరములగు వేషముల దాల్చినవాడును, వీలమేళు పంక్తులనంటి అందముగా కూర్చబడిన ముంగురులు కలవాడును 43

ఉదయించు సూర్యబింబమునంటి కాంతిగలవాడును, అష్టమి చంద్రకళనంటి పాలతాగమున సూర్యపుండ్రములను ధరించినవాడును 44

సౌవర్ణ పద్మకల్పార . పుష్పకర్ణావతంసకః ।

వేవాస్తరరసాశాసి । శార్ఙ్గభూమణ్డలద్వయం ॥ 45

అతిసూక్ష్మస్ఫురత్తరాఽ . కర్ణపూర్ణాదుజేషణః ।

కరుణాద్రిసముద్భూత . లోలపద్మవిలోచనః ॥ 46

తీలపుష్పసమాకార . నాసాకాణ్డపుటద్వయః ।

పక్షపిమ్మఫలాకార . రమణీయోష్ఠయుగ్మకః ॥ 47

ప్రథావిసారిశిఖరి . దశనావలివక్త్రకః ।

ఖాకారకర్ణపాశాత్త . ముక్తామాణిక్యకర్ణికః ॥ 48

శరన్నిర్మలపూర్ణేన్దు . మణ్డలాననమణ్డలః ।

కమ్మతణ్డో వృషస్కన్ధో . భోగిభోగోల్లసద్భుజః ॥ 49

శార్ఙ్గజ్యాహతికార్కస్య . రమణీయప్రకోష్ఠకః ।

విశాలవక్షోవిలస . చ్ఛ్రీవత్సః కౌస్తుభోజ్వలః ॥ 50

శఙ్ఖచక్రగదాపద్మ . పరిష్కృతచతుర్భుజః ।

విమ్మనాభిరముల్లాసి . మాణిక్యోదరబద్ధనః ॥ 51

మేఖలాలంకృతకటీ . తటీచ్ఛురికయోద్భటః ।

హస్తీహస్తనదృక్షోరు . జానుమణ్డలమణ్డితః ॥ 52

క్రమవృత్తాయతాఽభోగ . జఙ్ఘాకాణ్డసుపార్షికః ।

కూర్మవృష్ఠప్రపదకః . కిక్కిణీహంసకాఙ్ఘ్రికః ॥ 53

శిష్టన్మాణిక్యమణ్డర . ప్రథానికపదామ్బుజః ।

సానావేవారబోద్ధాసి . చన్ద్రవిమ్మనభావలిః ॥ 54

బంగారు యెఱ్ఱ తామరపుష్పముచే నలంకరింపబడిన చెవులు కలవాడును, తైంక
వృక్షమునందభిరుచిని కలిగించుచు (నాజ్ఞాపించు) భనువునంటి రెండు కనుబొమలు
కలిగినవాడును 45

మిక్కిలి మెల్లగా కదలుచున్న కంటిపాపలచే కూడి చెవులవరకు వ్యాపించిన
యెఱ్ఱని నేత్రములు కలవాడును, దయాసముద్రమునుండి పుట్టెనో యనునటులుండి చలిం
చుచున్న పద్మమునంటి నేత్రములు కలవాడును 46

నూగుపూపునలె నుండు ముక్కురంధ్రములు కలవాడును, పండిన దొండవండు
వలె యెఱ్ఱనగు చక్కని యదరములు కలవాడును 47

కాంతిని పెదజల్లు కొనలుగల పలువకవకల నోరుకలవాడును, శ్రీకాకమువలె
నుండు చెవుల చివరలయందు వ్రేలాడు ముత్యముల మాణిక్యముల దుద్దులు కలవాడును 48

శరత్కాలమునందలి నిర్మలముగా ప్రకాశించు పూర్ణచంద్రమండలమునంటి
గుండ్రని ముఖము కలవాడును, శంఖమునంటి కంఠమును, ఎద్దు మూపునంటి భుజ
మాలములును, పాము పడగలవలె విశాలములగు భుజములును 49

శార్దూలమనెడు రచుస్సుయొక్క వారి దెబ్బించే మొద్దుబారిన అందమగు మణి
కట్టు కలిగినవాడును, విశాలమగు నక్షన్థలమున ప్రకాశించు శ్రీవత్సము, కొస్తుభములచే
ప్రకాశించువాడును 50

శంఖము చక్రము గద పద్మములచే నలంకరింపబడిన నాల్గు భుజములు కల
వాడును, లోతైన బొడ్డుక్రింద ప్రకాశించు మాణిక్యములచే కూర్చిన మొలకాడు కలవాడును

మొలనూలుకు నలంకరింపబడిన పడుమునందు వ్రేలాడు కత్తికలవాడును,
ఏనుగు కొండమునంటి తొడ మీగాళ్ళచే ప్రకాశించువాడును 52

క్రమమగు గుండ్రము దీర్ఘము విశాలమగు పిక్కయను వాటిక్రింది భాగములు
కలవాడును తాబేల పీఠనంటి ఎత్తగు అగ్రపాదములు కలవాడును, మువ్వలు అందెలగల
పాదములు కలవాడును 53

ధ్వనించుచున్న మాణిక్యములుకల నూపురములచే ప్రకాశించు పాదపద్మములు
కలవాడును, అనేక విధములగు తైంకర్యముల గావించవలెనను కోరికలను పుట్టించు
చంద్రబింబమువలె ప్రకాశించు 54

- సుధాసూతిగృహోద్ధాను । స్ఫురదల్లప్తసౌప్తవః
పజ్జుజ శ్రీసరిచితాన్యోన్య । తుల్యాచ్ఛ్రిపజ్జుజః ॥ 55
- అతసీకుసుమజ్యోతిః । ప్రఖ్యనిభ్యాతవిగ్రహః ।
నచీతవివిదాశ్చర్య । తప్తచామికరామ్నరః ॥ 56
- అంశా దాప్రపదాలమ్ని । వనమాలావిరాజితః ।
విచిత్రతన్నభిత । తపనీయకీరీటకః ॥ 57
- హారకేయూర కటక । కజ్జుజాల్లదభూషితః ।
మణిపంజరతాటజ్జు । వీరపట్టాల్లశీయకః ॥ 58
- అంసంమ్నిసమాయుక్త । సౌవర్ణబ్రహ్మసూత్రకః ।
త్రిపంచనప్తసరిభిః । ముక్తాదామభి రజ్జితః ॥ 59
- నర్వాభరణసంయుక్తః । సర్వగన్ధానులేపనః ।
సర్వర్తకారోత్థపుష్ప । దామోద్ధామభున్తరః ॥ 60
- భక్తానుకమ్పనహితః । శ్రీనివాసః పరః పుమాన్ ।
అవిర్భూత భగవాన్ । స్వామిపుష్కరిణీతపే ॥ 61
- వ్యాసాత్మజో ముని ర్ముక్తః । తం దృష్ట్వా హృష్టమానసః ।
ప్రణమ్య దణ్డవద్భూమౌ । అవాఙ్మననగోచరమ్ ॥
తుష్టావ చ హృషీకేశం । కేశవం క్లేశనాశనమ్ ॥ 62

కుకబ్రహ్మర్షికృత శ్రీనివాసస్తుతిః.

- జితం తే పుణ్డరీకాక్షః । వాసుదేవా మితద్యుతేః ।
రాగాదిదోషవిర్ముక్త । నమగ్రగుణమూర్తయే ॥ 63
- నాథః జ్ఞానబలోక్కుప్తః । నమ స్తే విశ్వభావన ॥
చక్రార్ద్రః విశాలాక్షః । సర్వజ్ఞః పరమేశ్వరః ॥ 64

గోక్షలవాడును, అమృతమునకు పుట్టితై మిక్కిలి ప్రకాశించు బొటనవ్రేలితో
నొప్పించాడును, పద్మముల చోటతో నమానమగు పాదపద్మములు కలవాడును 55

దిరిగెనపూవువలె మృదువగు కాంతికలిగి, మిక్కిలి ప్రసిద్ధికెక్కిన శరీరము
కలవాడును, అనేకాభరణములతో కూడిన పుటముపెట్టిన బంగడవలె మెరయు పట్టు
వత్తము కలవాడును 56

భుజములనుండి పాదములవరకు వ్రేలాడుచుండెడి వనమాలికచే ప్రకాశించు
వాడును, అనేక విధములగు రత్నములచే చెక్కబడిన బంగారు కిరీటముకలవాడును 57

మాలలు భుజకీర్తులు, మురుగులు కంకణములు, భుజకీర్తులచే నలంకరింపబడిన
వాడును, చుఱులచే చేయబడిన కుండనములు, బంగారపుమెఱుగు కమ్మలు, వీరుదని
తెలియజేయు పట్టము, ఉంగరములు కలవాడును 58

భుజమువందు వ్రేలాడుచున్న బంగారు యజ్ఞోపవీతము కలవాడును, మూడు,
అయిదు, ఏడు పేటలుగల ముత్యాలహారములచే విరాజిల్లువాడును 59

అనేకాభరణములతో నలంకరింపబడినవాడును, అనేక విధములగు చందనపు
మైపూతలు గలవాడును అన్ని ఋతువులయందు పుష్పించెడు పుష్పముల మాలికలచే
ప్రకాశించు వక్షస్థలము కలవాడును 60

భక్తులను దయచూచుటయే స్వభావముగా కలవాడును, పరమపురుషుడును నగు
శ్రీనివాసుడు స్వామిపుష్కరిణి తీరమున శ్రీ శుకయోగీంద్రున కన్నిలోకములను చూపిం
చుడు ప్రత్యక్షమాయెను. 61

ముక్తపురుషుని బోలిన శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు శ్రీనివాసుని దర్శించి సంతోషం
చిన మనస్సుకలవాడై సామాన్యులకు వాక్కునకు, మనస్సునకును కూడ ప్రత్యక్షముకావి
యాతనికి సాష్టాంగపదన మాచరించి యింద్రియములను వియమించువాడును, కష్టముల
పారద్రోలువాడును నగు నాతని విట్లు స్తుతించెను. 62

శ్రీ శుకయోగీంద్రు డొనర్చిన శ్రీనివాసుని స్తోత్రము

పద్మనేత్రా! వామదేవా! మహాశేజోరూపా! విషయములయందు దభిమానము
మొదలగు దోషములలేక నకలగుణ పరిపూర్ణుడవగు వీకు జయము. 63

ప్రభో! జ్ఞానము, బలములచే నర్వారీకుడా! ప్రపంచములోని సర్వప్రాణులకు
ధారకపోషక భోగ్యంబులనిచ్చి పృథ్విగావించువాడా! సంకర్షణా! విఘాతస్తోత్రములు కల
వాడా! నకలము వెఱింగినవాడా! మహాప్రభూ! నమస్కారము. 64

నమస్తే అస్త్ర హృషికేకః । సర్వేశ్వరః జగన్మయః ।

దేవః ఐశ్వర్యపీఠాత్కన్ః । ప్రద్యుమ్నః జగతాః పతేః ॥

65

స్థిత్కృత్ప్రతిరయత్రాణః । హేతవే శక్తితేజసే ।

జయా నిరుద్ధభగవన్ః । పుహాపురుషపూర్వజః ॥

66

శ్రీనివాసః జగన్నాథః । నారాయణః దయానిధేః ।

కృతార్థో లహం కృతార్థో లహం । కృతార్థాః సర్వః సత్తమః ॥

67

ప్రసీద గభవన్ః విష్ణోః । ప్రసీద పురుషోత్తమః ।

ప్రసీదః పుణ్యరీకాక్షః । ప్రసాదా దాత్మసాత్కురు ॥

68

ఇతి స్తుత్యంత మాగత్య । మహర్షిం పుల్లలోచనమ్ ।

ఆనందనిర్భరాపూర్ణః । మానసం శ్రీశుకం మునిమ్ ॥

69

సమీక్ష్య సుప్రసన్నం తం । ప్రసాద ప్రణయాన్వితః ।

దీప్యైః పరిజనై స్సార్థం । శ్రీనివాసః తిరోదధే ॥

70

మునిః పునః ప్రణమ్యా త్ర । దక్షిణ చ్చ ముహూర్ముహూః ।

పరమైకాన్తిభిః యోగి । వరైః ఆరైః సహ పరైః ॥

71

ఆర్చావతారవిభవః । పరభ్యాహస్తరాదికాన్ః ।

అవిర్భావాన్ సృరన్ విష్ణోః । యయా మేరుగిరిం ప్రతి ॥

72

ఇతి శ్రీసాధ్వపురాణే క్షేత్రకాండే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్యే దేవలదేవదత్తన సంవాదే

శుకమునికృతశుకపురాణాష్టోత్తరశత విప్రగృహవిర్మాణాదివర్ణనం

నామ సప్తవింశో అధ్యాయః.

చంద్రయములను నీయమించువాదా : సకలసాణులకు వియామకమైనవాదా : జగత్తునందంతటను వ్యాపించువాదా : దేవా : ఇశ్వర్యము, పరాక్రమస్తవతావా : స్రవ్యమ్నా : జగత్ప్రదో : నీకు నిమస్కారము. 65

స్థితి, పుట్టుక, నాశన రక్షణములకు కారణమైనవాదా : శక్తి, రేణోపేక్షదా : అనిరుదా : సకల కల్యాణగుణవదే : పరాత్పరా : అదిపురుషా : నీకు జయమగుగాక : 66

శ్రీనివాసా : జగన్మాతా : నారాయణా : దయానముద్రా : నేను కృతార్థుడను. నా జన్మతరించినది, సకలసాణులు భగ్యమైనవి. 67

కల్యాణగుణ పరిపూర్ణా : సర్వవ్యాపి : పురుషోత్తమా : అనుగ్రహింపుము. పద్మపత్రదేత్రా : అనుగ్రహింపుము. అనుగ్రహముచే నన్ను వీ నానివిగా జేసికొనుము.

అని యిట్లు స్తుతించుచు విశాల నేత్రములుకలవాడై సంకోషముచే మిక్కిలి విండిన మనస్సుకలిగి, ప్రపన్నుడగు శ్రీ శుకయోగీంద్రుని 69

గాంచి నమీపించి యనుగ్రహము స్నేహములచే విండినవాడై దివ్యులగు సేవ కులతో గూడ వంతర్ని కుడాయెను. 70

శ్రీ శుకయోగీంద్రుడు మరల నమస్కరించి మాటిమాటికి సాష్టాంగముగ నమస్కరించుచు పరమైకాస్తులగు (అనగా భగవంతుని మోక్షమునైన నపేక్షించని) మానీంద్రులతోను, యితర పూజ్యులతోను 71

శ్రీమన్నారాయణుని ఆర్చావతారము, విభవ, పర, పూర్వ, అంతర్యామి యను పంచ విధావతారములను తలంచుకొనుచు మేరువర్వకమున కేగెను. 72

ఇదిశ్రీ పద్మపురాణమున క్షేత్రకాండమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాక్యమున దేవల దేవదర్శనుల సంభాషణమున శుకముని యొనరించిన పురాణములు మాటయెనిమిది బ్రాహ్మణ గృహవిర్యాణములను వర్ణింతుల యనెడు యదువదియేడవ అధ్యాయము

అష్టావింశో ఒధ్యాయః

శ్రీవరాహవిర్భావవృత్తాంతః.

దేవతః —

సింహసానుమతః కుక్షే । స్వామిపుష్కరిణీతపే ।
శ్వేతస్య పోత్రిపోతస్య । ప్రాదుర్భావః కథం విభోః ॥ 1

దేవదర్శనః —

చరాచరగురో రస్య । చారిత్రం చారు పోత్రిణః ।
శృణు విద్వన్ విశేషేణ । వ్యాచక్షే ఒహం విచక్షణః ॥ 2

అనురోపద్రవ మసహమానాయా ధరాయాః పాతాలగమనమ్.

పురా ధర్మచ్ఛిదో దృష్టా । దైత్యాః స్వేచ్ఛావిహారిణః ।
చాయాం స్వకీయా మపి చ । హస్తుకామా మదోద్ధతా ॥ 3

మునిభిః గౌతమాద్యైః యే । శస్త్రా భూమిం గతా ఇతి ।
తే ఒభిజాతే కులే జాతా । రాజ్ఞా మాజ్ఞావిలక్ష్మినః ॥ 4

పాపిష్ఠా హ్యనురశ్శేష్ఠాః । నృపశ్రేష్ఠవపుర్ధరాః ।
నక్తం దివం హి బాధన్తే । త్రిలోకీ ధూమకేతవః ॥ 5

క్షోభం మహీక్షితా మేవం । దుర్దర్శబలశాలినామ్ ।
సర్వంసహా ఒసహమానా । నిమమజ్జ రసాతలే ॥ 6

పాతాళగతభూమ్యుద్ధరణోద్యుక్తవరాహవర్జనమ్.

భూతదాత్ర్యాంవిమగ్నాయాం । అభోభువనసదృశి ।
సరక్షకః సర్వసాక్షీ । కరుణావాన్ అదోక్షజః ॥ 7

ఇరువదియొనిమిదవ అధ్యాయము

శ్రీ వరాహస్వామి యవతారము

దేవలుడు —

సింహములు వివసించు కరియలయొక్క మధ్యభాగములు కల స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున శ్రీమన్నారాయణుడు శ్వేతవరాహముగా నెందుల కవతరించెనని దేవలుడు ప్రశ్నించెను. 1

దేవదర్శనుడు —

పండితశ్రేష్ఠా : చేతనాచేతనములకు గురువగు నీ మందర వరాహస్వామి యొక్క చరిత్రను విస్తారముగా చెప్పెదను, వినుము. 2

రాక్షసులొనరించు బాధలను సహింపజాలక భూదేవి పాతాళమున కేగుట

పూర్వ మొకప్పుడు ధర్మము నశించగా రాక్షసులు గర్వించి యధేష్ఠముగా విహరించుచు పదముచే విజృంభించినవారై తమ పీడను నైతము సంహరింప నుద్యక్తులై యుండి 3

గౌతముడు మున్నగు మహర్షులచే శపింపబడి భూలోకమున గొప్ప సంశయమున పుట్టి రాజుల యజ్ఞల నుల్లంఘించుచు (ఆతిక్రమించుచు) 4

పరమదుర్మార్గులై రాజేంద్రులవలె శరీరముల ధరించి మల్లోకములకు తోక చుక్కలవలె రాత్రింబవళ్లు జనుల బాధించుచున్నారు. 5

ఇట్లు వారింపశక్యముకాని గర్వము బలముకలిగిన రాజేంద్రులొనరించు బాధలను వైవళాలక సమస్తము నోర్వజాలినదైనను భూదేవి పాతాళమున మునిగిపోయెను.

పాతాళములో మునిగిపోయిన భూమినుద్ధరించుటకు ప్రయత్నించు

వరాహస్వామి పర్జనము

ఈ విధముగా భూదేవి పాతాళలోకమున మునిగిపోగా నకల లోకముల చక్కగా రక్షించువాడును, ప్రాణులొనరించు కృత్యముల కన్నిటికి సాక్షిభూతుడును, దయాళుడును వరాత్పరుడువగు శ్రీమన్నారాయణుడు 7

సముద్భర్తుమనా స్తూర్జం । తాపాశనిలయాం భువమ్ ।
మహావరాహో భగవాన్ । బభూవ పరమః పుమాన్ ॥

8

యత్కిరీటస్థరత్నా ని । సత్యలోకనివాసినః ।
అకాణ్డోదితమార్తణ్డ । ప్రపక్షామలమణ్డలమ్ ॥

9

పక్షోపనిషదాత్మనః । సిద్ధా ముక్తా శ్చ మేనిరే ।
యస్య శ్రోత్రైకదేశస్థం । స్వపదంశబ్దిమాత్రకమ్ ॥

10

తేజాంసి నిమమణ్డ శ్చ । నేత్రయోః విసరాంతరే ।
నాసాగ్రే చ సమాయుక్తో । మాతరిశ్వా బభూవ హ ॥

11

బభూవ పారావారోదో । పాదపక్ష్పజపక్ష్పదః ।
ఖరోదరే కణకణాః । సురాద్రి శ్చ కులాద్రయః ॥

12

దశోత్తరై రావరజైః । లోకాలోకాచలః స్థితః ।
బభూవ బాహ్యవయవ । భావనాశేషవేషభాక్ ॥

13

పోత్రిపాదైకరోమాంత్ర । రిప్సవరస్థాం వసుస్థరామ్ ।
సపత్నిః పద్మవాసిన్యాః । సర్వభూతనివాసినీమ్ ॥

14

ముస్తాభిః పూర్ణపక్కాఙ్గాం । మార్గమాణో బభూవ హ ।

పాతాళగత ధరణీ వరాహయో నర్మ వ్యాపారాదిః.

తాం దృష్ట్వా వేపమానగ్గ్ం । లజ్జాలోలవిలోచనామ్ ॥

15

పోత్రిరోమాంత్రరాసీనాం । పావనీం పరమేశ్వరీమ్ ।

వై కుక్షోః ఒకుణ్డితోదంతః । కణ్ఠమూల మధోక్షజః ॥

16

పాతాళమునందలి భూమిని వెంటనే ఉత్థరింపగోరి గొప్ప వరాహరూపమును
చరించెను. 8

పరిషేష్టిపుమానిత్యాద్యప్రాకృత పంచభూతములనెదు జనుపనిషత్తులమయమైన
శరీరము కలిగినట్టియు, సత్కలోకమున వివసించుచు వరాహరూపియగు శ్రీమన్నారా
యణుని కేటమునందలి రత్నములు కారణములేకయే హతాత్తుగా నుదయించిన సూర్యుని
తీవ్రమగు న్వచ్ఛమగు మండలమని 9

నిద్దులను ముత్తులను తలంచినో, శబ్దగుణరమగు నాకాశమును యే వరాహ
మూర్తియొక్క చెవిలో నొకమూల నణగియున్నదో 10

ఎవని కనుగుంటలలో ననుప్త తేజస్సులు మునింగియున్నవో, ముక్కుచివరి
భాగమున వాయుమండలమంతయును హఠియుండెనో 11

నముద్రోదకమెవ్వని పాదపద్మములకు మాత్రమే బురదనొసంగునదో, హిమ
వత్సర్వతము, కులపర్వతములే వరాహస్వామి దెక్కల మధ్యభాగమునకు లగ్నమైన
రేణుమాత్రములుగానున్నవో 12

ఒకదానికంటె నొకటి పది పది రెట్లధికముగానున్న ఆవరణములచే నావరింప
బడియున్న లోకాలోక పర్వతము సంకల్పమాత్రముచే ననేక రూపములను ధరించు
శ్రీయఃపతికి బయటనున్న శరీరభాగమువలె నుండెనో 13

అట్టి వరాహమూర్తియొక్క పాదమునందలియొక్క వెంట్రుకకు మొదటి
యందలి రంధ్రము నందున్నట్టియు, శ్రీదేవికి నవతియైనట్టియు 14

సకల ప్రాణులకాదారమైనట్టియు, తుంగము న్న వెత్తుటచే బాగుగా బురద
గావింపబడి యుండినవాడై భూదేవిని వెదకుచుండెను. 15

పాతాళమునందలి భూదేవి వరాహస్వాముల కేళీవిలాసములు

వడంకుడున్న శరీరము కలిగినట్టియు, ఏగ్గుచే చలించుచున్న కనులు కలిగి
నట్టియు, వరాహస్వామి రోమములయందు కూర్చునియున్నట్టియు, పవిత్రులైనను, పర
దేవతయు నగు భూదేవిని గాంచి (మొక్కవోచి వ్యాపారములుగల) మిక్కిలి
వ్రతిభాళియు 16

రహస్యస్యాఃసమాఘ్రము । వరాహవపురాత్మభూః ।
గాఢాజ్ఞపాలితబలీ । భూతగూఢాజ్ఞపాలితామ్ ॥ 17

సత్యసన్తోహి ముముదే । నవోఢాం చ వధూ మివ ।
శరత్పత్యగ్రపక్కేణా । భినవా భోగలీలయా ॥ 18

స్నేహకామనయా దృష్ట్యా । అభివీక్ష్య గతజ్వరః ।
తాం బభాషే సురనయా । సుధాకర్ణోలలీలయా ॥ 19

సర్వభావనయా వాచా । శ్రీమాన్నశినలోచనః ।
వసుధేః దేవిః భద్రం తే । భద్రే భద్రాణి పశ్యసి ॥ 20

స్థాపయా ఖిలభూతాని । స్వస్థా స్వస్థాన మాస్థితా ।
ఏవంవరాహవపుషా । పుంసాభూమిఃసుభాషితా ॥ 21

స్నేహసాగరపూర్ణేన । ప్రీడాలోలవిలోకినా ।
నేత్రాఞ్చలేన స్వపతిం । వీక్ష్య కోలాసనం విభుమ్ ॥ 22

స్నేహసన్దర్శగర్భేణ । మాదురీమహితాత్మనా ।
త్రిస్థానస్థేన వచసా । ధర్మశ్రవణతత్పరా ॥ 23

వరాహం ప్రతి ధరణ్యుక్తిః

బభాషే పురుషశ్రేష్ఠం । పోత్రివక్త్రం పురాతనమ్ ।
భగవన్ దేవః దేవేశః । దైత్యామిత్రః దయానిధేః ॥ 24

దైత్యదావదుర్ధర్ష । భారాత్ మగ్నాం రసాతలే ।
రక్ష మాం పక్షిరాడ్వాహః । సర్వభారక్షమ క్షమామ్ ॥ 25

అధారశక్తయే శుభ్యం । అనన్తశిరసే వసుః ।
అవ్యాజసుహృదే ఖాయో । నమో అనన్తవిభూతయే ॥ 26

సత్కన్యకుడును వరాహహిసారియగు శ్రీమన్నారాయణుడు కంఠము మొదలి నెఱచు చూచితండ వానినహించి గూఢుడగు నామె వక్షస్థలమును కప్పివేయునటుల గాఢ ముగ నాచింగనమును జాచించి

17

మాతనముగా వివాహమొనరించుకొనిన పెండ్లికూతురువినలె (గాంచి) సంత పించెను. మరియు శరద్రుతువునందు క్రొత్తగా వికసించిన తామరవృష్ణమువలె మాతన మగు పరిపూర్తిగల విలాసమును

18

పేహమును కోరు దృష్టితో నామెను తిరికించి బాధయుపకల్పింపనాడై మంచి రసవంతమును, అమృతపీడికలవలెను నుండు

19

పరిహాసముతో గూడిన వాక్కుతో - భూదేవీ : నీకు మంగళమౌగాక ! మంగళరూపీ : నీవు కుభములను గాంచగలవు.

20

నీవు నీ స్థానమునజేరి స్వస్థతనుచెంది ప్రాణుల నుద్దరింపుమ'ని వరాహ శరీరధారియగు శ్రీ మహావిష్ణువుచే నా భూదేవి చక్కగ పలుకబడెను.

21

అపారమైన పేహముచే విండినట్టియు, సిగ్గుచే చలించు చూపుచుకలదై క్రీగంటితో వరాహవధనుడగు తన భర్తనుగాంచి

22

పేహరస సమేతమును, మిక్కిలి మధురమును నగు ఉరఃకణ్ఠతాళ్యాది స్థానములనుండి బుట్టిన వాక్కుతో ధర్మములను విమలయందానక్తి కలదై

23

వరాహస్వామితో భూదేవి సుభాషణము

వరాహరూపియును, వరాత్పురుడగు శ్రీమన్నారాయణునితో - కల్యాణగుణ పరిపూర్ణా : దేవాధిదేవా : రాక్షస సంహారకా : దయానముద్రా :

24

రక్కసులు, రాక్షసులవలన కలిగిన ఖరింపరాని భారముచే పాతాళమున మునింగి నహింపజాలని సెన్ను గరుడవాహనా : నమస్త భారముల సహింపగల స్వామీ : రక్షింపుము.

25

నకల ప్రాణులను ధరించు శక్తికలిగినట్టియు, అనేక శిరస్సులు గల నీకు నమస్కారము. కాంఠము లేకయే పేహశాలినగువాడవును, లెక్కలేని విభూతుడుకల నీకు మరల నమస్కారము.

26

- ఏవం వసుధయా దేవ్యా । వేపమానాభిలాజాయా ।
 విజ్ఞాపితో విశ్వరక్ష । దీక్షితః ప్రత్యువాచ తామ్ ॥ 27
- సాభు దేవి : త్వయా పృష్టం । శృణు వక్ష్యే వసున్దరే : ।
 సర్వం సహా విశ్రుతా త్వం । తథ్యనామా భవ ప్రియే ॥ 28

ధరణ్యా సాకం పాతాళా ద్వరాహస్య శేషాచలాగమనమ్.

- వరాహరూపీ భగవాన్ । ఏవ ముక్త్యా వసున్దరామ్ ।
 దేవీ : మళిక్షయ ద్ధర్మం । స్వభారభరణక్షమమ్ ॥ 29
- శిక్షితా వసుధా దేవీ । తేన శుద్ధమనా ధరా ।
 బభూవ మహితా తేన । స్వభారభరణక్షమా ॥ 30
- తదా ప్రభృతి దేవేశో । వరాహావపు ఊర్జితః ।
 పాతాళలోకాత్ లోకే లస్మిన్ । కొతూహలసమాకులః ॥ 31
- స్వామిపుష్కరిణీకూలే । పశ్చిమే లస్మిన్ ధరాతలే ।
 వత్సీకబిల మాసాద్యః । దద్వారా విజిహీర్షయా ॥ 32
- గమనాగమనం కుర్వన్ । తదధో భువనం ప్రతి ।
 భూత్వాశ్వేతఃపోత్రిపోతః । సచ్చరన్ ఆత్మనాయకః ॥ 33
- దివ్యై ర్గజైః వేద్యమానః । కదాచి దనపాయుభిః ।
 భూషణైః పారిజన్యైః నైః । ఆయురైః చేతనాత్మభిః ॥ 34
- అవ్యాజమితో లత్ర పోత్రీ । వర్తతే దివ్యగతభృత్ ।
 హ్లాదయన్ ఆత్మన స్సర్వాన్ । జ్ఞానానందమయాన్ సురాన్ ॥ 35
- పరావరాణాం భూతానాం । అన్తర్యామిణీ శార్ణిణీ ।
 ఏవం హి వర్తమానే లత్ర । పవిత్రే చిత్రపోత్రీణి ॥ 36
- కదాచిత్ స్వాల్త్రమే పుణ్యే । దుర్వాసాః కోపనో మునిః ।
 క్రీడన్తై కామమోహేన । దృష్ట్వా కిన్నరదమ్పతీ ॥ 37

ఇట్లు శరీరమంతయు గణగణ వడంతులు భూదేవి విన్నవించుకొనగా ప్రపంచమును రిక్షింపనమకట్టిన శ్రీమన్నారాయణు డామెతో 27

దేవీ : నీవు చక్కగా నడిగితివి. చెప్పెదను వినుము. ప్రియురాలా : నీవు “నమస్త్యమును భరించునద”ను భ్యాతివి బడసి సార్థక నామధేయురాలవు కాగలవు. 28

భూదేవితో పాతాళమునుండి వరాహస్వామి శేషాద్రి కేతెంచుట

వరాహరూపమును ధరించిన స్వామి యిట్లు భూదేవితో వలికి తన భారమును భరింపజాలునట్టి ధర్మము నాదేవికి బోధించెను. 29

ఇట్లు భూదేవి నేర్పబడినదై విర్రుల మనస్కురాలై తన భారమును భరింప జాలినదై పూజ్యురాలాయెను. 30

అప్పటినుండి దేవాధిదేవుడగు శ్రీమన్నారాయణుడు వరాహరూపమును ధరించి కాంతియుక్తుడై యీ లోకమును చూచు కోర్కెతో పాతాళలోకమునుండి 31

స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున నీ వర్షత వర్షుచు భాగమున నొక పుట్టిలోజేరి దావిగుండా విహరించవలెనను కోరికతో వర్మికమునుండి పాతాళలోకమునకా తెల్లవి వరాహ స్వామి స్వతంత్రుడై రాకపోకలను గావించుచు 32, 33

విత్యములైన దివ్యగణములతో పేవించబడుచు, రాజోచితములగు తన యలంకారములతోను, చేతన స్వరూపములైన (జ్ఞానముగల) ఆయుధములతోను పేవించబడుచు

కారణములేకయే స్నేహశీలుడై దివ్యుడుగు శరీరమును ధరించి జ్ఞానానంద స్వరూపులగు తనెవరిగు దేవతలనందును సంతసించజేయుచు విసపించుచుండెను. 35

ఉత్పిష్టావికృష్ట ప్రాణికోటి కంఠర్కామియగు శ్రీమన్నారాయణు డిట్లు విచిత్రమైన పావనమైన వరాహరూపియై సంచరించుచుండ 36

ఒకానొకప్పుడు కోవిద్వియు, మహామౌవియు నగు దుర్వాసుడు తన పవిత్ర చుగునా శ్రమమున కామముచే మోహింపబడి క్రీడించుచున్న కిన్నరదంపతులను గాంచి 37

శశాప నిర్వరే పుణ్యే । సింహానామ్ని మహీధరే ।
తైరాతం మిథునం స్వాతం । వన్యాః ఓహారౌ యువా మితి ॥ 38

దుర్వాససః శాపాత్ కిన్నరదమ్పత్యోః తైరాతరూపప్రాప్తిః ।
తతః కిన్నరదమ్పత్యోః । నిర్విణ్ణమనసోః సతాః ।
శాపమోచన మాచఘ్నా । కృపయా స చ తాపసః ॥ 39

ఉత్ర స్వామిసరస్త్వరే । సచ్చరన్ శ్వేతసూతరః ।
శాపాత్ మద్ద్వియావిహితాత్ । మోచయిష్యతి తౌ యువామ్ ॥ 40

తథేతి దీనమనసా । ఉక్త్వా కిన్నరదమ్పతీ ।
తూర్ణం తం దేశ మాగత్య । జిజ్ఞాతే వ్యాధదమ్పతీ ॥ 41

తైరాతదమ్పత్యోః శేషాచలే పుత్రప్రాప్తిప్రియఙ్గుకృష్ణ కరుణాదీని.

శాకములఫలాహారైః । దుష్టసత్త్వవిబర్హణౌ ।
ఆసాతే సుచిరం కాలం । అస్మిన్ సింహాశిలోచ్ఛయే ॥ 42

ఋక్ష శార్దూలశరభః । సింహేభవ్యాలదుర్గమే ।
అరణ్యేఽగణ్యపుణ్యోఽఘే । భీషణే రోమహర్షణే ॥ 43

వనత్కిరాతమిథునం । పుష్పాసవమదోద్ధతమ్ ।
అసూతపుత్రం చిత్రాంగం । చిరకాలనమీప్సితమ్ ॥ 44

ప్రసూతం తం సమీక్ష్య థ । మకుమారం సుతం తదా ।
శబరః శబరీ చైతౌ । ఆస్తాం సమ్పూర్ణమానసౌ ॥ 45

స్తన్యైః వన్యరస్యై రన్యైః । త మావశ్యాప్రవర్షకమ్ ।
తా వవర్ధయతాం పుత్రం । చిత్రావయవ మర్చకమ్ ॥ 46

సింహాహస్తనఖత్రోటీ । విశాతశతధారతః ।
విభిన్నమత్తమాతగ్ల । కుమ్భాద్భిన్నోరుమాక్తికైః ॥ 47

పుణ్యనది గల సింహాద్రియందు మీ రిరువురును కిరాతదంపతులై వసమునందలి
రందమూలముల భుజించుచుండుదని శపించెను. 38

మిర్వాసుని శాపమువలన కిన్నరదంపతులకు కిరాతరూపము కలుగుట

ఆ శాపమును విని కిన్నర మిథునము దుఃఖించుచుండ దుర్వాసుడు దయతో
వారికి శాపవిమోచనము విట్లనుగ్రహించెను. 39

అచ్చట స్వామిపుష్కరిణి తీరమున శ్వేతవరాహము వందరించుచు నేను
కోపముగా విడిచిన శాపమునుండి మిమ్ము విడిపించునని పలికెను. 40

ఆ కిన్నరమిథునము దుఃఖాకాంత మనస్కులై యల్లెయని పలికి వెంటనే
యా ప్రదేశమునకు వచ్చి కిరాతదంపతులై పుట్టిరి. 41

కిరాతదంపతులకు శేషాద్రియందు పుత్రులుకలుగుట, ప్రియంగు

ధాన్యమును పండించుట మొదలగునవి

కూరలను, దుంపలను, ఫలములను భుజించుచు దుష్టమృగముల శిక్షించుచు,
నీ సింహాద్రియందు చాలకాలముండిరి. 42

ఎఱగుగొడ్డులు, పెద్దపులులు, శరభమృగములు, సింహములు, ఏనుగులు
పాములచే విండి ప్రవేశింప శక్యముకావెదియు, లెక్కింపతరముగావి పుణ్యప్రదమైనదియు,
భయంకరమును, గగుర్పాటును కలిగించునదియు నగు 43

నరణ్యమున పుష్పములయందలి కల్లత్రావి మదించియున్న నా కిరాతదంపతులు
ఎంతోకాలమునుండియు నాశించుచున్న చిత్రాంగుడను పుత్రుని బడసిరి. 44

సుకుమారుడగు నా పుత్రునిగాంచి కిరాతదంపతులు విందు మనస్సుకలవారై
యుండిరి. 45

చిత్రమగు నవయవములకలిగిన కుమారు నైదువంశక్వరములవరకు నా దంప
తులు స్తన్యపానముతోను, ఆదవియందలి యితర రసములతోను పెంచెరి. 46

సింహముయొక్క పంజాయందలి వజ్రాయుధమువంటి వాడియగు గోశ్వతే
బ్రద్దలుకొట్టబడిన మదించిన యేనుగు కుంభస్థలమునుండి బయటకువచ్చిన గొప్ప ముత్య
ములచేతను 47

దణ్డశేఖరవాసోభిః । బర్హైః బర్హిపతత్రిణామ్ ।

త్రిమదోద్రిక్తమాతఙ్గ । మదపజ్కుద్రవై రపి ॥

48

శ్రేయసః సరసాం స్వామి । సరసః శేవతమృత్సన్నయా ।

అంశుక్రతు రన్యోన్యం । పితరౌ సుతరాం సుతమ్ ॥

49

కదాచి త్వర్యటం స్తత్ర । విపినే స వనేచరః ।

కన్యచి ద్వటవృక్షస్య । సమీక్ష్య స్కన్ధకోటరే ॥

50

పక్వం కార్తస్వరనిభం । ప్రియఙ్గుప్రియదర్శనమ్ ।

గృహీత్వా శబర స్వర్వం । గృహీత్యై త త్నమర్పయత్ ॥

51

సా ఒపి ప్రైయఙ్గవం దాన్య । ఉచ్చోష్య చ సమాచిన్తోత్ ।

తతః సన్యం చక్రతు శ్చ । ప్రైయఙ్గవ మతస్త్రితో ॥

52

వృత్తిభిః గోపయంతౌ తౌ । శశ్రూషాభిః సమన్తతః ।

అపక్వఫల మాకాఙ్క్షన్ । మిధునం తద్భూవ హ ॥

53

గోపనార్థం హ తస్యై వ । పుత్రం ప్రేషితవాన్ స్వయమ్ ।

తుష్టో బభూవ చ క్షేత్రం । వీక్ష్య పక్వఫలోద్ధతమ్ ॥

54

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే దేవలదేవదర్శన సంవాదే
శ్రీవరాహవిర్భావపుత్రానవర్ణనం నామ అష్టావింశో ఽధ్యాయః.

ఏకోనత్రింశో ఽధ్యాయః

ప్రియఙ్గుగోప్తు కిరాతసమీపం ప్రతి వరాహాగమనమ్.

దేదదర్శనః —

ప్రియఙ్గా వభిత్ గుప్తే । వాద్రాభిః వృత్తి భి స్తతః ।

తప్త చామికరాబోరు । పక్వదాన్యభరానతే ॥

నరబట్టలతోను, నెవళ్లు మొదలగు పక్షలయొక్క పింఛములతోను, మూడు స్థలములనుండి కారువట్టి మదముచే గర్వించిన యేనుగుల మదములచేతను 48

నరస్సులన్నిటిలోను భక్తులకు మంగళద్రవమగు నరస్సులలో నుత్తమోత్తమ మైన స్వామిషష్కడిజీయందలి తెల్లమన్నుతో నా పుత్రుని యా కిరాతదండతుల మిక్కిలి యలంకరించిరి. 49

ఒకానొకప్పుడా కిరాతుడు వనములో విహరించుచు నొక మర్రిచెట్టుయొక్క మ్రానునందలి తొట్టలో 50

బంగారు రంగుకలిగి చక్కగా వండి చూచుటకింపుగానన్న కొట్టలను దావ్యమును తెచ్చి భార్యకొనంగెను. 51

ఆమె యా కొట్టలను చక్కగా వారబెట్టి పోగుచేసెను. అతితాగరూకతతో కొట్టధావ్యముల చేంను చేసిరి. 52

కంచెలచే సంకటను రక్షణలను చేయుచును అంతకును చేయవలసిన దోహదములను చేయుచు చేను పండవలెనని కోరుచు నా దంపతులుండిరి. 53

ఆ పొలమును సంరక్షించుటకై తమ పుత్రుని పంపించిరి. ఒకనాడు వండి వెన్నులతోవిండిన పొలమునుగాంచి యా కిరాతుడు చాల సంకసించెను. 54

ఇది శ్రీ పద్మపురాణమున క్షేత్రకాండమున శ్రీ వేంకటాచలమహాశ్యామున దేవల దేవదర్శన సంవాదమున శ్రీ వరాహస్వామి యవతరించుటను వర్ణించుట యనెడు యదువదియెనిమిదవ అధ్యాయము

ముప్పదితొమ్మిదవ అధ్యాయము

కొట్టధావ్యమును సంరక్షించుచున్న కిరాతునివద్దకు వరాహస్వామి వచ్చుట దేవదర్శనుడు —

మేలిమిబంగారు రంగుగల ఘనమైన వండిన కొట్టధావ్య భారముచే నంగిన కొట్టచేను వాడ్రలనబడు కంచెలచే కాపాడబడుచుండగా 1

- శబర స్తు సమీక్ష్య థ । మధ్యే కృత్వా తు మఙ్గికామ్ ।
 తద్రక్షణార్థం తత్తై వ । అతిష్ఠ స్స క్త ద్ధివం స్వయమ్ ॥ 2
- కదాచిత్ భగవాన్ శ్వేతః । పోత్రిపోతో బుభుక్షయా ।
 వల్మీకరస్థాత్ నిర్గత్య । క్షేత్రమధ్యం వివేశ హ ॥ 3
- తం దృష్ట్వా బహుశః సో ఽపి । శబరో విస్మయం యయౌ ।
 తత స్తస్మజ్జలేశాయ । రాజ్ఞేవిజ్ఞాపితం ద్రుతమ్ ॥ 4
- రాజధానీం ప్రవిశ్యా స్యా ఽ । వేదయ చ్చక్రవర్తి నః ।
 త ద్మృత్యా సార్వభౌమ స్తు । రాజా కౌతూహలాన్వితః ॥ 5

శ్రీవరాహదర్శనార్థం శేషాచలం ప్రతి నృపాగమనమ్

- మృగయా వేషభృత్ భూత్వా । పదాతిః ఉపనిష్కామన్ ।
 ఏకాకి తేన సార్థం హి । జగమ జగతాం హితః ॥ 6
- స్వామిపుష్కరిణీం పుణ్యాం । విగాహ్యా విగతక్లమః ।
 దణ్డవ త్తాం ప్రణమ్యా థ । వ్యాధవాక్యవిచిత్రతామ్ ॥ 7
- మనసా ఽఽలోచయన్ సమ్యక్ । స స్త్య క్తాన్యపరాక్రమః ।
 ప్రియङ్గోః క్షేత్ర మాసాద్య । ప్రియఙ్గప్రియదర్శనః ॥ 8
- చతు స్తమృసమాయు త్తాం । చతురశ్రాం సముచ్చితామ్ ।
 మృదుపల్లవసం స్తీర్ణాం । ఉపా స్తీర్ణమృదుత్వచమ్ ॥ 9
- ఆదాయ సశరం చాపం । తుఙ్గశృఙ్గవినిర్మితామ్ ।
 మఙ్గికా మారురోహై తాం । తే న సార్థం సరాధిపః ॥ 10
- శబరః సార్వభౌమ శ్చ । జాగ్రతో నిశ్శతిష్ఠతామ్ ॥
 వల్మీకవివరా చ్చిత్ర । సూకరో నిర్జగమ హ ॥ 11

బోయవాడు గాంచి యా బేను మధ్య మంచను విప్పించుకొని దానిని కాపాడు
టతై రాత్రింబవళ్ళునటనే న్యయముగ విచరించుచుండెను. 2

ఒకనాడు తెల్లని పందిపిల్ల రూపముననున్న భగవంతుడు ఆకలిచే పుట్టకన్నము
నుండి బయటకువచ్చి పొలముమధ్య ప్రవేశించెను. 3

ఆ బోయవాడా పందిపిల్ల వనేకమారులు గాంచి మిక్కిలి యాశ్చర్యపడెను.
నెంటనే ఆ మండలాధిపతియైన రాజునకా వృత్తాంతము నెఱింగించుటకై 4

యాతని రాజధానికేగి యా చక్రవర్తి కెఱింగించెను. దానిని విని యా
చక్రవర్తి దానిని జూచు కుతూహలముకలవారై 5

వరాహ దర్శనమునకై రాజు శేషాచలమున కేగుట

వేటకాని వేషమును ధరించి లోకహితకరుడగు నా రాజచంద్రుడు వంటరిగా
బోయవానితో కూడ కాలినడక నా చేనువద్ద కేగుచు 6

పవిత్రమైన వరాహపుష్కరణిలో స్నానమొనరించి మార్గాయానము మందగిం
చగా, పుష్కరిణికి నమస్కరించి బోయని మాటలలోని వైచిత్రిని 7

మనస్సుతో లెప్పగ నాలోచించుచు తన వరాక్రమమును సంకోచపరచుకొని
కొఱ్ఱచేను దాపునకు చేరి దానిని చూచుటలో మిక్కిలి వేడుకగలవాడు గాన 8

నాడుగు స్తంభములపై యెత్తుగ వేయబడినదై నలువలకల ఆకారముగలదై
లేతని చిగుళ్ళుపరచబడి, దానిపై మెత్తని వర్కము పరచబడియున్న 9

ఎత్తైన గుట్టపై కట్టబడిన మంచము ఆ బోయవానితో శరచాపదారియై యెక్కిను.

వారిద్దరు నా రాత్రియంతయు మేల్కొనియే యుండిరి. విచిత్రమైన నా పంది
పిల్ల ఒక పుట్టకన్నమునుండి బయటకు వచ్చెను. 11

నృపస్య వత్మీకవివరాగతవరాహ దర్శనమ్.

- వృతిం విరిజ్ఞ్య వాద్రాభిః । పాతై రవ్యతిదుర్గమామ్ ।
 షేత్రమధ్యం చ దావస్తం । సూకరం సుభగాజ్గతమ్ ॥ 12
- అత్తాభిలాష మాహరే । దంష్ట్రాదీధితిసశ్చయైః ।
 దావిస్తం శకలయస్త ఇచ్చ । భస్వ ద్దివ్యాజ్గసగ్గతైః ॥ 13
- రాజా తం వీక్ష్య సహసా । విస్మయం పరమం గతః ।
 సజ్యే ధనుషి సన్ధాయ । సాయకం సాధు విక్రమః ॥ 14
- చూర్ణ మాకర్ణ మాకృష్య । చలంక్ష్యప్రవేధినమ్ ।
 గ్రహీతుకామోన్యపతిః । తేనసార్ధంతమన్వగాత్ ॥ 5
- సూకరో వీక్ష్య దావస్తం । చాపహస్తం మహీపతిమ్ ।
 ఘటితి క్షణమాత్రేణ । వత్మీకవివరం యయా ॥ 18
- వ్యర్థప్రతిజ్ఞో నృపతిః । ప్రాజ్ఞః ప్రఖ్యాతపక్రమః ।
 వత్మీకమూల మాగత్య । ద్రష్టు సూకరమత్వరః ॥ 17
- శశ్యే చ దర్శశయ్యాయాం । స్వప్నం కాజ్ఞన్ షీతీశ్వరః ।
 ప్రబుద్ధః ప్రాకృతః ప్రాతః । అదృష్ట్యా స్వప్నచిర్కనమ్ । 18
- కిం కర్తవ్యత్వహాన్యాత్మా । చిస్తయన్ కాయశోధనమ్ ।
 మహా దాశ్చర్య మాహర్తుం । స్నాత్వా స్వామిసరోజలే ॥ 19
- తపోవేషం సమాస్థాయ । ధ్యాయన్ సూకర మీశ్వరమ్ ।
 కర్తుం ప్రవవృతే వీరః । తతః ప్రాయోపవేశనమ్ ॥ 20
- విర్లవద్యోఽవన్యవిష్ట శ్చ । నిష్టావాన్ అన్య దర్శనే ।
 ఏవం హి వర్తమానేఽస్మిన్ । నృపతౌ నియతాశ్మవి ॥ 21
- శబరేణ శబర్యా చ । పరిష్కృతసపర్యకే ।
 వృత్తం విష్టుపదే వాక్యం । విశుద్ధ మమృతోపమమ్ ॥ 22

రాజు పుట్టకన్నమునుండి వెలువడిన వరాహమును చూచుట

పాశము యందుటచే ప్రవేశించుటకు శక్తముకాని కంచెను దాటి నుండరమైన
అవయవములుగలదై అహారమునందలి యక్షిరాషకలదై కోరల కాంతిపుంజములచేత
చీకటిని చీల్చిచెందాడుచు చేనుచుర్య పరిగిడుచున్న 12, 13

ఆ వరాహమును జూచి యా రాజు మిక్కిలి యాశ్చర్యపడినవాడై వెంట నారి
దిగించియున్న ధనస్సునకు పరిగిడు లక్ష్మమును పడగొట్టునట్టి బాణమును సంపించి మంచి
వరాక్రమకాలి గాన 14

తత్తణము చెవివరకు లాగి దాని నెత్తెనను పట్టవలెనను కోరికలవాడై యా
భోయనితో నా వరాహమును వెంబడించెను. 15

చేతిలో బాపమును ధరించి తనివెంట పరుగిడి వచ్చుచున్న నా రాజు నా వరా
హము గాంచి వెంటనే కనుమూసి తెఱచునంతలో పుట్టకన్నములో చూరిపోయెను. 16

పేరెక్కిన వరాక్రమసంతుడును, బుద్ధిమంతుడును నగు నా రాజు రిత్రపోయిన
ప్రతిజ్ఞకలవాడై పుట్టమొదటికి వచ్చి వరాహమును చూచుటకై మిక్కిలి త్వరకలవాడగుచు

కలలోనైనను కనబడునోయను నాశకలవాడై దర్బరతో పడకనేర్పరుచుకొని
యచ్చటనే పరుండెను. ఒక్కిలేని సామాన్య మానవుడగుటచే కలలోనైనను గానలేక
ఉదయముకాగానే మేల్కొన్నవాడై 18

ఏమి చేయుటకును తోచక తపస్సుచే శరీరమును కృశించజేసుకొనియైనను
మిక్కిలి యాశ్చర్యకరమైన నా వరాహమును పట్టుటకై సంకల్పించి స్వామిపుష్కరిణీ
తీర్థమున స్నానమునుజేసి 19

తపోవేషమును ధరించి వరాహరూపధారియైన సర్వేశ్వరుని వ్యాపించుచు
ప్రాయోపవేశమును చేయుట కుద్యుక్తుడయ్యెను. 20

ఆతని దర్శన విషయమైచేయు తపస్సులో శీతోష్ణసుఖదుఃఖాది ద్వందములను
పాటించక సార్థకమగు నిష్ఠలో నారికేరనవాడై యా రాజు విశ్వలలితుడై 21

భోయదంపతులచే నుపవరింపబడుచుండగా నాకనమున నీ క్రింది విధముగ
పరికుర్దమై అమృతమువలె భోగ్యమైన నొక మాట విసరిదెను. 22

నృపం ప్రత్యశరీర్యుక్తిః.

- ద్రష్టకామో యది భవాన్ । సాధు వృత్త మహీపతేః ।
తపసా లలం సగర్వేణ । సూకరార్చకదర్శనే ॥ 23
- యతస్య వృత్తం త చ్చర్తుం । య ద్వజ్యోమి చ సువ్రత ।
పవత్యాఽపితగోక్షర । దారాభిః ఆభిషేచయ ॥ 24
- ఆచ్ఛిన్నసన్తతాభి శ్చ । వర్మీకస్థం వరాహకమ్ ।
ఏవం సీతః స భగవాన్ । ప్రోత్రివక్త్రః పురాతనః ॥ 25
- ప్రాదుర్భవిష్యతి తతో । వర్మీకవివరాత్ విభుః ।
ఏవ ముక్త్యా తు వాక్యం తత్ । పున ర్నో వాచ కిచ్ఛన ॥ 26
- సృపతిః తం విశమ్యా లు । విస్మయో విస్మయం గతః ।
తం ప్రయత్నం ప్రపవృతే । ప్రయతో లప్రాకృతాత్మనః ॥ 27
- అస్యనారాయణగిరేః । లక్ష్మీనారాయణేశీతుః ।
వసతేర్దక్షిణేభాగే । ద్వియోజననియోజితే ॥ 28
- తీరే స్వర్ణముఖర్యా శ్చ । దక్షిణే దక్షిణక్రమే ।
ప్రాగ్భాగే గణ్డకైలస్య । సర్వోపకరణాన్వితే ॥ 29
- గ్రామే సజ్జామవిజయీ । సమాహితమనా స్తతః ।
సంచిన్త్య సర్వాన్ సమ్భరాన్ । తస్మా దాహృత్య సత్వరః ॥ 30
- తం వరాహశ్చ వర్మీక । మధిషేక్తుమనా మనాక్ ।
విశుద్ధవాసానిష్ఠాతో । వైష్ణవః పూర్ణమానసః ॥ 31
- నిష్ఠాతః తత్సపర్యాయం । బభూవ వసుదాధిపః ।
సావధానఃసహమాత్యః । సాపత్యఃశబరాన్వితః ॥ 32
- అకన్ద్రితః సాధు సాన్ద్రిం । అశరీరివచః స్మరన్ ।
గోక్షరైః హేమకుమ్భవైః । వర్మీకవివరోదరమ్ ॥ 33

రాజు వినిన ఆకాశవాణి

ఓ సదాచార సంపన్నుడవగువో రాజా! నీవు ఆ పండిపిల్లను చూడగోరెదనేని
యీ గర్జముతో చేయు తపస్సును విరమింపుము. 23

సుదృఢాధ్యవసాయశాలి! నేను చెప్పినట్టి యీ యాచారము నాచరింపుము.
చూడతోనున్న కపిల గోక్షీరచారల 24

నెడతెగక ప్రపహింపజేయుచు పుట్టలోనున్న వరాహాశిశువు వఖిషేకింపుము. 25

ఇట్లు వరాహ ముఖముతోనున్న నా యాదిదేవు ధక్షిణక్షుడై వెంటనే పుట్ట
కన్నమునుండి బయటపడును. అని చెప్పి విరమించెను. 26

ఆ మాట నా రాజు విని మిక్కిలి యాశ్చర్యపడెను. జితేంద్రియుడై వెంటనే
ఆ ప్రయత్నమునకు గడంగెను. 27

అప్రాకృతమైన ఆ నారాయణ పర్వతమున నారాయణుడు వేంచేసియున్న
స్థానమునకు దక్షిణమున రెండు యోజనముల దూరమున 28

స్వర్ణముఖినదీ తీరమునందున్న గండపర్వతమునకు తూర్పు భాగమునందు
సకల పరికరములతో కూడియున్న 29

గ్రామమునుండి యుద్ధవిజేతయగు నా రాజు వ్యవధిక్షుడై యాలోచించి పమస్త
పరికరములనంతటినుండియు తెచ్చియుంచుకొని 30

ఆ వరాహమును అదియున్న నా పుట్టను అఖిషేకము గావించవలెనను సంక
ల్పమొకింతకలవాడై శుద్ధవస్త్రములను ధరించి 31

ఆ వరాహమూర్తియొక్క పూజయందారితేరి యుండెను. మంత్రులతోను, తన
వంశాననుతోను, ఆ బోయవారితోను కూడియుండి 32

వరాహాశిశువును లేక ఆ యాకాశవాణిని చక్కగ విద్దుష్టముగ తలంపు
కొనుచు బంగరు కుండలలో వింపబడియున్న కపిల గోక్షీరములతో నెడతెగని
ధారధారలుగా 33

అనుస్యూతా చ్చిన్నదారైః । అభిషేక్తుం ప్రవక్రమే ।
క్రియమాజే లభిషేకే తు । వత్సీకవివరాన్తరాత్ ॥

34

క్షీరాభిషేకాద్వరాహస్య వత్సీకాదావిర్భావః ।

అవిర్యభూవ భగవాన్ । వరాహావపు రీశ్వరః ।

కోటిరకోటివిలస । స్మణిమణ్డలమణ్డితః ॥

35

అమృతాంకుకణకల్ప । దంష్ట్రాదన్దురపోత్రకః ।

లలాటపట్టఘటిత । వేణుపత్రోర్ధ్వపుణ్డ్రాకః ॥

36

కమ్పుబిమ్బసదృక్కణ్ఠో । మాంసలస్పన్ధమణ్డలః ।

సుపారిజాతవిటప । విడమ్పితచతుర్ముజః ॥

37

శఙ్ఖచత్రధరో వామ । ఊరుపీతేస్థితాం మహిమ్ ।

దేవీం త్రపాగోపితాక్షీం । లోలావిలవిలోచనామ్ ॥

38

సర్వాత్మసమ్భ్రుతదయా । కాయినీం హర్ష దాయినీమ్ ।

గాఢం గాఢం సమాలింగన్ । అస్యా అంగం పదద్వయమ్ ॥

39

గృహ్టానః సాన్ద్రహర్షేణా । లోకయన్ వక్త్రపక్ష్మజమ్ ।

విశాలవక్షః శ్రీవత్స । కౌస్తుభాఢ్యా ఇచ్చ లాఙ్ఘితః ॥

40

యజ్ఞోపవీతోత్తరీయ । దృఢబన్ధసబన్ధురః ।

హారకేయూరకటక । రమ్యహీరాఙ్గాలీయభృత్ ॥

41

సమభ్యుత్థితవామాఙ్గి । శిష్టాన్మణ్డీరహంసకః ।

సవరత్నాన్తరప్రోత । ముక్తాహారభుజాన్తరః ॥

42

అపమేయై రభివవై । ఆకలైః ఆత్మహారిభిః ।

తపసియై శ్చిత్రవవైః । చిత్రై శ్చీనాంకుకైరపి ॥

43

నా పుట్టమొక్క లోభాగమును అట్టిపేకముతో తడవుచి కారించెను. ఇట్టి పేకము జరుగుచుండగా నా పుట్ట మవ్వనుండి 34

పాల స్నానముచే వరాహమూర్తి పుట్టనుండి యావిర్భవించుట

ఆ వరాహరూపుడగు భగవంతుడు జటాసటం ఆగ్రభాగమున ప్రకాశించు మాణిక్యపుంజములతో నలంకరింపబడినట్టియు 35

చంద్రకళవంటి కోరలచే నిమిడమగు మూతిని కలిగినట్టియు, తిరుమణిమండం మన తగులుకొనిన వెదురాకు ఊర్వ్యపుండ్రమువలె ప్రకాశించుచున్నట్టియు 36

శంఖాకారమైన కంఠమును కలిగినట్టియు, బరిసీయన్న భుజ శిరములు కలిగి యున్నట్టియు, దేవ తరువగు పారిజాత శాఖలవంటి నాడుగు భుజములను కలిగి యున్నట్టియు 37

శంఖచక్రములను దరించియున్నట్టియు, తన యెడమ తొడపై పేంచేసియుండి సిగ్గుతో నవయవముల నాబ్బాదించుకొని చలించుచున్న నేత్రములుకలదై 38

నకల ప్రాణులయందును గల ప్రేమమూర్తీభవించియున్నదో యనునట్లుండి భగవంతున కానందము వినుమడించుచున్నట్టి భూదేవిని గట్టిగ నాలింగనమొనరించి యామె శ్రోణి భాగమును, పాదద్వంద్వమును 39

తన తొడపై నిడుకొని యామె ముఖములమును మిక్కిలి యానందముతో చూచుచు విశాలమైన వక్షస్థలమున ప్రకాశించు శ్రీవత్సముతోను, కొస్తుభముతోను విరాజిల్లుచు 40

యజ్ఞోపవీతమును ధరించి, వైబిట్టను గట్టిగ కట్టుకొని, మెడలో హారములను, భుజముల దండికడియములను, చేతులకు ముడుగులను, ప్రేళ్ళకు వజ్రములు పొదిగిన సుందరమైన ఉంగరమును ధరించి 41

యైత్రబడిన యెడమ కాలియందు హంసద్వవివలె శబ్దించు మాపురములను కలిగియుండి, మధ్య మధ్య నవరత్నములు గ్రుచ్చబడిన ముత్యాలహారము ఊరమున ప్రేలుచుండ 42

ఇంతింతనరానట్టియు, సూతనమైనట్టియు, మనోహరములైనట్టియు, సువర్ణ వికారమైనట్టి యాభరణములతోనున్న విచిత్రవర్ణములు గల చీవినీసాంబరములచేతనున్న 43

మాలాషీ రమలామోచ . మాలాభిః మధుసూతిభిః ।

అష్టాత్మగర్భసందైః । అపారై శ్చ పరిష్కృతః ॥

44

అజాను చావిర్భవతి । పురుషే సూకరాత్మవి ।

విద్విన్నా కీరధారా లభూత్ । ధారాలా తు ప్రమాదతః ॥

45

తావాన్ ప్రత్యక్షదృష్టః । స తదదో నహ్యదృశ్యత ।

వశ్చా దనేకవిధయా । రాజా లపి ద్రష్టు మక్షమః ॥

46

ప్రయత్నా దప్రతీకారోఽ । తిష్ఠత్ తూష్టిం సత్పష్టధీః ।

శుష్కజిహ్వకణ్ఠసృక్తి । జ్యోష్ఠః సోష్ఠం వివిక్వసన్ ॥

47

విదీర్ఘమానసో మానీ । వికీర్ణాజ్ఞో విఘూర్ణిరః ।

ఏవం వృత్తే రాజ్ఞీ తదా । భగవాన్ భూతభావనః ॥

48

వరాహరూపవిభవః । పురాణపురుషోత్తమః ।

ఉవాచవచనంశ్రీమాన్ । కరుణాపరిణామభూః ॥

49

రాజానం ప్రతి భగవదుక్తిః .

రాజన్ అల మలం వ్యర్థ । ప్రయత్నేనా తిభూయసా ।

ఏతావాం స్తవ దృశ్యో లహం । త దతో న నృపాధిప ॥

50

ఏత ద్రూపం ప్రతిష్ఠాప్య । శుద్ధయా శిలయా నృపః ।

తస్మై దేహ్య శిలాన్ భోగాన్ । పూర్ణో భూత్వా మపుష్కలాన్ ॥

51

అప్రాకృతాగ్లో విరజాః । సాత్వికో లయ మితి స్మరన్ ।

వైఖానసై ర్మహర్షిభిః । అర్చయ త్వం నరాధిపః ॥

52

వశ్చా న్మా మాపుయః గచ్ఛ । సాధు శాధి వసున్దరామ్ ।

ఏవ ముక్త్యా కోలవపుః । రాజ్ఞో లమూం కాలయాపనామ్ ॥

53

తేనెలు కారుచున్న తెల్లనై సుగంధములతో తరంగించుచున్న మారినదేతను. చెక్కుట మిక్కుటమగు సౌవర్ణాభరణములతోను, మోతాళ్ళవరకు వలకరించుచున్నట్టియు వరాహకారముతోనున్న దివ్యపురుషుడు కరస్సునుండి పిక్కిలవరకు ఆవిర్భవించెను. 44

నాకవిని సేవిండు పరాకులో విరంతరముగ ప్రవహించుచున్న పారివార హలాత్తుగ ప్రమాదవశమున విలచిపోయెను. 45

అంతవరకును కంటికి గావ్పించుచున్న నా వరాహమూర్తి యంతకు క్రింద గోదరించలేదు. 49

అంత నా రాజచంద్రుడును ఇంతను సేవించవలెనను ఆశతో చేసిన ఆనేక యత్నములకు ఫలమును గాంచక విశ్వబ్రుముగ నిలచిపోయెను. వేడివిట్టూర్పుల విగికించు చుండెను. దానిచే నాచుక, కంతము, ఓష్టపార్శ్వము, పెరపులు యెండిపోయెను. 47

మిక్కిలి యభిమానవంతుడగు నా రాజు ప్రళిధిలమనస్కుడై శిధిలబంధము గవ అవయవములు గలవాడై మిక్కిలి చలించవొడంగెను. 48

షడ్గుణపూర్ణుడును, నకల ప్రాణుల సృష్టిస్థితిలయకారకుడునగు రాజీయవస్థలో నుండగా కరుణావరుణాలయుడును వరాహరూపవారియగు పురుషోత్తముడు గోరాయ మానుడై యా రాజుతో విల్లు పలికెను. 49

రాజునకు భగవంతుని శ్రీసూక్తి

రాజు : విష్ణుయోజనమైన నీ యపారప్రయత్నము విక చాలింపుము. నేను నీ కింతమాత్రమే నా దర్శనము. ఇక క్రిందిభాగము నీకు లభించదు. 50

ఓ రాజు : పవిత్రమగు రాతితో నీ విడమగు. విగ్రహమును చేయించి ప్రతి స్థించి నీవు ఏలోటును లేనివాడనై ఆ విగ్రహమునకు పమస్త తోగముల నర్పింపుము. 51

ఆ విగ్రహమును రాయి యని భావించక వది యప్రాకృత మవియు రజోగుణ తమోగుణ సంపర్కమొక్కింతయు నా విగ్రహమునకు లేదని తలంచి వాప వ్రస్తులతోను, మహర్షులతోను నా విగ్రహము నారాధింపుము. 52

ఆ పిమ్మట నన్ను దర్శింతువుగాక : పౌమ్ము. టూమండలమును సావధాన ముగా పాలింపుమని రాజునకు వరాహస్వామి కాలక్షేప వద్దతి మనదేహించెను. 53

శ్రీవరాహకృత కిన్నరమిథునస్య కిరాతత్వవినిర్మూక్తిః.

కిరాతవపుషో విక్ష్య . విష్ణుః కిన్నరదమ్పతీ ।

ఘనిశావా నోచయిత్వా । దదౌ తాభ్యాం స్వకం పదమ్ ॥

54

నృపస్య శ్రీవరాహప్రతిష్ఠాపూర్వకం స్వపురగమనమ్

తతః శ్చాస్తర్థధే దేవో । వరాహవపు రత్ర వై ।

తతః పూర్ణమనా రాజో । దివ్యం త్వష్టార మాహ్వాయత్ ॥

55

దేవం నిర్మాపయామాస । మనసా విశ్వకర్మణా ।

భూవరాహశిఖం పూర్ణం । రాజానం నాకవాసినామ్ ॥

56

వారాహవపుషం శౌరిం । దక్షావ త్రప్తజిపత్య చ ।

శిర స్య జ్ఞౌ మోచధ్వన్ । స్మర న్నాశ్చర్య మీదృశమ్ ॥

57

జితేంద్రియో జితక్రోధో । జితప్రకృతిసంప్తరః ।

జితామిత్రో జితాశేషో । రాజర్షిః స్వాం పురీం యయా ॥

58

తదాప్రభృతి దేవేశో । వరాహవపు రాత్మభూః ।

అనంతాచలశృంగే లుప్తః । నిశీప్తాఙ్ఘ్రిసరోరుహః ॥

59

దేవ్యా వసుదయా సార్థం । స్వామిపుష్కరిణీతపే ।

సుఖ మాస్తే సురేశానః । సుఖీ రహసి సుందరః ॥

60

శ్రీనివాసస్య స్వామితీర్థదక్షిణతీర వాసవర్ణనమ్.

శ్రీనివాసో లపి శేషాద్రౌ । తత స్స్వామిసర స్తపే ।

వివస న్నాత్మనః కుర్వన్ । అర్వాచీనాన్ సుఖాత్మనః ॥

61

పచ్చిరా నన్దనన్దోహో । వృద్ధిక్షయవివర్జితః ।

కారుణ్యపుణ్యపదవీ । కమలాకాముకః కవిః ॥

62

శ్రీ వరాహస్వామి కెన్నరదంపతులకు కిరారత్నమును దాపుట

శ్రీ మహావిష్ణువా కిరతవేషములతో మన్న కెన్నరదంపతులను జూచి వారి ముక్త్యరుచి కావమును బాపి వారికి తన స్థానమును వైకుంఠము నొసంగెను. 54

రాజు వరాహమూర్తిని ప్రతిష్ఠించి తన నగరమునకేగుట

వరాహరూపధారియగు నా దేవదేవు డచ్చటనే అంతర్ధానమయ్యెను. అంతట విందుమనస్సుగల నా రాజు విశ్వకర్మను పిలిపించెను. 55

ఆ విశ్వకర్మచే సంకల్పమాత్రముచేతనే స్వర్గములకందరకు రాతైన వరి పూర్ణుడగు భూవరాహ బిడ్డను నిర్మించజేపెను. 56

వరాహరూపియగు నా భగవంతునకు సాష్టాంగపందన మాచరించి కిరమున కరములమోడ్చి యిట్టి యీ యాశ్చర్య సంఘటనను తలంపకొనుడు 57

ఆ రాజుర్ది ఇంద్రియములను తన యచీనమునందుంచుకొని క్రోధమును జయించి ప్రకృతినందింపదును విరసించి శత్రువులను పాశద్రోలి నమస్త దుర్వర్గమును జయించి తన నగరమున కేగెను. 58

అది మొదలు స్వయంభువుడను దేవదిదేవుడైన శ్రీయశతి వరాహరూప దారియై శేషవల్గలాగమున లోన పాదపద్మములనుంచి 59

భూదేవితో కూడ కల్యాణ పుష్కరిణీ తీరమున మందరాకాశుడై దేవదేవుడై రహస్యముగ (నెవ్వరికిని కావించకుండగ) సుఖముగ వివసించెను. 60

శ్రీనివాసుడా స్వామిపుష్కరిణీకి దక్షిణతీరమున నివసించుటను వర్ణించుట

అటుపిమ్మట శ్రీనివాసుడును (నెంకచేశ్వరుడు) శేషాద్రిపై స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున ననాతనులైన ఆత్మవర్గములను సుఖవంతులను గావించుచు వివసించుచుండెను.

నల్ చిత్ అనఁదపూర్ణస్వరూపుడును, పెరుగు తరుగులు లేవివాడును, దయకు పవిత్రమైన మార్గమును లక్ష్మీదేవిని ప్రేమించువాడును, భూతభవిష్యద్వర్తమానముల నెఱుంగువాడును 62

అఘామి రావదాం భూమిః । సంపదాం సంవిదుర్గమః ।

సమస్తసామసజ్జీత । సచ్చరిత్రః పవిత్రహృత్ ॥

63

పురాణపురుషో ధాజా । పురుషః తమసః పరః ।

వైకుంఠావర్తనసతిం । త్యక్త్వే దానీం హి తిష్ఠతి ॥

64

ఇతి శ్రీపార్వపురాణే క్షేత్రతాణ్డే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే దేవలదేవదర్శనసంచాపే

ప్రియఙ్గుగోప్తృకీరాతసమీపం ప్రతి వరాహగమన శ్రీవరాహవిర్భావాదిపర్వం

నామైకోనంత్రంకోఽధ్యాయః.

త్రింశోఽధ్యాయః

శ్రీనృసింహాచలస్త నీలకణ్ఠతపఃక్షేత్ర వర్ణనమ్

దేవలః —

సచ్చస్కరే సపర్యాం క్వ । నీలకణ్ఠో మహేశ్వరః ।

వైకుంఠస్యా ముత్రగోత్రే । నరకణ్ఠీరవాకృతే ॥

1

దేవదర్శనః —

శృణు విప్రః సమాచక్షే । పురారాతేః పురావిదః ।

చరితం చరితార్థానాం । యోగినాం భోగసాధనమ్ ॥

2

అభీష్టఫలదం రమ్యం । చతుర్వర్గఫలప్రదమ్ ।

పరకేసరిణో విష్ణోః । పరబ్రహ్మస్వరూపిణః ॥

3

ప్రపాదప్రసవప్రాప్తి । హేతు బిష్టవిబిష్టన్ ।

ఇత ఉత్తరధాగేతు । త్రింశద్యోజనసమీపే ॥

4

అపదిలకు నెలపుకానట్టియు, సంపదలకావానస్తానమైనట్టియు, జ్ఞానమునరాకరు
చైనట్టియు, సకల సామగనములచే కీర్తింపబడు పవిత్ర చరిత్ర కలిగినట్టియు, పవిత్ర
మగు మనస్సును కలిగియున్నట్టియు

83

నిత్యనూతనమగును, ఎచ్చటనున్నను ప్రకాశించువాడగును, పూర్ణుడును, రజ
స్తమోగుణదూరుడును నగు నారాయణుడు పూర్వముండునట్టి నైకుంతవాసమును విడిచి
యప్పుడీ పర్యవశమునందున్నాడు.

84

ఇదిశ్రీ పద్మపురాణమున శ్రీకృష్ణాంధమున శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యమున దేవల దేవదర్శనం
సంవాద స్తవతమగు కొఱ్ఱచేమను గాపాడు కిరాకునియొద్దకు మరాహస్వామి వేంచేయుట
శ్రీ మరాహస్వామి ఆవిర్భవించుటను వర్ణించునట్టి యిరువదితొమ్మిదవ అధ్యాయము

ముప్పదియవ అధ్యాయము

నృసింహోద్రియందు నీలకంఠుడు తపంబొనరించిన క్షేత్ర వర్జనము

దేవలుడు —

మహేశ్వరుడగు రుద్రుడు వరసింహాకృతి ధరించిన నారాయణుని యీ పర్వ
తమున నే రాగమున పూజనుగావించెనో తెలుపుము (అని దేవదర్శన మడిగెను)

1

దేవదర్శనుడు —

ఓ బ్రాహ్మణోత్తముడవగు దేవలా! త్రికాంజ్ఞుడైన రుద్రునియొక్క చరిత్రను
చెప్పెదను. వినుము. ఈ చరిత్ర కృతకృత్యులైన యోగులకు సకల బోగములకును
సాధనమైనది.

2

సమస్త కోరికల నొసంగునది. వినుటకింపైనది. ధర్మార్థకామమోక్షములలో
దేవిని కోరినవారికి దాని నొసంగునది.

3

పరాత్పరుడైనట్టియు నృసింహావతారుడగునట్టి శ్రీ మహావిష్ణువుయొక్క అను
గ్రహమును బడయుటకు ముఖ్యకారణమైనది. సంసారబంధమును బాపునది. ఇక్కడకు
ఉత్తరమున ముప్పదియోజనముల దూరములో

4

ప్రదేశే భీషణే రోమ । హర్షణే భూతభీషణే ।

కశ్చిత్పితిధరఃకుశి । కక్షపితిరుహా లక్షయః ॥

5

త్ర్యక్షశ్రమః పక్షియాచ । వాసప్లక్షకకోటరః ।

విశక్లటతటారూఢ । వృక్షగుల్మగుహాతమాః ॥

6

శృంగకోడగుహవాస । వైభానసవనే చరః ।

కుశశృంగవరీనిర్య । దోషునిర్మలనిర్ద్వంద్వః ॥

7

విర్భూరాపాతపర్యస్త । స్నిగ్ధానోకహవాటికః ।

తప్తహాటకసంకాశ । గైరితాకీర్ణకన్దరః ॥

8

వానూపలముఖోత్కిర్ణ । చిత్రభానుశిఖాశతః ।

చంద్రిప్రభాభిన్నముఖ । చంద్రికాస్త సుధాద్రవః ॥

9

కణ్ఠీరవనఖత్రుట్యుత్ । కుజ్జరీకుమ్భమౌక్తికః ।

గలితైః మౌక్తికైః విష్వక్ । ఆకీర్ణప్రస్థదుఃస్థలః ॥

10

మాణిక్యధామన్యగూఢ । రవిమణ్డలచఙ్గరుక్ ।

నానావిధమణివ్రాత । మయాభోద్ధ్యోతఖస్థలః ॥

11

విద్రుమవ్రతతివ్రాత । సంవృతాన్తరకన్దరః ।

వికీర్ణపద్మపాషాణ । పాటలస్థలకుట్టిమః ॥

12

శృంగకోటీరసజ్జీత । సంవివాద్యప్పరోగణః ।

లతాకుసుమసంకప్త । లీలాలయవివాసిభిః ॥

13

మిథునైః కిన్నరాణాం హి । తాలశ్రుతివికల్పనైః ।

దివ్యావిర్భావచరితం । సజ్జాయర్పితస్తవః ॥

14

సకల ప్రాణలకును భయమును గొఱపునట్టియు, ఒడలంతయు గగురు పాటను బుట్టించినట్టియు, సకల ప్రాణలకును అతి భయంకరమగు నొకచోట మవ్య భాగమునందును, ఇరుప్రక్కలందును గొప్పవృక్షములకలిగి తడుగులేక పెరుగుచున్న నొక పర్వతము కలదు. అది యీ రుద్రుని యాశ్రమము. అయ్యి మొదలైన తొలఁది గలిగి పక్షిలగుంపులకు వివాసమైయుండు రావిచెట్టు కలదియు. ఏకాలమగు చరియల యందు మొలచియున్న చెట్లు, కుప్పలు, గుహలచే నంధకారావృతమైనదియు 6, 6

పర్వతశిఖరముల చువ్వభాగమున నున్న గుహలలో వివసించు వానప్రస్థులను వనచరులను కలిగినట్టియు, ఎత్తైన శిఖరములు గల పర్వతచరియలనుండి స్రవించు భారలు గల నిర్మలమైన నెలయేరులు కలిగినట్టియు 7

కొండయేరు పారుటచే యిరుగుపొరుగున తడవిన చెట్లగల పూదోటలు కలిగినట్టియు, కరగిన బంగారురంగు గల చాచువులతోవిండిన గుహలు కలిగినట్టియు 8

సూర్యకాంతరాళ్ళ యొక్క కాకుడులచే పైభాగములనుండి కుప్పతిప్పలగు చున్న సూర్యకిరణ జ్వాలలచే నిబిడమైనట్టియు చంద్రకిరణములు సోకుటచే కరగిన పై భాగములుగల చంద్రకాంతరాళ్ళనుండి స్రవించుచున్న అమృతరసభరితమైనట్టియు 9

సింహముల గోళ్ళనుండి జారిపడునట్టి యేనుగుల కుంభస్థలముల యందలి ముత్యములు కలిగినట్టియు, అట్లు జారిన ముత్యములంతటను చిమ్మబడి పడియుండుటచే దుళ్ళకృమైన సంచారముగల పర్వత సమతలములు కలిగినట్టియు 10

సూర్యుని తీక్షణకాంతులను తృణీకరించుచున్న మాణిక్యకాంతులకలిగియున్న ట్టియు, అనేక విధములైన మణి సముదాయములయొక్క కిరణములచే వెలుగొందింప బడిన ఆకస భాగముకలిగినట్టియు 11

పగడముల రాకులచే నావరింపబడిన గర్భభాగములుగల గుహలు కలిగినట్టియు, రాళ్ళచే శ్వేతరక్తవర్ణముకలిగి వ్యాపించియున్న పద్మరాగ మణులచే పాటలవర్ణము (ఎరుపు తెలుపు) గల యే తైని చదును భూములు కలిగినట్టియు 12

శిఖరములయొక్క చివరభాగములయందు సంగీతకళలో పోటీలు పడుచున్న ఆవృరస సమూహములు కలిగియున్నట్టియు, పువ్వలతో విండియున్న తీగెలతో విర్మింప బడిన క్రీడాగృహములయందు వివసించుచున్నట్టియు, 13

శాళములు రాగమునకు తగిన శ్రుతులను మార్చి మార్చి భగవదవశార చరిత ముల సంతటను చక్కగ పాడుచున్న కిన్నర దంపతులచే 14

- అధిష్ఠితభృగుప్రాంతః । ప్రస్తగుణ్ణాభి రణ్ణితః ।
గర్భరైః గర్భవివరైః గీతవాద్యవిశారదైః ॥ 15
- మద్భ్రమచ్యోచ్చమహితైః । మహితానేకకన్దరః ।
మార్తండామణ్డలక్షిప్తః । స్ఫురన్మయసమన్దరైః ॥ 16
- పుణ్డరీకసుహృచ్చణ్డ । మయూఖీమణ్డలాదిభిః ।
తాపనైశ్చణ్డతేజోభిః । మణ్డితోచ్చలజ్జకన్దరః ॥ 17
- క్వచి ద్దమయోహ్మరత్ । కరై రుగ్రోర్ధ్వకేశతైః ।
విహూర్ణమానసయనైః । మదన్తలికాయతైః ॥ 18
- భైరవైః భైరవీభి శ్చ । నిబిడాదమ్బురై ర్యుతః ।
దేవానాం పూర్వదేవానాం । సిద్ధానాం యోగినా మపి ॥ 19
- భూతానాం యోగినీనాం । మాతృకాణాం యక్షరక్షసామ్ ।
అన్యేషాం దేవయోనినాం । ఆవాసో పత్యకాశ్రయః ॥ 20
- ధ్యాయద్భి శ్చ పరం బ్రహ్మ । క్వచి చ్యోగాననస్థితైః ।
యోగివరైః ఆర్యభావైః । యోగాధ్యాసవిచక్షణైః ॥ 21
- ఏకాయనై ర్యేకభావైః । అలక్షితగుహాక్షయః ।
కృష్ణసారపురోయాయ । హరిణీకుల సజ్కులః ॥ 22
- పరస్పరపరిత్యక్త । వైరైః భీమై ర్మృగైఃపుతః ।
అప్రమేయప్రభావో యః । ప్రసిద్ధః పర్వతోత్తమః ॥ 23
- తస్య పర్వతపర్వస్య । పుణ్యారణ్యసమీపతః ।
ప్రత్యగ్రవల్లవైః కీర్ణః । మునిర్వివనవాటికైః ॥ 24
- స్లక్షైరుద్రాక్షవృక్షై శ్చ । శ్లక్షైః సుశ్లక్ష పర్ణతైః ।
అగ్రంబిహోర్ధ్వశాఖాగైః । అక్షాతజ్ఞాతసంజ్ఞితైః ॥ 25

నధిష్ఠింపబడిన పర్యతచరియ భూములు కలిగియున్నట్టియు, పర్యతములకు పై నున్న సమతలములలో బుట్టిన గురివిందమౌడలచే నందమైనట్టియు, గానవిన్నచే గర్జించి యున్నట్టియు, సంగీత కళయందును వాద్యకళయందును ఆరితేరినట్టియు 15

ఆదరించదగిన మంద మధ్య ఉత్తైస్వరములతో నన్యానింపబడిన పెక్కు గుహావాసులు కలిగినట్టియు, సూర్యమండల లగ్నదృష్టులైన 16

తాదనుల ప్రచండమైన కాంతులతోను, పద్మములను వికసింపజేయు సూర్య కాంతులతోను నలంకరింపబడుచున్న ఉన్నతమైన శిఖరములయందలి గుహలు కలిగి యున్నట్టియు 17

ఒకానొకచోట పెద్దవైన ధక్కాలను మ్రోగించుటలో నతి చంపలమైన చేతులు కలిగి భయంకరముగ పైకి యెత్తిబెట్టుకొనియున్న జాతుకలిగి గిరగిర తిరుగుచున్న గుడ్డుకలిగి, మదముచే నటించుచున్న దేహములుకలిగి 18

ఆడంబరములతో నిండియున్న భైరవులబిడు రుద్రకింకర దంపతులతో కూడియున్నట్టియు దేవతలకు, రాక్షసులకు, సిద్ధులకు, యోగులకు 19

భూతములకు, యోగినులకు, బ్రాహ్మీచూహేశ్వరీశ్వాది పేరులుగల సప్త మాతృగణములకు, యక్షులకు, రాక్షసులకు, ఇతర దేవజాతుల కన్నిటికిని వివాసస్థానమైన పర్యతప్రాంతమున చేరియున్నట్టియు 20

ఒకానొకచోట యోగాననములయందుండి వరమాత్యను ర్యానించుచున్న నహృ దయులగు యోగాశ్వాస పరివిష్టాతులైన యోగిపుంగవులచేతను 21

ఏకభావముకల ఏకాయనులచే కల్పించుకొనబడిన గుహావాసములు కలిగినట్టియు, నల్లయిట్టియనబడు నొక జింక ముందుపోవుచుండగా దానినంటి పోవుచున్న ఆడజింకలచే వివిధమైనట్టియు 22

మిక్కిలి భయంకరమైన సింహశార్దూలభద్రమృగాదులు కూడ తమలో తమకు గల విరోధములను విడిచి వర్తించుచున్నట్టియు, ఇంతంతనరావి మహిమగల సుప్రసిద్ధమైన పర్యత శ్రేష్ఠమొందు కలదు. 23

ఆ పర్యతరాజము యొక్క పావనమైన నొక యటప్రీప్రాంతమున నూతనమైన చిగుళ్ళచే చిందించుచున్న అందమైన శ్రేష్ఠ బిల్వ వనరాగములచేతను 24

జాన్విచెల్లదేతను, రుద్రాక్ష వృక్షములచేతను, ఇంకను కోమలమైనట్టియు మనోహరమైనట్టియు ఆకులుగల ఆకనమునంటు కొమ్మల చిగుళ్ళుగల కొన్నిటి పేర్లు ప్రసిద్ధమై కొన్నిటి పేర్లు అప్రసిద్ధమైయున్న చెట్లతోను 25

యజ్ఞశాఖిభి రాకీర్ణం । నక్తీర్ణం యజ్ఞవాటకైః ।
అనోకహైరవిరతైః । సరతై స్సర్వతోవృతమ్ ॥ 26

సమాశ్రితా ర్తిహరణ । సానుచ్ఛాయం సమస్తతః ।
అహిర్బుధ్యతపఃక్షేత్రం । క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞబస్థహృత్ ॥ 27

సరకణ్ఠీరవస్థానం । కణ్ఠీరవరవోద్ధతమ్ ।
చైరవాచైరవాశ్చర్యం । భూరిభీషణభీషణమ్ ॥ 28

నీలకణ్ఠాశమస్తపుణ్యపుష్కరిణీ వర్ణనమ్

పవిత్ర మత్ర విపినే । వైడూర్యవిమలోదకా ।
కౌఞ్చనామ్బుజకల్పార । కమలేన్ద్రివరోత్కటా ॥ 29

స్లవమానస్లవా మీన । మకరగ్రాహమణ్డీతా ।
మరాళమల్లమహితా । కారణ్యవకులాకులా ॥ 30

తారాతరశకల్లోల । మాలాలోలాస్తరాళకా ।
ఉత్పల్లకైరవాపుల్ల । పుణ్డరీకపురస్కృతా ॥ 31

మకరస్థరసాస్వాద । మాద్యద్వనవయోగణా ।
త్రిమదోన్మత్తమాతల్గ । మదవార్యావిలాఽమలా ॥ 32

దేవర్షిభి స్తపస్యద్భిః । రాజర్షోఽఘైః మహాత్మభిః ।
ఉపాస్తవర్యస్తభువి । వివసద్భిః స్సమస్తతః ॥ 33

తపోవిమలవిశ్వాక్షైః । విశజ్జుటతటోత్కటా ।
మస్త్రం వజ్రవతీభేదం । జపద్విర్నారసేంహకమ్ ॥ 34

మరిచెట్లతోను విండియున్నట్టియు, యజ్ఞమండపములతో నావరింపబడి యున్నట్టియు, దట్టముగా కిక్కిరిసియున్న దేవదారుచెట్లతో నావరింపబడియున్నట్టియు 26

అంతటను ఆశ్రయించినవారి తాపములను తీర్చు నీడలుగల చరియలు కలిగి నట్టియు, అపీర్చుస్వర్గుడు తపంబొనరించునట్టియు, జీవుల శరీరబంధములను దాపునట్టియు

సింహముల గర్జనలచే భయంకరమైనట్టియు, మిక్కిలి భయమును గొల్పునావి కివి భయజనకమైనట్టియు, ఆనందజనకమైనట్టిదగుటచే నాశ్చర్యమును గొల్పునట్టియు, మిక్కిలి భయంకర పదార్థములచే భయమును గొల్పునట్టి పావనమైన వరసింహాక్షేత్ర మొకటి యీ యరణ్యమున కలదు. 28

నీలకంఠాశ్రమమందున్న పుణ్యపుష్కరిణీ వర్ణనము

అదే యరణ్యమున పవిత్రమైన నొక పుష్కరిణి కలదు. అది వైదూర్యముల వలె నిర్మలమైన నీరుకలదియు, సువర్ణచ్ఛాయగల తామరపువ్వులు కొంచెమెర్రనై మిక్కిలి పరిమళించు కలువలు, తామరపువ్వులు, నల్లకలువలతో నిండినట్టియు 29

తేలియాడుచున్న పడవలుకలదియు, చేపలు మొసళ్ళు (చొరమీనులు, మరియొక లతాకార మత్స్య విశేషము) మొదలగువానిచే నలంకృతమైనదియు, కన్నెరేడు పిట్టలనబడు నీటిపక్షిల సంఘములతో కలకనడుచుండునట్టిదియు 30

కనుగ్రుడ్లవలె నతతము చలించుచున్న తరంగముల సముదాయములతో చలించుచున్న గర్భభాగముకలదియు. వికసించిన తెల్లకలువలతోను, తెల్లతామర పువ్వులతోను విండియున్నదియు 31

పూదేనెల త్రావి మదించి సంపరించుచున్న పడవిపక్షిల సంక్తులుకలదియు, మూడుస్థానములనుండి కారుచున్న మదముతో మదించియున్న యేనుగుల మదజలములచే కలుషితమైనను పైకి నిర్మలముగ గావించునట్టిదియు 32

తపంబొనరించుచున్న మహాత్ములగు దేవర్షులు, రాజర్షులుయొక్క సమూహములచే నిటునటు సంచరించుచున్న ప్రాంతభూములుకలదియు 33

తొంబియారు భేదములచే భిన్నమైన వరసింహ మంత్రమును జపించుచు తపంబొనరించుటచే నిర్మలమైన నకలావయవములుగల వారిచే నధిష్ఠింపబడిన విశాలమైన ఒడ్డుచే మహా తర మైనదియు 34

- సిష్కలం సకలం మిశ్ర । మాశ్రితావనవిశ్రుతమ్ ।
 శ్రీవత్సాజ్కం నారసింహ । గర్భాగర్భకమద్భుతమ్ ॥ 35
- జ్ఞానానందమయం జ్ఞాన । గమ్యం వైరాగ్యభోగ్యకమ్ ।
 ధ్యాయద్విస్తత్పరం బ్రహ్మ । తీర్థియం విజితేంద్రియైః ॥ 36
- బ్రహ్మర్షిభి స్సేవ్యమానా । బ్రహ్మభూయక్ష్మతై స్సదా ।
 పురుషిచ్చరణస్పర్శ । పూతాపురుషపావసీ ॥ 37
- పురాణపుణ్యభవనం । పురుషోత్తమపూర్తిదా ।
 పూర్వసేవాపురస్కారి । పుంమణ్డలపురస్కృతా ॥ 38
- పుణ్యపుష్కరిణీ స్వామి । పుష్కరిణ్యాత్మభూమికా ।
 దర్శనాత్ స్పర్శనా త్పానాత్ । సర్వేషాం సర్వకామదా ॥ 39

అశ్రున్యగ్రోధమూలస్థ నీలకణ్ఠాశ్రమ వర్ణనమ్

- తస్యా స్తీరే మహానశ్మ । న్యగ్రోధో గిరికన్దరే ।
 కాళాశతైః పరిచ్ఛన్న । దళాళా చక్రవాలకైః ॥ 40
- సంవర్ధితాన్తతమసా । స్వాన్తద్వాన్తమలాపహాః ।
 తాపత్రయార్తమనసాం । జన్తునాం ఆర్తిహారకః ॥ 41
- కల్పవృక్షప్రతినిధిః । నిధి ర్నిగమవర్చసామ్ ।
 సరాణా మాశ్రితవతాం । మహాపాతకనాశనః ॥ 42
- తస్యో పలవటాఖ్యస్య । మూరే కూలివ ఆశ్రమమ్ ।
 హరిణై ర్హరిణీభి శ్చ । నారసింహవివర్ధితైః ॥ 43

(ఉపదేశగమ్యము)

35

జ్ఞానానంద స్వరూపుడై నట్టియు, జ్ఞానముచే నెఱుంగదగినట్టియు, వీరరాగులకు మిక్కిలి రుచికరమగునట్టియు, బాహ్యేంద్రియములకు దుర్గాహమగునట్టియు, స్వాధీనమైన యింద్రియములుకల పరబ్రహ్మను ద్యావించువారిచే నధిష్ఠింపబడిన తటప్రాంతములు కలిగినట్టియు

36

బ్రహ్మరావమును బడపిన బ్రహ్మర్షులచే నదా పేరింపబడునట్టియు, శ్రీ మహా విష్ణు పాదస్పర్శచే నవిత్రులై పూజనీయులగు పురుషులచే నవిత్రమైనదియు

37

ప్రాచీనమై నకల పుణ్యములకును నిలయమై పురుషోత్తమపాద్యము నొసంగు నదియగునట్టియు, జన్మాంతర పుణ్యరాశిగల పురుషపుంగవులకు మాత్రమే పురస్కరింప దగినదియు

38

ఆపర స్వామిపుష్కరిణియో యనునట్లుండి తనను చూచుటచేతను, తాకుట చేతను, త్రాగుటచేతను అందరకు నప్పికొరికల నొసంగు పాపనమైన పుష్కరిణి యొకటి కలదు.

39

అశ్మన్యగ్రోథ (ఒక జాతి మట్టివృక్షము) మూలమునందున్న నీలకంఠుని ఆశ్రమ వర్జనము

ఆ పుష్కరిణి యొద్దన నొక పర్వత గుహయందు పుట్టి యనేక కొమ్మలచే నావరింపబడిన దశదిశలుగల నొకజాతి మట్టివృక్షము కలదు.

40

అది గాఢాంధకారముతోనే పెరుగుచున్నట్లున్నది. తాపత్రయములచే పీడితులైన మనస్సుగల ప్రాణులకు ఆర్తిని హరించి లోపలనుండు చీకటివంటి ఆజ్ఞానమనెడు మలమును హరించునది.

41

కల్పవృక్షమువలె కొరికల నొసంగునది. వేదవేదాంత విజ్ఞులకు విధివంటిది. దాని దరిజేరిన మానవుల మహాపాతకములను హరించునది.

42

ఆ యశ్మన్యగ్రోథ వృక్షముక్రిందనే శంకరుని యాశ్రమము కలదు. సరసిం హస్వామిచే పెంచబడిన మగలేళ్లు అడలేళ్ళచే నధిష్ఠింపబడిన నమీవతర భూభాగము కలది.

సమాధ్యాసితపర్యంత ' భూతలం వృషమూర్తిభిః ।

చక్షుక్రమైః పుణ్డరీకైః । మణితాశాంతమణ్డరైః ॥

44

వైశ్వామిత్రైః కుశైః ముజ్జైః । కాశైః శ్చాపి సమావృతమ్ ।

మందారకున్దమాకన్ద । హరిచన్దనచన్దనైః ॥

45

పాటలాశోకతీలక । కృశమాలతమాలకైః ।

వక్తమాలైః శారిత్రైః । పననై రననై ర్థవైః ॥

46

పున్నాగపూగరుద్రాక్ష । వకులాక్షహరీతకైః ।

సమస్తతస్పమచ్చాయం । వన్ద్యైరన్యైరనోకహైః ॥

47

నన్ద్యావరైః జాతియాదీ । కరవీణాతివీరకైః ।

శతపత్రైః దమనక । మాధవీమాలతీస్తుభిః ॥

48

తులసీభి ర్గన్ధంతా । జాతిభిః పరితో వృతమ్ ।

పచ్చభిః పారిజాతాది । పావనై శ్చ పరిష్కృతమ్ ॥

49

పవిత్రే లిమ్మిన్ హరిక్షేత్రే । హరిం నరహరిం హరః ।

అభ్యర్చితుమనాః స్థాణుః । ఆజగమ జగన్మయః ॥

50

నీలకణ్ఠకృతనృసింహారాధన సజ్కుల్పః

స్నాత్వా లిప్త్యాం పుణ్యపూర్వాయాం । పుష్కరిణ్యాం పురాన్తకః ।

హరో దివ్యామృతధరో । హరిచన్దనచర్చితః ॥

51

పర్వర్తుకాలోత్థపల । మాలాశతపరిష్కృతః ।

దివ్యై రాకరణై ర్ముక్తా । ఫలరత్నప్రవాళకైః ॥

52

సమలజ్జ్వలనర్వాణః । తుజ్జమజ్జకనంయుతః ।

కల్యాణవేషకృతైః । నర్మప్రముఖైర్గణైః ॥

53

భయంకరముగ నుద్ధతమై సంపరించు పెద్దపులచచే నలంకరింపబడిన దిగం
తములు కలది. విశ్వామిత్రములు, కుశలు, ముంజి, కాళ అను నీవిద్ధిమైన దర్శవిశేషము
లచే నావరింపబడినట్టియు, మందార మల్లికలను పూలచెట్లచేతను, మామిడి వేరుపు
చందనచెట్లచేతను

(ఇవి ఇంద్రునకు ప్రియము).

45

కలిగొట్టుచెట్లు ఆశోకములు, బొట్టుగుచెట్లు, మవర్జక వృక్షములు, తాపింభ
వృక్షములు, కానుగుచెట్లు, కొబ్బరిచెట్లు, పవనచెట్లు, వేగినచెట్లు, చంద్రచెట్లుచేతను

46

సురపొన్నచెట్లు, పోకచెట్లు, రుద్రాక్షవృక్షములు, వగడచెట్లు, తాడిచెట్లు,
కరకచెట్లు మొదలగు వింకను నడవులయందుండునట్టి యనేక విధముల చెట్లచే నావరింప
బడుటచే నంతట నొకేరితిగ నీడలుగలిగినట్టియు

47

నందివర్ధన వృక్షములు, ఉపిరికచెట్లు, అడవిమొల్లలు, గన్నేరు, తామరపువ్వులు
దమనము, పూలగురిగింజ, జాజి, నల్లతునుకిచెట్లచేతను

48

తులసిచెట్లు, ఇంకను అనేక పరిమళములుగల తీగజాతి వృక్షములచేతను,
అంతట నలడుకొనబడినట్టియు

49

పరమపావనమైన నీవిష్ణుక్షేత్రమునందు లోకమున పూజ్యాక్షగా ప్రసిద్ధిని
జెందిన రుద్రుడు శ్రీ మహావిష్ణువతారభూతుడగు నారసింహుని యారాదించుటకై
యేతెంచెను.

50

నరసింహస్వామి నారాధించుటకు రుద్రుడుగావించిన సంకల్పము

త్రిపురములను సంహరించిన రుద్రుడు యీ పుణ్యపుష్కరిణిలో స్నాన
మొనరించి దివ్యమైన బట్టలను కట్టుకొని హరివర్ధనమును తన శరీరమునందలందుకొని

51

అన్ని ఋతువులయందును వలములను చేబాని అట్టి పువ్వులతో గ్రుచ్చబడిన
అనేక మాలలతోను ముత్యములు, రత్నములు, వగడములతో కూర్చబడిన దివ్యమైన
వగలతోను

52

తన యవయవములన్నిటిని యలంకరిండుకొని ఉత్కృష్ట మంగళములచే
సంస్కరింపబడినవారై మంగళ వేషధారులగు నందిమొదలైన గణములచేతను

53

నేనితో భూతతతిభిః । నేవారసవిశారదైః ।

సితానితై స్సారమేయైః । దుర్వారైః ప్రమదై స్సహ ॥

54

నరసింహసవర్యాయాః । ప్రత్యూహప్రతిఘాతినా ।

నేవికః క్షేత్రపాలేన । సుప్రసన్నో మహేశ్వరమ్ ॥

55

పరావరాణాం భూతానాం । స్రష్టారం పరమేశ్వరమ్ ।

సంహర్తారం చ పాపానాం । నిగ్రహీతార మచ్యుతమ్ ॥

56

అనుగ్రహీతార మీశం । ఈశానస్య తపః ఫలమ్ ।

సకలం నిష్కలం మిశ్రం । పరస్మా త్పర మవ్యయమ్ ॥

57

లక్ష్మీస్ససింహం సంహార । స్ససింహం దివ్యసింహకమ్ ।

అఖిలార్తిహరం వీర । ముగ్రం ప్రత్యగ్రవిగ్రహమ్ ॥

58

శబ్దబ్రహ్మమయం శబ్దా । తీతం శబ్దవిజృంభణమ్ ।

ఆర్ధబ్రహ్మవపుః పూతం । పురాణం పుణ్యపూరణమ్ ॥

59

అవ్యాజమిత్రం శత్రుఘ్నం । శరణ్యం శరణాత్మకమ్ ।

భక్తార్తిభజ్జనపరం । ఆత్మనామ భయప్రదమ్ ॥

60

సచ్చిదానందసన్దోహం । వృద్ధిక్షయవివర్జితమ్ ।

హార్షషాడ్గుణ్యవిభవం । త్రైగుణ్యవిభవాస్పదమ్ ॥

61

శ్రీవత్సలక్షణం సర్వం । సర్వలక్షణలక్షితమ్ ।

అప్రవచ్ఛం ప్రవచ్ఛాత్మ । ప్రసచ్ఛితపరాక్రమమ్ ॥

62

విశ్వేశం తత్పరం బ్రహ్మ । ద్వాయ న్నేకాగ్రమానసః ।

వసానః కృత్తివనసం । పౌణ్డిరీకోత్తరచ్ఛదః ॥

63

తైంకర్య రసజ్ఞిరోమణులైన భూతసంఘములచేతను సేవింపబడుచున్నవారై
నల్లని తెల్లని కుక్కలు వెన్నంటుచున్న అన్రతిహతగతులగు ప్రహళగణములతోను 54

నృసింహభగవానుని సేవక కలుగు అటంకములను పారద్రోల పరుద్దరగు
క్షీతపాలకులతోను సేవింపబడుచున్నవారై మహానందభరితుడైన శంకరుడు 55

ఉచ్చ పీఠస్థితిగల నకల ప్రాణులను నృప్తిండువాడును, విరసదీక వియస్త
యును, పాపములను పోగొట్టువాడును, ఆశ్రీతులను విడువవివాడును, శత్రువులను
విగ్రహించుటలోను 56

భక్తులను అనుగ్రహించుటలోను నమర్చుడును. సర్వవియంతయైనవాడును,
రుద్రుని తపస్సునకు ఫలమోయనునట్లున్నవాడును, సర్వజ్ఞుడును, గొప్పవారికన్న గొప్ప
వాడును, నాశనములేనివాడును 57

కాంతియంతమగు నరుని రూపముతో కలసిన పింహరూపుడును, భక్తుల
శత్రువులను సంహరించువాడును, దివ్యమగు వరాక్రమనంపమ్ముడును, భక్తుల నకల
దుఃఖమును పోద్రోలువాడును, వరాక్రమశాలియు, భయంకరుడును, అపూర్వ శరీరధారి
యును 58

నకల శాస్త్రప్రపర్తకుడును, వాక్కునకందవివాడును, వేదమును విస్తరింప
జేయువాడును, నకల వదార్థములను తనకు శరీరముగాకలవాడును, పాపశుడును, అనాది
యైనవాడును, పుణ్యమునకు పరమాపదియైనవాడును 59

విర్రేతుకరజెడికితుడును, భక్తుల శత్రువులను నాశనమొనర్చువాడును, రక్షిం
చుటలో విపుణుడును, తానే భక్తులకాధారమైనవాడును, భక్తుల దుఃఖములను తాపువాడును,
ఆశ్రయించిన నకల ప్రాణులకు ఆభయము నొసంగువాడును 60

సత్ చిత్ అనందములకు రాజ్యమైనట్టియు, పెరుగు తరుగులు లేనట్టియు,
జ్ఞానశక్త్యాది పద్మజనంపదతో నలరానట్టియు, సత్వరజస్తమోగుణ ప్రచరులగు ప్రాణుల
కాస్పదమైనట్టివాడును 61

శ్రీసత్పతి చిహ్నుగాగలవాడును, అన్నిటిని తన యధీనమందే కలవాడును,
నకల నల్లక్షణములతో కూడియున్నవాడును. ప్రాకృత ప్రపంచ దోషములంబనివాడును,
నకల లోకముల కంతరాత్మగానుండి తన వైభవమును విస్తరింపజేయువాడును 62

ప్రపంచమునంతను తన యధీనములో నుంచుకొనువాడును నగు నా వర
బ్రహ్మస్వరూపుడగు నరసింహుని చర్యమునే బట్టిగా గట్టుకొని, పులిచర్యమును ఉత్తరీయ
ముగా ధరించి, ఏకాగ్రమనస్కుడై ర్యావించుచు (శివుడు కర్త) 63

పాశ్చరాత్రవిధానేన । పశ్చకౌలపరాయణః ।

తస్యోః పలవటస్యా ఘో । నరకేనరిణః స్వయమ్ ॥

64

సర్వలోకహితార్థాయ । సర్వావాసస్య శార్ణిణః ।

నవర్యాం సుకృతీ కర్తుం । అగ్నిరేతాః ప్రచక్రమే ॥

65

ఇతి శ్రీపార్వపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే దేవలదేవదర్శనసంవాదే
శ్రీనృసింహాచలస్తవీలకణ్డతపః క్షేత్రాచివర్ణనం నామ త్రింశో అధ్యాయః.

ఏకత్రింశో అధ్యాయః

నీలకణ్డకృత నృసింహారాధన విధిః

శ్రీకణ్ఠః శంకర శ్చాన్తో । నరకణ్ఠీరవం మహాః ।

వైకుణ్ఠం వై జయన్త్యాధ్యం । అకుణ్ఠితమనా స్మరన్ ॥

1

సర్వలోకహితాకాక్షీ । స్థాణు స్వస్థాత్మమానసః ।

అస్మిన్ న్యగ్రోధమూలస్య । మూలే వై యాత్రుచర్యణి ॥

2

ఆగర్భసాగ్రదర్పాగ్ర్య । సద్దర్పాక్షతనిర్మితే ।

పద్మాసనే సమాసీనః । సంయమీ సమదర్శనః ॥

3

కారుణ్యార్ణవకల్లోల । లోలబీలాకులేక్షయా ।

త్రీక్షణ్యా వీక్షయన్ విష్వక్ । త్రిలోకిం త్రిపాదాఙ్గితామ్ ॥

4

తరుణావిత్యకిరణ । సహోదరజటాపటః ।

ఫీలకణ్ఠః పశుపతిః । శ్రీకణ్ఠః పరమేశ్వరః ॥

5

కేవర్దజూటకలిత । కమలారికలాంయః ।

విలయోదన్తపీఠశ్రీః । ఇన్ద్రస్కాగ్నిత్రయోచనః ॥

6

ఆ నరసింహ భగవానుడు వేంచేసియున్న మర్రిచెట్టుక్రింద చూచొని పాండ రాత్రానములో చెప్పిన తీతిగ ప్రాతస్సంగవచువ్యాహ్నిదికొల విధాగకర్తవ్యములను పాలించుచు 64

లోకకల్యాణమునకై నర్వవ్యాపియగు సర్వేశ్వరుని పూజించుటకై పుష్కాక్షు డగు శివుడు ప్రారంభించెను. 65

శ్రీ పద్మపురాణమున శ్రీతకాండమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమున దేవం దేవఃస్వరూప సంవాదమున శ్రీ నారసింహాచలమందు రుద్రుడు తనస్సును గావించిన శ్రీత్రముగు వర్ణించుట యనెడు ముప్పదియవ అధ్యాయము

ముప్పదిఒకటవ అధ్యాయము

రుద్రుడుచేసిన నరసింహస్వామి ఆరాధన పద్ధతి

శోభాయమాన కంఠముగల రుద్రుడు ఇంద్రియ విగ్రహముకలవాడై వైకుంఠ వాసియును వైజయంతీవారిను ధరించునట్టి నారాయణుడైన నృసింహాడను తేజస్సును విరంతరమనస్కుడై ధ్యానించుచు 1

సమస్తలోక కల్యాణమును గోరినవాడై చలింపక విర్వికారుడై తన మనస్సును తన వశమునందుంచుకొని అదే మర్రిచెట్టు మొదటియందు పులిచర్మముపై 2

కణుపులు పొరలులేవి కొనలుగల దర్బులతో నేర్పుతో చక్కగ హర్చబడిన ఆననముపై పద్మాసనముతో కూర్చున్నవాడై ఇంద్రియములను జయించి నర్వభూతముల యందును సమదృష్టికలవాడై 3

దయ యను సముద్రమునందలి తరంగములనదగు చలించు చూపులుగల నేత్రత్రయముచే త్రివిక్రముని మూడడుగులచే చిహ్నితమైన లోకత్రయమును గాంచుచు 4

బాలసూర్యుని కిరణములవలె బంగారు రంగుగల జడలిరాజిల్లి కాంతియుక కంఠముగలట్టియు, పరమేశ్వరు డనబడునట్టియు, నల్లని కంఠముగల రుద్రుడు 5

తన జటాజూటమున కూర్చబడిన చంద్రకళమ కలవాడై, ప్రళయంకర సూక్రమునిరాజితుడై చంద్ర సూర్యాగ్నులనబడు మూడు నేత్రములుకలవాడై 6

జటాటపీలనదగ్గఱా । శిరోమాలాభిమణ్ణనః ।

అష్టమూర్తి రనంతాత్మా । విశిష్టవిభవేష్టభూః ॥

7

శరన్నిర్మలపూర్ణేష్ట । మణ్డలాననమణ్డలః ।

ఉవ్యతస్సంవర్తమూర్తాణ్డ । చణ్డరుచ్యజమణ్ణనః ॥

8

పవిత్రితాళోఽహర్బున్ద్యః । చిత్తీర్షన్ విశ్వరక్షణమ్ ।

దక్షిణామూర్తి రవ్యగ్రః । సమగ్రద్రవ్యసాధనః ॥

9

శత్రువిధ్వంసకం బ్రహ్మ । నృతేసరికిశోరకమ్ ।

విష్కలం సకలీకృత్య । విత్యాభ్యర్చనకానుకః ॥

10

కారుణ్యపుణ్యపదవీ । మృదఃకాత్యాయనీసఖః ।

చరాచరాణాం సర్వేషాం । అమీషాం మిత్ర మాత్మనామ్ ॥

11

అనన్దకన్దమహిమా । బహువ భువనేశ్వరః ।

నీలకణ్ఠప్రతిష్ఠిత శ్రీనృసింహవర్ణనమ్

నృసింహగర్భం సకలం । శత్రుసాదకరం పరమ్ ॥

12

త్రీక్షణీకోణసన్నిర్యత్ । కృష్ణవర్తశిఖాజటమ్ ।

దంష్ట్రాకోటివిటక్టాగ్ర । నిస్సరద్వప్పీకీలకమ్ ॥

13

ఊరూపరిసముత్తాన । విపాతితహిరణ్యకమ్ ।

సఖత్రుటితదైత్యేష్ట । వక్షోవివరగహ్వరమ్ ॥

14

అమరాస్మక్కణ్ఠశిరో । లుణ్ఠాకానేకబాహుకమ్ ।

అనేకకస్త్రాస్త్రధరా । నేకబాహుసహస్రకమ్ ॥

15

మూర్తాత్మహాసనినద । విపాటితవియత్తటమ్ ।

దవదృత్యాత్మకం బ్రహ్మ । భాసకం భక్తవత్సలమ్ ॥

16

జడలనెడు అరణ్యమున విలసిల్లు గంగను శిరస్సున మాలికారంకారముగ
ధరించివదై పంచభూతములు చంద్ర సూర్యులు మొదలగు ఎఱిమిడింటిని శరీరముగా
గలవాడై, భక్తులకంతరాత్మగానుండి వారి కభీష్టముల నొసంగుచుండువాడై 7

శరదృతువునందలి పున్నమచంద్రునివలె గుండ్రమైన ముఖముకలవాడై,
ప్రళయకాలమున నుదయించు సూర్యునివలె ప్రకాశించు దేహభరణభూషితుడై 8

విష్ణుపాదోద్భవియగు గంగచే పవిత్రమైన శరీరముగల శంకరుడు ప్రపంచ
రక్షణమును చేయగోరి విదానముగ నా సమర్థగ్రాతుడగు దుద్రుడు కావలసిన పాదవ
సామగ్రీనంతను తూర్పుకొనినవాడై 9

శత్రుసంహారకుడును, పాశైత్వరంభిహ్మయనగు నా బాలస్వపింహుని తన
నత్వన్వమునుగా భావించి నిత్యమును పూజించు నాశకలవాడై 10

భగవన్నిర్దేతుక కృపయనెడు పదవిని స్వాయత్త మొనరించుకొనిన పార్శ్వశీ
పతియగు శంకరుడు చరస్థిర రూపములతోనున్న సమస్తాత్మలకును మిత్రుడై 11

నకలలోకేశ్వరుడగుచు ఆనందవిధియై యలరారెను.

శివునిచే ప్రతిష్ఠింపబడిన నరసింహుని వర్ణనము

మానవ మృగ సంకలన రూపమైనట్టియు, కళాపూర్ణమైనట్టియు, సర్వోత్కృష్ట
ష్టమై శత్రునాశకరమైనట్టియు 12

పాలనేత్రాంచలమునుండి బయలు వెడలు అగ్నిజ్వాలవంటి జూలకలిగినట్టియు,
కోరల ఆగ్రభాగమునుండి బయలు వెడలు విష్ణుకణములు కలిగినట్టియు 13

తన తొడలపై వెల్లకిల విడుకొనిన హిరణ్యకశ్యపుడు కలిగినట్టియు, నావి
బలసిన తొమ్మునకు లోపలనున్న గుండెలను గోళ్ళతో చీల్చిచెండాడినట్టియు 14

రాక్షసాగ్రణియగు హిరణ్యకశపుని రక్తమును కంఠమును శిరస్సును అనా
యాసముగ హరించునట్టియు, పెక్కు శత్రుములను, అత్రుములను ధరించు లెక్కలేవి
చేతులు కలిగియున్నట్టియు 15

భయంకరమైన గర్జనలచే నాకనమునంతను ప్రక్కలగచేయునట్టియు, భక్తు
దోషములను భోగ్యముగా గ్రహించునట్టియు 16

నవరత్నాన్తరప్రపాత । మౌక్తికత్రినరాన్వితమ్ ।

వజ్రసప్తసరీభిశ్చ । మణ్డితోరుభుజాన్తరమ్ ॥

19

స్ఫురత్కృతుకేయూర । కంబుజాఙ్గాః పూషణమ్ ।

ఉత్తరీయప్రహ్మసూత్రో । దరబన్ధనబన్ధరమ్ ॥

20

ఘణ్డానినాదలుఙ్గాక । ఘణ్డికాదామనాదకమ్ ।

ప్రపదప్రస్ఫురద్రోచి । రృణిమణ్డీరహంసకమ్ ॥

21

చిన్నవీరుత్సమాయుక్త । కింకిణీరదశోభితమ్ ।

ప్రత్యగ్రోత్ఫుల్లరకౌఙ్క । ప్రతిమాఙ్గికరస్థలమ్ ॥

22

విచిత్రరత్నఖచిత । పితకౌశేయవాసనమ్ ।

పర్వర్తుకామోదయుక్త । ప్రసూనస్రగలఙ్కృతమ్ ॥

23

దివ్యసద్గన్ధసన్దర్భ । గర్భారుణవిలేపనమ్ ।

అనేకచీనాంకుకస్ర । గారేపాలఙ్కృతాఙ్గకమ్ ॥

24

వేద్యమానం సురశ్రేష్ఠ । పురుహూతపురోగమైః ।

బృన్దారకై శ్చ మన్దార । పుష్పాఙ్గలిలనక్కరైః ॥

25

సమప్తక స్సేవ్యమానం । సనన్దననకాదిభిః ।

పప్తకస్త్రీరదగర్భా । ధర్వశుతివిలాసినా ॥

26

ఉపవీణయతానన్తా । పవాను భక్తితో మయా ।

సమ్తాయమానుగన్ధరైవః । తుమ్బురుప్రముఖైర్ముదా ॥

27

నకలై శ్వర్ణపదమగునట్టియు, నృప్తి స్థితి లయములు లీలగాగట్టియు, తన భక్తులకు తన విభవముచే నానందపరచునట్టియు, దేవతలకును దానపులకును నాచారమున దేవుడైనట్టియు

17

రత్నముల కాంతుల వీనుచున్న కిరీటమకుటములను దరించుటచే సూర్యునివలె వెలుగుచున్నట్టియు, ఇద్దరు సూర్యులలో యనునట్లు కనులమిఁజిల్లు గొలుపు కాంతిగల కుండలములచే నలంకరింపబడినట్టియు

18

నవవిధ రత్నములును, మార్పి మార్పి కూర్చిన ముప్పేట ముత్యాలహరముతో నలంకరింపబడినట్టియు, ఐదేడుపేటల ముత్యాలహరములు వ్రేలు వక్షస్థలము కలిగి యున్నట్టియు

19

ప్రకాశించుచున్న మురుగులు, బాహుబిందులు, కంకణములు, ఉంగరములనెడు అలంకారములు కలిగియున్నట్టియు, పైపంచ, జందెము, కాకికోతనడుమునకు దిగించి కట్టినట్టియు

20

పెద్దగంటల ధ్వనిని కూడ వినిపడకుండునట్లుచేయు చిన్న చిన్న గంటల మాలలను మ్రోగింపజేయునట్టియు, పాదాగ్రమున ప్రకాశించు కాంతియుత మాణిక్యవి తపై హంసవలె శబ్దించు అందెలు గలిగియున్నట్టియు

21

అల్లిబిల్లిగా నల్లకొనిన పొదలను చీల్చుకొని బయటపడినదో యన్నట్లున్నట్టియు చిన్నమువ్వల మనోహరధ్వనితో నలరారునట్టియు, అప్పటికప్పుడు విడచిన యర్రతావరను పోలిన పాదతల కరతలములు కలిగియున్నట్టియు

22

రంగు విరంగుల రత్నముల కాంతులతో నలండుకొనియున్న పట్టుపీతాంబర మును ధరించినట్టియు, అన్ని ఋతువులలోను బూచు పరిమళించు పుష్పజాతులతో గూర్చు బడిన దండలచే నలంకరింపబడియున్నట్టియు

23

దివ్యమైన పరిమళయుతమైన రక్తచందనము నలండుకొనినట్టియు, పెక్కు వీచినాంబరములచేతను, దండలచేతను, సుగంధపూతలచేతను నలంకరింపబడిన దివ్య మంగళ విగ్రహమును నహించునట్టియు

24

దేవేంద్రుడు మొదలగు దేవప్రముఖులచే సేవింపబడుచున్నట్టియు, మందార పుష్పములతో విండిన దోసేలులను ధరించి చుట్టువారియున్న దేవతలచేతను

25

సనక సనందనాదులచేతను, అంతటను సేవింపబడుచున్నట్టియు, వీణావినాద ముల వీడుచున్నదో యనదగిన నాదరవ్వేద ఋక్కులతో విలసిల్లు

26

వీణను చేబావి నేను (దేవదర్శనుడు) కత్తితో పెక్కులగు వృత్తక్రమము లను చేయించుండగ, తుంబురుడు మొదలగు దేవగాయకులగు గంధర్వులచే పరమానందముతో స్తుతింపబడుచున్నట్టియు

27

వక్షిర్విష్వక్సేనాభ్యాం । గణై స్తు కుముదాదిభిః ।
రహస్సుదాత్మవర్యస్తే । సంవృతం పరిచారకైః ॥ 28

పరిబ్రాజ్ఞా భూషణాని । హేతి మిజ్జితవేదినీమ్ ।
దధతీభిఃవైష్ణవీభిః । శక్తిభిః వృత మన్తికే ॥ 29

రాద్రీభి శృక్తిభి శైచివ । బ్రాహ్మీభిః పరితో వృతమ్ ।
పరమాత్మాన మాత్మీయ । మాత్మనా మభయప్రదమ్ ॥ 30

వేద్యమానం సిద్ధసజ్జైః । నప్తలోక వివాసిభిః ।
నరసింహాత్మకం బ్రహ్మ । ప్రతిష్ఠాప్యే హ భూతరే ॥ 31

సన్నిధిం ప్రార్థ్య సర్వేషాం । దృష్టాదృష్టఫలప్రదమ్ ।
ఉపచరై స్సమభ్యర్చ్య । సంస్కారై స్సంస్కృతో భవాన్ ॥ 32

పరాపరాణాం భూతానాం । ఈశ్వర స్స మహేశ్వరః ।
సమత్విత సర్వాత్వా । కుర్వ స్మయన మాత్మని ॥ 33

ధర్మం భాగవతం శత్రు । చరన్ భగవతీసఖః ।
పురాణే సుఖ మాస్తే లిప్తీన్ । పురారిః పురుష స్సదా ॥ 34

తస్మా దయం నీలకణ్ఠః । ప్రసిద్ధ స్సర్వతో మహాన్ ।
జన్తూనా మపి జీవాతుః । జగ్గమాజగ్గ మాత్మనామ్ ॥ 35

శ్రీనృసింహసాన్నిధ్యేన నీలకణ్ఠాశ్రమస్యాధిక్యవర్జనమ్

పుణ్యపుష్కరిణీ వే యం । పుణ్యా పుణ్యఫలప్రదా ।
పురుషార్థప్రదా పుంసాం । పురారిప్రీతిపూరణీ ॥ 36

నన మే తదహిర్బుద్ధ్యః । తపఃక్షేత్రం పవిత్రభూః ।
పుణ్యారణ్యం యత్ర తప్తం । తపః కోటివిధం భవేత్ ॥ 37

గరుడ విష్వక్సేనులచేతను, కుముదాది గణములచేతను స్తుతించుచున్నట్టియు, గుప్త పథయందు తనకు దిగ్గరగా చుట్టుకొనియున్న పరివారకులు కలిగియున్నట్టియు 28

రాజోచిత భత్రవామరాదులను ఆభరణములను సంజ్ఞలచే పంపరించు నాయుడ ముల ధరించియుండు సాత్విక వైష్ణవశక్తులచేతను 29

తామసశక్తులచేతను, రాజసశక్తులచేతను నరుగదల వలందుకొనబడియున్నట్టి తన భక్తులందరకు నభయమొసంగునట్టియు 30

ఏడు లోకములలోనున్న సిద్ధుల బృందములచే పేవించబడుచున్న నరసింహ కృతిగల పరంబ్రహ్మను నేను (నీలకంఠుడు) భూమియందు ప్రతిష్ఠింతును. 31

తన దరిజేరిన చేతనులందరకును ఐహికాముష్మిక ఫలములనొసంగు నా మూర్తిని నీవు (దేవయదు) స్నానశుద్ధవస్త్ర ఊర్వపుండ్రాదులను ధరించి షోడశోపచార ములతో పూజించుము. 32

బ్రహ్మాదులకేమి, ఇంద్రాదులకేమి నకల ప్రాణులకును ఆతడు నియంతా అన్నిటి కంతరాత్మ కావున నీవు ఆతనియందు ఏకాగ్రమగు దృష్టిని నిలిపియుండుము. 33

లక్ష్మికి తోడైయుండు నారాయణు డచ్చట భాగవత ధర్మమును విరంతరము విడువక సంపదించుచుండును. ఈ ప్రాచీనాశ్రమమునందు పురములను దహించిన ఈశ్వరుడు సర్వదా సుఖముగ నివసించియుండును. 34

కావున నీ నీలకంఠుడు మహాత్ముడని యంతటను పేరెక్కియున్నాడు. చరాచర ములగు సకల ప్రాణులకు నీతడు జీవగణ. 35

శ్రీ నరసింహుని సాన్నిధ్యముచే కలిగిన మహాత్మ్యముగల నీలకంఠాశ్రమ వర్ణనము

ఇచ్చటనున్న చెరువు పవిత్రమైనది. పుణ్యమునిచ్చి తత్ఫలము ననుభవించ జేయును. చేతనులకు చతుర్విధ పురుషార్థముల నొసంగును. శివుని యభీష్టముల నొసంగును.

ఇదియొక నూతనమైన ఈశ్వరుని తపోభూమి. మిక్కిలి పవిత్రమైనది. దీనికి పుణ్యారణ్యముని పేరు. ఇచ్చట గావించిన తపస్సు సానదిలముచే కోటిమడుంగులై ఫలము నొసంగును. 37

అసా వత్రోపలవటః । పటుః పాపవినాశనే ।

సకృద్దర్శనమాత్రేణ । సర్వాభీష్టఫలప్రదః ॥

38

సరకణ్ఠీరవతనోః । మద్విరం త్విద్విరాపతేః ।

శ్రీకణ్ఠార్చనత్పస్తస్య । వైకుణ్ఠస్య మాహాత్మనః ॥

39

సింహాహార్యో హరః పాపాత్ । కృతశౌచ స్త్వ హోబిలే ।

నీలకణ్ఠాశ్రమ ఇతి । స్థానాని స్మహారేః హరేః ॥

40

ఏతేషా మపి పఞ్చానాం । స్థానానాం స్థానానేవితమ్ ।

స్థాన మేత త్సమద్విష్టం । ప్రథితం సుప్రతిష్ఠితమ్ ॥

41

నీలకణ్ఠాశ్రమం సింహా । మహీధరమహాహ్వయమ్ ।

మహితాశ్చర్యమాహాత్మ్య । భూమిః భూమి ర్నిరాగసామ్ ॥

42

పాణ్డవతీర్థమాహాత్మ్యమ్

కేఞ్చ వజ్ఞ్యమి విప్రర్షేః । సమాహితమనా శ్శృణు ।

ప్రాచీనబర్హిహరితి । శ్రీనివాసగిరేః సరిత్ ॥

43

ప్రస్ఫుతా ప్రస్థత స్సాస్విమి । పుష్కరిణ్యవిదూరతః ।

విద్రావిణీ చా వద్యానాం । నిరవద్యాతతి భూమిదా ॥

44

మాయావినో మహావిష్ఠోః । మహామాయాసమాశ్రయాః ।

పురా జ్ఞాతివధం కృత్వా । పాణ్డవాః చణ్డవిక్రమాః ॥

45

సమేత్య యత్ర తత్సావ । సుత్తయే దీనమానసాః ।

కాళీయవ్యాకకాలేన । వాసుదేవేన చోదితాః ॥

46

వమూర్ధమానసా శ్చక్రుః । అప్లవం విరుపల్లవాః ।

మలప్రధ్వంసినీం మాయాం । మహిషాసురమర్దినీమ్ ॥

47

ఈ యువలవట మిచ్చటచే కలదు పాపములను వినాశమొనరించుటలో సమర్థుడైనది, ఒక్కసారి సందర్శించినంతనే సకలాభిష్టముల నొనఁగును. 38

ఇది లక్ష్మీవతియగు నరసింహావి యాలయము. ఈ నరసింహుడు శ్రీకంఠాశ్రమముచే ప్రసన్నుడైన పరమవైవము. 39

సింహాహార్యము, పాపహరము, కృతశోచము, అహోబిలము, నీలకంఠాశ్రమము అనునవి శ్రీ నృసింహ పుణ్యక్షేత్రములు. 40

ఇట్లు రుద్రునిచే నేవించబడిన పై యైదు స్థానములలోను యీ నీలకంఠాశ్రమము సుప్రతిష్ఠితమని ప్రసిద్ధినిగాంచెను. 41

ఈ నీలకంఠాశ్రమమునకు సింహమహీధరమనెడు పూజ్యనామధేయ మొందు కలదు. ఇయ్యది యాశ్చర్యముల కొక అద్వితీయ భవి ఇది పాపహరులకు తాపశము. 42

పాండవతీర్థ మహిమ

ఇంకనో దేవలమహర్షి : నే జెప్పనది న్వస్తచిత్తుడవై వినుము, వేంకటాద్రి యొక్క తూర్పు దిక్కునందు దాని వరియనుండి 43

స్వామిపుష్కరిణికి దగ్గరలో దోషములను పారద్రోలునట్టియు, స్వతఃదోషములు లేనట్టియు ఐహికైశ్వర్యము నొనఁగునట్టియు 44

ఆశ్చర్యకర్తయై క్తుడగు శ్రీ మహావిష్ణువుయొక్క సంకల్పరూప జ్ఞానములచే సృష్టించబడినట్టి నది యొకటి కలదు. 45

పూర్వము జ్ఞాతులగు శౌరవులను జంపి భయంకర పరాక్రమశాలులగు పాండవులు ఆ పాపమెట్లు పోవునా యని విచారించుచు, దీవమవస్కూలై కాళీయనర్పమువలె నల్లనైన శరీరకాంతిగల (కాళీయనర్పమునకు మృత్యువైన) శ్రీకృష్ణునిచే ప్రేరేపింపబడినవారై 46

అదైన్యముతీరిన మనస్సుకలవారై ఏ విధమైన ఉపద్రవముగాని లేక యీ నదియందు స్నానమొనరించిరి. మాలిన్యమును హరించునట్టియు, ఆశ్చర్యకర్తయై క్తుడైనట్టియు మహిషాసు ముదిజంపిన కాళిని 47

సమూజ్య సంస్తాయ తే ఓపి । శ్రీనివాస మదోక్షజమ్ ।
అతీంద్రియం సమభ్యర్చ్య । స్వామిపుష్కరిణీతపే ॥

48

విరేసన శ్చుద్ధదియో । యయుః తస్మా ద్యధాగతమ్ ।
విధిజ్ఞావిమలప్రజ్ఞా । నానాజ్ఞాన విలాసినః ॥

49

అమూ ముళన్తి సరితం । కీర్థం పాణ్డవమి త్యతః ।
పశ్చాత్తస్యాః పుష్కరిణ్యాః । నారాయణగిరిస్మహాన్ ॥

50

నారాయణగిరి ప్రభాతవర్ణనమ్

యస్య దర్శనమాత్రేణ । ముచ్యంతే జన్తవ స్సన్తతః ।
సంవర్తోదితదుర్దర్శ । సహస్రకరణప్రభః ॥

51

తేజఃపృజ్ఞౌ రఙ్గితాళః । కంజ కింజల్కపింజరః ।
పర్వతాధిపతి స్తత్ర । సుఖ మాప్తే సురోత్తమః ॥

52

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షీతకాండే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే దేవలదేవదర్శన సంవాదే
నీలకణ్ఠాశ్రమవర్ణనే నీలకణ్ఠకృత నృసింహారాధనవిధ్యాదికవర్ణనం నామ
ఏకత్రింశో ఽధ్యాయః.

ద్వాత్రింశో ఽధ్యాయః

నారాయణాద్విస్తభైరవాఖ్యక్షేత్రపాలకోదంతః

దేవతః —

కుక్షి పుష్పతిభృతో । ధివ్యదేశస్య వై భవమ్ ।
దేవదర్శన మా ఽలచక్ష్య । వైష్ణవం వై దిక్ష్య భః ॥

1

ఆ స్వామి పుష్కరిణీ తీరమునందే పూజించి, స్తుతించి కంటికి గోచరించవి జితేంద్రియుడగు శ్రీనివాసుని పూజించిరి. 48

అందుచే పాపదూరులై నిర్మల బుద్ధియుక్తులై యచ్చటనుండి వచ్చిన చారిణీ యేగిరి. 49

శాస్త్రవద్దతి నెఱింగినట్టియు, నిష్కలంక బుద్ధిశాలిలైనట్టియు, నకలవిధజ్ఞాన వికాసచే ప్రకాశించునట్టి మహాత్ములిట్లు పాండవులు స్నానమునరించుటచే దీనిని పాజ్ఞవ తీర్థమని చెప్పవొడంగిరి. ఆ పుష్కరిణికి పశ్చిమభాగమున గొప్పదియగు నారాయణపర్వత మొకటి కలదు. 50

నారాయణపర్వత మహిమ వర్ణనము

ప్రళయకాలమునం దుదయించిన కనులను మిరిమిట్లు గొఱపు కిరణములుగల సూర్యునివలె వెలుంగునట్టియు, చూచినంతనే సకల ప్రాణులను స్వయముగ తరింప జేయునట్టియు 51

కాంతి నముదాయములచే దిక్కులకు మైహుతను బెట్టునట్టియు, శామర కేవల ములవలె పచ్చనగునట్టి యా పర్వతరాజముపై నా దేవాధికుడు సుఖముగా విరాజిల్లు చుండెను. 52

ఇదిశ్రీ పద్మపురాణమున కేత్రఖండమున శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యమున దేవల దేవదర్శనం సంవాదమున విలకంతాశ్రమవర్ణనలోని ఈశ్వరు డొనరించిన నృసింహారాదన విధి మొదలగు నావిని వర్ణించుట యనెడు ముప్పదియొకవ అధ్యాయము

ముప్పదిరెండవ అధ్యాయము

నారాయణ పర్వతమందున్న భైరవుడు మొదలగు క్షేత్రరక్షకవృత్తాంతము దేవలుడు —

వైదికశ్రేష్ఠా : ఓ దేవదర్శనా ! వృషభాద్రి గర్భమునందున్న శ్రీ మహావిష్ణువు యొక్క దివ్యదేశ వైభవమును నాకెఱింగింపుము — 1

దేవదర్శనః —

శృణు దేవలః మేధావీన్ : । సమాహితమరా మునే : ।

కఢీరవగిరే ర్వృత్తం । వైకుణ్ఠావసతే రిచమ్ ॥ 2

వైకుణ్ఠాదీన్ దివ్యలోకాన్ । సన్త్యజ్య భగవాన్ స్వయమ్ ।

మాయావీ తత్ర రసికః । శ్రీనివాసః పరః పుమాన్ ॥ 3

సర్వాఽవాసః సహస్రాక్షః । పరమాత్మా సనాతనః ।

ఇచ్ఛావృత్తప్రపణ్ణో ఽసౌ । హృషీకేశ శ్చ కేశవః ॥ 4

తం దేశం రక్షతి సదా । భైరవః పరిచారకః ।

అసితైః సారమేయై శ్చ । ప్రమదైః మదితానురైః ॥ 5

కాకోదరాలక్ష్మణాన్ । స్ఫురత్ఫణకపాలవృత్ ।

రవస్ఫురద్దమదుక । త్రిశూలః శూలివృత్యకః ॥ 6

ప్రాచీనే తస్య దేశస్య । స్థితో ఽజ్ఞానగిరే స్తతే ।

తరుణాదిత్యసజ్జాతా । లఖిలాభీష్టఫలప్రదా ॥ 7

గౌర్యా నారాయణాద్రితపఃకరణేన దుర్గాత్వ-శివార్ధశరీరత్వప్రాప్తిః

పరిభూతా పురా గౌరీ । దక్షయాగే పురానితా ।

ఆ నర్హితా లభూత్ ఉద్వేగాత్ । కపర్దీ చ తిరోదధే ॥ 8

అహర్తుకామా వామార్ధం గతనో స్తస్య హరస్య సా ।

తప స్తప్తమనా స్తూర్ధం । ఆజగామ తటీ మిమామ్ ॥ 9

సమాహితమనా స్తస్యాం । సా తేషే దుర్గమం తపః ।

ఘోరేణ తపసా తాం తు । 'దుర్గే' త్యాచుర్మహర్షయః ॥ 10

దేవదర్శనుడు —

దేవలః బుద్ధిశాలీః మనసశీలాః శ్రీ వైకుంఠవాసియగు శ్రీ నారాయణుని
న్మపింహాద్రి వృత్తాంతమును వినుము — 2

శ్రీమన్నారాయణునకు వైకుంఠాది దివ్యలోకములున్నను వానిని విడిచి స్వాధీన
ప్రకృతిగల నా మహాత్ముడగు శ్రీనివాసుడా కొండయందే ప్రీతితో వివసించును. 3

సర్వాంతర్యామియను, వేయి కన్నులున్నవాడును, అనాదియు, సంకల్ప
మాత్రముచే సకలలోక సృష్టికర్తయు, జితేంద్రియుడునగు నారాయణుడు (" ఈ కొండ
యందే ప్రీతితో వివసించునని " వెనుకటి శ్లోకముతో నన్వయము) 4

రుద్రుని పరివారకుడైన బైరవుడా ప్రదేశమునంతను నల్లని కుక్కలతోను,
అనేక రాక్షస సంహారములను గావించిన ప్రమధగణములతోను కాపాడుచుండును. 5

ఆతడు తన శరీరమునంతను జయంకర పాములతో నలంకరించుకొని, తళ
తళ మెఱయుచున్న విచ్చుకత్తితోను కపాలములను ధరించియుండి కాపాడుచుండును.
ఈతడు రుద్రుని భక్తుడు, ఆతపిచేతిలో ధరించు ధ్వనించు ధక్కా త్రిశూలాద్యాదుల
ములు నుండును. 6

అయంజనాద్రి చరియయందు తూర్పుదిక్కున బాలసూర్యవిషోలిన కాంతిలిగి
సకలాభీష్టముల నొసంగు 7

నారాయణాద్రియందు తపస్సుచేసి పార్వతి దుర్గయై,

శివుని అర్ధాంగియగుట

పార్వతి పూర్వకాలమున దక్షుని యజ్ఞమునందు శివుని విమిత్రముగ పరాభవిం
పబడి యంతర్ధానమయ్యెను. ఆ విచారమున రుద్రుడును అంతర్ధానమయ్యెను. 8

అంత నా పార్వతి యా రుద్రుని శరీరమునందలి యర్ధ వామభాగమును బడయ
గోరి తపస్సును జేయనెంచి వెంటనే యీ సర్వతపరియ కేతెంచెను. 9

అమె యవృథ విశ్వలలితయై దుశ్చరమైన తపంబొనరించుటచేతనే మహర్షు
లామెకు 'దుర్గ' యని పేరిడిరి. 10

ప్రీతః కపర్దీ దత్త్వా ఒన్వైః । శరీరార్థం ప్రసాదతః ।
అర్థనారీవపుః రుద్రో యయా సో ఒపి యథాగతమ్ ॥

11

పూరిదయితా పుణ్యః పురుషార్థపలప్రదా ।
సమీపే శ్రీవివాసస్య । నై షా ఒజ్జనగిరే స్తతే ॥

12

అత్ర్యాదిపంచాశన్మహర్షి ప్రశంసిత స్వామిపుష్కరిణీ మాహాత్మ్యమ్

స్వామిపుష్కరిణీ తత్ర । పురాణే పుణ్యపూరణీ ।
స్వర్నూపాతాళవాసిన్యాః । త్రిస్రోతసః ప్రసూతిభూః ॥

13

త్రివిక్రమకృతో విష్ణోః । సపర్యాయై యదాత్మజా ।
సురజ్యేష్ఠేన నియమాత్ । కమణ్డలు సముద్భూతా ॥

14

యస్యా స్తీరే చ విస్తన్తి । చతుర్వర్గా నభీప్సితాన్ ।
సురానరా శ్చ తిర్యగ్భుః । ప్రసన్నకృతకారణాః ॥

15

మాహాత్మ్య మూచిరే తస్యాః । పరస్పర మతీన్ద్రియమ్ ।
అప్లుతా విమలప్రజ్ఞా । మునయో బ్రహ్మవాదినః ॥

16

ఆతిః —

జపం కుర్వన్ ఆపాం మధ్యే । 'తద్విష్ణోరి' తి యః సకృత్ ।
స్వామిపుష్కరిణీస్నాతో । ముచ్యతే పాతకా త్స తు ॥

17

వ్యాసః —

అవగాహ్య జలే స్వామి । పుష్కరిణ్యాః సమాహితః ।
వ్యపోహ్య భూజహత్యాఘం । అన్నతే ఒభీష్టసమ్మదమ్ ॥

18

వసిష్ఠః —

యో స్నానాత్ స్వామిః స్వామిః । పుష్కరిణ్యాః పృథక్ హరిమ్ ।
శ్చస్తజన్మకృతం పాపం । నహసా స వ్యపోహతి ॥

19

రుద్రుడును ఆమె తపస్సునకు మెచ్చి తన శరీరమున యడమెట్లు నగము లాగమామె కొనంగెను. అందుచే నాతడర్థనాశీగృధమొనెను అద్దానంగి తన చాచినెను.

అంజనాద్రి చరియయందు శ్రీనివాసునికి ప్రక్కగా శేవునకు ప్రియమైనట్టి ము పుష్కాత్మలకు చతుర్విధ పురుషార్థములను స్నానఫలముగా నొనంగునట్టియు 12

అత్రి మొదలగు ఏబదిమంది మహర్షులు ప్రశంసించిన
స్వామిపుష్కరిణీ మాహాత్యము

మూడు లోకములను పావనమొనరించునట్టి గంగావదికి తల్లియగు ప్రాచీనమైన నమస్త పుణ్యములను తానే యొనంగు స్వామిపుష్కరిణీ కలదు. 13

త్రివిక్రమరూపధారియగు శ్రీ మహావిష్ణుపుయొక్క ఆరాధనార్థమై దేవప్రముఖు డగు బ్రహ్మచే నీ పుష్కరిణికి బిడ్డయైన గంగ కమండలమునుండి యెత్తబడినది. 14

దేవతలుగావి. మనుష్యులుగావి. వశువక్ష్యులుగావి యా పుష్కరిణి తటము నందు తమకు కావలసిన పురుషార్థముల నన్నింటిని బడయగలుగుదురు. 15

వేదాధ్యయనవిరతులును, నిర్మల జ్ఞానరాశులును నగు మునీశ్వరులు ఆ పుష్కరిణియందు గ్రుంకరిడి యొకరితో నొకరి క్రింది విధముగ నా పుష్కరిణియొక్క వైభవ మును వర్ణించిరి. 16

అత్రిమహర్షి —

స్వామిపుష్కరిణియందు స్నానమాడి నీటి మధ్యనించి 'తద్విష్టో, పరమం పదం' అను మంత్రమునొక తడవ జపించినవాడు పాపదూరుడగును. 17

వ్యాసమహర్షి —

స్వామిపుష్కరిణి జలములయందు వియతచిత్తుడై స్నానమొనరించినచో బ్రహ్మహత్యవంటి ఘోరపాపములను కూడ పరిహరించుకొని కోరిన సంపదలను బడయగల్గును. 18

వసిష్ఠుడు —

స్వామిపుష్కరిణియందు శ్రీహరిని దలించుచు స్నానమును చేయువాడు యేడు జన్మల పాపము నొక్కక్షణమున బోగొట్టుకొనును. 19

పరాశరః —

యః కరోత్వా స్థవం స్వామి । సరసీజలమధ్యతః ।
సో లతీత్య నిరయం సర్వం । బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే ॥ 20

గౌతమః —

కీర్తయిత్వా జలే లన్యత్ర । 'స్వామిపుష్కరిణీ' తి యః ।
స్నాయా ద్ధ్యాయన్ శ్రీనివాసం । ముచ్యతే సో లతి పాతకాత్ ॥ 21

భరద్వాజః —

ప్రాత రుత్థాయ యే ప్రాజ్ఞాః । 'స్వామిపుష్కరిణీ'తి వై ।
కీర్తయ న్త్యాహితాత్మానః । తే యాన్తి పరమం పదమ్ ॥ 22

మనుః —

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థ । జలం పీతాః పిబన్తి యే ।
తే లపి నిర్దుతపాస్మానో । యాన్తి బ్రహ్మ సనాతనమ్ ॥ 23

యమః —

స్వామిపుష్కరిణీకూలే । నరా నక్తం దివ జ్ఞా యే ।
వసన్త్య భోజనా న్తే లపి । లభేరన్ పరమం పదమ్ ॥ 24

యాజ్ఞవల్క్యః —

విగాహ్యా స్వామిసరసో । జలం వీతక్లమా జనాః ।
ప్రార్థితం ప్రాప్నుయః ప్రాజ్ఞాః । ప్రజాపతి రువాచ హ ॥ 25

హరీతః —

హరిం స్మరన్తః కుర్వన్తి । స్నానం స్వామిసరోజలే ।
వీతాంహసో వీతనిద్రా । విశన్తి విమలం పదమ్ ॥ 26

అజ్ఞిరాః —

యే లనుతిష్ఠన్త్యనుష్ఠానం । స్వామిపుష్కరిణీజలే ।
అనేకజన్మజనిత । మేషా మేనో విచళ్యతి ॥ 27

పరాశరుడు —

స్వామిపుష్కరిణీ జలములమధ్య స్నానమొనరించువాడు నరకములనన్నిటిని దాటిపోయి పరిశుద్ధాత్మ స్వరూపమును బడయును. 20

గౌతమః —

ఇతర తీర్థములలోనైనను 'స్వామిపుష్కరిణీ స్నానం' అని సంకల్పించి శ్రీనివాసుని తలంచుచు స్నానమొనరించిన నకల పాపములనుండియు విముక్తుడగును. 21

భరద్వాజమహర్షి —

తెల్లవారురూమున లేచి విశ్చలచిత్తులై "స్వామిపుష్కరిణీ" యని యనునం దించు బుద్ధిమంతులు పరమపదమును బడయుదురు. 22

మనువు —

స్వామిపుష్కరిణీ తీర్థమును ప్రీతితో గ్రోలినవారును పాపవిముక్తులై పరమాత్మ సాయుజ్యమును బడయుదురు. 23

యముడు —

స్వామిపుష్కరిణీ తీర్థమున ఒక పగలు ఒక రాత్రియును క్రమముగ నుపవాసముతో వసించువారు పరమపదమును బడయగలుగుదురు. 24

యాజ్ఞవల్క్యుడు —

స్వామిపుష్కరిణీ జలములలో స్నానమొనరించువారి క్షేమములన్నియునుపోయి వారు తమ కట్టిపడైన నకల పురుషార్థములను బడయుదురని ప్రజాపతి సెలవిచ్చెనని చెప్పెను. 25

హరీతుడు —

స్వామిపుష్కరిణీలో శ్రీహరిని తలంచుచు స్నానమొనరించు మానవులు పాప దూరులై ఏద్రాది దోషవివర్జితులై శుద్ధ సత్వమయమైన పరమపదము నలంకరింతురు. 26

అంగిరసుడు —

స్వామిపుష్కరిణీలో స్నానమొనరించి స్నానానుష్ఠానములనందే నిర్వర్తించు కొనువారు అనేక జన్మార్జిత పాపరాశనంతను తొలంగిండుకొందురు. 27

ఉశనః —

ఉదీరయన్తి యే నిత్యం । స్వామిపుష్కరిణీ తివ ।
దుష్కర్మపజ్జం నిర్ధూయా । శ్నువతే తేఽపి సత్ఫలమ్ ॥ 28

సంవర్తః —

యే తీర్తయన్తి సర్వత్ర । సదా స్వామిసరోవరమ్ ।
తే లభ్యవద్యం వినిర్ధూయ । నిరవద్యా భవన్తి వై ॥ 29

అసంతప్తః —

స్వామిపుష్కరిణీతోయే । స్నానపానాదికర్మ యే ।
కుర్వన్తి పాపంతప్తః । తేపరిత్యజ్యా ల్లభన్తి సత్ ॥ 30

మరీచిః —

నారాయణగిరేః ప్రాప్తే । స్వామిపుష్కరిణీతతే ।
యః కిల్బిషీ వస త్యేకం । దినం నిష్కిల్బిషీ భవేత్ ॥ 31

మృకణ్ఠః —

కణ్ఠీరవగిరేః కుక్షే । పక్షిరాడ్వాహహర్షతే ।
యః సేవతే స్వామిసరః । స నరః సురసజ్జతః ॥ 32

పులస్త్యః —

క్రోడే వేంకటకైలస్య । సరః క్రోడాభినందకమ్ ।
గాయతే యస్త్రిషవణం । స నరః సర్వసమ్మతః ॥ 33

కాత్యాయనః —

వైకుంఠస్య ప్రీతికరే । కణ్ఠీరవగిరే స్తతే ।
స్వామిపుష్కరిణీం యోఽసౌ । సేవతే స మహాన్ భవేత్ ॥ 34

బృహస్పతిః —

కుక్షే లబ్ధవగిరేః స్వామి । పుష్కరిణ్యం యో నరః ।
కృతార్ఘవః సకృత్ సత్యం । కృతకృత్యో భవేత్ సురః ॥ 35

ఉశనస్సు —

నిత్యమును “స్వామిపుష్కరిణీ” యని యనుచుండువారు పాపమనెడు జుర
దను పూర్తిగ వదలించుకొని పుణ్యఫలములనన్నిటిని బడయగలుగుదురు. 28

సంవర్తుడు —

అంతట నన్ని వేళలను “స్వామిపుష్కరిణీ” యని యనుచుండువారు సకల
దోషరాశిని పారద్రోలి పరిశుద్ధులగుదురు. 29

ఆపస్తంభుడు —

స్వామిపుష్కరిణీలో గ్రుంకి యా తీర్థమునే త్రాగువారు స్తంభమువలె పాశు
కొనియున్న పాపములనుండి విముక్తులై సచ్చర్మవాత్మ్యుడగు సర్వేశ్వరుని సాయుజ్యమును
బడయుదురు. 30

మరీచుడు —

పాపాత్ముడని లోకమున పేరునుబడసిన మర్మార్గుడును, నారాయణపర్వతము
నందున్న స్వామిపుష్కరిణీ తీర్థమున మునుకలిడి ఆ యొద్దన నొక దినమంతయు నివ
సించిన యెప్పుడై పోవును. 31

మృకండుడు —

నృసింహగిరి గర్భముననున్న నారాయణునకు మిక్కిలి అభీష్టమైన స్వామి
పుష్కరిణి సేవించువాడు దేవత్వమును బడయును. 32

పులస్త్యుడు —

పేంకటాద్రికి వక్షోభాగమునందున్న వరాహస్వామి కభీష్టమైన స్వామిపుష్కరిణి
యందు మూడు ప్రొద్దుల గ్రుంకులిడు నాదందరకుమ (శ్రీయఃపతికి) ప్రియుడగును.
(సర్వః = నారాయణః) 33

కాత్యాయనుడు —

శ్రీయఃపతికి ప్రియమైన నృసింహాద్రి చరియలోనున్న స్వామిపుష్కరిణి సేవిం
చువాడు సకలలోకాధ్యక్షుడగును. 34

బృహస్పతి —

అంజనాద్రియొక్క కుంజమునందున్న స్వామిపుష్కరిణీ తీర్థమున ఒక్కసారి
స్నానము నొనరించిన మానవుడు కృతకృత్యుడగును. ఇది విక్కము. 35

భృగువు: —

ప్రాత రుక్మయా నుదినం । స్వామిపుష్కరిణీం స్మరన్ ।
గోఘ్నా యో మాన మాసీత । గోప్రదానాత్ స శుద్ధ్యతి ॥ 36

వాల్మీకి: —

స్వామిపుష్కరిణీతీరే । యో వసత్యు స పాతకీ ।
మానం గోదానతః శుద్ధో । భవేత్ నర ఇతి శ్రుతిః ॥ 37

శబ్దరిఖితా —

పారే స్వామిసరో విద్వాన్ । స్మార్తం శ్రౌతం కరోతి యః ।
సహస్రదా కృతం తేనే । త్యుశన్తి బ్రహ్మవాదినః ॥ 38

శాతావస: —

హవ్యకవ్యాత్మకంకర్మ । స్వామిపుష్కరిణీతరే ।
వార్ధషః నాస్తికో వా ఓపి । యః కరోతి స సత్పుత్రః ॥ 39

బోరాయన: —

స్వామిపుష్కరిణీతీర । నివాసీ హరిమేధనః ।
అశ్వమేధాదికం యజ్ఞం । యః కరోతి మహేశ్వరః ॥ 40

మార్కండేయ: —

మృగరా దద్రుకుహరే । హరే రానన్దదాయిని ।
కీర్తయన్ స్వామిసరసీం । నా వసీదతి మానవః ॥ 41

మాణ్డవ్య: —

గోవిన్దమన్దిరే స్వామి । పుష్కరిణ్యా స్తతే వసన్ ।
వాసుదేవసరో మర్త్యో । భవే ద్వాసవపూజితః ॥ 42

శాణ్డిల్య: —

అసామిపుష్కరిణీతీరే । పశ్చికాలసరో వసన్ ।
సపశ్చతో భవే న్మృత్తః । పశోఽపనిషదాత్మకః ॥ 43

భృగువు —

గోహత్యను ప్రమాదవశమున గావించినవాడు ఒక నెలవరకును ప్రతిదినము వేకుపున మేల్కొంచి స్వామిపుష్కరిణిని తలంచి గోదానమొనరించిన పాపదూడగును.

వాల్మీకి —

ఉపపాతకములను చేసినవాడు ఒక నెల స్వామిపుష్కరిణి తీరమున వసించి గోదానమును చేసినచో శుద్ధుడగును. 37

శంఖలిఖితుడు —

స్వామిపుష్కరిణి తీరమున నే బుద్ధిశాలియైనను శ్రౌతక్రియలనుగాని, స్మార్తక్రియలనుగాని గావించినచో నవి సహస్రగుణితములై ఫలప్రదములగునవి బ్రహ్మవేత్తలు సెలవిత్తురని జెప్పెను. 38

కాతాతవుడు —

వడ్డివ్యాపారమొనరించి జీవించువాడుగాని, నాస్తికుడుగాని పితరుల సుద్దేశించి గాని, దేవతల సుద్దేశించిగాని కర్మల నీ స్వామిపుష్కరిణి తీరమున చేసినచో వాడు మంచి ఫలమును బడయును. 39

బోధాయనుడు —

భగవదారాధన తత్పరుడగు మానవుడు స్వామిపుష్కరిణి తీరమున వసించుచు ఆశ్వమేధాది యజ్ఞములను గావించునేని వాడు మహేశ్వరుడే యగును. 40

మార్కండేయుడు —

నారాయణునకు ప్రియమైన నరసింహాద్రి గహ్వరముననుండి స్వామిపుష్కరిణి విరంతరమును కీర్తించుచున్నచో వాడెన్నడును చెడడు. 41

మాండవ్యుడు —

స్వామిపుష్కరిణి తీరమునందున్న భగవదాలయములో నివసించుచు భగవంతుని యానించు మానవుడు దేవేంద్రునకును పూజింపదగినవాడగును. 42

శాండిల్యుడు —

స్వామిపుష్కరిణి తీరముననుండి ప్రాతస్సంగవమాది ఐదువేళలయందును భగవదారాధనను వియమము తప్పక చేయుచుండినచో ముక్తుడై తిరిగి జన్మింపక అప్రాకృత దివ్యదేహముతో నుండును. 4

కాశ్యపః —

యో నరః స్వామిసరసి । స్మరన్ శౌరిం కృతాప్లవః ।

కర్మనిర్మూలకో ఘోరః । కృతకృత్యో భవే తస్మాహి ॥

44

కణ్వః —

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థం । యః పిబేత్ చురుకత్రయమ్ ।

అహోరాత్రకృతం పాపం । తత్క్షణాదేవ నశ్యతి ॥

45

అగస్త్యః —

ఇన్ద్రియైః కర్మభిః జ్ఞానైః । మనసా సహ యత్కృతమ్ ।

అప్లవాత్ స్వామినరసి । త దేనః శుద్ధ్యతి క్షణాత్ ॥

46

దుర్వాసాః —

కీర్తయేత్ స్వామినరసిం । సహ సర్వేన్ద్రియై ర్హి యః ।

పూజ్యతే సిద్ధసజ్జైః స । సనద్దననకాదిభిః ॥

47

విశ్వామిత్రః —

పవిత్రం స్వామినరసి । స్పృష్ట్యా తోయం నిరేనసః ।

విజ్ఞానసమృద్ధో విష్ణుః । ద్రష్టుకామా భవన్తిహి ॥

48

శక్తిః —

పవిత్రవస్త్రః పరమాః । పశ్యన్తస్మత్ప్రవిగ్రహాః ।

భవన్తి తే లవగాహన్తే । యే స్వామినరసింజలమ్ ॥

49

శుకః —

స్వామిపుష్కరిణీ నై పా । పురాణే పుణ్యపూరణీ ।

సురాణాం నరాణాం ఇచ్ఛా । తిరశ్చా ఇచ్ఛాత్మకోధిని ॥

50

యస్యాం కోలవపు రూపాత్వా । శ్రీనివాసః పరః పుమాన్ ।

దేవీభిః శక్తిభిః శైచైవ । క్రీడానుగుణభూతిభిః ॥

51

విచిత్రవివిధానేక । శృంగయన్తధృతిక్రమైః ।

జలక్రీడాం వితనుతే । విశ్వాప్యాయకరీం సదా ॥

52

శౌనకః —

నై షా హి స్వామిసరసీ । సమజ్జనజగద్ధితౌ ।

రీత్రసస్నానపానై శ్చ । తాపత్రయనివారిణీ ॥

53

నారదః —

మాధవానందజననీ । మదనజ్వరమాధినీ ।

మదయ త్యాత్మజాతాని । స్వామిపుష్కరిణీ హ్యసౌ ॥

54

క్రతుః

స్వామిపుష్కరిణీ సౌమ్యా । సోమపీఠీ సురర్షభః ।

యస్యా మవబృధస్నానం । కురుతే ఽద్యాపి విశ్వనూః ॥

55

కుజ్జరారిగిరేః కుజ్జో । వ్యజ్జితాభిలభవనాః ।

సాధవః స్వామిసరసీ । స్నానాత్ సంసారతారితాః ॥

56

వేదప్రధానా విబుధా । యస్యాం స్నాత్వా నిరంహసః ।

విష్ణుం సాక్షాత్కర్తుకామాః । స్వామిపుష్కరిణీ హి సా ॥

57

సత్యాపాదః —

అపాదానా మాశ్రమశ్రీః । అశ్రమాచారశాలినామ్ ।

అన్యేషాం భూతిభూమి శ్చ । నై షా సామిసరోఽభిధా ॥

58

కణ్డినః —

కుహరే సింహశైలస్య । సరసీస్వామిపూర్వికా ।

శీలాచారవతాం నృణాం । అశీలానా మపీష్టదా ॥

59

హరీతః —

జయన్తీ చా పదాం భూమిః । సమృదాం సర్వకామదా ।

సరసీ స్వామ్యుపపదా । నై షా విష్ణుపదీజినిః ॥

60

నమస్త విచిత్ర శృంగయంత్రాదులతో (విచిత్రార్థు) తిత్తులతో ప్రపంచము నంతను ఆనందింపజేయు జలక్రీడను జరుపుచుండును. 52

శౌనకమహర్షి —

ఈ పుష్కరిణి జగత్తునకు యుక్తమైన హితము నొనగూర్చునదియై తన పేరు నుచ్చరించుటచేతను, స్నానము నొనరించుటచేతను తీర్థమును త్రాగుటచేతను తాపత్రయముల బాపునదిగానుండెను. 53

నారదుడు —

ఈ పుష్కరిణి శ్రీయశస్తి కపారానందము నొనగూర్చును. కామవికారముల నణగించును, తననుండి పుట్టిన వానినన్నిటిని ఆనందముతో మదింపజేయును. 54

క్రతుమహర్షి —

ఈ స్వామిపుష్కరిణి మిక్కిలి సౌమ్యమైనది. అనేక క్రతువులనుజేసి సోమ పాన మొనరించిన స్వయంభువగు బ్రహ్మ దీవియందు దీక్షింత స్నానముల నిప్పటికిని యాచరించును. 55

నృసింహ పర్వతమునందున్న లతాగృహములలో తమ తమ యభీష్టసిద్ధికై తపంబులనొనరించు సాధువుంగవులు ఈ స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానములను గావించి సంసారమును తరించిరి. 56

వేదైకశరణ్యులగు బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠులు భగవంతుని సందర్శింపగోరి స్నానములను గావించి విరోధులగు పాపములను పోగొట్టుకొనునదీ పుష్కరిణియందే. 57

సత్యాపాదయుషి —

సన్యాసాశ్రమ దర్శములను క్రద్ధతో నాచరించువారివృథా గావించిన వాతుర్వాస్య వ్రతముజ్జ్వలమగును. ఇతరాశ్రమస్థులకు నకల సంపదల నొనంగును. 58

కుండినయుషి —

నృసింహపర్వత గహ్వరమునందున్న యీ స్వామిపుష్కరిణి సదాచారసంపన్నులకుగాని, దురాచారకుగాని నకలాభీష్టముల విచ్చును. 59

హారీతుడు —

శ్రీవిష్ణు పాదములనుండి జుట్టిన నీ స్వామిపుష్కరిణి ఆపదలను బాపునది. సంపదలకు తాపశము. నకలాభీష్టముల విచ్చునది. 60

జైమివి: —

శిరస్యజ్జలి మాబధ్నన్ । స్వామిపుష్కరిణీం స్తువన్ ।
స్మరన్ హరిం స్వానుష్ఠానం యః కరోతి స పుణ్యభాక్ ॥ 61

స్నానం సకృత్ కర్వతే యే । స్వామిపుష్కరిణీ జలే ।
హవ్యకవ్యేషు తే యోజ్ఞాః । సరా నారాయణప్రియాః ॥ 62

జాబాలి: —

స్నానా దన్యేషు తోయేషు । స్వామిపుష్కరిణీం స్మరన్ ।
కృతకృత్యః కృతాత్మా స । మర్త్యః తత్ఫలమాప్నుయాత్ ॥ 63

పితామహ: —

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థ । పరిచర్యాపరో హి యః ।
స మర్త్యో వైష్ణవీం భూతిం । మర్త్యత్వే సమవాప్నుయాత్ ॥ 64

సనక: —

యస్యా స్తీరే నివసతి । శ్రీనివాసః పరాత్పరః ।
సా ధన్యా స్వామిసరసీ । సేవతే తాం య ఆత్మవాన్ ॥ 65

సనన్దన: —

విష్ణుపాదోద్భవం బ్రహ్మ । కరస్పర్శపవిత్రతమ్ ।
పవిత్రితేశానజటా । జూటం స్వామిసరోజలమ్ ॥ 66

సనత్కుమార: —

యా పునాత్యా స్లవాత్ సమ్యక్ । భువనావి చతుర్దశ ।
స్వామిపుష్కరిణీ ధన్యా । సా సర్వఫలదాయినీ ॥ 67

వాసుదేవ: —

సరాంసి యావి దివ్యాని । సన్తి త్రిజగతీతరే ।
తేషా మేషా స్వామినీ హి । 'స్వామిపుష్కరిణీ' త్యతః ॥ 68

సనాతన: —

యే సరాః ప్రాత రుత్థాయ । తా మిమాం కీర్తయన్తి తే ।
స్వామిపుష్కరిణీం భక్త్యా । విశన్తి విమలం పదమ్ ॥ 69

జై మినిఱుఱి —

కరములను శిరమునజోడించి, స్వామిపుష్కరిణి తలంచుకొనుచు నారాయణుని ద్యానించుచు తమ విధ్యుక్త ధర్మములను జేయువారు పుణ్యాత్ములు. 61

ఈ పుష్కరిణిలో నొక్కసారియైనను స్నానమును చేయువారు పాపనలు. నారాయణునకెంతో ఇష్టులు. హవ్యకవ్యములతో వారిని ఆమంత్రించవలెను. 62

బాజాలి —

ఇతర నదులలో స్నానమొనరించుచున్నను అది స్వామిపుష్కరిణి స్నానమనియే భావించి గావించినచో మానవుడు కృతకృత్యుడగును. ఆ పుష్కరిణి స్నానఫలమునే బడయును. 63

బ్రహ్మ —

ఈ స్వామిపుష్కరిణి జలముతోనే విశ్వమును భగవదారాధనను గావించువాడు మనుష్యుడుగా భూమండలమున జన్మించియున్నను శ్రీవైష్ణవ శ్రీవి చేబట్టును. 64

సనకుడు —

శ్రీనివాసుడీ స్వామిపుష్కరిణి తీరమునందు వేంచేసియుండుటచే నిది చాల ధన్యమైనది. దీనిని సేవించువాడు లబ్ధిపత్రాకుడు. 65

సనందుడు —

ఈ స్వామిపుష్కరిణి తీర్థము శ్రీయఃపతి పాదారవిందములనుండి పుట్టినది. చతుర్ముఖుడు దీనిని చేతితో తాకుటచే పవిత్రమైనది. ఈశ్వరుని జడలలో నుండుటచే పాపనమొనరింపబడినది. 66

సనత్కుమారుడు —

తనలో స్నానమొనరించుటచే పదునాఱగు లోకములను పవిత్రమొనరించు నీ స్వామిపుష్కరిణి ధన్యమైనదై నకల ఫలముల నొనంగును. 67

వామదేవుడు —

మూడు లోకములయందున్న సరస్సులన్నింటికని యీ స్వామిపుష్కరిణి రాణి వంటిది. 68

సనాతనుడు —

ఉదయముననే లేచి భక్తితో స్వామిపుష్కరిణిని గూర్చి ఉచ్చరించిన మానవులు శుద్ధ సత్త్వమయమైన పరమపదమును చేరుదురు. 69

దేవదర్శనః —

ఇ త్యుచివాంసో విద్వాంసః । కృతకృత్యా హ్యమర్షణాః ।

తస్యా స్తీరే పుణ్యభూమౌ । ఆసతే మునిపుష్కవాః ॥

70

క్వచిత్ కదాచిత్ క్రితార్థం । ఓవైః పరిజనై స్సహ ।

శేషసేనేశగరుడైః । ప్రథానై స్సేవితం శుభమ్ ॥

71

సేవమానాః శ్రీనివాసం । సాక్షత్ అక్షిపథం గతమ్ ।

చతుర్బుజ ముదారాజం । అతస్సిగుచ్ఛనచ్చవిమ్ ॥

72

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాండే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్యై దేవలదేవదర్శన సంవాదే

అత్యాదిపశ్చాతన్మహర్షికృత స్వామిపుష్కరిణీప్రశంసనం

నామ ద్వాత్తింశోఽధ్యాయః.

— — —

త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః

దైత్యోపద్రవజ్ఞాపనార్థం బ్రహ్మాదీనాం క్షీరసాగరగమనమ్

దేవః —

స్వామిపుష్కరిణీకూలే । నారాయణగిరే ర్భృగౌ ।

ఆవిర్భావః కథం విష్ణో । శ్రీనివాసస్య శార్ఙ్గిణః ॥

1

దేవదర్శనః —

శృణు బ్రహ్మన్ ! సమాచక్షే । సమాహితమనా మునే ।

ప్రశ్నం సర్వాణ్నిగర్భస్య । ప్రాదుర్భావాత్మకం విభోః ॥

2

పురా దుర్మేధసా దైత్య । ప్రవరేణా మరారిణా ।

పీడితా రుద్రభక్తేన । భృశం బ్రహ్మదయ స్ఫురాః ॥

3

దేవదర్శనుడు —

జితేంద్రియులగు ముష్టిపుంగవులిట్లు పలికినవారై తమను కృతకృత్యులుగా భావించి పరమపవిత్రమైన ఆ వదీతీరప్రదేశమున వివసించిరి. 70

ఆ ప్రదేశమొకానొక పమయమున నారాయణునిచే అనంత గరుడ విష్ణుత్వేనాది ప్రముఖ ప్రియ పరిజనముతోపాటు విలాసముగా నాదరింపబడిన మంగళకరమైనది. 71

ఆ స్థలమున నీ ఋషిపుంగవులందరును ప్రత్యక్షముగ దర్శనమొనంగుచున్న నాలుగు భుజములను కలిగి మహాన్నత దివ్యమంగళ విగ్రహము చీకటి వృక్షపుష్పగుచ్ఛ చ్ఛాయతో వెలంగుచుండ సేవించుచుండిరి. 72

ఇది శ్రీ వద్యపురాణమున క్షేత్రబంధమున శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యమున దేవం దేవదర్శన సంవాసముద అత్యాది యేబదిమంది ఋషులచే గావింపబడిన స్వామిపుష్కరిణీప్రళంస యనెడు ముప్పదిరెండవ అధ్యాయము.

ముప్పదిమూడవ అధ్యాయము

రాక్షసులు గావించు ఉపద్రవములు నెఱింగించుటకై బ్రహ్మాదిదేవతలు క్షీరసాగరమునకేగుట

దేవలుడు —

నారాయణాది తుంగముననున్న స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున శారంగధారియైన శ్రీ మహావిష్ణువునకు శ్రీనివాసుని యవతారమెట్లు సంభవించెనో తెలుపుచునగా 1

దేవదర్శనుడు —

ఓ పూజ్యుడవైన దేవలమహామనీ ! బ్రహ్మాండములనున్నిటిని తన కడుపున నిడుకొనిన నారాయణుని యవతార విశేషమును గురించి చెప్పెదను స్వస్థులైత్రుడవై వినుము.

పూర్వము శివునికి భక్తుడగు దుర్ముద్దియైన చైత్యుడను రాక్షసునిచే బ్రహ్మాది దేవతలందరును బాధింపబడినవారై 3

శాస్త్రాగ్నిసదృశాః శుష్కః । వదరాః శోకవిహ్వలాః ।

సరాజితా జడాత్మాహః । కింకర్తవ్యావివేకినః ॥

4

దైత్యారిం శరణం ప్రాప్తుం । ప్రయతా యతమానసాః ।

క్షీరాబ్ధిం ప్రాపు రప్రాప్త । స్వావాసా త్తస్య శాస్త్రయే ॥

5

తుష్టపు స్తత్ర దైతేయ । విధ్వంసనవిచక్షణమ్ ।

లక్ష్మీవలశీతం విష్ణుం । విశ్వరక్షణదీక్షితమ్ ॥

6

బ్రహ్మాదికృత క్షీరాబ్ధిశాయ స్తుతిః

దేవాః —

ఓం నమో దేవదేవాయ । పూర్వదేవాయ ఖడ్గిణే ।

శ్రీవత్సాజ్కాయ చ నమః । పరస్మై పరమాత్మనే ॥

7

నమః పరస్మై వ్యూహోప । వ్యూహో నరవిభూతయే ।

విభవాయ నమ స్తస్మై । విశ్వాన్తర్యామిణే లణవే ॥

8

అర్చావతారాయ నమః । అజన్మనే జన్మభాజినే ।

మాయావినే జగత్సప్తే । లక్ష్మీనారాయణాత్మనే ॥

9

జగత్సృత్యవరోహాయ । జగదానన్దినే నమః ।

జగన్మజ్జకభూతాయ । జాహ్నువీజనకాష్ట్రయే ॥

10

జగ్గమాజగ్గమజగ । ద్ధాతుః జననకారిణే ।

జనార్దనాయ జమ్బూరే । అనుజాయ నమో నమః ॥

11

క్రయఃపతేః నమ స్తుభ్యం । సభ్యసన్దోహసజ్జినే ।

సదావిష్ణో మహావిష్ణో । విష్ణో లపారాదిరూపిణే ॥

12

సోమో సశినవేత్రాయ । నేత్రభూతాయ నాకినామ్ ।

నారాయణాయ నాథాయ । నాగభోగశయాయ తే ॥

13

ప్రజ్వలించి. ప్రజ్వలించి చల్లరిన విప్పువరెనైనవారై యెండిన నోళ్లు కల
వారై ఓయభితులై రాక్షసులచే నోకింపబడి చైతన్యభూన్యులై 4

యేమిచేయుటకును తోచనివారై. స్థానభ్రష్టులై. బాహ్యంతఃకరణములను
స్పృహీనపరచుకొన్నవారై రాక్షసహంతయగు నారాయణుని తమ దుఃఖశాంతికి పేక్షకులై
పాలనముద్రమున కేగిరి. 5

అచ్చట నకలలోకములను రక్షించెదనని కంఠజమును కట్టుకొని కూర్చున్న లక్ష్మీ
నారాయణుని రాక్షస సంహరదక్షిణపు నీవేయని యిట్లు స్తోత్రమును చేయుట కారంభించిరి.

బ్రహ్మాదులు గావించిన క్షీరాబ్ధినాథ స్తోత్రము

దేవతలు —

దేవతలందరకును దేవుడైనట్టియు, వారందఱకంటెను ముందుగనే యున్న
ట్టియు, విచ్చుకత్తిని చేబట్టియు, శ్రీవత్సమనెడు మచ్చను విరూపకముగా కలిగియున్న
ట్టియు, పరాత్పరుడై యున్న పరమాత్మకే యీ యాత్మలన్నియు శేషభూతమైనవి.
అంతియేగాని స్వతంత్రమైనవికావు. 7

పరవానుదేవ స్వరూపుడును, వ్యూహవానుదేవ స్వరూపుడును, వ్యూహంతరము
లను విభూతిగలవాడును, మత్స్యకూర్మాద్యవతార స్వరూపుడును, సర్వాస్తర్యామిత్యమునకు
తగిన సూక్ష్మరూపుడగు శ్రీయఃపతికి వందనము. 8

ఆర్చామూర్తియై ఆలయములలో పేంచేసియున్న నారాయణునకు నమస్కా
రము. కర్మకృతజన్మ లేకున్నను సంకల్పముచే నవతరించు శ్రీ మహావిష్ణువునకు వంద
నము. సంకల్పమయుడై జగత్తును సృష్టించు లక్ష్మీనారాయణమూర్తికి వందనము. 9

దుష్టశిక్షణ, ధర్మరక్షణకై భూలోకమున నవతరించునట్టియు, భక్తలోకమున
కానందప్రదుడగునట్టియు, లోకములన్నిటికి మంగళముల నొనంగునట్టియు, గంగకు
బుట్టినిల్లగు పాదముగల శ్రీయఃపతికి నమస్కారము. 10

స్థిరచర రూపమైన జగత్తునకాధారభూతుడైనట్టియు, చతుర్ముఖునికి జనకుడై
నట్టి ఉపేంద్రుడైన జనార్దనస్వామికి వదే వదే వందనము. 11

లక్ష్మీనాథ! నీకు వందనము, సజ్జనబృందసంగతా! వందనము. సర్వవా సర్వత్ర
వ్యాపించేయుండు మహావిష్ణో! నీకంటె ముందుగ నొక్క శరీరధారిని నను లేనివాడా!
నమస్కారము. 12

పుండరీకాక్షా! వందనము. దేవతలకు (నాయకుడా) మార్గదర్శకుడా! ప్రధానుడా!
వందనము, నాగవర్యంకమున పవళించు సర్వలోకనాథుడవగు నారాయణా! వందనము. 13

- విశ్వేశ్వరాయ విశ్వానయ । విశ్వాతీతాయ తే నమః ।
విశ్వాభ్యక్షయ వీశాన । వాహనాయాదివేదనే ॥ 14
- నిత్యాయ నిరవద్యాయ । నిరాకారాయ సీతయే ।
నిస్సీమకల్యాణగుణ । గణాతీతాయ తే నమః ॥ 15
- సచ్చిదానందసందోహ । దేహవృద్ధి క్షయాక్షమ ।
అచ్యుతాన నగోవిందః । నమ స్తుభ్యం మహాశ్రమే ॥ 16
- ఆపారకరుణామౌర్ధే । నిస్తరజ్ఞాత్మనిశ్చల ।
లక్ష్మీవిలక్షణవిభో । విచక్షణః సమో ఽస్తు తే ॥ 17
- ఋతః సత్యః పరబ్రహ్మః । కృష్ణః పిఙ్గళపూరుషః ।
ఊర్ధ్వరేతాః । విరూపాక్షః । విశ్వరూపః సమో ఽస్తు తే । 18
- సమో నమః కారణకారణాయ । సమో సమో ఽనంతమహావిభూతయే ।
సమో నమః శంకరచాపహరిణే । సమో నమః శాశ్వతశార్ఙ్గధన్వనే ॥ 19
- సమో ఽన్తరాదిత్యహిరణ్యరూపః । సీరూపః తుభ్యం పురుషోత్తమాయ ।
సమో నమోభిః నిగమాన్తభూతైః । కృతస్తుతప్రస్తుతభావనాయ ॥ 20
- ప్రసీద పుణ్డరీకాక్షః । ప్రసీద పురుషోత్తమః ।
ప్రసీద పరమానంద । ప్రసీద పరమేశ్వర ॥ 21
- ప్రసీద కమలాకాంతః । ప్రసీద కరుణాకరః ।
ప్రసీద భక్తార్తిహర । ప్రసీద విబుధర్షభ ॥ 22
- బ్రహ్మాదీనాం పురతః క్షీరాక్షవాత్ లక్ష్మీసఖీ ప్రాదుర్భావః
దేవదర్శనః —
- దేవ మేవం స్తుతవతాం । దేవానాం మహితాత్మనామ్ ।
హిరణ్యగర్భపూర్వాణాం । భవిష్యద్భూతభావినామ్ ॥ 23

నమస్త ప్రపంచమునకు నియంతయుగువాడా : ప్రపంచమును శక్తిఃముగా గలవాడా : లోకవికారదూరుడా : నీకు వందనము. సకల విశ్వసాక్షిభూతా : గరుడ వాహనా : అద్యుబ్రహ్మ స్వరూపుడా : వందనము. 14

నిత్యుడా : దోషదూరుడా : ప్రాకృతాకరరహితుడా : ధర్మసంస్థాపకా : నిరవధిక అసంఖ్యాక మంగళగుణగణములకు విధియైనవాడా : నీకు వందనము. 15

సత్ చిత్ ఆనందవిచీ : వృద్ధిక్షయములను సహించవి దివ్యమంగళవిగ్రహా : భక్తులను భంగపరచనివాడా : గుణములకంతులేనివాడా : మహాత్మా : గోవిందా : నీకు వందనము. 16

హద్దుమీరిన దయాసముద్రుడా : నిర్వికారమగు మనస్సుతో చలించనివాడా : సర్వలోక విలక్షణమైన శ్రీయఃపతీ : (లక్ష్మికి పిరుపమ వల్లభా :) విలక్షణముగ గీతాదులను పఠకువాడా : నీకు వందనము. 17

సత్కర్మఫలభూతా : చేతనాచేతనవియన్తా : స్వరూపముచేతను గుణముచేతను అంతటను నిండియుండువాడా : పరమానందస్వరూపుడా : బంగరువలె స్పృహణీయుమైన విగ్రహధారీ : నిత్యుబ్రహ్మచారీ : చంద్రసూర్య నేత్ర ప్రపంచశరీరీ : నీకు వందనము.

కారణ పదార్థములకన్నిటికివి పరమకారణుడా : నీకు వందనము. ఆసరిచ్చిన్న నియామ్యపదార్థములు కలవాడా : నీకు నమస్కారము. శివభనుర్బంజకా : వందనము.

సూర్యమండలవర్తీ : స్పృహణీయవిగ్రహా : వందనము. ప్రాకృతరూప రహితా : బద్ధముక్త నిత్యవిలక్షణా : పఠమారు నీకు వందనము. ఉపనిషద్విద్యస్తతి వాక్యములచే స్తోత్రముచేయబడువాడా : నీకు నమోవాకములు 20

కమలదళాయతేక్షణా : అనుగ్రహింపుము. త్రివిధచేతనాచేతనవిలక్షణా : నిరవధికానందస్వరూపా : అనుగ్రహింపుము. సర్వవియన్తా : అనుగ్రహింపుము. 21

లక్ష్మీపతీ : అనుగ్రహింపుము. దయావిధే : అనుగ్రహింపుము. భక్తుల బాధల బాపువాడా : అనుగ్రహింపుము. దేవదేవా : అనుగ్రహింపుము. 22

బ్రహ్మాదుల యెదుట పాలసముద్రమునుండి లక్ష్మీదేవి సహచరి
యావిర్భవించుట

దేవదర్శనుడు —

ఇట్లు స్తోత్రమును చేయునట్టి పూజనీయులును, త్రికాలజ్ఞులను నగు బ్రహ్మ మొదలగు దేవగణముల మ్రొల

ప్రాదుర్భ భూవ పురతః । కీరాణ్ణే ద్దుహితుః సఖీ ।
పుణ్డరీకనిభా సా లపి । పుణ్డరీకాయతేక్షణా ॥ 24

పుణ్డరీకాలననా పుణ్యా । పుణ్డరీకాక్షణాసనాత్ ।
ఆఖిలశ్రేణహరిణ్యా । వ్యాహరిణ్యార్ధసమ్పదామ్ ॥ 25

లక్ష్మీసఖీ కథితభగవదావాసజ్ఞాపన పూర్వకాభయోక్తిః

సుదాం స్రవన్త్యా వాచా చ । బభాషే తాన్ దివౌకసః ।
స్వాగతం భవతా మస్తు । కార్యసిద్ధి శ్చ దేవతాః ॥ 26

బాధా క్వచి దీదానీం కిం ? । సురా దైత్యాసురై రపి ।
తేషా మ్ను నిధనం కర్తుం । ద్రువ మవ్యాజరక్షకః ॥ 27

శ్రీవత్సలక్షణ శ్శార్దీ । దక్షిణో వ శ్చ రక్షణే ।
మా థైషిష్ట సురా యూయం । మాప్రత్యూహోభవిష్యతి ॥ 28

అచిరా ద్భగవాన్ విష్ణుః । శ్రీనివాసః స్వరా ద్విభుః ।
ప్రత్యక్షో భవితా వ శ్చ । సర్వం సిద్ధం సమీహితమ్ ॥ 29

ఆమోదాదీన్ దివ్యలోకాన్ । సన్త్యజ్య భగవా న్స్థరిః ।
ఇదానీం రమతే లక్ష్మ్యై । నారాయణగిరే స్తతే ॥ 30

స్వామిపుష్కరిణీతీరే । సర్వాన్తర్యామ్యదోక్షజః ।
సహస్రశీర్షాపురుషః । సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ ॥ 31

త దితో దక్షిణం భాగం । భూమే ర్గచ్ఛత సత్వరాః ।
అవిష్ణు మస్తు వః కార్యం । బ్రహ్మేన్ద్రాత్రిదివౌకసః ॥ 32

ఇత్యుక్త్యా తుసఖీ లక్ష్మ్యైః । సహసా లన్తర్దధేవి చ ।
తస్యాః శ్రుత్వా వచో విష్ణు । పత్నీసఖ్యాః సమాహితాః ॥ 33

పాలనముద్రమునుండి తెల్లతామరను బోలినట్టియు. తెల్లతామర దళమువలె వికాసమైన నేత్రముఁకలదియు నగు పాలకడలిపట్టికి సఖియగు నొక దివ్యసుందరి యావిర్భవించెను. 24

పద్మమువంటి సుందరమైన ముఖముగలదియు, పుణ్యరూపియు, ప్రేక్షకుల వ్యధలను బాపునట్టియు శ్రీయఃపతి యాజ్ఞచే సమస్త సంపదలను సమకూర్చునట్టి యా సుందరాంగి 25

లక్ష్మీసఖి భగవంతుని స్థానమును చెప్పుచు దేవతలకభయము నొసంగుట

ఆ దేవతను గూర్చి అమృతరసస్యందియగు వాక్కుతో విట్లు పల్కెను. ఓ దేవతలారా ! మీకు స్వాగతమగుగాక ! మీరేతెంచిన కార్యము సఫలమగుగాక ! 26

ఓ దేవతలారా ! మీకు దైత్యులవలనగాని, రాక్షసులవలనగాని ఏమైనను బాధలు కలుగుచున్నవా ఏమి ? నిర్జిమిత్త భక్తరక్షకుడగు నారాయణుడు ఆ రాక్షసులను సంహరించుటకై విశ్వయముగ సంసిద్ధుడై యున్నాడు. 27

శ్రీవత్సమును వక్షస్థలమందుగల నా నారాయణుడు శారంగమను ధనుస్సును చేబూని మిమ్ములను గాపాడుటలో సమర్థుడు. మీరు భయపడకుడు. మీకిక నంతరాయము బుండవు. 28

అక ద్విపక్కుడును ఒహం అవతారముల నెత్తువాడును సర్వవ్యాపకుడునగు శ్రీనివాసుడు త్వరలో మీకు దర్శనమొసంగును. మీ కోరికలన్నియు నీడేరినట్లే. 29

జ్ఞానశక్తి బలైశ్వర్యాదిషడ్గుణపూర్ణుడైన శ్రీ మహావిష్ణువు ఆమోద ప్రమోద సంమోదాది లోకములను విడిచి యిప్పుడు లక్ష్మితో నారాయణాద్రియందు ప్రీతితో వర్తించుచున్నాడు. 30

వేయి తలలుకలవాడు, వేయి కన్నులను కాళ్ళను కలవాడు, అన్నిటిలోను అంతర్యామిగానుండి శాసించువాడు, స్వాధీననకలేంద్రియుడు నగు స్వామి స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున నివసించుచున్నాడు. 31

కావున మీరిప్పుడు వెంటనే భూమికి దక్షిణ భాగమువైపు యేగుడు. మీపని నిరాఘాటముగ నెఱివేరును. 32

అని లక్ష్మీ సహచరి బ్రహ్మాండ్రాది దేవతలను గూర్చి పలికి వెంటనే యద్వ్య శక్యమయ్యెను. ఆ సఖీవచనములను విన్నవారై దేవతలందరును స్వస్థచిత్తులై 33

ప్రణమ్య దత్తవ ద్దేశం । తం పరీయుః ప్రదక్షిణమ్ ।
 సప్రీప్తితమనసా దేవా । సావదానాః ససమ్ప్రమాః ॥
 తస్మా ద్దక్షిణతో భూమి । భాగం గమ్యం ప్రచక్రముః ॥

34

బ్రహ్మచీనాం క్షీరాంజ్జవాత్ శ్రీనారాయణాచలాగమనమ్

తత స్తే విభుధా స్సర్వే । పరమేష్ఠిపురోగమాః ।
 భూయో నారాయణగిరేః । పాదా నాశ్శియు యుదా ॥

35

పుణ్యాతిపుణ్యతోయాని । సరాంసి సరిత శ్చ హి ।
 సేవమానాః కృతాతిధ్యాః । సిద్ధపక్షై శ్చ తాపనైః ॥

36

మిథునైః కిన్నరాణాం హి । లతాగృహానివాసిభిః ।
 గీయమానాని గీతాని । ప్రాదుర్భావాత్మకాని చ ॥

37

మద్భ్రమధ్యోచ్చమహిమ । మాధురీధూర్వహోజీవ ।
 శీలాతలేషుకృష్ణాంతః । సర్పాయేషుసమాశ్రితాః ॥

38

సప్తతస్త్రినాదగర్భ । సప్తస్వరవిభావనమ్ ।
 వేణువీణామృదంగాధ్యం । నవనాట్యరసాన్వితమ్ ॥

39

అవిర్భావాత్మకం కాల । శ్రుతికల్పితమూర్చనమ్ ।
 అప్పరోగణసజ్గతం । లోకయంతో ఒథ తే శనైః ।
 వీతకేళా వీతమోహాః । విమలానందభావనాః ॥

40

స్వామిపుష్కరిణీవర్ణనమ్

నారాయణాద్రో ప్రాపు శ్చ । సామిపుష్కరిణీతటమ్ ।
 క్రోడైః కారణైవై ర్హంనైః । సారనై స్సరనస్వరైః ॥

41

తారాభి శ్చ బలాకాభిః । అన్యై ర్వనవయోగజైః ।
 విబిడాన్తరకల్లోల । కోలాహలసమాకులమ్ ॥

42

ఆ దివ్యదేశమునకు సాష్టాంగముగ ప్రణమిల్లి దానికి ప్రదక్షిణ మొనరించిరి. వారు మిక్కిలి తొందరలోనున్నను సావధానముగ మాత్రముండిరి. అప్పటినుండి దక్షిణ భాగమున్కు గూర్చి బయలు వెడలిరి.

34

బ్రహ్మాదులు క్షీరసాగరమునుండి నారాయణాద్రి కేతెంచుట

అటపిమ్ముట బ్రహ్మను పురస్కరించుకొనిన ఆ దేవతలందరును తిరిగివచ్చి నారాయణాద్రి ప్రత్యంతప్రాంతముల నానందముతో నాశ్రయించిరి

35

నిరతిశయ పుణ్యప్రదములగు తీర్థములతో విండిన పెద్ద చెరువులను, నదులను సేవించుచు సిద్ధులయొక్కయు, తాపనులయొక్కయు సంఘములచే నతివిపూజలు గావింపబడిరి.

36

పొదరిందల్లో నివసించు కిన్నర మిథునములచే మందమధ్యమ ఉచ్చైస్సర్వరము లతో పాడబడుచున్న మధురరసభరితములగు భగవదవతారకథా సందర్భములతో గూడి యున్న గీతములను వినుచు సర్పములు పరుండియున్న పెద్ద బండలున్నవి.

37, 38

సప్తస్వరములను పలుకు సప్తతన్త్రులను మ్రోగించు వీణలు, పిల్లనగ్రోవులు, మద్దెలద్దనులతో నాట్యానుగుణ నవరసములతో నొప్పుచున్న

39

భగవదవతారములను గూర్చిన అప్పరన శ్రీజన సంగీతమును అనుభవించుచు వారలను జూచుచు, వారు మెల్లమెల్లగా యాత్రాయాసమునుటాసి విగతమోహులై దుఃఖ గంధరహితానందము ననుభవించుచు

40

స్వామిపుష్కరిణీ వర్ణనము

నారాయణాద్రియందున్న స్వామిపుష్కరిణీ తీరమునకు చేరిరి. (ఆ తీరవర్ణనము) రసవంతమైన కూతలుగల కొంగలు, కన్నెలేడి పక్షులు, హంసలు, బెగ్గురులు

41

తెల్లకొక్కెరలు, ఇంకను అనేక అడవి పక్షిసమూహములచేతను, పుష్కరిణీయందలి తరంగధ్వనులచేతను విండియున్నట్టియు

42

- తమాలై స్తలకైః పూగైః । నారికేళై శృ పాటలైః ।
 కేతకై స్సురపున్నగైః । పున్నగైః పుత్రదీపకైః ॥ 43
- జమ్బీరై శృమ్మకై శూతైః । లికుచైః కుటజై ర్నలైః
 మన్దారైః కేసరై శ్వేత । మన్దారైః హరివన్దనైః ॥ 44
- కింకుకాళోకనన్తాన । సాలనీపహరితకైః ।
 శ్రీవృక్షై శృన్దనై ర్బిలై ప్పిః । కదళీభిశ్చ దాడిమైః ॥ 45
- మాతులజైః కురవకైః । కున్దైః అమలజమ్బుభిః ।
 సమన్తత స్సమాకీర్ణం । సాస్త్రిచ్చాయై శృభూరుహైః ॥ 46
- వీరుద్భి ర్దమనీభి శ్చ । మాధవీమాలతీ చవైః ।
 ఫలపుష్పద్రుమైః పుల్లైః । మల్లివనజాతిభిః ॥ 47
- జాతీభి శ్చతపత్రీభిః । పరాభి ర్విష్ణుపర్ణకైః ।
 తులసీకృష్ణతులశీ । పశర్షతులసీశతైః ॥ 48
- సన్ధ్యావరైః త్రిసంధీభిః । జపాభిః కరవీరకైః ।
 శృంగబేరైః హరిద్రాభిః । కర్పూరైః రజనీకురైః ॥ 49
- పసనై రార్ద్రాపసనైః । అనేకైః కన్దజాతిభిః ।
 పుణ్యగన్ధం కిరన్తీభిః । లతాతతిభి రావృతమ్ ॥ 50
- కల్పారకమలానీక । మధుమత్తమధువ్రతైః ।
 కూజద్భిః కోకిలై శ్చాపి । మదాన్దైః మహితాన్తరమ్ ॥ 51
- పహ్లాశితార్తిహిరణ । సాస్త్రిచ్చాయం సమన్తతః ।
 తత్ర స్థిత్యా ముహూర్తం తే । బ్రహ్మద్యా దేవతాగణాః ॥ 52

చీకటిచెట్లు, తిలకవృక్షములు, కొబ్బరిచెట్లు, కలిగొట్టుచెట్లు, మొగలిచెట్లు, దేవ
పున్నాగచెట్లు, పొన్నచెట్లు, పుత్రదీపక వృక్షములు 48

పెద్దనిమ్మలు, సంపెంగలు, మామిడి, చిన్ననిమ్మ, కొండమల్లె, మట్టి, ఎర్ర
మందార, మొగలి, తెల్లమందార, హరిచందన వృక్షములచేతను 44

మోదుగ, అశోక, కల్ప, మద్ది, కడిమి, కరక, చిన్నమారేడు, చందన, పెద్ద
మారేడు, అరటి, దానిమ్మచెట్లచేతను 45

మాదీఫల, పెద్దగోరింట, మల్లి, విర్మలనేరేడు, మొదలగు దట్టమైన నీడలవిచ్చు
పెద్దచెట్లచే వ్యాప్తమైనట్టియు 46

తీగల పొదలచేతను, దమనీలికలచేతను, బండిగురివింద, జాజి, చంద్ర
మొదలగు చెట్లచేతను, ఫలములను పుష్పలను యిచ్చు వికసించియున్న చెట్లతోను, అడవి
మొల్ల జాతి తీగలచేతను 47

మంచి జాతికించెందిన తామర పుష్పలచేతను, ఉత్తమమైన విష్ణువర్ణక మనబడు
టపది వృక్షములచేతను, శ్వేతతులసీ, కృష్ణతులసీ మొదలగు పెక్కు తులసీ వృక్షముల
చేతను 48

సాయంకాలము పూయ చంద్రకాంతలు, మూడు సంధ్యలలోను పూయ వృక్ష
విశేషములు, మంతెనచెట్లు, కరివేపాకు, ఆల్లముచెట్లు, పసుపుచెట్లు, కర్పూర వృక్షములు.
రాత్రులందు పూయ రాత్రిరాణీ చెట్లు 49

పసనచెట్లు, సదాపసనచెట్లు, అనేక రకముల దుంపజాతులు, మొదలగు చెట్ల
చేతను, మంచి పరిమళమును వెదజల్లినట్టి యనేక తీగెలచే నావరింపబడియున్నట్టిదియు 50

ఎరుపు తెలుపు కలసిన కలపపుష్పల యందున్నట్టియు, తామరపుష్పల యందు
న్నట్టియు తేనెను త్రాగి మదించిన తుమ్మెదలతోను, మిక్కిలి మదించి కూయుచున్న
కోకిలలచేతను, దర్శనీయ భూభాగములు కలిగినట్టియు 51

దగ్గరకువచ్చినవారి తాపమును హరించు దట్టని నీడలు ఆంతటను కలిగినట్టియు,
నా స్వామిపుష్కరిణీ తటప్రదేశమునందు ఆ బ్రహ్మాది దేవతాగణములొక క్షణముండి 52

కమలాఽఽక్రైః బ్రహ్మాదికృత శ్రీనివాస సాక్షాత్కారోద్భోగః

- ఓరాబ్ధికన్యాసఖ్యాస్తు । సంస్మరంతో వచ కృభమ్ ।
శ్రీయశ్శ్రీయం శ్రీనివాసం । శ్రీవత్సకృతలక్షణమ్ ॥ 53
- శ్రీకణ్ఠకృతకైంకర్యం । శ్రీమహీమహితం హితమ్ ।
ఏక మేకాయనవిదా । మేకాంతహృదయాలయమ్ ॥ 54
- ద్వితీయామ్నాయనిష్ఠానా । మాతృనా మాతృభూతివమ్ ।
త్రిమూర్తి మత్రిగుణకం । త్రివిధాత్మకకాలకమ్ ॥ 55
- చతుర్మూర్తిధరం శాంతం । చతుర్వింశతిమూర్తికమ్ ।
చతుర్థాఽవస్థాతిభూమిం । చతుర్వర్గఫలప్రదమ్ ॥ 56
- పంచోపనిషదాత్మానం । పంచురాత్రప్రవర్తకమ్ ।
పంచాధర్వశిరోరత్నం । పంచమూర్తిధరం పరమ్ ॥ 57
- షడధ్వమయచక్రస్థ । షట్కోటిగృహమేధినమ్ ।
సప్తార్చిఃపఞ్చరావాస । హంసం పరమహంసకమ్ ॥ 58
- అష్టాఙ్గయోగవిత్సిర్ధ । సంఘహృత్పద్మవాసకమ్ ।
దశావతారచతురం । దశానన శిరశ్చిదమ్ ॥ 59
- చరమోపాయ సుగమం । చరాచరగురుం హరిమ్ ।
గణ్ఢాజన్మగృహోఽఙ్గష్ఠ । పాదపఙ్కజవై భవమ్ ॥ 60
- ప్రణతార్తిహరం ప్రాజ్ఞం । ప్రణవార్ణ ప్రభావకమ్ ।
ప్రసాదమాత్ర ప్రభవ । ప్రమామాత్ర ప్రమాణకమ్ ॥ 61
- అవ్యాజమిత్రం శత్రుఘ్నం । శరణ్యం శరణార్థినమ్ ।
జ్ఞానశక్తిబలైశ్చర్య । వీర్యతేజోవిజృమ్భితమ్ ॥ 62

కమలాలి చెప్పినట్లు బ్రహ్మాదులు గావించిన శ్రీనివాసుని
సాక్షాత్కార ప్రయత్నము

లక్ష్మి ప్రియనఖి చెప్పిన మంచి మాటలను బ్రహ్మాదులు జ్ఞాపకమునకు తెచ్చు
కొని లక్ష్మికి విశ్రాంతియభూతుడగునట్టియు, శ్రీవత్సవను మచ్చను వక్షస్థలమున కరిగి
యున్నట్టియు 53

దుద్రునిచే నారాధింపబడినట్టియు, భూదేవిచే పూజింపబడినట్టియు, అందరకు
హితుడైనట్టియు, ఏకాయనశాఖీయుల కద్వితీయుడైనట్టియు, పరమైకాంతల హృదయము
నందు నిత్యవాసము చేయునట్టియు 54

యజుర్వేదీయులగు భక్తులకు ఆత్మైశ్వర్యము నొసంగునట్టియు, బ్రహ్మ విష్ణు
మహేశ్వరుల కంతర్యామియగునట్టియు, భూతభవిష్యద్వర్తమాన కాలాధిపతియైనట్టియు 55

వాసుదేవ, సంకర్షణ, ప్రద్యుమ్న, అనిరుద్ధ రూపములతో నున్నవాడును,
ఆకలి, దప్పి, శోక, మోహము, జరామరణమీ ల లేనివాడును, యరువదినాడుగు తత్వ
ముల కంతరాత్మయు, బాల్య, కౌమార, యౌవన, వార్ధక్యావస్థలు లేనట్టియు, ధర్మార్థ
కామ మోక్షములనిచ్చునట్టియు 56

పరమేష్టిపుమానిత్యాది పంచోపనిషత్ప్రాయమైన శరీరము కలవాడును, పాంచ
రాత్రాగమ ప్రవర్తకుడును, ఐదువిధములైన ఆధర్వణోపనిషత్తులయందు ప్రధానుడుగా
ప్రతిపాదింపబడునట్టియు, పరవ్యూహవిభవాస్తర్యామ్యర్చా రూపధారియైనట్టియు 57

సూర్యమండల మధ్యనర్తించును, పరమహంసవతి నిర్లిప్త స్వభావుడును 58

అష్టాంగయోగములను బాగుగనెఱింగిన పిద్ధ బృందములయొక్క హృదయ
ములయందు నివసించుచున్నట్టియు, దళావతారములను నేర్పుతో ధరించునట్టియు, రావ
ణుని సంహరించినట్టియు 59

ప్రపత్తిచే నుఖముగ పొందదగినట్టియు, స్థిరచరములకు గురుడగునట్టియు,
గంగనుబట్టించు బొట్టనవ్రేలగల పాదమహిమ గలిగినట్టియు 60

జక్షుల బాధలను బాపునట్టియు, నర్వజ్జుడైనట్టియు, ఏకాక్షరమగు ఓంకార
ప్రతిపాద్య ప్రభావమును కలిగియున్నట్టియు, తన యనుగ్రహముచే జనించు భక్తిచేతను
మాత్రమే యెరుంగదగియున్నట్టియు 61

పిర్రేతుకహితైషియై శత్రుసంహార మొనరించునట్టియు, తనను పాయమని
నమ్మినవారిని రక్షించుటలో దక్షుడైనట్టియు, జ్ఞానశక్త్యాదిషడ్గుణస్ఫూర్తి కలిగియున్నట్టియు

రజస్తమస్సత్త్వసజ్జుః । విమోహితజగత్త్రయమ్ ।
సంస్పృష్టిస్థితిసంహారః । విగ్రహానుగ్రహాత్మకమ్ ॥ 63

భక్తానామవ్యభక్తానాం । చిన్తనానోక్తకారణమ్ ।
నాదాన్తగగనావాసం । శుద్ధం సూక్ష్మం నిరజ్జనమ్ ॥ 64

నిరవద్యం నిరాకారం । నిరాబాధం నిరామయమ్ ।
నిరాశ్రయం నిస్తరజ్గః । నీరరాశినిభం విభుమ్ ॥ 65

అతీంద్రియం పరం బ్రహ్మ । చేంద్రియైః స్పృష్టుమిచ్ఛవః ।
పూహాత్మకమిదం సూక్తం । సుపర్వాణః సముత్సుకాః
ఉదాత్తముచైచ్ఛః ఉచ్చేరుః । సమ్ముతం నిరుపప్లవాః ॥ 66

శేషాద్రా శ్రీనివాససాక్షాత్కారాయ బ్రహ్మాదికృతస్తుతిః

జితం తే పుణ్డరీకాక్షః । నమస్తే విశ్వభావనః
నమస్తే లక్ష్మీ హృషీకేశః । మహాపురుషః పూర్వజః ॥ 67

నమః శ్రీధామనిలయః । నమః శ్రీవత్సలక్షణః ।
నమః త్రిధాత్మనే తుభ్యం । నమః శ్రీఘనమోహన ॥ 68

నాకాకప్రత్యనీకారే । నారాయణ నమో లక్ష్మీ తే ।
శాగపర్యజ్కుశయనః । అనాధనాథ నమో నమః ॥ 69

విశ్వప్రప్తే విశ్వభరతే । విశ్వత్రాత్రే వివక్షణః ।
విశ్వాన్తర్యామిణే తుభ్యం । విశ్వోత్తర విభోః నమః ॥ 70

సత్త్వరజస్తమోగుణములచే ముల్లోకములను మోహింపజేయునట్టియు, సృష్టిం
చట, రక్షించట, సంహరించట, కోపించట, అనుగ్రహించట యను పీఠిని స్వాభావిక
గుణములుగా కలిగియున్నట్టియు

(3

భక్తులైనను, తదితరులైనను నిశ్చలముగ ధ్యానింతురేని మోక్షము నొసంగు
నట్టియు, శబ్దమున కాకరమగు పరమవ్యోమమును నిలయుముగా కలిగియున్నట్టియు, తన
సంవర్కముచే నన్నిటిని పావనమొనరించునట్టియు, సర్వాంతః ప్రవేశసమర్థుడైనట్టియు,
కర్మసంబంధగంధమైనను లేనట్టియు

64

దోషరహితుడైనట్టియు, ప్రాకృతాకారములు లేనట్టియు, ఏవిధమైన బాధలకును
లోనుగనట్టియు, వ్యాధిగంధరహితుడైనట్టియు, తనకొక ఆచారము నపేక్షించనట్టియు,
సర్వవ్యాపకుడైనట్టియు

65

ఇంద్రియములకు గోచరింపనట్టి వ్యూహస్వరూపుడగు పరమాత్మను తమ
యింద్రియములతో నంటగోరినవారై దేవతలు పరమపురుషుని పంచవ్యూహములను తెలుపు
మంత్రములమధ్యగల పురుషసూక్తము నుచ్చైస్వరముతో తొట్రుపడక నుదాత్తముగా
పఠించిరి.

66

శేషాద్రిపై శ్రీనివాసుని దర్శించగోరిన బ్రహ్మాదులు గావించిన స్తోత్రము

ఓ పుండరీకాక్షుడా : మేము నీకు జితులమై దాసులమైతిమి. సంకల్పముచే
సృష్టించు నారాయణా : నీకు వందనము. స్వాధీనేంద్రియా : నీకు నమోవాకములు చెందు
గాక : ఓ మహాపురుషా : నీ వందరకు నాదికారణభూతుడవు.

67

పరమపదనిలయా : వందనము. శ్రీవత్సమను గుర్తును వక్షస్థలమున వహించు
స్వామీ : వందనము. బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వర శరీరములతో రాజిల్లు సీకు వందనము.
కాంతిపుంజముచే లోకమును మోహింపజేయువాడా : నీకు నమస్కారము.

68

దేవశత్రువులను ద్రుంచువాడా : నారాయణా : నీకు వందనము. శేషశాయీ :
దిక్కులేని దీనుల బ్రోచువాడా : వందనము.

69

జగత్తులను సృష్టించువాడా : భరించువాడా : రక్షించువాడా : సర్వసమర్థుడా :
ప్రపంచమున కంతర్యామియైయుండి శాసించువాడా : ప్రపంచ మర్యాదలను దాటిపోయిన
వాడా : నీకు వందనము.

70

స్వామిపుష్కరిణీతీరే స్తుతిప్రసన్నభగవద్విమానావిర్భావః

ఏవ నుచ్చరతాం తేషాం । హర్షోత్పల్లాస్యచక్షుషామ్ ।
అగ్రే సుధాన్దసాం వ్యగ్ర । మనసాం సమృద్ధిసామ్ ॥

71

న్యక్కృతాఖిలతేజస్కం । చక్షుర్హరిసమీక్షితమ్ ।
పశ్చిమే స్వామిసరసః తీరే । ప్రత్యగ్రవిగ్రహామ్ ॥

72

విమాన మావిర్భూతావ । విమలానన్దకారకమ్ ।
దీప్యదుస్తుభినిర్ఘోష । జయశబ్దసమన్వితమ్ ॥

73

ద్యోతయ చ్చ దిశ స్సర్వాః । పుష్పవృష్టిపురస్సరమ్ ।
తద్వీక్ష్య నిమిషా స్సర్వే । విమానం విస్మయాన్వితాః ॥

74

అభితుష్టువు రాత్మేశం । శ్రీనివాసం సమజ్ఞసమ్ ।

బ్రహ్మదికృతవిమానమధ్యగత శ్రీనివాసస్తుతిః

జయ శ్రియః పతే విష్ణోః । జయ సత్యాచ్యుతానిశమ్ ।
జయాఽ నిరుద్ధభగవన్ । జయ పూరుషపూర్వజ ॥

75

జయే శః సర్వజగతాం । జయ శ్రీకణ్ఠపూజిత ।
జయాఽఽత్యైశ్వరజీవాతో । జయ త్వ మపరాజిత ॥

76

శ్రీశ్రీనివాసావిర్భావః

స్తుత్యా నయా ప్రసన్నోఽస్మిన్ । విమానే పరమః స్వరాట్ ।
సహస్రాదిత్యసంకాశః । సహస్రేస్తుసమప్రభః ॥

77

సహస్రహతభు క్రృణ్మోః । విఖ్యాతవిభవోదయః ।
చతుర్ముఖ శ్శుక్లచక్ర । వరావనతహస్తకః ॥

78

ఇట్టి స్తోత్రముచే సంతుష్టినిచెందిన శ్రీనివాసుడా పుష్కరిణీతటమున
తన విమానమును బుట్టించుట

ఇట్లుచ్చరించుచు ఆనందపారవశ్యమున వికపించియున్న ముఖములను, నేత్రములను కలిగినట్టియు సంపదలనుగోరుచు తత్తరపడు హృదయములుగల వా దేవతల సమక్షమున - 71

స్వేతర సమస్త తేజములను ధిక్కరించునట్టియు, చూడవారి నేత్రములను మిరిమిట్లు గొలుపునట్టియు, నూతన రూపము గలిగినట్టియు 72

నిర్మలమైన ఆనందము నొసంగునట్టియు విమానమొకటి స్వామిపుష్కరిణికి పడమటి దిశయందు ఆకాశమున దేవతల దుండభిర్వసులతో కూడిన జయశబ్దములతో పుష్పవర్షములు కురియుచుండగ సాక్షాత్కరించెను. 73

అది యన్నిదిక్కులను వెలుగొందింపజేయుచుండెను. దానిని గాంచి దేవతలందరును ఆశ్చర్యసాగరాంతర్నిమగ్నులైరి. నిఖిలాత్మలకు నాధుడగు శ్రీనివాసుని తగిన స్తోత్రములతో నుతించిరి. 74

విమానమధ్యమందున్న శ్రీనివాసుని బ్రహ్మాదులు స్తుతించుట

లక్ష్మీకాంతా! నర్వవ్యాపీ! వర్వోత్కృష్టముగా నుండుము. చేతనచేతన నియంత్రా! స్వరూపమునకు చ్యుతిలేనివాడా! జయింపుము. ఆక్షుద్ధావతారా! పద్మజ పూర్ణా! నీకు జయము. సకల చేతనుల కాదికారణభూతుడా! జయము జయము. 75

సకలలోకపాలకా! నీకు జయము. రుద్రునిచే బూజింపబడిన స్వామీ! నీకు జయము. అనన్యేశ్వరా! నీకు జయము. జీవనౌషధమా! నీకు జయము. ఎవ్వనిచేగాని, నెప్పుడుగాని పరాజయము నెఱుంగనివాడా! నీకు జయము. 76

శ్రీ శ్రీనివాసులు సాక్షాత్కరించుట

ఇట్లు దేవతలు గావించిన స్తోత్రముచే ప్రసన్నుడైన శ్రీనివాసుడా విమానము నందే తన ప్రాభవముట్టిపడ వేయి సూర్యులొక్కసారి యుదయించినట్లు వెలుంగుచు వేయి చంద్రులొక్కసారి వెలుంగునట్లు వెలుంగుచు 77

వేయి యగ్నిహోత్రము లొక్కసారి వెలుంగుచున్నట్లు వెలుంగుచు జగత్ప్రసిద్ధమైన మహిమతో చతుర్భుజములను ధరించి. శంఖ చక్రాయుధముల భారముచే నొకేంత వంగిన భుజములు కలవాడై 78

- శ్రీవత్సకౌస్తుభోరస్కౌః । వైజయంత్యా విరాజితః ।
ఉద్యతప్రచణ్డమారాజ్ఞః । ప్రతీకాశకరీటకః ॥ 79
- మాణిక్యకణ్ఠహారశ్రీః । వీరపట్టవిరాజితః ।
కర్ణపాలీనమాలమ్మి । మకరాననకుండలః ॥ 80
- హారతేయూరకటకః । కంజాజ్గదసుందరః ।
అజ్ఞశీయచన్నకరో । దరబన్ధనశోభితః ॥ 81
- ప్రవాళముక్తాప్రత్యుప్తః । నవరత్నసుదామకః ।
శృంగలాబ్ధకౌశీయః । కింకిణీకకటిస్తలః ॥ 82
- పీతకాశేయవసనో । దీప్తమణ్ణీరహంసకః ।
కింకిణీదామజ్ఞశీయః । విరాజితపదామ్బుజః ॥ 83
- సర్వాభరణసంయుక్తః । సర్వావయవసుందరః ।
పుణ్డరీకవిశాలాక్షః । పుష్పదామవిరాజితః ॥ 84
- అష్టాక్షైర్ధూపకైర్ధూవ్యాః । లేపనైః పుణ్యగన్ధిభిః ।
సమ్యక్స్థానాన్కితాజ్గశ్రీః । పూర్ణచన్ద్రనిభాననః ॥ 85
- అప్రాకృతాజ్గమహిమా । ప్రాకృతాజ్గవిడమ్బునః ।
ప్రాదుర్భూతావభగవాన్ । భక్తభావాత్మకః పుమాన్ ॥ 86

బ్రహ్మాదీన్ ప్రతి భగవత్కృతకుశలప్రశ్నః

- ఈషదుత్పయమానస్తు । గీర్వాణాన్ పీత్య విస్మితాన్ ।
బభాషేచసురశ్రేష్ఠః । పూర్వాన్ పూర్వవిదాత్మభూః ॥ 87

శ్రీభగవాన్ —

- కచ్చిద్దేవాః । ప్వాగతం వః । సహస్రాక్షపురోగమాః ।
పితామహం పురస్కృత్య । కిమర్థం యూయ మాగతాః ॥ 88

వక్షస్థలమున శ్రీవత్సము శౌస్తుభమాణిక్యము, వైజయంతీమాలయు నలరారుచుండ తీక్షణిరణుడగు సూర్యుడుదయించుచున్నావో యసిపించు కిరీటము శిరమున రాజిల్లి

మాణిక్యమలతో గ్రుచ్చబడిన హరకాంతితోను, వీరపట్టముతోను విరాజిల్లుచు రెండు చెవులనుండియు వ్రేలాడు మకరకుండల కాంతులు తాండవించుచుండ 80

ముత్యాలహారములు, భుజకీర్తులు, మురుగులు, తోదాలు, బాహుబందులతోనుండరుదై, ఉంగరములచే గప్పబడిన వ్రేళ్ళతోను, మొలకు బిగించిన కాశీకోకతోను శోభించుచున్నవాడై 81

పగడములు, ముత్యములతోచేర్చి గ్రుచ్చబడిన నవరత్నహారమును ధరించిన వాడై, చిరుగంటల గొలుసుచే బుట్టువారుకొనిన నడుముకలవాడై 82

పవ్వుల పీతాంబరమును ధరించి ప్రజ్వలించుచు, హంసవ్వనుల సీనుచున్న నూపురములతోను చిరుగంటల బంగారు మాలతోను, ఉంగరములతోను విరాజిల్లు పాద పద్మములు కలవాడై 83

ఆపాదము సకము స్వస్వస్థానముల నుండదగిన ఆభరణములతో నలంకరింపబడినవాడై శోభాయమాన నకలావయవుడై, ఎర్రతామరవంటి నుండర విళాల నేత్రములు కలవాడై, పుష్పమాలాలంకృతికంఠుడై 84

సౌగంధ్యము, శైత్యము, మార్దవము, సౌరూప్యము మొదలగు ఎనిమిది గుణములుకలిగి దేహకాంతి వినుమడింపజేయుచు పుణ్యగంధములను చిమ్ముచున్న మైపూతలతో నా యా స్థానములలో లెన్నగ నలంకరించుకొని ప్రకాశించుచు, పూర్ణిమనాటి చంద్రునిబోలిన ముఖముకలవాడై 85

అప్రాకృతమైన అంగసౌష్ఠవమును కలిగియున్నను లోకవిదంబనకై ప్రాకృత దేహధారివలె గాన్పించువాడై, భక్తుల భావనామయుడైన, వడ్డుజూర్చుడైన పరమపురుషుడనిర్వచించెను. 86

భగవానుడు బ్రహ్మాదులను కుశలప్రశ్న గావించుట

ఆశ్చర్యవశితులై నివ్వెరబోయి నిలచి చూచుచున్న దేవతలను జూచి శ్రీవివాసుడు చిరునగవు తళుకొత్తు నెమ్మొముతో దేవాదిదేవుడును, సర్వజ్ఞుడును నగు నా పరమపురుషు డిట్లు పలికెను. 87

భగవంతుడు —

దేవేంద్రుడు మొదలుగాగల నో దేవతలారా : సుఖముగ నేతెంచినారుగదా : బ్రహ్మదేవుని ముందుంచుకొని మీరందరేల విచ్చేసిరి : 88

కచ్చి త్రాప్యేణ బాధ్యధ్వే । ద్రువ మవ్యాజశత్రుభిః ।
ఏవ ముక్తే హృషీకేశే । కేశవే కేశమర్దనే ॥

89

భగవతే బ్రహ్మకృతలోకోపద్రవకార్యసురోదస్త విజ్ఞాపనమ్

ప్రత్యూచే విబుధశ్రేష్ఠః । ప్రణిపత్య పితామహః ।
జాగరూకే లత్ర భవతి । భగవన్ భక్తవత్సలే ॥

90

సర్వత్రారిష్ట మాపన్నం । త్వదధీనా వయం హితత్ ।
కింవా లకుశల మస్మాకం । జీవితం కష్టలోచన ॥

91

ఇన్ద్రాదయో లోకపాలా । వివర్ణపదనా ఇమే ।
స్వపదప్రచ్యుతా దుఃస్థాః । స్వస్థా న ప్రచకాశరే ॥

92

దైవతానా మమీషాస్తు । భీతివిహ్వలచేతసామ్ ।
నక్తం దివం న చేరు స్స్వ । విమానాని వియత్తులే ॥

93

ఏతే హి ద్వాదశాదిత్యాః । తమోవిధ్వస్తదీప్తయః ।
గ్రస్తా ఇవ తమోభిస్తు । న బభుః విగతప్రభాః ॥

94

అష్టౌ వసుగణాః ప్రాయో । నా సత్యో ద్వా చ నాకినౌ ।
బభాసిరే న వీతాభాః । ప్రణష్టవసుకా ఇవ ॥

95

మమ లోకే నివాస శ్చ । దుఃస్థితో లస్వస్థచేతసః ।
కైలాసవాసో రుద్రస్య । మహాక్లేశకరో లభవత్ ॥

96

స్వకృతి ప్రీడయా సో లపి । తత్త్వే వ వ్యవతిష్ఠతే ।
కచ్చిన్నిదాన మేతేషాం । తృణీకృతజగత్త్రయః ॥

97

ఆమరారి రితి ఖ్యాతో । దైతేయేన్ద్రో మహేన్ద్రజిత్ ।
శిపివిష్టం సముద్దిశ్య । దుర్వినితగణాధిపమ్ ॥

98

“నిష్కారణ శత్రులగు రాక్షసబ్రువులచే తరుచుగ బాధపెట్టబడుచున్నారా ? బానిస నిజమేకావచ్చును ” అని యిట్లు జితేంద్రియుడును కేశిహంతయు ప్రశస్త శిరోజు మలనుకలిగియున్న నారాయణుడగుగనే — 69

బ్రహ్మ నారాయణునకు లోకమునకు ముప్పల నాపాదించు

రాక్షసుల చరిత్రనివేదించుట

దేవనాయకుడగు చతుర్ముఖుడు నమస్కరించి యిట్లు పలికెను. భక్తవత్సలా ! స్వామీ ! నీవు మా రాక్షసలో నేమరక పేంచేసియుండగా 90

పుండరీకాక్ష ! అందరకును దావరించు అరిష్టములు నీ యధీనమునందున్న మా కెట్లువచ్చును ? మా జీవితమున కమంగళము లేమియుండును ? 91

యంద్రాదులును, లోకపాలరును చూడుము ఎట్లు మలినములుగా గాన్పించుచున్నారో. పాపము వారు స్థానభ్రష్టులై దురవస్థ ననుభవించుచు స్వస్థచిత్తులుగా గోచరించుటలేదుగదా ! 92

భయభీతహృదయులగు నీ దేవతల విమానములు దివరాక్రములు ఆకసమున తిరుగుటయేలేదు. 93

ఈ పన్నెండుగురు సూర్యులును దుఃఖానుభవముచే భ్రష్టతేజస్కులై చీకట్లావరించివో యనునట్లు కౌంతిఘోషులై ప్రకాశించకయున్నారు. 94

అష్టపనువులును, నానత్కులను యద్దరు స్వర్గవైద్యులున్ను భ్రష్టైశ్వర్యులవలె తేజోవిహీనులై బాసిల్లకయున్నారు. 95

బెంగగొనిన షనస్సుగల నాకును సత్యలోకమున వాసము దుస్తరముగానున్నది. వేయేల మన రుద్రునకు కైలాసవాసము మిక్కిలి దుఃఖాపహముగానున్నది. 96

పాపము తన కన్ను తానే పొడుచుకున్నట్లు తానే (వారికి వరములిచ్చి) తెచ్చి పెట్టుకొనిన పీడయగుటచే చచ్చుగ నచ్చటనే పడియున్నాడు. వీరి దౌష్ట్యమున కండగా ముల్లోకముల నొక గడ్డిపరకగ భావించు నొకడున్నాడు. 97

వాడు దేవేంద్రుని కూడ నోడించి రాక్షసరాజుగు అమరారియని ప్రసిద్ధి కెక్కినవాడు. 98

ఘోరాకారో ఘోరశరం । చకరాతిదిరం తపః ।

తపసా తేన నస్తుష్టః । పినాకీ స చ తామసః ॥

99

అజయ్యత్స మవధ్యత్స । మమరై రమరాధి పైః ।

అన్యై రతిజలై శ్చైవ । తస్మై దుర్మేధసే దదౌ ॥

100

అమరారి ర్దివిషదాం । అన్యేషాం చ సతా మరిః ।

దుష్టాత్మా దుష్టచేతాః స । త్రిషు లోకేషు చేష్టతే ॥

101

పశేషతో దేవవర్గాన్ । దరిద్రాన్ దీనమానసాన్ ।

దివానిశం సదా క్షారః । తదా ప్రభృతి బాధతే ॥

102

తైత్తిరీ దేవతామిత్రం । శార్ఙ్గీ ఖడ్గీ చ చక్రభృత్ ।

దేవః ప్రమాణం సర్వేషాం । అన్తర్యామీ భవాన్ స్వతః ॥

103

నమ స్తే కమలాకాన్తః । నమః కమలలోచన ।

నమః కారుణ్యపుణ్యశ్రీః । నమః కాలాత్మకః ప్రభో ॥

104

అర్దితాన్ అసురేంద్రేణ । దుర్హృదా చా మరారిణా ।

అస్మా ననేకవిధయా । భవాన్ రక్షతు రక్షతు ।

105

ఇతి బ్రువాణే గీర్వాణ । గణే శ్రేయోభిశంసి ॥

బ్రహ్మాచిప్రార్థనయా భగవదుక్తాభయోక్తిః

శరత్పత్మగ్రపుల్లాబ్జ । వక్త్రభేషరమేష్టిని ।

కారుణ్యమృతవారాశి । కల్లోలామృతలీలయా ॥

106

వీక్షయా వీక్ష్య విశ్వాత్మా । విధ్వస్తజరయా లలదరాత్ ।

ఉవాచ భగవాన్ విష్ణుః । స్మయమానముఖామ్బుజః ॥

107

భయంకరాకారదగువాడు అవిదేయులగు గణములకు ప్రభువగు రుద్రునిగూర్చి
యెవ్వరును చేయలేని మిక్కిలి ఘోరమైన తపఃబొనరించెను. ఆ తామస చక్రవర్తియగు
నా శివుడు తపస్సునకు సంతుష్టడై

॥9

ఆ దుర్బుద్ధికి దేవతలచేగాని, దేవాధిపతులచేగాని మరి యితరయెట్టి బలాధ్యులచే
గాని జయింప శక్యముకాకుండుటను, చంపబడకుండుటను వరములుగా ప్రసాదించెను 100

ఆ యమరారి రాక్షసుడు దేవతలకును, ఇతర సజ్జన పురుషులకును శత్రువై
దుర్మార్గుడై, దుర్బుద్ధియై మూడులోకములలోను యధేష్ఠముగా తిరుగజూచెను. 101

అని మొదలు ఆకూర్చుడు ప్రధానముగా దేవతాబృందములను, దీనమనస్కు
లగు దరిద్రులను రాత్రింబవళ్లు బాధింపదొడంగెను. 102

స్వామీ! నీవు రాక్షసహస్తపు. దేవతలకు మిత్రుడవు. శౌరంగమను ధనస్సును,
నందమను ఖడ్గమును, చక్రమును చేబూనియుండువు. సహజముగనే యందరి యంత
రాత్మలలో సంతర్వామియై వేంచేసియుండు నీవే యెఱుంగుదువు. నీ దయ. 103

లక్ష్మీపతే! నీకు వందనము, వుండరీకాక్ష! నమస్కారము, దయాసముద్రా!
నమోవాకములు. యమున కంతర్యామివై సంహారము నొనరించు నీకు మా వందనము 104

దేవశత్రువును దుష్టహృదయుడును నగు రాక్షసరాజుచే ననేక రీతుల పీడింప
బడుచున్నాము, నాదా! మమ్ములను నీవు కాపాడుము. కాపాడుము. 105

దేవతలందరిట్లు పలుకుచుండగ వీరి శ్రేయస్సునే గోరునట్టియు, శరద్రుతువు
నందు నూతనముగ వికసించిన తామరపువ్వువంటి ముత్యోభగల చతుర్ముఖుడును పలుకు
చుండగను, బ్రహ్మాదులిట్లు ప్రార్థించగా కృపాపీయాశ సాగరతరంగములవంటి కటాక్ష
వీక్షణములచే 106

వారిని జూచి వారి తాపమంతయు సంతరించునట్లు సర్వాత్ముడు ఆదరముతో
చిరునగవు ముఖపద్మమున తళిక్తోత్త పూజ్యాడగు నా శ్రీ మహావిష్ణువు 107

దస్తపజ్జి-మ్యతిజ్యోత్సాన్ని । స్పృహితాఽశాస్త్రాలకః ।

“మా భిక్షు కు భవన్తో ఽహం । కరిష్యే తత్ప్రతిక్రియామ్ ॥ 108

స్వస్మిన్ స్వస్మిన్ వదే యూయం । స్థితారో ఽనార్త మేవ చ ।

వధ్యవీవత్వవధ్యత్వం । ప్రాప్తవానపిహునిః ॥ 109

రక్షోగణసంహారాయ భగవత్కృతకుముదాక్షనియోజనమ్

అమరారి రముష్యా స్తు । త్రిలోక్యా దుష్టకణ్ణకః ।

ఇత్యు క్త్వా తాన్ సురగణాన్ । సుప్రసన్నః సురర్షభః ॥ 110

ఇజ్జితాకారచేష్టాజ్ఞం । ఇంద్రిరారమణః ప్రభుః ।

కుముదాక్షం గణాధ్యక్షం । గదాపాణిముదైక్షిత ॥ 111

శ్రీవత్సకౌస్తుభాభ్యాం చ । ఋతే సారూప్యసమ్పదమ్ ।

విష్వక్సేనాభిదానం చ । నేనావత్సం ప్రదాయ చ ॥ 1 2

నియుజ్య తం తస్య వధేఽ । మరారాతేః గణాధిపమ్ ।

దేవాన్ సమ్భాష్య సహసా । సర్వాన్ స్వపదకాజ్ఞీణః ॥ 113

భగవతో బ్రహ్మాదిప్రేషణపూర్వకమన్తర్ధానమ్

కృత్వా ఽభయప్రదానం చ । దత్త్వా ఽఽశిష మనేకశః ।

స్మయమానముఖః శ్రీమాన్ । అచ్యుత స్తు తిరోదధే ॥ 114

తతో దేవా దేవదేవా । భిహితం వచనం హితమ్ ।

శ్రుత్వా ప్రీత్యా ప్రణమ్యై తం । దేశ ముద్దిశ్య చోర్జితమ్ ॥ 115

శిరస్య జ్వలిపుష్పా న । ప్యా బిన్ధన్తః సుధాన్దసః ।

ప్రదక్షిణం పరిక్రమ్య । యయుః సంహృష్టమానసాః ॥ 116

తన దంత కాంతిచే దిగంతములను వెలుగొందించుడు ఓ దేవతలారా : మీరు
శయపడకుడు. నేను దానికి ప్రతిక్రియను చేయుదును. 108

మీరు మీ స్థానములలో నిరుపద్రవముగ నుండగలరు. రుద్రునివలన చావకుండ
వరమును బడసినను యీ రాక్షసుడు నాచే చంపబడితీరును. 109

రాక్షసబలమును నాశనముచేయుటకై భగవంతుడు
కుముదాక్షు నాదేశించుట

ఈ యమరారి దైత్యుడు మూడులోకములలో నుండువారికిని దుఃఖమునే
కలిగించు దుష్టుడు అని సుప్రసన్నుడగు శ్రీయఃపతి ఆ దేవతలను గూర్చి పలికెను. 110

ఇంతలో చేత గదను ధరించిన యంగితజ్జడైన గజార్థక్షుడగు కుముదాక్షుని
ప్రభువగు నా శ్రీయఃపతి జూచెను. 111

శ్రీవత్సము, కౌస్తుభమాణిక్యమును తప్ప మిగిలిన సకల పరమాత్మ లక్షణము
లతో నొప్పు విష్వక్సేను లను పేరుగల నేనానాయకుని కూడ తోడిచ్చి 112

తన గజాధిపతియగు కుముదాక్షుని అమరారిని చంపుటకై యాజ్ఞాపించి తమ
తమ పదవులను స్థిరముగ నేలుకొనగోరు దేవతలనందరితోను కొన్ని మాటలు పలికి 113

పరమాత్మ బ్రహ్మాది దేవతలను పంపివేసి యంతర్ధానమగుట

ఇట్లుభయమొసంగి, అనేకాశీస్సులనందజేసి, చిరునగవు ముఖమున శాండవిండు
మండ నా లక్ష్మీనాథుడగు అద్యక్షుండంతర్ధానమయ్యెను. 114

అటు పిమ్మట దేవతలు తమ వాసస్థానములను గూర్చి శ్రీయఃపతి నెలవిచ్చిన
హితమైన ఉదారమైన ఆదేశమును విని మిక్కిలి ఆనందముతో నమస్కరించి 115

తలయందు ఆంజలిని జోడించి ప్రదక్షిణముగా తిరిగి మిక్కిలి సంతుష్టాంత
రంగులై ఆ దేవతలందరును తమ స్థానములకేగిరి. 116

శ్రీనివాసా వాసస్థలస్య సర్వఫలప్రదత్వవృత్త నమ్

దేవదర్శనః —

ఇతి దేవార్క మిత్రర్య . సర్వాస్త్ర్యామినోవిభోః ।

అవిర్భావో మయాఽఽఖ్యాతః । శ్రీనివాసస్య దేవలః ॥

117

శృణ్వతాం పఠతాం చై వ । చతుర్వర్గఫలప్రదః ।

ఏతదై వ వైష్ణవం క్షేత్రం : పవిత్రం చిత్రవై భవమ్ ॥

118

అనాయాసేన జగతాం । అభీష్టఫలదాయకమ్ ।

ముక్తిభాణాం ముముక్షుణాం । లక్ష్మీవై భవకాంక్షిణమ్ ॥

119

కీన్నరాణాం నరాణాం చ । సురాణాం సుఖశాలినామ్ ।

భూతానాం భూతయోసీనాం । భైరవాభైరవాత్మనామ్ ॥

120

పరమైకాన్తినాం పఞ్చ । కౌలాకలుషితాత్మనామ్ ।

పఞ్చకాఖాధర్వవిదాం పఞ్చోపనిషదాత్మనామ్ ॥

121

నిత్యానాం నియమస్థానాం । నివాసో యోగినా మపి ।

మాహాత్మ్య మస్య దేశస్య । వక్తుం వర్షశతై రపి ।

అశక్యం దేవలః భవాన్ । కృతకృత్యః శుచిశ్రవాః ॥

122

శ్రీశ్రీనివాసావతారదేశకాలనిర్ణయః

ఇథ మాత్మభువః కల్పే । హార్దామౌజభువో హరేః ।

అదౌ కృతయుగే జమ్బూ । ద్వీపే భారతవర్ష కే ॥

123

గంగాయా దక్షిణే భాగే । యోజనానాం శతద్వయే ।

పఞ్చయోజనమాత్రే తు । పూర్వామౌధే స్తు పశ్చిమే ॥

124

శ్రీనివాసుడు వేంచేసియున్న ప్రదేశము సకలఫలప్రదమని వర్ణించుట
దేవదర్శనుడు —

దేవలఋషీ : ఇట్లు దేవశ్రేష్ఠుల హితైకతత్పరుడును. సర్వాంతర్యామియు నగు
జగన్నాథుడగు శ్రీనివాసుని యవతారమును గూర్చి నేను పీఠ తెల్పితిని. 117

దీనిని చదివినవారికిని, వినినవారికిని యిది ధర్మార్థకామమోక్ష పురుషార్థముల
నొసంగును, ఇది విష్ణువునకత్యంత ప్రియమైన పుణ్యదేశము. పాపహారి. ఆశ్చర్యకరమైన
మహిమకలది. 118

లోకులకు కష్టపడకుండగనే కోరిన కోరికలనిచ్చునది. ఇది ముక్తులకును,
మోక్షార్థులకును అపారైశ్వర్యకామకులను 119

కిన్నరులకును, మనుష్యులకును, సుఖనుభవపరులైన దేవతలకును, సమస్త
ప్రాణులకును, వానిని పుట్టించు వారికిని, భయంకరమైన ప్రాణులకును, సౌమ్యమైన
ప్రాణులకును 120

పరమైకాంతులకును (ఈశ్వరునినుండి మోక్షమునైనను కోరనివారు) పంచ
కాలారాధనచే పవిత్రముగావించబడిన హృదయములు కలవారికిని, ఐదు శాఖలుగల
అధర్వోపనిషదర్థముల నెఱింగి యనుష్ఠించినవారికిని, పరమేష్టిపుమావిత్వాది ఐదు విధము
లైన ఉపనిషత్తులనెఱచు పంచభూతములచే విఙ్గింపబడిన దేహములు కలవారికిని 121

అనంత గరుడాది విత్యసూరులకును, శాస్త్రీయమైన నియమబద్ధమగు జీవితమును
గడుపువారికిని, యోగులకును వివాసయోగ్యమగు స్థానము. ఈ దేవదేవుని మహిమను
వర్ణించవలెనని యెన్నివందల సంవత్సరములైనను శక్యముకాదు. దేవలా : పిమ్మ కృత
కృత్యుడవు. నీ చెవులు దీనిని విని పాపనమయ్యెను. 122

శ్రీనివాసుని యవతార దేశ, కాలములను నిర్ణయించుట

ఇట్లు బ్రహ్మకల్పమున ఉపాసకుల హృదయపుండరీకమును స్థానముగా గల
నారాయణుని ఆద్యకృతయుగమున జంబూద్వీపమున భారతవర్షమున 123

గంగానదికి దక్షిణదిగ్భాగమున రెండువందల యోజనముల దూరమునను,
తూర్పు సముద్రమునకు పశ్చిమదిశగా నైదు యోజనముల దూరమునందును 124

- మానే భాద్రపదే విష్ణుః । తిథౌ విష్ణుసమన్వితే ।
 సిద్ధయోగే సోమవారే । గిరౌ నారాయణాహ్వయే ॥ 125
- స్వామిపుష్కరిణీతీరే । పశ్చిమే భూత్యపశ్చిమే ।
 బృన్దారకాణాం బృందై స్తు । ప్రార్థితో లోకరక్షకః ॥ 126
- అవిర్భూవ భగవాన్ । శ్రీనివాసః పరఃపుమాన్ ।
 శ్రీనివాసాయ మహతే । నిష్కలా నిష్కలాత్మనే ।
 సమో ఒస్తు పద్మనేత్రాయ । పవిత్రాయా దివేధనే ॥ 127

ఇతి శ్రీపాద్యపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్యే శ్రీశ్రీనివాసావిర్భూవ
 పర్వనం నామ త్రయస్త్రింశో ఒధ్యాయః

చతుస్త్రింశో ఒధ్యాయః

పద్మసరోవరమాహాత్యమ్

దేవలః —

- దేవదర్శన భూయో ఒపి । శ్రోతుం కౌతూహలం హి మే ।
 పద్మాఖ్యసరసో బ్రహ్మన్ । మాహాత్యం జన్మ మే వద ॥ 1
- యస్మిం స్తవస్యతో వైయా । సకేః సిద్ధి రుపాగతా ।
 శుక స్తు ముక్త ఇతి వై । ప్రసిద్ధః జగతీ తతే ॥ 2
- బ్రహ్మలోకా దాగతో యః । శుకో ఒన్యో వా వదస్వ మే ।
 కృపాం మయి కురుష్వా ద్యః । వద సర్వజ్ఞ మే గురో ॥ 3

భృగుపాదాహతికుపితాయా లక్ష్మ్యైః కపిలాలయగమనమ్

- శృణు పద్మాఖ్యసరస । ఉత్పత్తిం దేవలా ! ద్య భోః ! ।
 భృగోః ఖ్యాత్యాం సముత్పన్నా । శ్రీః పూర్వః ధర్మనాయక ! ॥ 4

బాద్రపదమాసమున ఏకాదశియందు శ్రీ మహావిష్ణు యోగమున సోమవారమున
నారాయణాద్రియందు 125

స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున ఐశ్వర్యమున కగ్రగణ్యుగు పడమటితట్టున
దేవతాగణములచే ప్రార్థింపబడిన లోకరక్షకుడైన పరమపురుషుడగు శ్రీవివాసుడు షడ్గుహో
పేతుడై యవతరించెను. 126

పూజ్యుడైనట్టియు, పుండరీకాక్షుడైనట్టియు, పవిత్రుడైనట్టియు, ఆద్యబ్రహ్మ
స్వరూపుడైనట్టియు, ఇంద్రియాధీనజ్ఞానము లేనట్టియు, పూర్ణకళాస్వరూపుడును నగు
శ్రీవివాసునికి నమస్కారము. 127

ఇది శ్రీ పద్మ పురాణమున క్షేత్రబంధమున శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యమున దేవల దేవదర్శనం
సంవాదమున శ్రీ శ్రీవివాసు లవతరించుట యనెడు ముప్పదిమూడవ అధ్యాయము

ముప్పదినాల్గవ అధ్యాయము పద్మసరోవర మాహాత్మ్యము

దేవలుడు —

దేవదర్శనా ! పూజ్యుడా ! పద్మసరస్సుయొక్క పుట్టుకయును, మాహాత్మ్య
మును ఇంకను వినవలెనని నాకు బాఁ కుతూహలముగనున్నది. 1

ఏ ప్రదేశమున తపస్సునుచేయుటచే వ్యాసపుత్రుడగు శ్రీ కుకునకు సిద్ధి కర
తలామలకమైనదో దాని మాహాత్మ్యమును చెప్పుము. ప్రపంచమున శ్రీ కుకుడు ముక్తు
డయ్యెనని ప్రసిద్ధికలదుగదా ! 2

సర్వజ్ఞా ! నా గురువుంగనా ! నాయందు దయయించి యీ కుకుడు బ్రహ్మ
లోకమునుండి వచ్చిన కుకుడా ! వేరొకడా ! నాకు సెలవిమ్ము. 3

భృగుమహర్షి పాదముతో తన్నుటచే కోపగించిన లక్ష్మీదేవి
కపిలుని ఆలయమునకేగుట

ఓ దేవలా ! ధర్మనాయకా ! నేడు పద్మసరస్సుయొక్క పుట్టుకను గూర్చి
వినుము, పూర్వము లక్ష్మీదేవి భృగుమహర్షికి ఖ్యాతియు భార్యయందు పుట్టినది. 4

- భృగుపాదాహతస్యా స్య । విష్ణోః వై కుణ్ఠవాసినః ।
విప్రపాదరజఃస్పృష్టా । కుపితా కపిలాలయమ్ ॥ 5
- గత్వా పాతాలమూలం సా । మునినా తేన పూజితా ।
శ్రీమతా సా హితేనై వ । కపిలేన కృతాలయా ॥ 6
- పూజితా చ చిరం కాలం । తత్ర వాసం తదా ఒకరోతే ।
ధరణీ సహితో విష్ణుః । లీలయా ధృతచామరః ॥ 7

లక్ష్మ్యన్వేషణార్థం ధరాతలం ప్రతి భగవదాగమనమ్

- తం మునిం పూజయిత్వా ఒద । భృగుం బ్రహ్మర్షినత్తమమ్ ।
నీలాం నిఃక్షిప్య వై కుణ్ఠే । భూదేవ్యా భూమి మాగతః ॥ 8
- శఙ్ఖచక్రగదాకున్త । పాణిఃపద్మదతేక్షణః ।
శ్రీదేవ్యస్వేషణం కుర్వన్ । నానారూపి జనార్దనః ॥ 9
- షట్పంచాశత్సు దేశేషు । విచిన్వన్ పురుషోత్తమః ।
కొల్టాపురం సమాగమ్య । శ్రియో ఒధిష్ఠాన ముత్తమమ్ ॥ 10
- తత్రా పశ్య న్మహాలక్ష్మీం : అర్చారూపేణ రాజతీమ్ ।
అగస్త్యారాధితాం పూర్వం । ప్రతిష్ఠాప్యాఒలియోత్తమే ॥ 11
- తాం దృష్ట్వా తత్ర దేవేశో । మహితాం మునిసత్తమైః ।
అర్చయం శ్చ స్వయం విష్ణుః । ఉవాస దశ వత్సరాన్ ॥ 12

శ్రీకొల్టాపురవాసిలక్ష్మీ మర్చయంతం భగవంతం ప్రత్య శరీరోక్తిః

- అథా బ్రవీ త్తదా విష్ణుం । అశరీరా సరస్వతీ ।
విష్ణోః ప్రసీద భగవన్ : । లక్ష్మీదర్శనలాలస ॥ 13
- ఇతో దక్షిణతో గచ్ఛ । కృష్ణవేణ్యో శ్చ దక్షిణే ।
ద్యావిఃశద్యోజనే విష్ణోః । సువర్ణముఖరీ నదీ ॥ 14

వైకంఠమున వివసించు శ్రీ మహావిష్ణువు భృగుమహర్షి పాదముచే తన్నబడగా నట్టి బ్రాహ్మణుని పాదధూళిసోకి లక్ష్మీదేవి కోపగించి కపిలుని ఆలయమునకేగెను. 5

అట్లు పాతాళమూలముననున్న ఆ కపిలాలయమునకేగి భక్తిసంపన్నుడైనట్టియు హితుడైన ఆ కపిలమహర్షిచే పూజింపబడినదై అచ్చటనే వివాసమునకేర్పాటుగావించుకొనినది

ఆయనచే నట్లు పూజింపబడుచు చాలకాల మచ్చట కల్పించుకొనెను. (ఇట్లుం డగా) శ్రీ మహావిష్ణువు భూదేవితో కూడినవాడై ఆమెచే విలాసముగా చామరముచే వీరబడుచున్నవాడై 7

లక్ష్మీదేవిని వెదుకటకై శ్రీనివాసుడు భూమికేతెంచుట

అట్లు తన్నిన బ్రహ్మర్షులలో నుత్తముడైన భృగుమహర్షిని పూజించి పిమ్మట వైకంఠమున సీతాదేవిని నిలిపి భూదేవితో భూమండలమునకు వచ్చెను. 8

ఆ జనార్దనుడు పెక్కు రూపములను దరించుచు శంఖచక్రగదాకుంతాయుధము లను చేతులలో ధరించి లక్ష్మీదేవిని వెదకుచు 9

ఆ పురుషోత్తముడు (భవన్న) ఏబదియారు దేశములయందామెను వెదకుచు కొల్హాపురమునకు చేరెను. ఆ స్థలము లక్ష్మికి శ్రేష్ఠమగు ఉనికివట్టు. 10

అచ్చట పూర్వకాలమందే అగస్త్యమహర్షి లక్ష్మీదేవిని అర్చావిగ్రహరూపముగా ఉత్తమమైన ఆలయమున వేంచేపుచేసి ఆరాధించుచుండగ దర్శించెను. 11

దేవాధిదేవుడగు శ్రీనివాసుడామె నచ్చట ప్రసీర్ధ మునిపుంగవులచే పూజింప బడుచుండగా జూచి తానుకూడ వారితో నా లక్ష్మిని పూజించుచు పది సంవత్సరములుండి పోయెను. 12

శ్రీ కొల్హాపురమునందున్న లక్ష్మీదేవిని పూజించుచున్న భగవంతుని

గూర్చి అశరీరవాణి పలుకుట

అటుపిమ్మట ఆకాశశాణి యప్పుడా విష్ణువునుగూర్చి యట్లు పలికెను. లక్ష్మీ దేవిని చూడగోరు పూజ్యుడవగు నో మహావిష్ణో! అనుగ్రహింపుము. 13

సీవిచ్చటినుండి దక్షిణదిశగా కృష్ణవేణి (కృష్ణా) నదియొక్క దక్షిణముగా వెళ్ళుము. ఇరువదిరెండు యోజనముల దూరమున సువర్ణముఖి యను నొక నదికలదు. 14

- తీర మాసాద్య తస్యా స్త్వం । ఉత్తరం మునిసేవితమ్ ।
 కుస్తేనా ఓహత్య తత్తీరే । సరః కృత్వా తపః కురు ॥ 15
- ఆహుత్య దేవలోకా త్త్వం । సువర్ణకమలాని చ ।
 సంస్థాప్య తస్మిన్ సరసి । సర్వాణి కమలాని చ ॥ 16
- తత్తీరే పుష్పజాతీ శ్చ । పుష్పవృక్షశతాని చ ।
 పద్మా ఓరామే చ సరసి । పద్మాయాః పద్మవల్లభాః ॥ 17
- జప స్నేకాక్షర మనుం । సహస్రాక్షర మేవ వా ।
 అర్చయన్ కమలైః పద్మాం । ద్వాదశాబ్దం వస ప్రభో ॥ 18
- తతః ప్రసన్నా సా దేవీ । స్వయా మావిర్భవిష్యతి ।
 సువర్ణకమలే దేవః । సువర్ణకమలాకృతిః ॥ 19
- ఊనషోడశవర్షా సా । శ్రీః పద్మనయనా తవ ।
 గచ్ఛ శీఘ్ర మితో విష్ణోః । సువర్ణముఖరీ తటమ్ ॥ 20

శేషాచలాధ్వనా రాజరూపస్య భగవతః సువర్ణముఖరీతీరాగమనమ్

- అతి సౌమ్యం వచః శ్రుత్వా । విష్ణు రాకాశసమ్భవమ్ ।
 జగామ గరుడారూఢః । సువర్ణముఖరీతటమ్ ॥ 21
- పశ్యం శ్చ వివిధాన్ దేవాన్ । పర్వతాం శ్చ వనాని చ ।
 వరాహాధిష్ఠితం పుణ్యం । అజ్ఞానాద్రిం సురారిహం ॥ 22
- స్వామిపుష్కరిణీం దృష్ట్వా । భూవరాహస్య సన్నిధౌ ।
 గరుడా దవతీర్యా సౌ । స్నాత్వా స్వామిసరోజలే ॥ 23
- వైభావనై శ్చ మునిభిః । ఆదిద్యేన సుపూజితః ।
 వజ్రాతో రాజరూపేణ । మునిభిః పురుషోత్తమః ॥ 24

ఆ నదీతీరమునకు నీవు వెళ్ళుము. దాని కుత్తరదిశలో ముషీశ్వరులు తపం
బొనరించుచుందురు. నీవచ్చట ఒడ్డునందే బిల్వముతో త్రవ్వి చిన్న సరస్సును కల్పించి
యచ్చట తపంబొనరింపుము. 15

దేవలోకమునుండి బంగారు కమలములను దెచ్చి వానినన్నిటిని ఆ సరస్సున
పడవేయుచు 16

ఆ మొడ్డుననే అనేక జాతుల పుష్పవృక్షములను నాటుము. లక్ష్మీనాథా : ఆ
పద్మవనములతో నిండిన ఆ సరస్సునందు 17

లక్ష్మీ ఏకాక్షరీ మంత్రముగావి, సహస్రాక్షర మంత్రమునుగావి జపించుచు
లక్ష్మీదేవి పూజించుచు పన్నెండు సంవత్సరములు నిఁసంపుము. 18

అంత నా దేవి ప్రసన్నురాలైనంతనే నీకు బంగరు పద్మములో బంగరు
పద్మాకారముగ 19

పదునారు సంవత్సరములకు లోబడిన వయస్సుగలదై తామరపుష్పలను బోలిన
కండ్లుగల లక్ష్మీదేవి నీకు ప్రత్యక్షమగును. శ్రీ మహావిష్ణో! సువర్ణముఖరీ నదీతీరమునకు
వెంటనే వేంచేయుము. 20

శేషాచల మార్గమున రాజరూపమును ధరించి వేంచేయుచున్న

భగవంతుడు సువర్ణ నదీ తీరమున కేతెంచుట

ఈ విధముగ ఆకాశవాణియొక్క మృదువైన మాటను విని గరుడునెక్కి
సువర్ణనదీ తీరమున కేతెంచెను. 21

దేవశత్రుహంతకుడగు నారాయణుడు అచ్చట అనేకమంది దేవతలను, పర్వ
తములను, వనములను చూచుచు సరాహభగవానునిచే ముందుగనే అధిష్ఠింపబడియున్న
అంజనాద్రిని

స్వామిపుష్కరిణిని జూచి భూదేవితో కూడి వేంచేయున్న పరాహస్యామి
సన్నిధిలో గరుడవాహనమునుండి దిగి స్వామిపుష్కరిణీ జలమున స్నానమొనరించి 22

వైఖానసవ్రతధారులైన మునులచే అతిథ్యపూర్వకముగ బూజింపబడెను. కాని
ఆ మునులచేత నా పురుషోత్తముడు రాజకుమారుడుగా తలంపబడలేదు. 24

- యయా ప్రాతః సముత్థాయ । మునీ నామ స్త్ర్య తాన్ విభుః ।
అశ్వరూపస్తు గరుడం । అరుహ్య పురుషోత్తమః ॥ 25
- గదా కుస్తధరో దేవో । గిరే ర్దక్షిణతో వ్రజన్ ।
సువర్ణపజ్కజాకీర్ణం । సువర్ణముఖరీం హరిః ॥ 26
- దృష్ట్వా స విస్మయో భూత్వా । గరుడా దవరుహ్య చ ।
తత్ర పుణ్యే సమే దేశే । కున్తేనా ఽహత్య భూతలమ్ ॥ 27

భగవత్కృతపద్మసరోవరనిర్మాణ ప్రకారః

- గోకర్ణమాత్రవిస్తారం । చకార రుచిరం సరః ।
స్మృత్వా వాయుం సమాహూయ । తమువాచ మహామనాః ॥ 28
- ఇన్ద్రస్యా సుమతే వాయో । రుక్మపద్మాని చాహర ।
స్థాపయిష్యామి సరసి । లక్ష్మీపూజావిధౌ మరుత్ ॥ 29
- త చ్చుత్వా వాయు రాహౌ నం : తస్యాం నద్యాం హి సన్తి వై ।
కాఞ్చనాని చ పద్మాని । కిమర్థం సురలోకతః ॥ 30

శ్రీభగవాన్ —

- కొల్లాపురే మహావాణీ । హ్య శరీరా ఽబ్రవీ త్పురా ।
దేవలోకా త్సమానీయ । కాఞ్చనాజ్ఞాని చా ర్చయ ॥ 31
- ఇతి మా మబ్రవీ ద్వాయో । తస్మా దానయ మే ఽముజమ్ ।
గత్వాలోకంతతోవాయుః । ఇన్ద్రోలోకాదుదారధీః ॥ 32
- దేవేన్ద్రానుమతేః శీఘ్రం । ఆనయామాస తాని వై ।
కాఞ్చనాజ్ఞాని నిక్షిప్య । తస్మిన్ సరసి మాధవః ॥ 33

- పద్మవికాసనై రన్తర్యార్థం భగవత్కృత సూర్యనారాయణ ప్రతిష్ఠా
విష్ణు స్వార్థం ప్రతిష్ఠాప్య । ప్రాజ్ఞానం సరస స్తపే ।
అర్చయన్ పజ్కజాధీశం । కమలావాత్తయే విభుః ॥ 34

ఆ ప్రభువు ప్రాతఃకాలమున మేల్కొంచి యా మునులవద్ద సెలవుతీసుకొని
గుడ్డును రూపమును ధరించియున్న గరుడునెక్కి 25

గదను, కుంత (బల్లె) మను నాయుదములను చేబూని ఆ కొండకు కుడితట్టుగ
నేగుడు బంగరు పద్మములతో నిండియున్న సువర్ణముఖరీసదివి 26

జూచి ఆశ్చర్యమును చెందినవాడై గరుడువినుండి దిగి, ఆచ్చట సమతలముగ
నున్న ప్రదేశమునందు బల్లెముతో భూమిని త్రవ్వెను. 27

భగవానుడు పద్మసరోవరమును నిర్మించుట

అప్పుడెది యంతమాత్రమొక అందమైన సరస్సును నిర్మించెను. వాయుదేవుని
తలంచి రప్పించి ఆతనితో నిట్లనెను — 28

ఓ వాయుదేవుడా : నీ వేగి దేవేంద్రుని యజ్ఞనుబడపి స్వర్గమునుండి బంగరు
పద్మములను తెమ్ము. లక్ష్మీదేవి పూజకై వాని నీ సరస్సున పడవేయదును. 29

దానిని విని వాయువాతనితో నిట్లనెను. స్వామీ! ఆ నదియందు సహజముగనే
స్వర్గపద్మములున్నవిగదా! ఇక స్వర్గలోకమునుండి తేనేల? యని సత్కెను. 30
భగవానుడు —

పూర్వమాకాశవాణి కొల్లాపురమున లక్ష్మీదేవి యున్నది. కావున నీవు దేవ
లోకమునుండి కనక కమలములను దెచ్చి వానితో నర్పింపుము. 31

అని యో వాయుదేవుడా : నన్నుగూర్చి పలికెను, కావున నా కా పద్మములను
తెమ్ము. ఆ పిమ్మట నా యుదారబుద్ధిగల వాయువు దేవలోకమునకేగి ఇంద్రలోకమునుండి

దేవేంద్రుని యనుమతినిబడపి వేగముగ నా కనక పద్మములను దెచ్చెను
అంత నా లక్ష్మీవల్లభుడా పద్మములను ఆ సరస్సులో సమర్పించెను. 32

పద్మములు సర్వదా వికసించియే యుండుటకు భగవాను డచ్చట

సూర్యనారాయణుని ప్రతిష్ఠించుట

విభువగు నా మహావిష్ణువు నదీతీరమున తూర్పుముఖముగ సూర్యుని ప్రతిష్ఠించి
లక్ష్మీదేవిని బడయుటకై యాతని నర్పించుచుండెను. 34

శక్తిపూర్వం శ్రీయో బీజం : కామబీజ మతః పరమ్ ।
అద్యంతః ప్రణవోపేతం । అక్షరత్రయసమ్పుటమ్ ॥

15

లక్ష్మీమన్త్రోపాసనపూర్వక భగవత్కృత తపోవిధిః

త్రినహస్రం జప విత్త్యం । దళాంశం తర్పయన్ విభుః ।

అర్చయన్ పద్మ సాహస్రైః । దివ్యైః కాంచనసమ్పదైః ॥

36

తర్పయన్ పద్మసరస్వో । రసేనో షసి మాధవః ।

క్షీరాహరో యతాహరో । లక్ష్మ్యైరారాధనతత్పరః ॥

37

తద్భానుసన్నిధౌ తీరే । పశ్చిమాభిముఖో విభుః ।

దీక్షం వివేశ దేవేనో । ద్వాదశాబ్ద మనన్యః ॥

38

సృపశశ్చయో భగవత్తపోభజ్ఞాయే స్తోదికృతరమ్భాదిప్రేషణమ్

ఏవం వ్రితే మహావిష్ణౌ । శ్రీకాజ్ఞిణి సమాహితే ।

ఇస్తోదిదేవాః సంతుష్టాః । మాయామోహసమన్వితాః ॥

39

భూపతేః పార్థివేంద్రస్య । విష్ణోర్మానుషరూపిణః ।

విష్ణు ఇచ్చ తపసః కర్తుం । ఉద్యమం చక్ర రుద్ధతాః ॥

40

అహలాయా పురస స్సర్వాః । ప్రోచు స్సేన్ద్రా దివోకసః ।

యూయం గచ్ఛత భూలోకం । అజ్ఞానాద్రే స్సమీపతః ॥

41

సువర్ణముఖరీనామ । నదీ మునినిషేవితా ।

తస్యా ఏవో త్తరే తీరే । కుమ్భయోనేః మహాఽఽశ్రమః ॥

42

తదాశ్రమా త్పూర్వభాగే । కశ్చి ద్రాజా తపస్యతి ।

కనకాబ్జసర స్తీరే । పురస్తా ద్భాస్కరస్య చ ॥

43

త్రైలోక్యలక్ష్మీ మాకాజ్ఞన్ । మాయావీ స చతుర్భుజః ।

వోభయధ్వం సృత్యగీతైః । అన్తైః శృంగారఃస్త్రితైః ॥

44

ముందుగ శక్తిఁకూర్చి ఆపై లక్ష్మీబీజమును, దానిపై కామబీజమును చేర్చి ఆదియంతములయందు ప్రణవమును కూర్చి మూడక్షరముల సంపుటమైన మంత్రమును 35

లక్ష్మీమంత్రము నుపాసించుచు భగవంతుడు తపమొనరించుట

ప్రతిదినము మూడువేలు జపించి అందు పదియవ భాగము (అనగా మూడు వందలు) తర్పణమునుచేయుచు, వేయి దివ్యకనక పద్మములతో నర్పించుచు 36

శ్రీయశతి లక్ష్మీనారాధించు ఆనక్తితో ఆహారవియమమును కలవాడై పాలను మాత్రమే గ్రోలుచు ఉదయమునందే ఆ పద్మనరస్సు నీటిలో తర్పణ మొనరించుచు 37

ఆ తీరమున సూర్యుఁ నన్నిదానమున పడమటిముఖముగా కూర్చొని పన్నెండు సంవత్సరములు యితర చింతలు లేకుండగ నారాయణుడు దీక్షనువహించెను. 38

అది యొక రాజుచేయు తపస్సని భ్రమించి దానిని చెడగొట్టుటకై

ఇంద్రాదులు రంభాదులను పంపించుట

ఇట్లు శ్రీ మహావిష్ణువు నిశ్చలచిత్తుడై లక్ష్మీని బడయటకు ఉద్యమించుచుండగా విష్ణుమాయావిమోహితులైన దేవేంద్రాది దేవతలు తల్లడిల్లినవారై 39

ఒక చక్రవర్తి వేషమును ధరించియున్న శ్రీ మహావిష్ణువు యొక్క తపస్సును చెడగొట్టవలెనని ప్రబల ప్రయత్నమును చేయటకుద్యమించిరి. 40

ఇంద్రాది దేవతలు అప్పరసల నందరను రప్పించి వారితో మీరు భూలోక మునకేగి అంజనగిరికి నమీపముగ 41

మునులచే సేవింపబడుచున్న సువర్ణముఖియని ప్రసిద్ధిగల వది యొకటి కలదు. దాని యుత్తరతీరమున అగస్త్యచహర్షి యాశ్రమ మొకటి కలదు. 42

ఆ యాశ్రమమునకు తూర్పుగా నొక రాజైవ్యుడో తపస్సును చేయుచున్నాడు. సువర్ణపద్మ సరస్సు వద్దన సూర్యునకెరుగుగా 43

ముల్లోకాధిపత్యమును గోరుచు మాయలమారియగు నా నారాయణుడే కావచ్చు (తపస్సును చేయుచున్నాడు) మీరు ఆటలతోను, పాటలతోను, ఇంకను ఇతరములైన శృంగారచేష్టలతోను 44

రాజవేషధృద్భగవత్తపోవనం ప్రతి ఇంద్రప్రేషిత రమ్భాద్యాగమనమ్

ఇతి దేవై స్సమాదీప్తాః । సర్వా హ్యపరసాం వరాః ।

వసన్తకామసహితా । జగ్ముః పద్మసరోవరమ్ ॥ 45

అవక్షిరోవసన్తస్తు । జజృమ్మే తద్వనే భృశమ్ ।

చూతకింశుకమద్దార । కర్ణికారానతోజ్జ్వలైః ॥ 46

కోకిలైః భృంగరాజై శ్చ । శోభితై ర్వివిధైఃఖగైః ।

రమ్యే వనే తవన్యన్తం । పురుషం సుభగాకృతిమ్ ॥ 47

దృష్ట్యా చతుర్భుజం చిత్రం । మోహితా శ్చా ప్సరోగణాః ।

జగుః కల ఇచ్చ నన్మతుః । తద్రగే తావరాజ్ఞవాః ॥ 48

కల్తారశీతలో వాయుః । చాలయన్ పుష్పవాటికామ్ ।

వహౌ మలయ సమ్భూతో । మదయన్ వనవాసినః ॥ 49

స్వాశ్రమాగతాప్సరోవచ్చనార్థం భగవత్కృతమాయానిర్మాణమ్

ఏతస్మిన్నస్తరే విష్ణుః । కిచ్చి దున్మీల్య చక్షుషీ ।

మాయా మన్యాం విసస్పజే । తాసాం సమ్మోహనాయ వై ॥ 50

తాం విష్ణుమాయాం విక్ష్యేవః । వివశా వినతాననాః ।

స తు పద్మాని సచ్చిన్వన్ । చచార సరసీజలే ॥ 51

యథా పూర్వం పూజయం శ్చ । నిర్వికారో నిరజ్ఞనః ।

తం దృష్ట్వా నిర్వికారం తా । వికర్తుం పురుషోత్తమమ్ ॥ 52

అశక్తా జగ్ము రాకాశం । విష్ణుమాయావిమోహితాః ।

తాం మాయాం భగవా నాహ । “లోకపూజ్యా భవిష్యసి” ॥ 53

ఇక్షుచాపాసచక్రాబ్జ । పుష్పబాణధరా సతీ ।

చతుర్వర్గప్రదా పుంసాం । పర్రక్షీరాదిపూజితా ॥ 54

రాజవేషమును ధరించిన భగవంతుని తపోవనమునుగూర్చి ఇంద్రుని
పంపున రంభాదులు వచ్చుట

ఇట్టింద్రాదుడే నాజ్ఞాపింపబడిన ఉత్తమాప్సరస లందరును వనంతుడు, మన్మ
థుడు తోడుగరాగా వద్దనరోవరమున కేగిరి. 45

వనంతుడు క్రిందికి దిగి ఆ వనమునందంతటను మిక్కిలి విజృంభించెను.
మామిడిగున్నలు, మోదుగులు, మందారములు, కర్ణికారములును పూగుత్తులతోను, నూతన
చిగుళ్ళతోను వంగి రాజిల్లుచుండెను. 46

కోకిలలు, శ్రేష్ఠమగు తుమ్మెదలు, ఇంకను నానాకముల పక్షులతో శోభిల్లు
చున్న సుందరాకారుడగు శ్రీ మహావిభువును 47

చతుర్భుజములతో విచిత్రముగ వేంచేసియుండ జూచి యా యప్సరసలందరును
తామేమోహించి మధురముగపాడుచు నాతనిముందా సుందరాంగులందరును ఆదదొడంగిరి.

మలయవర్షతమున బుట్టి య్రకలవల సంవర్కముచే చల్లనైన గాలి పూల
తోటనంతను కదల్చుచు తన వాసులకు కామోదకమును కలిగించుచు పీచదొడగెను. 48

తన యాశ్రమమునకు వచ్చిన అప్సరసలను మోసగించుటకై
నారాయణుడు నిర్మించిన మాయలు

ఇంతలో నా శ్రీయఃపతి కొంచెము కన్నులను తెఱచి వారిని మోహదెట్టుటకై
మరియొక మాయను విడిచెను. 49

ఆ మాయను చూచినంతనే యప్సరసలు పరవశలై సిగ్గుచే తలలను వంచు
కొనిరి, నారాయణుడు మాత్రము ఆ నదీజలమున పుష్పములను కోయుచు 51

ఏ వికారములును ఏ కర్మలును లేకయే వెనుకటివలెనే విక్పితంగా పూజను
సలాపుచుండెను. అట్లు నిర్వికారుడై తన పనిని సాగించుకొనుచున్న ఆ పురుషోత్తము
నా ప్రీతి జూచి వికరింపజేయుటకు 52

అనమధులై పైగా తామే ఆతని మాయలో మిక్కిలి వ్యామోహితులై ఆకస్
మున కెగసిపోయిరి, అంత నా మహావిష్ణువా మాయతో నీవు లోకపూజ్యురాలవగుదువు 53

నీకు చెఱుకు విల్లగును. శంఖము, చక్రము, ఖడ్గము, పుష్పబాణములను ధరించి
ఆకులు, పాలతో పూజింపబడి మానవులకు ధర్మార్థకామమోక్షముల నొసంగుచుండువు 54

ఇత్యా దిశ్య చ తాం దేవీం । అర్చయామాస పద్మినీమ్ ।
ఏవం తపస్యత స్తస్య । ద్వావశాబ్దా గతా ద్విజ ॥

55

పద్మసరోవరా ల్లక్ష్మీప్రపాదుర్భావః

తత స్త్రయోదశే వర్షే । కార్తికే శుక్ల పక్షతే ।
పంచమ్యాం శుక్రవారే చ । ముహూర్తే మస్త్రసంజ్ఞకే ॥

56

వపుః పుణ్యా స్సుఖా వాతా । ఉత్తరాషాఢ తారకే ।
ప్రసన్నం సలిలం సర్వం । త్రైలోక్యాన్తర్గతం ద్విజ ॥

57

సుప్రభో భానుమా నాసీత్ । ప్రసన్నాని మనాంసి చ ।
తతః పద్మసరో మధ్యే । తేజోరాశి ర్మహా నభూత్ ॥

58

బాలభానుసహస్రాభః । సువర్ణపద్మశచ్ఛవిః ।
తన్మధ్యే కాంచనైః పద్మైః । నిర్మితో రథ ఉత్తమః ॥

59

పద్మిభి ర్హృతపార్శ్వ శ్చ । చతుర్భిరృదగన్దిభిః ।
తన్మధ్యే కాంచనే పద్మే । సహస్రదళశోభితే ॥

60

తత్పద్మకర్ణికామధ్యే । పద్మానససమన్వితా ।
పద్మహస్తా పద్మనేత్రీ । రక్త పద్మపదద్వయా ॥

61

సువర్ణపద్మముకుళ । ద్వయశోభికుచానతా ।
ప్రేరపద్మరజోగన్ధి । సముచ్చాస్వసముఖామ్బుజా ॥

62

బిమ్బాదరసుసంవృద్ధ । స్మితశోభిసుధారసా ।
సమ్మల్లక్ష్మీసమావాస । విశాలనయనద్వయా ॥

63

సర్వరత్నసముత్తిష్ఠ । జామ్బూనదవిభూషణా ।
కర్ణికోత్పంతాటజ్కా । మౌక్తికాలకబద్ధనా ॥

64

అని యిట్లా మాయాదేవి కాజ్ఞయొసంగి తాను లక్ష్మీయాంధనను చేసుకొనెను.
ఓ దేవలా ! ఇట్లు తపస్సుచేయుచు పన్నెండు సంవత్సరములను గడపెను. 55

పద్మసరోవరమునుండి లక్ష్మీ ఆవిర్భవించుట

ఆపైన పదమూడవయేట కార్తీకమాసమున శుక్లపక్షమందు పంచమీ శుక్ర
వారమున మంత్రమనెడు శుభముహూర్తములో 56

సుఖకరమైన పుణ్యవాయువులు వీచుచుండగ ఉత్తరాషాఢ నక్షత్రమున ముద్గో
కములలోని ముస్సీరంతయు నిర్మలముగానుండగా 57

సూర్యుడు నిర్మల తేజస్సుతో వెలుంగుచుండ, సజ్జనచిత్తములు ప్రసన్నమై
యుండ, ఆ పద్మసరస్సునకు మధ్యభాగమున గొప్ప వెలుగొంటి యావిర్భవించెను. 58

దానికి మధ్యమందు వేయిమంది బాలసూర్యులతో సమానమై బంగరుతో సమా
నమైన కాంతిగలదై బంగరుపద్మములతో చేయబడిన శ్రేష్ఠమైన రథమొకటి 59

మంచిజాతికి చెందిన నాలుగు మదగజములచే నలుగడల ధరింపబడినదై గాంధీం
చెను. దానికి మధ్యభాగములో వేయిదళములుగల సువర్ణపద్మములో 60

దాని దుద్దుపై పద్మాననాసీనయై పద్మమును చేతిలో ధరించి పద్మములను బోలిన
కండ్లు, ఎఱ్ఱని పద్మములవంటి పాదములుకలదై 61

బంగరు పద్మమొగ్గలను పోలిన స్తనద్వయముచే కొంచెము ముందుకు
వంగినదై, వికసించిన తామరపువ్వునందలి పరాగమువలె పరిమళించు ఉచ్చాస నిశ్వాస
ములుగల ముఖపద్మముకలదై 62

దొండపండువంటి అధరమపై తళుకొత్తు చిరుగవుతో చిమ్మబడిన పీయాష
రసాన్వితయై, వికసించు శోభచే నావరింపబడుటచే విశాలమైన రెండు కండ్లుకలదై 63

నకలరత్నములచే పొదగబడిన బంగరు అభరణములను ధరించినట్టిదై తామర
దుద్దును, నల్లకల్వను చెవులకు కమ్మలనుగాగలదై, ముంగురులను ముత్యాలహారముతో
బంధించినదై 64

ఆముక్తముక్తామకుట । కటకాజ్గదకజ్గణా ।

విద్యుత్పుష్పప్రతీకాశ । విచిత్రామృరచిత్రితా ॥

65

మనస్మితా మనోజ్ఞాశ్రీ । మాధవం వీక్ష్య సాదరమ్ ।

కల్పారమాలా మాదాయ । యక్షకర్దమలేపామ్ ॥

66

సుగన్ధితులసీదూర్వా । మధాకకమలోత్పలామ్ ।

స్థితాపద్మరతేదేవీ । దేవం వీక్ష్య చతుర్భుజమ్ ॥

67

తతో దేవగణా స్సర్వే । వాదయన్ దేవదున్దభీః ।

శఙ్ఖనాపూరయామాసుః వీణా శ్చ ముముచు స్సర్వరాన్ ॥

68

షడ్జాదీన్ సమతాలేన । గన్ధర్వా లలితం జగుః ।

సనృతుర్దివ్యాపనరసః । సుస్వరం గీతలాలసాః ॥

69

తూర్యఘోషేణ మహతా । కృత్స్నమాపూరితం జగత్ ।

తేన ఘోషేణ విజ్ఞాయ । శ్రీయః ప్రత్యక్షతాం విధిః ॥

70

లక్ష్మ్యవతారదర్శనార్దం పద్మసరస్తీరం ప్రతిబ్రహ్మాద్యాగమనమ్

హంసారూఢ స్సహమునిః । బ్రహ్మ తత్ర సమాయయౌ ।

తైలాసా చృక్కర శ్చా పి । గౌరీ గణసమన్వితః ॥

71

ఇన్ద్రో శ్శుద్ధ్యా లోకపాలైః । శ్రుత్వా శఙ్ఖధ్వనిం యయౌ ।

వసిష్ఠాద్యా శ్చ మునయః । సనకాద్యా శ్చ యోగినః ॥

72

కాశ్చనాజ్ఞసరస్తీరం । పద్మనాథాశ్రమం యయుః ।

సర్వలోకేశ్వరీం తత్ర । శ్రీయం పద్మరథస్థితామ్ ॥

73

దృష్ట్వా విద్వాధరా స్సర్వే । పుష్పపుష్టి ముచో దివి ।

విస్మితా స్మశ్మితా స్సర్వే । దేవా వ్రస్తు శ్చ సస్పృహాః ॥

74

మత్స్యముల కీరీటమును ధరించి, మురుగులు, దండకడియములు, తోటాలను ధరించినదై మెరుపుల గుత్తులను బోలిన విచిత్రమైన చీరెను చిత్రముగా ధరించినదై 65

మనోహరమైన నమస్తావయవములనుకలదై, చిరునగవు ముమున తళిక్కుల మాదవుని ఆదరముతో జూచి సుగంధద్రవ్యములను చేర్చిన చందనము పూయబడిన పట్ట కలువమాలను చేధరించి 66

సహజముగ పరిమళించు తులసీ, దూర్వా, ఇప్ప, పద్మ, కలువ మాలలను ధరించినదై పద్మరథముపై నాసినయైన లక్ష్మీదేవి చతుర్ముఖుడైన ఆదిదేవుని గాంచెను. 67

అంతలో దేవతలందరును దేవదండరులను మ్రోగించిరి. శంఖములను గట్టిగానూదిరి. వీజానాదములను వినుపించిరి. 68

గంధర్వులు పట్టాది నర్వరములతో శాళము తప్పకుండగ పాడిరి. పాడుటతో పరవతులగు ఆస్పరసలు మంచి స్వరములతో పాడుదు నాడిరి. 69

మహాత్తరమైన వాయద్యధ్వనలతో ప్రపంచమంతయు విందిపోయెను. ఆ ధ్వనిని విని చతురాననుడు లక్ష్మి ప్రత్యక్షమైనదని యెఱింగి 70

లక్ష్మీదేవి యవతారమును సందర్శించుటకై పద్మసరస్వీరమునకు

బ్రహ్మాదులు విచ్చేయుట

బ్రహ్మదేవుడు హంసవాహనమునెక్కి మునీశ్వరులతోగూడి యచ్చటకు విచ్చే సెను. కైలాసమునుండి శంకరుడును పార్వతీదేవితోను, గణములతోను వచ్చెను. 71

ఆ శంఖధ్వనిని విని దేవేంద్రుడు శరీరదేవితోను, దిక్పాలకతోను ఆక్కడ కేతెంచెను. వసిష్ఠాది మునీశ్వరులన్ను, సనకాది యోగులన్ను 72

పద్మనాథుని ఆశ్రమముగు సువర్ణపద్మ నరస్సుపద్మనకు విచ్చేసిరి అచ్చట వారందరును పద్మరథమందు వేంచేసియున్న సకలలోకేశ్వరియగు లక్ష్మీదేవిని 73

దర్శించిరి. విద్యాధరులందరును అశ్వమున పుష్పస్పృహని గురిపించిరి దేవత లందరును ఆశ్చర్యావిప్లవై నగుమొగములతో లక్ష్మీదేవియందాశతో నిలచియుండిరి. 74

దైతేయా దానవా శ్చాపి । నాగాః పాతాళవాసినః ।

సాభిలాషా రమాం బీక్ష్య । స్థితా మదనమోహితాః ॥

75

మా మాశ్రమే న్మా మాశ్రయేత్ । ప్రత్యేకం మేనిరే హృది

ఇతి తేషు స్మరత్స్వే వ । దేవదానవభోగిషు ॥

76

లక్ష్మీకృతఘాలార్పణపూర్వకభగవద్వరణమ్

ఉత్థాయ సస్మితా లక్ష్మీః । ఆగత్య హరి మజ్జసా ।

ఽహారమాలా మున్ముచ్య । విష్ణోః కణ్ఠే సమర్ప్య చ ॥

77

అలిక్య తం చతుర్బాహుం । సర్వలోకాన్ వ్యలోకయత్

హరివక్షఃప్రతిష్ఠాయాః । శ్రియో దృష్ట్యశ్చరేక్షితాః ॥

78

స్వస్వాధికాదాన్ సమ్రూపుః । దేవదానవయోగినః ।

శ్రియా సమేతో భగవాన్ । కృతార్థః కమలాపతిః ॥

79

భగవతః పద్మసరోవరవరదానపూర్వకం శేషాచలగమనమ్

పాద్యం సర స్సమీక్షే థ । వరం తస్మై దదౌ హరిః ।

హేసరః తవ తీరే లస్మిన్ । పద్మకాన్తస్య ధాన్వతః ॥

80

తపః కుర్వ న్నహం పద్మాం । ఆప్తవా నస్మి శాశ్వతీమ్ ।

తస్మా త్త్వ మద్య ప్రవృత్తి । పద్మవాపీతి నామతః ॥

81

‘పాద్యం’ ‘పద్మసర’శ్చే తి । పద్మాప్రీతికరం భువి ।

త్రిలోకీప్రథితం భూయా । హృద్దేశకమలాలయ ॥

82

ఇత్యు క్త్వా గరుడేశానం । అధిరుహ్య రమాసఖః ।

భోగిరాజగిరిం గత్వా । స్వామిపుష్కరిణీ తతే ॥

83

నారదాద్యష్టమహర్షిప్రశంసితపద్మసరోవరమాహాత్మ్యమ్

రమతే రమయై కాన్తే । రమణీయే శ్రియఃపతిః ।

తం దృష్ట్వా మునయ స్సర్వే । ప్రశంసంసు స్సరోవరమ్ ॥

84

రాక్షసులును రక్కసులును పాతాళమునందు నివశించు సర్పములనుఁ జూచి
దేవినీ సందర్శించి కామజ్వరపీడితులై లొట్టలువేయుచు విలచియుండిరి, 75

“నావద్దకే వచ్చును, నావద్దకే చేరు”నని ప్రతివారును తమ తమ హృదయ
ములలో తలంచుచుండిరి, ఇట్లు దేవతలు, రాక్షసులు, పన్నగులు తలంచుచుండగనే 76

లక్ష్మీ భగవంతుని కంఠమున పుష్పమాల నర్పించి వరించుట

లక్ష్మీదేవి చిరునగవుతో తేచివచ్చి వెంటనే తన మెడలోని ఎఱ్ఱ కలవపూవులను
తీసి నారాయణుని మెడలోపైచెను, 77

ఆ పశుర్ముజుని తొగిలించుకొని ఆపైన లోకులనందరను జూచెను, విష్ణు
వక్షస్థలమున విరాజిల్లుచున్న శ్రీ మహాలక్ష్మీదేవి యొక్క కటాక్షపీక్షణముచే 78

ఆ దేవతలు, రాక్షసులు, యోగులు మొదలగువారందరును తమ తమ అధి
కారములను బడపిరి, షడ్గుణపూర్ణుడగు నా మాధవుడు కృతార్థుడై లక్ష్మీదేవితో కూడుకొని

భగవానుడు ఆ పద్మసరోవరమునకు వరములొసంగి

శేషాచలమున కేగుట

శ్రీహరి ఆపైన పద్మసరోవరమును కటాక్షించి దానికిట్లు వరమొసంగెను, ఓ
సరస్వా ! పద్మముల కాంతితో బాసిల్లుచున్న నీ యొక్క యీ తీరమునందు 80

నేను తపంబొనరించుచు శాశ్వతమైన లక్ష్మిని పొందితిని, కాబట్టి నీవీనాటినుండి
“పద్మవాసి” యను పేరుతో బరగుదువు, 81

“పాద్య” మనియు “పద్మసరస్సు” వియును నీకు పేరుండును, భూలోకమున
నీవు లక్ష్మీకెంతయు ప్రేయమగుదువు, లక్ష్మీకి స్థానమైన షడ్భుజాగముకల సరస్వా ! నీవు
మూడులోకములయందును ప్రసిద్ధిని గనుము, 82

అని పలికి భగవానుడు గరుడవిపై నెక్కి శేషాద్రికేగి స్వామిపుష్కరిణి
తీరమున 83

నారదాది యైనమండుగురు ఋషులచే కొనియాడబడిన

పద్మసరస్సుయొక్క మహిమ

మనోహరమగు నచ్చోట శ్రీయశవతి ఏకాన్తమున శ్రీ మహాలక్ష్మీదేవితో
సమిందుచుండెను, ఆ సరోవరమును జూచి మునులందరును ఇట్లు స్తుతించిరి — 84

నారదః —

యః పద్మసరసి స్నాతః । స ప్తజన్మామనాశనే ।

శ్రియ మా ప్నోతి విమలాం । శ్రియఃపతి రివా మలః ॥

85

పసింః —

రుక్మాబ్జసరసి స్నాతో । రుక్మనద్యా స్తబోద్భవే ।

కోటిజన్మకృతైః పాపైః । ముచ్యతే శ్రియ మాప్నుయాత్ ॥

86

మరీచిః —

సువర్ణముఖికూలే । స్నాతః పద్మసరోవరే ।

మహాపాతక ముక్తో యః । స ముచ్యేతాం హసః క్షణాత్ ॥

87

అత్రిః —

అత్ర పద్మసరస్నాతో । యో రుక్మతటిసీతచే ।

స నర్వపాపనిర్ముక్తః । శ్రియ మాప్నోత్యనరశయమ్ ॥

88

అజ్గిహః —

భ్రష్టరాజ్య స్తు యో రాజా । స్నాత్య స్మై నృజ్ఞలిం యమీ !

పద్మాకరాఖ్యే సరసి । స రాజ్యం ప్రాప్నుయాచ్ఛ్రియమ్ ॥

89

పురిస్త్యః —

విశ్రో యః పద్మసరసి । బ్రాత్యో మన్తవివర్జితః ।

సో పి పూత స్త్రిషవణాత్ । దినే నైకేన శుద్ధ్యతి ॥

90

పులహః —

వైశ్యో యో వజ్రనాజీవీ । వ్యవహారవిశారదః ।

స పద్మసరసి స్నాత్వా । రాజా భవతి ధార్మికః ॥

91

కఠుః —

శూద్ర స్త్వాచారవిభ్రష్టో । దేవబ్రాహ్మణదూషకః ।

స పద్మసరసి స్నాత్వా । పూతో వైశ్యో భవిష్యతి ॥

92

దేవదర్శనః —

ఇతి ప్రస్తాయ మునయో । యయు స్తే స్వాశ్రమాన్ మనే ।

ఉత్పత్తిః పద్మసరసిః । తవో క్తా దేవలా మహా ! ॥

93

నారదమహర్షి —

ఏడుజన్మల పాపములను హరించు ఈ పద్మసరస్సునందు స్నానమొనరించు
వాడు నిర్మలాదై నారాయణవివలె అపారమైన లక్ష్మీని బడయగల్గును. 85

వసిష్ఠఋషి —

సువర్ణనది యొడ్డున బుట్టిన సువర్ణపంకజ సరస్సులో స్నానమాడినవాడు కోటి
జన్మలనుండియు చేసిన పాపమునంతను బాపుకొని లక్ష్మీనంపన్నుడగును, 86

మరీచి —

సువర్ణముఖరీ నదీతీరమున బుట్టిన పద్మసరస్సులో స్నానము చేసినవాడు మహా
పాతకీయైనను ఒక్క క్షణమున ఆ పాపమునుండి విముక్తుడగును, 87

అత్రి —

సువర్ణనదీ తీరముననున్న పద్మసరస్సులో స్నానమొనరించువాడు పాపములకు
దూరుడై లక్ష్మీనిబడయును. ఇందు సందియములేదు. 88

అంగిరసుడు —

రాజ్యమును పోగొట్టుకొనిన రాజు వద్మాకర మనెడు సరస్సునందు ఇంద్రియ
విగ్రహముతో నలుబది దినములు స్నానమును గావించినచో ఆ రాజ్యలక్ష్మీని తిరిగి
బడయగల్గును. 89

పులస్త్యబ్రహ్మ —

మంత్రమును విడిచి ఆచారభ్రష్టడైన బ్రాహ్మణుడు పద్మసరస్సులో మూడు
వేళల స్నానము నాచరించినచో ఒక్కరోజునకే పరిశుద్ధుడగును. 90

పులహాడు —

మోసగించి జీవించు వ్యవహారకుళయడగు వైశ్యుడు ఆ పద్మసరస్సునందు
స్నానముచేసినచో ధార్మికుడై వ రాజగును. 91

క్రతువు —

వర్ణాచార భ్రష్టుడై దేవతలను దూషించు శూద్రుడు పద్మసరస్సులో స్నానము
చేసి పవిత్రుడై వైశ్యుడగును. 92

దేవదర్శనుడు —

ఇట్లా ఋషులందరును ఆ సరస్సును పొగిడి తమ తమ ఆశ్రమములకేగిరి.
పాపరహితుడవగునో దేవలా ! పద్మసరస్సుయొక్క పుట్టుకను నేను నీకు జెప్పితిని. 93

శుకచారిత్రవర్ణనమ్

- ఇతః పరం శుకోత్పత్తిం । వదామి శ్రుణు దేవల ! ।
 పురా శుకో బ్రహ్మదారీ । సాక్షి ద్వైయాసకిః మహాన్ ॥ 94
- లభ్యా బ్రహ్మోపదేశ స్తు । రుద్రాత్ జ్ఞానీ బభూవ హః ! ।
 తవ సిద్ధో జగమై వ । పశ్యన్ బ్రహ్మాత్మకం జగత్ ॥ 95
- ఏవం జగౌ చ సతతం । జ్ఞానోన్మత్త స్స బాలవత్ ।
 ఊనషోడశవర్షా ఒసౌ । సాక్షి త్కృష్ణ ఇవో జ్వలః ॥ 96
- మాతా చ కమలాదేవీ । పితా దేవో జనార్దనః ।
 బాన్ధవా విష్ణుభక్తౌ శ్చ । స్వదేవో భువనత్రయమ్ ॥ 97
- ఇత్యుక్త్వా వ్యాస మున్ముచ్య । భానుం ప్రతి జగమ హః ।
 గచ్ఛంతం శుక మాలోక్య । తీవ్రాంశో శ్చ సమీపతః ॥ 98
- వ్యాసః పుత్రే తి చుక్రోశ । పుత్రే తి చ పునః పునః ।
 అలోక్య భ శుకం భానుః । ఉవాచ ప్రణయా ద్వటుమ్ ॥ 99
- హేవతో గచ్ఛ భూలోకం । అపుత్ర స్త్వ మవాక్పిరాః ।
 ముక్తః పితృఋణా త్సుత్రం । ఉత్పాద్యా గచ్ఛ శీఘ్రతః ॥ 100
- అపుత్రస్య గతి ర్నాస్తి । తపః కృత్వా పి భూతే ।
 యజ్ఞం కృత్వా పి లోకార్థీ । స్వర్గం నై వాప్పుయాత్ పుమాన్ ॥ 101

ఛాయాశుకోత్పత్తిః

- ఇతి భానువచః శ్రుత్వా । శుకో ధ్యాత్వా జనార్దనమ్ ।
 ఆత్మచ్ఛాయా మధ శ్శీర్షాం । అసృజ త్వాత్మపూరుషమ్ ॥ 102
- ఛాయాశుక ఇచ్చ తం కృత్వా । స్వాత్మపుత్ర మివా త్మవాన్ ।
 పితు ర్మే శోకనాశం త్వం । కురు పుత్ర త్వ మాగతః ॥ 103

శుకుని చరిత్రను జెప్పట

దేవలా : ఇకమీదట శ్రీ శుకుని జన్మనుగురించి చెప్పెదను వినుము. పూర్వ కాలమున పూజ్యుడైన బ్రహ్మచారియగు వ్యాసపుత్రుడగు శ్రీ శుకుమహర్షి 94

రుద్రునినుండి బ్రహ్మోపదేశమును బడసి జ్ఞానియయ్యెను. తపస్సుచేసి సిద్ధివి పొంది జగత్తునంతను పరమాత్మాత్మకమున జూచుచు పోయెను. 95

జగత్తంతయు బ్రహ్మాత్మకమేయని విరంతరము పఠకుచున్నవాడై జ్ఞానపార పశ్యమున బాణునివలె సంచరించుచు పదునాణ్ణిండ్లింకను నిండకనే సాక్షాత్ శ్రీకృష్ణునివలె ప్రకాశించెను. 96

నాకు లక్ష్మీ తల్లి : జనార్దనుడు తండ్రి. విష్ణుభక్తులే బంధువులు. మూడులోకములు నాకు స్వదేశములే. 97

అని చెప్పి వ్యాసమహర్షిని విడచి సూర్యునియొద్ద కేగెను. సూర్యునియొద్ద కేగుచున్న శ్రీ శుకుని జూచి 98

వ్యాసమహర్షి పుత్రా : పుత్రా : యని మాటిమాటికి కేకలిడెను. అటుసమ్మట సూర్యుడా శుకుని జూచి పరిచయమువలన నా బ్రహ్మచారినిగూర్చి యిట్లు పలికెను. 99

ఓ బ్రహ్మచారీ : నీవు బిడ్డలను తనలేదు. తలక్రిందుగా భూమికిపొమ్ము. కుమా రుని గవి పితృబుణమునుండి విముక్తుడవై వెంటనే నాయొద్దకు రమ్ము. పొమ్ము. 100

పుత్రులు లేనివానికి ఊర్ధ్వగతిలేదు, ఊర్ధ్వలోక ప్రాప్తికి భూమియందెంత తపస్సును చేసినను, యెన్ని యజ్ఞములను చేసినను స్వర్గమును బడయలేదు. 101

ఛాయా శుకుడు పుట్టుట

అనెడు సూర్యుని మాటలను విని శ్రీ శుకుడు శ్రీమన్నారాయణుని ద్యానించి తలక్రిందుగాగల తన నీడను తన బిడ్డగా సృజించెను. 102

లబ్ధిన తాకుడగు నా శ్రీ శుకుడు ఆ ఛాయా రూపమగు శుకుని తన బిడ్డమగా జేసి నీవు నాకు పుత్రుడవై నా తండ్రి ద్భుజమును పోగొట్టుము. 103

- ఇత్యుక్త్వా భాను మాలోక్య । విప్రుతం త త్పుథం గతః ।
భాయా శుక స్సమాగత్య । వ్యాసం క్రోశంత మాత్మజమ్ ॥ 104
- సమస్కృత్య పితుః పాదౌ । శ్రుత్వా భాగవతం సుధీః ।
కృత్వా వైవాహికం కర్మ । పుత్రా నుత్పాద్య పుణ్యధీః ॥ 105
- పురాణం శ్రీభాగవతం । ప్రతిష్ఠాప్యా వనౌ సుధీః ।
కృష్ణప్రసాదా త్సకుకః । ఋషిత్వం ఛ సప్రద్య చ ॥ 106
- సశరీరో బ్రహ్మలోకం । గత్వా పీతో వసన్ సుధీః ।
శ్రీవేంకటాద్రిమాహాత్యం । శ్రుత్వా పద్మసరోవరమ్ ॥ 107
- ప్రాప్య కృత్వా తప స్తీవ్రం । సరో ఒమ్ముజదక్షైః సృజన్ ।
స సభ్యాన్ మానసాన్ పుత్రాన్ । అష్టోత్తరశతం ద్విజాన్ ॥ 108
- తా నద్యావ్య బ్రహ్మవిద్యాం । తై స్సహా ద్రిం గతో మునిః ।
మాసి భాద్రపదే పుణ్యే । బ్రహ్మణా నిర్మితో త్సవే ॥ 109
- వర్తమానే శ్రీనివాస । సేవార్థం వ్యాసపుత్రకః ।
ఉత్సవే వాహనాన్ కృత్వా । శత మష్టోత్తరాన్ ద్విజాన్ ॥ 110
- ఉత్సవాన్తే చా వ భృథే । శ్రవణార్థే ప్రసన్నధీః ।
స్నాత్వా చ స్వామిసరసి । తై ర్ద్విజైః కమలోద్భవైః ॥ 111
- సభాయాం వేంకటేశస్య । వాహకార్థం వ్యజ్ఞపత్న్యే ।
స్వనామ్నా య త్పురం దేవ । మయా క్లుప్తం సురేశ్వర ॥ 112
- తత్క్షేత్ర సమృథం సస్యం । జీవితం శ్రీవతే కురు ।
సేవాం కర్ష స్త్వావశయం । వాహకా ఉత్సవేషు తే ॥ 113
- శ్రుత్వా మునివచో దేవః । శ్రీనివాస స్తథా ఒత్త్వి తి ।
భాయాశుకస్యా త్మ జానాం । సభ్యానాం జీవ మబ్రవీత్ ॥ 114

అని పరికి సూర్యుని జూచి తెజవదితన ఆ మార్గమున నేగెను. ఆ ఛాయా శుకుడు బిడ్డకై యేడ్చుచున్న వ్యాసుని యొద్దకువచ్చి 104

తండ్రి పాదములకు ప్రణమిల్లి ఆతనినుండి శ్రీమద్భాగవతమును విడి బుద్ధి చుంతుడై పెండ్లాడి పుణ్యబుద్ధిగలవాడై బిడ్డలను గవి 105

శ్రీ బాగవతపురాణమును ప్రపంచమున స్థిరముగ స్థాపించి కృష్ణుని యన్వేగ్ర హమున బుష్పయునై 106

ప్రాకృత శరీరముతోనే బ్రహ్మలోకమునకేగి సంతుష్టాంతరంగుడై యచ్చట పవించుచు శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్యమును వివి పద్మనరోవరముఁకు 107

వచ్చి తీవ్రమగు తపస్సుచేసి యందలి తామరపువ్వుల రేకులతో తన సంకల్ప బలముచేతనే నూటయెనమండు ఉత్తములగు బ్రాహ్మణ బిడ్డలను సృజించి 108

వారికి వేదాంతవిద్యను బాగుగ బోధించి వారితో నా శ్రీ శుకముని శేషాద్రీ కేతెంచి భాద్రపద మాసమున బ్రహ్మచే విర్మింపబడిన పవిత్రమగు బ్రహ్మాత్మవము 109

జరుగుచుండ శ్రీనివాసుని సేవించుటకై వచ్చి తాను సృష్టించిన నూటయేనిమిది మంది బ్రాహ్మణ బిడ్డలను నూటయేనిమిది వాహనములనుగాజేసి 110

ఆ ఉత్సవము పూర్తికాగానే శ్రవణానక్షత్రమునందు దీక్షావసానస్నానదివమున విర్మించిత్తుడై తామరపువ్వులతో బుట్టించబడిన నా బ్రాహ్మణ బిడ్డలతో స్వామిపుష్కరిణిలో స్నానమును గావించి 111

శ్రీనివాసుని సభలో వారిని భగవంతుని వాహకులనుగా విజ్ఞాపనజేసెను. స్వామీ ! నేను నా పేరుతో సృజించిన పురమునందలి 112

క్షేత్రములోబుట్టిన పంట వీరి కాహారముగా నంగీకరింపుము. వీరు ప్రపంచ మున్నంతకాలము నీ ఉత్సవములలో నీకు వాహకులై సేవలను చేయుదురుగాక ! 113

ఇట్టి ఛాయా శుకమహర్షి మాటలను విని వేంకటేశ్వర భగవానుడు ఆర్జునుని సమ్మతించి సభ్యులగు ఛాయా శుకుని బిడ్డలను అంగీకరించెను. 114

బ్రహ్మలోకం జిగమిషుః । పునః ఛాయాశుకో మునిః ।

కృష్ణ ఇచ్చ బలభద్ర ఇచ్చ । ధానుం పద్మసరోవరమ్ ॥ 115

ప్రదక్షిణీకృత్య శుకః । స్థీయతా మితి చాత్మజాన్ ।

భరద్వాజాదిషడ్గోత్రాన్ । శత మష్టోత్తరం సుధీః ॥ 116

సభ్యాన్ సభానదః పాద్మాన్ । ఉత్త్వా ౭ కాశం జగా మహా ।

దేవదర్శనః —

ఉక్తం పద్మసరోజన్మ । ఛాయాశుకమునే రపి ।

సభార్వాణాం ద్విజాతీనాం । శుకమాస్ససజన్మనామ్ ॥ 117

దేవః —

దేవదర్శనః! సర్వజ్ఞః । కృతార్థో ౭స్మి నతో స్మి తే ।

నాస్తి శ్రోతవ్య మేతస్మాత్ । సంశయో విగతో మమ ॥ 118

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే దేవలదేవదర్శన సంవాదే

పద్మసరోవరమాహాత్మ్యాదివర్ణం నామ చతుత్రింశో ౭ధ్యాయః

ఇతి పాద్మపురాణాంతర్గత వేంకటాచలమాహాత్మ్యమ్

స మూర్ధ్న మే.

చాయా శుకమహర్షి బ్రహ్మలోకమునకు తిరిగిపోగోరి శ్రీకృష్ణుని ఇలరాముని
సూర్యుని పద్మసరోవరమును 115

ప్రదక్షిణ మొనరించి భారద్వాజుడు మొదలగు ఆరు భిన్నగోత్రులైనవారై 116

పద్మదళములనుండి బుట్టినట్టియు నదాచారులగు వారినందరను నా శ్రీవివాసుని
సభాసదులను నుండుడని ఆ బ్రాహ్మణ బిద్ధలతోచెప్పి ఆకాశమార్గమున నేగెను. 117

దేవదర్శనుడు —

దేవలా ! నీకు నేనీ విధముగ పద్మసరస్సుయొక్క పుట్టుకను. చాయా శుక
మహర్షి పుట్టుకకు సభాద్వైత న బ్రాహ్మణ బాలకులయొక్క శ్రీ శుకమహర్షి సంకల్పము
వలన బుట్టుటను చెప్పితిని. 117

దేవలుడు —

సర్వజ్ఞుడవగు నో దేవదర్శనా ! నేను కృతకృత్యుడనైతిని. నీకదే వందనము.
నా కింతకుమించినది. వినదగినదిలేదు. నాకిక దేవివిగూర్చియు సంశయములేదు. అని
పలికెను. 118

శ్రీ పద్మపురాణమున క్షేత్రకాండమున శ్రీ వేంకటాచలమహాత్మ్యమున దేవల దేవదర్శనుల
సంవాదమున పద్మసరోవరమహాత్మ్యములోని వర్ణమున ముప్పదినాల్గవ అధ్యాయము
సంపూర్ణము